

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

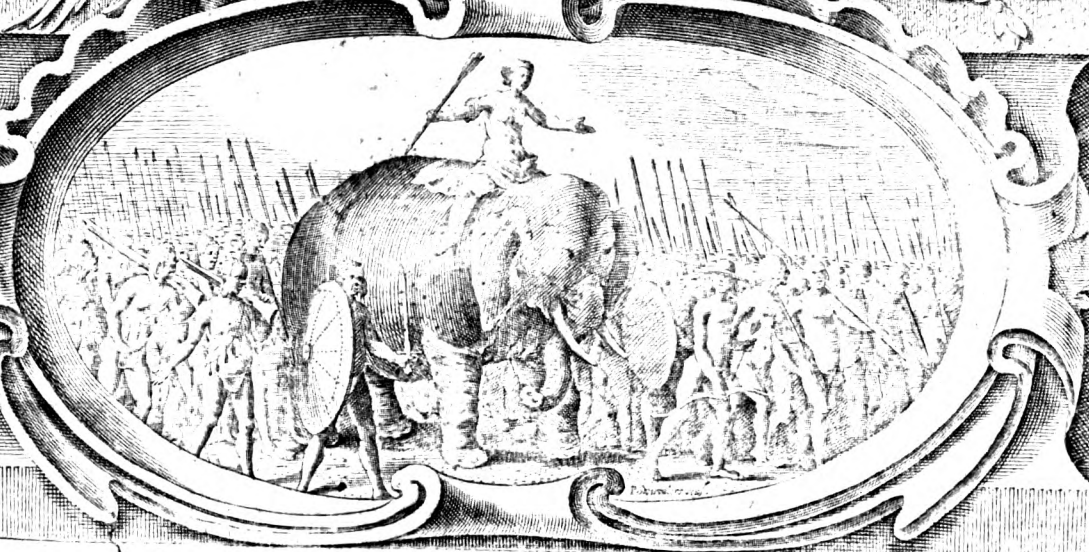
Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

REYS-GHESCHRIFT

**Wande Navigatien der Portu-
galoysers in Orienten: In-houdende de
Zee-vaert / so van Portugael na Oost-Indien als van
Oost-Indien weder naer Portugael: Inghelijck van Por-
tugaels Indien/ naer Malacca, China, Japan, d' Eylanden van
Iava en Sunda, so in't heen-waren/ als in't weder-keeren: Item
van China na Spaensch Indien / ende wederom van daer na
China: Als oock van de gantsche Custen van Brasilien / ende
alle de Havens van dien: Item van 'twasse lant / en die voer/
Eylanden / Las Antilas ghenaemt / van Spaensch Indien
met noch de Navigatie van de Cabo de Lopo Goncalves. naer
Anloga toe / aen de Cust van Ethiopien: Midtsgaders alle
de Courssen/ Havens/ Eylanden/ diepten ende ondiepten/ san-
den / dzooghten / Rissen Clippen / met de ghelegentheid
ende streckinge van dien. Desgelijck de tijden van den jare
dat de Winden waepen / met de waerachtighe teekenen ende
kennisse van de tijden/ ende het weer/ wateren ende stroomen/
op alle die Orientaelsche Custen ende Havens/ gelijk
sulcks alles gheoverscheert ende aen-geteykent is/
van de Piloten en de Konings Stier-liebt/ door
de ghestadighe Navigatie ende experientie
by de selve ghedaen ende bevonden.**

Alles by een vergadert, ende uyt de Portugaloyse
ende Spaensche Sprake inde Nederlandtsche
Tale over-gheset, door Ian Huygen
van Linschoten.

AMSTELREDAM,

Gedrukt door Everhardt Cloppenburg, Boeck-verkooper woonende op't Water/
in den vergulden Bijbel Anno 1644.

Op de Noorderfche ontdeckinghe van

Ian Huyghen van Linfchoten

SONNET.

D Er Wapenen roem, in heerlijcken vertoone,
Heeft langh' ghevoert de Spaensche Soldaet,
Stout in 't ghemoet, dringhend' aen, snel van raedt,
End' gheworden dwanck van *Europa* schoone,
Was tot een schrick de Barbarische Kroone,
Als d' *Hollander* uyt noot heeft aenghevaet
't Sweert in de vuyft, om te vryen sijn staet,
Liet hem niet langh' sijn eyghen daet te loone:
End' bont vrees met vrees, dies roept *Vive Orangien*.
't Martiaelsch' hert, d' eere van *Alemaengien*,
't Lof van 'top-doen der onbezeylde Beken,
End' Rijcken verre' gheplant, was noch by *Spaengien*.
Maer *Linschoten* koen heeft haer af-ghestreken
Den ranck; dies blijft by *Magellaen* gheleken.

Schaemt u niet te beteren

Ander SONNET, tot deselve.

W Aerset ghy nu u cours? met yvers lust bevanghen
Door 't woedende ghedruys, datmen vallend siet rijfen
En doen u niet, vermengt Ts, Haghel, Sneeu, eens grijfen?
Of hebt gh' om te sien, begin des Noodts verlanghen?
Maer neen, de groote raedt *Nepruni* heeft ghehanghen
De triumphelijcke Krans, die met seer groote prijfen
Sal ghejont worden dien, die kloeckelijck kan bewijfen
Te zijn een Werelt nieu, ontdeckt door nieuwe ganghen.
Palinurus Typhis Peter, die van *Medecijnen*,
Nepruni Waghenaer, noch *Magelanes* kloeck,
Noch dien, die oock in 't ront *Tethim* sloot, door 't versoeck:
Maer *Linschoten u*, die voorsichtigh deed' verschijnen
Het onghebaende pat, daer de *Tabin* den hoeck
Dagelijcks van den *Tartar* doet meeren end' verdwijnen.

't Streckt al tot een

H. Compstels

Aen *Jan Huyghen van Linfchoten*, op 't onder vinden ende
vernemen van *Weygats*.

SONNET,

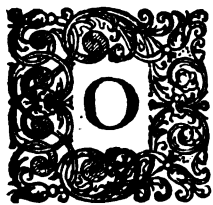
S O langh' als sal de wijt-vlieghende Fame
Uyt-roepen snel, over Water end' Velt,
't *Nassoufche* bloedt, voor een kloeck strijdtbaer Helt,
Voort-dringhende, vroom, end' van zeden bequame,
Wiens d' hooghste stam van *Orangien* niet schame,
Linschoten sal u lof worden ghemelt
Die ons den ganck onder 't *Beyrkens* ghewelt
Ontdeckt, end' stelt een onsterflicke name:
Des sal eer langh' *Spaengien* hooren met rouwe,
Dat een plomp Volck door de Straet van *Nassouwe*,
Ecrmael Weygats, met uyt-ghestreckte seylen
Ghedronghen spoort al door de *Cathaysche* baren,
Sonder verlet, na de soet-reucke Waren,
Om *Ganges* voort u Stranden te bepeylen.

Schaemt u niet te beteren

Aen mijn Heeren / mijn Heeren

de Superintendente Raeden van de Admiraliteyt in Hol-
landt / Zeelandt ende West-Prinslandt tot lof van den Aucteur.

O D E.

Wonderlijk bestaen ! O stoutheyt onghehoort !
O ghevaerlijke Reys ! O onbuygh'lijke moeden
Der yrome Bataviërs ! de borst' lend' voort end' voort
Hebt door koud', Mist, Ys, Sneeu, end' *Neptunus* strenge Vloeden
(Iac teghens 't groot ghehuyl van *Aeneas* gheblaes,
Dat de Zee wit beschuynt doet om de Klippen branden.)

Dies' dan schrickelijk ghehoort wert *Sylas* groot gheraes)
Ghespeurt, om tot ons nu t' ontdekken nieuwe Stranden.

Want doen u Leeus ghemoet gheruckt hadd' uyt den vuyft
Martis bloedighe Sweert, van de trotse Spangiaerden:
Die met Heyr-krachten groot, (van menigh, menigh duyft
Voet-volcks, end' oock niet min van swaer ende lichte Paerden.)

Trachten om u Vryheyt te werpen in het zant,
End' haer bloedich gemoet thoonden met veel wreetheden:
(Ghelijk k sy de'en doen in 't Gout-barende Lant)
Verdelghend' met strafheyt u sterck, end' schoone Steden.

End' doen onsen *Hector* met Krijghs-list end' ghewelt
Hadd' haer beschanste kracht voor Koeerden verdreven:
Wrekende so de doot, als een vroom-moedigh Helt,
Van d' Oraensc' Vorst, sijn Vaer, moordich berooft van 't leven:

Heeft u voordachte raedt, o Vaderlants Vader wijs!
Na onghehoorte Vaerdt oock Krijghs-Schepen doen trecken,
Op dat wy (als het sweert) haer af-ruckten den Prijs
Die sy hebben verdient met nieuwe Landen te ontdekken,

End' zijn verwitticht van ons *Hayghans* vroom ghemoet,
Dat van sijn jonckheyt af de Werelt ginck doorsoecken
Van daer 't vlamigh ghespan rijst uyt de bracke Vloet,
Tot daer het weder daelt in *Tethys* vochte boecken.

Hebt hem onder de Vloot als een Commis ghevoeght,
Om dat sijn versochtheyt haer cours soude beleyden:
(Want hy het vochte Velt *Neptunus* heeft beploeght,
Siende van 't Indisch Volck al de verscheydenheyden.)

Ghelijk een Kiecken-dief, die al swevende jaeght,
Gaet tusschen Aerd' end' Lucht d'oogh-rijcke fame vlieghen,
Onbegrijpelijk snel, in 't spreken onvertsaght,
Nae-segghend' dat waer is, end' oock 't gheen dat men lieghen.

Dese toe-rustingh' heeft sy niet so haest ghehoort,
Oft haer held're Trompet blaest sulcks door 's Werelts wijcken;
Die komt als 't moede Hert, swoeghende snellijk voort,
In 't Aerd' omkleppende Hof, end' in de ooren strijcken,

Van de grijs-baerde Vaer, die heeft straffelijk ghefronst
't Gheborstelde voorhoofd, verheffende de Wijn brceuwen,
End' spalckend' d'ooghen op, heeft vol gramschap begonst
Met een luyd' heefsche keel seer ysselijck te schreeuwen:

Wel, wat stouticheyt is dit, sal ons dit botte Volck
In den bevrofen hoek oock beginnen te quellen ?
Doet u Hiel-vleughels aen de Goden trouste Tolck,

A ij

Wilt

Wilt tot *Discordia* end' *Hyems* u vernellen :

De wolck-drijvende *Boreas* niet vergeet,
(Als h uwend' d' eerste plaets van d' Ys koude Kadetten)
Op dat sijn strenge kracht t' onsen dienst zy ghereet,
End' dat t' samender-hendt wy dese tocht beletten.

Seght dat de Bataviërs met stoutmoedige kracht
Pooghen om door *Weygat* een nieuwe Vaert te stichten,
Soo dat onf heerlijkheydt sal tot niet zyn ghebricht,
End' t' gheveught Hout sal ons Rijk steeds belichten.

Tot weestant doe elck t' best, met stormende Wint,
D' ander met Ys end' Sneeu, Mist, end' harde Haghel-steenen,
t' Fenijn zy niet ghespaert, dat d' Eendracht bant ontbint,
Ick sal t' gheschubde Heyr oock brengen op de beenen.

Hy hidd' naeulicks volseydt, *Maya* Soon maeckt hem ree,
Met de ghewieckte Hoer gaet hy 'twijs Hooft vercierren,
t' Mantelken slaet hy om, neemt de Slang roede mee,
De seer vast slapen doet Menschen end' wrede Dieren.

Mer een spoedighe vlucht, knappende slach op slach,
Gaet hy de soete Lucht op ende neer door-booren,
Tot dat hy t' koude Yslant onder sijn voeten sagh,
Waer *Pluto* in *Hecla* de Zielen schijnt te smooren.

End' soo mer d' Arent siet om Reygers te bespien,
Mer een doorsichtigh oogh om *Strimons* konten sweven,
Welck hebbend' in t' ghesicht, gaet snellijk neder vlien :
Soo komt die snelle Post op den Bergh neer gedreven.

Wiens onbetreden spits, doordringht de koude Lucht,
Zijnde t' heel jaer rontsom met Meel-wit stof bevangen,
Des Wints twistigh ghedwarl, volvervaerlijk gherucht,
Ruyficht hier, in plaets van der *Syrenen* soete sanghen.

Hier woont d' huyverigh *Hyems*, op wiens knorrich aenschijn
Rollen met groot ghedruys die dwarlingen met hoopen,
t' Berift hayr rinck. It van teuck'len t' alen termijn,
End' sijn rugh-deckent Vlies hanght vol seer groote droopen.

Als ghewill'ghe Dienaers staen om sijn Throon in t' ront,
Hagel, Vorst, Nevel, Sneeu, Rijm, Ysel, vochte Regen,
De Klip-schudd' *Aquilo* met d' uytpuylende mont,
Bereydt om Zee end' Lucht tot stormen te bewegen.

De Roof-wangend' *Aurora* hadd' s Hemels poort ontdaen,
End' d' al door siende Son ginck sijn klaerheyt verthoonen,
Doen dees vliegende Bood sijn reeden dus v' ngh aen :

O *Hyems*, door wiens kracht beven die Noortwaerts woonen,

Die Rudsen beven doet, end' roof des Velts schoonheyt,
Die met een yflich toom brey 'elt Zee end' Revieren,
End' die Heuvel end' Dal met koude Sneeu verspreyt :
Aquilo, ghy die doet de Lucht heen end' weer swieren,

End' de woest' *Oceaan* schuyft aen t' ghesternde Vant,
Wilt t' s men u ghewelt (bidt d' omhelfer der Aerden)

Tot sijn bystant ontdoen, op dat werden benaut
De plompe Bataviërs, die moedighlijk aenvaerden

Sijn vocht'rijcks weerdigheyt een groot afbreuck te doen,
Om het Chinasche Rijk by Noorden te ontdekken,
Vriest, Hagelt, Sneeut end' Waeyt, wilt u na *Weygat* spoen,
Om h' er strijtbare Macht onder t' Water te trekken.

Hy volseydt, end' vloogh na de Tweedracht, end' met spoet
Senden haer wree Dienaers, verdubb'lend' haer machten,

Di

Die vlieghen spoedich heen, om met een straffe moet
Een eendrachtighe kracht op de Schepen te wachten,
Niet langh, d' Atladtsche Bood daelt in 't donck' re Spelonck,
Daer in twift end' gheraes de Menschen hen verblijen,
End' 't schrickelijck gheswerm seer onmanierlijck klonck,
Verweckt door vrees van vreed' end' lust tot twiftigh strijen.

Hier zat *Discordia* duyfent kleurigh ghekleedt;
Wiens gheschakierde Rock los was, end' op-ghebonden,
En 't bonte ghekruyft hayr, hier droogh, end' daer besweet,
Vloogh in de Lucht, d' een los, end' d' ander vlecht bewonden.

d' Handen waren gevult met menigh snoot Libel,
Met menigerley' vraegh' glosen, raden end' keuren,
Voor haer, achter, ter zijd', maeckten seer groot gherel
Schrijvers sonder ghetal, Voor-spraken, Procureuren.

Sy was hert'lijck bedroeft, door dien dat' uyt den raedt
Met 't eendrachtigh ghemoet der straten was ghedreven,
Dies knaeghd' sy 't nijdighe hert, soeckend' met listen quaet
Dees vast gheveste knoop door twift weder t' ontweven.

Maer d' eeuwige Wijfheyt, die in d' Eendracht verheught,
Hadd' door sijn dond'rend' woort haer sulcks te doen verboden,
Soo dat des herten-bant te vaster wert gheveught,
Hoe sy met twiften meer d' Eendracht soeckt uyt te roden.

Mercurius haer siende, heeft grammelijck gheseyt:
Staet op ghy oude Teef, end' vervoeght u seer spoedich
By die 'tkoude *Weygat* na trachten, end' verspreyt
Daer stracks by de Stier-luy strijdt end' twift vermoedich:

Op dat' in-drinckend' al een waen-wetende gheschil,
Door schoon-schijnende raet t' samen werden bedroghen,
't Is in u macht te doen *Neptuni* hooghste wil,
Sijn last zijnde volbracht, is weer op waerts gheloghen.

De nijdighe Tweedracht had des Zee-Gods ghebode
Soo haestigh niet ghehoort, oft blijd'lijck ginck' haer richten,
Grijpende een quastich hout in de hant, liet de Grot,
Tredende ras na de Vloot, sonder van gaen te swichten.

Sy verkoos de ghedaent van een Cosmographist,
End' onder de Stier-luy vol kout vergifts ghekomen,
Heeft secretelijck d' een teghen d' ander ghehifst,
Door valsche inbeeldinghe van noyt ghehoorde stroomen:

Onderklookend' d' een voord' ander na 't swert fenijn,
Gaet Slanghende door 'thert, nieren end' ooghen loopen,
Dat wint allengskens 't Velt, end' vult d' herten met pijn,
Terwijl 't radde Boof-volck na Wint ende Weder hopen.

Soo haest dan *Auster* blaest, winden sy d' Anckers op,
End' die heeffche Stierman die roept een Ionghman boven,
Die velt spoedich de Fock, 't Mers-seyl hijftmen in top,
Het Roer sweeft heen en weer, en 't Schip wert voort-gheschoven,

De ghevleughelde Wint drijft haer ras eens-loefs voort,
(Als een gheveerde strael, die snellijck komt ghevloghen)
Ons Scheep-rijcke Hollant schijnt in de Vloet ghesmoort,
Dies sy Water end' Lucht alleen krijghen voor ooghen.

De strijbaer Enghelsman, end' Krijghs-soeckende Schot,
Werden uyt het ghesicht veer aen 't backboort ghelaten,
Aen 't stuyrboort sienf' alleen den Noorman slecht end' bot,
End' hoe tot d' Hemel hoogh strecken sijn woeste straten.

Sy verlaten d' Vyftiers, Berghen, Stadt Beresont,

Witholm,

Witholm, Grijp, Momendael, Traen-oogh, end' 't Eylant Ruste
 De woeste Musketroom, (die storp'end' welt in 't ront)
 Lof-voet, Westrol, Arnou, end' de Klip-rijcke Kuste
 Van Vinmarck end' Biarm; daer sta soo buyghen sy
 Om de koude Noorde-Caep, richtende het kromme steven
 Na de Caep *Candeno*, trachtend' met herten bly
 De onbevaren Straet spoedich te zijn beneven.
 Op d' *Olimpische* top zat d' alder-fraeyste hoop
 Met grooter heerlijkheyt, van de machtighe Goden,
 Die met gheneucht aensien der Schepen snelle loop,
 Gaende met soet ghedruys over d'*Oceaan* schoden.
 De *Nereiden* oock, maeckten met vrolijkheyt
 Een wel-ghelvlochten Dans, op de *Azure* baren
 Zijnde (t' saem ringf-wijs) om 't vlieghend' Hout ghespreyts
 Terwijl d'oude *Neptuyn* sijn krachten deed' vergaren.
 Bevelend' dat *Triton* soud' spannen in 't gareel
 Van de blaeu-verfde Koets, d' snel-swemmende Dolphijn.
 Die hy dan moedighlijck leydt met het schubbich seel,
 Doende sijn Majesteit op 't vochte Velt verschijnen.
 Als in den morgenstont, met veel k' leuren gheciert,
 De dagh-brenghende Bood' haer Peerden doet aensporen,
 Soo triumph'lijck hy sijn Waghen door 't water stiert,
 Met de Vorck in de vuyft, om de Vloot te versmooren.
 Ghelijck de golven des Zees, die aen de dorre strant
 Door *Zephyrs* soet gheblaes allengskens zijn gheschoven
 Maken een sacht ghedruys, dat men van hant te hant,
 Door swints wassende kracht, hoort meer end' meer vergroven.
 Soo hoortmen terwijl oock een murmurigh gheluyt
 Onder al de Stier-luy, beginnende te twisten
 Om de cours, daer haer Reys door soud' werden ghenyt,
 Meerende voort, end' voort, door Tweedrachts erghe-listen.
 D' een riep; Onf' cours behoort Noortwaerts te zijn gherecht,
 Bet Zuyd'lijcker (riep d'aer) moet 't steven wenden,
 Dees koos een ander pat, die wilde sulck ghevecht
 Sonder wat anders voor te slaen niet laten enden.
 Sulcks dat na groot gheroep, sy op't laest twee end' twee,
 Om t'ontdecken de Vaert, gaen kloeckelijck beginnen,
 Richtende sonderlingh (met op-gehijste Ree)
 Hun cours, om t'haer der eer die Reys eerst te ghewinnen.
 Maer *Huyghen*, tot ghedacht van dit haperigh ghekijs,
 Den Caep ghelaten naem van *Twist-boeck*, ginck voort rennen
 Door de schuymighe Zee, voord'rend' met kloeck bedrijf
 Sijn Reyse naer *Veygats*. Dit siend' *Hyems*, gaet scennen
 Een verduyft'rende Mist, die hun soo dicht bedeckt,
 Als somwijl 't modderich slijck 't klaer Water der Revieren:
 Oft so de donckere Nacht sijn swarte vlekken streckt
 Over de Waghen glants, die *Phaëton* wond' stieren,
 Iae dat *Linco* oogh' niet soud' hebben gheschout
 Dese Scheeps lengte verrijnd' om d'angst te vermeeren,
 Met klaterende gheslach, stort Haghel menighfout,
 Voor-boden van een storm, end' schrickelijck onweeren.
 Ghelijck 't Noord-west gheblaes somwijl krachtelijck schure
 De *Dobonische* Eyck, doende d'Eyckels niet hoopen
 Storten op Gras op Aerd', op Loof, op Beest, op Hut,
 Sulcks dat haer snelle val niet mogelijck is t'ontloopen:

Soo valt met groot ghebaer, dit vochte Cristalijn,
Op 't verdeckt, op Koebrugh, op 't hooft, op voet end' handen;
Slaende 't moedigh Bootsvolck met smertelijcke pijn,
Die loopen vlijtigh schuyl, verlatend des Scheeps banden;
Maer met de kleynste wenck komen onbeschroomt weert
Trecken met groote kracht aen de swert picte touwen
Verachtende 't ghedruys des waters, end' t ghebeer
Van 't klappende ghesteent' dat hun herte komt bedouwen.

Ghy onbeschaemden hoop, nu zijdy vast in 't ltrick,
(Riep de dolle *Neptuyn*) ghy sult my niet ontsueren,
Ick verismoor' u al t' saem binnen een ooghenblick,
Doend' u dese stoutheyt met lijf end' goet besueren.

Doen stiet hy sijn Drie-tand' met een verbolghen kracht
In de woest *Oceaan*, om tneerste boven te roeren,
Die heeft hy met ghedruys drie-mael weer op-ghebracht,
End' soo veel reysen oock tot aen de gront gaen voeren,

Stracks wert de Zee beschuymt, ende' het barighe Zout
Door *Boreas* gheblaes, aen den Hemel gheschoven,
Dat stoppelings neer over 't bevende hout,
Makend' dat al 't Bootsvolck in 't water staet bedoven.

Een droeve swerte Lucht wert rontom uytghefreckt;
Beroovend' hun van 't licht, men gaet het Seyl in-halen,
Slaende teghen de Mast, elck roept, elck krijt, elck treckt,
Om dat seer spoedelijck binnen 't boort te doen dalen.

De sluytingh' van 't ghetou, de ruysschingh' van de wint,
't Murmureren des Zees, de luyde Donderflaghen,
Maken schrickigh' gherucht, d' een maeckt los, d' ander bint,
't Scheen of Zee, Wint end' Lucht, over-hoop te Veld' laghen.

Boreas drijft voor hem een luyd-loeyende hoop
Van golven peerfigh wit; de Wolcken gaen vermeeren
De Zee met soete Zeen, die doet met snelle loop
Een soute regheningh' weder ten Hemel keeren.

Nu schijnt de heele Lucht los te vallen in Zee,
Dan schijnt de Zee weerom tot aen d' Hemel te dringhen,
De Winden zijn al t' saem teghens 't Schip, dat seer dree
(Als een hipp'lende Bal) op ende neer moet springhen,

Nu hangt het op een Golf, van daer 't Volck dunckt te sien
't Diepste van den afgront, dan schijnt ghy weer te rijsen
Tot aen de sternde vout; Dus moet gh' op end' neer vlien,
Om dat sijn gramme moet *Neptuyn* recht soud' bewijsen.

Maer u onvertsaght hert, end' stantvastigh ghemoet,
O wijt-verlochte *Huygh*! gaet sijn ghebaer verachten,
Pooghend, alijt voort, voort, end, door beleydingh' vroet,
't Beyfelde *Weygats* gheluckigh te betrachten.

Hier teghens stelt hem weer *Hyems*, ys end, snee,
Dat besprenght u seer dicht, end' keert 't Zee-spouwend' steven,
Bruyst, breeckt, berst voor de boech, schuyft' teen op, 't ande mee,
End' wert met groot ghekraeck rontsom u Schip ghedreven,

Dat klooft allengkens door 't bar-barstende ghebaer,
Morfelende met kracht de hart ghebacken stucken,
Dat knerst met heesch gheluyt, end' perst teghen malkaer,
Schijnend' oft sy' het Schip aen fletters soud' rucken.

Neptuenus sent hier toe noch een seer grouwelijck Dier,
Klimmende op 't driftigh' Ys, met onbrekelijcke tanden,
Huylend' seer vreeselijck, thoont een ghesicht als vyer.

End'

End' schijnt schier te vermaen de Reus met hondert handen.
 Doch blijft ghy onverschrickt, end' 't Volck stelt hun te weyr,
 Varend' onbevreesd heen, houden met scherpe bijlen
 Op de verstaelde huyt, die springhen op van 'tleyr,
 Als oft de slagh gheschiedt was op Diamants stijlen
 'tMoet nochtans wijcken oock, met al 't *Neptuyns* ghespuys,
 End' *Hyems* felle kracht, koud' Ys end' grooten reghen,
 Oock 'tfluytende gheraes van *Boreas* ghedruys,
 Die u met groot ghewelt dacht van de Zee te v'ghen.
 O Vrome Bataviers ! Ey ! wat sal schricken, doch
 U onvertsaght ghemoet, nu niet en kan beler, ten
 U stout end' kloeck bestaen, dit rasen, noch 't bedroch
 Dat de snoode Tweedracht looflijck had, gaen uyt-setten.
 Want na al dit ghevaer, krijght ghy v'reuchdich aen boort
 De langh-gewenschte Straet, gaend' hier door laveren
 Tot in den *Oceaan*, van daermen spoedich voort
 Met de China'sche Schar onsr rijckdom sal vermeerden,
 Dit onbetreden pat hebt ghy moedich betre'en,
 Tot nuttigheyt van ons, met arbeydt onverdroten :
 Waer toe u nootlijck diend' het kloeckfinnigh bele'en,
 End' d'ervarentheyt van *Jan Huyghen van Linschoten*.
 Dies vlieght door dese tocht, end' seer loffelijcke daet,
 O *Linschoten* ! u naem van de Zuyd'-Pool, tot d'ander,
 Daer 't Beyrken sijne, n poot nimmermeer in't water slaet,
 End' verr'voor by d' Outaers van den grooten *Alexander*.
 Sulcks dat noch 'n *Bacchi* reyl, noch d'ontellijcke stien
 By *Herculem* ghestelt, op de Spaensche Zee-stranden,
 Noch die *Garrmes* kloeckheyt door seer neerstigh bespien,
 Set in't Ca's court'sche Rijck van d'Oost-Indische Landen :
 Noch 'tom-seylen van *Draeck*, (wel weert eeuwighen prijs)
 Noch 'tscout bestaen, waer door 't rijcke Vlies wert verkregen,
 Noch 'tgheen de Itaeksche Vorst, verstandigh, kloeck end' wijs,
 Dees met sijn snelle Vloot op 'sMidlants vochte wegghen.
 Niet te ghelijcken zijn by dees sorgh'lijcke Tocht,
 End' d'eeuwighe Tropheen, die ghy hier hebt doen stellen,
 Tot teekens dat u Reys gheluckigh is volbrocht,
 In spijt van alle 'tgheen dat u sochte te quellen.
 Want wat heeft u gekrenckt, dan een golvighe Zee,
 Verweckt door het gheblaes van de ruysschende Winden ?
 Maer u queld' strackelijck Haghel, Ys, Mist ende' Snee,
 Reghen, Rijn, groote Wint, die *Naptus* toorn ginck vinden.
 Door wat weerdigh gheschenck mach dan werden beloont
 Dit perijckel end' vrees, van u moedigh gheleden
 Met onverschrickt ghemoet ? Kan't ghenoech zijn bekroont
 Door't seer-gheachte Gout, aen duyft stucken ghesneden ?
 O neen : Dies heeft de Faem met een eeuwigh gheluyt
 U seer loffelijcke Naem in elcks ooren gheschoren,
 Soo dat Lant, Sant end' Strant ghestadich roepen uyt :
 Lof, prijs end' eer, zy u *Jan Huyghen van Linschoten*.

In Amor perseverando,

C. Tacmas.

Sommighe Derouten ofte Cour-

13

sen van de Navigatie ende vaert / soo van Portugael naer Indien / als van Indien weder nae Portugael : Oefghelycks van Indien naer Malacca, China, Japon, d' Eplanden van Java ende Sunda, soo in't gints varen / als int wederom keeren ende van China na Spaensche Indien / ende wederom van daer na China, als oock vande gantsche Custe van Brasiliën / ende alle de Havens van dien. Item, want vast landt / ende die doot Eplanden (Las Antilas ghe-naemt) van Spaensche Indien / met noch de Navigatie van de C. de Lopo Gonsalves, naer Angola toe / aende Custe van Ethiopien : midtsgaders alle de Courfen / Havens / Eplanden / Hooghten / Ruffen / Clippen / Sanden / Ondiepten / ende Diepten / met de gelegentheyt ende streckinge van dien : Insgelijck die tijden van den Jare dat die wine den waepen / met die waerachtighe tepkenen ende kennisse vande tijden ende het we-der / Wateren ende stroomen op alle die Orientsche Custen ende Havens / gelijk als sulck alles gheappointeert ende aenghetepkent is vande Piloten ende 's Coninghs Stuerlupden / met die daghelijckche Navigatie ende experientie doot die seifde gedaen / alles doot Jan Huygen van Linschoten seet getrouwelijcken met grooter neersichtigheyt ende correctie by een vergadert / ende upt de Portugalopische ende Spaensche in onse Nederlandsche tale ghetranslateert ende overghefet.

Das eerste Capittel.

Vande Derouten ofte Courfen vande Voyage van Portugael naer Oost-Indien.

TEn eersten is te weten dat het gantsche Christenryck ghelegen is aende noord-zyde vanden Equinoctiael, ende Lisbo-nen op 39. en half graden / welcke leydt met het Epland Madera noord-oost ende zuyd-west / ende de cours is 172. Spaensche mijlen / t' Eplandt Madera leydt op 32. graden / ende leyt want Eplandt La Palma (dat die Schepen die naer Indien gaen comen verkermen) noot noord-oost / ende zuyd-zuyd-west 63. mijlen / het Eplandt La Palma leyt op 28. bye vierendeel g. van hier moeten sinen weegh nemen zuyden aen / soo verre als den tijt siet toe geeft : want ghemeenlijck als men comt op 5. en 6. graden / soo vintmen zuyd-oost winden / ende moeten van zuyt-west aen gaen / so veel als men mach / tot datmen doot by de Kabo van S. Augustijn : is / welcke leyt op 8. en half graden aende zuy-zyde / te weten aende Custe van Brasiliën. Want Eplandt La Palma tot dese Kabo de S. Augustijn, zijn 900. mijlen op de cours van noord-oost ende zuyd-west : als men den hoek doot by is / salmen terstont sinen cours nemen zuyt-west aen : want men heeft ghemeenlijck die winden naer t' zuyden ende zuyd-oosten / men sal hem houden naer t' zuyd-westen vande Eplanden van Tristan da Cunha ghelegghen op 34. graden aende zuyd-zyde vanden Equinoctiael.

Als men naer gissinge d' Eplanden van Tri- stan da Cunha doot by is / salmen loopen tot op 36. graden / ende als dan sinen cours oost aen nemen / tot datmen die Kabo de Bona Esperanca doot by is / soo salmen dan noord-oost aen loo- pen naer t' Landt toe / ende t' Landt verkerndt hebbende / ende naer t' Landt datmen neemt / salmen sinen cours aensetten naer Mossambi- que toe / ofte van bukten om t' Eplandt San Lourenco. Vande Kabo de S. Augustijn tot de Kabo de Bona Esperanca toe / zijn 1060. mijlen / welcke Kabo de Bona Esperanca leydt op 34. en half g. aden ruyt / aende zuyd-zyde vande Equinoctiael, ende leyt met de Kabo das Agulhas oost zuyt-oost / ende west noort-west 32. mijlen : Kabo das Agulhas is ghelegghen op 35. graden ruyt / liggende met de Kabo de Infante oost en- de west ende heeft wat van oost ten noorden / ende west ten zuyden / de cours is 26. mijlen :

Kabo de Infante leyt op 34. twee derdedeel gr. schars / ende is gelegen met de Kabo Talhado oost noot-oost ende west zuyt-west 19. mijlen. Kabo Talhado, leyt op 34. graden ruyt / leydt met die Bahija Fermosa, oost ende west 10. mij- len Bahija Fermosa is gelegen op de seifde hoog- te van Kabo Talhado, ende leyt met die Epland- dekens Chaons oost noot-oost ende west zuyt- west 37. mijlen / ende leydt met die eerste punt diemen heet Punta Primeira noot-oost ende zuyd-west / ende heeft wat van noot-oost ten ooste ende zuyd-west ten westen / de cours is 50. mijlen. Die Punta Primeira is ghelegen op 32. graden schars / ende leyt want laetste land datmen heet Terra do Natal 50. mijlen / t' wel- ke leyt op 30. en half graden / ende is gelegen metter Landt datmen heet Terra dos Fumos, noot-oost ende zuyt-west ende heeft wat want noot-oost ten noorden / ende zuyd-west ten zuyden / de cours is 75. mijlen. Het landt ofte Terra dos Fumos leyt op 22. en half graden / en- de is gelegen met de Kabo das Korrentes noot- oost ende zuyd-west / ende heeft wat van noot-oost ten oosten ende zuyd-west ten we- sten / de cours is 95. mijlen. Kabo das Korrentes leyt op 24. en half graden / ende leydt met d' Insulas Primeiras noot-oost ende zuyd- west / ende heeft wat van noot-oost ten noot- den / ende zuyd-west ten zuyden / de cours is 132. mijlen. d' Insulas Primeiras liggen op 17. en half graden schars / liggende met Mossambique noot-oost ende zuyd-west de cours is 52. mij- len. Mossambique leyt op 15. graden / loopende met Mossambique naer Indien / moeten sinen cours nemen noot-oost aen / tot datmen doot by t' Eplandt de Komoro is de cours is 80. mijlen tot op 11. graden / als dan salmen noch sinen cours nemen noot-oost aen / tot datmen by d' Eplanden As Ylhas do Almitante is / wel- ke zijn gelegen op 3. en half graden aent zuy- den. Dese Eplanden doot by wesende salmen sinen cours nemen noot-oost ten oosten aen / waer mede men sal coomen by d' Eplanden As Ylhas Queimadas, welcke liggen op 16. graden aende custe van Goa ofte Indien, oock mede so is te weten dat op dese tijt de stroomen op dese contreyte altoos naer t' noot-west loopen / te weten naer de Estrecho de Meca, ofte t' Noor- meer toe / daerom so haest als men de hooghte van 16. graden heeft / om sinen rechten weegh aen te setten / salmen altoos de hooyfde cours behouden / nemende sinen weegh o. n. o.

Hooghte van der- (shepen Courfen van der- (shepen plaetsen.

Punta Pri- mera leyt op 32. gra- den.

Terra dos Fumos leyt op 3. en half graden.

Terra dos Fumos, op 17. en half graden.

C. das Cor- rentes op 14. en half graden.

Insulas primeiras op 17. en half graden.

Mossam- bique op 15. graden.

Ylhas de Almitante op 3. en half graden.

Ylhas Queimadas op 16.

Gantsche Christenryck leydt aen de noot-zyde vanden Equinoctiael. Lisboena leyt op 39. en half gra- den. Madera op 32.

La Palma op 28. en 3. vierendeel graden.

Kabo de S. Augustijn is op 8. en half.

Hooghte en Courfen van de Eplanden van Tristan da Cunha.

Vande Cabo de S. Augustijn tot de Cabo de Bona Esperanca zijn 1060. mijlen.

ofte wat meer aen den doer wesen/doch het Compas salt altoos wel wijzen wat datmen doen sal: men sal aldus aengaen tot op 200. mijlen nae de Cufte van Indien / hem wel wachtende niet leeggher te loopen als op 15. graden / om te schoutwen die dzooghte die men heet Os baixos de Pandua, welke liggen op der-thien graden aent noozhen: oock mede wannermen sijn gissinge gemaect heeft te wesen by de cufte van Indien / salmen hem altoos boven de ses-thien graden houden: want de stroomen ende wateren altoos aende Cufte zupden aen loopen / ende men heeft aldaer ghemeenlijck die winden dan upten noozhen ende noozdt-westen: Om nu te weren ofmen by de cufte van Indien is / soo salmen dese teekenen binden / te wesen / Crabben op drie hondert mijlen vande Cufte af / ende wesen vande Cufte vijftich mijlen / veel Slangen int water dzyben / vande groote ghelijck Wel ende Dalinghen / welck altoos seker is / ende op twintich mijlen van het landt heestmen grondt op 80. badem diepte / ende vierthien vijftien mijlen daer van t seventich badem / ende hebt gheen vreesse stoutelijck nae de Cufte te loopen: want t is ober al supber ende schoon / met goeden anchor grondt / ende alle d' Eplanden ende Clippen die aende Cufte sijn / liggende dicht aen t landt heen / soo datmen der gants gheen perijckel af en heeft. Alle de Custen diemen heet van Indien / strecken noozhen ende zupden / ende heeft wat van noozhen ten westen ende zupden ten oosten.

Doch soo is te weten dat alle de Cufte van Indien / Persien / Arabien / die Estrecho de Meca, oft het Rode meer / die Cufte van Choromandel, Seylon, Benhalen, Pegu, Sian, Malacca, Camboja Chauchichina, China, Japan, &c. is altemael ghelegghen aende noozdt-zijde van de Linea Equinoctiael.

Dat 2. Capittel.

Roteiro ofte Deroute, dat zijn de Courfen vande vaert van Oost-Indien, uytgetrocken ofte gheappintheert door des Konighs Pilot, Diego Alfonso, Portugees.

Verende van Lisbonen nae het Epland van Madera, soo sult ghy uwen courtz nemen zup-west aen/ende gaen berckenen het Epland Porto Santo, ende van daer voortgaen tusschen d' Eplanden van Deserta ende Madera, u wachtende vande Eplanden ofte Clippen ghenaemt Os Salvagens, welke ligghe twee mijlen nae t zupdt-westen van Madera af / wantet al daer altemael dzooghten sijn / die inder nacht seer periculeus sijn / men macher aende oost-zijde langhs heen booz-by passeren / lopende alsoo uwen wegh nae die Canarien toe: De Eplanden van Canarien ghepasseert wesen/ sult uwen wegh nemen zupden aen / tot op de hooghte van vierthien graden / doende uwen courtz vijftich mijlen van Cabo verde, nederwaerts / ende van daer voortgaen sult uwen courtz doen zup-west ende zup-west ten westen aen / tot dat ghy comt op de hooghte van ses graden/ende van daer voortz zupdt-west/ ende zupdt-west ten zupden aen/ soo dat ghy uwen courtz om te doen seventigh mijlen vande dzooghte vande Ribier/ghenaemt Rio grande, ende tachtentigh mijlen van Sant Anna, altoos u beste doende om aende Linea Equinoctiael te

comen / uwen courtz altoos boven t zupden aen doende / ende soo de windt zupden liep / soo kiest liever die zijde van tooften als van t westen / al zyt ghy schoon onder die Linea/ ende soo lange als ghy ghenen zupdt-oosten wint en krijght / soo hout altoos den boegh vant oosten sonder te ghenaken het landt ghe-naemt Terra do Mallagetta tot op vijftigh oft seftich mijlen nae / ende als ghy die hooghte ende lenghte hebt van ghepasseert te weien de Cabo de Palmas, soo maect int laberen rote streken / te weten onder die Linie ofte aen dees zijde / op dat u de stroomen ende wateren niet en dzyben binnen dit boozz. Cabo/ stryck liever alle u seplen / als daer in te dzyben: want en cont u anders niet salveren/ noch nae Indien comen. Ick hebbe u hier bruen verclaert wat dat ghy doen sult op hondert en veertigh mijlen onder de Linie wesen/ soo loopt als van dmers ober / om booz by Brasilien te passeren: want volgende den wegh ende coursen boven verclaert / en mocht niet faelgieren / ofte sult Brasilien booz by loopen.

Aen dese boozscheyden Cufte van Mallagetta, soo loopen de wateren ende stroomen (te wesen / met de nieuwe Maen) nae het zupdt-westen toe/daerom en sult u aldan niet begheven te nemen de courtz nae Brasilien toe onder de Linie wesen/ ende soo wanneer ghy uwen courtz zupdt-west aen stelt / u daer ophoudende / soo langhe als de windt duerd / soo doet alle nersstighepdt / als ghesepdt is / de Linie te passeren over den boegh van Brasilien / om te comen op de hooghte van acht graden/ op welke hooghte ghelegghen is den hoeck genaemt Cabo de S. Augustijn: Ende so ghy op dese acht graden begeerde t ghesicht vant landt te hebben / soo en wilt niet op den anderen boegh wenden: maer werpt liever het anchor upt / tot dat de windt ruyndt om uwen wegh te vervolghen / oock soo is te weten dat die stroomen/aen de zijde van Brasilien Cabo de S. Augustijn ende die contrepen nae die Antilhas, (dat zijn die booz-Eplanden van nieu Spaengien) toe loopen / waeromme u booz best rade niet te laberen: want sulcks doende most sonder twijfel wederom na Portugael keeren.

Van hier af sult ghy eenen anderen wegh nemen / nae die Eplanden van Martijn Vaas toe / die Linie ghepasseert wesen/ ende hoe ghy desen wegh rechter neemt / hoe het beter is.

Vande Eplanden van Martijn Vaas af / ofte vande hooghte daer sp op ligghe nae d' Eplanden van Tristan da Cunha toe / booz de windt hebbende / sult uwen rechten courtz nemen / sonder eenigh waken ofte abatiment te rekenen: want dese Eplanden ligghe met ten anderen altemael op een longitudo ofte lenghde / met de differentie die het Compas in dese contrepe heeft / te weten / by d' Eplanden van Tristan da Cunha, soo waerckt ofte noozd-oostert de Naelde van het Compas ander halben streck / ende alst een ure nae den middagh is op het Compas/soo ist op den Australio eerst middagh.

Om te weten oft ghy dicht by de Eplanden zpt / soo sult ghy t by dese teykenen comen te weten / als ghy sommighe Doghelen siet / vijfen vijft samen vlieghe / soo ismen daer by/ende van daer voortgaen sullen u volghen etliche Dogelen van de Portugeesen Feigiones genaemt/sijn van witte ende swarte vlecken

Dzooghten ontrent Indien op ten 13. graet.

De stroomen van Indien loopen zupden aen.

Mercteecken om te seken ofmen aende Indische cufte is.

Alle die cufte van Indien etc. aen de noozdt-zijde vande Equinoctiael.

Wegh wijzen hoe datmen sijn courtz nae Oost-Indien nemen moet.

Clippen Os Salbargens.

Dzooghten Rio grande

waerschooninge vande Cabo de Palmas.

De stroomen by Mallagetta loopen nae t zupdt-westen mer de nersstige Maen.

waerschooninge om niet te rugh nae Portugael te keeren.

Eplanden van Martijn Vaas.

Onder-scheyden vande Compas ende de Astronomia vande middagh by de Eplanden van Tristan.

Teckenwaerken by de Eplanden van Tristan is.

blecken beplacht / soo datse hierom seer goetd te kennen zijn : met dese Eplanden 3. ende n. ober een zijdt / soo sult ghy in de Zee vinden drijven / ende ghenaeemt vande Portugesen Sogallo geheeten / is hy naest gelyck het Wierdarmen by Wieringhen in Hollandt vint.

Dan dese Eplanden van Tristan da Cunha nae de Kabo de bona Esperanca toe / wesen in dese contreve tot ontrent den achtsten Junius / sult int water sien drijven sommige hoop van het crupt Sargasso met Trombas, dat sijn ghelyck strupcken van dick Riet : dese Rieden sijn coyt ende tackachtigh / ende en sijn soolanch niet als diemen vindt by de Cabo de bona Esperanca, sult alhier woen wegh vervolgghende allenkens / hier van minder vinden / en laet u sulx niet verdieren, want comt dooz dien / dat hoe dattet op d' Eplanden meer sojunt ende onweerd / hoe het meer van dese Riet-strupcken ende crupt upt sijnt / dat alsoo met het water ende windt (die van achter ende over d' Eplanden heen comt) nae de Kabo de bona Esperanca toe gedreven wert / waerom ick u adverteer soo ghy dese crupden ende Rieden vindt / te willen hondert vijftigh mijlen vande Eplanden van Tristan da Cunha, voorder aen loopen / want sijn tepcken van dat ick boven verhaelt hebbe.

Comende op de hooghte van vijftendertigh graden / rupm ofte schaers / nae de Kabo de bona Esperanca toe / sult vande Trombas (ofte vande dicke Riedt-strupcken) int water sien drijven : Als ghy dese comt te sien / soo meest versekerd vande Kabo de bona Esperanca te wesen : want ghy zijt die vande Eplanden al ghepasseert ende voor by : almen dese Trombas vindt : soo sijn maer dertigh ofte dertigh mijlen vande Kabo de bona Esperanca : Dese Riedt-strupcken sijn langachtigh / by naest van satsoen als Basunnen : Maer soo ghy quaemt op vijftien en half graden / en sult dese tepcken niet sien / dan mogelijcken sommighe Voghelen soo groot als Rabens / hebben witte ende plachtige becken / swart van veren : dese vlieghen maer wintigh ofte dertigh mijlen vande Kabo de bona Esperanca, ende noch ander grauwe Vogels vande Portugesen Alcarrales ghenaeemt : Dit sijn de rechte tepcken vande Kabo de bona Esperanca tot die Kabo das Agulhas toe.

Oock so is te weten dat die traversie ofte dwers wegh / te weten van Brasilien af tot die Kabo de bona Esperanca toe / west coyt ofte minder is als men in de Pas-caeren siet / niemant en begheere te weten / d' oorsake hier van / want doch niet aengheleghen en is / die Navigatie aengende / ende al waerschoon alsoo / soo en ist niet goet dat men van verre ofte van veeemde Partien verstaet : want souden teghen ons selven wesen : souden vande oock tusschen de Eplanden van Tristan da Cunha, ende de Kabo de bona Esperanca sommighe Zee-wolven : maer wesen in dese contreve int laeste van Junius / mocht wel wesen dat ghy dan niet en secht / overmits datse haer als dan verrecken dooz de coude onder het landt.

Soo het ghebeurden dat ghy u vindt tot den schienden Mepe / Intret int ofte niet in die contreve van dese Eplanden van Tristan da Cunha, soo en sult ghy boven die vijftendertigh graden niet passeran / om die wille dat die weste winden daer albaer vaper en gheweldigh regneren ende wapen niet

een groote furie ende verbolgent heyt / namerlijcken wesen met een meuwe Maen / op dattet u niet en mederware / ghelyck het gheschiede met het Schip Bon Jesus, het welck de Zee in swelghde dooz den grooten overval ende furie vande windt / ghelyck als ick Diego Afonso dat selfs aenghesien hebbe / wesen in het Schip S. Clara.

Als ghy by de Kabo de bona Esperanca sommighe Voghelen vindt int water siet / dese Antenayas heeten / t welck sijn groote ende beplachte Voghels / soo zijt ghy by de Kabo das Agulhas / Sult oock vinden in het water drijven sommighe Wif-been ofte Saff-been van dat Doot-meden beseghen / ende soo ghy het gesicht vant landt hebt op de hooghte als boven verhaelt / wesen dertigh mijlen vande Kabo de bona Esperanca, als oock mede comende op de hooghte van seffendertigh graden / sulx dese vogelen Antenales vinden, soo haest als ghy de Kabo de bona Esperanca ghepasseert zijt / ende het landt ghesien hebt / t sy vande Kabo de bona Esperanca ofte van de Kabo das Agulhas, oft voorder oft hender / so houdt terstont van landt af tot dertigh mijlen Zeewaert in / ende soo ghy nae Mossambique meent te gaen / soo moet ghy uwen cours nemen noordoost aen / te weten nae de Baixos ofte drooghten van India toe.

Op de cours van Brasilien nae de Kabo de bona Esperanca toe / volghen u alcos wech voghels nae : maer soo haest als ghy comt recht int aenghesicht vande Kabo de bona Esperanca, soo verliest men : ende noch sonder tijdt de swarte Rabens / daer boven af vlieghe is / op datmen te sekerdes mach weten de Kabo binnewaerts te wesen / te weten aen de post zijde van India.

De Zee-baren die u volghen van die Kabo af van upten oosten nae t wesen / sulx verlijken soo haest als ghy zijt by de Cabo das Agulhas binnewaerts / tot dat ghy andere van upten zijdt wesen cricht / welck is ghelyck als die Leste strecht / te weten / vande Kabo binnewaerts : oock mede soo sijn hier by dese Kabo de Paelden vande Compassen sit ende effen / soo dat maner middagh op Astrolabio is / soo ist van ghelijcken by de Zee-wijser of het Compas comende beyde te gaber over een (welck een goet teken is te wesen noorden en zijden met die Cabo das Agulhas, ofte tusschen beyde (te weten tusschen de Cabo de bona Esperanca, ende die Cabo das Agulhas,) dit is een goet tepcken / soo wel van Portugael nae India / als oock van India nae Portugael / ende comende van hier nae India / so nooyt oosten of te waereken de Paelden van de Compassen weder.

Dertigh mijlen vande Cabo das Agulhas nae Mossambique toe / soo loopt niet de Leste oost ende west / ende sult voor u sien / wesen dooz by de Cabo das Agulhas, ses ofte sebestenien t Zeewaert van het landt ghenaeemt Aguada de S. Blas (met te hemel den wegh nae de Kabo toe : maer nae het zijdt-westen ende zijdt-west ten westen) want het alsoo nooyt is om dese wegh te swaren / dooz oorsake dat de stroomen ende wateren die nae de Zee ende Indijcken te landwaerts si loopen.

Schip Bon Jesus vande Zee ingheslooten.

Lustich de Cabo de bona Esperanca met vogels Antenales ende Wif-been.

Drooghten van India.

Deel vogelen op de cours van Brasilien nae de bona Esperanca.

Maer dat men d' Se-baren upten oosten nae wesen verlijst.

By de Cabo das Agulhas accordeert het Compas ende de Astrolabio.

Goede tepcken kennen dooz de Schip.

Wantschouwinge by de Cabo das Agulhas nae Mossambique.

Lustich de Cabo de bona Esperanca met vogels Antenales ende Wif-been.

Wantschouwinge dooz de Sargasso opt water drijft.

Wantschouwinge van de Cabo de bona Esperanca.

Dertich mijlen vande Cabo de bona Esperanca diergen Alcarrales ende andere vogelen.

De dwers wegh van Brasilien nae de Cabo de bona Esperanca is heel coyt als inde Gaerte te geyenis.

Zee-wolven ontrent die Cabo de bona Esperanca ende de Eplanden van Tristan.

Wantschouwinge dooz een weeten mint boven de 35. graden.

Waarfchou-
wungen als
men te weet
van de Cabo
de Septe is.

Soo het ghebeurden dat ghy de Cabo te
wydt afpasseerden/so dat ghy gheen van dees
teykenen quaemt te sien / soo sult ghy de
hooghte nemen / ende besien naet Sonnewij-
ser: maer moet seker wesen / ende niet eenen
rechten draecht / ende soo ghy waerd hondert
en vyftich mijlen de Cabo binnewaerts / we-
sende middagh op de Astrolabio / so en comt
de schaduwte vant Sonne-wijser noch niet op
den middagh / ende scheelt een streck / ende
wanneert middagh is op 't Sonne-wijser/soo
sal de Son op de Astrolabio een halve graedt
ghedaelt en afgegaen wesen / soo ghy dit
vint/soo weet voochker te wesen 150. mijlen
vande Cabo de bona Esperanca. ofte Das Agul-
has binnewaerts / ende oversiet wel: want
sult alfoo bebinden: ende soo ghy u cours
nemt om binnen Sant Lourenco doo te seplen/
sult sommighe cleme witte voghels bp hoo-
pen te samen binden: Dese bliegghen ontrent
twintigh mijlen vant landt naer de dzooghten
van India toe / ende comende op twintigh
graden / sult voochere teykenen vinden de
voghelen Garagias ende Alcatrales, welke zijn
gelijck als Meewen / aldan gaet ghy eenen
goeden cours aen / ende soo ghy niet met allen
van dese teykenen siet / soo siet wel vooz
a: want soo zyt ghy bp het Eplandt van
Sant Lourenco, ofte op de bancken vande Cufte
van Soffala: ende veel voghelen siende/soo en
zyt ghy naer thien mijlen vande dzooghten
van India / soo loopt van daer noozd-oost en-
de noozd-oost ten noozden aen/nemende op de-
se manier wien wegh tot 19. en half graden/
ende daer nae soo loopt noozd-oost aen / tot op
achtien graden: Dan dese 18. noozden ende
noozden oosten aen loopen / tot dat ghy
zyt op de hooghte van 16. en 3. vierendeel
graden / wesen in dese hooghte / ende siende
deser vande vogelen Alcatrales. te weten 6, 7.
8. ende 10. te samen bliegghen / soo zyt ghy
maer 10. ofte 15. mijlen vant Eplandt van
Joan de Nova: daerom doet alle neerstighepdt/
bp nacht en bp nacht daer van daen te comen/
namelicken soo 't met een men Maen waer/
ende loopt noozd-west aen/ soo sult ghy comen
bp de Eplanden ghenaemt Dos Angoxos, ende
hoe ghy van daer meer noozden aen loopt/
hoe ghy beter cours sult doen nae Mossambique
toe / nooz a siende bp dit landt niet te passer
ender die vyfentwintigh badem nae 't landt
toe / want zijn altermaal dzooghten / alwaer
Don Joan Pereira op liep / ende heeft rondom
13 badem diepte.

Dat 3. Capittel.

De Navigatie van de Cabo das Corentes nae de
drooghten, ghenaemt Os baixos da India, ende
van daer nae Mossambique.

So het gheschiede dat ghy quaemt
te siende Cabo das Corentes, ses oft se-
ven mijlen daer van afwesende / wil-
sende naer Mossambique seplen / soo
loopt noozd-oost aen/hebbende scherpe windt/
ende comende op tweeintigh graden (op
welcke hooghte ligghen de dzooghten van
India) sult veel vande Voghelen Garagias
bp hoopen sien bliegghen / ende soo ghy de waer-
wat ripner hebt / soo loopt noozd-oost / ende
noozd-oost ten oosten aen tot op de voozsepe
hooghte. Dan nu te weten oft ghy dicht bp
de dzooghten zyt / soo sult ghy veel van de

Voghelen Garagias ende Alcatrales bp hoo-
pen teffens sien bliegghen / ende soo ghy veel
Alcatrales siet / soo zyt ghy bp de dzooghten:
maer siende de Garagias alleen sonder de Al-
catrales, soo zyt ghy noch vyfentwintigh
mijlen daer van: Dan hier af sult ghy noozd-
oost ende noozd-oost ten noozden aen loopen/
tot op neghentien en een vierendeel graden/
ende daer nae soo loopt noozd-oost aen tot op
achtien graden ende van daer noozden ende
noozden ten oosten tot op seshien en drie vie-
rendeel graden: Wese op dese hooghte sult
veel van de Voghelen Alcatrales sien/soo weet
versekert dicht bp 't Eplandt van Joan de No-
va te wesen / ende soo ghy d' Alcatrales siet / te
weten / ses ende seven bp een / soo en zyt ghy
maer thien ofte vyfthien mijlen vant selve/om
dat se aldaer haer aen comen halen/daeromme
doet alle neerstighepdt om u upt dese hooght-
ten vant Eplandt te krijghen / welck lepd op
seshien en half graden: Ende om versekerder
te gaen / soo loopt noozd-west aen / waer me-
de ghy sult comen bp d' Eplanden van Angox-
as, die dicht aen de Cufte naer Mossambique
toe ligghen / ende hoe dat ghy noozdelijcker
aen gaet / hoe dat ghy naerder Mossambique
sult ghenaken / sult vooz u sien / int aenloopen
van de Eplanden Angoxas naer Mossambique
toe / dat ghy niet en passeert onder die vyf-
entwintigh bademen over de Cozalen/ daer hem
Don Joan Pereira op verlooz / ende heeft daer
rondom derthien bademen diepte. Dese Ep-
landen van Angoxas gepasseert wesen de nae
het noozd-oosten / soo loopt noozd-oost ten oo-
sten aen / welck goeden cours is / u altoos
wachende onder de 25. badem niet te passe-
ren/als ghesepdt is.

Dese baven ghesepde coursen bande Cabo
das Corentes voozder aen / sult doen / soo
ghy u vint bp de voozsepe Cabo / ende heb-
bende de zupde ooste winden / soo sult ghy loo-
pen langhs het Eplandt ghelegen op de ban-
cken van Soffala, om te haestigher tot Mossam-
que te comen / ende met de ooste winden op
de hooghte ende teykenen / als baven ver-
haelt is: Sult oock schoutmen de dzooghten
van India / ende de bancken van het Ep-
landt Sant Lourenco, die naerder de dzooghten
van India toe ligghen: tusschen bepde dese
dzooghten heeft men vyfentwintigh badem
diepten.

Soo ghy begheert te loopen op de Rie van
Mossambique, soo moet ghy passer in in-
comen de twee Eplanden van Sant Jorgie
ende Sant Jago, ende sult se laten aen de zyde
vant zupdt-westen / wat van Sant Jorgie af-
lopende op ses ende seven bademen diepte/
lopende alsoo vooz naer binnen toe / al-
toos goetd op sacht hebbende van de bancken
daer ghy het water op siet byken / tot dicht
vooz het Eplandt ende fortresse van Mossam-
bique &c.

Dat 4. Capittel.

De Navigatie van Mossambique
naer Indien toe.

Schepdende van Mossambique af naer
Indien toe so loopt noozd-oost aen/
waer mede sult ghy het Eplandt
Ylha do Comoro comen te sien / 't welck
he lepd van Mossambique neghenveertigh
mijlen op elf en half graden / te weten het
uiterste

teykenen
almen 25.
mijlen vande
de dzooghten
tong.

het Eplandt
Joan de
nova lepd
op 16. en
half graet.

Eplanden
van Angox-
as.

waerfchou-
winge van
de Cozalen.

Een Ep-
landt op de
bancke van
Soffala.

waerfchou-
winge vooz
de dzooght-
ten van In-
dia ende de
bancken bp
S. Lourenco
co.

S. Jorgie
ende S. Ja-
go twee
Eplanden
bp Moss-
ambique.

Eplandt
Ylha do
Comoro op
11. en half
graden.

Bogheien/
Rabos de
Junco's.

Bogel Ga-
ragiaus.

Cabo de
Guarda.

Onbete-
tinge om de
Custen van
Indien te
begrijpen.

De droog-
te na de
Panda.

Woe dat de
stroomen
by de Cabo
de bona Es-
peranca
loopen.

Aguada de
Boapas.

Woe de
stroomen
by de Agu-
ada de san
Bras loo-
pen.

uyterste eynde naer het noorden / is een seer
hooch Lant : Dysthiën mijlen daer van sult
ghy sommighe van de Bogelen Rabos de Jun-
cos sien (dat is geseydt Biesen steerten) want
hebben een enkele langhe uytgaende steert
gelijck een Biese / ende sult des nachts de Bo-
ghels Garagiaus hooren singhen ofte gherucht
maken.

Vervolgende uwen wegh van dit Eplandt
af naer Indien / soo is te weren. (soo haest
als ghy outdeekt den uytersten hoek na het
noorden van het Eplant Sant Lourenco) dat de
wateren ende stroomen noorden ende noord-
west waert aen loopen / naer de C. de Guarda-
su, ende de mondt vande Estrecho de Mecca, of
te t'Roode-meer toe : Sult geadvortect we-
sen / dat soo t'gheschiede / ghy niet halve wint
ende ruyme schoten / ofte voer de wint seiden
soo en moecht ghy daerom den wegh niet re-
kenen naer de kours die ghy aengaet / neemt
altoos een streeck voer u abatement, ofte af-
sach / ende wesende by de wint twee streken /
om oorsaecke dat de wateren ende stroomen u
altoos drijven naer t'noord-westen / ende siet
wel voer u / dat wanneer ghy veel hoochten
dijt / is dat daerom u de wateren op drijven
als voorseyt is : Ende om versekerder te we-
sen de Custe van Indien te moghen krijghen /
soo moet ghy u wachten vande Paelden van
de Compassen / die een streeck ende meer
noord-oosten / soo ghy de Cours rekent naer
den roem ofte streeck die t'Schip aengaet / soo
verliest ghy alle t'ghen dat de Paelde van t'
Compas waecht, ofte noord-oostert / ende
ghene u de wateren naer t'noord-westen drij-
ven / waer mede diete koert ende ufsaute blijft
vande Custe van Indien te moghen krijghen :
De stroomen ofte het trecken van de wateren
naer t'Roode meer toe / is van hier tot seven
graden : Want altoos goet opzicht op u voer-
deel te wesen / en niet te koert te komen. In
dese graden ende wegh sulc altoos sien veel
vande bogheien Rabos de Junco's, ofte Biesen
steerten / ende als ghy genaeckt de Custe ende
wooghten de Panda en sult van daer voort-
aan gheen meer sien / dan alleenlijcken in de
zee sien drijven / bysich mijlen ende meer
van landt / veel singhen ghelijck als Mel-
ende grooter.

Oock is te weten dat de stroomen van t'
water aen de Cabo de bona Esperanca tot desen
voorseiden tijt toe altoos loopen vande Cabo
Delgado af naer de Cabo de bona Esperanca toe
zuid-west waert aen / niet teghenstaende dat
ter sommighe dwersche stroomen onder loo-
pen / te weten / langhs d'Eplanden As Yhas
Primeiras, loopense naer t'westen / op de bane-
ken vande Cabo das Correnças tot de Rivier
ghenaemt Aguada de Boapas, loopen de stroomen
van gheheuen nae het westen / trecken-
de / na de schuycken toe die by de Cabo das
Aguilas lighen / by de Aguada de san Bras loo-
pen de stroomen nae het lant toe / ende op dese
Custe sult ghy behouden dat hoe het sterck-
ker waert uyt den westen / hoe dat de
wateren ofte stroomen meerder te-
ghens de windt aen-
drijghen.

Dat 5. Capittel.

Deroute ofte de Navigatie ende Courten van Lis-
bonen naer Oost-Indien, gheappointeert door
des Coninghs Stuerman, Vincente Rodrigues
de Lagos, Portugees.

Soo haest als men schept uyt de Rivier
van Lisbonen / om te loopen naer het
Eplandt gheheuen Porto Santo, moet
men zuyt-west aen loopen / ende varen
de uyt Lisbonen / salmen de Son mercken
met het Compas om dat te probieren / te we-
ten int op ende onderggen van de Son / ende
het midden van daerse op ende onder gaet /
dat is noorden ende zuiden / ende alle het ghe-
ne dat ghy bevindt de Paelde van het Com-
pas te noord-oosten / dat selde sult ghy zuyt-
waerts aen loopen : Want Porto Santo leydt
noord-oost ende zuid-west met de Rivier van
Lisbonen / water niet het vol ende geijck oer-
en komt.

Wanneer dat ghy komt te sien Porto Santo,
ofte het Eplant Madera, varende nae het E-
plandt La Palma, soo sult ghy alle het ghe-
ne dat de Paelde van het Compas noord-oostert
hem toe gheven / ende wat meer : want leydt
meer nae het oosten alst inde Pas-taerten ge-
stelt is : ende van daer nae het Eplant Do Fe-
ro, welck Eplandt van ghelijcken een weynich
meer sult vinden na het westen / dan het inde
Pas-haerte leydt / daerom en wiet niet ver-
suppen met machtsaemheyt : want alst dat
ghy van het Eplandt La Palma thien mijlen af
uuten kours neemt / gelijck alst inde Pas-taer-
te leydt / sulter recht op aen loopen.

Wanneer ghy het Eplandt La Palma ghy-
passert zijt / soo ist goet zuiden aen te loopen
vande Eplanden van Cabo Verde dertich mi-
len af / altoos toegheende alle het ghe-
ne dat de Paelde van het Compas noord-oostert,
ofte inde twee eynden sult loopen / te weten /
het ene ermael zuiden / ende het ander zuiden
ten gasten aen / toegheende de kours nae het
zuiden / ofte om beter te verstaen alle het gene
dat de naelde van het Compas waecht / het
welcke mach wesen een halve streeck / ter min-
dan meer.

Comende vanden 22. tot op den 18. graet /
sult ghy groen water sien / het welcke is van
den hoek genaemt Cabo branco, ende van den
Juwijck daer de fortreffen van Arguila leydt /
soo ghy dit groen water meer dan twee et-
malen siet / (soo ist een teycken van dicht by de
Custe te wesen : maer weynigh groen water
siende / te weten minder dan twee eynden /
soo zijt ghy naerder aende Eplanden.

Comende op t'ien graden / (soo langhe als
ghy zijt by de Custe van Guinea, so en sult ghy
de Paelde van het Compas gheen abatement
ofte afsach gheven / voer oorsaecke dat het wa-
ter nae het landt toe treckt / waer mede blijft
het noord-oosten vande Paelde van het
Compas / (het welcke mach wesen een der-
bendeel van een streeck) in verghelijkinghe
van het trecken van het water / ende oock soo
gaet het Schip zuid-oost aen / ende het water
ende stroomen komen altoos uyt den zuiden /
waer mede nae landt toe gedreven wert.

Loopende vande vijf toe op drie graden / (soo
ist goet hem van de Custe af te houden van
de t'seventigh tot hondert mijlen toe / ende
niet meer : want meer wesende / en soude niet
goet zijn voer u reys / om reden / te weten / (soo

Porto
Santo leyt
no. ende 3.
m. met de
rivier van
Lisbonen.

Wanneer
na het E-
plandt mader-
ta/la Pal-
ma/ende de
Ferro/lo-
pen sal.

De eplanden
van Cabo
de Verde.

Groen wa-
ter by de
Cabo Bran-
co. Teycken
als men
dicht by de
Cabo Bran-
co is.

De kust
van Guinea.

waer schot-
tinge van
de 1. tot 3.
graden.

soo wanneer ghy zyt 100. ofte meer mijlen vande Custe af / soo hebt ghy weynigh zuydweste winden om naer 't landt toe te komen: maer crighet eer alle die Vanden en de Bliremen vanden oosten tot den zuyden en 3. o. die u verhinderen het landt te ghenaken.

Ende om dat u dese Vanden over komen van alle kanten / soo ist goet te loopen ende hem te houden / moghelijsken wesende / vande 70. tot op de 80. mijlen te weten / tot op twee en half graden / al waer ghy de zuydooste winden sult krijghen / wesende vanden 20. April tot den vijftien Maey: want later zijnde / sullen u de zuyt-ooste winden aen komen op meer graden ofte hooghte / als op 3. ende 3. en half graden / wesende tot den 10. Maey: maer zijnde noch tot het eynde van Aprilis / soo macht wel komen dat ghy dan die 3. o. winden niet en sult krijghen dan op een graet aenden Equinoctiael. Die teykenen diemen heeft aen dese Custe van Guinea, zyn sommighe vande Dogghelen Garagias, ende soo die Vanden cursieren van uyt den oosten / wesende van de seftigh tot op de seventigh mijlen van 't landt sulde sommighe Swaluwen ende Dupchers sien.

Soo wanneer dat ghy krijght de zuyt-ooste winden / ende u maecte op de boech naer Brasiliën: al ist dattet u de eerste d'aghen vande Navigatie soo wel niet en diminueert in de hooghte / soo en laet u dat niet eens verbieten: want al wat ghy bevindt van weynich te diminueren / en is altemaght gheen water ofte stroomen die u verhinde-ten / gelijck wel ende den meesten hoop meen: want dese graden dieht by den Equinoctiael, zyn grooter als d' ander van meer hooghten ghelijck als men sal bevinden / naer Juiden varende / ofte van daer komende met een voozwindt / acnde Linee komende / soo diminueren oock weynich / waer mede men mach bevestighen / dat alle de weynighe diminutie ofte vooz-gruck altemael gheen wateren ofte stroomen zyn die na de Anilhas ofte vooz Eplanden van Spaensch Indien toe loopen.

Comende aende Linea tot op een graet ofte voozder / soo en wilt op gheenderley wijs weder naer Guinea keeren: want soude u selven inden v'rch wesen: ende onnuttelijck uwen tijdt versighen: want sommighe Schepen ghebeurt is / die in mijn compaengie uyt Lif-boenen schepden / datse haer van de Linea af op den boech naer Guinea toe wenden / twelck ich niet en begheerden te doen: maet liepent contrarie over den boech naer Brasiliën toe / waer door d' ander Schepen een geheel Maent nae my in Indien quamen.

Op desen boech naer Brasiliën sult uwen kours aen setten / naer dat u de windt plaets gheeft / ende hebt goede acht op het Compas: want soo haest als ghy de Linea ghepasseert zyt / soo noozdt-oostert de Raelbe van het Compas een halve streck ende meer / ende komende van de acht tot die achtien graden / hoe dat u van de Raelbe van 't Compas meer noozdt-oostert / hoe dat ghy verder vande Custe van Brasiliën af zijdt / in voeghen dat wesende / oost ende west met de Kabe de Sant Augustijn, ende dat die Raelbe van het Compas tince der den deelen van een streck noozdt-oostert / soo zijdt ghy daer hondert vijftigh mijlen van 't Zee-waert in: Dit is te verstaen / dat soo wanneer 't selve Compas in Portugael ghemaect is / aldaer

een halve streck noozt-oostert / soo sa goet ende oprecht zyn: Het selve sult oock doen aende Custe van Brasiliën wesende oost ende west met die Abrolhos op 170. ofte twee hondert mijlen naer / so sal de Raelbe van het Compas noozdt-oosteren een geheele streck ofte wat meer / overmits dat de Meridiaen (van het Compas dat eenen halven streck noozt-oostert in Portugael) maecht die Meridiaen hondert ende soo veel mijlen binnen in 't landt van Brasiliën / het welcke alsoo van ghelijcken respondert met de Zee: Op de en voozsephen kours setten sommighe Dogghelen van diemen heet Rabos Forcados, dat is gesepdt hanghende steerten / ende by alle d' Eplanden van Martijn Vaas, witte Garagias ofte Meewen.

Soo wanneer dat ghy komt op die voozsephen hooghte / krijghende tynmen windt / in voeghen dat ghy oost zuyd-oost moocht aen sephen / waerckende het Compas een streck ofte ander half / het welcke soo veel waercken sal / komende op dertigh graden / ende al ist schoon dat het Compas ander half streck waerckt / en sult daerom op uwen kours gheen abatment ofte af slach rekenen / meer dan een halve streck: want desen wegh een geheele streck korter is dan sp in de Pascaer te ghestelt wort.

Soet altoos alle netstighende / dat ghy niet hooger en loopt als op twee en dertigh tot drie en dertigh graden / te weren tot die Eplanden van Tristan da Cunha toe: want sult beter kours hebben ende sekerder gaen van groot onweber ende torment minder te hebben: want meestendeel vanden tijdt heeft men aldaer de winden van uyt den Voozden ende Vooz-oosten / die u van beter te slach komen / doe u dese vermaninghe / om dat ich het altemael wel gheexperimenteert hebbe.

Comende by de voozsephen Eplanden van Tristan da Cunha, soo sult ghy komen te sien sommighe hoopen van 't kruut Sargasso in het water drijven / met Trombas, dat zyn vande dicke struyck rieden / als ghy dit komt te sien / soo zijdt ghy aen ghene zijde vande Eplanden: Sult oock alhier sien vanden groote Zee-ravens / ende sommighe klepne met witte becken / welcke dieht by de Eplanden dlieghen / soo wanneer ghy met d' Eplanden zijden ende noozden over een zyt / soo begint het noozdt-oosteren van 't Compas te minderen / ende en waerckt niet meer als een streck / ende het vierendeel van een ander: want 't seventigh ofte tachtigh mijlen van dese Eplanden af / so is men in 't midden ofte ten half-wegen vande Meridiaen / van tusschen Brasiliën ende die C. das Aguilas.

Oock mede soo is te verstaen dat men (op dese hooghte van vijf en dertigh graden luttel min ofte meer) drie hondert en dertigh mijlen vooz elcke streck van 't Compas van vooz-oosten heeft / als ghy de voozsephen teykenen komt te sien / als ghy sepdit is / soo sult ghy loopen tot op vijf en dertigh en een half graden / twelcke een goede hooghte is / doende uwen kours Oost ende Oost ten Voozden aen / tot op hondert mijlen naer de Kabe de bona Esperanca, aldaer soo en sal het Compas niet meer als een derde deel van een streck waeken / desgelijcks soo sal u het water oock naer 't noozd-west / ofte noozden toe trecken.

Soo ghy quaemt te verballen door eenighe macht:

de batmen hem hoeden sal op de twee ende half graet.

Erphenen van Custe van Guinea

de graden in den Equinoctiael / zyn grooter als andere.

Wit-vasen in vooz Eplanden van Indien.

waerschoonlinge afmen op den seften graet is.

acht op 't Compas te nemen als men de Linea ghepasseert is.

Stabos (op Rabos) op de kours van Brasiliën.

Hoe dat men het Compas tekenen (al komende op den 30. graet.

niet hooger en loopt als op 3. tot 33. graden.

Erephenen als men by de Eplanden van Tristan is.

Wien by de Eplanden van Tristan is / so sullen de halven ofte in midden vanden Meridiaen etc.

Op den 35. graet heeft men 33. mijlen vooz elcke streck vande Compas etc.

Tepchenen
afstien be-
ballen is op
te 35. gra.

onachtsaemheyt / ofte daer toe van den win-
den ghedwonghen wesende op de vijf en der-
tich graden / soo sult ghy dertich veertigh mij-
len van de Kabo de bona Esperanca af / van de
dicke Riet-strippen ende oock Zee-wolven
binden / twelcke ghy niet en sult sien / wesende
op de dertigh graden 't 30 rupm ofte schaers.

Comende op veertigh mijlen naer de Kabo
de bona Esperanca, 't 30 ses-enderdich ofte vijf-
enderdich grade / so sult ghy komen te sien ver-
gaderinghe ofte ravelinge van water / te we-
ten wesende by dagh : want des nachts en
mocht niet sien / om die wille dat als mender
in is / soo en kannent niet vermercken / men
vinter veel voghelen in sitten / van de Portu-
ghesen Gavoicoijs ghenaeut / ende van hier af
naer de Kabo toe / soo heestmen sommige van
de Zee-rabens met witte becken / 't welcke
seer goet tepchen is : want mach wel ko-
men dat ghy gront vint sonder de vogelen Al-
carrafen te sien.

Zee-rabens
met witte
becken.

Wat gront
datter by
zupden en
moogden
van de Ka-
bo de bona
Esperanca
en by de ca-
bo das Va-
guas is.

Soo wanneer ghy comt noorden ende zup-
den met de Kabo de bona Esperanca, hande wif-
en dertigh tot op de ses en dertigh graden / soo
sult ghy modder gront vinden tot de Kabo das
Agulhas toe / ende als u dese modder ofte stijk
gront volept / sult een gheekachtighe gront
vinden / ende wat meer binnemaerts aen / te
weten by de Kabo das Vaguas, 't welcke is naer
D'aguada de san Bras toe / heestmen schuipen en-
de steen gront.

De Com-
passen de
sic by de ca-
bo das Va-
guas zijn
moeten tot
Wiffen
oenge stre-
ken zijn.

Die Compassen (als gesepd is) die fix ende
ghelijck aende Kabo das Agulhas zijn / moeten
in Alf-boenen gemerckt ofte aengheestrecken
wesen / datse albaer een halve streck noot-
oosten en waerts seer wel weten te mer-
cken / niet tegenstaende dat sommighe Stuer-
lupden meenen niet noodigh te welen / om te
weten wat dat het Compas nootd-oost ofte
nootd-westert / ghevende booz reden dat onse
Booz-ouder's 't Compas niet en verstonde /
ende alsoo de rusten afghetepkent hebben /
waer op antwoorde / datmen sulcks in som-
mighe Navigatien wel mach excuseren : maer
op tmeestendeel vande vaerden ende Navi-
gation ist seer noodich te weten van 't nootd-
oost ende nootd-westen / ghelijck als daer is te
varen van de Kabo de bona Esperanca naer Mo-
cambique toe / soo wel in de coursen als om te
mogen loopen te midde wegen tusschen 't Ep-
landt Sant Lourenco ende Soffala, moet hebben
een streck van 't nootd-westen te weten : om te
seplen booz 't midden van Canael / ende dit is
noodigh alle Stuerlupden (die naer Indien
varen) te weten : Nenghesien datser dickwils
binden als nu aen 't Eplandt / alsdan op de
bancken van Soffala, en dat booz oofake van
de wateren ofte stroomen.

Boortwen-
dich weten
booz de
Stuerlup-
den.

Als ghy uwen cours neemt van de Kabo
das Agulhas naer Mocambique toe / soo ist goet
te seplen 100. mijlen oost aen / om de Custe te
schouwen / booz oofake vande wateren ende
stroomen / die naert zupd-westen toe loopen / en
komende noorden en zupden met die Bahya de
Logoa gheheeren / so sal de Paelde van 't Com-
pas een vierendeel van een streck en niet
minder nootd-westen / van hier af voogt-
aen / soo en wilt de Custe onder de sestig
mijlen daer niet ghenaken / uwen hours
doende als ghesepd is om u daer van af te
houden / van hier af sullen u de Rabens met
de witte becken volghen / tot dat de Kabo das
Correntes noot-west van u blijft / en soo wan-
neer u dese Kabo blijvende is op de boozsepe
streken / soo sullen u de booznecnde Rabens

Boortwen-
dich weten
booz de
Stuerlup-
den.

Tepchenen
afstien by
Cabo das
Correntes
is.

verlaten : wantmen die niet en vint dan bande
Cabo das Correntes af / naer de Cabo de Bona
Esperanca tot / zijnde noorden en zupden met de
voorz hoeck / so sal het Compas die vierendeel
van een streck eer meer dan min nootd-west-
ren / ende int midden van 't Canael een ghe-
heele streck.

Comende by de droochten Os Baixos da In-
dia wesende west-waert daer hant afsonder die
te sien / so sult ghy veel bande vogelen Alcarra-
fen sien / te weten daer 10. ofte 15. mijlen daer
af zijnde : maer daer 20. mijlen van af wesende
aende selfde zijde / soo sulter oock etliche sien /
ende het Compas en sal geen streck waken :
maer soo ghy waert aende zijde van 't Epland
Sant Lourenco 10. 12. tot 15. mijlen toe / so moech-
ter wel komen dat ghyse niet en saeght.

Tepchenen
afstien 10.
en 15. mijlen
van de
droochte
van Indien
is.

Soo wanneer ghy inde droochte van dese
droochten (welcke liggen op 22. graden rupm
de vogelen Alcarrafen siet / so en wilt Epland
van Sant Lourenco niet booz by passer en : want
aen de zijde naer 't Epland toe en sulcke niet sien
van seer dicht by / ende vande zijde van Soffala
sahen se sien tot op 20. mijlen / dit is te verstaen
op dertijt vande Monfon, dat is den tijt dat de
Schoepen van Portugael (die inde Meert
ups Portugael schepden) daer booz by komen :
want die inde Monfon ofte tijt van de Winter
comen / mach wel wesen dat syse dan niet en
vinden / om datter nu gebeur is / dat komen-
de inde Monfon vande Winter / in gheselschap
vande Graue Don Luis de Tayde, loopende 20.
mijlen ofte meer van dese droochte af / aende
zijde van Soffala, en sagen niet een Vogel / ehen
wel hadden des daechs te vooren 10 of 12 van
de vogelen Alcarrafen gesien / so haest als ghy
de boozscheyden tepchenen komt te sien / soo en
wilt noch niet noorden noch noorden ten oo-
sten aen loopen / tot dat ghy zijt op 16. 3. vier-
dele g. op welcke hoogte zijn gelegen 't Eplan-
den as Ylhas primeiras, en wat meer naert we-
stert want treckende uwen cours upten nootd-
oosten / so loopen de stroomen so seer / dat ghy
terstont op de bancken van Soffala sout komen.

De drooch-
ten van In-
dien liggen
op 22. gra-
den rupm.

De Eplan-
den as Yl-
has prime-
ras liggen
op 16. en
drie vierde-
le graden.

Soo 't ghebeurden dat ghy quaemt te sien
't Eplanden As Ylhas Primeiras, so en betrouw u
niet op de coursen en Derouten van dien : want
al ist datmen se daer in oost nootd-oost booz by
heen loopt / is nochtans valsch / om dat het eer-
ste met het laeste gelegen is by na oost en west
merten anderen : van daer tot een sant drooch-
te / ghenaeut a Coroa de Sangale, (dat is die
Croon van Sangale) so loopenmen by 't Eplan-
den van Angoras heen / oost nootd-oost ende
west zupd-west / van dese Croon van Sangale
tot Mocambique toe / looptmen lancks de custe
nootd-oost ende zupd-west heen.

Derom-
me ge-
ende
waershou-
winge als
men Ylhas
Primeiras
siet.

De sandt
droochte a
Coroa de
Sangale.

Van hier af naer Mocambique heestmen
sommighe reen ofte Ancker plaetsen / van ach-
thien tot vijf en twintich badem diepte : maer
mijn goetduncken waer soo men 't excuseren
can / beter te wesen niet te anchoren / om datter
langhs dese custe heen veel klippen ende stee-
nen ligghen / diemen dickwils niet en siet / soo
daer 't water niet op en breekt.

Steen van
18. tot 15.
badem van
Sogoa
tot Mo-
cambique.

Die tepchenen diemen heeft 14. mijlen / al
eermen tot Mocambique komt / is een groot
dick lant / ende anderhalf mijl vande custe af /
lept een banche daermen / op 15. badem over
loopt : Dit boozscheyden lant wort gheheeten
Moginqual, heeft langhs de Zee kant sommi-
ge boomen ghelijck Pynappel boomen staen :
van daer tot Mocambique zijn twaelf mijlen /
ende tot Mocango 5 mijlen / hebbende daer alte-
mael lancks heen de boozscheyden boomen /
ende

Antepchen
van 11. tot
15. mijlen
van Mo-
cambique.

ende by wijlen soo dzant ofte bzecket water/ een mijl van 't land af.

Formen in
Mossambi-
que loopen
sal.
De dwooch-
ten van Ca-
baceira.

Om nu in Mossambique te loopen/ soo salmen
sijnen cours doen van te midde wegen tussche
het Epland Sant Jorgie, ende die dwoochten van
Cabaceira, sulst 77 aent en somtijds 9. vaem
diepten vinden / te weten met hoogh water/
ende wesenende so verre als 't Eplandt soo dat
ter schijnt dat hem 't Eplandt Sant Jorgie dooz
d' Eplanden van Sant jago en Darvores sterckt/
soo zijt ghy dan mettet Eplandt ghelijck over
een ende loopende van hier naer bunnen toe/
sulst uwen cours recht op de strandt van Sant
Antonio van 't Eplandt Mossambique aensetten/
tot dat ghy op goede diepten komt / 't welcke
sal wesen in een Canael/ streckende noorden en
zupden / komende met de dwoochteven cours
op 12. vadem diepten / soo wentet ter soetst
noorden aen / u altoos waerende vande punt
van Noffa senhora do Baluarte, (te welcke is een
kercken dat op een hoeck van 't Eplandt op
't water bupreijde forteresse van Mossambique,
staet) ende oock vande dwoochten van Cab-
ceira, 't welcke is van d' ander zijde craghen
over Mossambique; Dese Bay van Mossambi-
que is ghelegen op vijftien graden schaers.
In dese haven van Mossambique soo nootde
westeert het Compas schaers een streck / en
van hier af naer 't Eplandt Aylha de Comora,
salmen nootd-oost aen loopen / welcke Eplandt
ghelegghen is op 11. en twee derden deel gra-
den / te weten 't eynde van 't zupd-westen / de
cours van dit Eplandt af naer de linie toe / is
nootd-oost ende nootd-oost ten oosten.

Wat Noffa
Senhora
do Baluar-
te is.

De bay
van Mos-
ambique
op 15. gra-
den schaers
Tijlha de
Comora op
11. twee
derden deel
graden.

Op te 3. en
4. graden
bunnent
water.

Goa leydt
op 15. een
derden deel
graden van
de Equi-
noctiel.

Reycken
op de wegh
na Goa.

Van hier nootdaen tot de linie toe / salmen
sommighe nachten wit ofte blinkent water
sien op 3. ende 4. graden / ende sulst hebben de
wint van upten zupd-oosten / en van daer boog
aen sulst beginnen te crighen de zupd-west ende
zupde winden / overmits datmen begint te
komen inde Winter van Indien.

Van de linie Equinoctiel af tot op de hooch-
te van Goa, te weten op 15. eenen derden deel
graden / salmen altijd oost nootd-oost aen loo-
pen / ende het Compas sal op dese wech nootd-
westeren anderhalf streck / ende alle her gene
datter nootd-westert sulst hem toegheben
naer 't nootd-oosten / tot op de dwoochteven
hoochte van Goa.

Die tepcken die men op dese wegh bindt
zijn dese / men heeft altemet op 10. graden des
nachts wit ende blinkent water / en van dese
10. graden boortaan tot die custe van Indien
toe / siemen somtijds veel gevogelt die van 't
lant ende custe bersteken zijn (te weten van de
custe van Arabien) als Quartels en ander
diergelijcke Welt-vinckens / ende 180. en 200.
mijlen vande custe van Indien af / soo begint
het Compas te minderen int nootd-westeren:
want inde haven van Goa en nootd-westert
niet meer dan een streck / ende een derden
deel van een ander eer min als meer.

Dat 6. Capittel.

Om met de Schepen te seylen van
Goa naer Cochijn toe.

Van Goa nae Borecola toe / sulst ghy seplen
van twee tot drie mijlen van lant af /
vande 20. tot op 25. vadem diepten
wantet alhier dieper is als naer Ko-
chijn toe / men heeft ontrent een half mijl van 't
Eplandeken Borecola af 26. vadem diepten /
van daer af ist goet zupd-oost ende zupd-oost
te zupden aen te loopen / naer de forteresse van
Barcelor toe.

Epland-
ken Bore-
cola.

Om te weten oft men by Barcelor of in de
hoochte van dien is / so is te weten datter ko-
men hooge berghen / beginnende van Borecola
af tot Barcelor toe / ende recte boven Barcelor
heeft eenen ronden heubel liggen / in ghelijc-
kenisse van eenen donkeren mist ofte wolcke /
welcke staet aen repude vande die hooge ber-
gen / te weten aende zupdt-zijde van Borecola
tot dese haven sijn 4. ofte 5. mijlen / ende een
half mijl van 't lant af ist altemael steen.

Reycken
oft men by
Barcelor
is.

Sulst by Barcelor ankeren op thien vadem
diepten / te weten anderhalf mijl van 't lant af /
ende beghende te seplen nae Cochijn toe / soo
moet ghy uwe cours zupd-zupd-west aen
wat meer zeebaert in / aen loopen / u daer in
regulerende nae die wint salchs toelaet: want
men heeft aldaer ander Eplandekens ende
Clippen ligghen / daermen op vierthien va-
dem (als boven gheroert is) dieht vooz by
loopt: 't is een goetd' cours te loopen op 16.
vadem: van dese Eplandekens tot 3. ofte 4.
mijlen boortaan / sijn altemael Eplandekens
ende Clippen / dit vooz by wesenende / sulst die for-
teresse van Mangalor berchevelijcken komen te
sien / loopende / by de twee mijlen van lant op
vijftien vadem diepten: Van daer af vooz
aen looptmen op die selfde manier tot de for-
teresse van Kanabur toe: Van Cananor tot de
Eplandekens / As Yllas Kagadas sijn sephen
mijlen / doet alhier uwen cours wel naer zupd-
zupd-oosten op 18. vadem: Vande Epland-
kens Kagadas tot Chale sijn sephen mijlen / ende
de cours is zupd-zupd-oost aen op oechien va-
dem diepten: Van Chale tot Panane sijn 9. mij-
len / op de cours als voozen: Van Panane Co-
chijn sijn 16. mijlen / op de cours van zupd-zupd-
oost / ende op 12. ende oock op 10. vadem diep-
ten / welcke een goetd' wegh is / etc.

Formen by
Barcelor
anker
sal.
Wat cours
datmen nae
Cochijn
nemen
moet.

De epland-
ekens en
clippen nae
Cochijn.
De forteresse
van Mangalor.

Van Cana-
nor Epland-
ekens als
Yllas Ka-
gadas.

Strack-
ten van
berchevel-
den plaet-
sen.

Dat 7. Capittel.

Deroute ofte Courten vande Navigatie van Co-
chijn nae Portugael beschreven door den self-
den Pilot Vincente Rodrigues de Lagos.

De Stadt van Cochijn is ghelegghen op 9.
en drie vierden deel graden / eer min als
meer / sephende up Cochijn naer Por-
tugael / soo doetmen de cours west aen /
en wel soo nootdelijck tot op dertigh mijlen /
van Cochijn af / al hier wesenende sulst uwen
cours nemen in sulcher voegghen / dat als ghy
dooz d' Eplanden van Maldiva ende Mamale
loopt / mooght komen op de hoochte van 8. ende
8. en half graden / om gheen Eplanden te ghe-
moeten / hoe wel dat de Pas-caert op dese stre-
kinge sommighe Eplanden heeft / niet teghen-
staende en zijnder niet.

De stadt
van Cochijn
lept op 9.
drie vierden
deel gra-
den.

Courten van
d' Epland-
ken van
Maldiva.

Dese Eplanden ghesaetdt wesenende / so ist
goet uwen cours te nemen zupd-west aen tot
op 4. graden / ende van daer voozt aen zupd-
zupd-west aen / tot op 3. graden aen de zupd-
zijde van de linie Equinoctiel van Cochijn af
op die dwoochteven wegh tot hier toe / soo
nootd-westert het Compas ander halve
streck / komende op de 3. graden aende zupd-
zijde vande linie / soo sulst ghy de dorsten be-
ginnen te krijghen van upten westen ende
nootd-westen met stercke winden: van hier af
sulst zupden ende zupden ten westen aenloopen /
tot op 10. ofte 12. graden / in welcke contrepe
sulst krijghen de zupd-ooste winden op dese 12.
graden soo nootd-westert het Compas een
streck ende twee derden delen van een an-
der / en sulst daerom gheen abatiment ofte af-
slagh rekenen: wantmen somtijds vint dat de
wateren ofte stroomen alhier naer 't westen
toe

Formen
sijn cours
nemen sal
tot op te 3.
graden.

Op te 3.
graden aen-
de zupd-zp
van de li-
nie krijghen
men de
donder
uppen
westen.

Hoe veel 't
Compas
op 12. gra-
den nootd-
westert.

toe loopen/ 't welc dan 2. fouden fouden wesen in voegen dat nae ick het te recht verstaen can op dese cours/ so moeten alle 't geen toe gheben ofte rekenen datmen gijft het schip voer te gaen/ om datmen van gheijcken sal binden stroomen die naer 't zupd-oosten toe trecken.

Comende op de 12. graden (als vooren) tot op de 15. graden/ soo crijghmen: somtijds de winden van upten zupd-zupd-oosten/so en wilt dan niet op den boegh naer 't westen toe loopen: wantet niet goet en is: maer loopt eer naer 't oosten en oost zupd-oosten/ altoos goede wacht houdende tot op de 18. graden / op welcke hooghte gelegen zijn de droogten genaemt Os Baixos dos Garagias, ende crijgende de zupd-ooste winden/so ist goet wien cours te nemen zupd-west aen/tot dat ghy comt te sien het Epland van Diego Rodriges, en so 't u recht voer upt leyt / soo sult ghy sommighe vande hoghen Alcarafen sien / ende doch sommighe hoopen vant crupt Sargallo int water bijven / alhier soo en nooydt-westetert Compas niet hoogher: maer begint van daer voortaen weder te diminueren ofte te minderen.

Als ghy dit voorszeyven Eplandt ofte de hooghte van dien gepasseert zijt / so loopt zupd-west ende zupd-west ten westen aen tot op 26. graden/op welcke hooghte gelegen is 't uperste lant van Sant Lourenco, so haest als ghy op dese hooghte zijt/so sult ghy wien cours west zupd-west aen doen tot op de 29. grade / ende van daer af / west ende west ten zupden aen.

Om te weten wanneer men nooyden en zupden met het Epland Sant Lourenco ober een is/ te weten metiet midden vant uperste lant aende zupd-zijde/so merckt het Compas wel/ ende so ghy waert op de voorszeyven contreppe / so sal 't Compas een streck ende een vierendeel van een ander nooyd-westeren: Van hier af voortaen salmen de cours nemen naer den tijt en tweeder sulcx toe geeft: want wesen de van den 15. April tot het laetste van de May maent / so ist noodigh in tijt: 't vasse lant aen hoort te crijgen: want men in desen tijt alhier de winden van upten nooyden ende nooyd-westen heeft / ende comende in Februarij ende Martius/so heffmen de winden upten oosten ende zupden/waer door men hem moet reguleren nae den tijdt datmen hem daer vint.

Wesende nooyden ende zupden metiet lant ober een so salt Compas een geheele streck eer meer dan min nooyd-westeren / 't welcke een gewis teyken is daer met ober een te wesen maer soo 't meer waer/so weest versichert dat ghy by 't lant niet en zijt / dan 30. ofte 40. mijlen daer van af/ ende soo ghy maer 30. mijlen van lant en zijt / sult groen water sien / doch ehenwel geen gront binden: Die Compassen die ick gesept hebbe sullen fix ende gelijc wesen aende Cabo das Agulhas, ende die dese differentie doen nooyt-oosteren in Portugael/ een halve streck eer min dan meer / ende so wanneer dat ghy comt aen de Cabo das Agulhas, ofte herwaerder / soo lange als ghy niet en comt op de gront van modder ofte slijck / soo en zijt ghy noch aende Cabo das Agulhas niet / daerom en laet niet/het loot dicke wylt upt te wopen/want sal u altoos wel wijzen wat dat ghy doen sult.

Passerende de Cabo das Agulhas naer de Cabo de bona Esperanca toe / soo en ist niet goet nooyd-west aen te seplen / terwile dat ghy gront neemt: want en sout daer niet de Cabo de bona Esperanca niet om loopen: maer die ghepasseert wesende / soo loopt alsdan nooyd-

west aen tot op 16 graden / op welcke hooghte is gelegen het Epland Santa Helena ofte tot op 16 een vierendeel graden / so haest als ghy comt op dese hooghte sult west ende een weynig zupdelijcker aen loopen / ofte d' eerste etmael west ten zupden/ om oorsaecke vant Compas/ de Zee ende sommighe stroomen: want meene wel dat ghy geen meer hooghten crijgen sult/ al seplde ghy west ten zupden aen.

Seplende op dese cours sult op die selfde hooghte noch 50. mijlen voortaen loopen: maer meer niet/ ende als ghy 't Epland comt te sien/ en daer by daegh niet en mocht aenloopen/so strijckt alle u clepne seplen / u overstach houdende ontrent vijf mijlen daer van af / in sulcker voegen dat ghy 't machts moeght sien / u altoos houdende naert westen ende west ten nooyden: alhier so nooydoosteert het Compas rupin een halve streck/ende so ghy u rkeninghe wel maecht vande cours van de Cabo de bona Esperanca, tot op dit Epland met toevinge opt Compas naer befooren / sult bevinden dattet meer dan 70 mijlen west-waerder leyt/ alst inde Pas-caert staet.

Schepende van dit Eplandt om te seplen naer Portugael / ende te gaen sien 't Eplandt Acencanon genaemt/sult nooyt-west en nooyt-west ten westen aen loopen 70. mijlen soo sult ghy wat naert oosten af gaen.

Soot by geballe ghebeurden dat die Compassen 3. vierendeel van een streck nooyt-ooste den / als sommighe doen als dan sout noodigh wesen te seplen 100. mijlen nooyd-west ten westen aen/en van daer voort nooyd-west aen / tot dat ghy comt by de generale winden maer en genaecht het lant niet meer: want en sout geen goede reple doen / al ist dat de zupde winden u wat langher op dese cours beyden/ welcke u brengen tot op 15 en 14 graden aende zijde vant nooyden/ en wilt u daer niet op verlaten / noch en begheeft u niet dicht onder de custe van Guynea, als ghy de ghegenerale windt crijgt/ al ist dat ghy maer west mocht aen seplen/ en laet daerom niet die cours te volghen: want sal wel rupmen / overmits hy somtijts niet en rupmt om datmen dicht by 't lant is.

Tis goet datmen 150. tot 200. mijlen toe vande custe afloopt: want al ist schoon datmen naer de Pas-caerten 200. mijlen vande custe afloopt/niet tegenstaende / soo is men der een goet stuc dichter by / de reden daer van is dese: als datmen schepdt vanden hoek vant Eplandt Santa Helena, dat inde Pas-caerten leydt / ende niet vant Eplandt dat 70. mijlen westwaerder leyt/als boven/ende al ist schoon dat die punten seker upt comen tot het Epland flores toe/en geeft daerom geen reden dit aldus niet te wesen / als ick segghe: want de cours van deur de Zee vant crupt Sargallo dewile de windt daer altoos nooyd-oost is / so loopen die wateren ofte stroomen naer de Antillas, ofte voer Eplanden van Spaensch Indien toe / upt welcke oorsake die Schepen soo weynigh multipliceren ende coers van Sargallo, ende soo dese wateren ofte stroomen de Schepen comen te gemoeten / loopende op dese cours van Sargallo, soo gebeurt het wel dat de schepen te loef-waert comen/ doch seldens oock ghebeurt wel dat somtijts by Guynea de stroomen naert nooyden loopen / ende wesende per wat byt lant/so treckt u 't water terstont voorts naert lant toe / oock mede so ceterender de winden meest upten nooyd-westen ende nooyden/ 't welc u belet nooyt-west aen te seplen/

Helena op 16. graden.

noemen aen loopen moet alst inde 10. en vierendeel graden.

Epland van Diego Rodriges 70 mijlen west-waerder alst inde Pas-caert doet.

Courfen om 't Epland Acencanon te sien.

waerschooninghe oft Compas 3. vierendeel streck nooyt-oosteden.

Bemantijge daken niet dicht onder Guynea comen sal.

Het Epland Flores.

Oorsaeck daerom de schepen soo multipliceren inde cours van Sargallo.

Oorsaeck waer t door nooyd-west seplen belet weest.

Os Baixos dos Garagias.

Epland van Diego Rodriges.

Courfen van 10. graden nae S. Lourenco.

Seplen metiet nooyden en zupden by S. Lourenco.

Verhael hoe de winden hier wopen.

16. mijlen vant lant S. Lourenco is groen water.

Loot dicke wylt upt wopen.

noemen S. Cabo de bona Esperanca loopen sal.

septen/ ende te Zee-waert wesen de fult de noo-ooft winden t'eerder crighen/in boegen datmen veel noo-ooft heeft / niet dicht onder de cufte van Guynea te loopen / doe dese verclaringe hier by/ om dat ick het selfs altemael wel ghehoort hebbe : want alle die Schepen t'fp in wat boeghen dat het mach wesen / die haer terstont wonden ten loef-waert van Guynea af/ en crighen inde cours van Sargasso geen rupine wint van alleenlijcken noo-ooft winden/ende fontijts stiltten/ twelckmen niet en bint seplende te lptwaert / al waermen de winden oost zupd-oost heeft.

Alle die Schepen die vande Antilhas ofte noo-ooft Eplanden van Spaensche Indien comen / die scherpste winden diese vinden zijn vanden upten oosten / waer by men verstaen mach/ dat als wy wijt van Guynea afloopen/ gheen oosfaecke en is van een langhe repse te hebben : maer sullen eer beter ende ruymmer winden vinden/ende so wameermen comt op 20.graden / ende dat het Compas fix en gelijc comt tot op 25.graden toe / soo en zijt ghy niet te lptwaert/alhier begintmen het crupt Sargasso te sien/waer van dese Zee genaemt wort van Sargasso, en machte geen reekeninghe van te loef-waert ofte te lptwaert : want daer en is gheen sekerheyt af.

Soo wanneer ghy noorden ende noo-ooft aengaet/ en dat die naelde vant Compas niet en noo-ooft-westert / soo zijt seker het Eplandt Flores recht noo-ooft te hebben / ghebuerende alsoo tot het Eplandt Fayael toe (dit zijn vande blaemsche Eplanden diemen noemt As Yhas dos Allores) te weten : die Compassen die int Santa Helena ruym een halve streck noo-ooft-oosteren / somen die wel weet te mercken / wanneer ghy comt van de 36. tot op de 39. en derden deel graden / soo sulbp't Eplandt Flores comen te sien/met sommighe Schildt-padden int water drijven/ ende wesen de vant Eplandt Flores 40.mijlen naer de cufte toe/ soo sult ghy vande vogelen Garagias ende Duppcher's sien/ ende t'Compas sal by naer fix wesen / ende soo t'eenige differente heeft/sal wesen van een weynigh te noo-ooft-oosteren : want by t'Eplandt Flores tot het Eplandt Fayael toe/ soo zijnde Compassen fix ende ghelijc als boven.

Dat 8. Capittel.

Die Courfen ende Navigatie van Indien naer de Cabo de bona Esperanca toe., door een ander Portugesche Pilot of Suerman aengeteykent.

Als ghy schepdt van Cochijn om uwe cours te doen naer Portugael / soo doet altoos u uperste meerstighet te loopen op 10.en half graden / tot op 50. mijlen west zupd-west daer van/soo dat ghy comt op 10.graden schaers / op welke hooghte zijn gelegen d' Eplanden Males : want de stroomen sullen u altoos trecken naer t'midden vant Cannael / tusschen dese Eplanden ende d'Eplanden van Maldiva, op 9.en half graden/ soo moecht ghy van ruym passeren sonder eenig van de Eplanden te sien/ ende gaet altoos seker op 9. een hierendeel graden / hoe-wel datse inde Pas-caerten veel valsche Eplanden stellen.

Ende soo t'gheschiede dat ghy t'sepl gincht van Cochijn den 20. Januarij luttel min ofte meer soo loopt also dat ghy d' Eplanden comt te passeren aent zupd-westen/ende zupd-

west ten zupd-de/tot dat ghy zijt onder de Linea Equinoctiael, om oosfaecke dat ghy laet t'sepl gaet/ende t' magh comen dat u de wint / ende t'weder soo wel niet boegen en sal / ende om te houden de zijde van ter Zee-vuert vant Eplandt Brandaon, soo mooght ghy uwen cours nemen tusschen d' Eplanden genaemt Dos Ymaos, gelegen op 4. graden aent zupden ende van daer mooght ghy uwen cours nemen naer d' Eplanden van Pedro Malcharenhas, alsoo uwen wegh volgender: so t'geschieden / wesen op 4. graden aent zupden/u veel Wonders / Bixem / ende sieghens overvallende/ waerom datnender gemeenlijcken inde maent Febuario alsoo bint : want ick het alsoo ghebonden hebbe tot op de 14. graden toe / daerom doet altoos u beste om te comen op 14. ofte 15. graden / want sult ghemeeentlijcken op 15. ofte 16. graden zupd-ooste winden vinden / en wilt al dan niet meer ter Zee-waert in loopen:maer loopt tusschen het Eplandt Brandaon ende t'Eplandt van Lopen Soares, t'welcke eenen goeden cours is/soo haest als ghy dit Eplandt noo-ooft by zijt/ so neemt uwen wegh langs t'Eplandt van Joan de Lisboa heen / tusschen dit Eplandt ende d' Eplanden van Pedro Malcharenhas, heeft men eenen goeden wegh / soo dat ghy comt te loopen 14. ofte 15. mijlen vant Eplandt Sant Lourenco, van daer af neemt uwen cours tot op 29.graden/ west zupd-west aen / ende daer nae soo loopt west ende west ten zupden aen tot op 34.graden ofte soo verre als ghy wilt.

Mer dese cours albus aenlopende/ comende op 50. ofte 60. mijlen naert lant ghenaeint Ateira do Natal, sult seer veel vogelen sien ende hoet meer stozmt ende ontweert / hoe ghy der meer sien sult/ende soo ghy der heel siet / so zijt versekerd verre van lant te wesen / ende als ghyse verliest/ so siet noo-ooft u : want zijt dichtter by lant sultse altemael verliesen / behalven de swarte Rabens mette witte becken / ende hoe ghy dichtter by lant comt/ hoe ghy der meerder sult vinden/al hoetwel datmen die ooc heeft tot 20.mijlen vant lant af : maer verder niet : so haest als ghy begint het Eplandt Sant Lourenco noo-ooft by te comen/ so neemt de boben gesepde Cours/ ende als ghy begint te onderken den mont vant Cannael/tusschen Sant Lourenco ende Mossambique, soo hebt ghy terstont het loopen vande stroomen naer de Kabo de bona Esperanca toe/ en twijfelt niet in dese contrepewden cours te nemen zupd-west aen : want hebt ghemeeentlijcken de wint terstont naer t'zupden toe/ ende al wat ghy west noo-ooft-west aengghelopen zijt / dat zijt ghy voorder aen/ waeromme u waerschoutme u altoos te houden by de cufte / soo sult ghy beter repse doen want de stroomen sullen u naer de Kabo toe drijven / al ist schoon dat u de winden niet en helpen/ende dit is te verstaen als ghy laet vant Cochijn schept / so sult ghy hier altoos vinden groote cracht van weste winden/ Doch so is te weten dat alhier (in Martius ende Aprilis op desen geheelen wegh / vanden upersten hoek vant Sant Lourenco af tot de Kabo toe) gemeenlijcken noorden en noo-ooft-ooste winden waeren/ende soo t'een ofte twee dagen upten zupd-oost ofte zupden waept/is by mirakel/daerom en machte daer gheen rekeninghe op : want waepender in dese tijdt seer seldom / op alle den voorschreven wegh tot de Kabo toe / ende hoe naerder de Kabo, hoe meerder noo-ooft winden: maer als de noo-ooft wint niet d'ist ende hebel comt / soo verwacht voorseker weste winden : want

Descherpste winden by de Spaensche Indische Eplanden waeren up den oosten.

De zee van Sargasso.

Opckenen oft Eplandt Flores recht noo-ooft leyt.

Op 36.en 39. een derden deel graden sietmen Eplandt Flores met veel Schildpadden.

Eplanden Males liggen op 10. graden.

Inde Pas-caerten veel valsche Eplanden. Hoe dat men zyn cours van Cochijn nemen moet/ alsmen den 20. Januarij rij sepl gaet.

Eplanden Males liggen op 4. graden.

Op 4. graet aent zupden veel Wonders in Febuario.

Eplandt van Lopen Soares.

By Ateira do Natal veel vogelen sien.

Witten veel vogelen siet men dichtter vant lant.

Coursen als vant Canaël tusschen S. Lourenco ende Mossambique heetpoot.

In Martius ende Aprilis waeren gemeenlijcken noo-ooft-ooste winden/ vanden wecke vant S. Lourenco tot de Kabo de bona Esperanca toe Opckenen alsmen west winden verwaecht.

Schickel-
jaer pericu-
lous als
andere ja-
ren.
Oorloefche
waerom.

want dat is sijn naturel / in dese contrep-
sult gheadvectert wesen / dat soo ghy in dese
contrepn quaemt in een schickel-jaer : want
die selfde periculouster zijn van d' ander jaren/
om oorloefche dat die Conjunction vande He-
melsche Planeten ende lichamen als van dif-
ferent zijn/als oock die inferioze lichamen / die
de superiozen ofte opperste subject ende on-
derworpen zijn : waer door sy gheregheerd
worden / soo sult bevinden in dese contrepn
vande 30. graden opwaerts / dat soo haest
als ghy de windt wpen noorden crijght met
een stof-reghen / een groot onweer daer upt
te rijfen/soo siet wel booz u / ende weest op u
hoebe/op dattet u niet en verrast : want soot
u van voozen onverschens overviel / en sout
gheen remedie hebben om u boven te houden
en te salveren / sonder besouder hulpe en ghe-
nade van Godt : want comen met grooter
furie en desperaetheit.

Soo 't ghebeurden dat ghy u bondt int be-
ginfel van Febuario by den wtersten hoeck
van Sant Lourenco 70. ofte 80. mijlen t' Zee-
waert in soo neemt uwen cours naer de Cabo
das Agulhas toe:want sulter de winden alsdan
altoos zuyd-oost vinden / soo dat ghy niet en
passeert op de 36. graden t' Zeewaert in/
welcke Navigatie ghy doen sult / schepden-
wyt Indien inde maent van December : sult
by dese Cabo das Agulhas gromt hebben 20. ende
25. mijlen vant landt af / op 100. ende 130.
vaen diepten/te weten op de hooghte van 36.
en half graden/etc.

Dat 9. Capittel.

De Navigatie vande Monte Delijn naer Portu-
gael, twelcke is den voornaemsten bergh ge-
legen in Indien, Te weten : op de custe van
Malabar 6. mijlen van Cananor noordwaerts,
ende van Goa 61. mijlen zuydwaerts.

Courten
van Mont-
te Delijn
bupten
Eplandt S.
Lourenco.

Afharende vanden Berg ofte Monte
Delijn naer Portugael / den wegh van
bupten het Eplandt Sant Lourenco, soo
stelt u nooydt-oost ende zuydt-west met
den Berg Monte Delijn, uwen cours nemende
oost ende oost ten zuyden aen / soo sult ghy
comen by een Eplandt gheleghen op 10. en
half graden / te weten 50. mijlen van Monte
Delijn af/sult alsdan uwen wegh nemen zuyd-
west / ende zuyd-west ten westen aen/soo sult
ghy comen 52. mijlen van dese Eplanden af/op
de hooghte van 9. en 3. vierendeel graden / u
wachtende niet zuydelijcke naer d' Eplanden
van Maldiva te loopen : een half mijl daer van
af is het diep ende schoon / soo haest als ghy
dese Eplanden booz by zyt / 't zy boezgh ofte
laet int jaer/ soo loopt zuyd-west en zuyd-west
ten zuyden aen / tot dat ghy over die Linea
zyt / ende soo ghy daer de winden van wpen
westen vindt / soo loopt zuyden ende zuyden
ten westen aen / moghelijck wesende / so niet/
zuyden aen / 't welcke eenen goeden wegh is/
ghy mocht op dese cours by uwen wegh ver-
volghen sonder vrees.

Soo 't gheschiede dat ghy op dese cours / te
weten vande 13. graden opwaerts veel bo-
ghels Garagians vont / vliegghende by hoopen
by den anderen / en wilt daerom niet vreesen
uwen cours te vervolghen/ende wesende laet
int jaer / soo hout u altoos aende zijde vant
zuyden om te schouwen de dzooghten ghe-
naemt Os Baixos de Lopo Soares, ende Garagi-
ans, gelegghen op 16. graden / dese cours aldus

Os Baixos
de Lopo
Soares en
de Garagi-
ans liggen
op 16. gra-
den.

doende mocht wel by en vanc by daegh
en by nacht sonder omsien/heen seplen : want
sult niet met allen ghemoeten / ghelijck als ick
het selver gheexpertimentert hebbe.

Die 16. graden niet ghepasseert wesende/
mocht oock loopen tusschen de booscheyden
dzooghten ende het Eplandt van Brandaon,
ende comende op de hooghte soo wilt liever ce-
nen nacht verliesen / om altoos verscherder
te gaen / ende sulter op letten dat wannet
ghy bindt heel vande boghels Garagians, met
ander beplachte boghels onder een vliegghen /
te weten by hoopen te samen / soo zyt ghy
van dit Eplandt 40. mijlen vooftaen / van
hier af/so loopt zuyd-west ende zuyd-west ten
zuyden aen sommighe etmalen / ende wesende
noch boezht int jaer als ghy van Indien
schept / soo schout alle dese Eplanden ende
dzooghten / doende uwen cours t' Zeewaert
aen naer de Cabo das Agulhas.

Eplanden
alsmen 40.
mijlen is
vant Epl-
landt Branda-
on.

Soo 't gheschiede dat ghy u bondt den 6. ofte
den 7. Februarij 100. mijlen luttel min ofte
meer vanden wtersten hoeck van 't Eplandt
Sant Lourenco, te weten op sijn hoochte / ghe-
lijck ick dit ghevonden hebbe / soo loopt west-
zuyd-west aen / tot dat ghy zyt op de hooghte
vande Cabo, u altoos wachtende vande stroo-
men die u mochten bedriegghen / wantse in Fe-
buario alder crachtichste loopen / door de
oofte winden die alsdan geweldigh regneren/
soo neemt uwen cours naer de Cabo de bona
Esperanca toe / tot op 36. en half graden / ende
als ghy by de Cabo das Agulhas zyt / soo besiet
wannet op die Astrolabio middagh is / ende
soot alsdan op de Sonne-wijser oock middagh
waer of schelende die dicke van eenen draet /
so ist een goet teyken / so wel int gaen als int
comen van Portugael / so zijn de naelven van
de Compassen hier fix ende ghelijck / ende we-
sende aend' een ofte d' ander zijde / sullense
nooyd-oost ofte nooyd-westeren/ naer dat ghy
vande Linea Meridionael herschepden zyt / soo
veel scheeldt het van ghelijcken op het Son-
ne-wijser.

Berman-
ge wat
courfen
men nemen
sal den 6.
Februarij
100. mijlen
vant Cabo
das Agulhas
te bona
Esperanca.

Item soo wannet ghy comt naer de Cabo
das Agulhas ofte vooz aen/ so besietet water/
ende soo 't groen is/ soo keert weder op de 36.
en half graden/ende waerter loot wpt / soo sult
ghy vinden 30. badem / ende wesende op de
36. en 2. derden deel graden sult 90. badem
hebben / ende en sult niet veel warte Rabans
met witte becken noch Alcatras sien / sulter
aen meer-zijden van dese Cabo das Agulhas veel
sien / soo aende Custe als tot 20. mijlen t' Zee-
waert in/maer verder niet : sult het water/soo
lange dat ghy niet en comt op de boezepde
diepten/licht ende groenachtich vinden / als
oor mede van dat Saf-been int water drijven.

Soo haest als ghy grondt ghevonden hebt/
sonder 't landt van de Cabo de bona Esperanca te
wilen sien / soo loopt alsoo lancr dese grondt
heen tot dat ghyse weder verliest / soo weest
alsdan secker de Cabo das Agulhas booz by te
wesen/ende doet dan uwen cours west zuyd-
west aen / soo sult ghy 12. mijlen van de Cabo
af verhallen / als ghy daer begint af te schep-
en / soo sult ghy int water vinden drijven
dicke Riet-strucken / te weten tot 10. ende
15. mijlen daer van af op de booscheyden
cours/als ghy dese comt te sien / so ist een goet
teyken / ende mooght by verskeret wesen
dat ghy de Cabo de bona Esperanca om zyt : by
de Cabo das Agulhas, soo mercktet Sonne-
ser ende 't water vanden grondt / sy sullen u
wel toonen wannet ghy daer by zyt : want
by desen

Eycken
alsmen de
C. das A-
gulhas is.

Eycken
alsmen de
C. de bona
Esperanca
om is.

by desen hoeck soo zijn de naelden vande Compassen fix ende gelijk / ende binnen ofte bukten dien soo noord-oost ofte noord-westenre altoes / als dickwils gheseyt is.

Bande C. de bona Esperanca tot die Equinotiaris aen perijckel. Die Navigatie vande Kabo de bona Esperanca naer Portugael / is sonder perijckel tot die Linea Equinotia toe : want men heeft altoes een zuyd-oosten deurgaeende windt / ende vande Linea af naer Portugael toe wozt ghenoech dagelijks bebaren / waer door de ghemeyne Strucluyden ghenoech bekendt is / doch die daer lust toe heeft mach het hier vooz lesen daer 't oock aengetepkent is / als oock in mijne Itenerario ende Navigatie op mijn wederom komste van Indien naer Portugael alwaer in particulier verhaelt wozt tot Alfbomen toe / etc.

Dat 10. Capittel.

Vande rechte teyckenen ende kennisse vande Kabo des Correntes, ende d' Eylanden As Yhas Primeiras, van alle de Havens, ende custe tot Mossambique toe.

Die Bancken van Soffala beginnen aen de Kabo de san Sebastiaen, ende strecken tot die Eplanden Primeiras langhes de custe heen / ende de custe streckt noord ende zuyden tot Soffala toe / ende heeft wat van noorden ten westen / ende zuyden ten Oosten / alhier zijn sommighe Rivieren : maer sijn alleenlijcken booz clepne Schepen.

De Rivier d'angenaemt Maraca ofte Monemone leyt op 21. en half graden / is een clepne Rivier hebbende binnen in de Haven met hoog water 3. badem diepten / ende heeft tot een tepcken eenen hooghen boom / staende aende zuyd-zijde / ende langhes de strant heen sommighe Sant-dunnen / die int schynfel hem verthoonen als Eplandekens sonder boomen / aende noord-zijde ligghen sommighe ondiepten men loopt in de Haven noord-west aen / te weten aende zijde vande boomen / en daer lanx by heen / als ghy binnen den hoeck zijt / soo mochtet ankeren op vijf ende ses badem diepten.

Quiloan ofte Quiloane, is ghelegghen op 20. en half graden / ende heeft aende zuyd-zijde eenen hoogen Palm-boom / ende 't landt van die selfde zijde heeft fatsoen van enen hoeck : soo ghy in Quiloane begeert te loopen / alwaert met een schip van 200. baten / mochtet wel doen / wesende met hoog water : maer moet u wachten van een dzooghte / drie mijlen van de Haven of gelegen / dese Haven heeft met hoog water 5. badem diepten / ende als ghy daer binnen in zijt / soo ghenaecht de punt van de Rivier / sulter 5. ende 6. badem diepten met modder grondt vanden / men loopt in west zuyd-west ende zuyd-west ten westen aen / ende de voorschreeven dzooghten ligghen oost zuyd-oost / ende west zuyd-west gheleijck als Quilone.

Van Marca ofte Monemone tot Quiloane suldet landt comen te sien / op 13. 14. badem diepten / ende comende op 21. graden ende op 60. badem diepten / soo sulst ghy 15. mijlen van landt wesen / ende sulst op de gront Cozael vinden / ende van daer bintemwaerts clepnt sant / seplende van Quiloane af naer Soffala toe / soo loopt noorden ende noorden ten oosten aen / te weten bukten de punt ofte hoeck om op 12. 13. badem diepten / tot dat ghy Soffala int gesicht crijght / ende soo ghy daer begheert te setten / soo loopt tot op 6. 7. badem / 't welck

is 6. ofte 7. mijlen van Landt af.

De Haven van Soffala verloopt alle jaren / daerom en mochter sonder Vootman van landt niet wel in comen / Soffala heeft tot een tepcken om te kernen / een hoop Palm-boomen by den anderen staen / te weten aen de zijde vande noorden / loopende van hier af naer Mossambique toe / sulst oost aen loopen / tot dat ghy comt op de 40. badem / ende van daer af oost noord-oost aen / loopende 15. ofte 16. mijlen vande Eplanden Primeiras af / sulst altoes in dese contrey / te weten de geheele custe lanx clepnt / dunt / wart sant (met aerde ghemenght) op de gront vinden / al ist schoon dat ghy vyz dicht ende int ghesicht vande landt loopt.

Soffala is ghelegghen op 20. graden / ende die Haven ghenaemt Bango op 19. en half en de Rivier van Cuama op 18. en drie vierendeel graden / men loopt lanx de custe van Soffala tot Cuama toe noord-oost ende zuyd-west / wesende inde cours 30. mijlen / soot u noodigh waer in dese Rivier van Cuama te loopen om versich water te halen / soo mochter niet een clepnt sacht in loopen : want 't is binnen in altemael soet oft versich water.

Van Cuama af naer d' Eplanden Primeiras looptmen lanx de custe heen oost ende west / ende heeft wat van oost ten noorden / ende west ten zuyden / men heeft twee verthooningen vande landt / ende comende op 18. graden sulst 35. badem diepten vinden / hebbende ghesicht van landt want die bancken van dese contrey seer smal zijn de cours is 50. mijlen.

De Rivier ghenaemt Dos bonis Synais ofte vande goede tepchenen leyt op 17. en 3. vierendeel graden ende heeft dese tepchenen om te kernen / te weten vande zijde vande noord-oosten staen eenen hoop boomen aende mondt vande Haven / ende aende zuyd-zijde heeft eenen Sant strant ende op den ijersten hoeck naert zuyd-westen staet een Sant-bergh ofte Dupp / welcke hem van verre verthoont als een Eplandeken / d' inkomst is aen de zijde vande zuyd-westen / lanx het Sant heen : Die Haven heeft met leegh water int incommen 2. badem / ende binnen in wesende machment setten op 6. ende 7. badem diepten : Men can van bukten af d' inkomst niet sien : want men siet van bukten comende / den inganch vande noord-west zijde / welcken inganch heeft een deel boomen by een staen / die hem van verre verthoonen als een March van een schip / ende hoemen naerder 't landt ghenaecht / hoe datmen intider comt te sien / soo datmen inde Rivier wesende gantsch niet sien en can / om datter van die ander tacken belet wozt.

Het Canael van de Eplanden Primeiras ende d' Eplanden van Angoxas is altemael een / men looptet dooz oost noord-oost / ende west zuyd-west / ende heeft inde cours 30. mijlen met 16. 12. badem diepten / te weten : Wat naerder aende Eplanden als aent vande landt / soo ghy 't by eenighe van dese Eplanden wilt setten / met enige weste winden / so comter vyz dicht by want 't isser over al diep ende schoon.

Het eerste Epland Primeira leyt op 17. en half graden / ende soo ghy daer begheert tusschen in te loopen / soo neemt uwen cours zuyd-west aen vande Epland af ende moecht vyz sonder schjoomen int Canael loopen / 't isser over al diep ghenoech : want die dzooghten ligghen wel anderhalve mijl vande Epland af / ende soo ghy daer begheert in te loopen met weste winden / soo ghenaecht dicht by 't Epland / loopende tot de midde :

De Haven van Soffala verloopt aen de Jaren.

Tepchen vande Haven van Soffala.

Soffala leyt op 20. graden.

De Haven Bango op 19. en half.

De Rivier Cuama op 18. en drie vierendeel.

Boemen van Cuama naer de Eplanden Primeiras loopen moet.

De Rivier Dos bonis Synais leyt op 17. en 3. vierendeel.

Tepchenen vande Rivier Dos bonis Synais.

Beschrijvinge van den inganch van de Rivier.

Boemen vande Eplanden Primeiras ende Angoxas loopt.

Eerste Epland Primeira leyt op 17. en half.

De dzooch-
ten vande
Eplanden
Primeiras
ligghen in
noord oosten

middewegghen van dien ande zijdt zijde / al
waer ghy moecht ankeren tot op een schoot
van een goteling daer van af/ op 6. 7. badem
diepten/ ende begerende tusschen de dzoochte
(gelegen int noordtoeste) in ofte wpt te seplen/
moecht seer wel doen / ja niet alle de seplen/
op willende / altoos wat naerder de sanden
van't Epland/ als de dzooghten ende het mid-
delste Epland: want is al even veel van wat
zijde van het Epland dat het is / en hebt nieu-
wers booz te bzeesen / dan van daer ghy het
water op siet bzeeken.

Goede an-
ker gronde
bpt middei-
ste Epland
op 12 ba-
den merke
water.

Begheerende te ankeren bpt middelste
Epland ghy moecht bpt wel doen/ te weten/
komende bpt dicht aen landt : want heeft
12. badem diepten met leegh water / dit is te
weten / met weste winden : maer met ooste
winden niet/ te midde wegen van op het vaste
landt / heeft men een hoop boomen bp den an-
deren staen/ bp de welke sult vinden een Lach
niet soet water / om u te versien noodich we-
sende : is een weynich vande strand af binne-
waerts aen/ ende soo het u gheen ghelegent-
heyt gheeft bp het Lach te ghaen / soo graeft
maer inde selfde strant/ sulter terstondt versh
water vinden : maer dit moet wesen met oos-
te winden : want met weste winden soo smij-
ter het water soo streck op / datment met het
Boort aende strand niet houwen en kan.

En lach
van soet
water op
middelste
Epland.

Het middelste Epland
lept naer n.
oost.
De dzooch-
ten A. Cora
de A. An-
thous/ lig-
gen 7. mijlen
want mid-
delste Ep-
landt.
supbere die-
pe gront bp
de Eplan-
den van An-
goras die 4.
in getal
zijn.

Het middelste Epland
(t welck is ghelegen
na het noordtoosten) en heeft gants geen dooz-
ganghen nae de Zee toe : Van hier af tot die
dzooghten/ genaemt A Cora de lant Antonio,
zijn 7. mijlen/ ende tot d' eerste Eplanden van
Angoxas. mijlen/ ende is op de selfde cours van
d' Eplanden / mochter bpt bp hen lant heen
loopen / het 3. met wat Schepen dat ghy wilt:
want isser diep genoeg/ alle d' Eplanden van
Angoxas hebben doozgangen/ d' een dooz d' an-
der heen loopen / altemael van diepe ende sup-
bere gront/ oock soo heeft men tusschen d' Ep-
landen ende het vaste landt / het alderminsten
8. badem diepten / sult altoos het vast landt
nader ligghen als aen d' Eplanden : Daer is
een sanddzochte / ghelegghen tusschen d' Ep-
landen van Angoxas in / die oock van bepde
zijnde doozgangen heeft. Dese Eplanden van
Angoxas zijn vier / ende tusschen die twee
middelste liggen de voorszeyden sant dzooch-
ten / daerom en wylter niet te na bp komen/
want zijn periculus.

Die mijlen
van het eer-
ste Epland
nae Mossam-
bique een
dzooghte.

Daer lept een dzooghte van sandt/ vier mij-
len van het eerste Epland van Angoxa af nae
Mossambique toe/ die met de spinckvloeden be-
dekt wort van die Zee/ hebben de daer ronts
om noch ander sanden liggen/ die altoos van
de Zee bedekt zijn/ waerom ick u advertere
op u hoede te wesen : moecht van daer af
langhs het landt heen loopen / al waert seer
diep is. Van dese sandt dzooghten af nae Mo-
cambique toe. 14. ofte 15. mijlen weeghs / lept
een Haven : ghenaemt Os Korais, (dat is die
Cozalen ghesepdt) van welke Haven af / on-
trent anderhalf mijl t' Zeewaert in / lept een
Clippe die seer danghereus is / ende men en
kan se niet ghewaer worden / dan als men
bp na boven op en is / ende metter hooch wa-
ter van een spinck bloet / soo en bzechter het
water niet op / waerom u daer van sult wach-
ten: want daer al etlijke Schepen aen ghe-
stooten hebben / ende Don Ioan Periera heeft
met zijn Schip op gheweest : Als ghy alhier
booz bp passeert / sulter altoos 3. mijlen van
af te Zeewaert in loopen / te weten/ noordtoest
ende noordtoest ten oosten aen / wesende bp

De Haven
de Cozais
lept nae Mo-
cambique 15
mijlen van
de dzooghte
een pericu-
lense. Clip-
pe bp dese
Haven/

Boomen-
aen loopen
moet om
dese clippe
te schou-
wen.

nacht / maer zijnde bp daegh / moecht altoos
sekerder varen/ en van u sien/ doch altoos on-
der 25. badem na landt toe niet passeerende:
Op dese cours sult ghy de dzooghten van Mu-
licate booz bp loopen / ende doende de cours
van noordt oost aen / soo sult ghy recht op d'
Eplanden van Mossambique aen komen.

Dzooghten
van Musli-
ate.

Soo t u noodich waer te ankeren eer dat
ghy tot Mucate komt / soo houdt u van dese
Clippe af nae het landt toe / tot dat ghy komt
op 15. badem diepten / aldaer mochter setten:
want is een schoone gront / doch evenwel op
weynich plaetsen/ dan alleelijcken onder den
hoer van Mucate, te weten op 20. badem ende
meer / sult repne ende supbere gront hebben.
Den hoeck van Mucate met die Eplanden
van Angoxas, ligghen noordtoest ende zuid-
west vanden anderen zijnde 18. mijlen inde
corus van daer nae Mossambique toe / soo
loopt men langhs de Custe heen noordt-oost
aen.

Daer dat
men anke-
ren sal eer-
men bp
mucate
komt.

Den hoeck
met Musli-
cate lept
noordtoest.

De oost zijde van t' Epland Primeira, lept
met de dzooghten n.o. ende 3. w. ende heeft wat
van n. o. ten o. ende 3. w. ten w. Het landt van
de Eplanden Primeiras, te weten aende zijde
van Mossambique lept op 16. die hierendeel
graden : Men loopt booz bp alle dese Eplan-
den ende sande no. ende west/ ende o. ten n. ende
w. ten 3. soo ghy u alhier bonde/ te weten/ bin-
newaerts in/ op 12. 13. ende minder bademen
diepte / een schoot van een gotelingh van de
Eplanden af/ soo en bzeest daerom niet: maer
wacht u alleelijcken vande bukten 3pde / de
welcke veel steenen ende onreynicheydt heeft/
daermen in gheenderley wijse ankeren mach/
want niet dan steen ende hout en is.

Het lant
van Ep-
landen aen
de zijde van
Mossambic
que lept
op 16. die
hierendeel
graden.

Goede an-
ker gront
bp de Ep-
landen etc.

Soo het ghebeurde dat ghy u bont te mid-
de wegen van onder d' Eplanden ende dzoog-
ten met eenighe ooste winden/ soo moecht ghy
tusschen d' eerste Eplanden ende sant dzooch-
ten (die te midde wegghen van dese Eplanden
Primeiras liggen) wpt ende in varen/ te weten/
van de zijde van Soffala, als oock van berde
Eplandt na Mossambique toe/ loopende aende
w. 3pde langs/ op 7. 10. ende 12. badem diep-
ten / die ander dzooghten ligghen te midde-
wegghen van onder de steen-Clippen/ daerom
en hebter niet booz te bzeesen: maer tusschen
het Eplandt vande boomen / (dat aende oost
3pde blijft / en moecht op gheenderley manier
passeren : want over al dzooghten ende ondiep-
ten zijn.

Sant
dzooghten
int midden
vande Ep-
landen 3p-
meitas.

Tusschen
het Epland
dat aende
oost 3p-
de blijft/
mag men
gheen
sint 3p-
de.

Van de zuidt west 3pde van dese Eplan-
den Primeiras. ende noordt oost en zuidt west/
met het eerste Eplandt van de west 3pde / te
weten seven mijlen daer van af / is ghelegghen
een sandt-dzooghte van vier badem diepten/
wesende so inde lenghde als inde bzeede / van
een gootelinghe scheut groot : Van dese Eplan-
den Primeiras, thien ofte twaelf mijlen/ lept de
Rebier van Quylimani, al waer de Custe strec-
kende is oost ende west / ende heeft wat van
oost ten noorden / ende west ten zuiden / sult
altoos tot op drie mijlen van lant af 6. 7. ba-
dem diepten vinden/ alwaer men anders geen
dzooghten en heeft / dan die van Quylimani,
waer van ghy u moet wachten/ wat strecken-
de tot 6. 7. mijlen in Zee : ende soo ghy u bint
vande Cabo das Correntes binnewaerts/ mocht
altoos setten : want sult over al gront
vinden/ om dat ghy op de banken zijt/ en hebt
niet wens booz te bzeesen / booz dien dat de
wint hem wel sal houden van over het lant/
waer mede altoos (alst u belieft) t' Zeewaert
in moecht loopen/ etc.

En Sant
dzooghte
van met
badem 7.
mijlen
eerste Ep-
landt.

De Rebier
Quylmani.

Byde Ca-
das Cor-
rentes goe-
den anker
gront.

De 11. Capittel.

Deroute ofte de Navigatie ende Koursen van uyt Indien naer Porto Piqueno de S. Iago, (dat is de kleyne haven van S. Iacob, welck de mondt van de Rivier Ganghes is,) gheleghen int Koninckrijck van Bengalen, &c.

De begheert te seplen van uyt Indien na Porto Piqueno, ofte die kleyne haven gelegen in Bengalen, te weren/ van buyten om't Eplandt Seylon, sal t'seplghen uyt de haven van Kochijn, banden 10. tot den twintichsten April toe / sijnen cours nemende langhs de custe heen/tot een plaets genaemt Brinjao toe (t welck leyd by de Caep ofte hoek van Komorijn, te weten/ den uyttersten hoek ofte eynde vande Indiaensche custe zuydwest waerts aen) nemende van daer af sijnen cours zuyden aen/tot op 6. twee derden drel graden/en van daer 3. o. aen/tot op vijf en half graden: Alhier wesende / sult oost aen loopen / tot dat ghy het Eplandt Seylon int gesicht krijcht: want den hoek van Seylon, genaemt Aponta de Gualle, (dat is de punt vande Gualle gheseyt) is het verste lant van dien/ gheleghen int zuyden op de hoochte van 6. graden / daerom souden dese cours oost aen doet op vijf en half graden / en moecht niet laten ghesicht te hebben van het selfde Eplandt Seylon. Desen wegh ende coursen sult aldus doen/ schepdende uyt Kochijn, banden 10. tot den 20. April/ als vooren: want so ghy later van daer schept / sult ghy u meer moeten wachten / om dat de winden aldan seer sterck van uyt den zuyden beginnen te waepen/ hebbende op d'ander tijden de winden van uytten 3. w. ende n. w. waepende seer furicus en gheweldich.

Als ghy dit Eplandt Seylon komt te sien soo sult ghy daer langhs de custe by heen loopen: (men loopt die custe o. ende w. ende heeft wat van o. ten n. ende w. ten 3.) tot die eerste dzoochten gheligen op 6. graden schaers/ ende d'ander dzoochten ligghen noch voorder aen op 6. en half graden/ zynde vanden anderen 7. mijlen verscheppen / op de selfde streckinghe van o. ende w. ende o. ten n. ende w. ten 3. Van den hoek Aponta de Gualle, tot d'eerste dzoochten / zyn ontrent 28. mijlen Wesende thien ofte 15. mijlen voer by dese dzoochten/ sult uwen cours n. o. aen setten / tot op de hoochte van 16. en half graden loopende van daer n. aen / waer mede ghy sult komen by de custe van het 1. lste landt te weten 10. oft 12. mijlen vant landt/ghenaemt/ O Pagode de Iorganatte, (dat is den Afgodt ofte Afgodts/ Tempel van Iorganatte gheseyt) het welck een seer goede course is voer dese vaert.

Als ghy dit lant komt te sien/ t welcke sommighe hooge gheberchten heeft / so sult ghy ettelijcke ronde heubelen (te weten / ronde ende hoogher als die selfde gheberchten/ boven op sien staen/ genaemt Palur, sult hier daer langhs by heen loopen menloopter voer by n. o. ende 3. w. ende heeft wat van n. o. ten o. ende 3. w. ten w. tot dat men komt by't durne ende lerge lant / alwaer langhs loopende sult by een Rivier komen / welcke heeft tot een kentecken een black hooghe belt van lant / ende noch een ander pleyn met een heubel / hebbende acnde een zijde wat verder hem t'schijnfel van eenen anderen dicken heubel met gheboomten/ ende loopende uwen wegh aen tot recht teghens over dese Rivier / soo schijnen dese voerz. heubelen/ mettet andere dicke landt ghelijck over rente te komen: Dese vertooninge salmen heb-

ben wesende ontrent anderhalf mijl daer van af't Zeelwaerdt in. Van de Rivier tot d'eerste Pagode ofte Afgod toe / heeft men ontrent 3. ofte 4. mijlen/ ende van dese eerste Pagode voerz. aen soo en siemen gheen berghen meer/ gelijck als diemen voerz. by is / ende loopende daer recht van af / schijnen sommighe als tafelen ofte pleynen boven op te wesen. Dese voerz. Pagode ofte Afgodt / is gelegen op 20. graden rupin / sult altoos u beste doen om die te komen verkenmen: want is u noodich om een goede repse te hebben.

Door by dese eerste Pagode staet eenen anderen Pagode/ soo groot als d'eerste/ hebbende noch ander 2. ofte 3. kleyne Pagode wat voorder aenstaen: Men heeft vande d'eerste Pagode tot dese tweede ontrent 4. mijlen weeghs/ ende de custe van dien tot d'ander is streckende ende w. en wilt alhier niet te dicht onder't lant loopen: want is quaet daer wederom af te raken / om dattet een inwijck maect: Van gelijcken al eer men by de eerste Pagode comt / salmen vant lant afhouden want men heeft (op 2. mijlen alterminder by komt) een kleyne dzoochte ligghen / een mijl't Zeelwaert in streckende.

Van de eerste Pagode tot die tweede / siemen sommighe bewassen heubelen / ende gheboomt ende vande tweede Pagode tot Saraguan toe/ ist een seegher lant van ondicke wil- dernisse / wesende boven op gants cael tot den hoek toe/ghenaemt Apunta das Palmeiras, dat is de punt vande Palmboomen/ende men loopt de 11. ste w. aen.

Van de voerz. Pagode tot een punt met een Risse (geleghen 12. mijlen alermen by de punt vande Palmeiras komt) heeft men een Rivier liggen: Dit voerz. schepen punt strekt een groote half n. h't Zeelwaert in: men loopt de Custe o. n. o. aen / ende vande voerz. Rissighe punt/ tot die Palmeiras toe/ looptmen de Custe n. o. ende n. o. ten o. aen / Om nu het Riss ende het landt van dien te kennen/ soo is te weten dat het lant van dit Riss groote ende dicker is als het ander landt vande Custe / makerde daer langhs by heen t'schijnfel van een eplandt ende sult terstont wat voorder aen 9. ofte 10. boomten sien staen / die hen vertoonen ghelijck als ronde bewassen heubels / vande Pagode tot dese Risse zyn ontrent 12. mijlen.

Van hier af voerz. aen/ sult langhs de Custe heen loopen op 9. ofte 10. badem diepten / tot by de voerz. Palmeiras waer van hier voerz. ste vant lant seer leegh is / hebbende eenen kalen heubel / welcke hem vertoont ghelijck als die Arenas Gordas, ofte roode Dymmen/ gheleghen by S. Lucas de Barremeda, aen de custe van Spaengien: Van dese Dymne ofte heubel af tot die Palmerias toe/ ist altemael een kaal ende leghe strant sonder eenighe gheboomten ofte wildernisse. Die Palmeiras pleghen te wesen 10. ofte 12. Palmboomen: maer teghentvoordich soo staten maer een alleen: Dicht by de selfde Palmeiras, te weten / acnde zijde van Saraguan, staen eenige bewassen heubelen: Van daer voerz. aen soo en heeft men gants gheen punten ofte hoeken / boomten / noch eenighe wildernisse meer / dan het lant is een mijl weeghs altemael ghelijck als een Riss.

Soo wanneer dat ghy de punt ofte hoek vanden Palmeiras komte sien / soo sult ghy uwen cours o. aen doen/ tot op de diepten van 12. badem / ende van daer af n. o. aen tot op 8. en half badem / ende wesende by daergh / sult terstont lant sien/ het welck sal wesen beneden alle de

Porto Piqueno leyd in Bengalen.

Brinjao leyd by de Caep de Komorijn.

Aponta de Gualle (is een hoek vande Eplandt Seylon) leyd op 6. graden. Coursen van Kochijn naer Sep. lon.

Dzoochten van Sep. lon op 6. ende 6. en half graden.

Aponta de Gualle leyd 28. mijlen van de eerste dzoochten.

Wat dat O Pagode de Iorganatte is/ ende waer se leyt.

Ronde heubelen op te bergen Palur gheheuet.

Een Rivier by te ghele lant te verkenmen van de Rivier.

De eerste Pagode leyd op 20. graden rupin.

Dier mijlen van de eerste Pagode een ander Pagode.

Waar- schijnwys voer dese Pagode.

Apunta das Palmeiras.

Twelft mijlen vande punt vande Palmeiras leyd een Rivier.

Te verkenmen vant Riss voer de punt vande Palmeiras.

Een kalen heubel van ghebarnte als de Arenas Gordas by S. Lucas.

Eenige bewassen heubelen ende zijde van Saraguan.

alle de Riffen / ende soo het lant bedeckt waer met eenighe dypfinghen ofte dampen / en sulter niet mogen sien / vooz dat ghy op de 4. badem diepten komt. Wese courst salinen aldus doen / niet een Compass dat niet waecht / ende so het pet waecht / sult ghy u rekeninge daer na maken : Dit lant daer ghy by komen sult / sal wesen een black leegh lant sonder eenige gheboonten ofte wilbernisse / ende loopende langs de Custe heen / sult aende oost zijde komen te sien enen swarten lanchwerpende bewassen heubel / opt satsoen van een ghambanc sonder mast / (het welcke een Indiaensche Carveel is /) ende wat voorder van desen bewassen heubel aen / staen een hoopen boomen by den anderen / onder welke zijn 3. ofte 4. boomen / die wat grover schijnen te wesen als den bewassen heubel : Wese gheboonten staen wat leeghachtich : Een wepnich van dese geboonten af / so begint de Riffe vant lant van Orixa : Wese int gesicht ruygende / sult terstont t'Zee waert aen / het water sien bzeken / het welck is op de djoochten van Bengalen : want alhier is het Canael op sijn smafte / ende laet achter u veel Riffen / te weten / aende zijde van Bengalen , die u altesamen Zee waert aen blijven / waerom ghy die niet sien en moecht / alhier passerende / soo genaecht altoos de Riffe vant lant van Orixa , want al ist schoon dat ghy daer dicht by heen loopt / en hebt nieuwers af te bzeeken / dan van dat ghy vooz oogen siet / die diepten sijn dze badem / met cleyn swart sant op de gront.

Sult vande zijde van Bengalen 4. ofte 5. badem diepten hebben van modder gront / van welke zijde u sult wachten : want soude van dese modder gront op t' epnde van een banchke ofte djoochten van Bengalen comen / soo ghy dese gront vint / sult n.o. ende n. (noodich wesen) aen loopen / tot dat ghy weder op de 3. bademen komt / want dit is den rechten wech : Die vooz 3. Riffe van Orixa gepasseert wesen / sult terstont meer diepten beginnen te krijgen / ende so ghy begheerden te loopen langhs het lant van Orixa heen / so doet uwen courst recht op d'eerste punt (die ghy vooz u upt siet) aende minste diepten die ghy sult vinden / sijn 3. badem dit is den rechten weg / tot dat ghy wel dicht by het landt zijdt / alwaer ghy al van sult vinden 5. 6. badem diepten : en soo ghy eenich barnhout van doen hadde / soo loopt naer d'ander zijde aen't lant van Bengalen want men heeft aldaer beter barnhout / als aen dees zijde van Orixa , maer moet daer na weder na de zijde van Orixa comen / tot dat ghy vooz by twee Rivieren zijt gelegen aende selfde zijde van Orixa , waer van d'eerste n' r' eenen Antwijck dan een Rivier ghelijck is : D'ander leyt ontreint een mijl wegs voorder aen / de welke enen grooten mont ofte Inkomste heeft : twee ofte 3. mijlen vooz by dese Rivier voortaen / heeft men eenighe vloepende Beken met geboonten / ende een mijl vooz by dese Beken / staet een bosschagie ofte wilbernisse vol en dicht van geboonten / in ghelikenisse van Palmboomen : Want beginsel van dese bosschagie af salmen sijnen courst dwerst over doen : loopende na d'ander zijde (van het lant / ghenaemt Guynette) toe / te weten recht op enen boom (die aende selfde zijde staet) aen den welcken inde hoochten boven alle d'ander upkijckt : staet aende slincker hant vande Rivier genaemt Ghandecan. Van hier af voort aen zijnt altemael ondiepten daerom en sult niet voorder aen loopen / dan mette volle bloet.

So ghy begeerde te loopen vooz het Canael vant lant hee / sult de courst doen als boven geseyt is / en vande Palmeiras naet n.o. toe / sult setten op 5. badem / en wesen in den dach / sult houden op de 3. badem / loopende also op dese diepten langhs het landt heen al comt ghy altemael op wat minder diepten / en wilt daer om niet bzeeken / met welke courst sult komen te sien de Riffe van Orixa , als ghy die int gesicht hebt / so sult by genaken in voegen dat ghy twee verdenbeel nae het landt / ende een verdenbeel na de Riffe toe loopt : alhier heeft men den rechten weg / als boven gheseyt is.

Dat 12. Capittel.

Een ander beschrijvande selfde vaert ende courten van Indien nae Porto Piqueno , ofte de cleyne haven van Bengalen doot een ander Pilloot aengetrecker : breeder ende correcter verhaelt , met alle die gelegenheden ende streckinge van dien.

Splende vande Custe van Indien / na de Haven ghenaemt Porto Piqueno , int Coninckrijck van Bengalen , te weten van buyten om t' Eplant Seylon , so sult ghy uwen courst nemen neffens de custe van Indien / tot dat ghy komt te sien Brinjaon , gelegen by de C. de Komorijn , het uiterste epnde vande kuste van Indien / nemende van daer af uwen weg dwerst over : want is van hier af een goede kontrepe / ende maecht den kortsten dwerst wegh / als oock versekerd te gaen / van niet te verballen binnen ofte tusschen het Eplant Seylon in. Soo wanneer ghy komt te sien de barreiras , dat sijn de Dypnen van brinjaon vooz 3. so sult ghy zupen aen loopen / doende also uwen courst vande 15. tot die 20. mijlen toe / ende van daer voortaen sult uwen wech verhozten / naer dattet u best goet dunct en gelegentheyt gheeft / om te komen op de 5. graden / alhier wesen sult aen loopen / soo veel alst u noodich dunct te sijn om u te versekeren / de punt ofte hoec van Gualle te mogen om loopen / t'welcke is het uiterste epnde vant eplant Seylon , aende 3. w. zijde / ghelegen op de hoochte van ses graden / als u dunct te wesen inde kontrepe vande Punta de Gualle verseker om te weten / soo wilt eplant genaken om dat te verkenmen / al eer ghy by die djoochten comt / te weten / tusschen Tanadare , (het welcke 5. mijlen vande Punna de Gualle is) en de eerste djoochten / al waer int ghemeen alle die schepen het lant kommen verkenen / van die geen die na Bengalen willen seplen / het 30 na eenige havens van dien / als daer is porto piqueno. oft porto grande , dat is / de cleyne ofte groote Haven / alwaer de Portughesen hare vaert ende handelinghe hebben : Het landt aende vooz 3. kontrepe int gesicht hebbende / so ghenaechter so dicht by als ghy begeert / doch onder de 12. badem nae't lant toe niet passerende / om dat ter sommige clippen laner t' lant heen liggen / daerom sonderlingen so gheen kennisse af en heeft / behalven de djoochten tusschen welcken en het landt men vooz heen mach loopen als hier nae gheseyt sal worden. Loopende aldus als geseyt is laner t' lant / soo is te weten dat het landt van Tanadare (om dat te kennen) te weten / van daer af vijf mijlen voortaen tot de djoochten toe altemael aenden Oever van de Zee een laech lant is : Ende als ghy voorder aen te lande waerts binnen / begint te sien eenige gheberchten te weten 3. groote berghen / daer met over een komende / so sult ghy die eerste djoochten terstont komen te sien / tusschen welke en t' lant men wel passeret mach : want

Courst
om voert
Canael te
loopen.

Porto Pi-
queno leyt
in bengal-
lan

Brinjaon
leyt by de
C. de kom-
morijn.

D'eerste
van d'zjn
lan.

Wat coten
batmen op
5. graden
sijnde aen
loopen sal.

Den hoec
van Gualle
leyt op ses
graden.

Tanadare
leyt 5. mijl
en van
Punna de
Gualle.

havens
daer de
Portughesen
hare vaert
hebben.

ghedaent
ende trecke
men hant
lant Tan-
adare.

Ghedante
vant lant
betreden de
Riffen.

Champana
is een In-
diaensche
sarveel.

De Riffe
van t' lant
van Orixa.

De diepte
op de Riffe
van Orixa
is 3. badem
de gront
swart sant

Daer-
schoutwin-
ge vooz de
gront aen
de zijde van
Bengalen /
etc.

Hoemen
opt lant
Orixa loo-
pen sal.

Twee re-
vieren by
Orixa.

Voopende
Beken met
geboonten

De Rivier
Chandecan

die meeste schepen die voorsz het Eplandt gaen ende komen/ loopender dooz heen: sulter binden/te weten te midbewegen van tusschen dien het landt 11. 12. badem diepten/ van schone/en op sommighe plaetsen steenighe grondt/ en hebrer nieuwer's dooz te vzeesen/ van van dat ghy vooz ooghen siet.

De eerste doozchte by Canabare leyt op 6 en half graden rupm. Ses mijlen van de doozchte noch een clepnder doozchte.

De eerste doozchte leyt op de hoochte van 6. en half graden rupm/ en daer recht tegghens over sult op het landt eenen eenighen steenen heubel sien/ sonder andere meer op alle dese kontrepe te sien. Van dese eerste ende groote doozchte 6. mijlen voorder aen/ leyd noch een ander maer clepnder doozchte/ men loopt deen met d'ander n. o. ende 3. w. ende heeft wat van n. o. ten o. en 3. w. ten w. Dese clepne doozchte is gelegen op 6. drie vierendeel graden/ ontrent 2. mijle vant lant verschepden/ so ghy begeert tusschen 'tlandt ende dien dooz te loopen/ ghy moechtet wel doen: want men heeft 5. 6. badem diepten met leegh water van sant grondt/ welck ick weet vande geen dieper meer als 30. mael dooz ghepasseert heeft/ so in't gaen als in't wederom keeren: maer soo men een groot Schip heeft/ so is beter van bukten om't Zeewaert daer van af te loopen.

Courfen van de doozchten na Capello de Frade.

Capello de Frade leyt op 8 graden

En Diffe by Capello de Frade.

En Diffe by die mont 3. mijlen byt is Trin. quanamale ghevaert.

De Rivier die na septa Pagode loopt.

Leptkenen vande Rivier Trin. guana male.

Wier schoutwinge hoe men in de Mon. son van de winden in Augusto aen. loopen sal.

Die voorsz doozchten ghepasseert zijnde/ so loopt langhes 'tlandt heen/ sonder daer af te wijcken/ want een goeden hours is daer dicht by heen te loopen/ ende komende vooz by het eynt vande geberchten en het hooge lant/ sult eenen hoogen spitfigen top komen te sien/ staende tusschen andere geberchten in/ van de ic elcke loopt een opstiechende punt nae't 3. w. afvalende: Dese top wort gheuoemt O Capello de frade, dat is/ de Dominicks habel ofte kapvoen: is op de hooghe van acht graden rupm. Ick en sielle alhier de coursen niet die men langhes dese custe tot die voorsz. Capello de Frade heen doet/ om datment op geen rechte streck langhs en loope. Dese Capello de Frade maecht eenen hoek ofte punt landts/ vande welck een Riss afloopt/ stekende tot op een half mijl t' Zeewaert in/ daermen het water op sommighe plaetsen op siet bzeken. Van dese punt af tot Trinquanmale zijn 17. mijlen: mé loopt de custe n. en 3. w. elcke altemael van een legh lant is/ hebbende daer langhs heen een banchachtige groont/ en sulter gans geen lant van sien/ dan te lantwaerts binnen. Op 5. mijlen al eermen comt by Trinquanmale heeftmen een klepne Rivier ligghen. Trinquanmale is een groote Haven/ hebbende inde mont meer als drie mijlen inde breedte/ is aen d'inkomste van dien van een leegh lant/ wesen over al diep: die daer in wil wesen om te ankeren/ mach het setten onder het beschutsel van eenigh vande Eplanden/ is van binnen in een Rivier/ welck loopt tot Seyta Vagua toe: tot hier toe ist altemael een leegh lant. Om Trinquanmale van verre te kennen/ so is te weten datter aende mont van dien aende noot zijde gelegghen is een Dypn van gheelachtighe koleur/ ende heeft aen den eenen hoec oft punt twee lanch streckende gheberchten van een verheben lant/ streckende recht te lande binne waerts aen/ sonder datmen vooz ofte achter eenigh ander hoogh lant meer siet langhs de Zee kant heen. Comende by Trinquanmale, en dat verkenit hebbende mocht van daer af terstondt woen cours naer diwers over setten: want dit de beste plaets is om woen wech te verbolghen van hier af noorden/ ende n. ten o. aen loopen/ midts altoos u rekeninghe makende van't declineren ofte t'waken van't

Compas/ ende so het waer inde Monson vande winden van Augustus, so sult alsdan naen gaen/ om diefwille dat die stroomen alsdan seer stert t' Zeewaert in loopen/ sult dese coursen aldus doen/ tot op de hoochte van 17. graden/ t'welck is de hoochte vanden hoek ghy naemt A ponta de Guadovarijn, gelegghen aen't lant ende custe van Choramandi, begunsel vant lant ende Coninckrijck van Orixa.

Comende op de 17. graden/ sult van daer dooztaen na de custe vant vasse lant toe loopen/ om een goede repse te doen waerschouwe u boven de 19. en half graden niet te passeren sonder lant te sien/ om diefwille datter op de 19. graden een Rivier leyt/ ghenacnt puacora, van welck mont af 3. mijlen t' Zeewaert in/ is gelegghen een steen Clippe van een schipslengte groot/ welck men beschepd elicken geuoer sien kan/ want het boven waert upt sterck: Men mach tusschen dien ende het lant dooz loopen/ willende sonder pet meer te vzeesen/ van dat men vooz ooghen siet. Alle dese custe/ te weten vande punt Guadovarijn dooztaen/ is altemael van grof die lant en geberchten die men van verre sien can. Van die voorsz Rivier puacora af/ tot een ander Rivier ghevaert palvor ofte palura, zijn 12. mijlen men loopt de Custe n. o. ende 3. w. boven dese Rivier van palura leyt eenen seer hooghen berg/ ghenacnt A Serra de palura, dat is/ het geberchte van palura. Welck is den hooghen berg van dese custe. Dese Rivier leyt op 19. en half graden rupm. Van de Rivier tot den hoek ghevaert A Derradeira terra alta, dat is/ het laetste hoogh lant looptmen de Custe op de selde streck/ ende is inde streckinge 7. mijlen/ is gelegghen op de hoochte van 19. twee derbendeel graden rupm: Doe alhier dese vermaninghe van laetste hooge lant/ op dat de ghene die by dese custe heen loopt/ mach weten dat alhier alle de gheberchte ende t'hooge lant volepndicht/ ende van daer dooz aen ist altemael leegh lant ende sant stranden tot die plaets genaemt As palmeiros ofte Palmboom toe.

Vant laetste hooge lant ofte Derradeira terra alta af tot de Rivier genaemt Rio de Manicapatan looptmen de Custe n. o. ende 3. w. ende is inde cours 5. mijlen. Om nu te weten wanneer datmen recht tegen over dese Rivier van Manicapatan is/ so salmen eenen hoogen ronden boom/ alleen langhs de Zee kant heen sien staen en is een seer black lant/ hebbende aende zee cant een banchachtighe of ondiepe groont. Dese voorsz. boom staet aende sincker handt vande mont vande Rivier. Van Manicapatan looptmen de Custe n. o. ende 3. w. tot die pagode de Iorganatte toe (dat is den Afgod ofte Afgodts Tempel van Iorganatte ghelept) zijnde inde cours drie mijlen. Dese Pagode van Iorganatte leyd op de hoochte van 20. en een vierendeel graet. Van dese Pagode de Iorganatte tot eenen anderen groote ende swarte Pagode oft Afgodt/ looptmen de custe o. ende 3. w. ende heeft van o. ten n. ende 3. w. ten 3. is inde cours 7. mijlen: Dese swarte Pagode leyt op de hoochte van 20. en half graden schaers.

Van dese swarte Pagode tot de Rivier Cayegare looptmen de custe n. o. ende 3. w. ende heeft wat van n. o. ten o. ende 3. w. ten w. is inde cours 10. mijlen. De Rivier van Cayegare leyt op 21. graden schaers/ ende op 4. mijlen alermender by komt liggen 5. bewassen heubelighens/ welcke hen vertoonen int schijnfel gelijk een haven vander Zee/ met hutten beboudt. Inde mont vande voorsz. Rivier ligghen twee

Spunta de Guadobarijn leyt op 17. graden.

Bermaninghe niet boven de 19. en half graden te loopen.

En Rivier de Puacora op 19. graden byt mijlen van Puacora een groote Clip.

De Rivier Palvor leyt op 12. mijlen van Puacora.

Palura leyt op 19. en half graden de Palura.

A Serra de Derradeira terra alta leyt op 19. twee derbendeel graden.

Gofache waarom me by van Derradeira terra alta magan.

Courfen vande hooge lant na Rio de Manicapatan leytkenen vande Rivier Manicapatan.

Pagode de Iorganatte.

Pagode de Iorganatte leyt op 20. en een vierendeel graden.

De swarte Pagode op 20. en half graden.

De Rivier Cayegare op 21. graden 4. mijlen van Cayegare ligghen 5. bewassen heubelen ende vande Rivier 2. doozchten.

ten 2. ſant dzoogten ſtreckende een goede mijl weegs zuidweſtwaert aen / heeft noch aende incoſte van dien een Riffe liggen ſtreckende langs de Zee ruſte heet tot een half mijl t'Zee- waert in: d' Incoſte van deſe Rivier heeft 4. vadem diepten / men loopt er upt ende in n. w. ende 3. o. De boorz. dzooghten ſullen u int in loopen blijven aende ſlinckerhandt / ende de diepte is daer langhs henen.

Om Cayegare van verre te kernen / ſoo is te weten / dat wanneer ghy de boorz. bewaſſen heubeltgens gepaſſeert zyt / ſoo ſchijnt Cayegare een Eplant te weſen / hebbende 3.4. boomen boven alle d'ander uptſteken / ende een wepnig daer boorz. ſtaet een clepne Pagode: Wat boorz. deſe Pagode heeft men een wilderniſſe ofte boſſchagie / ſeer dicht ende ſwart van gebaanten / welke ſchijnt van Cayegare te weſen / en heet daer boorz. anders geen ſwarde wilderniſſe van deſe. Boorz. de boorz. Pagode ſtaen ſommige Santd-duppen van roode colour / met ſommighe water beken.

Vande Rivier van Cayegare, tot den hoeck ghenaeamt A ponta das Palmeiras, looptmen decuſte n.o. ende 3. w. en heeft wat van n.o. ten o. ende 3. w. ten w. is inde courſ 11. mijlen / al eeruien op 2. mijlen nae by de punt vande Palmeiras comt / ſoo ſult ghy ſommige bewaſſen ſwarde heubelen comen te ſien / ſtaende op een lant dat hooger is als alle het ander daer ontrent / ende van daer af nae de punt toe / ſo begint weder legte te worden: ende recht tegens die bewaſſen heubelen over / ſult op de ſtrand ſommighe clepne: maer niet die witte Sant-duppen ſien. Dit zijn de tepcken en de rechte kenniſſe diemen heeft / weſende dicht by de punt vande Palmeiras, want op de punt gants gheen gheboonte noch wilderniſſe en ſtaet / ende hoe wel dattet den naem vande punt vande Palmboomen heeft / en heeft niet tegenſtaende rechteboort maer eenen boom alleen. Soo u de nacht overviel / zijnde by Cayegare. ende eben wel uwen weg begeerden te verſolgen / ſo loopt op de diepten van 12 vadem n. o. ende n.o. ten o. aen / altoos met het loot inde hant / met goede wacht ende opſicht: ende comende op 16. vadem / ſult u terſtont naet n.o. aen houwen / tot dat ghy weder op de 12. vadem comt / altoos makende op deſe diepten te blijven / tot dat ghy comt op 7. vadem: ende weſende alhier by nacht ſulter ſetten tot dattet dag wert / ende metten dageraet u anckers lichten / loopende op de ſelfde weg ende courſ van n.o. ende noozdoofst ten noozden aen / tot dat ghy comt op 4. vadem.

Sult alhier comende / een Man inde Mars hebben / om wacht te houden ende t'landt te verkeren: De cuſte ſtreckt s.n.o. aen / tot datmen comt te ſien een bewaſſen heubel / welke hem verthoont in ſchijnſel als een Champana ſouder maſt / met een boot achter aen: Deſe Champanas zijn de Carbielen van de Indianen / daerſe hare Navigatie over Zee ende langſe de Cuſte met doen: Dit is de beſte kenniſſe diemen heeft aen deſe cuſte van Orixá. hebt altoos goede acht opt diepen / dat ſoo u de diepte begonſt te verminderen / te weten / tot over de 3. vadem / ſo ſult ghy terſtont wederkeren op de 3. vierdalf ende 4. vadem ſchaers om dat dit de rechte courſ is: want ſoo ghy bleef loopende op de 5. ende 7. vadem / ſout int eynde aende gront raken.

So wanneer ghy comt te ſien de boorz. bewaſſen heubel de Champana genaemt (als geſept is / ſo ſult ghy daer langhs by heen loopen /

tot dat ghy comt te ſien 3. boomen by een ſtaen / verſchepden vanden anderen / welke boomen genaemt worden As arvodes da Conhecencia, dat is / de boomen vande kenniſſe geſept: Recht tegens over deſe boomen / lept de Riffe van Orixá, ende ſiende t'Zee waert aen / ſulter t'water op ſien beken te weten / aende zijde van Bengalen, en ſult deſe boorz. tepcken niet mogen ſien / dan met clær weer ende ſo t'miſtigh doncker ofte dyſich weer waer / ſoo hebt altoos t' loot inde hant / ſonder daer onachtſaem in te weſen: want moet daer op in loopen te weten / op de vierdalf ende 4. vadem ſchaers: ſult oock weten datmen aende zijde van Bengalen harde ſant-gront ende aende zijde van Orixá modder en ſwart clep. ſant heeft: Doe deſe verclaringe / om dat ich het ſelver dickwils dooz geloopt ben met groote Schepen.

Gepaſſeert zijnde beyde de Riſſen (te weten / die van Orixá ende Bengalen) ſult comen te ſien het Eplandt ghenaeamt A Yhas das Gallos, dat is / het Eplandt van de Hanen / ſultet recht op aen loopen / ſonder breeſen: want is over al diep genoeg / ende van d'ander zijde van Orixá iſt alremaal bankachtigh / daeromme u vermane het Eplandt Dos Gallos wel te ghenaken / daer lanx by heen loopende / waerne de ghy terſtont by een Rivier comen ſult / genaemt Rio de Chandequan, die boorz. paſſerende / ſulter van daer dwers over loopen nae de zijde van Orixá toe / alwaer ghy ſult comen te ſien eenen hoeck ofte punt / welke is vande Rivier Angelijs genaemt. Deſe punt lantſal u blijven int noozden: alhier comende ſult altoos mettet loot inde hant loopen / die diepten die ghy alhier ſult vinden ſal weſen 3. 3. en half ende 4. vadem: maer weſende volle Zee / ſal daer meer diepten weſen / t'welck alſo ſal dueren tot dat ghy met de Rivier van Angelijs over een zyt: want men aldaer langſe heen veel diepten heeft. Comende met de Rivier Angelijs over een / ſoo ſult ghy langhs den oever heen loopen tot een Rivier toe genaemt Gilingao, met deſe Rivier over een zijnde / ſoo en wilt alſdan niet te ſeer vant landt afwijken nae de rechterhandt toe / want men aldaer een ſant dzooght heet / daer hem Bartolomeus Rodrigues de Morais op verlooz / met een geladen ſchip / te weten / int uptloopen / waerom ich u advertteere de ſlinckerhandt te houden: want het is daer over al diep ghenoech.

Van deſe Rivier af tot eenige hooge Beecken ofte af-wateringhen toe / machmen barmhout krijghen / wilmen: mochtet van deſe boorzepde Beecken af nae de ander zijde van Guynette toe / dwers over loopen (alwaer terſtont by oft ſez boomen boven alle d'ander ſult ſien upt knicken) tot dat ghy wel dicht aen d'ander zijde zyt. Deſe boorzepde boomen ſtaen by de mont vande Rivier Chandecan, te weten / aende oost zijde.

De diepten diemen op deſe banche ſal vinden / zijn 2. en half ende 3. vadem ſchaers tot aen de ander zijde toe: want hebt aldaer veel diepten.

Van hier voort aen en is u niet meer noogh eenigh advertiſſement: want de Wiſſchers u alſdan wel byenghen ſullen daer ghy weſen wilt / ghy ſult daer over heen loopen met het water van de halve vloet voortaan / etc.

Ich advertteere u wederomme / dat ſo ghy by ghevalle quaemt teghens den dagheraet by de boorzepde Riviere Cayegare, boven

Gepcken
om Cayegare
van verre te
kernen.

Courſen
van Cayegare
tot A ponta das
palmeiras.

Gepcken
A ponta das
Palmeiras.

Hoe dat
men by
nacht by
Cayegare
zijnde /
loopt gien
ſal.

Gepcken
vant landt
over de cuſte
van Orixá.

Advertiſſement
ſchouwinge
van de diepten.

As arvodes
da Conhecencia.

Gepcken
van Orixá
van Bengalen.

Ende zijde
van Bengalen
gaen hare
de ſant
gront. De
zijde van
Orixá modder
der gront
met clep. ſant.
Eplant vande
Hanen
A Yhas das
Gallos.

Rio de
Chandequan.
Den hoeck
vande Rivier
Angelijs
lijkt ons
trent
Angelijs.

En Rivier
Gilingao
genaemt.

En ſant
dzooght
daer hem
Bartol.
Rodrigues
de Morais
op verlooz
heeft.

Daer
youmin-
ge oft men
inden dage-
taert by
Capitane
quam/hoe
datmen dan
aenloopen
sal/etc.

Daer dat
men loopen
sal is dat u
de nacht
overhaalt.

Wende zijde
van Orix
darrachtig
ende and. ep

berhaelt / soo loopt langes de Custe heen / tot aenden hoeck de Punta das Palmeiras , ende van daer oost aen tot op 17. badem diepten / doende van hier af inden cours n. w. ende n. w. ten noorden aen : Desen weg moetmen albus doen / met een Compas dat een streec waert / tot dat ghy comt op de 12. badem diepte / ende dan noch alsoo op de selfde cours aenlopende tot op 4. ende 3. en half badem / waer mede sult terstont (soo 't claer weder waer) 't landt van Orix moghen sien : maer soo 't doncker en mistig waer / soo en wilt niet meer naer lant toe loopen / u altoos houdende op de 4. ende 3. en half badem schaers loopende oost aen / want het loot ende de diepten sal u wel binnen leiden / ende wacht u van op veel diepten te comen / u houdende als gesept is op de weynigh diepten. Soo u de nacht overviel / wesen de op de 17. bademen / so loopt nae de twee Eplanden toe / in boegen dat ghy 't niet en set : want is guet te ankeren.

Passerende voer by de voorsz. Punta das Palmeiras , binnen door loopende inder nacht / soo en sult boven de 7. ende 8. badem niet passeren tot dat den dag aen comt / waer mede alsdan binnen door sult loopen / ende soo het gheviel dat ghy daer waert met een cleyn Schip / soo hout u op de 2. ende 2. en half badem / tot int ghesicht vande Riffe van Orix , als ghy met die begint over een te comen / so loopt tot op een scheut van een Roer nae by : want isser diep genoeg ende vande zijde van Orix ist altemael bankachtige en ondiepe gront : dese voorsz. Riffe sal u blijven aen u rechterhand / te weten / 't Zeewaert van u : van daer afschepende / mochtet houden recht opt Eplant A Yha dos Gallo aen / ofte willen de nae de punt lants vande Riber Angelijn toe / alwaer bypelijsen mocht op aen loopen / want sulter 2. en half ende 3. badem diepten hebben / maer moet wese met een cleyn schip / als boven.

Dat 13. Capittel.

De Navigatie ende Courfen van uyt Indien nae de Haven van Aracau toe , 't welck is den selfden wegh diemen doet naer die porto grande , ofte Groote-haven , gelegen int lant van Bengalene.

 Eplende van. Indien ofte Cochijn af nae de Haven van Aracan toe / salmen sijn cours doen naert Eplandt Seylon toe / in sulcker boegen als hier vooren (inde descriptie vande courfen ende vaert nae die porto piqueno ofte Clepe-haven) verclaert is / loopende alsoo naer de punt ofte 't eynde vande dzooght toe / gheleghen op 6. graden rupm / ende op den hoeck vant landt ('t welck streckt oost ende west aen : By dese punt ofte hoeck comende / sultet van daer vant lant af steken / loopende 7. oft 8. mijlen n.o. aen / om van onder het Eplant af te comen / ende alsdan inwen cours doen n. o. ende n.o. ten n. tot op de 12. graden / soo dat u Monaco sta comt te blijven int 3. w. ende van hier af sult n. o. aen loopen tot op de 20. graden schaers / welck is de hoogste van Aracan , ende so ghy alsdan noch geen lant en saecht / sult o. aen houdē nae Aracan toe.

Op de selfde hoogte van 20. graden 3. ofte 4. mijlen van lant af leyt een Riffe daert water op breekt / ende is met leeg water ondeckt : mach wesen vande groote van 7. scheeps lengte / soo inde breeke als inde lengte : als ghy dit rif comt te sien / soo sult ghy u daer van wachten / tot op een schoot van een gotelingh nae. De Haven van Aracan leyt op 20. graden / ende wesen de 5. ofte 6. mijlen 't Zee-

waert daer van / sult daer 23. badem diepte vinden / sant gront : Ende comende op de 29. en half graden by 't lant / soo sult ghy 6. mijlen van lant diepe modder gront vinden / ende maer 3. ofte 4. mijlen van lant wesen de 30. badem modder gront / ghy moet u wachten op dese hoogte vande 19. en half graden nae 't lant niet te loopen : maer sult doen als boven gheseyt is.

Dat 14. Ca pitte.

Die Navigatie ende courfen van uyt Indien nae de Haven van Martavan toe , gelegen int Coning-rijck van Pegu , met alle die gheleghentheyten van dien.

 Eplende van Indien af nae Martavan oft naet Coninghrijck van Pegu toe / sult uwen cours doen (tot dit ghy 't Eplant van Seylon gepasseert zijt) gelijck als die geen die nae Bengalen 't u spleen / ende het Eplandt om wesen de / sult nae d' Eplanden As lhas d' Andemaon toe loopen / welcke ligghen / te weten het uiterste eynt vande Eplanden aende 3. zijde op 11. graden / ende het uiterste landt aende n. zijde op 14. graden. Men loopter aende zijde vant oosten voer by heen op de cours van n. o. ende 3. w. Vande Eplanden d' Andemaon , tot het vaste lant toe / sijn over de 60. mijlen weegs. Loopende nae Andemaon toe / sult u beste doen om aende n. zijde daer van af te passeren / en daer voer by wesen de / willen de loopen als gheseyt is nae Martavan toe ('t welck leyt op 16. graden sult op de 14. graden / comende nae het landt toe / oopen / ofte om beters op de 13. graedt / om oosake vanden Inwijck van Martavan , daer men seer stercke stroomen heeft / altoos nae het n. w. treckende / ende so ghy nae het lant toe liept / wesen de op de 14. graden / so sult ghy veel Eplanden comen te sien / alwaer ghy moecht by dicht by comen : want is over al schoon en diep / men heeft dicht by aende zijde vande Zee 12. 13. badem diepten modder gront / behalven het Eplandt Pulo Comuda , welck mach liggen ontrent 6. ofte 7. mijlen vande Haven van Martavan af : tusschen dit Eplandt ende het vaste lant liggen veel Riffen / niet tegenstaende / soo het gebiet dat ghy tusschen desen Eplanden verbielt / soo sult ghy de zijde vant Eplant genaken : maer niet te dicht / alwaer ghy een Cannael sult vinden van 3. badem diepten / en aende zijde vant vaste lant heeft men op veel plaatsen ondiepten en dzoogten / loopende van hier af naer de Haven Martavan toe / (dit Eplandt voer by wesen de) sult by 't lant heen loopen / alwaer ghy sult comen te sien sommige clippen 't Zeewaerts liggen / die int schijn sel hen verhoonen als Almadias (dat sijn Indiaensche schuytgenen diemen inde Riberen gebruyckt.) Dese voorsz. clippen liggen van Pulo Comuda af nae Martavan , ontrent 2. mijlen weegs nae het landt toe : Recht tegen over dese clippen heeft men aent vaste lant een punt ofte hoeck vant hoogte lant / aende n. zijde van dit punt is een strant van sant gheleghen aent leeg lant : Dit landt behoort Xemijn Vegarum toe / dat is op de Pegusche tale Heere van Vegarum gheseyt : want Xemijn is so veel als Heere gesept / ende Vegarum , den naem vant lant. Van hier af n. aen / soo loopt het lant hoog op / hebbende op sommige plaatsen Inwijcken / Clippen ende Eplandekens.

Al eer men comt by de Haven van Martavan , so heeft men een wit heubeltgen ofte verheven lant / diemende voer een henteypcken ofte baken / hebbende dicht by hen 2. Palmboomen staen : Ontrent

Op 14 gra-
den sult
den lant
beel Eplan-
den.

Op 14 gra-
den sult
den lant
beel Eplan-
den.

Op 14 gra-
den sult
den lant
beel Eplan-
den.

Op 14 gra-
den sult
den lant
beel Eplan-
den.

Op 14 gra-
den sult
den lant
beel Eplan-
den.

Op 14 gra-
den sult
den lant
beel Eplan-
den.

De courfen
van Aracan
salmen nae
Seylon
nemen.

Aracan leyt
op 12. gra-
den schaers

Op 10. gra-
den 4. mijlen
vant lant
leyt een
Riff 7.
scheeps
langten
langh.

Omtrent 2. mijlen verder sult ghy een die top
lant's sien/aen't eynde bandwelcke / te weten
't Zeewaert aen leyt een Eplandeken / 'twelck
men niet sien / noch vant lant onderscheyden
en can / tot datmender met over een / ende die
Rivier van binnen (daer die Haven van Mar-
tavan leyt) ondeckt siet / dit Eplandeken gepas-
seert wesen'de sult een wit heubeligen comen
te sien / dat u van gelijcken aende zuyde zijde
blijft binnen int Eplandt heestmen een lach
ofte besloten water liggen van een goede Dif-
scherpe/aleermen by dese Haven van Martavan
comt / comende vant Eplant Comudo af) sult
te Zeewaert omtrent een mijl ofte anderhalf
vant lant af/een ront Eplandeken vol wilder-
nisse sien liggen/ genaemt AYhas das Cebolas.
dat is 't Eplant vanden Ruyt / by welck Ep-
landeken te weten aende zuyd zijde daer van
leyst een Clippe daermen de Zee op siet bry-
ken / van dit Eplanden af tot de Haven van
Martavan toe / mach wesen omtrent twee mij-
len : Comende van pula Comuda af sult ver-
dacht wesen/daer van af te loopen aende zijde
vant lant / doende de cours als boven ghe-
sejdt is: want en hebt nieuwer's af te bryesen/
dan van het gheene ghy vooz oogen siet / sult
oock weten datmen van dit Eplant Das Ce-
bolas booztaen naert noozden toe anders geen
Eplanden noch Clippen meet en heeft / 'twelck
een seer goede kentepcken van desen inwijck
is: want wesen'de aen dees zijde / soo en ismen
foo haest niet byt een Eplandt oft men siet een
ander / ende van daer af booztaen so en siet
mender gants geen/ als gesept is / moet wel
vooz u sien vooz by de Haven van Martavan niet
te passeren: want wesen'de op 12. badem sout
een wepnig daer nae op dzoogh comen.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

d' Eplanden As Yilhas de Nicobar, te weten ghy
den aen / soo streckt een anderen reghel Ep-
landen oock mede soo ghy quaemt te loopen
van d' Eplanden d' Andeman af / naer de Cufte
toe / gheinoet ende sommige bergaderinge of-
te ravelinghe van wateren / soo en wilt niet
vooz bryesen : want en is anders niet dan
't selfde water / sonder datmen alhier eenighe
dzooghten heeft al hoe wel dattet aen de cufte
erlijke ligghen / men heeft alleenlijcken te
middelvogen een Eplant liggen / 'twelcke die
Ingeseeten noemen Viacondam, is een cleyn
Eplant / wesen'de daer rontom ober al schoon:
maer heeft seer wepnig versich water/anders
niet hebbende dan Rijnboomen / waerom niet
noogh is daer aen te loopen.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

Dat 15. Capittel.

Derouten ofte die Navigatie van Cochijn
uyt Indien naer Malacca toe.

De naer Malacca wil varen in de
grootte Monson (dat is principaelsten
tijt dat de winden daer toe dienende
courfren) inde maent van April / soo
salmen (om sijne repse te verskeren) maken 't
sepl te gaen van Cochijn af tot den 26. Aprilis
toe / ende uyt de Haven wesen'de / terstont de
cours zuyden aen setten tot op 7. graden / ende
van daer af zuyd zuydoost aen tot op 6. gra-
den / wesen'de op dese hooghte salmen zuydoost
aen loopen / tot op 5. graden schaers / ende van
daer oost aen tot datmen het Eplant Seylon
vooz by is / wesen'de in dese contrere sult aen-
loopen / in voegen dat ghy comt op 5. en 1. der-
den deel ende 5. en 1. vierendeel graden / van
dese hooghte sult uwen cours doen naer d'
Eplandeken van Gomespola toe / (welck lig-
gen op 6. graden by den hoec van d' Acheijn
vant Eplandt Samatra.)

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

De Haven
van Martavan
is een mijl
breit ende
het is een
Eplant ge-
naemt
Momuay.

Comende by d' Eplanden Gomespola, so ghy
geen bryes en hebt van de Acheijns, (dat zyn
d' Ingeseeten vant Coningrick van Acheijn) int
Eplant Samatra, doot byanden vande Boort-
sen) soo neemt uwen cours langes 't Eplandt
Samatra heen / tot de Cabo (genaemt) Tanjam-
buro toe / gelegen aende selfde Cufte vant Ep-
lant op 5. graden ruyt / omtrent by de 30.
mijlen van d' Eplanden Gomespola, ende van
hier af sult uwen cours nemen naer de Cufte
van Malacca toe / loopen soo veel te loefwaert
als ghy minners moecht / om te gaen berken-
nen Pulo Sambilao, 'twelck is een Eplandeken
gelegghen dicht aende cufte op 4. en 2. derden
deel graden van Malacca, noozdwest ten nooz-
den 40. mijlen : want die dese Eplanden comt
te berkennen / heeft een repse om haest tot Ma-
lacca te comen / ende die daer van te spwaert
aen comt / naer Pulo Pinan toe / (twelcke een
ander Eplant is / gelegen op 5. en half graden/
liggende van Pulo Sambilao noozden ten west-
ten 12. mijlen / soo heeftmen naer Pulo Barum
toe/een ander Eplandt / van Pulo Pynao gele-
gen noozdwest ten noozden 10. mijlen op 6.
graden / sult by aboutueren zuydoost winden
binden / die aen dese cufte seer veel wapen/
daerom die laet t' sepl gaet is een langhe repse
verwachende / waeromme 't beste is dzoogh
van Cochijn te schepden / om een bettr hopagie
te hebben / etc.

Dat 16. Capittel.

Een ander breeder verclaringe vande Navigatie
ende Courfen om te seylen van Goa uyt Indien
naer Malacca, met alle die streckingh ende ge-
legentheydt van dien.

De

Courten
van Goa
na Malacca
na.

De geen die begeert te sepien van Goa, ofte uyt Indien/ naer Malacca, sal tot 20. mijlen weegs 't Zeewaert in loopen / in sulcker boegen dat hy het Eplandt Seylop mach bukten om loopen naer d'Eplanden As Ylhas de Nicobar toe / te weten doort middelste Cannael heen / welcke leyt op 7. en half graden / sult geadverteert wesen op dese contrep / acht te hebben op de stroomen: wantse met de weste winden naer de golve van Bengalen toe loopen / ende mette ooste winden 't Zeewaert aen / 20. ofte 30. mijlen vande Eplanden af / heeftmen soo groote verderinghe ofte ravelinghe van water ende stroomen / dat het voogeten schijnen te wesen.

Soo ghy quaemt opt midden van d'Eplanden Nicobar aen / soo weet datmen daer een Cannael heeft / ligghe op 6. en half graden / wesende d'Eplanden vanden anderen verscheppen ontrent anderhalf mijl / daermen wel tusschen doot mach loopen sonder schroomen: want en hebt anders niet te vreesen / dan alkenichken dat ghy vooz oogen siet / de diepten diemen daer heeft zijn 12. 13. badem aent cpnt van dit Cannael / te weten by 't nootder Epland van d'Eplanden Nicobar, leyt een Eplandeken daermen tusschen doot mach passeren / mettet grootste schip datmen bint: het zupder eynt van dit Epland is gelegen op 6. en 1. vierendeel graden / ende 't boven genoemde Cannael op 7. en half graden / als voozen.

Soo ghy quaemt by 't middelste Cannael gelegen op 6. graden / sult byt incomen vant Epland 4. Eplandeken sien / waer vande 3. ten half mijl vant Epland af ligghe / zijnde 2. van dien groot ende hoogh / ende 't ander cleyn / ende 't vierde leydt verscheppen vant Epland ontrent 3. mijlen / is een groot ront Eplandeken vlack boven op / ende naer voozden sult een ander Epland sien / ghelegen op 8. graden / d'incomste van dit Epland heeft eenen dicken hoogen rugge / wesende aent eynde vlack: comende int midden vant Cannael sult noch een ander Epland sien / gelegen dicht by dat vande 8. graden van een vlack lant ligghe vanden anderen ontrent twee mijlen weegs / van d'Eplanden Nicobar tot dit nootder Epland / zijn ontrent 7. mijlen weeghs / en hebt alhier nieuwers van te vreesen / aent cpnt van dit Cannael herstet Epland Nicobar eenen ronden heubel / hebbende aende voet van dien een Eplandeken ligghe / sult gheadverteert wesen aende zupd zijde van Nicobar niet te passeren / om te schouwen die van Acheijn vant Eplandt Samarra, die hen alhier onthouwen: want sijn doot vanden vande Porugezen: doet eer u beste om te passeren / als boven ge-roert is / alwaert schoon dat ghy u vont op 8. een vierendeel ende 8. en 1. derdenbeel graden / moerhter eventwel passeren sonder vrees: want sijn altemael Canalen ofte vooztochtē.

Ghepasseert wesende d'Eplanden van Nicobar, als gheseyt is: sult uwen cours nemen naert Eplandt Pulo Cuto toe / men loopt Pulo Cuto met Nicobar oost ende west / ende heeft wat van oost ten zupden / ende west ten nootden / is inde cours 9. mijlen ende leydt op de hooghte van 6. en 2. derdenbeel graden: Om Pulo Cuto te kernen / comende van upter Zee daer op aen / soo sult ghy vande oost zijde een hoogh ront land sien wesende aenden oever vande Zee laegh / sijn drie cleyn Eplandeken by een / hebbende vande zupd zijde / te weten / aenden uptersten hoeck van dien 3. ofte 4. Clippen ondeckt ligghe / ende vande noot-

zijde ten ander mont ofte open / loopende tusschen 't groote Epland ende 't Epland van ter Zee / In dit Epland naert landt toe / te wesen aende zijde vant zupdoosten / is een plaet daermen seer goet versch water heeft / by eenen leeghen punt landt.

Moecht oock wel uwen cours nemen van d'Eplanden Nicobar af / naert Eplandt Pulo pera toe / 't welcke een cleyn ront Eplandt sonder eenighe gheboomten / ghelegghen op 5. en 2. derdenbeel graden / wesende inde cours van Nicobar tot Pulo pera ontrent hondert mijlen / men loopt oost zupdoost ende west nootdwest: Van Pulo pera; tot Eplandt Pulo pinaon, sijn 15. mijlen / ende leggen vanden anderen oost ende west / ende herst wat van oost ten zupden / ende west ten nootden: Dit Eplandt Pulo pinaon leyt 5. mijlen vant vaste lant af / op 5. en 1. vierendeel graden ruym: die kernisse van dien is / datter hoogh int midden is / hebbende aen de hoeck vant nootden een ronden heubel / ende een Eplandeken te midde weeghe vant selfde Eplandt ligghe / ende comende langhs 't landt heen / soo heeft eenen grooten inwijck met een sant strand / hebbende aent eynde vande strand een Eplandeken ligghe / daermen die plaet vant versch water heeft / ende aende punt vant zupden ist laegh landt / makende een ander Eplandeken: Men loopt Pulo pinaon met het Eplandt Pulo Sambilaon nootden ende zupden / moet alhier wel vooz u sien: want van dit Epland Pulo pinaon streckt een barcke af / streckende tot een punt ofte hoeck hoogh lant toe / (die 't Zeewaert in comt) ende streckt tot op twee mijlen 't Zeewaert aen / sult op vintden 5. badem diepten / ende wat meer naert lant toe wesende minder.

Sult weten dat wanneer u dese voozschyben punt blijft int oosten ende oosten ten nootden / soo sult ghy Sambilaon comen te sien / de cours van Pulo pinaon tot Pulo Sambilaon sijn op vier twee en twintigh mijlen / leydt op de hooghte van vier graden schaers: oost ende west van Pulo Sambilaon 't Zeewaert vier ofte vijf mijlen / leydt het Eplandt ghenaeemt A Ylhas das larras, is een cleyn ront Eplandt bedekt met Bosschagie / ende heeft aende zijde vant zupdwesten versch water / doch is wepruigh: maer in Pulo Sambilaon heeftmen seer goet versch water / te weten op de 4. Eplanden van dien / waer van het grootste aldernaest het lant toe leyt int midden / vant welcke aende zijde vant nootdoosten staet eenen heubel / van welcker beyde zijden men stranden van sant heeft / aen dese beyde stranden heeftmen versch water: Van gelijcken die ander drie Eplanden / welcke int midden blijven / hebbende aende zijde vant oost nootdoosten altemael sant stranden / int midden vande welcke / te weten / daert een open heeft / vintmen seer goet versch water / aende voet van eenen grooten boom / by alle dese Eplanden / soo wel aende zijde vande Zee als vant landt / als oock doot de Canalen / daer tusschen heen machmen vryelijck passeren sonder vrees / want is ober al diep ghenoech / ende mochtet setten int ghesicht vant lant op twintigh ende vijf en twintigh baden diepten.

Begerende te passeren doot groot lant nael van Pulo Sambilaon, soo sult ghy zupden ende zupden ten oosten aen loopen naer d'Eplanden As Ylhas d'aru toe / welcke ligghe aen de cufte vant Eplandt Samarra, sijn drie cleyn en lage Eplanden / bedekt met Bosschagie / als

Eplandt Pulo Pera leyt op 5. en 2. derdenbeel graden.

Pulo pinaon leyt op 5. en 1. vierendeel graden ruym.

Centrepken van Pulo Pinaon.

Pulo Sambilaon een Barck by Pulo Pinaon.

Pulo Sambilaon leyt op vier graden.

Wijnga van larras bedekte ende gheghept.

In Pulo Sambilaon is goet versch water.

Beschrijvinge van 3 Eplanden.

Courten om doot groot lant nael van Pulo Sambilaon te sepien. As Ylhas d'aru.

als ghy soo verre zijdt als dese voorszreben
Eplanden/ tot op een mijl daer voorszreben
de/sult uwen cours nemen zupdoost/zupdoost
ten oosten / ende oost zupdoost aen / loopende
op de diepten van thien badem/naer Pulo par-
celar toe / t'welcke is eenen hooghen Bergh/
gelegen aende Cufte van Malacca,ende schijnt
van verre een Eplandt te wesen / staet in een
black lant / soo datmen t'landt niet en siet van
afsmender dicht by is: Dan Pulo parcellar tot
den hoek ghenamdt Cabo Rachado, dat is/
de gheklouen hoek / ghelegghen op 2.en half
graden ruyt / looptmen van daer tot Malacca
oost zupdoost ende west noozdwest: lant de
Cufte heen ist altemael een puntich ende heu-
delachtich lant: maer niet te hoogh: Comen-
de midde wegghen / te weten: vande Cabo Ra-
chado naer Malacca, sult terstont ontdecken
d'Eplanden die ontrent een half mijl vooz by
Malacca(dicht by't lant heen) liggen.

Dat 17. Capittel.

Om te seylen van Pulo Sambilaon af doort groote
Cannael naer Malacca toe.

SEplende van Pulo Sambilaon af naer
d'Eplanden As Ylhas d'Ar, ghelegen
aende Cufte vant Eplandt Samatra,
sult uwen cours doen zupden aen tot
op 13.mijlen toe waer mede op de bancke sult
comen/ soo dattet al ehen beel is te seylen van
Pulo Sambilaon zupden aen als vant Eplandt
Ylhas das Iarras (dat is t'Epland vande potten)
zupdoost ende zupdoost ten zupden aen want
komt altemael op een plaets upt / ende als
d'Eplanden d'Aru blijven west ende west ten
noozden van u soo werpt loot upt / sulter
sant grondt binden / van hier af sult uwen
cours doen zupdoost aen / altoos het loot ghe-
stadiich uptwappende/ende bindende thien ba-
dem/de selfde cours behoudende tot op de 13.
badem/twelcke modder gront sal wesen / sult
zupt zupdt-oost ende zupdt-oost ten oosten
aen loopen: maer bindende ses thien en se-
ven thien badem sant gront / soo wentet naer
de zijde van Malacca toe / tot op de 12, 13. ba-
dem / doende alhier weder uwen cours naert
zupdoost ende zupdoost ten oosten / ende soot
gheviel dat ghy quaemt op de 10. bademen / so
keert weder naert zupdoosten / altoos u best
doende om te loopen op die 10, 12, tot 13. ba-
dem toe: want is de beste diepten ende gront
van dit Cannael: Soo wanneer ghy komt te
sien recht vooz u upt eenen ronden Bergh/
twelcke hem vertoont als een Epland / so sult
weten dattet Pulo parcellar is / tot welcke con-
trepe die voorszreben dzoochte streckende is
niet teghenstaende en sult daerom niet laten
uwen wegghen te verholghen / Pulo parcellar niet
ghenakende tot op 2. mijlen naert nooztoosten
toe: want alsdan / soo is men de voorszreben
dzoochten vooz by / van hier af vooztaen so ge-
naect het lant tot op een mijl na uwen cours
nemende zupdoost aen / naer den hoek Cabo
Rachado toe / al cermen op drie mijlen na byde
Cabo Rachado komt / soo heeftmen een Risse
4. mijlen vande Cufte af ligghen / welcke niet
meer als 4. badem diepten heeft / te weten met
hoogh water / ende t'Zee waerdt daer van af
loopt een Cannael van thien badem diepten /
loopende van d'Eplanden d'Ar naer Pulo par-
cellar toe / sult u beste doen dattet grootste Ep-
landt van Aru zupdwest ende zupdwest ten
westen van u blijft / uwen cours doende zupt-

oost aen / altoos op achtien ende tondiepte
op 17. badem: Wilckende loopen van Pulo par-
cellar naer d'Eplanden d'Ar toe / sult maken
dat u parcellar int noozdoost ende noozdoost
ten oosten blijft / noozdwest ende noozdwest
ten westen aen loopende / altoos op de ses
thien 12, 18. tot op 15. badem diepten / dese
wegghen is anders niet te doen: want ick
hebbese altoos so selver ghepassert / ende nu
daer wel niet bevonden.

Dat 18. Capittel.

Deroute ofte de Courfen vande Navigatie van
Malacca naer Goa, met alle die streckinghe
ende gheleghentheyde van dien opt breest ver-
clert.

SChepden van Malacca nae Goa ofte
Indien/soo is den besten cours te se-
len een mijl anderhalf/de Cufte van
Malacca langs heen/altoos int gesicht
houdende de strupcken ende tonderste vande
boomen die opt lant staen / te weten tot Pulo
parcellar toe / men heeft alhier vande 16. tot
27.en acht en twintich badem diepten/sult ge-
advarteert wesen beneden de 14. badem niet
te passeren / aen d'een noch aen d'ander zijde/
loopende van upt Malacca af tot ontrent ber-
de half ofte drie mijlen/soo heeftmen twee ofte
drie dzoochten van steen ende Clippen (on-
trent en half mijl t'Zee waerdt in streckende)
ligghen / recht tegghen ober de Ciskerno ofte
Counex bach ghenamdt / vande Portugezen
Tanquebel Rey gheheten: Van gheleghen sult
uwachten van te genaken den inwijck vande
Cabo Rachado, (welcke Cabo leyt op 2.en half
graden aende selfde Cufte van Malacca, nooz-
west ten noozden af 10. mijlen) soo veel vande
zupdoost zijde als van de zijde vant nooz-
westen / en komter op gheen mijl maer by't
lant / als ghelept is: alhier soo heeftmen een
goede mijl weegghen tot anderhalf toe / prin-
cipaelste vant Cannael tot parcellar toe.

Comende by Pulo Parcellar, ende begheeren-
de de dzoochten dwers ober te loopen / sult u
ontrent twee mijlen van Pulo parcellar af hou-
den/overmits datter vande Cufte van Par-
cellar een bank af sterckt/streckende tot ontrent
een half mijl in Zee wesende als gesept is tot
ontrent 2. mijlen vant het lant af / om ober
de dzoogten te passeren / zijnde metter wassen
van het water / soo sal u Pulo parcellar blijven
int Oosten/ende metter ballen vant water int
Oost noozdoosten / waerom u noodigh is goe-
de oplicht te hebben metter getp / op dattet u
niet en bedrieghe: Comende op deser manier
in dese contrepo / sult west noozdwest aen loo-
pen/n altoos naer een ofte vander zijde hou-
dende / naer dattet getp loopt: ende soot saec-
ke waer dat ghy quaemt (int dwers ober loo-
pen) te sien Pulo parcellar, soo ist goet dattet u
blijft int oosten ende oost ten zupden / ende ko-
mende ten half wegghen naer d'Eplanden
van Aru toe/(ghelegghen dicht aende cufte van
Samatra op drie graden/te weten west noozd-
west 30. mijlen van Malacca) al ist dat u Pulo
parcellar alsdan blijft tusschent oost zupdoos-
ten/ende oost ten zupden / so hebt ghy niet te-
ghenstaende eenen goeden cours / in voegghen
dat comende naer pulo parcellar,soo ist goet dat
mender niet ober een komt / oost noozdwest
ende west zupdwest/bis is te weten twee mij-
len daer af: maer int afwijcken nae t'Eplan-
den d'Ar toe / soo ist best dattet u blijft int
oost

Pulo Par-
cellar is een
hoogen
berg aende
Cufte van
Malacca
Cabo Ra-
chado leyt
op: een
half gra-
den.

Beschrij-
vinghe
vande Cu-
sten van
Malacca.

d'Eplanden
As Ylhas
d'Aru lig-
gen aende
Cufte van
Samatra.

Ylhas das
Iarras is
t'Epland
vande pot-
ten.
Courfen
van Pulo
Sambila-
on nae
Malacca.

Wentet
hen van
Pulo Par-
cellar.

3. mijlen
van Cabo
Rachado
leyt een
Risse dat 4.
badem diep-
ten heeft.
Een Can-
ael van
thien ba-
dem diep-
ten.

Courfen
van Pulo
Parcellar
nae d'Ar-
u.

Berma-
ninge van
niet bene-
den te 14.
badem
te passeren.
Ontrent 30.
mijlen: van
Malacca
ligghen drie
dzoochten
Tanquebel
Ry capo
Rachado
leyt op een
half gra-
den.

courfen om
dwars
ober de
dzoochten
te loopen.

d'Eplande
kens van
Ar, liggen
dicht aende
cufte van
Samatra op
3. graden.

Berma-
ninge om naer
grote Ep-
landt d'Ar
toe te hou-
den.

oost ende oost ten zuiden/wesende int ghesicht
vande boozscheyden Eplanden d' Aru, u hou-
dende naer t' groote Epland van d' Aru toe/
moechter op een mijl ofte twee naer bp comen
soo dicht als u belieft: want is daer contom
diep ghenoech / die diepten diemen sal vinde
bp de boozscheyden boochten/lopende dooz't
Camael / sal wesen vande 10. tot 21. badem /
doch sult wepach wopen van 21. badem heb-
ben/ende die meeste diepten diemen heeft dooz'
t' Camael loopende/ is 12. 13. 14. vijftien ses-
thien seventien badem / ende al ist schoon dat
ghp komt op de 10. 9. ende 8. badem dize oft
vier wopen / te weten van kleyn / fijn ende
swart sant / oft modder gront / is evenwel een-
nen goeden cours: want sult terstont weder
op twaelf 13. 14. badem komen/ hebbende de-
se diepte ende gront / ende doende dese cours
als gheseyt is/ al ist dat ghp sommighe wopen
van kleyn/ fijn/ wit sant kriecht/ ist noch al een
goeden cours: maer soo ghp grofsandt ofte
schulpen kriecht / soo weet dat ghp bupten t'
Canael zijt/ weest op u hoebe/ dat soo warmer
ghp de gront van swarte schulpen / ende grof
sandt vint / dat ghp weder kleyn / dun / swart
sant ofte modder gaet soeken: want de gront
van grof sant ende schulpen is buptent Ca-
nael/daerom sult in alles goet ad vijs hebben/
het loot gestadich uptwappende/om u te ver-
keren/ is oock goet met twee looden te diepen/
te weten: van elke zijde van t' schip een / met
goede oplichte ende wacht/ende u ruckers al-
toos geteet te hebben / met een Cabel van 12.
oft 15. badem boez/ soo t' noedich waer/om u
daer mede te helpen: nu om dat wy hier veel
reysen merite maken van Pulo parelar, soo
hebbe alhier bp willen voeghen waer ende op
wat hoochte t' selde ghelegghen is / hoe wel
dattet ghenoech inde Pas-caerten afghetepe-
kent staet: t' is een landt t' welck eenen hoek
maecht / in ghelijckenisse van een Cabo, ghele-
ghen ende selde cusse van Malacca, te weten
bp de 25. mijlen noedwest ten n. daer van af
op de hoochte van 3. graden ruyt oock mede
doe u ghebencken dat nemende uwen wegh
van pulo parcellar af/ na d' Eplanden d' Aru toe
komende ter halver wegghen / soo moet u pulo
parcellar blijven int oosten / ende oost ten zuy-
den / ende wat naerder d' Eplanden komende
soo blijft pulo parcellar bp naest int oost zuyd-
oosten / dit is te weten als ghp d' Eplanden
begint te ghenaken: want loopende op dese
manier hebt eenen goeden cours/ende zijt ver-
seker t' uyp vande boochten / ende soo ghp
dese boochten inder nacht overloopt / soo sult
des daechs t' lant merken als boven/hebben-
de eenen goeden wint / altoos acht hebbende
op de ghetijden vant water / op dat het u niet
en bedrieghe / en aen d' een ofte d' ander zijde
drijft: want de stroomen alhier seer sterck loo-
pen / soo wel int vloepen als int ebben u in als
confoomerende nae t' ghetp / doende uwen
cours in sulcker boegen/ dat ghp altoos t' loot
mocht uptwopen.

Als u t' boozscheyden groote Epland d' Aru
int zuydwesten blijft / wesende ontrent twee
mijlen daer van af / soo sult ghp u stellen mette
pulo Sambilao recht over een / in boegghen dat
ghp niet en wijcht ofte verbaelt vande Eplan-
den af / naer de zijde van Samarra toe / uwen
cours als gheseyt is / vervolghende naer pulo
Sambilao toe / sonder yet te vreesen / om dat de
Monson ofte den tijt vande winden/alsdan van
over t' lant nae de Zee toe waepen / ende soo-
men hier in onachtsaem waer / soude groot

achterdeel ende verhinderinge inde reys con-
ten doen: de diepten ende gront diemen heeft
van d' Eplanden d' Aru naer pulo Sambilao toe/
is van 27. tot veertich badem modder gront/
ende op sommighe plaetsen sant / ende loopende
de byde Eplanden d' Aru, soo heeftmen der van
de 40. tot 50. badem diepten: Van dese E-
planden pulo Sambilao af/ naer d' Eplanden van
pulo pinao toe / sult altoos lanchs t' landt hec-
seplen/ sonder daer af te wijcken/ u wachtende
van een bancke ghelegen recht tegghens over
t' landt ghenaeint Baruas, tusschen pulo Sambi-
lao ende pulo pinao) is van moddergront/ende
seggghen datmen daer dize badem diepten op
heeft / sult u altoos metter loodt behelpen / on-
der de vijftien badem naert landt toe niet
passerende / noch boven de 30. badem t' Zee-
waert / om dieswille dat de buyen alhier afte-
mets van over t' landt (uptet gheberchte van
Queda komen vallen) upen n.o. ende n.n.o. en
sont tijds noch scherper / bp wijlen wel ruy-
mer lanchs de Cusse loopende/ als gheseyt is:
sult uwen vaert sonder schromen mogen doen/
vande Cusse van het Epland Samarra, daerom
in dese Monson aldermeest booz vrees / daerom
sult uwen cours / doen sonder van het landt
af te wijcken / te weren tot d' Eplanden van
Pulo pinao toe / daer bp wesende ofte op de
hooghte ende lenghte van dien / ende de Mon-
son (dat is: de winden die alsdan regneren
en u fawozabel zijn) erhgende / mocht dan wel
van het lant afwijcken / u best altoos doende
om te loefwaert van pulo pera te passeren/
t' welcke eenen goeden cours is: maer so u de
wint dienende om te gaen verkeren t' Epland
van pulo barum, is noch beter: want moecht
van hier af uwen cours nemen na het Canael
van op de 7. en half graden: maer de Monlon
krijghende als boven / al ist wat te rugghe/
sult den tijt verliezen: want de Monlon som-
tijds int eerste scherp is / ende begint daer na
allensheng te ruymen / gelijk als men het lant
ende Cusse afwijckende is.

Op dese cours sult ghp loopen nae t' Canael
van op de 7. en half graden daer dooz passe-
rende / ende eer dat ghp komt van op de 7. en
half graden/tot op 7. en twee derden deel ende
minder d' Eplanden ghepasseert wesende/ sult
u altoos houden op de boozsejde 7. en half
graden / om dieswille dat men in dese Golfso
ofte kontrepe altemedts/ende veel tijds n.n.
o. ende n. winden heeft: Inde cours naert E-
pland Seylon toe / sult loopen op 7. een derden
deel ende op 7. graden / met welcke gar ghp sult
komen opt Epland Seylon aen/ bp een plaets
genaemt Marecalon, twelcke te loefwaert van
de boochten is: alhier en heeftmen geen gront
dan vande twee mijlen naer het landt toe / sult
oock gheadvverteert wesen / dat van te midde-
wegghen vande Golfso af/ tot het Epland Sey-
lon toe / de stroomen ende wateren (in desen
tijdt ofte Monlon) nae bupten toe t' Zee waert
in loopen / van gelijcken so waerckt het Com-
pas elke reys meer naert noozdwesten / opt
welcke ghp altemael sult goet regaerd nemen/
ende komende bp het Epland Seylon, dat int
ghesicht krijghende sult met weder verlaten/
altoos de gront houdende/ te weten van onder
de 30. badem / wel booz u siende/ende u wach-
tende vande boochten die quaet ende pericu-
leus zijn/ wesende d' uiterste van dien van ste-
ende klippen/ de lenghe van een Galee / son-
der eenighe andere meer te hebben dan dat-
men siet / loopende op de diepten van 14. ende
16. badem / ten halfwegen ofte te middewegen
van

De diepten
van d' Aru
tot d' uwo
Sambilao
is van 27.
tot 40. badem.

Daer
schoutwinge
ge booz de
bancke
Baruas.

Beschij-
dinge van
Baruas.

Boven opt
gheberghe
te van
Cura.

Bermain-
ghe om sta-
drte te
loot dat
men loef-
waert van
pulo Pera
passert.
De Canael
pulo barum
op t' lant
en half
graden.

Coursen
naer t' E-
pland Sey-
lon.

Loefwaert
vande
boochten
van Seylon
lept marea
lon.

Bermain-
ghe hoe de
stroomen
hier loopen
inde Mon-
lon, etc.

Daer
schoutwinge
booz peri-
culeus
boochten.

diepten
vant
Camael.

Ereken
als men
bupten
t' Canael
is.

Daer schou-
winge van
de gront
buptent can-
nael.

Beschij-
dinge van
pulo
parcellar.

Pulo parcellar
lept op
dize graden
nuyt.

Ereken
als men
bupten
vande
boochten
is.

Bermain-
ghe om acht
op de ghet-
iden te heb-
ben.

boemen
aan gaen
sal het
Epland
vint int 3.
p. d. d. d.

En ver-
boogen
dooghte.
Doelack
waeromme
datse ver-
booghen is.

Doer dat-
men den re-
guleeren sal
alstmen by
nacht om-
rent dees
dooghte
comt.

Maer-
schoutwinge
om niet na
d' Epland-
den van
Maldiva
te verba-
len.

Negumbo
lept int
Epland-
den van
Negumbo met
boogden
15. Febr-
uarij af van
ten.

Dicht aen
Seylon
lept d' E-
planden en
Verberijn
De foztreffe
se Colum-
bo. Ghe-
dante van
landt Tan-
nadare tot
Apunta de
Guallee.

Die hooge
berghen te-
gen over de
dooghten.
Van dese
berghen tot
Tanadare
is sant
gront.

Gelijckso-
micheyt
van punta
de Guallee
ende Tan-
dare.

Rechtecken
van Tan-
dare

De Tan-
dare : oft
3. Jan. 2. 3.
en Een
witte Pa-
gode int
Boich van
de Palm-
boomen.

van dien ende t'landt sult de boozschepen
diepten binden / ende een ander dooghte die u
achter blijft / welke is d'eerste / en machinen
niet sien dan datter de Zee op breekt : seg-
ghen datmen met klepne schepen tusschen
dien ende t'lant mach passeren / wesende van
hier vadem diepten / niet teghenstaende is be-
ter t'Zee waert daer van of te loopen / is van
hier af tot het Lant een mijl weeghs / sulter
tot op 16. ende 18. vadem naer aen. komen /
ende so ghy u alhier by gebalken vont tegens
den nacht / salt noodich wesen met de Fock-
sepl alleen te seplen / te weten als men ghesicht
van onbekent lant heeft / onder die 18. vadem
naer lant / noch boven de 30. vadem t'Zee-
waert niet passerende.

Van dese dooghte af salmen langs de custe
heen loopen / op de diepten van 15. 16. ende 20.
25. 30. vadem : maer in sulcken boeghen dat
ghy de gront niet en verliest : want mochter
sulken krijghen / dat verliesende gront / u de
stroomen ende wateren mochten drijven naer
d' Eplanden van Maldiva toe / waer door noo-
dich is goetd opzicht te hebben tot datmen
komt by Negumbo (t'welcke int Epland Sey-
lon is) van daert goetd is d'wers over nae t'
baste lant te loopen / tot Negumbo en komende
sulter van t'landt niet afwijcken / dan vanden
15. Februarij voortaan : want van dien tijt
af so beginnen de stroomen ende wateren we-
der binnewaerts aen te loopen / ende wesende
van den 15. Februarij voort aen moecht
vant lant (te weten vant Eplanden Verbe-
rijn) t'welcke dicht aende custe van Seylon lept
af loopen / tot die foztreffe vande Portugezen
genaemt Columbo toe / naer dattet u beste ge-
legentheyt sal geben / op dattet u niet en we-
derbare alst met veel schepen gheschiet is / die
door onachtsaemheyt gedreven worden naer
d' Eplanden van Maldiva toe.

Van dese laetste dooghten af naer Tan-
dare, ende tot den hoeck genaemt Apunta de
Guallee toe te weten langs de custe ende Zee-
kant heen / ist landt over al by naest eben ghe-
lijck ende hoogh / ende recht teghens die booz-
schepen dooghten over / te landewaerts bin-
nen sietmen die hooghe berghen : Van hier af
tot Tanadare toe heestmen sant stranden : sult
altoos langhens t'lant heen loopen sonder
schynen / tot in gesicht van Tanadare, t'wel-
ke seer wel bekent is : en latet selfde u niet be-
dieghen : want hem van buyten aen comende
verrhoont als die Punta de Guallee, die tecke-
nen en rechte kermisse daer van is als volcht /
te weten heeft een upstreckende hoeck van
dun lant makende t'fatsoen van een tonge /
met een kisse van een steen daer vant Zee-
waert af streckende / de lengte van eenen goe-
den steenwozz : Dese punt landts ofte upste-
kende tonghe is vol Indiaensche Palmboom-
men / die hen seer schoon en ciersch int gesicht
vertoonen / ende eer datmen daer op een mijl
ofte twee na by komt soo verhoont hem dese
hoeck ofte put landts int schijnsel van een tong-
he / te weten buyten de Palmboomen naer de
Zee toe : maer het bosch vande Palmboomen
in sijn selven is dick ende schoon int aensien /
ende alleermen by Tanadare komt / soo heeft-
men twee oft drie sant bapen / waer van niet
noodich is mentie te maken.

Soo wanneer ghy komt met dit bosch van
de Palmboomen over een / sult int midden van
dien een witte Pagode (dat is eenen Indiaen-
schen Afgoden Tempel ofte Afgod) sien / van
dese Pagode af naer de zijde van t'noorden /

sult ghy sommighe Doelen oft Dapnen van
witte ende roode aerde sien / t'welcke goede
tepcken en rechte kermisse van dese kon-
trepe is / sult niet te dicht aen t'landt komen :
want heeft een klepne dooghte wat te Zee-
waert in steken / doch wepnich : als ghy dese
boozs. Doelen ontdeckt / soo sult ghy loopen
op 18. ende 20. vadem diepten : want soo de
wint begonst te stillen / ende de gront dieper te
worden sulct Ancker uptwoopen : want soo
ghy sulct versupinde / soudt metter haest gront
af wesen / om dat de stroomen ende wateren
seer sterck t'Zee waert in loopen.

Van Tanadare tot Belliguao zijn ontrent ses
mijlen / dese pluedts van Belliguao is een seer
grooten inwijck / ende vande supdt zijde van
dien vertoonen hem sommighe groote Doelen
ofte Heuvelen van roode aerde / te weten bin-
nen inden inwijck : want men en machse niet
sien / dan als men den inwijck geheel ontdeckt
heeft / ende vande noort zijde heeft 2. klepne
Eplandekens dicht by t'lant / van welke E-
plandekens een klepne dooghte aen streckt /
maer is vande zupt zijde naer t'lant toe. Van
Belliguao tot Gallee zijn vijf mijlen / dese wegh
van Belliguao tot guallee is altemael langhes
de Zecant heen vol Palmboomen ende tus-
schen bepden lept een Eplandeken (dicht by t'
lant) van Steen-clippen.

So wanneer ghy loopt naer guallee toe / soo
sult ghy komen te sien een hoogh black landt
vol Boschagie / ende een effen wildernisse / en-
de vande zijde vant noorden vande Bap heeft
ter een groot bosch van Palmboomen / ende
soo't u noodich waer inde Bap te Ankeren /
mochter wel in loopen tot op 15. ende 14. va-
dem diepten : maer die sijn wegh begeert te
vervolghen en heeft niet van doen in te loo-
pen : Van Tanadare tot dese Haven van gual-
lee, t'welcke zijn 12. mijlen looptmen van
d'een tot vander n. w. ende 3. o. ende heeft wat
van n. w. ten w. ende 3. o. t'n o. sult gheadver-
teert wesen desen wegh langhs dese custe tot
guallee toe / niet te doen sonder gront.

Van guallee toe die punt ghenoemt Belicote,
zijn vijf ofte ses mijlen / welke punt een dicke
Boschagie van Palmboomen heeft / (ende
daer recht tegens over ontrent een half mijl
weeghs / heeft een groote clippe) en tusschen
bepden liggen veel steen-clippen langhs t'lant
heen / by dese punt de guallee ligghe twee
dooghten daert water op breekt / deene is ge-
legen eer datmen by de punt komt / welke een
bierendeel mijls t'Zee waert in streckt / ende
d'ander recht tegens over de Bap / aende
noort-zijde een klepne mijl t'Zee waert in stee-
kende / ende van dese moet ghy u principa-
ken wachten : men mach alhier wel inder nacht
boozbp loopen / te pas komende op de 20. va-
dem diepten / so en is ter geen weeg te hebben
op dese dooghte breekt de Zee altemet seer
verlancksaem / te weten alst hoogh water is.

Alhier langhes heen salmen sijnen court
nemen tot Columbo toe / ghelijck als de custe
streckende is / ende vant Epland Verberijn
voortaan / so is de gront bankachtigher ofte
ondieper : Comende dicht by Columbo te we-
ten op 3. ofte 4. mijlen haer tot by Negumbo so
machmen altoos Ankeren op 8. ende 9. vadem
maer by Columbo en sulter niet doen / van soot
grootelijcks van doen waer / soo moecht ghy t'
setten vande 18. vadem naer lant toe men
heeft ster gront / t' selfde is het ooc van ge-
lijcken boven de 25. vadem t'Zee waert in /
en dit op de meestste plaetsen / sult altoos op u
horde

Dapnen
van wit en
roode aer-
denen de
noort by
Wasse be-
teppen.
Een klepne
dooghte.

Bermank-
ghe booz de
stroomen.

Beschijnt
ge van Bela-
liguao.

Ghebaent
ende ghele-
ghentheyt.

ende noot-
zide klepne
Eplandek-
kens met
een dooght
te. Een e-
planden
van steen-
clappen.

Beschijnt
ghe vande
ghedaents
Guallee.

Courten
van Tan-
dare tot de
Haven
Guallee.

t'Punt
Belicote
Hentepe-
ken vande
boozs
punt.

twee
dooghten /
degehe-
lijck de
geleghe-
heyt der
seiber.

Maer-
schoutwinge
ge booz dese
dooghten.

t' Epland
Verberijn.

Negumbo
lept 4. mij-
len van
Columbo.

sten gront
by Pa-
negumbo.

De Plant
Gout veltja.

Roberten-
de vande
winden / en
waerhou-
winge han-
de selve.

Bermant-
ghe hoemen
den liggen
sul / so de
want niet
omlijp niet
noogtoes.

Tweede
bermant-
ghe van de
custe van
seylon / ende
souden tot
Comorijn.

De 5. febr.
is hier ou-
erent niet te
schijnen
voorde ston-
men ofse
waeren.

Van 15. tot
aan choh-
lichste
meert mach
men wel
van Co-
chijn na
Goo loopen.

Buipen ende
stomen in
April ende
May ende
Custe van
Indien.
Bermant-
ghe om een
haven in
desen tijt te
kiezen.

Gelegent-
heyt van de
Fogresse
van Borece
op.

Op wat
diepten
darmen in
doopen
mach.

landekens meer daerinnen mentie af maken mach.

Advertete u dattet dickwils gheschiet dat men langhs dese Custe heen / de winden van upten n. w. ende n. n. w. crijcht sonder ondoopen / die terstont krachtich ende sterk opsteken / waer om ick u rade met sodanige winden niet 't seyl te gacen : al waert schoon darre upt den noordeu waepen / dan wesenide mer den claren dach / so moecht ghy als dan u anckers lichten / ende te Zee waert in loopen / ende so de windt niet om en liep nae 't n. o. wesenide bp de 4. mijlen van lant / ende des voorniddaeghs vande 9. ofte 10. uren voortaen / so suldet setten op den namiddach toe / dat u die Viracoin ofte Zee winden bp horen / om weder nae het lant toe te seplen : want op dese waemere sulc het kome te winnen van te loef- waert te gheraken / al ist niet moeyte / noch mede soo sal den tijt u wel wijzen wat u te doen staet.

Advertete u noch eens / dat wanneer ghy u bint bp de Custe van Seylon / wesenide vanden 15. febr. voort aen / soo en derst niet verder loopen als tot het Eplanden Verberijn tot / ende van daer af wten comen doen nae de C. de Comorijn toe : want enghet in desen tijt niet te schijnen voort water noch te stroomen / om u buipen te drijven / doch mer teggenstaende daer altoos opzicht op hebbenide : want sommighe jaren later / en bp wijlen voeghet komt / nae dat de winden loopen / op alle het welcke acht sulc hebben : Ende wesenide vanden 15. febr. voort aen / sulc verdacht wesen op den boech na binnen toe niet te loopen / (u daer van wachtende : want de stroomen als dan na binnen toe trecken / 't welcke u aldermeest bedrieghen mocht / ende hoe het later in february is / hoe sp krachtigher na binnen toe loopen.

Comende in Cochijn vanden 15. tot den 20. Meert toe / mocht wel bestaen / an van daer na Goa te loopen / hoe wel de reys ruytselachtich is : maer wesenide vanden 20. Meert voort aen / so soude mijnen raet wesen dat niet te bestaen : want van veel jaren hertwaerts / sulc heestmen aen dese Custe van Indien / (te toeten / mer de Meert vande April / ende het beginsel vande Maye) buipen ende stomen vande traverse ofte dwers winden op de wal met bedomde lucht ende bedekten hemel / waer mede u in groote verjickel sout stellen / daerom ist best tegens desen tijt een goede haven te kies / niet te min / Goot kan tot alle tijden ende stonden / goet weer ende want gheven.

Om te loopen inden Haven vande Fogresse van Barcelor. aende Custe van Malabar voors. soo sulc ghy weten / dat wanneer ghy eenen ronden heubel siet / staende aen het eynde vande berghen van Batecola nae het n. o. ende n. o. ten o. als dan soo zijt ghy met de Fogresse van Barcelor over een / ende moecht wel tot op 7. badem in loopen / in sulcher doeghen / dat ghy die Fogresse oost / ende ter halver streech van o. ten n. van u hout / sulc kome te sien al die Clippen ende Audsen die langhs de custe heen liggen tot die Eplanden As Yhas de S. Maria toe / het welcke altemael Audsen ende steenen zijnaer staen dicht bp het landt.

Dat 19. Capittel.

Beschrijvinge van alle die Havens, plaetsen, Cusen ende droochten vande oost ende zuyt-zyde vande Eylant Seylon, mer haer hoochten, Cour- sen, streckinge ende gelegentheyt van dien, mer de Navigatie daer langes henen tot die Fortref-

se van Columbo toe, daer de Portughesen haer residentie houden.

Aden ersten / beginnende van Trinquan- namale, welck seylt op de hoochte van 9. graden / te weten / aende o. zjide vande Plant Seylon : Van hier af acht mijlen zupen aen seylt een clepne Rivier / alsermen bp dese Rivier comt / comende van Trinquanmale af / soo heestmen sommighe Eplanden / (die vanden voghelen dreck wachrich zijn.) Aen de mont van dese voors. Rivier liggen oock twee clepne Eplandekens / die vol gheboom- ten staen. Van Trinquanmale tot dese rivier toe is de cours n. ende 3. ende n. ten o. ende 3. ten w. loopenide lant de custe heen na dese Rivier toe so sulc ghy de voors. Eplanden aende zjide van het lant laten / daer buipen om varen- de : want rusten den ende het lant heestmen veel steenen ende Audsen. Dese Rivier ende Trinquanmale liggen vanden anderen omtrent 8 ofte 9. mijlen / als vooren.

Van die voors. Rivier (met d' Eplanden aende mont oft inhamste) tot die Rivier van Maragalon toe) zijn 12. mijlen / ende is gelegen op de hoochte van 7. een verdbenel graden de cours van d' een tot d' ander is n. w. ende 3. o. Dese Rivier ghepasseert / wesenide / komende tusschen d' Eplanden / ende inden mont / mocht het lant gheaken soo nae als ghy wilt : want is altemael schoon ende sunder : Aden loopt een scheut van een godelingh van het landt op 20. badem diepten.

Van Matecalou tot omtrent 5. ofte 6. mijlen weers / so is de cours n. ende 3. tot een punt of hoeck toe / Van dit punt af / noch andere 5. ofte 6. mijlen voort aen / so looptmen de custe langes n. ende 3. ende n. ten o. en 3. ten w. Dat voors. der aen na d' eerste droochten toe / tot omtrent 5. ofte 6. mijlen nae het n. toe / staet een bosch van Palmboomen / daer mer over een comen- de / so looptmen dese Custe n. n. ende 3. 3. w. ende wat van n. ten o. en 3. ten w. Van dese 5. mijlen tot die eerste droocht / is de cours n. o. ende 3. w. en n. ten o. ende 3. w. ten w. Meer men op 4. ofte 5. mijlen na bp dese droochten comt / soo sulc ghy sommighe heubelen ende hoochten van roode aerde sien / te weten langhs de Zee kant bp de strand heen / ende te lande waerts in / so vertoonen hem sommighe hooghe berghen / ende den aldernoordelijckste van dese berghen heeft een heubeltghen boven opsteken / het welcke een Block-hups schijnt te wesen / ende is van roode aerde. Aden mach tusschen dese eerste droochten ende het landt voort loopen op 7. ende 8. badem diepten / te weten / so verre van de droochten / als van het landt / want men heeft van daer tot het lant een mijl weeghs / ende loopenide van buipen 't Zee waert om / sulc oer al lant gront vinden. Dese voors. heubelen droochte is gelegen op de hoochte van 6. grad. Van dese eerste droochte omtrent 6. oft 7. mijlen 3. aen / heeft men noch een ander droochte / ende men loopt van d' een tot d' ander o. n. o. en w. 4. w. de Cust langes Dese tweede droocht / seylt op de hoochten van 5. graden schaers / tusschen welc ende 't vast lant heestmen 12. 13. badem diepten / al sunder gront. Van dese laatste droochte tot eenen Anwijck genaemt Ajalla looptmen de Cust o. ende w. ende o. ten n. ende w. ten 3. Hier oft 5. mijlen van desen Anwijck Ajalla voortaen / leyt een ander Anwijck / ghe- naemt Hulpulam, van waer tot Tanadare mach wesen seiven mijlen. Tanadare is een punt lants daer een bosch van Palmboomen op staet / soo wanneer men alhier verht met over een comt / so sal-

Trinqua-
namale seylt
op 9. graden
om de noort
zijde van
Seylon.

Aende mont
vande Rie-
vier twee
clepne Epl-
andekens.

Tusschen
het lant en
de de Epl-
anden veel
Audsen en
Clippen.

De Rivier
van Maraga-
lon seylt op
7. een der-
den deel
graden.

Comen-
den van Ma-
tecalou tot
een punt.

Van bosch
van Palm-
boomen na
het noot-
den.

Berschepte
coursen en
streckingen.

Reckenen
reimen bp
de drooch-
ten hant.

Diepte tus-
schen landt
ende d' eer-
ste droocht te

De drooch-
te seylt op 6
graden
nochten bp
5. graden
schaers.

cours van-
de droochte
tot Ajalla.

Hulpulam
is een in-
wijck seiven
mijlen van
Tanadare.

waerschoon-
willinghe om
niet dicht
aan het land
te loopen.

Beschry-
vinge van
Belliguon.

Men den-
zij-
de twee
Eplandeken
met een
Riffe ste-
kinghe van
Belliguon
tot Gualle.

En Clip-
pigh Eplandeken
aen
de zuyt-
zij-
de van Gu-
alle.

En groot
bosch van
Palmbou-
men aende
zijde
van een bay
En wit
kercken
van onse L.
Dionne.

waerschoon-
willinghe hoor-
den
doochte.

Plaetse om
goeden an-
ker gront
te vinden.

De Haven
van Gualle
lept op vijf
een derden
deelgraden.

soo salmen komen te sien een witte Pagode/ (dat is een Indiaensche Afgoden Tempel) ende aende noord-zijde van dese Pagode / staen sommige doelen ofte heubelen van witte ende roode aerde: Alhier vooz bp loopende / en sult niet seer dicht bp 't landt komen : want daer sommighe dzoochten ligghen. Dit punt ghe- passeert weseude / soo loopt terstont tot op 20. badem diepte : want is ober al seer goede ende supbere gront/ende soo u de wint stilden/ist daer goet ankeren.

Van Tanadare tot Belliguon, zijn ontrent 6. mijlen. Belliguon in een seer grooten Antwoick/ hebbende vande zuydt-zijde sommighe groote heubelen van roode aerde / staen van binnen inden Antwoick: wantmen se niet sien en mach/ vooz alser datmen den Antwoick gheheel ont- deekt heeft/ ende aende noord-zijde heeft twee Eplandekens dicht bp 't landt ligghen/ lange dese Eplandekens loopt een Riffe oft dzooch- te aende zuyd-zijde daer van af. Van Belligu- on tot Gualle zijn 5. mijlen.

Dese werch van d'een tot d' ander / is het landt altemael dicht / ende vol van Palmbo- men/te weten langhs de Zee ruste heen. Ont- trent te halver wegghen van Belliguon tot Gu- alle, leyt een Clippigh Eplandeken dicht bp 't landt ende noch een ander aende zuydt-zijde van Gualle daer na toeloopende/ sult een hooch plat landt sien/ vol gheboomten / ende van een effen wildernisse / ende aende noort-zijde van de Bay heeft een groot Bosch van Palm- boomen staen/aenden oever vande Zee / ende sult binnen in de Haven een wit Hups sien/ 't welck een kercken van onse lief-Dionne is. Loopende van Belliguon nae Gualle, (en- de komende met die punt ober een) aende zuydt-zijde na de Bay toe / soo sult ghy u machten van te Zee-waert in te loopen / om te schouwen een dzoochte daermen het water op siet bryken / ende om te ankeren / sult loopen noozdt ende noort noort-west aen / in sulcker bogghen dat ghy altoos sommighe Clip- pen (die aende noort-zijde staen) ont- deekt siet / ende vande Bay binne-waerts / sult het gheboonte vande Palmboomen sien/ 't welcke u sal blijven aende zuydt-zijde na Belliguon toe / dat u met de punt bedeckt blijft/ sulter vinden 14. 15. badem diepten/en- de loopende tot op 13. badem/ende sant gront bindende / sult het setten / want ter Zee- waerts ist altemael steen. Van Tanadare tot dese Haven van Gualle, ('t welcke zijn 12. mij- len) oost ende noozdt-west ten westen / ende zuydt-oost ten oosten. Dese Haven van Gualle leyt op 5. een derden deel graden. Van Gualle herbolgende de Cusse om loopende nae de Fortresse vande Portughesen toe (ghe- naemt Columbo:) Dese streckinghe ende Navigatie hebben wy ghenoech in 't besondert verclaert / inde Navigatie van Malacca naer Indien / waerom niet noodich en is sulcx we- der te verhalen.

Del 20. Capittel.

De Navigatie ende rechte Coursen van Malacca af nae Macau in China, met alle die ghelegent- heyt vande selfde vaert, alles in 't breedte op het corectste aenghewesen.

De Straet
Sincapura.

Schepdende upt Malacca nabe Straet upt Sincapura ende naer China toe / sult uwen Cours nemen nae het Eplandt ghenaeamt Ylha grande, (ghelegen dize

mijlen vande Haven van Malacca) passerende (tot meerder sekerheyt) d' Eplandekens buy- ten om. Van dese Eplandekens tot de Rivier van Muar zijn dize mijlen / de welcke heeft tot een kentepcken eenen heuvel vol gheboomte/ staende aende zijde van het zuyd-oosten / son- der zenich ander hoogh landt meer daer ont- trent te hebben.

Vande Rivier Muar, tot de Rivier genaemt Ryo Fermoso, looptmen de Custe noord-west ende zuyt-oost ende noort-westen ten westen/ ende zuydt-oost ten oosten / is inde distantie negghen mijlen. Dese Rivier Fermoso is groot ende schoon / hebbende int inkommen ses sefen badem diepten/als oock binnen in: men loop- ter in bp de boert van een hoogen berch langs/ te weten aende zuydt-oost zijde: is ghelegghen aende zuyt-zijde van Malacca, heeft sommighe banken (vande punt van het noozdt-oosten het welcke een plat ende black landt is) af ste- ken tot een half mijle Zee-waert in/ van welcke u sult machten.

Van dese Ryo Fermoso af tot het Eplandt Pulo Picon, looptmen de Custe op de selfde sterckinghe van zuyd-oost ten oosten toe: Dit Eplandt Pulo Picon, is gelegen een half mijl vande Custe af / hebbende dize Eplandekens bp hem ligghen / te weten / twee vande zijde vande Zee/ ende een vande zijde van het landt/ ende sult tusschen dien ende het landt niet loo- pen: want het altemael dzoochten zijn / is inde distantie sefen mijlen.

Van Pulo Picon, 't Zee-waert zuyd-oost aen/ leyt een groot ende seer hooch Eplandt / met veel Eplandekens om hem / ghenaeamt Pulo Garimon: Langhs het selfde Eplandt / te we- ten aende west-zijde heen looptmen nae die Straet van Sabon toe / 't welck den wegh nae Sunda ende het Eplandt Java is / welcke Na- vigatie ende Coursen wy op een ander be- schijven / waerom die vooz dese mael vooz bp slaen / keerende weder op onse begonnen Na- vigatie ende daert nae China toe.

Van dit Eplandt Pulo Picon af / tot een uytstekende punt landts toe / ghenaeamt Tan- jamburo looptmen de Custe oost aen / wesen- de ontrent dize mijlen. Dit voozsepe punt maecht eenen hoek / ende van daer voozt aen soo wijckt het landt inde Cusse binnewaerts aen/ghelijck een Inham / komende daer naer weder recht nae het zuyden upt. Ontrent een mijl van dese punt aflept een Rivier / ende een kleyn mijl voozder aen / heeftmen een an- der / Rivier met eenen grooten mondt / al waer een Eplandeken leyt / ghenaeamt out Sincapura, hebbende diepe ende supbere gront.

Dese Rivier komt inde Haven van Jantana weder upt / alwaer eens onverhoets in ghe- loopen is Antonio de Meno, met een Schip van acht hondert Wharen groot / (weseude elcke Whar dize en half Quintalen : ghenuecht van Portugael /) ende quamen inde Rivier van Jantana weder upt. Van dese voozsepe Rivier af steekt het landt na het zuyden upt (als gheseyt is) 't welck eenen hoek maecht/ alwaer de mont ofte inganck van de eerste Straet (daer ghy vooz moet) begint.

Het landt vande noozdt-zijde van desen An- twoick is hoogher als dat van het zuyden/ het welcke leegh ende oneffen is / hebbende eenen heubel van gheboomten / boven alle de ander upthijcken : Alhier heeftmen het eyn- de ofte den uyttersten hoek van dit landt: want oost-waerder vooztaen / soo krijghmen

Ylha gant
lept 3. mij-
len van
Malacca.
De Rivier
van Muar
lept 3. mij-
len vande
Eplandekens
heide.
Kentepcken
vande ha-
ben om
Muar.
strekinghe
ende Cour-
sen vanden
Rivier mu-
ar: tot Ryo
Fermoso.
Gheboonte
diepte ende
ghelegghen
lept van
Ryo Fer-
moso, som-
mige badem
heide.

Het Eplandt
Pulo Picon
met 3. Eplandekens/
ghelegghen
lept ende
plaetse.

En groot
ende hooch
Eplandt
Pulo Gar-
mon ber-
seffschaps
met veel
Eplandekens
heide
Cours nae
de Straet
van Sabon
het Eplandt
Java.

Carjamburo
is een
punt landts.
En vijf 2
van Car-
jamburo
een rivier
En dize
vier met het
eplandt Sincapura/de
Rivier ghe-
dicht bp Tan-
tana.

Gheschiede-
nisse van
Antonio de
Mello inde
Rivier van
Jantana.

De Mont
vande eer-
ste Straet.

Gheboonte
van het land
aen berde
zijden.

Eplanden
ende steen
clippen.
Seckerin-
gen van de
selbe.

Eplanden ende steen clippen / welke strecken
eerst zupen aen / ende comen daer nae weder
nae het oosten upt / makende 't fatsoen van een
Inwijck. Vande voorsz. hoeck van Tan-
jamburo af / tot de mondt ofte inganck van de-
se straet is de cours o. ende w. 5. mijlen
weeghs / met 7. ende 8. badem diepten.

Beschrij-
vinge
van
Quins
van Pulo
Picon
door
Sincapura
loopen sal.

Die door Sincapura naer China wil loopen/
(komende by Pulo Picon, in 't begijnfel vande
maent Julius) sal ghenaken de zijde vant groo-
te Epland Carymon, om diefwille dat die win-
den vande Monson van Java, (welck in desen
tijdt is) altoos vande zijde van Sumatra af
waeren. Van ghelijcken / soo wanneer men de
zijde van Carymon hout (daer voorsz. by wesen-
de) heft men terstondt de mont ofte inganck
vande Straet voorsz. hem open / met die voorsz.
teekenen. Op desen weg heft men veel diep-
ten / ende loopende aende zijde van Tanjambu-
ro, soo leyd het landt vanden inganck vande
Straet (int schijnfel) gelijk of het d'een door
d'ander staech 't welck een gemeen ende seker
merckteyken is / hout u te loefwaert / om also
nae uwen wille daer in te loopen.

Geleghent-
heyt vande
mont vande
straet.

Gedante
van het ep-
landt carp-
mon.

Dese eerste Straet heeft in 't incomen twee
Riffen te weten van elke zijde een / die vande
upstekende punten ofte hecken vant landt
af comen / 't lant vande zuydt zijde / (beginnen-
de vande incomste af) zijn altemael Eplan-
den / eenen geheelen regel oost aen streckende/
welcke de Straet maken: Om nu daer in te
comen / sult altoos wat meer genaken de zij-
de vant zupen / als d' ander zijde / sulter int eer-
ste incomen 12. 10. ende 9. badem diepten bin-
den / ende wesende soo verre binnen in dat het
landt vande zuyd zijde / 't welck d' Eplanden
zijn / maer een punt alleen maect / so sult ghy
aen d' ander zijde voorsz. u heen een hoekken
ofte punt sien / daer eenen cleynen rooden heu-
vel op staet / als ghy dit comt te sien / soo wilt
allenckens vande rechterhandt af na desen
cleynen heuvel toe wijcken / om diefwille dat
ter d' eerste Epland / 't welck ghy langhs ghe-
loopen zijdt volepnt: ende van het selfde E-
plandt voortaen / soo begint een ander Eplandt

Three Riff-
sen int inco-
men vande
straet.

Gehelen re-
gel Eplan-
den die de
straet ma-
ken.

Bermanin-
ge om in de
de Straet
te komen.

Tusschen dese twee Eplanden leyd een Riffe
ofte droochte / diemen een deels met leegh wa-
ter ondeckt siet / ende streckt tot int midden
vant Cammael toe / sult altoos met het loot in-
de handt loopen / 't welcke u wel wijzen sal
waer dat ghy zijdt. Comende by de voorsz.
punt vanden cleynen heuvel / so wijckt weder
nae het landt vande rechterhandt toe / 't welcke
d' Eplanden zijn / als gheseyt is / want heeft
alleenlijcken tusschen die voorsz. Eplanden
de boven genoemde Riffe / sult aldus oost aen
loopen / ontrent een half mijl op de voorsz.
diepten van 8. ende 9. badem / ende van daer
voortaen / soo streckt desen reghel Eplanden
(die ghy langhs seylt) 3. o. waert aen / ende sult
terstont (wat voorder aende selfde Eplanden
vande rechterhandt) een ront Epland sien / een
weynich van d' ander upstekende / 't welck u
noech sal blijven aende rechterhandt / ghy sulter
langhs heen loopen / met goeder oplicht / sul-
ter altoos vinden acht ende thien badem
diepten madder grondt. Het landt vande
sinkerhandt / te weten / vande nooyd- zijde / is
van inwijcken ende openen / heeft eenen groo-
ten Inwijck / die sijnen keer nae het zupden
neemt / aen welke zijde is gheleghen een an-
der ront Epland / dat u vande selfde zijde
blijft. Sult u van dese zijde van 't nooyden
(welcke als gesept is / altemael Inwijcken
zijn) wachten: want sijn altesamen vol Riffen

Een droog-
te tusschen
twee E-
planden.

Dooringhe
tot het loot
gefabryc in
de handt te
hebben.

Een ront
Epland hier
ontrent
madder
grondt met
8. ofte 20.
badem diep-
ten.

Ghedante
van 't lant
vanden 30.

ende ondiepten loopende als gheseyt is / lant
d' Eplanden vande rechterhandt heen. Co-
mende by 't voorsz. ront Eplanden vande
rechterhandt / sult recht voorsz. u upt (te weten:
aen 't eynde vande reghel Eplanden / daer ghy
by heen loopt) comen te sien een cleyn black
ende gherampantert Eplanden / met wep-
nigh gheboomten / hebbende een witte sandt-
strandt / 't welck leyt oost ende west / met de
mondt vande Straet van Sincapura: Suldt op
dit Eplandt aen loopen / ende soo wanneer
ghy daer aen begint te genaken / soo begint
u die Straet te openen en te ontdekken / sulter
naetoe seplen / boeths ghelwijs om loopende /
om te schouten die Riffen ende ondiep-
ten vande nooyd- zijde / als oock om niet
te verballen (nae de zuydt- zijde van de
Straet af) met het ghetp datter loopt:
want hebter veel diepten ende vuple grondt:
Sult u altoos houden nae de nooyd- zijde
toe / al waermen een sant strandt heeft (van-
de lenghde van een scheut grof gheschudt /)
makende aen 't eynde van dien 't fatsoen van
een sant-bay / daermen versh water heft/
ende soo verre als dese strant is streckende/
ist daer ober al langhs heen supere grondt
om te anckeren noogh weseende. Comende
by dese strant / soo krijghen men die stroom-
men / die u langhs het lant na de mont vanden
straet toe drijven / het welck men niet en heeft
daer verre van af loopende: want drijven u
dan nae de diepe ende onsupere grondt toe/
die het aende zuyd- zijde heeft / als vooren Ab-
bertere u noch eens niet te passeren (van het
eynt van dese strant af) nae het nooyden toe/
want hebter altemael Riffen ende ondiepten/
als gheseyt is.

Deel clip-
pen en
droochten
aende nooyt-
zijde.
waerschoon-
dinge voorsz.
de selbe.

Beschrij-
vinge van
een cleyn
Epland
ken by de
mont van
Sincapura.

Cours om
te schou-
wen de on-
diepten van
de n. zijde/
ende 't ver-
ballen nae de
3. zijde.

Een Sant-
bay daer
versch was-
ter is.
Wat stroom-
men dat
men krijcht
afmen by
de straet
comt.

Twede
bermanin-
ge.

De mondt ofte incomste van dese Straet
comt tusschen twee hooghe berghen in we-
sende van ontrent een steen woep inde byede/
ende streckt oost- waert aen / mach hebben in
de lenghte ontrent een scheut van een goote-
lingh. Het Cammael van dese Straet heeft op
het leegsten vier en half badem diepten. Int
incomen aenden boert van den Bergh vande
nooyd- zijde / is gheleghen een Steen-Clippe/
welcke inde verthouinghe een Oplac schijnt
te wesen: Dese woert int ghemeen van alle
Matien (die dese passagie bevaeren / ghenaemt
die Varella vande Chinen: ende vande zuyd-
zijde / te weten / een stuck weeghs vande
mondt / van de Straet voort aen maectet een
inwijck. Int midden van desen inwijck
leyd een Clippe onder water / van welck een
bancke af loopt na het midden van het Cam-
mael toe. Wat voorder aen / aende selfde zijde/
de lenghde van een Roer scheut / heeft een
open / het welcke tot inde Zee aen d' ander zij-
de door loopt / makende een Eplandt. Dit
open is ober al vol ondiepten / dient alleen om
met cleynen Fusten door te passeren. Te mid-
delweghen van desen Inwijck daer dit open
staet / leyd een Clippe ofte steen plaet / twee
badem onder water / welke steen plaet soo
verre bukten den Inwijck komt / als de
punten van het landt upsteken / ende wat
meer nae het midden van het Cammael toe:
Door by desen Inwijck wesende / soo heef-
ter landt eenen hoeck ofte punt van eenen
seplen af ghebickten heuvel / alwaer de straet
volepnt ende int omloopen van dien / heeft
eenen ronden heuvel / by de welke men diepe
ende supere grondt heeft / ende alsmender om
gheloopt is / soo streckt hem het landt van
daer af zuyd- oost waert aen.

Ghedante
vande mont
vande
straet wijde
geleghent-
heyt ende
diepten.

Een steen-
clip int in-
comen / ghe-
naemt de
Varella
vande Chinen.

Een clip in
een inwijck
aende 3. zij-
de onder
water. Een
banck ofte
droochte.

Een clippe
twee ba-
dem onder
water / hoe
het selbe ghe-
leghen is.

Ghedante
daer de
straet vol
eynde.

Een ront
heuvel.

Die inwijck-
ken aende
noort-zijde.
Ghelegent-
heyt vande
grootste/
Miffgaders
een Clippe
by de selve.

Men heeft aende noortzijde van dese straet/
te weten/vant beginsel tot het eynde toe / drie
inwijcken/waer van die twee eerste kleyn sijn/
wesende de derde groot / welck is ghelegghen
recht tegghens ober den hoek / ofte punt van
den rooden heubel/daer de straet volpennicht:
Desen derden inwijck heeft een bancke van
steen / die mettet leegh water van een spinn-
bloet onder is / ende strecht van d' een punt
tot d' ander / men sal hem wachten daer op te
verballen/alle twelcke vande noort-zijde is/
ende blyten den Inwijck ist ober 't gheheel
Canael van d' een punt tot d' ander supber
ende schoon.

Int uptlo-
pen vande
straet twee
Riffen
plaelen
vande selve.

Int uptloopen vande Straet/ soo heeftmen
daer blyten zijnde twee Riffen / waer van
d' eenen recht tegghens ober den uptganch vande
straet leyt / een scheut van een lepel-stuck nae
het oosten toe/comende vant lant vande noort-
zijde af/streckende zupden aen: d' Ander is ge-
legen in 't zupden / te weten / een scheut van een
goteling / vanden uptganch vant lant / van
de Straet af / streckende oost-waert aen/ soo
datse bepdegaer dooz den anderen een crups
maken / ende tusschen dese twee Riffen / dooz
loopt het Cannael heen / ende men mach bep-
de dese Riffen (mettet leegh water van een
spinn-bloet) ondeckt sien. Dit Cannael/
welc tusschen bepden dooz loopt/ heeft schaers
4. badem diepte : De gront binnen int Can-
nael is modder / ende blyten 't Cannael sant:
Hebbe dit alles also int particulier willen ver-
halen / tot dieft ende ghehyf vooz den ghenen
die daer van nu vooztaen begheert dooz te
passeren : want die beschijpte vande oude
Derouten ofte Navigatie vooz desen ghe-
maect/sijn seer cozt ende dypster te verstaen/
vooz de ghenen die daer noyt dooz ghemeeft
hebben/ dooz welcke oorsake daer veel schepen
aende gront gheraecht/ ghestoten / ende groot
perijckel ghepasseert hebben / jaet etijck ver-
lozen. Verterende weder op onse materie / ende
vervolghende de voozghenoemde repse / als
ghy soo verre zijt als de mont ofte Inganck
vande straet/ soo sulter recht te midbeweghen
dooz loopen / altoos een wepnichken naerber
de noort-zijde / om oorsake vande droochten
(daer van gesept is) die binnen in dese straet
ligghen/altoos met het loot in de handt / ende
d' oogghen rontom gaende : want 't alder on-
diepste vant midden van het Cannael zijn 4.
en een vierendeel badem: Doch mede/dewijle
dat het so snal is/darmen qualijck plaets heeft
het loot upt te woopen / so soude na mijn goet-
duncken het aldersekerste wesen / op elke
droochte een schuyt oft ander tepcken vast te
legghen om u te dienen tot Wakens die te
mogen schoutmen/ ende comende een wepnich-
ken vooz by den Inwijck/diet open heeft (dat
aen d' ander zijde vande Zee upt comt / te we-
ten / daer de Clippe ofte steen plate twee ba-
dem onder het water leyt) soo hout u terstont
nae den heubel (aende rechter-handt) toe/
welcke den hoek vande voozsepe Inwijck
maect / daer also langhes heen loopende op
het Compass aen/ghelijck als te voozen by het
lant vande slincker handt/te weten / daer wat
naeder aen / als aen d' ander zijde tot dat ghy
upt de straet zijt / u altoos wachtende vant
lant ende Inwijck vande zijde van het noor-
den ghelegghen/ recht tegghens ober desen heu-
bel: want is altemael vol steen ende kuden/
als gesept is. Van ghelijcken sult u wachten
vande Zee int oosten / te weten / recht tegghens
ober den uptganch vande straet : want een

Men de de
Riffen wa-
ken eenen
cours.

Diepten
vant Can-
nael/miff-
gaders de
gront.

Oorsake
waeromme
dit particul-
ier verhaelt
wert.

Daer/ende
hoe darmen
dooz de
straet loo-
pen al.

Gheschijp-
het loot in
de handt
hebben.

Diepten
vant mid-
den van de
Canael.

waer schou-
winge vooz
Clippen/In-
wijcken/
etc. dooz de
straet va-
rende.

waer schou-
winge vooz
de Zee int
Oosten.

scheut van een lepel-stuck daer af/sijn het alte-
mael Riffen / als boven gheroert is / als ghy
upt de straet zijt / ende begheerende te anker-
ren/so loopt na de zijde van het zupden/ te we-
ten/langhs het lant heen / soo dat ghy upt de
stroomen raecht/soo moecht ghy 't op 6. vade-
men setten : want soo ghy in de stroomen van
de Straet bleeft / moecht wel ghebeuren dat
ghy eenige ankeren quaemt te verliesen dooz
het draepen ende slingheren van het schip / of-
te dat ghy upt slibberde ende op het drooch
dreeft : Op dese Zee is men recht tegghens ober
een strant daer verschwater is / soomen 't van
doen hadde.

Int de Straet wesende / in voeghen als bo-
den verhaelt is soo sult nimen cours nemen
langhes het landt vande rechterhandt heen/ al-
toos het loot uptwoopende / ende beneden de
4. badem schaers nae het landt noch te Zee-
waert niet wijckende / ende als ghy ten half
weghen vande strant ghepasseert zijt / comen-
de blyten de Straet / en sult niet meer als
rupn vier badem diepte hebben : Ghepasseert.
wesende dese eerste strant/met een heubel ende
Clippen/die aen het eynde staen / ende een sant
Wap-ghellegghen tegghens desen heubel ober/
comende ten half wegghen van den anderen
heubel / die aent eynde vande voozsepe sandt
Wap staet / achter welcke (dat open dat bin-
nen de straet comt) weder upt loopt/ soo neemt
alsdan nimen cours oost aen / te weten / onder
de 4. badem / aen d' een oft d' ander zijde niet
wijckende : want sout terstont droochten ende
sanden binden:het Cannael is modder grondt/
sult altoos met het loot inde handt loopen/tot
dat ghy meer diepte crijght / het welcke niet
langhe sal dueren/ende om het sekerste / soo is
het beste met een schuytghen vooz upt te loo-
pen om het Cannael te sien : want sal u bepde
de Cannaelen wijzen. Als ghy comt op de
diepten van 12. tot 15. badem toe / so wacht u
vande zupd-zijde / tot dat ghy ober een mijl
vande Straet oost af zijt/ want vande 15. ba-
dem sout op 10. comen / ende van daer opt
drooch want sijn altemael Riffen van sant.

Dese straet heeft 6. Eplandekens/gheligen
aen het eynde van het landt van Jancana , het
welcke de zijde vant noorden is / en men loop-
ter langhs o. ende w. is inde distantie ontrent
8. mijlen / ende sult tusschen dien ende het lant
niet passeren : De Zee daer by / te weten / on-
trent een half mijl na het zupden / is altemael
supber ende schoon/van bysthen badem diep-
ten/met sandt grondt. Te midbeweghen van
desen wegh vande Straet/ nae d' Eplande-
kens toe/suttel min ofte meer / leyd de Rivier
van Jancana, den welcken eenen grooten mont
heeft / wesende d' incomste van dien langhs
het landt vande oost-zijde heen / altoer dick-
wils groote Schepen in ghelooopen zijn / ende
aende west-zijde / (daer een heubel van roode
aerde staet) heeftet ober de geheele mont van
de Rivier een bancke van hart sandt ontrent
anderhalf mijl 't Zeewaert in streckende / daer
veel schepen op gheraecht zijn / waer van ghy
u sult wachten. Van den hoek van d' Eplan-
den boven gheroert (ghelegghen aent eynde
van het lant van Jancana,) loopt een Riffe
af / streckende o. n. o. 't Zeewaert in 2. groo-
te mijlen/ende alst stil weert is / soo en cammen-
der het water niet op sien byken / dan maect
allerlijck wat wit schuyms boven op / het
welc men terstont can sien en onderscheyden/
ende alst hart weer is / soo breechter het water
over al op. Tusschen dese Riffe en de Eplanden
loopt

Plaetsen
om te anker-
ren almen
dooz de
straet is.

Wat diep-
ten darmen
blyten de
straet heeft.

Clippen/
een heubel
met een
sant-wap.

Beschij-
vinge van
de gront
vant Can-
nael.

Vermaen-
ge om seker
dooz de
straet te va-
ren.

Des Ep-
landen aent
lant Jan-
cana.

Te midbe-
weghen van
de straet
leyt de Riv-
ier Jancana.
Beschij-
vinge vant
Jancana.

En stoes-
te sant-
banck ober
de mont
vande Ri-
vier.

En Riffen
eynde van
het landt
Jancana.

Teerchen-
vande sant-
banck.

Een groot
Canael
met een
Steenacht-
ge gront.
Diepten
van het sel-
be.
Cours om
door het ca-
nael te loo-
pen.
Verhael
van 't gem-
Fran. Da-
giner in dit
Canael
wederwa-
ren is.

Gelegent-
heyt van
Pedra
Branqua.

Dezelfde
buit
Canael
en de ge-
dante des
selver.

Coursen
alsmen
over 15. ba-
dem diepten
is op de
Rivier
Jantana.

waerscho-
winge van
de Epland-
den om
twee oof-
aken.
De eerste
oofake is
van de win-
den.

De tweede
oofake is
alsmen met
een slag ge-
ty en wep-
nigh seple
daer ont-
rent ware
souden op
de Rivier
ben.
Gheschies-
denisse van
Diego de
Menezes
ontrent
dies Epland-
den.

Coursen
van Pedra
Branqua
nae het Ep-
lant Pulo
Tinge.

loopt een groot Canael / altemael van een steenige gront ende het alderontdiepste dat ick daer gevonden hebbe / sijn 5. en half badem / ende van dese diepten comen op 7. en half badem / ende van weder op 6. en 8. en half badem / het mach wesen van de bzeete van een schein grof gheschuts / te weten / recht dwers over. Die dit Canael wil passeren / moet een half mijl van d' Eplanden af loopen / sonder daer naerder by te comen: want sout op d'hoog loopen: Mijn goet duncken waer datter geen groote schepen met haren wille doot en liepen / ten waer dat haer den noot daer toe dwongh / gelijk als Francisco Daginer dede / die daer aende gront stiet / en was in perijckel vant schip te verliesen / om die wille dat hy te nae aende Riffen gheloopt was / en dat hem de windt scherpte. Van dese Eplandeken 2. mijlen 3. 3. o. aen / is gelegen dit Pedra Branqua, (dat is / witte steen gesept) welck is een Eplandeken van witte steen-rotten ofte Clippen / hebben de daer dicht by noch etijckie andere Ruffen ende Clippen / gelegen aende zupdt-zijde daer van af / van welke zijde insgelijcks gelegen is 't Eplant van Binton, welck seer lanc is / hebbende int midden van dien eenen hoogen heuvel by de welke laner heen men diepe grondt heeft: maer is seer quaet om te ankeren vooz die van China comen: Men heeft rontsom die Pedra Branqua, en daer dicht by 6. badem diepten / supber gront: sult u altoos wachten vande Clippen ende Ruffen daer by gelegen.

Ik heb hier vooz bevolen int uploopen vande Straet (als ghy over de d'zogen op de 15. badem diepten zijt / in voegen als gesept is) oost aen te seplen naer d' Eplandeken toe / die ghy terstont sult comen te sien / te weten / so haest als ghy de Rivier van Jantana gepasseert zijt ende als ghyse begint te genaken / so sult ghy u houden nae die Pedra Branqua ofte witte steen toe / in voegen dat ghy daer een half mijl van afloopt / u wachtende vande zijde vande Eplanden / om twee redenen: Een eersten / om dat de winden (in desen tijdt datmen nae China vaert) altoos vande zijde van Binton af waepen welke is de Monson van iupten 3. ende 3. w. ende so u de windt scherpten ende nae het 3. o. liep / (alst dickwils in dese contreppe gebeurt) wesende aende zijde van d' Eplanden / en sout de Riffen niet vooz by moghen comen / waer vooz ghedwonghen sout wesen te loopen vooz Canael (dat tusschen Pedra Branqua ende d' Eplanden loopt) ofte sout so veel tijts te soeken maken in daer te vertoeven / dat ghy de Monson, (dat is den tijt vande Voyagie) verliesen sout nae China te varen. Een tweeden is / dat so ghy u daer bont met een slag getp ende wint ofte met wepnigh seplen op / so soude u 't water ende stroomen op de Riffen d'ynen / sonder dat eens gelwaer te worden / gelijk alst ghebeuren met een Schip van Don Diego de Menezes, van welke Suernan was Goncalo Vvera, die 't water op 10. badem dreef / daer hy het sette (ende quam een wepnigh daer nae op 7. badem) waer vooz hy by de 3. daghen om bracht / om hem met d' anckers woeer upt te winden. Vooz dese twee Reden addertte u dat ghy u hout aende zijde van Pedra Branqua, ofte de witte Clippen boven verhaelt.

Van Pedra Branqua af nae het Eplant pulo Tinge, so looptmen n. ende 3. ende n. ten o. ende 3. ten w. is inde cours 13. mijlen. Dit Eplandt is rontachtig ende hoog / hebbende int midden eenen hooghen spitsen bergh vol gheboomen / is gelegen by de Gufte vant vaste lant / ende

tusschen dien ende het vaste lant is een goede Navigatie: maer en is niet oorzbaer.

Dit Eplant leyt met pulo Timoon, n. o. ende 3. w. zijnde ontrent 7. mijlen inde cours.

Om te seplen nae pulo Tinge sult icken coursnemen (van Pedra Branqua af / een groote mijl oost aen / ende van daer n. ende n. ten o. aen / altoos met het loodt inde handt / tot dat ghy de Riffen gepasseert zijt ende comende op 14. badem / wesende nae u gissinge in dese contreppe / so sult u terstont 't Zee waert daer van af houden: daer vooz by wesende / en hebt niet meer te bzeffen / dan dat ghy vooz ooghen siet. Op dese cours nae Pulo Tinge toe / te weten / int ghesicht vant Eplandt ligghen 4. ofte 5. Eplandeken / welke u sullen blijven aende zijde van het lant / ende als men dicht by Pulo Tinge is / soo machmen Pulo Timon terstont sien.

't Eplandt Pulo Timon is groot ende hoogh / hebbende van dese zijde daer mender nae toe loopt / twee oopen vant landt / staende vol gheboonten van groote houten / om clepne masten ende anckers af te maken (om datmen in dese contreppe soo danighe anckers van hout is gebuyckende) is den meesten tijt met mist ende damp bedeckt / heeft over al eenen supberen modder gront: Daer sijn 2. plaetsen daermen versch ende seer goet water vint / te weten / d' een plaets is aende zijde van het lant / in het midden van een lange straet / een wepnigh te lande waerts in / by de welke men een goede Reede heeft: maer als men voozgh comt / te weten inde maent van Junius, ende het begin sel van Julius, soo ist daer periculens te ankeren / om oofake vande weste winden / die daer in desen tijdt seer furieus en verbolghen wapen / daerom waert mijns bedunckens beter te loopen nae d' ander plaets daermen oock versch water heeft / te weten / aende oost zijde van te Zee waert / loopende recht opt aengesicht vant Eplant aen ende langhes de oost-zijde heen / ende ghepasseert wesende eenen heuvel / den welken een hoek maecht / soo sult ghy een salt-bap truyghen / alwaer ghy moeght in loopen na het landt toe / ende soo wanneer u de voozsepe hoek ofte punt sijt int zupd-oosten / so suldet setten / alwaermen genoegh mach liggen de winden vande Monson / sulter 20. badem diepten modder grondt hebben: Men heeft oock een groote visscherpe van seer goeden visch / ende birten inde Salt-bap / soo heestmen die plaets om versch water te halen / comt inde zee upt loopen / oock mede soo heestmen van dese zijde veel beter hout / ende naerder by de hant / ende lichter seker en beschut vande weste winden: Vande zijde van het lant heestmen der etijckie Eplanden lantx heen ligghen. Vande noorder hoek van dit Eplandt Pulo Timon (ontrent een schoot van een stuck grof geschuts) af leyt een ander Eplandt / ende by den hoek van het zupen heestet oock een Eplandeken. Van gelijcken ontrent 4. mijlen nae het zupd-oosten 't zwaert in / ligghen noch 3. ander Eplanden / waer van het ene groot hoogh ende royt is / wesende de ander twee wat clepder worden gheheeten Pulo Laor 't Eplandt van Pulo Timon leyt op de hooghte van 2. en 2. berden deel graden aende noot-zijde vande Equinoctiael, ende n. l. daer van af 12. mijlen is gelegen die Rivier Pan aent vaste landt teggen welke Rivier over / te weten 2. mijlen 't zee waert in / is gelegen een clepne ront Eplandeken / hebbende eenen ronden effer boom int midden / ende een half mijl daer van / heestmen

Gelegent-
heyt van
pulo Tim-
on met pulo
Timon.

Op te cours
nae Pulo
Tinge 4. ofte
te 't Eplandeken.

Ghebaents
gelegent-
heyt ende
kentepcken
van Pulo
Timon.

Goede Re-
entrent
pulo Tim-
on in Jun-
ius.

Oofack
waerom
dat het in
Julius he-
est quaet
aen is.

En Salt-
bap met
ders water
ende goede
visch.

De
noot- hoo-
van Pulo
Timon leyt
een ander
Epland-

't Eplant
van Pulo
Timon leyt
op 2. en 2.
berden deel
graden aen
de noot-zij-
de vande
Equinoctia-
el.
Op telegent-
heyt vande
ander Pan.

6. badem supver gront.

Van Pulo Fimon, tot Pulo Condor, is de cours n. n. o. ende 3. w. 115. mijlen. Het Epland Pulo Condor leyt op de hoogte van 8. en 2. derden deel graden / is een groot Epland met hooge bergen / hebbende dicht by hem 5. ofte 6. Eplanden ende Clippen liggen / van de zijde van het n. o. heeft een Eplandeken ofte steen clippe / t welch hem van verre vertoont / gelyck een sepien schip / heeft ober al ronsom supvere gront van 10. ende 12. badem diepten / aende zijde van n. w. heeft een plaetse van versck water / leydt n. ende 3. met die rivier van Camboja, (diemen noemt de Haven bande Malajos,) 12. mijlen / en is niet seker daer vers water te haalen : want alst laet inde tijt is / soo heeft men alhier stercke winden met donder van upppen n. ende n. w. soo dat men se niet een seyl alleen niet verwachten en mach : want sonder seplen wesende soude u te gront smijten en vernielen / ende alst vroeg inden tijt is / soo heeft men der die ooste winden. Van Pulo Tymao ofte tot pulo Condor toe / sult altoos gront binden op 35. tot 38. badem toe : om nu wten rechten cours nae pulo Kondor te doen sult altoos n. n. o. aen loopen / sonder eenighe wake ofte af slaggh van Compas te rekenen : want soo ghy sulcx bede / sout daer aende zupd-zijde / te weten / t Zee waert daer van booz by loopen sonder dat te sien gelyck alst veel schepen gebeurt is / t welch eenen quaden cours ende navigatie is / want de winden altoos in desen tijt bande zijde van lant wapen / als boven geort is / ende so het sake waer dat (aleer ghy het Epland Pulo Condor comt te sien) ghy het water turkient dick ofte grondigh vont / soo werpt het loot upt ghy sulcx 18. ende 19. badem diepten vinden / met de gront van wecke modder so loopt dan ter halver streeck van de cours aen / tot dat ghy comt op 17. badem daer op wesende / soo loopt n. o. aen / ende comende op 16. badem / aleer ghy het Epland siet soo doet uwen cours o. ende o. ten n. aen / altoos op de booz 16. badem diepten / waer inde sult comen te belanden aende zupd-zijde van het Epland / weest wel op u hoebe / van 2. clepne Eplandekens gelegen 7. mijlen aende w. zijde van Pulo Kondor af / zyn met wilderissen bewassen / ende liggen een mijl ofte daer ontrent vanden anderen verscheppen / ende so tmoghelijck waer / soo en wilt niet tusschen beyden booz loopen / want men heeft daer byten om ende dicht by hem / supvere lant gront : Ik hebbe daer selfs met stilte geanchert ghelegen / te weten / ontrent een clepne mijl vant Epland / dat alder naest het landt leydt : De stroomen loopen alhier seer metter ghep / te weten / n. o. ende 3. w. Vant dit Epland Pulo Kondor af nae het Epland Pulo Cecir toe / is de cours n. o. ende 3. w. ende n. o. ten oosten / ende zupd-west ten westen / 45. mijlen : Dit Epland is een leegh ende langhwerpig lant / streckende noozden ende zupden / heeft aenden hoeck vant noozden / een Eplandeken van roode steen / liggende een half mijl van het lant af. Men mach tusschen dit ende het Epland booz passeren : Ende zijde vant oosten heeft een Sant-bap / alwaer eens een Junco, (dat is een Indiaens ofte Chins groot Schip) by t strandt ghehaelt is om contereeren en te versien / toe behooyende eenen Zee-roover van Patane, (een landt ghelegen aende Custe vande doot zijde van Malacca, nae het Coningrijk van Sian toe :) Ik hebbe een half mijl t Zee waert van dese booz 13. lant-bap af ghe-

passert is altemael van een supbere gront. Dit Eplandt leydt verscheppen vande Custe van Camboja ofte Champa negen mijlen.

Die gheen die t Zee waert van Pulo Kondor af loopt sonder dat te sien / te weten / op de hoogte van 8. graden sal 25. ende 26. badem diepten vinden / met swarte modder gront / ende veel van dat Zee-schupm ofte Sas-been opt water drijven / ende wesende by de 12. mijlen daer booz by / op de hoogte van 8. en half graden / soo sult ghy sonunighe Zee-slant ghy int water sien drijven / niet 28. ende 30. badem diepten / ende noch 10. mijlen bozder aen veel vant crupt Sargasso onder het water / op de selfde diepten / welcke diepte also vinden sult tot op 9. en half graden / tot hier toe sult de Cours vant n. o. behouden : want wy en mochten niet hoogher aen loopen om dat de weste winden seer sterck wapen / ende liepen van hier 3. o. aen nae Pulo Cam toe / om dat wy wanhoopten de Custe van Champa te moghen criggen. Als ghy comt op 2. mijlen nae by 2. Eplandekens / (gelegen van Pulo Cecir, zupwaert aen 9. mijlen / soo sult ghy grondigh water vinden / ende by dese Eplanden comen / sult de gront verliesen. Dese twee booz 13. Eplanden worden vande Chijnen genaemt Tom-sitom, ligghe 3. mijlen vanden anderen verscheppen : Men looptse langes o. 3. o. ende w. n. w. Het Eplandt vant oosten is hoogh ende rondt / zijnde aen de Zee kant stepl afgebicht / ende den oppersten top heeftet fatsoen van een bonet / ghehlyck de Mondoryns, (dat zijn de Heeren) van Chijnen draghen : Een half mijl daer van af / leyt een Clippe (ghehlyck een Eplandeken / ende heeft aende west zijde rootachtighe Clippen / hebbende vande noozt-zijde noch een ander clepne Eplandeken : Ront om alle dese Eplandekens ende Clippen en heeft men gheen gront : Doe alhier dese verclaringshe / om diesswille dat ick desen wegh ende contrepe beharen / ende alle het selfde wel ghenoteert hebbe / als oock alle wat in dese beschrijvinghe ende coursen verhaelt werdt : (Op deden dese booz 13. coursen booz faute vande maste / want en dozken onse seplen niet voeren / dooz die stercke weste winden) op dat / soo hem yemant vont in diergelijcke noot ende moepte / niet en wil wanhoopen de Custe weder aen boozt te criggen. Van dese Eplandekens af / sult uwen cours noozden aen doen / om te gaen verkenmen pulo Cecir, ende van daer nae de Custe van Champa toe / want sult weten dat de stroomen (van Pulo Kondor af ende vande Custe van Champa, tot Pulo Cecir, ende dese Eplandekens toe) loopen na het oosten / dooz welcke oorsake men terfont nae de Custe toe loopt / als wy hier nae sullen verclaren / ende als men passert booz by dese Eplandekens van Pulo Cecir, noozd-oost waert aen / soo trecken die stroomen terfont nae de Custe van Champa toe / die u derwaerts aen sullen drijven. Van dese boozschreven Eplanden tot Pulo Cecir toe / en heeft men gants geen booghten noch ondiepten / als vele meenden / het quaet datter is / is dat men der gheen gront en heeft. Dese Eplanden ligghe achthien mijlen verscheppen vande Custe af.

Van Pulo Kondor af sult terfont nae de Custe van Champa toe loopen / te weten / soo ghy daer booz by passert aende 3. zijde / so doet uwen cours ter halver streeck van n. n. o. tot dat ghy de kuste int gesicht hebt / sult ter halver weghen van dese cours binden 28. badem diepten

Cours van Pulo Camboja tot Pulo Condor, 115. mijlen. Het Epland Pulo Condor leyt op de hoogte van 8. en 2. derden deel graden.

De Haven bande Malajos is de rivier van Camboja.

Is seer verclaren ontrent camboja.

Diepte van Pulo Camboja tot Pulo Condor.

Maer schouwinge alst men by Pulo Condor comt het water dick ende trouwel buit.

Coursen om int zup Epland te belanden.

Der maninge an waer schouwinge van Eplandekens aende west zijde van Pulo Condor, 115. mijlen. Het Epland Pulo Condor leyt op de hoogte van 8. en 2. derden deel graden.

Cours van Pulo Camboja tot Pulo Condor, 115. mijlen. Het Epland Pulo Condor leyt op de hoogte van 8. en 2. derden deel graden.

En groot Epland met een Sant-bap.

Der tellinge van een Junco ende een Zee-roover van Patane.

Pulo Condor leyt op 8. graden.

Eplandekens als men op de hoogte van 8. en half graden is.

De wane lop vande Custe van Champa te criggen liepen nae pulo cam.

De Eplanden Comen om plaats / gelegheit heeft ende gebaente.

Oorsake waerom alle dese Eplanden bera haelt worden.

Coursen om het Epland Pulo Cecir ende de Custe van Champa te verkenmen.

Vande Eplanden tot pulo Cecir zyn gheen booghten.

Wat eenig quaet is tusschen beyde dese plaetse.

Cours om pulo Condor tot Champa toe.

Dooghte
daer hem
Matheus
de Brito op
verloof.

Bermanni-
ghe oft men
by nacht by
't lant
quam.

Ghebaente
vande ruste
van cham-
pa.

En punt
op de 10.
die bieren-
del graden
die een cabo
maecht.

Van dese c.
tot Barella
ist al hoogh
landt met
grootte ghe-
berghten.

En epland
van clippen
dat hem ge-
lijck een de
woonde staet
vertoont.
Van dit
Eplandt
tot Pulo
cecir leyt
een banck.

Plaets
waer de
Rivier Si-
draon leyt.

Leppen
van de Ri-
vier Sidra-
on.

Diepten
ontrent 't
Epland
mer de clip-
pen.

Goet An-
ker grondt
aende ruste
champa.

Beschijf-
tinge van
elcke punt-
ten.

De Haven
daermen
'thout De-
raon laet.

Ghelegent-
heyt vande
ruste vande
punt tot
Barella.

Beschijf-
tinge van
verscheyden
plaetsen.

diepten/ ende soo ghy daer voer by passeerden
aende zijde vande nooyden / soo loopt n. o. ende
n. o. ten n. aen / ende niet hooger te lof-waert/
om te schoutwen de dooghten daer hem Ma-
theus die Brito op verloof/ soo ghy inder nacht
byt landt quaeint / soo werpt loot uyt / ende
vindende 15. badem / soo en loopt niet meer
naert lant toe / dan loopt terstont oost nooyd-
oost aen / ghelijck als die Custe streckende is :
want de dooghte leyt op de contrep van 13.
badem langhs de Custe heen / te weten 4. mij-
len daer van af.

Dese custe van Champa is langhes de Zee-
cant heen van een leegh landt / ende van groo-
te sandt stranden : men loopt langhs heen
oost nooydt-oost ende west zuydt-west tot een
punt ghelegghen op de hooghte van 10. en 3.
vierendeel graden / ende alcermen op twee of-
te drie mijlen nae by dese punt comt / soo vol-
eynden de santstrandende ende 't lage lant : want
dese punt is van een seer hoogh landt / stre-
kende 't Zee-waert in / soo dattet een Kabo
maect / van hier af voortaan ist altemael / seer
hoogh landt / (tot de Varella toe) met grootte
gheberghen / binnen dese punt ofte hoeck / te
weten / naert west zuydt-westen leyt eenen in-
wijck / ende 2. mijlen herwaerts aen eer dat
men daer by comt / so heeft men dicht by 't lant
een cleyn / lanch ende leegh Eplandt / altemael
van louter Steen-clippen / 't welcke hem van
verre verroont ghelijck een bewoonde stadt :
Van dit Eplandt tot Pulo Cecir toe / loopt een
bancke af van 10. ende 12. badem diepten :
Vande voorscheyden Custe vande sant-stran-
den / te weten 15. mijlen al cermen by 't voos-
noemde punt is / soo heeft men een Rivier ghe-
naemt Sidraon, al waermen wel met Schepen
van 6000. Wharen mach in loopen / aen dese
Rivier is gelegen de schoonste ende beste stede
vande gheheele Coninghryck van Champe,
heeft tot een kenteppen eenen langwerpende
heuvel / met twee ofte drie toppen boven op :
Ick hebber op een schoot van een Gotingh
naer ghepasseert byt Eplandt vande Steen-
clippen / boven verhaelt / ende vint altoos 8.
badem diepten / altemael effen steen gront met
veel vande cryst Sargasso, soo dat ick het loodt
daer qualijck coste dooz rocken / ende langse
de voorscheyden hooge punt ofte hoeck heeft-
men 20. badem diepten.

Als ghy by de Ruste van Champa zijt / soo
sulter langse heen loopen oost nooyt-oost aen/
tot op twee ofte drie mijlen nae / ten alber-
hooghten / is altemael supere ende goede
Anker gront tot die voorscheyden punt ofte
Kaboe toe / sulter het Eplandt van de Steen-
clippen aende zijde vande lant laten / daer niet
binnen dooz passerende : Van dese voorschey-
den punt af voortaan tot een ander punt / zijn
12. mijlen / ende men loopt nooyt-oost lan-
ghes heen : Vande dese tweede punt noch 12.
mijlen voortaan heeft een ander punt : dese
courts doet men ter halber streck van n. n.
o. tusschen dese 2. ende 3. punt zijn ghelegghen
twee inwijcken / waer van d' eerste de Haven
is daermen 't swarte hout laet / 't welcke
men noemt het hout Deiraon : Van dit derde
punt af tot die Varella toe / loopt men de Custe
nooyden aen / ende alcermen by de Varella comt
op 7. mijlen naer / soo heeft men eenen inwijck
daer een bleck ofte stede leyt ende 2. mijlen
voortaan leyt een Eplandeken van Steen-
clippen / dicht aen lant / 't welck hem van
verre vertoont ghelijck een man die staet en
byscht ofte hangheyt / waer vande ghe-naemt

wozt vande Portugesen Opefcadar, ofte den
Visscher / ende soomen begeert te loopen
naer Varella toe / (dit Eplandeken dooz by we-
sende) soo salmen terstont 't lant genaken / al-
waermen een groote strandt met een supere
grondt heeft.

Dese Varella is eenen hooghen Bergh die
't Zee-waert in steekt / ende heeft opt bovenste
vande top een seer hooghe Steen-rootse / in
ghelijckenisse van een toorn ofte pilaer / die-
men van seer verre can sien : waerom van de
Portugesen Varella gheheten wozt / dat is soo
veel als een Caep / baecke ofte merckteppen
gheseydt / aenden voet van desen Bergh / te
weten aende zuyt-zijde heeft eenen seer gro-
ten inwijck streckende nooyden in / ober al met
supere ende schoone modder gront van 15.
badem diepten men en canse van verre niet
sien / om dat hem 't eene landt dooz ander
streckt : maer als ghy by de voorsepde strandt
comt / ende die Varella begint te ghenaken / soo
begint hem den inwijck te openen / den welcken
heeft een seer byse incomste / ende heeft bin-
nen in twee loopende beecken / van seer goedt
en versch water / die daer met een Schip comt/
waer mijn adbijs daer niet in te loopen : want
sal moeyt hebben om weer uyt te comen / om
dat men daer de wint seerp heeft / men mach
het wel buypen setten te weten aende incom-
ste ofte mont van die n / als ick gedaen hebbe/
ofte men mach d' ander plaetsen daer versch
water is gaeu befoecken / te weten die aen
d' ander zijde van den Bergh (naert nooyden
staen) aende voet van dien daert hooge landt
dat in Zee steekt volcndicht / al waermen
een seer groot voet strandt begint te krijghen/
om dese wateringe te krijghen / soo moet men de
punt van desen Bergh wel dicht ghenaken/
ende soo ghy daer langhes heen loopt / sulter int
omloopen van dien een cleyn sant-Wap sien/
met die voorsepde groote strandt ende plaetse
vande wateringe / alwaer ghyt naer wien
wille moeyt setten / want heeft seer goede
anker grondt : maer heeft een groot in-
comste ofte quaet / dat ghy licht om bespon-
gen te werden van die vande lant / want zijn
hier over al vanden vande Portugesen ende
Koobers : daerom sulter altoos op u hoede
wesen / met goedt opsicht int versch water te
halen / so wel van binnen als van buypen / om
dat die vande lant voer een manier hebben het
volck tover vallen / en te verrassen : Dese Va-
rella leyt op de hooghte van 13. graden.

Dit lant vande Varella is eenen hoeck / ende
van daer voortaan tot Pulo Carao, is de cour-
n. ende n. ten 10. 48. mijlen / ende 't landt begint
van hier af veel leegher te wesen dan dat ghe-
passeert is / hebbende op veel plaetsen sandt
strandden / alwaermen ober al Ankeren mach :
Thien mijlen vande dese Varella voortaan / te
weten een mijl van lant is gelegen een lanch
ende blach Eplandt ghe-naemt Pulo Cambir,
tusschen dit Epland ende 't landt heeft men 12.
badem diepten sant grondt / ende int midden
vande Eplandt vande zijde vande lant / al waer
een cleyn sant-Wap is / heeft seer versch water
daermen mach setten nodig wesende : want
is supere grondt / ende te middelwegen vande
Cannaal van tusschen 't Eplandt ende 't landt
is altemael schoon / wesende van een cleyn
mijl weeghs : Vande dit Epland ontrent twee
mijlen nooyden aen maectet vande een punt/
ende van daer naer Eplandt toe / heeft seer
eenen grooten inwijck / ende van binnen naert
nooyt-westen / te weten / daert hooge landt
volcndicht

't Epland
Opefcadar.

Ghebaente
van Barella.

Wat dat
Barella ge-
seyt is ende
betekent.

En groote
inwijck aen
de voet van
Barella.

Twee loo-
pende be-
cken.

Adbijs om
niet in den
inwijck te
loopen.
Dooz seck
waerom.

En dene
sant-Wap by
een groote
strandt.
Diet by is
goede An-
ker gront
dorch per-
tusschen van
de Zu-
woonders.

De Barella
leyt op 3.
graden.

Ghebaente
van Barella
mit gader-
de cour-
van daer
naert Pulo
Carao.

Plaets van
het epland
pulo Carao
by.

Goet An-
ker gront.

Ghelegent-
heyt van
een Rivier
byt gebou-
wen lande
diepte der
felver.

Ghedoente
bant inco-
men vande
Rivier.

Bermant-
ge tot ver-
sojunge
van Cabels
ende Cou-
wen als men
hier ontrent
is.

Deel wisch
ende wijde
gebieden
hier ont-
rent.
Worfeck
waer door
't volck by-
den bant
den doog-
ten ghebo-
den zijn.
Een Ep-
landen met
sommige
Eplanden
12. mijlen
van Pulo
Caton.

waerscho-
winge door
desse Ep-
landen.

Beschry-
vinge van
Pulo Ca-
ton is ghe-
doente ende
plaat 8.

Mende 3. o.
30 leyt een
Riffe ofte
doochte.

Diepte
vande Can-
nael tusschen
deyden.

Leggen
der 1. Ep-
lant een ri-
ver van 6.
badem
daer Ge-
mes Bar-
retto ghe-
weest is
Pulo Ca-
ton leyt op
15. en 2.
verdenen
graden.

Hoogte/ge-
dante ende
ghelegent-
heyt vande
Epland
Champel-
lo.

volepnt (welcke van dese punt af naer binnen toe west aengaet) heeft een open ofte gebouwen leegh landt / alhier is een Rivier van drie badem diepten inde Haven met sant grondt / ende is van eenen grooten mont ofte incomste / ende heeft binnen in een put van 13. badem diepten : Dese Rivier loopt verre te lande waert in / ende 4. ofte 5. mijlen vande mont af naer binnen toe / leyd een groot bewoont vleck / daer veel victualie ende lijf-tochten zijn : Int incomen van dese Rivier heeft eenen hoogen heubel aende oost-zyde / wesenende aende w. zyde van een leegh landt ende sant-strant / sulter recht te midbewegen door heen in loopen / al hoe wel dattet wijt is / binnen in wesenende sult u wel dast binden en versien van Anchers en Louwen / te weten vande west-zyde : want so 't noch vroege inden tijt waer / so heeft men alhier seer stercke weste winden / soo datse u souden drijven aen d'ander zijde vande Rivier Dese Rivier heeft veel visch / ende men heeft oock opt landt menichte van Benesoenen / wilde dercken / Eygren / Steynse rotten / ende diergelijcke jacht : 't volck vande landt placht goet te wesen : maer wy hebbense suspecht gemaecht door argernisse die wy hen aengebaen hebben. Van dese Rivier af vijf mijlen voort aen / te weten langes de Cufte heen / so heeft men 2. Eplanden met sommighe Clippen liggen / ontrent een half mijl vande landt af / en men mach tusschen dien ende 't landt door passeren : Van dese Eplanden 12. mijlen voort aen / ligghen ander Eplanden byt landt / aldaer sommighe vlacken van root staen mer een strant / aldaer heeft men een clepne Rivier daer veel Kasse is / (dat is onghestootten Rys met toppen met al / gelijk als het wast) dit is noch 12. mijlen van Pulo Caton af / waer mede hen veel bedoogen hebben daer divers naer toe loopen / alset sagen / en quamen op de dooghten.

Pulo Caton is een langh-werpent Eplandt hebbende 2. hooge bergen aende eynden van dien / ende int midden is een leegh landt / so dattet van verre 2. Eplanden schijnt te wesen / heeft een blanke ende effen wildernisse (strict noot-west ende zuyd-oost : Vande zijde vande zuyd-oosten heeft een Riffe daert water op breecht / stekende tot een schoot van een stuck grof geschuts verre 't Zee waert in. Vande zijde vande landt heeft versich water / leyt verscheppen vande Cufte derdendel mijl weeghs / dit Camael van tusschen beyde heeft 30. ende 35. badem diepten / met supbere gront / recht tegens over dit Eplandt leyd een Rivier met een groote mont ofte incomste / hebbende inde Haven 5. ende 6. badem diepten / is seer bewoont en bebout / alhier heeft Gomes Barretto met sijn Schip in gewest / dit Eplandt is gelegen op de hooghte van 15. en twee derden deel graden / ende n. n. w. daer van anderhalf mijl / leyt een ander clepne ende black Eplandt / ende men mach tusschen beyden wel door passeren : Daer n. n. w. 14. mijlen weeghs / te weten langes de Cufte heen / is geleghen het Epland van Champallo, op de hooghte van 16. en 2. derden deel graden ruym : Dit Eplandt Champello is groot ende hoogh / hebbende boven op upstekende toppen / streckt n. n. w. ende 3. 3. o. heeft twee hooghe bergen met een dal int midden / waer van die bant zuyd-oosten veel hoogher is als d'ander / heeft oock veel gebouwen : Vande zijde vande noot-westen heeft een seer hoogh Eplandt / met noch twee clepne Eplanden daer dicht aende voet

by ligghen.

Mende west zijde heeft veel ende seer goet versich water / leyd vande Cufte verscheppen ontrent twee mijlen / is een seer leegh landt langes de Zee-kant heen van sant-stranden / w. n. w. daer van af is ghelegghen de Rivier van Coaynon, hebbende twee badem diepten / inde Haven sandt-grondt / daermen oock handel drijft : maer 't volck van dien is wepnigh te betrouwen / naert nootd-westen van dit Eplandt Champello af / soo is het twee ofte drie mijlen weeghs vol gheboomen / ende twee mijlen voort aen soo maecht de Cufte eenen groven ende dicken hoeck vol van gheboomen / drie mijlen voort by desen hoeck leyd eenen grooten inwijck / welcke int inkomen een Eplandt (tot een beschutsel) heeft ligghen / ende is over al schoon / alwaermen veel victualie ende goederen heeft die vande Rivier Sinoha van binnen afcomen : desen inwijck van altans gheheeren die Enseada ofte inwijck van Don Jorgie, heeft veel hout / ende seer goet om Schepen af te bouwen / vijf mijlen voort aende Cufte langes leyt de Rivier van Sinoha, welcke heeft inde Haven 14. span waters / altemael sant grondt / in dese Haven is den gantschen handel ende traffich vande goederen van Canchinchina, ende tot hier ende Champello toe loopt men nootd-west aen : Dit Eplandt van Champello heeft een goede Riffe ende beschutsel / uptghenomen voort een westen ende zuyd-westen windt / ende alhoe wel dat de wind van over 't landt comt / geeft u niet teghenstaende groote moeyten door de leeghte vande landt.

Men sal weten dat op thien mijlen (al eermen comt by de Varella) te weten 13. mijlen 't Zee waert in / so beginnen etlike dooghten die seer periculous zijn / de welcke strecken gelijk als de Cufte tot op de 17. graden / ende lopen wat naert nootd-oosten toe / aent eynde vande welcke (den wegh naer China toe) zijn gelegen 8. Eplanden / te weten 3. groote ende vijf clepne / altemael met gheboomen ende sant-stranden / maer sonder versich water / tusschen dien ende rondtom ist over al black ende vuyl / dat soo heeft als men Ancker laet vallen / so is terstont de Cabel aen stucken gesneden : men heeft tusschen dese Eplanden / in 4. badem diepten : Dese informatie hebbe ick getregen van etlike personen van Sian die haer Junco ofte Schip al hier met stilte verloren / om dies wille datse ankerden / ende alle de Cabelen (vande gront) aen stucken sneden / hen int boot salberende / ende liepen alle dese Eplanden voort om versich water te soeken / sonder eenig te binden / men loopt den hoeck ofte tepinde van dese dooghten met Pulo Caton, n. o. ende 3. w. ende n. o. ten o. ende 3. w. ten westen / want strecken boeghs ghewijs om / daerom en wilt u niet betrouwen op d'oude descriptie van dese Navigatie / welcke stellen datse Camaelen hebben : men heeft van daer af tot Pulo Caton toe int divers over loopen 30. mijlen.

Heerende weder op de Navigatie vande Varella naer Pulo Caton toe : wanneer ghy soo verre zijt als daer de Cufte begint nootd-oosten te strecken / so sult ghy uwen cours doen op 2. mijlen naer langes de Cufte heen / loopende alsoo tot Pulo Caton toe : want soo ghy vroege inden tijt comt / so hebt ghy daer de weste winden so sterck / dat so sijn quamen te crighen wat verre vande Cufte af / souden u niet gewelt op de dooghten drijven / sonder eenige remedie te hebben

Wersich wa-
ter aende
w. zyde.

Ghelegent-
heyt vande
Rivier Co-
aynon.

Ontrent
volck by de
se Rivier.

Plaets hat
de Rivier
Sinoha.
D' inwijck
van Don
Jorgie
heeft veel
hout om
Schepen af
te bouwen.

Ende jahren
van Sinoha
is de gants-
che land-
del van de
goeden van
Canchin-
china.

waerscho-
winge voort
eenige
dooghten
ontrent.

Naer de
wegh van
China leg-
gen 8. Ep-
landen.

Gedante
der selver.

Ona An-
ker grondt.

Sommige
Courten
van Pulo
Caton.

Cours om
na Pulo
Caton te
loopen.

waerscho-
winge voort
de weste
windt.

hebben gelijk alst ghebeurd mettet Schip Santa Crus, sult passeren tot twee ofte drie mijlen ten alderhoochsten / 't Zeewaert van Pulo Canton af / ende soo 't ghebeurd dat ghy u vont aende zijde vant landt / moechter oock seer wel dooz passeeren / te weten dooz Cannael dat tusschen 't vaste lant ende 't Eplandt loopt / 'twelcke derdehalf mijl inde breedte heeft altamael van schoone ende supbere grondt als boozen gheseyt is.

Pulo Canton is gelegen met de zupder punt vant Eplandt Aynon, n. ende 3. en n. ten o. en 3. ten w. wat ober de vijftich mijlen weeghs / dese boozsejde zupder punt van Aynon leydt op de hoochste van 18. en half graden schaers. Dit Eplandt streckt van dese boozsejde punt af / zupd-west-waert aen twaelf ofte dertien mijlen weeghs / ende vande oost-zijde af so is de wegh naer China toe / 't welcke men langes loopt n.o. ende n.o. ten n.aen / tot op de 19. en derden deel graden / ende aende zijde vant vaste lant so streckt het Eplant om / tot de punt ofte 't Eynde vande 19. een derden deel graden van de noozd-oost zijde / in boeghen dat dit Eplant makende is de figuer van een Quadrant. 't Cannael van tusschen dat ende 't vaste lant heeft op sijn smalste ses mijlen weeghs / (alwaer een Haven ghelegghen is ghenaemt Anchio) hebbende etijck d'oochten tusschen bepden / doch met doozgaende Camalen daer men met groote Schepen dooz heen mach. Van Anchio 7. mijlen oost aen is gelegghen een goeden intwijck met beschutse / ende noch een mijl boozder aen (ontrent drie mijlen vant landt verschepden) heeft men groote Riffen ofte d'oochten ligghen : heerende weder op de boozsejde zupder punt vant boozsejde Eplandt / 'twelcke is int aengesicht van een seer hooch lant / boven alle tander vant Eplandt luytstekende / so heeft aende voet van dien) te weten naert noozdoosten) een seer goede Haven ghenaemt Taalho, aen welker mont is gelegghen een cleyn ront Eplandeken : Van dit boozschzeven hoogh landt af / streckt alsoo noozd-oostwaert aen 12. mijlen weeghs / ende van daer booztaen ist altamael een leege lant langhes de Zee cant heen / hebbende van binnen in / Heuvelen ende Berghen.

Vant eynde vant Eplant Aynon (te weten vande noozt-oost zijde / gelegghen op de 19. een derden deel graden af / naert Eplant Pulo Gom toe / op de selfde cours van n.o. en n. o. ten n. aen zyn 8. mijlen / ende is ghelegghen vijf mijlen vant vaste lant af / is van een hooch lant makende 't satsoen baneen clocke / ende heeft van de zijde vant landt een klee met een beschutse / daert Schip Santa Crus ghelegghen heeft / men loopt van daer af naer de 7. Eplanden / (diemen noemt Pulo Tio, op de selfde streckinge van n.o. ende n.o. ten n.aen / wesen de 19. de cours vijf mijlen : Pulo Tio zyn 7. Eplanden onder groot ende cleyn / liggen verschepden van den anderen sonder eenighe gheboonten : Van hier booztaen soo streckt de Cufte n. o. ende n. o. ten n.aen / tot die Ensada dos Ladoins, (dat is den intwijck vande Goovers.) Van Pulo Tio 7. wijlen booztaen is ghelegghen een Riffe / welcke vijf ofte ses mijlen vant lant af 't Zeewaert in steekt / ende men heeft aende oost-zijde daer van / te weten een half mijl af 4. badem blacke sand-grondt / ende een mijl weeghs daer van af booztaen / is ghelegen een groote Rivier daer veel Schepen haer vaert maken en in loopen : Wat van dese Rivier af / boozder aen / leydt een ander Rivier daer ick

selver in geweest hebbe / den welcken een goet beschutseel heeft tegens de Monson van China, ende is met een zupdelijck wint ontdeckt / oock mede so loopenber sterke stroomen : d' incomste daer van is dicht aende oost-zijde langes een punt lants heen / isser supber ende schoon : dese punt lants om wesen / sult loopen tot dat ghy comt by een sant-Bap / alwaer ghy terfont sult setten : want binnen in ist ondiep ende d'ooz / aende cufte van tusschen dese twee Rivieren / zyn ghelegghen twee ofte drie Eplanden dicht aent lant / van dese tweede Rivier 6. mijlen booztaen leydt de Ensada dos Ladoins, (welcke seer groot is / heeft aende w. 3. m. zijde van de mont etijck Steen clippen ligghen) waer van een Riffe af steekt / streckende 't Zeewaert in / daer een vande Portugesen Schepen op gheweest is / vande boozschzeven tweede Rivier af tot desen intwijck toe / soo heeft men tot op een half mijl aende cufte / seuen ende acht badem diepten supbere gront : 't Lant van desen intwijck / te weten vande oost noozd-oost zijde / heeft een seer hooghen hoek ofte punt lants : desen hoek omlopende tot op een half mijl langhes 't lant heen (is het ondiep / doch modder gront) soo loopt men naer de Haven van Comhay, (waer van dese cufte ghenemt wort de Cufte van Comhay) alwaer de Schepen van Sion ofte Sian plegghen te comen / is van ghelijcken een intwijck die seer groot is / hebbende een ander punt ofte eynde van hoogh landt / 'twelcke streckt noozden ende zupden : Recht teghens ober dese Haven / te weten zupden aen is ghelegghen het Eplandt van Sanchoan ontrent vijf ofte ses mijlen daer van af / ende is vande boven gheoorde punt van de Ensada dos Ladoins of intwijck vande Goovers af seuen mijlen op de streckinge van zupd-oost : Dit Eplandt Sanchoan is groot ende hooch van veel geberghen / onder welcke staet een crommen bergh met hooghe Heuvelen boven op / makende de ghelijcken vande knokels vande vingheren / van een besloten hant ofte buyst / 'twelcke een seckere ende seer goede kentepken is : dit Eplandt heeft veel geboonten ende groote intwijcken ofte Bapen / alwaermen eertijds plach te handelen / tusschen dit Eplandt ende 't vaste lant ligghen noch vier ofte vijf ander groote ende hooghe Eplanden / sonder eenighe wildernisse ofte gheboonten / ligghen op de selfde streckinge ende reghel vant vaste lant ende 't Eplandt Sanchoan, in boeghen dat Sanchoan den upersten hoek ofte eynde maect / ende streckt van daer naert lant toe / noozt-west ende zupd-oost / soo dat het van verre altamael een lant schijnt te wesen : Dit sijn d' eerste Eplanden van Canton, welcke ligghen op 21. en half graden : Van hier af booztaen naer Lamontoe / so loopt men buypen d' Eplanden heen oost nooztoost aen / men heeft van Sanchoan af naert lant tot drie Camalen ofte boozganghen die dese Eplanden maken / booz alle welcke men met Schepen passeren mach : tbeste Cannael is langes 't Eplant Sanchoan heen / (welcke 't uperste van 't Zeewaert is) van ses ende seuen badem diepten / heeft inde incomste van dien (aent selfde Eplandt) een Eplandeken ligghen met wildernisse bewassen / ende vande zijde van 't noozd-westen ligghen twee groote ende hooghe Eplanden / die de mont ofte incomste maken / men heeft int inkomen langhes de strant heen / sommighe clepne Eplandeken ende Rindsen ligghen / booz by die boozschzeven twee Eplande naert lant toe / is gelegen

't Cannael tusschen 't Eplant en vastelant is 2. een half mijl breed.

Gelegent heyt van Pulo Canton. De zupder hoek vant Eplant Aynon leydt op 18. een half graden.

't Eplandt Aynon is van gedaente als een Quadrant.

Plaets van de haven Anchio met eenige d'oochten.

7. mijlen van Anchio leggen groote d'oochten.

Mont zupder eynde vant Eplandt de haven Taalho met een cleyn Eplandeken.

De noozd-oost zijde vant Aynon leydt op 19. een derden deel graden. Coursen van Aynon tot Pulo Gom toe.

De 7. Eplanden die naer de Cio haer beschutseel ghe.

Ensada dos Ladoins 7. mijlen van Pulo Tio een Riffe die seuen mijlen vande lant leydt.

Beschutseelinge van twee Rivieren.

Plaets van de incomste vande Rivier / ende van een Sant-bap.

Die Eplanden.

Ghebaente van Ensada dos Ladoins. Eenighe steen clippen met een Riffe.

Diepten tusschen de Rivier ende den intwijck.

Ghelegent heyt vande haven van Comhay.

Plaets van 't Eplandt Sanchoan.

Ghebaente van 't Eplandt Sanchoan.

Kentepken van dit Eplandt.

Ontrent Sanchoan noch 5. groote en hooge Eplanden.

Ghebaente van alle de Eplanden te samen.

D' eerste Eplanden van Canton liggen op 21. een derden deel graden.

Coursen van hier na Lamontoe. Beschutseelinge van 3. Camalen ende verschepden Eplanden.

gelegen een ander Epland/ maeckende een ander mont ofte incomste van tusschen dit ende die twee voorschreven Eplanden. Van dit Epland naert lant toe soo is de derde mont ofte incomste : dooz dese twee incomste passeren de groote Schepen metten gheen vant water/ is altemael van weechte modder grondt.

Om t' Epland van Sanchoan, wel te kennen/ behalven die voorschreven teyckens / ofte om te weten oft dese Eplanden achter of voor uyt ligghen / soo sult dese achtinge hebben / te weten/ als dat Sanchoan eenen ypersten hoeck maect ende datmen van daer af naert lant toe n.w. ende 3. o. aen loopt / en van daer voortaen o.n.o. ende w. 3. w. merckt de custe met het Compas / soo sult ghy terstondt komen te weren of ghy voortwaerts of achter zijt / ende soo ghy so verre t' Zeewaert zijt / dat ghy siet dat d' eene Custe is streckende o.n.o. ende d' ander n.w. soo zijt ghy daer recht teghens over / met dese merckinge heb ick het altoos komen te verkenmen : want ick ben d' eerste gheweest diet af ghemerckt heeft / ende die t' altans weten/ hebben van my gheleert.

Keerende weder tot Pulo Caron, tot die waert van daer af naer China toe / t' welke sal wesen op dese maniere/ te weten : sulter twee oft drie mijlen ten hoochsten t' Zeewaert af passeren / om reden als vooren verhaelt is/ daer voort by wesen/ so loopt n.w. ofte n.w. aen tot dat ghy tusschen t' Eplandt ende t' vasse lant een open cruygh / ende alst u begint te openen / soo loopt terstont ter halver streck van n.o. aen / haer den hoeck vant Eplandt Aynon toe/ ende passerende tusschen t' Eplandt Pulo Caron ende t' vasse lant / sult de selfde cours aengacn/ om die wille dat de stroomen in dese Monson naer den Jhuich van Cauchinchina toe loopen/ op dese cours sult Aynon komen te sien/ te weten daer seyen ofte acht mijlen t' Zeewaert van af wesen/ ende t' mag wel gebeuren dat so ghy quaemt inde conjunctie van een spinck- bloet / ofte niet slappe winden / dat ghy meerder naer binnen ghebeven wort/ als ghy t' landt ghewaert wort/ soo peylt het terstondt metten Compas/ ende so de Custe streckende waer o.n. oost / soo loopt terstondt op de selfde cours aen / tot dat ghy t' nae u gissinghe doot by zijt/ ende soo u de custe streckende waer n. o. ende n. o. ten n. ghelijck alst Eplandt ghelegghen is / soo loopt alsoo heen tot dat ghy t' landt wel ende beschepdelijcken sien moecht / daer vijf ofte ses mijlen van wesen/ ende soo ghy van hier af begheerde te seplen naer Sanchoan toe/ soo loopt op de selfde cours van te halver streck van n.n.o. aen/ waer mede sult komen te sien Pulo Tio, soo ghy u voirt vier ofte vijf mijlen daer van af t' Zeewaert in / soo loopt n.o. ende n. o. ten n. aen / ende soo ghy daer maer twee mijlen afwaert / soo doet uwen cours van ter halver streck / van tusschen n.o. ende n.o. ten n. Op dese cours sult op het Eplandt van Sanchoan aen comen / ende sult comen te sien het Eplandeken Do Mandorijn ghenaemt / t'welcke een cleyn rondt ende hoogh Eplandeken is / ende is ghelegghen vijf ofte ses mijlen vande Eplanden af / ende begeerende te wesen inde Haven van Macau, soo loopt n.o. ende n.o. ten n. aen/ loopende t' Zeewaert van Sanchoan vijf ofte ses mijlen af/ als ghy op 15 oft 20. mijlen naer by d' Eplanden comt / soo sult ghy de grondt van modder binden op 25. baden diepten/ als ghy d' Eplanden comt te sien / op u hoede wesen/ als vooren ghewaerschoot is / soo sultet

by ghenaken / ende daer langhes heen loopen tot op een mijl naer / men heeft van Sanchoan tot Macau 18. mijlen / ende daer zijn vijf Canalen ofte doorganghen / te weten t' eerste is van tusschen Sanchoan ende t' Eplandt van Valco de Faria, van vijf mijlen bree : Dit Eplandt van Valco de Faria is wat meerder naer t' landt toe ghelegghen als Sanchoan, ende heeft eenen hooghen spitsighen bergh / ende van de zijde vande Zee heeft eenen hoogen ronden heubel / wesen/ tusschen dien ende den berch seer leegh lant/ soo dat het hem van verre ver- toont als twee Eplanden / ende als men daer dicht by comt / datmen t' leghe landt begint te ontdekken / maect het een veer ooringhe ghe- lijck een Cameel / heeft een cleyn stuck weeghs t' Zeewaert daer van af / twee ofte drie eplan- deken ligghen / dit Eplandt is ghelegghen n. ende 3. met Sanchoan, een mijl daer van af leyt een cleyn langh werpent Eplandt / sonder eenighe wildernisse / t'welcke int geheel eenen crommen opgaende rugghe maect / gaende weder al dalende aende eynden af/ dit Eplandt wort ghenaemt Pulo Baby, voort by dit Eplandt / te weten lancks t' landt van Sanchoan heen / leyt een Clippe een weplich boven wa- ter upthijckende : Stelle alhier alle dese mer- ken ende teyckenen van dit Canaal om dat- ment te beter soude moghen kennen/ ende diet van doen is daer doot te loopen / mach het d' opelijcken doen / ende ghepasseerd wesen/ d' Eplandeken vande Eplandt van Valco de Faria, d' eerste diemen dan langhs d' Eplanden heen siet ligghen is inde vierde montt ofte in- comste/ welke hem niet opent / om die wille dat het een Epland doort ander steect. Hier ofte vijf mijlen voortaen ligghen andere Eplandeken langhes t' Eplandt (daru sal blij- ven aende west supdr- west zijde) heen / alte- mael op een rp / ende schijnen van verre d' een doot d' ander te steken/ maer als men daer recht tegens over comt / soo ligghen se als ghesepd is/ zyn onder groot ende cleyn vijf ofte ses int ghetal : Van dese Eplandeken af / ontrent twee mijlen weeghs oost nootd- oost aen / zyn ghelegghen twee Eplanden dicht by den an- deren/ streckende n. ende 3. Doot by dese heeft- men daer noch andere op de reghel naer t' lant toe / streckende altesamen op de selfde streck heen. In d' incomste dicht by dese twee eerste Eplanden/ is gelegghen een groot / hoogh ende ront Eplandeken : Tusschen de voorsz. re- ghel Eplanden / ende d' Eplandeken boven verhaelt maect het een groot gat oft open- doot / t'welcke men den naesten wegh naer Macau toe heeft.

Tot meerder kennisse van dien/ so heeft men 3. ofte 4. mijlen (o.n. o. voortaen) drie Eplan- den verschepten van den anderen ligghen / de welke vande lant af op een regel t' Zeewaert in steken / soo datse veel meer upwaerts aen sigghen / als alle d' ander daer langhes heen comt / in boegghen datse dwers tegens u over blijven. Keerende weder op de montt ofte in- comste van Macau, als men daer by comt / ende daer begint in te loopen / (so ist altemael open sonder eenich Eplandt om te loopen) seplende also recht naert vasse lant toe / t'welcke van daer af acht mijlen weeghs noorden aen is/ al- waer de mont oft t' gat ghelegghen is daermen naer Canton toe loopt van de Portugesen ge- naemt As Orelhas de Lebre, (dat is der Hasen vooren.) In dese mont heeft men 8. 9. ende 10. baden diepten/ ende so men daer comt met die ebbe van een spinck- bloet / soo loopender de stroomen

Sanchoan
lydt van
Macau 18
mijlen. Dyt
Canalen
by Macau
teerste
canals
ghelegghent
lydt wijde
t' Eplandt
Valco de
Faria ghe-
vaente.

Ghevaente/
gelegghent
lydt ende
beschijvinge
van Pulo
Baby
Lant het
lant van
Sanchoan
een clip/ een
weplich
boven t'
doot.

Dozake
waeromme
de vierde
mont daer
niet opent
int herto-
nen.
Beschij-
vinge van
verschepten
den Eplan-
den.

Twee Eplanden.

Beschij-
vinge van
de naeste
wech na
Macau.

Ghelegghent
lydt van 3.
Eplanden.

Ghevaente
als men by
de montt
van Ma-
cau comt.

Plaets
waer de
mont leyt.
De mont
na Canton
wort ghe-
naemt As
Orelhas de
Lebre.

Doot wat
montt oft
Canal te
groote lye-
pen passe-
ren.
teyckenen
van San-
choan ende
d' ander
Eplanden.

Middel om
te weten
of men
voort
achter de
Eplanden
is.
Tecken
als men
recht te-
gens over
de Eplan-
den is.

Coursen
van Pulo
Caron na
China.

Daer dat
de stroomen
ende Mon-
son toe loo-
pen.
Cours om
Aynon te
sien.

Ghelegghent
lydt vande
Eplandeken
Pulo.

Cours om
nae San-
choan te
loopen.

Plaets/ ge-
vaente/ ende
beschij-
vinge vande
eplanden
Do Man-
dorijn.
Cours om
in de Haven
van Macau
te loo-
pen.
waerscho-
winge doot
de Eplan-
den.

Kroonen ende 't water so sterck en geweldich af / datter gheen wint toe mach helpen om te gheens op te comen / waerom goet is aldaer te ankeren met opstaende seplen / tot datment kennelijcken siet vloepen / loopende langhs die reghel Eplanden (die aende oost zijde liggen) heen naer binnen toe / alwaer d' inkomste langhes heen loopt / u wachtende van een Clippe gelegen dicht by dese Eplanden boven water daer 't Zeewaert van af loopende : want men tusschen dien ende d' Eplanden met geen schepen en passeert : Doch mede so sal u een ander Clippe blijven aende zijde van twesten wesen : de ter halver wegen / ende comende recht voor u uyt te sien een cleyn ende leeg Eplant / ghelegghen op de selfde reghel Eplanden vant oosten daer ghy by heen loopt / so weet dat ghy zijt by de mondt ofte doorgangh van 't tweede Canael / dat naer Macu toe loopt / dese inkomste streckt oost ende west / ende mach wesen van een mijl int breedte / sult op dat cleyn Eplanden aen loopen / dat latende aende noort-zijde / nemende uwen cours tusschen dit Eplanden ende d' ander Eplanden in nae binnen toe / houdende altoos 't Eplanden aldermaest / al waer u de diepte sal beginnen te minderen / ende dan noch veel meer als ghy 't Eplanden ghepasseert zijt : want hefter een bancke van 28. spannen waters / van weechte modder gront : 't Lant vande zuyd-zijde van dit Canael zijn 4. ofte 5. Eplanden / dicht by den anderen ghelegghen / welcke strecken oost ende west / hebbende aende noort-zijde een groot ende seer hoogh Eplant (welcke streckt tot die haven daer de Portughesen habitatie ende gemeente is) heeft eenen Antwoijk ofte Bay / u in streckende : In de inkomste van desen haven is gelegen een groot ende hoogh Eplanden / te weten / dicht by 't Eplant vant noorden tusschen 'welcke ende 't Eplant ist dyoogh ende ondiep / ende aleermen met dit Eplandt over een kant / so heeftmen aende zijde vant noorder Eplant / een Clippe onder 't water liggen / te weten / 't Zeewaert naert midden vant Canael toe / daerom sult u van dit lant vant noorden af houden / en wat meerder naert zuyden ghenaende. So wanneer ghy de Portugesen Stede ende Doornplaetsen begint te ontdekken / met die haven daer de schepen geanchert ligghen / so sult op die oosterhoek van d' inkomste van dese haven aen loopen / u daer dicht by heen houdende naer binnen toe / sulter 4. en half ende vijf vadem diepten vinden / u wachtende vande west zijde : want zijn daer ober al bancken ende sanden / ende langhes de punt heen heeftmen modder gront : Dese punt ofte hoek is een hooghlandt / ende van daer af binnewaerts aen / een scheut van een stuck grof geschuts verre / lept een ander punt van lant / ende van het leeghe landt loopt een bancke af (van achttien spannen waters) streckende diuers over naer d' ander zijde toe / tot soo verre als d' eerste hupfen staen / ende aleermen daer by komt / soo heeftmen int midden vande Rivier een Riffe ligghen / daerom sult het landt vande oost-zijde houden / daer by heen loopende tot datment anchert / is een seer goede modder grondt van 4. en half vadem diepten.

Dat 21. Capittel.

Die Navigatie ende Courfen van uytet Cominc-rijck van Sion naer China toe, met die gheleghentheyte van dien.

Schepdende uyt de Haven oft Rivier vande Stadt Sion ofte Sian, sult uwen cours stellen nae de wester Custe toe / daer by komende sult u wachten van een Riffe / ghelegghen aende noort-zijde vande Haven ghenaemt Bancosea, twee mijlen van 't lant af / tusschen welcke ende 't lant heeftmen een Canael van 4. vadem diepten : niet tegenstaende sulter buyten om passeren / so verre als ghy daer boven comt comen : Dese haven van Bancosea lept met de haven van Sion noort-oost ende 3. w. ende heeft wat van n. o. ten o. ende 3. w. ten w. By de Custe wesende sult uwen wegh daer langhs heen nemen : want hefter ober al supbere gront / alsinen de voozscheyden Riffe ghepasseert is / soo is dese Custe aenden seker vande Zee / van een leegh lant / hebbende burnen in clepne heubelen streckt n. ende 3. vier mijlen weeghs vooz by Bancosea zuyden aen / maectet leeghe lant een punt ofte uytstreckende hoek / ghelegghen op 14. en 1. bierendeel graden / van daer af voortaan sult een grof effen landt sien / 'welcke 't Zeewaert in schijnt te steken / aleermen hier by komt so heeftmen een Rivier / diemen noemt Chaon, aen welcker mont staen etijcke boomen die hen verthoonen als Palmboomen : Comende by 't voozscheyden lant / so sult noch een ander die grof landt comen te sien / 't welcke inde vertooninghe schijnt oost en west / te lande waerts in te strecken / hebbende veel scherpe kootsen / alhier maecthet het landt eenen hoek ofte eyn / welcke int ghemeen ghenaemt woort de punt van Cuy, tot hier toe streckt het lant naer 't zuyd-oosten toe / ende van daer voortaan soo loopt de Custe zuyd-west aen : Dese punt van Cuy lept op de hoogte van 12. en twee derdendeel graden tusschen dese punt ende het voozscheyden grove dicke lant / dat u achter blijft / te weten / een mijl vant landt af / sult Elef ende Twalef vadem diepten vinden / van schoone gront.

Als ghy dese punt van Chy vooz by ofte daer ontrent zijt / soo sult terfont uwen cours doen 3.3.0. aen / tot op 25. mijlen daer van af / doende alsdan uwen cours 3.0. ende 3.0. ten 3. aen / waer mede sult komen te sien een Eplandt / het welcke hem van verre vertoonende is als d' drie Eplanden / is langh verwich ende black / vol gheboomten / gelegen op 10. graden ruytm / sal u blijven aende zijde vant oosten / op alle desen wegh sult u wachten van te hwaert te verballen.

By dit voozscheyden Eplant wesende / sult zuyd-oost aen loopen / ende lieber de loef vant zuyden houdende / als naert wesen te verballen / om oorsake vande scherpe winden diemen hier ghemeelijcken heeft / op dese cours sult noch een ander Eplant comen te sien / 't welcke grooter is als d' eerste streckt oost ende west / is van een dick black lant boven op / wesende de wester punt van dien een groven dicken hoek / te weten aende Zee-kant stepl af ghebicht / ende naert oosten gatet al valende af naer een swartachtich landt toe / 't welcke een dichte ende dicke wilbernisse schijnt te wesen / lept op 9. en half graden ruytm.

Dit Eplandt looptmen mettet Eplandt Pulo wy zuyd-oost ende noordwest / sulter op dese streck naer toe loopen / is inde cours 25. mijlen / Pulo wy zijn twee Eplanden / waer van 't grootste streckende is noorden ende zuyden / hebbende eenen hooghen heubel aende zuyd-zijde / ende vande n. zijde twee leeghe heubelen / met een dal int midden / dit is de vertooninghe vande

En Riffe aende noort-zijde vande haven van Bancosea.

En Canael van 4. vadem diepten.

Ghelegghen te inde haven van Bancosea met de haven van Sion.

Ghebaente vande oost vooz by de haven. Een punt op 14. en bierendeel graden. Dier vande de Rivier Chaon / met de gedaente te.

Een dick grove landt met veel scherpe kootsen.

De punt van Cuy lept op 12. en twee derdendeel graden. Dier tusschen ruyt ende 't groote lant.

Coursen van Cuy toe een Eplant dat op 10. graden lept.

Beschrijvinge van een Eplant vande vanden gedaente ende gelesghepde.

Lept op 9. en half graet.

Cours naer 't Eplant Pulo Wy. beschrijvinge van Pulo Wy.

waerschuwinge van een Clip vande vande de selbe.

Eplant als men by de mont vande twee de canael is.

Coursen tusschen de Eplanden kens vooz.

Een banck van 28. spannen waters. Aende zuyd-zijde vant lant 4. ofte 5. Eplanden.

Ghebaente vande haven daer de Portugesen daer habitatie hebden.

Coursen om inde haven te loopen.

Diepte der selbe.

En banck vant leeghe lant van 18. spanne. waerschuwinge vooz een Riffe die midden inde Rivier leet.

van de west-zijde : maar van de zijde van zuiden / schijntet altemael hoog ende ront te wesen / hebbende een clepie dal int midden / makende twee vlieden / int schijnsel van twee mammen / tander ende telepste Eplant is geleggen aende supd-oost zijde / wat verscheppen daer van af / makende een Camael tusschen beeden / daermen wel dooz passeren mach : want is schoone grondt : Dit clepi Eplant heeft aende zijde van zuid-oosten een Eplant-beken van Steen Clippen ligghen / maar van een kisse van steenen af loopt / daermen bent alleenlijken van moet wachten : want alle d'ander plaatsen sijn schoon / hebbende de diepten van twaelf vadem dicke by 't Eplant / ende int grootste Eplant / te weten aende supd-west zijde / heefmen verset water met een fant Wap : als ghy naer dit Eplant toe loopt / soo sult ghy (daer omtrent comende) 14. vadem diepten vinden / met harde gront / ende soo ghy modder gront bent / soo zyt ghy aende zijde van 't land.

Dan Pulo Wy tot het vast land van Cambodja sijn seven mijlen / dese Custe van Cambodja is van leggh land vol gheboonten / ende daer lauch heen is het banckarich van modder grondt streckt u. w. ende 3. o. tot eenen hoek toe / welke leydt met Pulo Wy n. n. o. ende 3. w. streckende van ghelijcken op de selde cours vande voorscheynen hoek af / tot de haven van Cambodja toe / die daer 12. mijlen van daen leyt : Dese haven wort gheheemt Dor-malyos, (dat is vande Malagueren ofte die van Malacca) ghelegghen recht teghens over Pulo Condor, 't welke leydt met dese haven ofte Kibier. n. w. ende 3. o. ende n. w. ten n. ende 3. o. ten 3. Dan Pulo Wy noozd-oost waert aen / is ghelegghen aende Custe een seer groote rivier / welke heeft drie vadem diepten inde haven / te weten / aende zijde van grondt / ende int midden modder: De Chynen die van Sian naer Chyna baren / passeren aende noozd-zijde van Pulo Wy. ende alser recht met over een comen / soo loopense oost aen / om te gaen verkeren die haven ghenoomden hoek / loopende op de selde cours naer Pulo Condor toe / 't welke si komen te sien aende noozd-zijde : als ghy met dese Cabo ofte hoek over een zyt / soo sult ghy 10. vadem diepten hebben modder gront / ende wat noozder aen 13. vadem sandt gront ende sult van dese 13. vadem niet leggher naer landt loopen / houdt liever de 14. vadem / want is sekerder : mach u wel vande twee Eplantdekens / die 6. mijlen van Pulo condor af ligghen / welke u sullen blijven aen de zijde van zuiden : sult recht vooz u upt hebben de noozder punt van Eplant Pulo Condor, geleggen op de hoochte van 8. en twee derden deel graden / ende men loopt het met Pulo Wy oost ende west / ende heeft wat van oost ten zuiden ende w. ten n. So ghy quaemt te sien Pulo Wy aende supd-zijde / te weten / dat het u aende n. zijde blijft so sulter tot op een mijl ofte half mijl na vooz by loopen (u altoos wachtende vande boven genoemde kisse / vande Eplantdekens / vanden Cours nemende oost aen / naer Pulo Condor toe / met goede opsicht vande Eplantdekens : 't Eplant daer ghy op aen sult komen aende supder punt (passerende aende supd-zijde van Pulo Wy tot op drie mijlen naer) sulter vinden tot op 16. vadem diepten / ende doende vanden cours nae Pulo Condor toe / op dese voossepde diepte / sult ghy comen te passeren tot op een half mijl aende supd-zijde / vande Eplantdekens die 6. mijlen van Pulo Condor af lig-

ghen / neemt liever (tot meerder zekerheyt) de diepte van 17. vadem schaers / waer mede sult comen aende supd-zijde van Pulo Condor, op 3. ofte ten hoogsten vier mijlen nae / als ghy 't ghesicht vande Eplantdekens hebt soo moecht ghy nae Pulo Condor toe loopen / naer vanden wil / latende d' Eplantdekens aende noozd-zijde.

So ghy passerde aende supd-zijde van Pulo Condor, om naert vast land te loopen / (te weten aende Custe van Champa) soo loopt n. u. o. ende n. o. ten n. aen / op welke cours sult de Custe comen te sien / om te schouwen de d'oochten daer hem Mathews de Brito op verloor / welke sijn ghelegghen vier mijlen van land af / somen langhs land hem loopt op de 13. vadem diepten / soo salmen op dese d'oochten aen comen : maar als men dese d'oochten gepasseert is / so is alle d' e rest langhs de Custe van Champa heen / schoon en supder / in dese congrepe wesen / sult vanden wegh ende cours nemen / ghelijck als wy inde discriptie (inde Navigatie van Malacca naer China) hier vooren verclaert hebben. Die voorsz. d'oochte gelegen aende Custe van Champa, looptmen met Pulo Condor noozden ende zuiden / ende n. ten o. ende 3. ten westen / ende wat van ter halber streck / etc.

Dat 22. Capittel.

De Navigatie ende Courten van Eylant Pulo condor af, tot de Haven van Sian toe.

In Pulo condor tot Pulo Wy sijn ontrant 20. mijlen ruym / ligghen van den anderen oost ende west / ende heeft wat van oost ten noozden / ende west ten zuiden / om nu te loopen naer Pulo Wy, soo doet vanden cours recht west aen / sonder te rekenen eenich affschij van 't waken van 't Compas / ende komende wat meer als ter halber weghen / sult een bancke vinden van modder gront van 8. ende 9. vadem diepten / en siende noozd waerts aen van achteren opt schip af / sult de boomen (op 't landt vande Custe van Cambodja) mogen sien staen / welke ten seer leggh landt is : Dese voossepde bancke gepasseert zijnde / soo en sal niet langhe dueren / ofte ghy sult Pulo Wy recht vooz upt comen te sien / ende soo heeft als ghy in 't ghesicht krijghet / sulter aen de noozd-zijde op aen loopen.

Sult weten dat dit land van Komboja eenen hoek machet / van welke de voorscheynen bancke af comt te loopen : Dan desen hoek af naer de haven van Sian toe / looptmen langhs de Custe n. n. west aen / by de welke men veel Eplanten heeft ligghen / te weten daer langhe been / streckende tot op 12. ende 12. en een vierendeel graden : In dese congrepe sijn de meeste ende grootste Eplanten by een gelegen / en maken alhier eenen hoek : want het land eenen inwoijch heeft gheheemt A Eucada de Lian, welke een goet stuck meeghe inwoert aen loopt / ende is ghelegghen op 12. en half graden : Dese noozder punt van landt vande mondt van desen inwoijch leydt op 12. en drie vierendeel graden / 't Land van dese voossepde punt / te weten dat inwoert o. n. o. aen streckt / heeft veel gheboonten met een sandt strant : Dan dese punt af 't Zeelwaert in / sijn gelegen twee hooge en ronde Eplanten / sonder enige gheboonten / men en mach tusschen eerste Eplant ende het land niet passeren : want het Camael ofte die passagie is tusschen 't eerste ende tweede / (oft om beter te verstaen)

Diepten om aen den 10. Condor te comen.

Ghelegent heyt vande d'oochten daer Mathews de Brito op verloor. cours om dese d'oochten te schouwen. Langhs de Custe van Champa is schoon en supder gront.

Streckings van Pulo Condor tot Pulo Wy.

Cours om na Pulo Wy te loopen. Een Banck van modder gront.

't Land van Cambodja machet een ho. ch / daer de banck afloopt. Veel eplanten tot op 12. ende 12. en een vierendeel graden. Den inwoijch A Eucada de Lian groet aen leydt op 12. en half graden. noch een op 12. drie vierendeel graden. twee hooge ronde Eplanten. Gheheemt vande Camael tusschen de Eplanten.

Een Canaël tusschen beeden Eplanten.

Een Oeynen E plant met een kisse.

Diepten ende gront omtrent dit Eplant.

Gheheemt vande Custe van Cambodja.

Plaets van de haven van Dor-malyos.

Kende noozd oost zy van Pulo Wy een groote rivier. Gront ende diepten der selver.

waer schouwinge van de eplanten die ses mijlen van Pulo Condor igghen. 't noozder punt van Pulo Condor leyt op 8 twee derden deel graden.

Diepten ontrant d' Eplanten drie mijlen van Pulo Wy.

tusschen beyden dooz / is een smal Canaal / doch seer diep / van 60. vadem / ende daer loopt een stercke stroom dooz. Op de hoochte van dese dooz / punt van desen Inwijck / luttel min ofte meer / te weten / een half mijl van 't lant vande binnen zijde af / is ghelegghen een seer langhe Clippe / streckende ghelijck als het landt / welck men met leech water sien mach. Men loopt van dese dooz / punt af nae de Haven van Syan toe / noorden en supden langs het landt heen. De boven gheroerde Eplanden strecken tot op 10. mijlen na vande selfde haven / altesamen langhs het landt heen / en zijn niet te groot / noch en hebben gants gheen geboomten noch versich water / ende men heeft daer langhs / by heen / tot op een half mijl daer van af schoone grondt en sulter niet dichter by comen / noch u tusschen dien ende 't lant in steken : maer latense altesamen blijven aende oost zijde.

Comen de by pulo wy , tot den 10. Februa-
ryp toe / soo heeft men daer veel ooste winden / waermede u de wester Custe tot een leegher wal blijft / daerom sult uwen weg nemen aende oost zijde vande voorschreven Eplanden (die langhs de Custe ligghen) heen / u altoos wachtende van daer tusschen in te loopen / doende aldus uwen cours noordt noordwest aen / daer langhs by heen / als gheseyt is / ende comende aent uiterste eynde van dien (welcke is op de hoochte van twaelf graden ruy) sonder eenige Eplanden meer te sien / soo weet voorseker dat ghy inden Inwijck van Lyon zijdt : alhier wesende / sult terstont n. w. ende n. w. ten n. aen loopen / om van desen Inwijck te gheraken / op dat u de stroomen niet nae binnen toe en vyden : Op dese streckinge sult ghy comen te sien de twee boven ghemene neerde Eplanden / ghelegghen aende noorder hoek vande dooz. Inwijck / ende is int overloopen 12. mijlen weeghs. Als ghy de Custe van d' ander zijde begint te ontdekken / te weten / dooz by den Inwijck noorden aen / soo liggender die Eplanden langhs heen / als gesept is. De punt vanden Inwijck dooz by wesende / sult daer nae toe loopen / ende daer by comende / sult daer van bukten heen loopen tot ontrent een half mijl daer van af. Dese Eplanden volpeyden tot op 10. mijlen eermen by de haven van Syan comt / als booren / ende die laetste van dien zijn 4. oft vijf clepne Eplanden / ligghen d' een dooz d' ander langhs 't lant heen. Dese Eplanden en hebben gants gheen gheboomten ende sijn van roodachtige aerde. Comende aent eynde van dese Eplanden / soo loopt nae 't lant toe / tot dat d' Eplanden recht supden van u blijven / als dan soo nceint uwen cours recht noorden aen / waer mede ghy sult comen te sien de Haven van Syan. welke is ghelegghen van dese Eplanden af 10. mijlen weeghs.

Dese Haven van Syan is ghelegghen aen een leegh lant vol van geboomten / en heeft gants gheen sandt stranden : maer is altemael van weecke modder en slijck / ende heeft oock mede een bancke van modder gront / streckende derdehalf mijl zupen aen : Int eerste opcomen van dese bancke / so ist harde modder : Men mach in dese Haven met gheen groot Schip comen / dan met het ghesp van een spinck bloet / ende al ist schoon datmen oot doorch van dese modder raecht / en is daerom niet periculous : want moet doch evenwel op dooch comen / om met die ghetupden uyt ende in te varen. Vande dooz. Eplanden comende na

de Haven van Syan toe / in voeghen als gheseyt is / noorden aen seplende / als sy u int sup- en blijven : wesende by nacht / moechten wel by op de modder opt dooch aen setten : want sult des moeghens recht tegghens de Haven over vinden / soo dat ghyse beschepdelijcken ghenoech sien sult : want is een mondt ofte inkomste van een groote rivier / sult daer al seplende over modder over al heen in loopen / met de ghetupden ende supelijcke winden / die u ghenoech opwaers aen sullen brengen.

Dat 23. Capittel.

De Navigatie ende Coursen vande Haven van camboja af , tot het Eylandt van Pulo Tymon ende die Pedra branca toe.

Ghepende vande punt vande haven van Camboja af / comende tot op een half mijl ofte daer ontrent t Zeewaert in / sult uwen cours nemen zuidwest aen / waer mede ghy sult comen te sien twee clepne Eplandekens / ghelegghen tusschen Pulo Condoz ende Pulo Wy. sult daer een half mijl van af loopen / evenwel zuidwest aen seplende / sonder pet naet zupden te houden / om oorseke vande stercke stroomen / die nae het Eylandt van Bornon toe loopen / ende soo het sake waer dat de Wint begonst te stillen / ende dat ghy 't begeerten te ankeren in het midden vande Golfo mochtet wel doen : want hebber gront op acht en dertich ende heertich vadem diepten / daerom en laet niet op de voorschreven streck van het zuidwesten aen te loopen : want met dese cours sult recht op Pulo Tymon aen comen. Het Eplandt Pulo Tymon is groot ende hooch / ende vol gheboomten : heeft seer goet versich water / soo 't u van doen waer / mochtet daer ghenoech krijghen / te weten / rech tegghens over een Eplandeken / ghelegghen in eenen Inwijck vant selfde Eplandt. Als ghy naer dit Eplandt Pulo Tymon toe loopt / soo sult ghy aenden hoek vant nooztoosten sien een ront Epland / ende begheerende tusschen dat ende 't Epland / ofte tusschen dat ende het vasse Landt te loopen / mochtet wel doen : want mochtet over al vpeijcken passeren. Comende by Pulo Tymon / sult uwen cours zupden / ende wat na het zupden ten westen aen setten nae Pulo Tynghe toe / het welke een seer hoogh ende ront Eplandt is / in ghelijckenisse van een Dypn / ofte als een hoop Cozens / heeft sommighe clepne Eplandekens by hem ligghen. Op dese selfde streck van zupen ende zupen ten westen aen / sult comen by de Pedra Branca , ofte witte steen klippe : Van hier af soo beginemen de vaert na de Straet van Sincapura toe / loopende ontrent drie ofte vier mijlen westwaert aen / etc.

Dat 24. Capittel.

De Navigatie ende Coursen van uyt de Haven van Macau in China , naert Eylandt van Pulo Tymon , ende die straet van Sincapura toe.

De uyt Macau schept na bandere ruste toe / die sal dooz het ooster gat uyt loopen / so de wint na het noordweste loopt / soo niet daer en is niet aen be-
dreen : Want mochtet gat vant zuidwesten dooz seplen / 't welck enen goeden uytgang is
loopende

Cours
dat punt
vanden in-
wijck inde
Haven van
Syan.

Gelegent-
heyt vande
Eplanden
met de ha-
ven.

waeromden
by Pulo
Wy in Feb.
meest
waeren.

Dermin-
ge boemen
aen loopen
sal, etc.

Het uiter-
ste eynde
van Pulo
Wy seyt op
11.
graden.
teyken als
men seker
in den In-
wijck van
Lyon is.

tuffen dooz
by den In-
wijck n. aen

Hier oft
vijf clepne
Eplanden.
Ghebaente
van dese
Eplanden

De Haven
van Syan
seyt 10. mij-
len vande
Eplanden-
Ghelegent-
heyt vande
Haven van
Syan.

Ghebaente
vande gra-
den der sel-
ber.

Een banck
van modder
grondt die
niet pericu-
leus en is.

Cours van
de Eplan-
den nae
Syan toe.
Derminun-
geomen by
nacht op de
banck
quam.

Ghebaente
vande ha-
ven.

twee clepne
Eplande-
kens tuss-
schen Pulo
Condoz ende
Pulo Wy.

Maer schon
willinghe om
een half
mijl van
dese eplan-
den te loo-
pen. Dofsa-
ke waerom
diepten aen
de Golfo

Cours om
recht op
pulo
Tymon
aen te comen
Ghebaente
van Pulo
Tymon.

Cours van
pulo tymon
nae Pulo
Tynghe.

Ghebaente
vande eplan-
den Pulo
Tynghe.

Het begin
vande straet
van Sincapura.

Cours om
de klippen
van Pulo
Tynghe / wel-
mede te
sien.

Maer, fchouwinge van de dwers Pulo Cecir.

Advertete u dat wannere ghy dese dwers wegh van Pulo Cecir nae Cecir Condor over loopt/ uwen cours te doen vande fant punt af 3. 3. w. aen / sulter hebben 18 ende 20. badem diepten / ende soo wannere ghy 15. badem vint / soo zijt ghy dierst byde cufte van Camboja, en fult pulo Condor niet sien van vande zijde vant laut : maer om beters wille / fult u altoos houden op de 18. ende 20. badem / boven de 20. badem t' Zeewaert / noch ouder de 18. nae het laut toe niet loopende: Maet dese cours fult recht opt aenghesicht van pulo Condor aen comen / is een groot Epland / hebbende veel Eplandekens : ontfou hem liggen / ende over al veel ancker gront / van gelijken soo heestmen daer versich water / te weten / aende w. zijde / is ghelegen op de hooghte van 8. en 2. derbendeel graden. Van pulo Cecir tot pulo Condor zijn 50. mijlen / ende van pulo condor tot pulo Tymon, fult uwen cours doen zuydt zuydwest aen op 30. ende 35. badem diepten / modder gront. Op dese cours ende diepten fult comen te sien een Epland / ghelegen recht tegens over die feben punten vande Cufte : heeft dese vertooninghe / te weten / 3. berghe / welke staen op de spatie vant u te openen dier landt int midden heeft / ende aende zijde vant noordwesten / heeft een Clippig Eplandeken. Van hier nae Pulo Tymon, fult uwen wegh nemen / zuyden ende zuyden ten westen aen / op de diepte van 28. ende 30. badem / weseude van d' een tot d' ander 115. mijlen / fult altoos als gheseyt is / loopen nae het Epland vande feben punten (ghenoemt pulo Tyngaton, zuydt zuydwest aen) om oostlike vande wateren ende stroomen / die naet Epland van Bamon toe loopen / en wilt ghesins vande cours afwijcken / tot dat ghy't comt te sien : want leydt van pulo Tymon 20. mijlen. Dese cours is een goede navigatie.

Op wat diepten dat men loopen sal na Pulo Condor.

Ghebaente ende hoogte van Pulo Condor.

Ghebaente van een Epland liggen de over de 7. punten.

Plaets van een Clippig Eplandeken.

Epland Tyngaton dat is Epland by de 7. punten.

Bermaininge ende waershouwinge vande diepten tusschen Pulo Condor en Pulo Tymon.

Hooghte ende ghebaente van Pulo Tymon.

Plaets van Epland Pulo Tinge.

Cours nae de Pedra Branca.

Waershouwinge vande diepten van Lantana.

Bermaininge om nae de punt der dja Bant qua te loopen.

en loopt/ als ghyse comt te sien / fult ghy daer nae toe loopen / die altoos houdende aende ip van u af / want weseude met de bloet / soo looppender die stroomen gewelddigh nae het Epland van Binton toe / waermede de Pedra Branca niet voozby en fout moghen comen : want dede my alhier / dat ick het met twee anckers fetten moft / fult altoos (als gheseyt is) niet het loodt inde handt loopen / en soo wannere dat ghy vint vijftien feshien badem / soo zijt ghy aent eyndt vande Riffe / ende moecht wel wesen dat ghy alsdan die pedra Branca noch niet en saeght. Comende op de achtien badem / so en loopt niet meer t' Zeewaert / albus heen loopende tot dat ghy binnen de pedra Branca zijt / loopende alsdan nae een punt landts toe / die ghy fult sien aent laut van Lantana, welck is het landt vande nooyd zijde / sulter by heen loopen / tot dat ghy comt te sien sommighe roode doelen ofte heuwelen / ghelegghen aende Haven van Ior, alser ghy by dese Haven van Ior comt / sulter u een wepigh van af houden / u niet inde Haven stekende want heeft alhier een bancke ligghen / fult voozby de roode doelen wesen de / nae het landt toe loopen / het welke een fant strant / daer alsdan langhes heen loopende / tot de mont ofte incommte vande straet van Sincapura toe / goede opficht hebbende / dat soo haest als ghy de pedra Branca binnen zijt / nae het landt van Lantana toe loopt / sonder nae d' ander zijde te wijcken / want hebt daer seer quade grondt / ende de windt soude u besletten over te comen. Soo ghy begerden te loopen vande binnen zijde vant Eplandt pulo Tymon moecht wel doen / &c.

Plaets waer de stroomen nae toe loopen.

Bermaininge alsmen vande Riffe is.

Cours naet punt aent laut van Lantana.

Bermaininge vande Haven ende een Riff van Ior.

De 23. Capittel.

Deroutte ofte de Navigatie ende Courfen van Malacca af nae Sunda toe, ghelegghen int Epland van Java major, met alle die ghelegghenheyt ende streckinghe van dien, opt correctest verschende ende aenghewesen.

Opende vant groote Eplandt (ghelegghen drie mijlen nae het zuydoosten van Malacca) af / tot het Rivier ghebaente / Ri Fermofo, soo doet men de Cours noordwest ende zuydoost / ende noordwest ten westen ende zuydoost ten oosten / ende zijn dertien mijlen / moecht op alle dese wegh (soo ghy begeret) ankeren / ende en hebet boven de dertigh badem diepten niet / met supere modder grondt : Dese voosfepde Rio Fermofo is gelegen aende selfde Cufte van Malacca, welke heeft d' incommte aende zuydoost zijde hooght landt / weseude vande zijde vant noordwesten leeg landt / heeft inde Haven ses feben badem diepten / int incommen vanden fult ghesaken de zijde vant zuydoosten / u wachtende vande noordwest zijde : want zijn daer ondiepten.

Cours vant Eplandt 3. mijlen van Malacca nae Rio Fermofo. Streckinge der selver.

Ghelegentheit vant Rio Fermofo aende diepte der selver.

Waershouwinge vande diepten nae Rio Fermofo.

Van dese Rio Fermofo af / tot het Eplandt pulo picon toe / t' welke is ghelegghen aende selfde Cufte / te weten / een myl wegh vant landt verscheppen / loopenen noordwest ende zuydoost / ende noordwest ten noorden ende zuydoost ten zuyden / tusschen dit Eplandt ende t' hage landt ist ondiepe grondt / is inde cours 6. mijlen.

Cours van Rio Fermofo nae Pulo Picon.

Van dit Eplandt pulo picon tot pulo carymon, (t' welke een groot ende hooght Eplandt met gheboanten is) hebbende sommighe Eplandekens rondom hem ligghen / soo

Cours van Pulo Picon tot Pulo Carymon.

Ghebaente
van Pulo
Campar.

looptinen noozden ende zupen / ende n. ten w.
ende 3. ten o. is inde distantie 5. mijlen. Van
dit Eplandt Carymon af / heeft men ontrent 3.
mijlen weeghs / tot de Cufte van Samatra:
Sult nae dit Eplandt toe / ende daer langhs
by heen loopen / te weten / aende west zijde/
want is over al schoon.

Beschrybe
eplande:
kens.

Nent punt vant zupen vandit Eplant Ca-
rymon, ligghen sommige eplandekens. Van
dese eplandekens / twee mijlen doortaen / leyt
eent ander cleyn ende langwerpent Eplandt/
ghenaemt pulo Alonalon, alhier ist Camael op
zjn smalste. Van dit Eplandt af / soo begint
de Straet diemen noemt Estrecho de sabon, dat
is / die smalste ofte doorgaende engte van sa-
bon, wesende soo verre als het selfde epladt so
sult ghy ontrent een half mijl van afwesen.

Het begin
vandestraet
de sabon.

Van dit Eplant Alonalon af / tot het groo-
te Eplandt van sabo toe / zjn ontrent twee
mijlen / int midden van dit Camael zjn ghele-
gen ander clepne Eplanden / die u altesamen
sullen blijven aende oost zijde / u altoos wach-
tende daer niet op te verbaften / als ghy dooz
dit Camael heen loopt / so weest geadvverteert
dat te midde wegen van dien ghelegen is een
verbozghen Clippe onder water / daer eens
een schip zjn Roer op af siet.

waerschou-
winge dooz
een verboz-
ghen clip-
plaatse der
felver.

Contende by het Eplandt Alonalon, sult ghy
aende zupdwest zijde daer van af / (te weten/
aende zijde van Samatra, comen te sien 2. clep-
ne Eplandekens / met noch een ander clep-
ner van geboomten / wesende gants ghecam-
panceert / met etlijke Clippen daer by ghele-
ghen. Als u dese Eplandekens blijven in het
zupdwesten/ende zupdwest ten westen / soo
sult uwen cours zupen aendoen : sult daer 9.
badem diepten binden / u altoos wachtende
vande Cufte van sabon, (welck d' oost zijde
is / want isser ondiep / sult maken dat ghy
te midde wegen vant Camael heen loopt / is
altmael modder gront.

Beschrybin-
ge van som-
me epland-
en ende
clippen.

En half mijl weeghs vant Eplandt sabon
af / is ghelegen een cleyn Eplandt / ghenaemt
Pulo Pandha. Dit Eplant heeft int midden een
Steen-clippe. Als ghy soo verre zyt / dat u
pulo pandha int oost zupdoosten blijft / doende
uwen cours zupen aen / soo sult ghy daer 9.
badem diepten binden / loopende een half mijl
vant Eplandt sabon af. Het voospeyde E-
plandt ende Clippe ghepasseert wesende / sult
harde gront binden / doende alsoo uwen cours
zupen aen / tot dat u het Eplandt ende Clip-
pe van pulo pandha int noozdt noozdoosten
blijft / alwaer ghy terstont modder gront
sult binden / van daer doortaen moecht an-
keren nae u belieften. Als u de voospeyde
Clippe op de voos. streckinge blijvende is /
soo sult ghy comen te sien westwaert aen 2.
Eplandekens ofte Clippen / waer van d' eerste
sommighe boomen op heeft / ende het ander /
(welcke de mondt van Kambar int Eplandt
samatra aldermaest is gelegen / en heeft gants
geen geboomten / ligghen dicht by den ande-
ren. Van daer af nae samatra, heeft men veel
Steen-clippen lighen: Als ghy comt om dese
Eplanden dooz by te loopen (die u sullen blij-
ven aende zijde van Samatra,) sult maken
doozt midden vant Camael heen te loopen /
(te weten / tusschen die Eplanden ende de
Cufte van sabon,) zupen aen / als gheseyt is /
uwen cours altoos doende lant de Cufte van
sabon, tot ontrent een half mijl daer van heen /
alwaer ghy altoos sult binden 8. badem mod-
der gront / tot dat ghy comt by een cleyn E-
plandeken / ghelegghen dicht aende Cufte van

Goeden
anker-
gront leyt
n. n. o. van
pulo
pandha.

Eweeplan-
den en lig-
gers de
mont van
campar.

Weel steen
clippen aen-
de zijde van
samatra.

sabon hebbende veel Clippen rontsom hem
als ghy daer dooz by loopt / so sult ghy u wat
bupten af wachten / dat laetende aende zijde
van sabon, hebt alhier oock modder gront en-
de een scheut grof gheschuts doozder aen / soo
sal u terstont de diepten beginnen te minde-
ren / tot op 7. ende 6. en een half badem. Van
hier af sult ghy loopen naer eenen hoeck (van
het Eplandt sabon / toe / ghelegen recht tegens
over een vande monden van Campar : Dese
monden ofte gaten zjn ghelegghen aende Cufte
van samatra. (Recht int aengesicht van desen
hoeck / te weten / ontrent twee boerschshoten
verre vant landt af / ligghen twee clippen die-
men altemet met volle Zee niet sien en can /
zjn ghenaemt Batoringhe : Men heeft tusschen
dien ende het lant / ses seven badem diepten /
ende tusschen beyde negen badem : men mach
met een Schip tusschen beyde dooz passe-
ren / ende t' Zee waert daer van af nae samatra
toe / heeft men daer dicht by 12. 13. badem
diepten.

plaatzenben
een cleyn e-
plandeken.

Wat gront
darmen ont-
rent duys-
lant heeft.

Gelegent
heden vande
de monden
van camp-
par. Van there
clippen die
ghenaemt
werden Ba-
toringhe.

Om wel te moghen nae dese Clippen toe /
ende daer dooz by loopen / soo sult ghy uwen
cours nemen / te weten soo haest als ghy t'
voos. Eplandeken (dat byt Eplandt van
sabon leydt ghepasseert zyt /) gheleyt almen
langhs sabon heen loopt / met het loot inde
handt / op 7. 6. en een half ende 6. badem
diepten tot hier toe sal u de diepten minderen /
altoos modder gront / welck ghy sult heb-
ben / tot dat ghy metten hoogsten heubel (van
die op den hoeck van sabon staen) ende met
een punt vant landt van samatra, van een vande
monden van campar (ghenaemt As bocas de
campar (over een comt / waer van het een
landt met het ander ghelegghen is o. ende w.
In dese contrepe heeft men de voos. Clippen
van Batoringhe : als boven : Alhier wesende /
sal u terstont de diepten beginnen te vermeer-
deren tot op 7. ende 8. badem / op welke diep-
ten sult loopen / soo langhe dat u de Clippen
achter upt blijven / daer t' Zee waert af loopen-
de te weten / nae de zijde van samatra toe / die
latende aende zijde van sabon, u daer altoos
van wachtende : want en hebt alhier anders
gheen dinck dat u schadig can wesen van dese
Clippen daer de stroomen nae toe loopen: Doo
mede sult ghy u wachten van beyde zijden / soo
wel van sabon als van samatra : want zjn daer
over al dicht langs hez bancken ende ondiepten.

cours ont-
wel dooz
by dese
clippente
loopen.

Diepten
lans sabon/
diepten
de gront.

As bocas
de campar
is een vande
de monden
van campar.

Dese voos. twee Clippen gepasseert we-
sende / (die u bynaest recht achter upt sullen
blijven) sult terstont 3. o. aen loopende na het
landt van samatra toe / met het loot inde handt /
niet passerende onder de 5. badem na het lant
van samatra, noch boven de 7. badem t' Zee-
waert / sonder het lootruijmermeer upt de
handt te laten / want in dese contrepe re-
geert men hem meer nae het loot ende diepten /
als naert Compas.

waerschou-
winge
doozt de
ruste van
sabon ende
samatra.

cours als
men
achter de
clippen is
na samatra
Wat diepten
darmen ne-
men moet.

Als dit Eplandt van sabon bolemt / soo
heeft men terstont een ander Eplant / genaemt
pulo Dure, welck streckt tot een ander Eplant /
genaemt Pulo, Boyon, ende dan noch een ander
Eplandt / gheheeten pulo Buron, welke zjn ge-
legghen soo dicht aen samatra, dat het altmael
een landt schijnt te wesen: Nent eynde van dit
Eplandt Dure, liggen 3. Eplandekens / te we-
ten / een groot ende 2. clepne. Dit Eplandt
Dure loopt men met den hoeck van sabon, daer
die 2. clepne clippen liggen / n. n. w. ende 3. 3.
o. is inde distantie ontrent 6. ofte 7. mijlen /
met de diepten van 6. 7. 8. badem diepten /
modder gront.

Gelegent-
heid van
pulo Dure
pulo Boyon
pulo Buron

Die E-
plandekens.

Als ghy

Coors als men met het Eplandt Pulo Buron over een comt / welke dicht aende Cufte van Samarra leydt / sooo loopt 3. o. ende 3. o. ten 3. aen : Dese coors aldus doende / tot dat ghy comt op thien badem diepten / alsdan so loopt 3. o. aen / tot by eenen hoeck vant lant van Samarra, ghenaemt Tanjanbaro. Van desen hoeck tot het Eplandt pulo buron, zijn drie mijlen, welck byten het Cannael is. Als u desen hoeck tot Tanjambara blijft int westen / so loopt supden ende 3. ten 0. op de drie Eplanden aen / diemen noemt de Cylantigas waer van het eerste een Eplandeken by hem heeft ligghen / te weten / aende zuydt-zijde / ende het middelste heeft niet mer al / ende het derde ofte laatste zuydelijckste / heeft een ander Eplandeken aende zijde vant noorden by hem ligghen : Dese Eplanden sullen u int noozby passeeren blijven aende oost zijde.

Strecking van tanjanbaro tot Pulo Buron.

Coors na de 3. Eplanden Calantigas.

Ghedante van alle drie.

Beschrijvinge van den hoeck Calantigas nae de Rivier Tanjambara.

Coors van den hoeck na Calantigas.

Hooyt van de Calantigas.

Waar seynwinge ontrent het Eplandt Linga / etc.

Coors van de Malantiga na de Varella.

Plaetse van het Eplandt van Varella.

Ghelegentheid van jamba en noch 1. Eplanden.

Waar van Varella nae de Straet Palimbon.

Monte de Manopijn staet recht op 't gezicht van het Eplandt Banca.

Als ghy met het Eplandt van Pulo Buron over een comt / welke dicht aende Cufte van Samarra leydt / sooo loopt 3. o. ende 3. o. ten 3. aen : Dese coors aldus doende / tot dat ghy comt op thien badem diepten / alsdan so loopt 3. o. aen / tot by eenen hoeck vant lant van Samarra, ghenaemt Tanjanbaro. Van desen hoeck tot het Eplandt pulo buron, zijn drie mijlen, welck byten het Cannael is. Als u desen hoeck tot Tanjambara blijft int westen / so loopt supden ende 3. ten 0. op de drie Eplanden aen / diemen noemt de Cylantigas waer van het eerste een Eplandeken by hem heeft ligghen / te weten / aende zuydt-zijde / ende het middelste heeft niet mer al / ende het derde ofte laatste zuydelijckste / heeft een ander Eplandeken aende zijde vant noorden by hem ligghen : Dese Eplanden sullen u int noozby passeeren blijven aende oost zijde.

Van desen hoeck Tanjambara, wat boorder aen / leydt eenen anderen hoeck ghenaemt Tanianbasso, welke seer gelijk ende effen met de Zee over een comt : Tusschen dese twee hoecken is ghelegghen de Rivier van Andargijn. Den boord, hoeck Tanjambasso, leydt met d' Eplanden oost ende west / wesende banden eenen hoeck tot den anderen neghen mijlen. Als ghy desen hoeck int gezicht crijght / so en sult ghy van daer voortgaen geen lant van Samarra meer sien / om dattet inwijcken zijn. Van desen hoeck looptmen nae d' Eplanden Calantigas, n. w. ende 3. o. ende is inden coors ontrent seven mijlen. Dese Eplanden zijn gelegen op een graet aende zuyt zijde vanden Aquinoel. Wende oost zijde van dese Eplanden Calantigas, heeftmen deel stien clippen boven ende onder het water ligghen / daerom en sulter 't zeewaert niet van af loopen : want tusschen dien ende het Eplandt Linga is seer ruyl ende periculens.

Willende vande Calantigas nae het Eplandt Bulu Varella loopen / sooo loopt 3. o. ende 3. o. ten 0. aen / waer mede daer op aen sult comen / is in de distantie negen mijlen. Ghy sult op desen weggh vinden 7. ende 8. badem diepten / ende dicht byt Epland 16. 17. badem / te weten / aende zijde vant noorden / ende vande zuydt zijde sult ghy minder hebben : Dit Eplandt heeft versich water.

Dit Eplandt vande Varella is gelegen recht teghens over eenen hoeck vant lant van Samarra, ghenaemt Tanjanbon, van welken hoeck tot het Eplandt zijn twee mijlen / ende men loopt het n. n. w. ende 3. z. o. Sult loopen tusschen dit Eplandt ende den hoeck heen / latende 't Eplandt 't zeewaert / aende zijde vant back boort. Int aenghesicht van dese hoeck ligghen drie Eplanden / waer van het grootste ghenaemt wort Iamba, ende langhs het landt van Samarra, en heeftmen gants gheen Eplandekens noch Clippen.

Om te loopen van het Eplandt Pulo Varella, nae de Straet van palimbon toe / sooo loopt zuyt-oost aen / altoos op die diepten van seven badem modder-gront : Op desen coors sult ghy comen te sien den bergh / ghenaeme Monte de Manopijn, welke staet recht op het aenghesicht van het Eplandt Banca. Als ghy desen bergh int ghesicht crijght / so en sult ghy de Cufte van Samarra nauwelijcken comen sien / om oozjaerke vande Inwijcken. Sult op de boord. Coors nae de boord, bergh toe loopen / te weten daer anderhalf mijl van af heen loopende nae de Cufte van Samarra toe / latende den bergh aende zijde van het noozto-

sten / u daer van wachtende als boven : want heeft een groote Riffe / een mijl daer van af ligghen. Als ghy met den bergh van Manopijn over een zijdt sooo zijdt ghy recht teghens over de monden ofte Inwijcken / (ghenaemt As bocas de palimbon,) ghelegghen aen de Cufte van Samarra. Een mijl van den hooschepden hoeck van palimbon voort aen / is ghelegghen een smalle ofte dunne punt lants Wende zuyd zijde vande selfde punt steken veel Clippen ende Rudsensaf / tot een mijl 't Zeewaert in / altemael onder water ghelegghen / welke maken die boven gementioneerden Riffe / waerom u andermael advertere / daer anderhalf ofte tot twee mijlen van af te passeren / ende en laet u vande groote diepten diemen langhs dese Riffe heeft niet bedriegghen : want van deel diepten soudt opt d'ooch raeken / gelijk alst ghebeurde met een Schip / welck leyden aen dese zijde / dicht by 't Eplandt Banca op vijftien badem diepten / siet met syn boer aende steenen. Sult oock op u hoede wesen / niet te seer te ghenaken het landt ghenaemt As bocas de Palimbon, ofte de monden van Palimbon, want zijnder altemael ondiepten ende sanden : Hebt altoos het loot inde handt / ende en loept niet onder de vijf en half badem nae het lant vande monden ofte Inwijcken toe / tot dat ghyse ghepasseert zijt / noch boven 8. badem 't Zeewaert / ende sooo ghy daer op quaemt / sooo houdt u terstont weder op mindegracht / als gheseyt is.

Sult weten datmen van desen bergh Manopijn, af (welcke staet int Eplandt Banca,) loopt nae de monden ofte Inwijcken van palimbon toe / (die aen d'ander zijde van Samarra ligghen / noot noozdoost ende zuyt zuyt-west ende mach wesen int overloopen byf mijlen weeghs.

Van hier sooo begint die Straet (diemen noemt van Palimbon. Dese Straet streckt nae het zuydtoosten / hebbende souwtdits wat vant oosten / ende by wijlen wat vant zuyt / tot datmen der doot is. Den bergh van Manopijn ghepasseert wesende / tot op twee mijlen noozby / sult inden coors nemen na de eerste mont ofte Inwijck van palimbon toe / met het loot inde handt / te weten / een mijl weeghs daer van af heen loopende / ende comende op vijf en half badem diepten / so en ghenaecht lande vande monden ofte Inwijcken niet naerder : want syn altemael ondiepten ende sanden / waer om u vermaen onder de vijf en half badem niet te loopen / ende vande zijde van banca, en sult over de acht badem niet loopen. Doende inden coors op dese diepten / tot op een groot mijl / boozby de laatste mont van palimbon, wesende in dese contrcept / sult nae het landt van Samarra toe loopen / tot op een half mijl daer van af : al hier wesende / soo maecht het landt een mijl recht booz upt een punt / by dese punt comende / sult noch een ander punt recht booz upt sien / welke mach liggen van d'eerste punt hier mijlen weeghs / ende men loopt van d' een tot d' ander oost zuydt-oost / ende west noozdoost.

Comende soo verre als die tweede punt / sooo heeftmen een mijle weeghs boort aen / aende selfde Cufte een kleyn Rivierken ligghen / tusschen desen hoeck ende de Rivier looptmen altoos een half mijl vande Cufte van Samarra af / met het loot altydt in de handt.

Van dese boord, Rivier afboortgaen / sult vande Cufte afwijcken : want syn van dese Rivier

Waar seynwinge van een groot Riffe.

teycken als men recht over As bocas de Palimbon.

Een smal punt met veel clippen ende Rudsensaf.

Twee brede maninghen vande Riffe.

Waar seynwinge boort het lant As bocas de Palimbon.

Op wat diepten datmen hier ontrent loopen moet.

Waar van Manopijn nae Eplandt Banca.

Waar begint vande Straet van Palimbon.

Op wat diepten datmen 't lant vande eerste mont vande Straet van palimbon aen loopen mach.

Waar seynwinge van twee punten.

Plaetse van een cleyn Rivierken vande Cufte hier tot een punt 15. mijlen vande boort / niet van banca, en ende ondiepten.

Wierter af / tot een ander punt toe / (gheleghen vijf mijlen vooz upt altemael banchen ende ondiepten van modder grondt / daerom sult daer altoos mettet loot inde hant seplen / ende onder de vijf badem nae de Cufte van Samatra niet loopen / want sout op't drooch comen.

Sult op dese diepte loopen tot dat voorsz. punt toe dat vooz u leydt / ende recht teghens over dit voorsz. punt / soo heeft het Eplandt banca, te weten / aend'ander sijde oock een punt ofte hoeck van een hoogh landt / alwaer het Canael op zijn smalste is. Op dese voorsz. punt comende / sult terstont meer diepten krijghen.

Als ghy by dese voorsz. punt ofte hoeck comt / soo loopt zuyt zuydoost aen. Dese cours albus doende tot op het Eplant van Lalapara, het welck u recht vooz upt leyt / wesfende van desen hoeck ofte punt negen mijlen. Dit Eplandt is cleyn / van een leegh Landt / hebbende daer over al rontsom d'oochtheden ende ondiepten. Als ghy dit comt te sien / so loopt zuyen ende zuyen ten oosten aen / loopende daer langhs heen tot op twee mijlen na te weten / aende sijde van Samatra, op ses seben badem diepte : Want dit is den rechten wegh ende de cours om vooz by dit Eplandt te loopen / ende soo ghy voort 10. 12. badem / so keert terstont weder nae de Cufte van Samatra toe / soekende de 5 badem / om te loopen op de 6 ende 7 badem diepten : alhier comende / sult u op desen wegh houden / latende dit Eplant van Lalapara aende oost sijde : Als ghy daer begint tusschen in te comen / so sult zuyen aen loopen / ende comende met het Eplandt over een / soo sal u de diepten beginnen te minderen tot op vijf badem / en laet u dat niet verduyten : Want als de rechte diepten diemen daer heeft / ende als u het Eplandt blijft int oosten / soo zijt ghy daer recht met over een.

Dant Eplant Lalapara, 12. mijlen voortaen / so heeft men een Eplant (gheleghen dicht by't lant van Samatra,) welck maect eenen cleynen Jnwich ofte Bay / heeft tot een kenterpcken / dat die gebouwen van dien hooger zijn als die vande Cufte en schijnen bofens te wesen / men loopt dit Eplant mettet Eplant van Lalapara, n. n. o. ende 3. 3. w. Van welck Eplant een Riffe af loopt / streckende 2. en half mijl tzeewaert in daerom so ghy daer begerde na toe te loopen / wesfende in der nacht / sult uwen cours 3. aen doe / altoos mettet loot inde hant / en 8. ende 9. badem diepten / ende al ist dat ghy comt op 11. badem / en is daerom geen quade cours / maer en sult onder de 7 badem niet loopen. Als ghy na u gissinge vooz by't Eplandt zijt / so sult ghy terstont weder uwen cours na het lant toe nemen / sult daer altoos binden 8. 9. badem diepte. Comende na dit Eplant toe by daegh / sult daer so verre tzeewaert af loopen / dat ghy alleenlijcken die toppen ende het opperste vande boomen daer van sien moogt / ende soo heeft alst u blijft int n. w. soo zijt ghy vooz by de Riffe / so loopt dan weder nae het lant toe op 8. 9. badem diepten / als doopen : want den rechten wegh ende cours is altoos langs de riste heen. Voaz by dit Eplant voort aen / so heeft het lant eenen grooten Jnwich / den welcken ghy schouwen sult / want het daer altemael ondiepten zijn / en den hoec van dien nae het 3. heeft een dicke grove punt landts / dat boven alle het ander daer ontreut upt kijckt. Binnen desen voorsz. hoec te weten / na den Jnwich toe / is gelegen een Rivier / vande welcke een banche af comt / streckende tot op

twee mijlen 't Zeewaert in van hier vadem diepten / altemael hardt sant / te weten / in dese contreppe daer ickse ghepasseert hebbe : Daerom u noch eens advertere die diepten vande 8. ende 9. badem niet te laten / welcke den rechten cours ende wegh is / ende men loopt vant voorsz. Eplant met dese Riffe 3. 3. w. ende n. n. o. wesfende inde distantie 10. mijl.

Van dit punt vande Jnwich oft tot twee Eplandekens (gelegen aende selfde Cufte van Samatra voortaen /) soo loopt men op de selfde streck van n. n. o. ende 3. 3. w. ende is inde cours 10. mijlen : Op alle desen wegh sult ghy binden de diepten van 9. 10. ende 11. vadem diepten : Dese Eplandekens zijn gelegen verschepden vande Cufte 3. ofte 4. mijlen.

Comende by dese twee Eplandekens / soo maect het landt en Cufte van Samatra eenen dicken crommen rugghe / ende soo't claeer weer waer / sult recht vooz upt comen te sien 2. hooge landen / waer van het een u sal ligghen int 3. w. welc is het lant van Samatra, en het ander int zuyden / 't welck is het landt van Sunda, vant Eplant Java Major. Vande voorsz. twee Eplandekens af / sult altoos uwen wegh nemen langhs desen croumen ende dicke rugghe vande Cufte van Samatra heen / ende comende aen den hoeck van dien / soo begint het lant weder seer leegh te worden alsdan so begint men seer perfect ende claeer die 2. voorsz. landen te sien. Tusschen dese 2. hooge landen loopt een Canael ofte doorgaende straet na buyten 't Zeewaert in / te weten / tusschen het Eplant Samatra ende Java Major, welcke genaemt wort de Straet van Sunda. Gepasseert wesfende die grove dicke rugghe vande Cufte van Samatra, ende weder by't leeghe landt comende / soo en loodt niet verder langs de Cufte heen : Ende soo ghy een goede en vooz gaende wint hebt / so wilt terstont van daer af dwers over loopen / nemende uwen cours 3. 3. o. aen nae 't hoeghe landt van Sunda toe / te weten / aende 3. o. sijde van een punt ofte hoeck die 't lant aldaer heeft / by de welcke langhs heen is den wegh nae Sunda toe / daerom advertere u / hebbende eenen goeden doorgaende wint dwers over te loopen : Want soo u de wint begonste te stillen ter halber weghen / hebbende 't ghetp met u / sout vande stroomen nae het Canael toe gedreven worden / welcke eenen quade cours is : want de minste diepte vant Canael zijn veertigh vadem en meer / ende de stroomen en ghelpt den loopen daer seer geweldigh so wel upt als in / ende soo ghy 't selve daer binnen in settet / als de stroomen upt loopen wesfende met eenen noozdoosten ofte oosten wint / soo soude ghy die baren ende golben vande Zee soo hol en verbolgen hebben / datter geen Cabels sterck ghenoech soude wesen om teghen te houden / ende souden u met geweld na buyten toe drijven / dat u een groote moepte soude geben. Ick doe u dese bemaaninghe / om ooz sake dat ick het selfs so beboonden hebbe / daer binnen in comende / dooz quade gissinghe die top gemaeckt hadden / int dwers overloopen nae het hoeghe Landt / (gelegen aende zuyt sijde van Sunda) toe / ende beden onsen cours recht op het midden van dien maer de stroomen d'eben ons derwaerts heen / sonder dat wy't eens ghewaer worden / daerom u waerschuwe / datmen daer op aen loopt met de cours van zuydoost : want het ghene dat ghy meer nae het oosten loopt / sult ghy in minder diepten hebben om te ankeren / soo u de wint quaeint te stillen / ende is een supere gront.

Comende

Beschrij-
vinge van
een hoogh
punt vant
Eplant
Santara.

Cours
naer Ep-
lant La-
para.

Ghebante
van La-
para.

Cours om
voorz La-
para te
loopen.

Beschrij-
vinge
vande
rechte diep-
te van dese
waert.

12. mijlen
Lalapara
niet een
Eplandt.

Kenterpcken
van selve.

En Riffe
ontrent des
Eplanden.

Kenterpcken
en altemael
berre by
het Riffe
is.

Waar
schouwinge
vooz een
grote Jn-
wich.

En Rivier
met een
banche inde
selve.

Cours
vande punt
vanden Jn-
wich naer
toet Ep-
landekens.

Ghebante
van 't landt
van Sa-
matra ende
Sunda.

Wat wegh
barmen ne-
men sal nae
Sunda.

En Can-
ael tusschen
Sunda en
de Samat-
ra.

De straet
van Sun-
da.

Cours
naer Sun-
da.

Waar-
(schouwinge
om met een
doorgaende
wint
dwars over
te loopen.

Dese
lijcks vooz
Canael die
seer pericul-
leus is
diepte
vant selve.
Canael.

Opzake
waerom
dat een
Struerman
in dese
Canael
verbaften
was.

Beschryf-
te van een
groot plant

Maakt n.o.
noch een ep-
lant

Beschryf-
te van een
kleyn plant

Gedaente
vanden
wooninge
van Sunda.

Courtenom
door een Ca-
nael nae de
Haven te
loopen.

Cour van
Bantam nae
Calapa.

Diepten on-
terre de ep-
landen.

Eengroote
bank van
de crome
hoek of too-
pande.

Plaets van
t'plant
Pulo
Tunda/
met eenen
beelen regel
Eplanden.

Diepten on-
terre dese
eplanden.

Gelegent-
heyt vande
crommen
hoek tot
Balapatoe.

Comende by 't voorschreven Land sult ter-
stont comen te sien / te weten daer dicht by
heen een groot ende black Eplandt / vol ghe-
boomte / met veel geberchten / hebbende 't Zee-
waert daer van af naert noozdoosten een an-
der black Eplandt : Van hier af tot de Haven
Sunda , mach wesen ontrent vier mijlen / sult
uwen Cours doen nae de Haven toe / langhs
't Eplandt (dat aende Custe leyt (hien / 't Zee-
waert daer van af tot op een half mijl : want
is daer ober al langhs heen supher ende schoon/
van 6. 7. badem diep / sulter alsoo langhs heen
loopen tot het eynde van dien / aldaer wesen
de sult comen te sien tot op een mijl weeghs
naert 3. o. / een cleyn Eplanden vol geboom-
te / twelcke sult laten aende sijde vant zupde-
vossen / daer binnen heen loopende / te weten/
recht op eenen spitsighen hoogen Bergh (die
binnen int Landt staet) aen / ende als ghy be-
gint te ghenaken / soo sult terstont de woonin-
ghen vande Steden comen te sien / welcke is
ghelegghen langhs de strant heen / sulter setten
op vier ofte drie badem naer u belieste / is al-
temael modder grondt.

Soe ghy begeret te loopen naer de Haven
toe / door een Canael (t'welcke loopt tusschen
't groote Eplandt ende thooget land van Sun-
da heen) moechter wel doen / altoos langhs
tlandt heen loopende / tot dat ghy by de Haven
comt : want sulter voorschreven Eplant / ende
nocher ander 6. cleyn Eplanden (die wat nooz-
der aen staen / tzeewaert later : maar en sulter
niet meer als 2. en half badem diepten heb-
ben / van strenighe gront / waerom de bukten
om wegh alderbest is / als boezen / &c.

Dat 26. Capittel.

Derouten ofte die Courten vande Haven van Ban-
tam af nae die Haven van Calapa, diemen noemt
Sunda Calapa, beyde Havens ghelegghen aende
Noordt sijde vant Eylant Java Major.

Eplende opt de Haven van Bantam
naer Sunda Calapa, sult uwen Cours
nemen tusschen Eplanden ende Ep-
lant (ghelegen tegen ober den crom-
men hoek) door / om die wille dat de stroomen
naert Canael ofte Straet toe loopen / seplende
ontrent een schuit van eenstuck geschuts / van
alle d' Eplanden af daer langhs heen : want
isser ober al supher ende schoon van 5. 6. va-
(dem diepten modder gront / overmidts datter
vanden hoek vande bocht / ofte den crommen
hoek (een groote bankte ofte drooghte af
steekt : desen hoet om wiesende / sult gaen loo-
pen op 6. 7. badem diepten / tot een goede mijl
daer van af : want van desen crommen hoek
af / tot eenen anderen (diemen daer naer aent
selfde / landt heeft / ist altemael bankachtigh
ende ondiep (vanden ende tzeewaert van
dese punt af / leyt een langh werpigh Eplant/
ghenaemt Pulo Tunda, ende 3. ofte 4. mijlen
oostwaert daer van af / streckt eenen geheel
regel eplande / onder groote ende cleyn / wel-
cke altemael op de selfde streckinghe heen lig-
gen / 't eynde van dese eplanden (welcke zijn /
4. Eplanden by een / te weten / een groot ende
drie cleyn (zijn aenden ander ghehecht met
Rissen / ende sult dicht langhs dese Rissen heen
24. ende 25. badem diepten binden / sult alle dese
eplanden die op dese regel heen strecken / la-
ten tzeewaert van u af.

Vande voorsz. punt ghenaemt den crom-
men hoek af / so streckt alle de Custe tot Calapa

toe oost aen / ende heeft wat van oost te 3.
sulter langhs heen loopen op de seven ende
acht badem diepten : want soo ghy verder
tzeewaert in waert / so loopen de stroomen te
seer naer de straet of te. tCanael (dat tusschen
Java ende Samatra naer bukten is loopende / toe/
twelcke u tegens is / ende is van veel diepten :
Dier mijlen vanden crommen hoek ofte punt
voortan / soo heeft de Custe een ander punt
langhs / alwaer recht tegghens ober / te weten/
een mijl tzeewaert daer van af / is ghelegen
een ront Eplandt / en sult tusschen dit Eplant
ende tLandt niet door loopen : want is ober
al seer ondiep ende stenighe grondt / daer loo-
pen alleenlijcken cleyn Fusten door / sult een
half mijle 't Zeewaert daer van af loopen :
want is daer langhs heen altemael steen
cleyn mijl weeghs door by dit Eplant / heeft
men een ander langh Eplant / ende van noch
wat voorder aen / te weten daer dicht by / leyt
noch een ander cleyn Eplant : Van dese twee
eplanden af een mijl weeghs 3. o. waert aen /
te weten dicht by 't landt / liggen noch twee
ander eplanden tusschen die boven genoem-
de eplanden ende dese twee eplanden heen / heeft
niet een Canael van 6. 7. badem diepten daer
door loopende / sult altoos d' Eplanden van
ter Zeewaert aldermaest loopen / ende soo ghy
daer niet en begheert door te passeren / soo
loopter bukten om tzeewaert daer van af /
alwaer sult binden 12. 13. 15. badem diepten.
Van dit langh eplandt af n. aen / voleyden
d' eplanden vanter Zeewaert / die de Rissen
hebben / als ghelept is / ende maken een mont
ofte open van een Canael van een groote mijl
weeghs / sult alhier d' eplanden die naet lant
liggen aldermaest loopen : want loopende by
d' Eplanden van die tzeewaert in ligghen /
sont terstont de Rissen comen te sien / die van
sant ende ooch van steen zijn / welckmen mee-
stendeel metter kegh water ontdeckt siet.

Gepassert wiesende het lange Eplant ende
rander datter een schuit van eenstuck ghe-
schuts door by leyd / als oock die tweede die
voorder aen ligghen / ende tlant vande Custe
die de punt heeft / so heeft die wat door by dese
punt / noch ander vier eplanden ligghen / tus-
schen welcke ende tLandt men gantsch niet
passeren en mach / en een cleyn mijl oostwaert
aen / zijn gelegen noch ander eplanden / te we-
ten / twee ende twee op de rp / opt eynde van
dese 4. eplanden tzeewaert in / leyt een witte
sant drooghte die altoos ondeckt leyt : alle dese
ghementioneerde eplanden sult ghy laten
aende rechter hant / te weten aende sijde vant
landt : wiesende aende 3. sijde voo by dese wit-
te sant drooghte / sult comen te sien binnen int
landt twee hooghe Berghen / welcke liggen o.
ende w. vanden anderen verscheppen / ende
aende voet van den Bergh int oosten / is ghe-
legghen de Haven van Calapa alwaer ghy
setten sult.

Als ghy binnen inde Haven wilt loopen
de voorsz. drooghten ende van noch een eplandt
dat van daer naert lant toe leyt / door by we-
sende / soo sullen u blijven int zupde oost 4. ep-
landen die nae 't landt toe strecken / ende noch
een ander dicht by 't landt / soo sult u mach-
ten van een sant drooghte / ghelegghen int n. o.
seer dicht vande Haven af : welckmen altoos
sien mach / word vande bloet wegh ghespoelt
alst hoogh water is / sult naer dese eplanden
toe loopen / welcke zijn ghelegghen tzeewaert
vande Haven af / wiesende by daergh om die
voorsz. drooghten te schouwen / &c.

Biermijlen
vanden
crommen-
hoek en
punt landt
ende daer
teghen ober
een eplant.

Daer schou-
winge hier
door niet te
loopen.

Beschryf-
te van een
schepen
Eplanden.

Diepten
binnen om
de eplanden

Daer schou-
winge door
d' eplanden
den &c.

Gelegent-
heyt van 4. Ep-
landen.

Beschryf-
te van 4.
eplanden
met een
drooghte.

Gedaente
vande
Haven van
Calapa.

Courten
om inde
Haven te
loopen.

Daer schou-
winge door
een sand-
drooghte.

Dat 27. Capittel.

Deroute ofte die Courfen vant Eylandt pulo Tynon af, naer die Haven van Sunda toe int Eylandt Iava major.

Cours van
pulo Tynon naer
Eylant
Binton.

Plaets van
sommighe
Clippen en
Rudfen.

Van een
eylandeken
naer twee
bergen.

Tusschen
pulo
Banton en
de het
lant Binton
sijn liggende
2. Eylanteken
lang.

Diepte tus-
schen
bergen.

Ghelegent-
heid vant
Eylant
Banton.

Nende 3. o.
p van pulo
Banton 1. g.
gen heel E.
landen en de
Clippen.

Cours om
naer E.
lant Lynga
toe te loo-
pen.
twee
mijlen
vant E.
lant Lynga
moet men
een steen-
rijf sijn.
doen.

hormen den
cours laer
en om E.
landen hou-
den moet/
midts ber-
geringe van
sommighe
merckelij-
ke Eylan-
den.

Dit Eylant Pulo Tynon af/looptmen naer 't Eylant Binton toe/(te weten naer een punt landts die vant selfde Eylant aldermeest oost waert in Zee upt comt (3. 3. o. ende n.n. west / dicht by dese punt zijn ghelegghen sommighe Riffen van clepne Rudfen ende Clippen / ende heeft aen de nooyd-zijde van dese punt een open ofte mont liggen/inde welcke gelegen is een groot Eylandeken van twee bergghen / ende een dal int midden / ende langs dese punt / minder als een half mijl van landt / heeft men acht baden diepten / van blacke ende supbere sant gront / ende en heeft anders gheen wiplicheydt / als die Steen-Clippen ende Rudfen / die dicht langhs 't landt heen liggen.

Van dese voozlepde punt vant Eylant Binton af / naer die zuyt-ooster punt vant Eylant Pulo panjon toe (welcke een Eylandeken is Zee waert daer van af heeft) looptmen zuytoost ende de nooydwest ende zuytoost ten o. ende n. w. ten w. Tusschen dit Eylant Pulo panjon ende 't Eylant Binton leydt een open / 't welcke te middenwegghen twee blacke clepne Eylandekens heeft liggghen / staende vol gheboomten / ende soo men Pulo panjon niet en mach passeren aende oost zijde / so mach men daer binnen vooz daer langhs by heen loopen / heeft 5. ende 6. baden diepten van goede gront / ende hefter nieuwers af te byesen / dan van dat ghy vooz ooghen siet.

Dit Eylant Pulo panjon is ghelegghen dicht by 't Eylant Binton . ende soo 't ghebeurde datmen hem soo dicht by 't landt vondt / datmen daer aende zijde van 't Zee waert niet vooz by en moecht / soo salmen loopen naer den hoek vant nooydwesten toe / al waer een ront Eylandeken leydt / 't welcke ghy sult laten aende zijde vant Eylant / tusschen dat ende 't Eylant niet loopende / van daer byten om dicht by heen : want isser schoon / loopende alsoo van binnen langhs 't Eylant heen / als gheseyt is : Nende voozdrooster hoek van dit Eylant panjon . zijn ghelegghen dicht by 't landt vele Eylandekens ende Clippen/ende twee mijlen zuytoost daer van af / is ghelegen een ront Eylant vol gheboomten / sult tusschen dese twee Eylanden vooz loopen / naer Eylant van Lynga toe / welcke een schoone supber wegh ende zee is / ende somen hem vout vooz by dese vooz 3. mont oft open / soo salmen byten t Eylant om loopen : (want isser schoone) sijnen wegh vooztaen : Dan dit ront Eylandeken af twee mijlen naer zuden toelept een Riffe van steen / vande lengte van een scheyt van een Godelingh / ende heeft maer een Rudse die ontdeckt is / doch men siet het water ofte die zee op de reste byken / waer van u sult wachten.

Van dit Eylant af naer eynde vande Eylanden vant lant van Lynga, (ghelegghen dicht aende oost zijde vant selfde Eylant) sult uwen cours doen 3. ende 3. ten o. aen / ende byten om loopende 3. aen / altoos langhs 't Eylanden heen / die u altesamen sullen blijven aende zijde vant westen.

Soo wanneer ghy twaelf mijlen gheseyt hebt / so sult ghy recht vooz upt comen te sien / te weten arde zijde vant zuydwesten / een clepne ront Eylant / liggende wat te zee waert

van dander verscheyden/welc Eylant by naer een ghelijcke is heeft vant Eylant Das laeras ghelegghen by Malacca , ende alsermen daer op 4. mijlen naer by comt / soo sult ghy komen te sien twee andere clepne ront Eylandekens / liggende langhs t landt heen verscheyden vanden anderen / eventuel niet te veel.

Als ghy soo verre zijt alst eerste ront Eylant / wesende claeer weer / soo sult ghyt hooge lant vant Eylant Lynga, comen te sien / west zuydwest van u liggghende / te weten / boven over de Eylanden (daer ghy langs heen loopt) heen / welcke altesamen sijn van leeghe heuvelen ende dalen / sult aldus langhs de Eylanden heen loopen : Comende tot op 3. mijlen vooz byt ront Eylant / sult comen te sien wat verscheyden vant lant af / een clepne Eylandeken (welcke hem int eerste ghesicht vertoont als twee Clippen) ende lant heeft alhier eenen hoek streckende van daer af inne waert aen / makende eenen inwojck (A Enseada de Linga ghenaemt (als ghy soo verre zijt als dit clepne Eylandeken / so sult ghy comen te sien int west nooydwesten / het hooghe landt van Lynga, welcke maecht de vertooringhe van twee hooghe kootsen ofte bergghen / liggghende verscheyden vanden anderen / welcke strecken n. ende zuden / ende die vant n. heeft twee spitsen / makende tsaeten van dase ooren ende sult int westen een ander landt sien / 't welcke maecht eenen crommen hoogghen rugghen / by wighen wat af dalende.

Op alle desen wech tot het vooz 3. ront Eylant toe / sult binden vande 17. tot 18. baden diepten van harde ende schoone gront / te weten / tot by desen hoek ofte eynde vande Eylanden toe / ende daer vooz by sult 28. baden diepten hebben : Comende vooz by desen hoek (daer ghy lant ondeckt / 't welcke naer 13. west strekt) om te loopen naer Pulo pon toe / (welcke is een Eylant/gelegen vant lant van Linga, 8. mijlen / hebbende vande nooyd-zijde twee clepne Eylandekens / ende als men daer aende zijde vant nooydoosten af is / soo schijnter ront te wesen / met eenen spitsigghen bergh int midden / ende vande voozdoost zijde maectet de vertooringhe van twee bergen met een dal int midden / ghelijck het in effect is / soo wilt van 3. 3. w. aen loopen : wesende van de vooz 3. hoek 3. ofte 4. mijlen vooztaen / sult dit Eylant van pulo pon terstont vooz upt sien liggen / op dit Eylant heeft men verschey water / ende tisser rontom schoon / als ghy 't int gesicht crijgt / so sult na toe loopen / te weten op de w. zijde aen / sult een half mijl daer van af binden de diepte van 15. baden / by dit Eylant wesende / so loopt 3. ende 3. ten o. aen / op welcke cours sult comen te sien den Bergh van Manopijn ghelegghen op den hoek vant Eylant banca alwaer de Straet van Palimbon sijn beginsel heeft / ende die selben Eylanden diemen heet Pulo Tayo , sullen u blijven aende zijde vant zuydtoosten / welcke sijn ghelegghen van Pulo pon af 7. mijlen soo men op dese wegh vint de diepten van over de 10. baden / soo sijn men aende oost zijde / ende hebbende 10. baden / so sijn men van banca 6. ofte 7. mijlen / ende comende op 8. baden so en salt niet lange torben / ofte ghy sult het landt van Samarra comen te sien / soo haest als ghy int gesicht van Manopijn zijt / soo loopt tot op 2. mijlen naer toe / rer dat ghy de Straet ofte Canael in loopt / doende op dese manier uwen cours naer de monden ofte inwojcken van Palimbon naer de Caste van Samarra toe / u machende van eenen grooten inwojck

Maer ende
wanneer
men het
Eylant
Lynga sien
mach.

Gebouwt
der Landen
sijde
vanden
inwojck
Enseada
de Linga.
Ghebeurde
hor hem
thooge lant
van Linga
vertoont.

Wandert
hi. ge. diept
ende
gromden
na Linga.

Pulo Pon
lept 8. mijle
van Linga/
ende van de
merckelij-
ke aendop-
ningen des
selben.

Der water
aen t Eylant
Pulo Pon.

De Straet
van Palim-
bon begin-
aende
hoek van
Banca / by
den berg
Manopijn

Wanneer by
de diepten
verstaen
kan waer
ontrent
datmen is

Doement
van Samatra
loopt
ende den in-
wijck van
palimbon
schouwen
moet.

inwijck / ghelegghen naert noordwesten vande monden van palimbon af / aende selfde Cuffe van Samatra, de welke een seer groote Haven ende incomste heeft / soo datter veel schepen met bedrogen zijn geweest / die daer in liepen / en heeft gheen ondiepten sult terstont comen te sien (soo ghy langhs de Cuffe heen loopt) dat het landt van dien zuydt zuydwest aen- strecht : Van hier af voortaan soo doertmen die Courfen ende Navigatie naer Sunda toe / ghelijck als wy die op de voyagie ende beschrijvinge van Malacca naer Sunda ende Java ver- claert hebben / waerom niet noodigh is hier weder te verhalen.

Dat 28. Capittel.

Derouten ende Kourfen langhs de Kuffe van Sa- matra heen, te weten vande buyten zijde begin- nende vant uysterste eyndt, ghelegghen op vijf graden aende noordt zijde vanden Equinoctiael, tot die straet van Sunda vant Eylandt Java major toe, met alle die gelegentheyd van dien.

Gelegent-
heden der
Kourfen
van Samatra
loopt
ende den in-
wijck van
palimbon
schouwen
moet.

Dien eersten wesende by den uyster- sten hoek ofte t'eynde vant Eplandt Samatra, te weten vande buyten zijde / soo looptmen langhs de Cuffe zupen aen / is van een seer hooghe ende lustige Land- douthoe t'aensien / met veel groote Inwijcken ende Wapen langhs de Cuffe heen.

Van desen eersten ende uystersten hoer (ge- naemt van Achein) 12. mijlen voortaan / tot renen anderen hoek (die t'Zeewaert instreect) looptmen de cufte zupen langhs heen / ende van daer tot die dzooghten genaemt Os Baix- os de Tristan de Tayde (dat is de dzooghten van Tristan de Tayde) looptmen de Cuffe zup- doof ende zupdoof ten zupen aen / ende is inde cours 50. mijlen / by de Eplanden van Tristan de Tayde, heeftmen veel dzooghten ende on- diepten daer rontom heen liggghen / te weten aen de zijde vant westen / noordwesten / ende noorden / met veel Eplandekens ende Clip- pen vande selfde zijde : Dese voorszeyden Eplanden willen wat ghelijckemisse hebben met d' Eplanden van pulo Sambilon, ghelegen aende Cuffe van Malacca, t'Zeewaert van dese Eplanden van Tristan de Tayde af / zijn ghele- gghen twee Eplanden ghenaemt Ylhas Douro, dat is de gout Eplanden / waer van het nae- ste thien oft twaelf mijlen daer van aflept / ende t'ander noch twaelf of derthien mijlen voort t'Zeewaert in / liggghen op de hooghe- te van twee ende anderhalf graden / aende noord zijde vanden Equinoctiael, van daer af looptmen naer de Straet van Sunda toe / heb- bende veel Eplanden daer langhs heen lig- gghen / te weten / inden eersten soo heeftmen drie Eplanden / ghelegghen op de hooghte van anderhalf graed / aende zupd zijde vanden Equinoctiael, oost ende west van dese Eplan- den leyt eenen hoek aende cufte van Samatra, ghenaemt Cabo das Correntes, (dat is den hoek vande stroomen / om diesswille dat de stroomen alhier seer sterck naert zuydwesten loopen) waerom men anders gheen remedie en heeft / dan dicht langhs de Cuffe heen te loopen.

Soomen begeert te loopen naer die Straet van Sunda, so moctmen goede opsicht hebben / want men heeft langhs dese Cuffe soo veel Eplanden / datse ontalbaar zijn : Van d' Ep- landen van Tristan de Tayde, tot die Eplanden van Manacabo zijn ontrent 100. mijlen / ende

men loopt die Cuffe noordwest ende zuydt- oost / ende heeft wat van n.w. ten n. ende 3.0. ten 3. sult tusschen d' Eplanden As Ylhas Dou- ro, ende t'landt heen loopen / op welke cours sult comen tot aenden hoek Ocabo das corren- tes, welke seer hoogh is stekende bupten alle t'ander landt t'Zeewaert in : maer en wilt de punt niet te dicht ghenaken : want daer dzooghten ende Clippen van af steken / desen hoek is gelegen op 1. en 1. derbendeel graden zuyd- zijde van den Equinoctiael.

Ich en verhaele alhier anders geen repche- nen ofte kennisse van dese Cuffe van Samatra, om diesswille dat my de stroomen t'Zeewaert in dzeven/bupten alle dese Eplanden om / ende en costen niet beter doen / als te loopen tot by het Eplandt ghenaemt Ylhas Douro de Manan- cabo, dat is het goude Eplandt van Manan- caboquamen daer op aen / aende zijde vande Zee / daer vier ofte vijf daghen by heen loo- pende / is een seer hoogh ende schoon Eplandt int ghesicht / soo datmen bescheppelijcken ge- noegh sien ende kennen mach datter Goudt heeft / is altemael van een stepl afgebicht lant langhs de Zeerant heen / heeft ontrent 10. ofte 12. mijlen inde lengte / men loopt het noorden ende zuyden / ende heeft wat van noorden ten westen ende 3. ten 0. heeft vande zijde vande Zee vijf ofte ses Eplanden liggghen / ontrent een mijl ofte anderhalf erschepden vant landt / op de hooghte van 3. graden / welke is de hooghte die icker geborden hebbe / mach lig- gen verscheppen vant vaste landt van Samatra 8. ofte 9. mijlen : De Rivier van Manan- cabo, ghelegghen aent landt van Samatra, hier tegens over dinct my een seer groote Rivier te wesen : Want schiet eenen grooten stroom van hem / met veel dzyf- hout ende ander buylighheid / en dat wel 10. ofte 12. mijlen t'Zeewaert in.

De beste repchenen ende kennisse die wy honden van dese cufte van Samatra, is dese te weten / datmen de cufte nimmermeer en moet laten uyt het gesicht / dan daer altoos langhs heen loopen : want men sal op dese cours aent Eplandt Ylha Douro aen comen / op schaers 3. ende 4. en een half graden : Doe dese ver- maninge op dat ghy u niet en betrouwt opt loo- pen vande stroomen / die naert zuydwesten strecken / als ghesepd is.

Vant Eplandt Ylha Douro, ofte t'Goude Ep- lant af / looptmen naer de Straet van Sunda toe / 3.0. ende 3.0. ten 3. aen / ende wat voort t'goude Eplandt zijn ghelegen 2. Eplanden / welke strecken noorden ende zuyden d' een met d' ander / op de selfde stretchinghe vant t'goude Eplandt / ontrent vijf ofte ses mijlen weeghs. Om nu te loopen naer de mont ofte incomste vande straet van Sunda soo en wilt de Cuffe vant vaste lant niet verlaeten / altoos met goet opsicht van d' Eplanden ende Clip- pendiemmen daer seer veel booz uyt heeft lig- gghen / soo datmen niet en weet waermen de mont van de Straet vinden sal / dan alleen- lijcken by de kennisse van d' Eplanden / welck is een hoog Eplandeken / gelegen recht tegens over een punt lants van Samatra, te weten aen de n. zijde daer van af : dit vaste lant van Sa- matra volepndicht alhier daer het die straet mettet Eplant Java major maect / heeft aende n. w. zijde van dese cufte 2. ofte 3. Eplande- kens / ontrent een mijl vant landt ghelegghen / ende opt Eplandeken dat aldernaest aent lant lepd / worden eens een schip met Fransosfen gevanghen / waer van het geschut de Comingh vant

Bedante
ende latin
de van C.
das cor-
rentes.

Verclaring
hoe te ster-
ke stroom
men ons af
drongen
naert goud
Epland van
Manan-
cabo / ende
van dese
selfden gele-
gentheyt.

Men wijst
die beste
deterckend
op de cufte
van Samatra
loopt
ende den in-
wijck van
palimbon
schouwen
moet.

Kourfen/
mercken/
clippen / met
ander noot-
sich op
sichten den
passagien
vant goud
Eplant nae
de straet
van Sunda

Gen Schip
met fran-
sossen ge-
nomen op
een Ep-
lant by de
straet van
Samatra

Wande
dzooghten
Os Baix-
os de Tristan
de Tayde
ende hoe-
men die
ontlegghen
moet.

Hoe de
twee goud
Eplanden
ende de
Straeten
van Sunda
gelegghen
zijn.

Ontrent de
cufte van
Samatra
moet men
om de
stercke
stroomen
van is. das
Correntes
langhs de
cufte sepien.

Wysch van
noortlike
boozich-
tigheyt int
sepien nae
de straet
van Sunda.

Want Epland Banda ende die van Calapa creghen / ende een mijl want landt af zupden aen / leit dat Eplandeken / welcke eenen hooghen top ofte spitfighen Bergh heeft / als gesept is : Aende noozd zijde van desen spitfighen bergh oft Eplandeken / zijn ghelegen 4. Eplanden / waer van het een seer hoog is strecken noozd-oost ende zupdwest / liggen wat voorder daer van af / te weten / byde drie noozd. Eplandekens / dicht by den hoek aende zijde want noozdoosten / tusschen alle dese Eplandekens ende want heeft men eenen grooten Inwijck / van veel ondiepten ende verborgen Clippen onder 't water liggen / waer van etlike ondiepten zijn / en later u niet bedrieghen om dooz dese inwijck te loopen / ten waer met een Fuste ofte seer cleyn Schip : want is beter te loopen naert Eplandt gelegen aende zupd zijde daer van / langhs de punt van dien heen / welcke niet breezen en dooft : want en heeft niet dat u beschabighen can / sult terstont dooz u wpt comen te sien oost noozdoost aen een punt landts / gelegen aende zijde want noozdoosten / ende schijnt twee ofte drie Eplandekens aende punt te hebben.

Langhs dese noozd. punt heen / soo heeft men de mont ofte incomste vande straet van Sunda, daer men dooz mont loopen / dese punt streckt noorden ende zupden / hebbende int n. eenen hooghen heubel / weseude de zupd zijde het eynde want selfde landt.

Dicht byde mont vande Straet salmen tot een beter tepken comen te sien / te weten naert noozdoosten een langwerpighe Eplandt / ende naert zupdoosten een hooghe landt / 't welck landt is ghelegghen boven Baniam, een haven int Epland Java, alwaer de Portugesen de Peper gaen laden / die daer int selfde Eplandt wafte ende vergadert wordt / achter 't noozscheyden hooghe landt is ghelegghen die stede van Baniam.

Mer ghy comt by dit noozscheyden landt dat boven Baniam leydt / soo sult ghy int oost noozdoosten comen te sien twee ofte drie Eplandekens / ende soo ghy begeert naer Baniam te loopen / soo moecht wel tusschen dese Eplandekens dooz loopen.

Der mane u wederom want Eplandeken ghelegghen inde mondt want Canael ofte die Straet van Sunda, hier voozen gheroert / welckmen tot een kenisse ende tepken heeft weseude seer hooghe erde diep daer by / ende heeft die Rie / dat als ghy de punt ofte eersten hoek om zijt / so moechter ankeren op 20. ende 25. badem diepten / naert u te pas comt / verghenomen dicht by 't landt / alwaer veel kante steenen ende ruben liggen / ende wat meer 't Zeewaert ist altemael modder / op 20. ende 25. badem seer goede grondt / sult u best doen die ankeren naert landt toe wel te vertupen en te verskeren want men daer seer sterke luyen van overt landt crijgt : Dit hoog Eplandeken ofte spitfighen top is ghelegghen op de hooghte van 5. en half graden : want hebbe alhier dichtwils de hoogte vande Son ghenomen en ghepeyt / daer gheanchert weseude : Op de selfde hooghte leyt van ghelegghen de mont ofte ingaanch want Canael / ofte die Straet van Sunda.

Mer heeft dese naevolghende Eplanden 't Zeewaert / als men naer de mont ofte incomste vande straet toe loopt / te weten / d'eerste Eplanden zijn ghelegghen naert wessen Zeewaert in / vande noozd. spitfighen top / ofte 't hooghe Eplandeken af / ende naert west

zupdwesten ses ofte seven mijlen weegs / heeft men eenen gantschen reghel Eplanden / met sommighe Clippen daer ontrent liggen / ende naert zupden ander 6. ofte 7. mijlen / liggen ander hooge ende groote Eplanden / als oock mede int zupdwesten daer van / zijn ander Eplanden : tusschen alle dese Eplanden in / heeft men veel Cannalen / welcke soo smal tusschen den anderen dooz loopen / dat men daer in verwert om weer wpt te raken : Het beste Canael om dooz te loopen / hebbe gebonden by de voorscheyden hooghe top ofte spitfighen Eplandeken heen / te weten aende zupdoost zijde / streckende noozdoost ende zupdwest / in alle dese Cannalen en hebt anders niet te breezen / dan dat ghy dooz ooghen siet / etc.

Dat 29. Capittel.

Om te seylen van Calapa uyt het Eylande Java major naer China toe, mer alle die Courten ende streckinghe vande selfde Navigatie int particulier verclaert.

Eplande uyt die Haven van Calapa, sult loopen naer een Eplandeken ghelegghen naer de punt van Batavon toe / (te weten 't naeste aent landt) waer mede sult terstont comen te sien twee hoeken van sant dypen / welcke naer d' Eplandekens van te Zeewaert toe strecken / als u de selfde aende rechter handt blijven / soo moecht ghy tusschen d' Eplanden in comen loopen / te weten / dooz Canael daer u de wind best plaats toe gheeft : want zijn altemael schoone ende supere gronden : dese Eplanden gepasseert weseude sult langs de Cuffe heen loopen / nae de punt ofte hoek van Caravon toe / welcke is oostwaert aen / streckende ontrent derde half ofte drie mijlen weeghs / om van daer uwen cours dwers over te nemen / naert Epland van Lufepara toe.

Sult weten datmen van dese punt van Caravon af / (welcke is ghelegghen aende selfde Cuffe van Java) loopt naert Eplandt van Lufepara ofte Lafapara toe / noorden ende zupden / ende heeft wat van noorden ten wessen / ende zupden ten oosten / ende is inde cours vijftigh mijlen : men doet dese cours aldus / om dief wille dat d'ooste ende oost zupdooste winden in dese coutrepe alsdan beginnen te wapen / te weten / soo heeft als de Riep maent aen comt / van ghelijcken soo beginnen alsdan de wateren ende stroomen te loopen / met die Monfen want jaer (dat is die Conjunctie en de tijt vande besette winde naer die Straet van Sunda toe) te weten / naert Canael van Fauon genaemt / welcke begint vande mont af / ende streckt tot eenen dieken hoek ende inwijck met een Risse toe / ghelegghen aende Cuffe van Samatra, ontrent achtien ofte neghentien mijlen van Lufepara af / weseude inde coutrepe boven verhaelt / by de punt oft hoek van Karavon, (welcke ghelegen is drie mijlen vande Haven van Kalapa af) sult uwen cours nemen noozd noozdoost aen / 8. ofte 9. mijlen weeghs / waer mede sult comen te sien een ront Eplandt / welck u sal blijven aende zijde want land van Sunda ofte Java, vooz by dit Eplandt weseude sult westwaert daer van af / eenen gheheelen reghel Eplanden sien / die altesamen noorden ende zupden aen strecken tot vooz by de coutrepe vande mondt vande Straet vande Sunda, by dit vooz. ront Eplandt sult grondt binden op 20. badem diepten / op welcke diepten sult uwen cours nemen noorden

Verhaelt van berfcheyden Eplanden ende clippen die men op bysonder stercken nae de Straet van Sunda passeert.

Deel smalle Cannalen tusschen de Eplanden daer men in verdoort / mitgh. derg een aen- loijs van den rechten ende besten Canael.

Kenst ghy der Courten, passagie / kenst de rypen ende bergingen van Calapa naert Epland van Lufepara.

Op want tijt int jaer datmen naede Straeten van Sunda oft den Canael van Fauon seyt / oock hoe de passagie gheleggen is / en wat men out moet.

Mer. seyt u oin- ge dooz de periculen der verborgen Clippen en ondiepten des inwijck tusschen de Eplanden.

Gheleggen- heit ende gebaete der Straet ende des Eplandts Sunda.

Haven int Epland Java daer de Portugesen den Peper des selfden landts laden.

Kenst ghy hoemen boeren : is al na Samatra sien mach.

Verloijst der plaetsen ende diepten daer men aent mont der Straeten van Sunda seylende ankeren mach.

Den mont der Straeten van Sunda als oock hoe de hooghe gheleggen de Eplanden want op 5. en half graden.

noozden ende noozden ten westen aen / waer mede altoos sult blijven int gesicht vande boden ghementioneerde Eplanden / tot het eynde van dien / altoos met die voossepde diepten van 20. badem. Als ghy dese Eplanden begint te verliesen / upt het ghesicht / daer voossepde wesen / soo sult terstont op de 14. ende 13. badem comen / ende op de 13. badem wesen / de / sult de selfde cours van noozden ende noozden ten oosten aen loopen / tot dat ghy naer u gissinghe t Eplandt van Lufepara op 15. ofte 16. mijlen nae zijdt : op dese contreye comende / soo loopt terstont bypelijcken op de streck vant noozden aen / alhier sal u de diepten beginnen te minderen tot op elf badem / 'twelcke etnen goede cours is : want op meer diepten loopende / sout bukten Lufepara om loopen : Scyende aldus noozden aen als ghesepdt is op elf badem diepten / soo hebt ghy den rechten cours tot dat ghy comt op de diepten van neghen badem / aldaer wesen de soo siet 'dooz u upt : want en sult niet langhe loopen / ofte ghy sult het Eplandt van Lufepara comen te sien / 'twelcke hem sal op doen ghelijck twee clepne heubelen / streckende oost ende west metten anderen / wesen de vane oosten groeter als d'ander : op alle dese voossepde wegh / hebbe inde Mep maent ghebonden ooste ende oost zupdooste winden / als boven gheroert is ende naer dat die ghetpden vant water winden / ende stroomen zyn / sult u reguleren / in sulcker voegen dat ghy altoos in uwen cours noozden behout. Want dit is den rechten cours ende wegh / te weten / vande punt ofte hoeck van Caravon af / tot het Epland Lufepara toe / ende so ghy latert sepl ginct / hebbende de winden ruymier / sonder cenich abatement ofte afslach / sult uwen cours recht naen doen : want is seer periculeus bukten t Eplandt van Lufepara om te loopen / daerom sult uwen wegh nemen / in voegen dat u tselfde Epland aende oost zijde blijft / om dieswille datmen van Lufepara twaelf mijlen oost af een ander Epland heeft / 'twelcke ghenaemt wort Lufepara falca : dat is / valsch Lufepara. om dat ter veel Schepen met bedrogghen zyn gheweest / die meenden dat het trechte Lufepara was / comende vant Epland Java af / waerom dat sy't den naem van Lufepara falca ghegeven hebben : men moeter hem van wachten / want heeft noozden daer van afeenen grooten inwijck / ghelegghen int Eplandt van Banca, en die daer in loopt can quajick weder op de rechte wegh gheraken : want de winden daer seer scherp sijn / soo datmen daer groote moepden ende perijckel dooz heeft / om in de Straet te comen / ghelijck als sommighe schepen wel ghebeurt is / die haer met valsch Lufepara bezogghen vonden / daerom waerschouwen een peder / dat soo warmer ghy naer Lufepara toe loopt / dat ghy boven de 11. badem diepten niet en loopt / makende dat u t Epland van Lufepara int oosten blijft / om uwen cours ende wegh te versekeren.

Als ghy t Eplandt Lufepara int ghesicht rijght / daer op aen comende tot op drie mijlen naer / soo sult u wachten daer zupden ende noozden met over een te comen : want aende zijde vant noozden als ooc vant zupden / sijnt altermael tot over de derde half mijl / banken ende sandt dzoochten die seer periculeus sijn / waerom u terstont sult houden aende zijde vant zupdwesen / in voegghen dat ghy daer twee mijlen van af / naert lant van Samatra toe loopt / ick hebber selver onder een mijl van

af / ghepasseert / so dat wy die gheheele strant / als ooc een witte sant bancke gants ondeckt sagghen / welcke bancke is ghelegghen aende n. zijde / hebbe altoos ghebonden op desen wegh ende cours vijf en half badem modder gront : maer soo haest als ons t Epland bleef int zupdoosten / kregghen maer vier en half ende vier badem schaers / ende raecten tweemaal met het Roer aende grondt : maer waren clepne stooten / vonden over al sant gront : maer soo haest als wy ons wonden naert lant van Samatra toe quamen terstont op dieper grondt : daerom adverteer u altoos byde twee mijlen vant Epland af / nae Samatra toe te loopen / als ghy tselfde begint te ghenaken / so sult ghy in die contreye binden schaers vyf badem modder gront / ende alst u blijft int oosten soo zijdt ghy daer recht met over een / als dan sult ghy terstont aent lant van Samatra een punt landt sien / daer ghy naer toe sult loopen / so sult ghy terstont meer diepten binden / en naer de custe loopende / so ghenaecht de voossepden punt lants op een half mijl naer / sulter 10. badem diepten binden / van harde blacke gront / tot dat ghy een goet stuck weegs voossepde de punt zijt / men loopt de custe van Samatra te weten / vande Straet van Sunda af tot dese punt toe / noozd noozdoost ende zupd zupdwest.

Van dese eerste punt 3. groote mijlen voozt aen / heeft de selfde Custe van Samatra een ander punt / sult uwen wegh nemen daer langhe heen / ontrent een half mijl vande Custe af / altoos mettet loot inde hant / alwaer sult vinden de selfde diepten van 9. ende 10. badem harde gront / als ghy de voossepde tweede punt begint te ghenaken / soo sult ghy modder gront vinden / ende daer recht teghens over / te weten / aent Eplandt van banca lepd t ander hooghe punt landt ofte hoeck / alwaer het Cannael op sijn smalste is / mach wesen vant een lant tot het ander ontrent drie mijlen weegs : vande eerste punt tot die tweede punt is die cours noozden ende zupden.

Van dese tweede punt 5. mijlen vooztaen / soo heeft de Custe van Samatra noch een ander punt / welckmen met de tweede punt loopt / n. n.w. ende 3.3.0. ende is tusschen bepden altermael van bankachtighe ende seer ondiepe modder grondt / 'twelcke alsoo tot ontrent te midbewegen vant Cannael heen streckt / hebbende meer dan vier mijlen inde lenghte / te weten / langhe de Custe van Samatra heen tot een Rivier toe / die ghy sult comen te sien : wesen de soo verre als die voossepde punt / soo en weest niet onachtfaem om vloot altoos upt te werpen / sult comen tot op 5. badem modder gront / ende beneden d en niet loopen : want sout terstont op vier badem comen / moecht u reguleren naer de diepten die ghy vint / altoos uwen cours nemende aende zijde van Samatra boven de seben badem niet comende. Als ghy de voossepden Rivier int ghesichte rijght / en daer begint by te comen / so sal u de diepten terstont beginnen te vermeerderen / altoos daer dicht by heen loopende / tot dat ghy daer voossepde zijt / de punt tot op een half mijl naer ghenakende.

Van dese derde punt vier mijlen vooztaen lepd noch een ander punt / de welcke men loopt met dese punt oost zupdoost ende west noozdwest / uwen cours doende lant de custe heen tot op een half mijl van lant / op 7.8. badem diepten / is altermael tot die vierde punt toe modder gront.

Van dese 4. punt af tot de eerste mont ofte inwijck

Waer ontrent ende warmer men onbeschoont baet Epland Lufepara den rechten loop nemen mach.

Mercken ende op doeringe des Epland Lufepara ende waer gherpden ende de streckinge datmen dient te houden.

Waer schouwinge om dooz een Epland datich Lufepara genaemt met bedrogghen te noozden.

Op drie mijlen by Lufepara moet men wachten n. ende 3. niet over een te hanghen ende vanden cours diemen houden moet.

Mercken teycken om te houden coursen te seplen by Samatra neffens het punt des eplands banca ende meer ander punt.

Streckinge ende ontmoetingen des tweeden punts.

Waer schouwinge op wat plaats men wel opt loot moet passen / ende beneden 5. badem niet loopen mach.

Streckinge ende mercken des derde punts.

Tekingen
ende mer-
ken des
bierden
punts/
mits Waer-
schouwing
om de
monden
palimbon/
etc te
schouwen
ende wat
diepten en-
de coursen
men hou-
den moet.

inwijck van palimbon toe // genaemt Aprimeira Boca de Palimbon) mach wesen ontrent twee mijlen / en men loopt het oost ende west / ende o. ten 3. ende w. ten 11. Wefende tot op een mijl weeghs voortaan boorbp de vierde punt / soo sult u vande Luste af houwen / na de Zee toe / om te schouwen de monden van Palimbon. (As Bocas de Palimbon ghenaemt) sult maken dat ghy daer twee mijlen van afloopt (om oorsake vande veel sanden ende ondiepten diemen daer heeft) altoos met het loot inde handt / onder beses badem naert landt toe niet loopende / om verskeret te wesen: want vande vijf bademen comt men terstont op de vier ende van daer op boorogh / en wilt oock niet te diep loopen naer de zijde vant Eplandt banca toe: wantmen aldaer steenen en kuddsen heeft liggen / alwaer de Lunco (dat is t' schip) van An-ram de Payva op liep / t' welke was op 15. badem / ende raekten met het Roer aende steenen ofte Clippen / daerom adverteer u boven de 8. badem noch onder de 6. tot vijf ofte 5. en half badem toe niet te loopen / tot boor bp de tweede mont ofte inwijck ghenaemt A Segun- de boca de Palimbon , tot dicht bp de derde mont: want als u den bergh van Manopijn (dat is den hoek vant Eplandt banca) blijft int oosten by een vrank / alsdan sult ghy t' dwers over setten / nemende uwen cours twee mijlen daer van af / om te schouwen een Riffe die daer zuyt west van af steekt.

Wefende in de contreppe dat u den berg van Manopijn int zuydtoosten blijft / soo sult ghy noorden ende noorden ten oosten aen loopen / op welke cours sult comen te sien seven Eplandekens / altesamen by den anderen gheleghen / ghenaemt van die vant lant / Pulo Tayo, syn gelegghen ontrent 15. mijlen van Manopijn af: Dese Eplanden sullen u blijven aende zijde vant zuydtoosten: met dese Eplanden ober een zijnde / sult komen te sien een kleyn Eplandt gheleghen int noordwesten / welke heeft twee heubelen / makende t'fatsoen van twee marmen / leyd ontrent seven mijlen van de boorscheyden Eplandekens af / is genaemt Pulo Pon.

Van dese boorsepde Eplandekens af / soo is uwen wegh boorbp dit Eplant heen / ende soo't claeer weer waer / soo sult boorbp dit Eplandt voortaan comen te sien het Eplandt van Linga, t' welke seer groot is / hebbende twee hooghe kuddsen noorden ende zupden vanden anderen verscheppen / op de Rodise vant zupden / te weten / op de noorder hoek heeft het eenen spit sighen hooghen top staen / met twee uytstekende heubelen gheleghen Hasen ooren / sult op dese cours 9. ende 10. badem diepten vinden / altemael modder grondt: Van dese boorsepde Eplandekens ontrent vijf ofte ses mijlen noordooftwaert aen / leyd een ander cleyn Eplandt / ende dicht byt Eplandt van banca, sult twee ofte drie Eplandekens sien ligghen / als ghy dese comt te sien / so en wiltse niet boorbp passeren / want zijn die van Pulo Tayo die ghy soecht.

By dese Eplandekens van pulo Tayo wese- sende als gheseyt is / soo sult u beste doen daer dichter by heen te loopen / als byt Eplant van pulo pon, doende uwen cours noorden ende noorden ten oosten aen waermede sult comen te sien het Eplandt van binton ende pulo pan- jon, welke daer dicht by (aende ooster hoec) leyt / makende van tusschen beyden boor een cleyn Camael. Van dit Eplant pulo panjon, af / twee mijlen naert zuydoosten leyt een ront

Eplant vol geboomten / moecht tusschen beyde Eplanden / ofte byten t'ronde Eplanden heen passeren: want is ober al schoone ende diepe gront u wachtende van een Riffe ghe- legen int zupden / ontrent twee mijlen van dit ront Eplant af / daermen de Zee op siet by- ken / mach wesen van een scheut / van een G- telingh lanch / uyt dese Eplanden van daen zijnde / soo loopt terstont noorden aen / waer mede sult comen te sien die pedra branqua, dat is: de witte steen ofte Clippe / daer by inde Navigatie van Malacca naer China dickwils mentie van ghemaecht hebben: Van hier af voortaan sult uwen wegh ende cours nemen als inde beschrijptie ende Coursen van Malacca naer China gheleert is / waerom niet noo- d. ch is alhier weder te verhalen.

Vande Eplanden pulo Tayo booren gesept / tot het boorsepde Eplandt pulo panjon, mach wesen inde cours ontrent 37. mijlen luttel min- ofte meer / etc.

Dat 30. Capittel.

Die Navigatie ende Coursen, midtsgaders de de- schrijptie van d'Eylanden van Canton met al de custe, hoecken, havens, ende Eylanden van t'co- ninckrijk van China tot Liampo ende Nanquin toe, met alle die streckinghe ende gheleghent- heyd van dien, op't breedste ende Correckste verclaert.

Dese beschrijptie vande Navigatie en- de Coursen van Malacca naer chynen toe / hebben wy aen-ghewesen d'in- comsten en Camaelen vande eerste Eplanden diemen noemt van Canton, gelegen op 21. en half graden / welke is het Eplandt ge- naemt Ilhas de Sanchoan, ende die anderen van daer af / naer t' lant toe ghelegen / als oock het Eplandt van Vasco de Farja: Sult weten dat van dit Eplant Sanchoan, (welcke als ghe- seyt is teerste ende ruysterste Zeewaert ge- gheghen is) tot eenen hoek gheleghen 12. mijlen vant Eplant Laman, soo looptmen byten alle dese Eplanden af oost noordtoost ende west zuydtoost: Dese Eplanden strecken tot op 38. ende 39. mijlen boor byt Eplant Sanchoan voortaan / ende vant selde Eplant tot Lampa- con zijn 11. mijlen / ende tot die Haven van Ma- cau 18. mijlen / ende van Macau tot het eplandt van d' Eplanden zijn 21. mijlen: Dese Eplanden van Sanchoan af tot Macau toe / te weten / van dit t' Zeewaert op de rp volghen / zijn veel ende dicht by den anderen / welke van verre altesamen een lant schijnen te wesen / en- de van daer voortaan so beginnense minder ende verscheppender te worden / so datmense bescheydelijck ghenoech can sien ende onder- scheyden dattet Eplanden zijn / op alle desen weg tot aent eynde van dien / te weten / t' Ze- waert daer van af / en hebt u nielwys van te wachten / dan van dat ghy boor ooghen siet: maer hebt alkerlijc 10. ofte 12. Eplandekens ofte Dreenclippen / gheleghen 14. mijlen van Macau voortaan / te weten / Zeewaert van een Eplant af / tusschen welke Clippen ende Eplant machmen ghenoech passeren byt Eplant heen loopende / want is een schoon ende groot Camael ofte willende machmen t' Zeewaert van byten de Clippen heen byt passeren / soo men daer niet en begeert tussche boor te loope.

Sullen als nu alhier verclaren de Naviga- tie ende Coursen / niet die Camalen (diemen noemt As Yhas de Sanchoan, ofte van canton) boor / so is

Wat-
schouwinge
boor een
Rif.

Wanneer-
men vech-
t' Brangua
dat is den
witten steen
int ghelechte
crischt.
Het Ep-
lant Pulo
Panjon
leyt 37.
mijlen van
d'Epland-
den van
Pulo
Capo.

Hoe de
streckinghe
der Camalen
van
Malacca
na China
liggen midt-
gaders be-
der Cour-
sen langhe
d'Epland-
den San-
choan, ende
Vasco de
Farja etc.

De Eplan-
den van
Sanchoan
tot macau
schijnen
eert t' sa-
men een
lant te
wesen ende
waer clippen
ende Ep-
lant den
boorts ont-
moet wer-
den ontrent
Macau.

Beschrij-
vinge der
coursen /
Camalen
ende
Eplanden
tusschen de
Eplanden
ghenaemt
Sanchoan
ofte Canton

Streckinge
des Havens
Comay toe
Macau.

so is te weten dat 14. mijlen nooydt nooyd-
oost vant Eplandt Sanchoan af/is gelegen een
hoek landts / welke van daer af naen
streckt tot de Haven van Comay toe/ook me-
de soo loopt het landt van daer af oost aen / 5.
mijlen weeghs al waert een eynde maecht/
streckende van daer af 4. mijlen innewaerts
nooyden aen / van waer het weder oostwaert
upt comt tot Macau toe : In dit landt dat oost
aen streckt heefmen enen clepnen inwoyck/
van waermen oost aen loopt tot Comay toe/
wozt bevaren vande Lenteas ende Bancoius, dat
zijn de Chijsse Barken ofte Lichters die de
roopmanschappen ende goederen aen de Luncos
ofte Schepen (die van Syan aldaer comen lan-
den) af ende aen voeren: dit landt maecht een
vershepden Eplant / welck men noemt Taa-
quinton, drie mijlen boozt by den voossepden
clepnen inwoyck booztaen / is gelegen een van-
de monden ofte inkomsten vande Rivier van
Canton, die genoemt wozt Kamon, is van een
schoone inkomst: want daer groote Bancoins
ofte Chijsse Lichters door heen varen / nae
de Stadt van Canton toe / boozt by dese mont
ofte inkomst van Camon booztaen leyt de Ha-
ven van Pighal, ende 't Zeewaert / te weten/
dicht by de inkomst van dien is ghelegen een
sant dzooght daermen hem van moet wach-
ten / twee mijlen boozt by dese Haven van Pin-
hal booztaen / heefmen d' ander mont ofte in-
komst daermen naer Canton toe loopt / met
die clepne lanteas ende Bancoins, 't welke wozt
ghenaemt vande Portugesen / As Orelhas de
Lebre, dat is: die Hasen oogen / om dies wille
dattet binnen int landt twee hooghe spitse
toppen van Berghen heeft / makende de ghe-
lykenisse van Hasen oogen : een weynig by
nien dese mont ofte inkomst leyt een Riffe / die
men ghenoech sien mach : Van hier af tot de
Haven van Macau toe zijn ontrent drie mijlen/
men loopt langhs 't lant heen / boozt een smal
en ondiep Canael / 't welke maer anderhalf
badem / diepten heeft / te weten / met hoogh
water.

De wester hoek van Taaquinton boozschre-
ven leyt nooyden ende zupden metten midden
van 't Canael / van de inkomst van Sanchoan
ende 't Eplandt van Vasco de Faria : Dit Ep-
landt van Vasco de Faria streckt oostwaert aen/
ghelyck als Taaquinton, ende ligghen nooy-
den ende zupden metten anderen : Dese in-
komst ofte 't Canael (dat beyde dese Eplanden
maect) is van een schoone ende supher mod-
der grondt / om daer in te ankeren / soo moet-
ment dicht by 't Eplandt van Vasco de Faria
setten / te weten de midde weeghen afwaert
goet versch water heeft : Vande ooster punt
ofte hoek van dit boozsepde Eplandt af / tot
die punt van Taaquinton toe / heefmen een
Bankhe van drie badem diepten / modder
grondt / wesende het diepste daer op by 't Ep-
landt van Vasco de Faria boozsept / ende daer
over ghepasseert wesende / heefmen meer
diepten.

Die gheen die begheert te varen van 't Ep-
landt Sanchoan af naer Macau toe / heeft twee
wegghen / waer van die aldersekerste is / upt-
waerts aen / te weten door de mont of 't Ca-
nael van tusschent Eplant van Vasco de Faria,
loopende 't Zeewaert langhs d' Eplanden
heen / ghelyck als de gheen die van buyten
upter Zee comt / den anderen wegh is oost
aen door 't Canael van Taaquinton, ende Vasco
de Faria heen : Comende aent eynde van dien/
te weten / vier mijlen weeghs nooydooft aen/
sult comen te sien de Haven van Lampacon,

welcke zijn twee hooghe ende groote Eplan-
den met veel gheboomten / streckende oost en-
de west. De mont ofte inkomst van dese
Haven ('t welke tusschen die boozsepde Ep-
landen is) heeft vier vijf bademen diepten
binnen in / van moztwe modder-grondt / waer-
om daer quaet te ankeren is / ende daer gaet
een gheweldige stroom / heeft aen de inkomst
vant west een groot Eplanden ofte Steen-
clippe liggen / te weten / recht te midde wegen
vande mont / die in dese Haven begeert te loo-
pen van dese west sijde / sal tusschen dese groo-
te Clippe / ende het zupd Eplandt heen loo-
pen / alhier heefmen een bankhe van 8. spamen
waters modder grondt / naer 't 3. van dese twee
Eplanden heefmen een ander groot en hoogh
Eplant / 't welke streckt n.o. ende 3. w. tussche
dit Eplandt ende Lampacon machmen wel
door passeren. Xende oost sijde vande mont
ofte inkomst vande Haven van Lampacon,
leyt een groot ende hoogh Eplant / streckende
nooyden ende zupen. De zupder hoek van
dit Eplandt leyt oost ende west / met den oo-
ster hoek van het nooyder Eplandt van Lam-
pacon, ende het Canael dat tusschen dese
twee Eplanden door loopt / 't welke streckt
nooyden aen / is diep ende schoon / hebbende
ontrent een schuit van een Lepel stuck inde
beede.

Dicht aende ooster hoek vant zupder Ep-
landt van Lampacon, leyt een ronde Steen-
clippe / ende wat oostwaerder aen / is gelegen
een groot ende hoog Eplant / streckende aende
nooyd sijde o. ende w. ende w. sijden. w. ende
3. oost. Dese Canalen / welke dese Steenclip-
pe maect / zijn diep ende schoon. Van dese steen-
clippe af 3. o. waert aen / heefmen eenen upt-
gangh ofte Canael / streckende 't Zeewaert
in / altemael van sant grondt / met 3. badem diep-
ten / waer door alle de Schepen loopen / die van
Lampacon af comen / en buyten begheeren te:
wesen 't 3. na wat wege dat het wesen mach
want vande west sijde is ondiep / als gheseyt
is. Van Lampacon 7. mijlen oost aen / is ghe-
legen Macau, ende men heeft een regel Eplan-
den op de selfde streckinge tot Macau toe / alle
dese eplanden blijven aen de zupd sijde / ende
van daer af tot het vafte lant toe / zijn ontrent
5. ofte 6. mijlen. Dese Golve / ofte spatie van
tusschen d' eplanden ende het vafte lant / als
ook van Lampacon af tot Macau toe / is alte-
mael een open Zee / ende en heeft niet meer dan
2. ofte 3. eplandkens / doch is over al een
bankachtigh grondt / want het alderdiepste
van dien is 2. badem / welke is tot op een
mijl nae aent vafte lant / ende het Canael / het
welcke loopt vande zee af nae de mont ofte
inkomst vande Rivier van Canton toe / (die
men heet / der Hasen oogen) loopt langhs de
Eplanden van de Haven van Macau heen.

Keerende weder te rugge aen / 't Eplandt
van Vasco de Faria, comende met het eynde
van dien over een / soo heefmen daer by een
ander hoogh ende ront Eplandt / tusschen dese
twee Eplanden door looptmen 't zeewaert
in / ende boozt by dit boozsepde Eplant / heef-
men een reghel van ander Eplanden / welke
strecken tot die mont ofte het Canael toe /
(daermen door loopt / almen van upter zee
nae Macau toe comt) ende st. ecken oost nooyd-
oost aen.

Alle dese Canalen ofte doorganghen / die
van upter Zee daer tusschen heen loopen / zijn

Maer on-
trent dat
men de
Haven van
Lampacon
siet / ende
van de
mercken
daer gele-
gen

Quaet
anker-
grondt.

Moeten in
de Haven
loopen sal.

En mod-
der dzooght

Streckinge
des eplands
ende Haven
van Lampacon.

Tusschen
een steen-
clippe ende
een hoogh
eplant een
schoondiep
Canael.

Ondiepten
ende stre-
kingen vant
Lampacon
tot Macau

Gelopen
ende diepte
een golfs

Streckinge
ende Can-
nael na de
Rivier van
Canton.

Streckingen
mercken/
Eplanden /
panten/
Canalen
ende diep-
ten vant
Eplant /
for de
Faria na
Macau / m
de booghs.

Den Rit-
wijck tot
Comay
weert van
Chijsse
Lichters be-
varen / om
de goederen
aen de
Schepen
van Canton
te brengen.
De Rivier
van Canton
is gemaect
Canton /
hebbende
boozts boozt
by haer de
Haven van
Pighal / met
een dzooght
ter zee
waerts die
men schou-
wen moet.

En
elepten
Sanchoan
Canton.
Een spise
ge berg top
om de Hasen
oogen ge-
noemt daer-
men een rij
schouwen
ende een
Canael van
anderhalf
badem
honden
moet op
hoogwater.

Van stre-
kingen/
courfen/
bergh/
waert / diep
en banken
ende grond-
ten des
hoek
Taa-
quinton en-
de des Ca-
naels van
Sanchoan
by 't Eplant
Vasco de
Faria ende
boogts.

Want Ep-
landt San-
choan nae
Macau
zijn twee
passen / en-
de welck
best daer
vant is
waer ber-
haelt

zijn altemael supber ende schoon/ende en hebt daer nieuwers vooz te vresen van dat ghy siet.

Sult langs dese Eplanden heen loopen / die latende van die zupd sijde/hebbende aende sijde vant noorden d' Eplanden van Lambacon. Als ghy met die selfde ober een comt / soo sult ghy int n. o. comen te sien een Eplant / twelck een punt lants van een seer witte sant strant heeft / op welcke punt sult aen loopen : want men heeft van daer af / nae d' Eplanden van Lampacon toe een sant bancke / waer van het alderdiepste lange dese punt heen is / sult daer by heen loopen / tot op een scheut van een Gotelingh naer. Zoo waemer ghy dese punt gepasseert zijt / soo loopt n. o. aen / so sal u blijven vande sijde vant n. w. een groot ende hoog epland / twelcke is gheleghen o. ende w. met het zupder Eplant van Lampacon, tusschen dit en Lampacon en heeftmen anders geen verhinde ringe dan die groote Steen-clippen/hier voozren geroert: Sult loopen op de zupd oost punt van dit Epland aen / dat latende aende sijde vant noordwest loopende doozt Canael dat tusschen dit ende ander Epland (dat westwaerder aen leyt) dooz loopt : Hier dooz wesende / so sinen in het Canael / twelck van upter Zee af na de mont (genaemt der Hasen ozen) noorden aen loopt / en vant Canael af westwaert aen / so is de wegh na Macau toe. Ick en stelle alleen desen wegh ende cours niet : want hebbe die op een ander verlaert en aengewesen / te weten / inde Navigatie van Malacca nae Chyna. Die tusschen dese Eplanden doozbaert / is hem altoos noodgh met het loot gestadigh in de hant te gaen en te diepen.

Van Macau 7. mijlen n. o. aen / is gheleghen een seer groot ende hoogh Eplant / van een seer hoogen ende spitsighen top / leyt inde grootste mont ofte incomste vande Rivier van Cantos, dooz welck de groote Luncos (dat zijn die Spaensche coopvaerders) inloopen / daer onse Schepen / (te weten / de Portugesche) oock wel dooz moghen passeren / en vande wester hoeck van dit Eplant / te weten / een half mijl zupen aen / zijn gelegen etijliche Steen-clippe / tussche welcke ender Eplant het ober al diep en schoon is / als oock langhs het Eplant vande zupd sijde heen. Dooz by dese Steenclippen t Zee waert aen / heeftmen sommige clepne Eplanden liggen / ende wat booz by dese Eplanden / wat meer t Zee waert aen / zijn gelegen etijliche andere groote eplanden / en sult tusschen de doozlepde steenclippen / ende die clepne Eplanden niet passeren : maer tusschen de clepne ende de groote Eplanden mooght vepelijcken sonder schpooten dooz loopen.

Van Macau 4. mijlen 3. o. aen / leyt een groot ende hoogh Eplant / wesende in twee gedeelt met een seer cleyn doozlooppent water vande Zee / ende vertoont hem van berre als een schip / en heeft noch wildernisse noch geboomte / een half mijl daer van af nae het lant toe / heeftmen een ander langwerpent Eplant met geboomte / te middewegen vant Canael : van tusschen dese twee eplanden / te weten / inde incomste aende sijde van Macau is ghelegen een Steen ofte Clippe daert water over spoek / waer van u allen sult wachten : want d' rest ober al supber ende schoon is.

Van dit groot Epland (dat hem in twee deelt) af / o. 3. o. aen 6. mijlen / leyd een ander langwerpent ende hoogh Eplant (met een seer swart schijnende boschagie van geboomten /) welck men noemt Tonquon, ende van daer af

een half mijl tzeewaert aen / leyd een reghel van 10. ofte 12. Eplandkens ofte Clippen / sult loopen tusschen die ende t' Eplandt heen / alwaert schoon is / ofte mooght oock tzeewaert bukten alle d' Eplandkens heen loopen willende. Van dit vooz 3. Eplandt af na lant toe / tot op een mijl ofte daer ontrent is gheleghen eer ander leegh ende lang Eplant niet geboomten / te midde wegen vant Canael : Van tusschen dese 2. Eplanden heeft een Eplandeken ofte Clippe liggen / ende noch een ander by t' eplant van te landwaerts : Tusschen dese Clippe van te middewegen vant Canael ende t' eplant van tzeewaert is diep ende schoon / ende aende o. n. o. punt vant eplant tzeewaert / aende sijde vant lant / heeftmen eenen cleynen Inwijck ofte Bap / alwaer een goet beschutsel is vooz de Monson vande zupewinden / ende heeft goet versch water : Rontom dit eplant Tonquon, ist ober al schoon.

Heerende weder op het groote eplandt vanden hoogen top / gelegen inde mont vande Rivier van Canton, te weten / vande wester punt van het selfde Eplant af 7. ofte 8. mijlen / o. 3. o. aen / is gelegen een hoogh groot ende langhwerpent eplandt / twelcke is streckende u. w. endes, o. is gantsch sonder geboomten ofte eenigh wildernisse. Vande zupdooster punt vant selfde eplant af / een half mijl tzeewaert aen / leyt een ander ront ende hoogh Eplandt, t Canael dat tusschen dese twee eplanden dooz loopt is diep ende schoon. Vande n. o. sijde van dit groot eplant / te weten / vant midden van dien nae het lant toe / zijn ghelegen twee ofte drie langh werpende ghecloven eplandkens ofte Subsen / daer dicht by van een rosachtighe aerde : sonder eenighe gheboomten. Tusschen het eynde vant n. w. van het vooz 3. eplant ende het lant loopt een cleyn Canael / dooz het welke die clepne Bancois (dat zijn de Chijsche Barken ende lichters) heen loopen. Van Canton tot dit vooz 3. Eplandt / maecht het water een Golbe ofte Inwijck: Dooz dese rontrepe looptmen alsinen van Japon afcomt: Van dit langwerpent ende ront Eplandt af / te weten / vande mont van tusschen beyde / 7. mijlen o. n. o. aen / heeft het landt eenen hoeck van een hoog ende effen lant boven op / vol van een swart schijnende wildernisse / hebbende de dees sijde van het w. 3. w. een stept afgebicht lant / ende na het o. n. o. loopt het al dalende af: van dit landt af steekt een punt tzeewaert in / ende recht tegghens dese punt ober / tot ontrent een Roer schuts berre / is gheleghen een groot ende langh Eplant / streckende gelijc als de Custe. Het Canael van tusschen dese punt ende tvooz 3. Eplant heeft schae 3. badem diepten. Binnen die punt na het landt toe / te weten aende w. 3. w. sijde / heeftmen veel ende goede Reeden te anchoren (vooz de Monson van Chyna, op 7. ende 8. badem diepten / modder gront: Ick heb daer aen anchor gelegen / comen van het Eplandt Japon af / ende quamen dooz vooz 3. clepne Canael geloopt : alhier volepden alle die Eplanden van diemen heet As Ihas de Canton, ofted eplanden van Canton: Dese wegh vande 2. vooz 3. eplanden af / tot dese punt ofte hoeck landt toe / maecht een Golbe / dooz den grooten Inwijck biert heeft / is op dese diwers wegh ober al supber ende schoon / ende alst eenigh hart weer is / soo gaet alhier een seer hol water / namentlijcken dicht / byt Canael vande twee eplanden.

Van dese vooz 3. punt vant lant ende hoeck vande eplanden af 6. mijlen de Custe voozt aen / is ghe-

Strecking
gen
strecken /
Eplanden
Canalen en
de diepten /
er.
van het
grote ep-
lant na
Tonquon /
ende ander
Eplanden.

Goede be-
schutsel
dooz de
Monson /
ende gelyc
van versch
water.

Belegemin-
ge vant
grote
eplant na de
sijde
van Canton /
tot een an-
der eplant /
ende de
placfen
daermen
van Japon
af comt.

aencomende
mercken
ende ghe-
dachten
vant langh
werpent.
lant o. n. o.
aen / tot een
opstekende
punt lants.

Canalen
schae 3.
badem
diep een
goede
Reede.

Het eynde
der epland
van Canton.

Golbe dooz
dringroet
Inwijck is
doozgaens
supber ende
schoon /
maer ghet
hol in hart
weder.

En punt
vants van
waterstrant
daerme op
aenlepen
moet.

Doemen
vooz 3. stre-
ken / al / ende
wat perij-
kelen te
schouwen
zijn.

Wanneer
men inde
Canael (de
Hase o. en
genaemt)
is aende
hoek dat
steekt nae
Macau.

Te nooz-
dooster stre-
ken
mercken /
eplanden
belopen en-
de diepten
van
Macau
tot de
Rivier van
Canton.

En hoogh
Eplant
met andere
mercken
ende diep-
ten / vooz
waert van
Macau.

En Steen
clip diemen
schouwen
moet.

Een Zee-
wijck heb-
bende
sommighe
eplanden
heest ende
clippen / zijn
de getij-
felijck in
storm ende
ontweer.

Clippe op
23. en half
graden ber-
toont hem
als een sep-
lent schip.

Doochtten
ende kuffen
van root
sant die
gen C.
nael hebben

Een punt
lant op
den 25. en
half graden
daer men
bupten alle
hoeken
loopt.

Gelegent-
heyt van
Kado Sal
zijn de een
grootte ha-
den.

De Rivier
Porto de
Pecas daer
Chijnsche
zijde werck
gemaect
worden.

Het epland
Lamon leyt
op 23. en
hierendeel
graden.

Hoehemhet
epland Lamon
ontbetoont
als men van
Macau
komt als
ook van
de clippen
ende perils
ten daer
ontrent.

is ghelegen eenen Anwijck hebbende sommi-
ge Eplandkens ende Clippen inde mont van
dien liggen / te weten / aende zijde vant o.n.o.
de welcke een goet beschutsel zijn vooz enige
stroomen ende ontweder : Men heeft alhier
victalie ende ander lijfstochten van doen / we-
fende 4 mijlen t' Zeewaert daer van af / is ge-
legen een steen-rotse ofte Clippe die hem van
verre vertoont gelijk een seplent schip / op de
hoogte van 22. en 1. derden deel graden. De-
se Cufte is langhs de Zee heen / altemael van
een leegh lant ende sant stranden / wefende van
binnen een hoog lant / streckende o. n. o. aen /
tot een punt lants toe / ghelegen 15. mijle vant
Eplandt Lamon, men mach het over al anke-
ren / ende is inde distantie tot dese punt landt
toe 18. mijlen.

Sult weten dat vande contreye vant epnde
van d' Eplanden van Canton af / tot het Ep-
landt Lamon toe / te weten / 18. mijlen t' zee-
waert in / zijn gelegen etlijken dooghten ende
kuffen van root sandt / die met leegh water on-
deckt zijn / op welcke plaetse de Bisschers van
alle dese Cufte haer visscherre houden : Alle
dese voorszeyden dooghten ende kuffen zijn
ghefloten / sonder eenighe Camalen ofte pas-
sagien te hebben.

Vande boven ghementioneerde punt lants
(die 15. mijlen vant Epland Lamon leydt) af /
tot die Enscada das Camorijs, (dat is : den An-
wijck vande Barnaet) toe / die vande Chijnen
Cayto genaemt wort / ghelegen op de hooghte
van 25. en een half graden rupm / looptmen
de Cufte n. o. ende 3. w. ende n. o. ten o. ende
3. w. ten 3. te weten / bupten alle de punten en
hoeken heen / is inde cours 86. mijlen. Nu
kerende weder tot den hoek / so heestmen van
daer af tot Lamon toe 15. mijlen. Chien mijlen
van de voorsz. hoek voogtaen / leydt een Ri-
vier ghenaemt Ryo do Sal, (dat is / de Rivier
vant Sout /) van waer het Sout nae Canton
toe ghehoert wert : is van een groote Haven
ende incomste. Dese Rivier vant Sout gepas-
seert wefende / te weten / 4. mijlen vooz aen /
heestmen een ander Rivier / ghelegghen by een
ander punt lants ofte hoek / welcke Rivier van
de Chijnen genaemt wort Chaochen ende van
de Portugesen Oporto de pecas, dat is de Ha-
ven vande Strucken : want alhier ghemaeckt
worden de goede Chijnsche stucken van Zij-
de / ende ander costelijck tuygh. Dese Rivier
is seer groot / ende heeft veel bewoonde plaet-
sen ende vlieden te landwaerts in / langhs de
watercant heen liggen / is ghelegghen met de
zuydwester hoek van het Eplandt Lamon,
nozt zuydoost ende west noordwest.

Het Eplandt van Lamon is ghelegen op de
hooghte van 23. en 1. vierendeel graden / is
groot ende seer hoog / bedect van wilbernisse
ende geboomten / streckt gelijk als de Cufte
lept / ontrent een mijl weeghs verscheyden
vant vaste lant / als men (van Macau af comen-
de) daer langhs by heen seylt / te weten / aende
zijde van w. 3. w. soo doet het hem op ghelegh
twee Eplanden / al hoewel dat het maer een
en is / heeft aende 3. w. zijde / ofte de zijde vant
landt sommighe Steen-clippen recht by hem
leggen / die met leeg water ondeckt zijn / ende
met hoogh water / soo breecker de Zee op.
Dooz so is alle de reste vant Camael van
tusschen t' epland ende vaste kan schoon sup-
ber en diep genoerch / evenwel so en machmen
daer niet dooz passeren / want is vol van wil-
bernisse / en ander d'istigh tuygh / al hoewel
dat ick daer dooz gheweest hebbe dooz nootz

halvenmaer was met groote moeyten / waer-
omme niemandt rade daer dooz te loopen / ten-
waer met een Soma, (dat is een Chijnsche Car-
veel / daer sp met langhs de Cufte varen / en
haer handelinghe d'ijven) aen desen voorsz. 3.
wester hoek vant Epland / soo liggen t' Zee-
waert daer van af / etlijcke clepne blache Ep-
landkens ende ander kuffen / tusschen de
welcke ende het Eplandt men niet passeren en
mach / en heeft aende noozdoost hoek aende
zijde vant lant / een seer grooten Anwijck / al
waermen een goet beschutsel ende loutwe Rie
heeft dooz alle winden / daermen van gelijcken
met onse schepen mach in loopen / moedigh we-
sende / heestret 3. en een half badem diepten en
modder grondt : Om nu daer in te comen soo
sult ghy genaken ende loopen aende zijde vant
3. w. want ick hebber selver in geweest.

Van dese zuydwester punt vant voorsz. Ep-
lant af / anderhalf mijl t' Zeewaert in / heeft
men een Riffe / die hem boven twater ver-
toont / is van sommighe waere steenen / die op e-
en oostwaert aen strecken / tot ontrent 3. mij-
len weegs / ende heeft aent epnde van dien / 3.
blache langwarpende Clippen op een rp lig-
gen / waer van d' uiterste de grootste is : Men
emmach in geenderley wijse over noch tusschen
dese Riffe ende Clippen dooz loopen / maer
tusschen de Riffe ende t' Eplandt / heestret een
seer goetd Camal : want ick hebber selver
dooz ghepasseert / heestret 20. badem diepten
van clepne dun en blache sant gront / en heestret
anders niet te doen / dan ualleenlijck te hoeden
voort Epland / ende de voorsz. Riffe : Is goet
(vooz de geen die van Japon af comt) daer by
daegh dooz en te loopen : want soomen t' Zee-
waert bupten om loopt (om die Riffe te schou-
wen) soo ghebeurt het wel datmen de winden
aldaer scherp vint / en daerom qualijck aende
Cufte ran gheraken / waer dooz sp (so hem het
weer verheft) groote moeyten passeren.

Van dit Eplandt Lamon af / 16. ofte 7. mij-
len o. n. o. aen is gelegen de Haven van Cha-
baquon, welck is een arm vande Zee / die seer
diep te landwaerts in loopt / n. o. waert aen /
heft aende incomste van dien / te weten / aen-
de 3. o. zijde een dicke ende grote punt landt
liggen / die hem van daer voort aen seer ver-
heest en hoog op loopt / ende aende zijde vant
n. w. is een leegh landt van sandt stranden.
Vande voorsz. punt lants af op de selfde stre-
kinge (een scheut van een gotelinghe verre / is
ghelegen een Riffe van sant daert water op
breekt. Die in dese haven begeert te loopen /
moet ghenaken de zijde vant 3. o. loopende
langhs de punt vande incomste heen / heestret
der behalv badem diepten. Een half mijl boven
de voorsz. punt landt / te weten aent landt
vant zuydoosten / is ghelegghen eenen clepnen
intwijck ofte Sap van modder grondt / welcke
haben een goet beschutsel is vooz eenigh on-
weer / ende tot meerder versterktheyt / soo
machmen daer soo dicht aen het lant loopen /
datmen inde inodder dijst steken / ende spyt-
gen alsoo aent landt van het n. w. her welcke
voorz een Eplandken is / daer een bewoont
bleck ofte stede leyt / alwaermen veel grovan-
de ende lijfstochten vint. Dese vaert doetmen
aldus met luncos ende Somas, dat sijn Chij-
sche schepen ende Boots : Dese Haven is ge-
legen op 23. en een half graden.

Achter desen intwijck / te weten / aende zijde
vande Zee / leyt eenen anderen intwijck / alwaer
lant het (te weten eē scheut van een Lapeelstuc
daer van) sijn gelegen. ofte 5. eplandkens ofte
Clippen

Eplandken
ende kuffen
daer qua-
lijck te
passeren is.

Intwijck
daer men
vooz alle
winden
goede Rie-
de heeft. Van
3. en half
badem diep-
ten.

Een swart
steemgh
Rif 3. mij-
len lant
met 3. clip-
pen aent
epnde.

Goede Can-
nael tussche
het Rif en
de het Ep-
lant van 20.
badem.

Nebmen
waerombe-
ter dooz het
Camal van
bupten ont
der Rif te
loopen is.

De haven
Chaba-
quon leyt
7. mijlen vant
Epland
Lamon /
hebbende
aende 3. o.
zijde een
punt lants

Een sandt
Rif op de
selfde stre-
kinghe.

Normen
diep inde
Haven
looppemach

Een clepne
intwijck
by de punt
lants zijnde
goet
schutsel in
stroom.

Een be-
woont
bleck daer-
men
grovan-
de, kan beco-
men.
De Haven
lept op 23.
en een half
graden.

Een ander
Inwijck
met som-
ge clippen
baermen
tusschen
lant ende
de selve
passeren
magh.

Orbaente
des landes
tusschen de
twee In-
wijcken.

Vande ha-
ben van
Chamba-
quo tot
Chinon
looptmen
22. mijlen
n. o. ende
n. ten o. aen
goede diep-
te ende qua-
de stroomen.
bylant.

Wanden
swarten In-
wijcken
swarte wil-
dernisse
gelijc-
kend heeft
goede Ree-
de.

Twee mij-
len berde-
liggen 2.
wijte steen-
clippige Ep-
landt / 3. mi-
de tusschen
basse landt
ende de selve
overt al
schoon.

Wandestree-
kingen, clip-
pen, Inwijck-
diepten/
baermen
endegron-
den tusschen
den
swarten
Inwijck
ende de
Eplanden
Chionon.

Clippen / tusschen de welcke ende 't lant men
passeren mach : want iserschoon ende diep.
Desen Inwijck vande Eplanden is een be-
schutstel vooz de Monson van Malacca , (dat is
vooz de winden die inde rijden datmen van
Malacca af nae china comt wapen /) heeft bin-
nen in seer goede schoone gront : 't landt ghe-
legen tusschen dese twee voozs. inwijcken/
is van een hooghe ende groene Landbouw-
sonder eenighe wilbernisse ofte gheboomten
ende de vooz sepde Eplandekens zyn ront ende
hoogh / streckende altemael op een ry langhs
't landt heen.

Vande voozsepde Haven van 'cgambaqueo
af tot chinon toe / looptmen de Cusse n. o.
en o. ten n. ach / is inde distantie 22. mijlen/
is altemael van een hoogh landt / ende men
heeft dicht by 't landt 16. baden diepten/
en daer loopen veel quade ende groote stroom-
men : Heerende op Chamlaqueo, soo heeftmen
van daer af 6. ofte 7. mijlen voortaen / A Ense-
ada Pretra, (dat is der swarten Inwijck ghe-
sept / van die vant landt Lauho genaemt /) bo-
ven welcke is ghelegen een hoogh lant / met een
seer swart schijnende wilbernisse / ende heeft
inde mont vande incommen twee Eplandekens
ligghen / is binnen in van een schoone ende
goede grondt / wesenende een beschutstel vooz et-
lijke winden, alwaer Ru, Lobo met sijn schip/
ende noch een groote Junco ofte Chijs schip
verwintert heeft. Twee mijlen 't Zeewaert
daer van af / liggen 2. Eplandekens van wit-
te steen-clippen / dicht by den anderen / tus-
sche welcke ende 't basse lant ist ober al schoon.
Van dese Enseada Pretra ofte swarte inwijck /
7. mijlen voortaen / zyn gelegen 2. hooge ende
clepne Eplanden / (wat meer langhwerpenden
dan ront / sonder eenighe wilbernisse ofte ghe-
boomten) seer dicht by den anderen / strecken-
de n. w. ende 3. o. hebbende tusschen bepden
3. ofte 4. steen-clippen. Dese Eplanden ende
Clippen liggen verschepden vant basse lant/
ontrent een half mijl weeghs / ende daer recht
tegens ober leyt eenen cleppen Inwijck / van
eenen seer legen hoek ofte punt lant langs
de Zee heen / ende aent Epland dat aldernaest
het landt leyt / te weten / vande 3. w. sijde / is
ghelegen een lant hap / 't welck een goede Ree
is van 7. ende 8. baden diepten / soo dat u de
Clippen die 't Zeewaert blijven / een beschutstel
maken / sulc het landt vande sandt hap wel
dicht ghenaken / want ich heb daer selfs in ge-
legen / om dat ich daer met een groot ontweert
in liep / comende van Japon af. De Japonen
hebbender oock wel by wijlen met hare sche-
pen in verwintert. 't incommen daer van is
aende sijde vant n. o. wel dicht by de punt vant
Eplandt (die naert lant toe leyt) heen / sulc al-
toos int incommen wel dicht naert eplant aen
loeben / om de wade niet te missen / ende moecht
altoos (so aende n. o. sijde / als aende sijde vant
3. w. tussche 't Eplandt ende 't lant) upt ende in-
comen. Men heeft oock op dit Eplandt versich
water. Dese Eplanden worden ghenaeemt
chiocon / isser ober al supbere gront / uytghe-
sondert alleelijcken een steen-clippe daermen
het water op siet byken / ghelegghen een scheut
dat een gotell g. w. d. swaert vande Ree af.

Van dese Eplander van chiocon af / 3. mij-
len voortaen / leyt de Haven van chinchon,
ende twee mijlen verschepden vant Landt af /
zyn ghelegghen twee Eplandekens van wit-
achtighe steen-clippen / tusschen welcken ende
't landt / als oock daer bukten om 't Zeewaert
ist ober al schoon. Vande Eplandekens af

twee mijlen voortaen / ende een half mijl vantt
lant / heeftmen een hoogh ende ront Eplande-
ken liggen / waer van een Risse af steekt / tot
op een half mijl / 't Zeewaert in / daermen het
water op siet byken / sulc u van wachten.
Tusschen 't lant ende dit Eplandeken zyn al-
temael ondiepten : Tusschen dit Eplandeken
ende den hoek vande mont van chinchon leyt
eenen cleppen Inwijck daer de Schepen (inde
Monson van Chyna) setten. Alle dese Cusse
van chadaquon af tot chinchon toe / is van
een hooge landbouw / met diepe ende schoone
gront uytghefondert alleelijcken de voozs.
Risse vant Eplandeken.

De Haven van Chinchon (comende van dese
sijde vant 3. w. af) heeft boven hem over leg-
gen een seer hoogh landt / met een steen-rootse
baben op / in gelijckenisse van een pijlaer oft
colomme (als de Varella aende Cusc van cham-
pa,) dit hooghe landt ofte gheberghte / gaet al
daende (nae eenen instekende hoek ofte punt
landt) af / ende comende vande sijde vant n.
o. te weten / van upter Zee / soo heeft een
groot open / met sommighe Eplanden inde
mont. Vande voozs. hoek af / soo strekt het
landt noorden aen / ontrent anderhalf mijl/
ende van daer keert het weder naert w. n. w.
hebbende een arm vander Zee / die een groot
stuck weeghs te landt waers in loopt : Op de
selve streckinge / soo heeftmen (aen dit lant
dat van de punt vander Zee / tot dat ander
punt daer landt naert w. n. w. streckt) een
langhwerpent ende hoogh Eplandt / sonder
eenighe wilbernisse ofte geboomten / streckende
ghelijc het selve landt ende leyt een klepne
half mijl vant landt verschepden / ende heeft
vande sijde vant landt een goede Sandt hap /
te midde-keeghen vant selve Eplandt / te
weten een scheut van een Was / westwaert
aen / leyt een verborghen clippe ofte steen-
plate / van achtien span waters / beslaende
weynigh plaets / alle d'ander rest is schoon
ende supber om te moghen anchoren : dit
Eplandt heeft een versich water : Wier heeft
Diego Pereira met sijn Schip verwintert.
Men en loopt by dit Eplandt niet aende 3.
sijde / maer vande oost sijde bukten om heen
comende alsoo noozd vande sijde binnen inde
voozsepde Haven.

Van dit Eplandt een quartier mijls nooz-
den aen / zyn ghelegghen drie Eplandekens/
streckende metten anderen oost ende w. Van
daer of naert lant vant westen toe / heeftmen
een Canaal van ontrent een half mijl breedt/
diep ende schoon. Men mach oock wel tusschen
'reerste ende d'ander twee Eplandekens vooz
passeren / willende : 't ooster eplandeken ist
langste ende 't grootste van alle drie. Dese ep-
landekens ligghen verschepden vant nooz-
der lant / ontrent een groote mijl / welck lant
is een seer hooghe landbouw. Een schut van
een Was vant ooster Eplandeken noorden
aen / is ghelegghen een groot ende hoogh Ep-
landt / streckende noorden ende zuiden / het
welcke heeft aen de west sijde een Sandt
hap : Onder het beschutstel van dese Sandt
hap / te weten / dicht by het landt heeftmen
een goede Ree om te anchoren / met een seer
schoone grondt / alwaer dickwijls de Portu-
gesche schepen gelegen hebben / aldaer goede-
ren ende waren laderde / van die daer te lande
ballen. Van desen Inwijck een scheut van een
Goteling / 3. w. aen / ende een scheut van een
Was vande ghementoncerde Eplandekens/
leyt een Sandt plate van 12. span waters.

Noozts

Wande stre-
kingen, clip-
pen, Eplan-
den / clippen
diepten/
baermen/
Inwijck-
ken / gron-
den tuss-
schen den
landen
Chionon/
ende de
Haven van
Chionon.

Wandestree-
kingen / lan-
den / stroom-
men / clippen
diepten/
baermen
endegron-
den tuss-
schen den
landen
Chionon/
ende de
Haven van
Chionon.

Vande strecken
ingen/
Eplanden
Lindou-
wen/ Ca-
nalen/diep-
ten/gronde
Reeden/
platen/en-
de Jnwoijk
des Liao-
bens
Chincheu/
tot het Ep-
lant
Canton
noord-
waert.

Ontrent
het Ep-
lant Can-
ton groote
ondiepte te
zeewaert in

Vande ghe-
tegenheyt
de inkomst
te waert
vande Ep-
lant Can-
ton tot een
punt lants
ende Jn-
woijk daer
de armade
des Co-
nings Chy-
na onthou-
den.

En wap-
ende punt
lants de
schepen be-
schermt
ligghen.

goede plaet-
se om de
schepen te
halen / ende
te beschut-
ten hebbende
ook goede
lijstochten.

Onder het
eplant Can-
ton raadien
geen on-
verwachten

De Haven
banchen
lept op 24.
een vierde
deel graden

Goede ste-
ende ha-
ben van
Chincheu
tot de Ep-
lant Can-
ton om een
punt lants
in een in-
woijk Liao
so genaemt

Doorts soo is alle de reste schoon. Op de see
ende langhs d' Eplandekens heen/ heeftmen
groote stroomen. De beste plaets om te an-
keren ende het aldersekerste te liggen is dicht
by de zupder hoeck / om van de stroomen be-
vrijt te wesen / ghy en sult den hoeck vande
strant (vanden Jnwoijk) nae het noorden toe
niet passeren / want is ondiep : Die van Li-
ampo ende Lapo af comen / loopende inde Ba-
ben / door 't Canael / van tusschen dit Eplandt
ende die drie Eplandekens / welcke schoon is /
van vijf ende ses baden waters / twelck men
van ghelijcken heeft langhs de Eplandekens
heen / te weten / soo wel aende sijde van landt /
als te Zeewaert / uptghenomen de sant plate
boven verhaelt. Dit Eplandt wordt vande
Chijnen ghenaemt Tanta : Twee mijlen van
die Eplandekens tzeewaert af / lept een cleyn
ende gheclooft Eplandeken / gheheeten Tan-
chea , van 't Eplandt Tanta tot het noorder
landt / is ontrent een mijl weeghs / twelck al-
temael ondiepe gront is / soo datmen der geen-
sints door passeren mach / noch ook op een
groot stuck weeghs tzeewaert daer van
af.

Van dit Eplant Tanta af / een mijl weeghs
tzeewaert aen / is gelegde de mont ofte incom-
ste vanden arm vande see / welcke mach wesen
van een half mijl inde breedte / ende tlant vande
3. sijde heeft een punt lants / teghens welcke
over (te weten / aent ander lant vande n. sijde)
is gelegen eenen Jnwoijk ofte Wap / met seer
goet beschutsel / daer hen die Armaden van
des Conings van Chijnas Schepen onthou-
den / een mijl weeghs vande voorsz. punt lants
af / de Rivier inmeaerts aen / lept een eplant
(by 't zupder lant) met sommighe roode Wap-
nen : Te midbewegen vant dit Eplant / te we-
ten / aende sijde vant zupder lant steecht een
punt lants upt : wat voorsz by dit punt w. aen/
heeftmen een cleyn Wap aent selsde Eplandt /
in welcker mont de Schepen ankeren / alhier
leptmen bukten alle stroomen / onder het be-
schutsel vande voorsz. punt lants. Te gebeurt
ook wel dat de Schepen somtijds door on-
achtsaemheyt opt droogh blijven / om datse te
dicht aen landt comen / doch en doet hem geen
schade ofte letsel : want is wecke modder
gront. Van dese voorsz. punt af na den o. hoeck
vant selsde Eplant toe / heeftmen een seer goe-
de plaetse om de Schepen opt lant te halen en
te versien / alwaer de Postugelen haer schepen
dickwils versien ende geconferceert hebben.
Van gelijcken so heeftme alhier veel probande
en lijstochten : Sult weten dat die Schepen /
(by 't Eplandt Tanta leggende) aldaer het on-
verwachten niet en verwachten / maer soo heeft als
sp eenigh quaet vermoeden van tempeest ofte
quaet weder crijgen / so lichtense terstont haer
ankers op / ende comen settent by dit Ep-
lant / te weten / inde mont vande voorsz. cleyn
Wap / wel dicht by 't zupder lant heen / op alle
desen weg ist ober al schoon. Dese Haven van
Chincheu lept op de hooghte van 24. een vier-
rendeel / graden.

Vant Eplant Tanta , ende het Eplandeken
van dese Haven van Chincheu af / vijf mijlen
o. no. aen / is ghelegghen een punt lants / aende
welcke leydt eenen goden Jnwoijk / (voorz
quaet weder ende de Monson van Chyna) ge-
naemt Lialoo. De Reede van desen Jnwoijk
is dicht by de voorsz. punt lants / want alle
tlandt van desen Jnwoijk af tot het Eplant
Tanta toe / is altemael (te weten daer langhs
heen) van een bankachtighe ende ondiepe

gront / streckende alsoo tot het Eplandt toe/
want tusschen tselfde Eplandt ende het landt
ist oock altemael droogh ende ondiep / als vo-
ren gheseyt is.

Van desen Jnwoijk van Lialoo af voortaan/
so begint het lant wat leegher van hooghten
ende heubelen te worden / sonder eenige hoo-
ghe geberghen / (als de voorsz. aende) meer te
hebben / ende is van luttel verduernisse / en op
plaetsen gantsch geen / is een seer schoone ru-
ste en hebrer niet te vreesen / dan dat ghy voorsz
ooghen siet.

Van Chincon tot de Haven van Focquen zijn
40. mijlen / ende men loopt n. o. ende n. o. ten
oosten aen.

Vande punt van Lialoo af / twee mijlen
voortaan / is ghelegen een blach Eplandeken
te weten / een half mijl verlichschepden vant lant
ende noch een ander halve mijl voorder aen/
liggende twee Eplandekens by den anderen/
wat dicht by 't landt : Dicht by de selsde
heeftmen een Rivier / hebbende aende mont
van dien sant stranden / met eenleegh landt.
In dese Rivier loopen de Somas ofte Chijn-
sche Schepen / die nae de Stadt van Enoa
willen wesen / welcke daer binnen in is gele-
gen / alwaermen veel Chijnsche waren ende
goederen heeft. De Custe selven ofte acht mij-
len voortaan / soo heeftmen de punt van Chen-
cheu ghenaemt / welck is van een hoogh ende
cael landt / van een witte ende rosachtighe
couleur / stekende wepnigh ter Zeewaert in
heeft vande noord ooster sijde eenen cleynen
Jnwoijk ofte Wap / ende daer boven ober een
seer hoogh ende stepl afgezicht landt : In de-
sen Jnwoijk lept een groot Eplandeken / tus-
schen twelcke ende de punt lants men daer in
loopt. Van dit Eplandeken af / een schut
van een hoer nae 't noordoost is ghelegen een
steen plate / een halve baden onder water / en-
de nae het noordwesten van het selsde Eplan-
deken af / te weten / tusschen dien ende het lant
lept een ander steen / ende aende sijde van
lant heeftmen by dit Eplandeken een goet-
beschutsel om te ankeren. Ick hebbe in de-
se Haven selver gelegghen (te weten / wat naer
der aent Eplandeken als by landt) met twee
Luncos , (dat zijn groote Chijnsche Schepen)
wesende een peder wel van 500. ende 600. Ba-
ren , rekerunghe van Indien / twelck is ober
de 90. baten / ende liepende langhs de punt
lants heen in : Boven op dese punt lants / te
weten / opt opperste / lept een groote bewoon-
de Stede / Nooydt noordoost van dit Eplan-
deken af / zijn ghelegghen twee langhwerpen-
de ghecloven Eplandekens van rotsachtighe
couleur : maer en hebben gheen schoone gront
noch eenighe beschutsel : Twee mijlen aleer-
men by dese punt van Chenchen comt / so heeft-
men te landwaerts in / te weten / nae Chen-
cheu tot eenen Bergh ligghen / van ghelijc-
kenisse van Monte Formoso , ofte de schoon
Bergh.

Desen nooysepden Bergh is ghelegen van
Chincon af verthien mijlen. In dese Con-
trepe soo heeftmen ses ofte seven mijlen van
het lant af sommighe Woeppen met gecoleur-
de bleughelen ende blaggel ligghen / welcke
zijn vande Disschers van het landt / daer sy
hantieder netten ende want met afstiepenen/
ende de Somas , (dat zijn de Chijnsche Car-
belen) van dese Contrepe / zijn met overloopen
ofte verdecken gantsch tenemael ghesloten/
met slechts een sepl alleen / sonder eenigh an-
der ghereetschap.

Chincon
ende de Liao-
ben van
Focquen
ligghen 40.
mijlen be-
schepden.

vande stree-
ken / Ep-
lanten / Ri-
vier en stran-
den / platen /
Reeden /
Berghen /
Jnwoijkbe-
woonde
Stadt en-
de
Chijnsche wa-
ren / voorsz by
tuft van
Lia loep tot
het punt
van
Chincheu.

Bedaente
van sommig
de Schepen
ende blagge
van eenighe
Disschers.

Vanden hoeck van Kenchon af seven mijlen voortaan / is gelegghen 't zuydwest eynde vant Eplant (vande Portugesen gheheten) Ilha dos Cavallos, dat is / het Eplandt vande Peerden / ende wort vande Chynen genaemt Tachoo, hebbende den naem nae een groote Stadt / alsoo gheheten / die daer niet verre van daer en leyt / te weten / de Rivier twee mijlen innewaerts aen. Sult weten / dat dit Eplant gelegghen is binnen de Custe / omringht wesende van een arm vande Zee (ghelijck als het Eplandt van Goa in Indien) welke arm vande Zee vijf mijlen voortaan aende selfde Custe weder upt comt / welke yntcomste ofte mont gheheten wort Puyfu: Deerste mont vant zuydwest inach wesen van ontrent een half mijl breeet / ende vande punt vant Eplandt af naer binnen toe tot op een halve mijl / heeft men daer langhs heen goede anchor grondt / om te setten door de winden vande Monson van Chyna, van thien elf vadem diepten / schoone gront: men sal hem wachten vant landt vant z.w. twelc leegh is van sant stranden / ende is daer langhs heen over al bankachtighe ende ondiepe gront: want ick hebbe dit gantsche Eplandt van binnen in gheheel omgheloopen / heeft veel ondiepten / ende daer is een Canael / waer van het alderdiepste twee vadem is: Die daer begeert binnen in te loopen / is noodigh een Man van't lant te hebben die daer kintschap heeft. Wy liepen de mont vant n.o. in / twelcke de smalste ende ondiepste is / ende heeft een verborghen steen clippe onder 't water liggen / te weten / dicht aende sijde vant Eplandt ontrent een scheut van een Gotinge de punt binnewaerts aen. Van dese Steen clippe af nae de punt toe / moghen wel Schepen anchoren. Wepde dese Havens zijn sonder dzoogten ofte ondiepten. De Custe van tusschen beyden / te weten van d'rene mont tot d' ander / is van sommige roode duynen / ende van een kael landt / is daer langhs by heen over al schoon. Van dese mont vant n.o. af / een mijl 't Zeewaert in / leyt een cleyn Eplandeken. Vande Maent van April af tot September toe / so wort in dit voorsz. Eplant veel Dee geweyt / als oock Peerden en diergelijcke / waer vant de Portugesen den naem van Ilha dos cavallos ofte vande Peerden ghegheben hebben / als vooren.

Vande mont van Puyfu vant voorsz. Eplandt vande Peerden / acht mijlen de Custe voortaan / heeft men een grove ende dicke punt lants / met een wildernisse boven op. Dicht by dese punt is ghelegghen een groot ront Eplandeken / waer van het Canael van tusschen beyden seer smal (doch schoon) is / daermen noodigh wesende tusschen heen door mach loopen. Vande voorsz. punt af nae 't z. westen toe / so is het een hoogh landt met wildernisse / ende van daer af nae de Zee toe / heeft een groot groen velt ofte pleyn: Langhs dit groen velt heen / ist seer goet anchoren door de winden vande Monson van Chyna, is moder grondt: Op dese voorsz. punt lants leydt een behoonde Stadt genaemt Pinhay.

Van dese punt van Pinhay af / de Custe vijf mijlen voortaan / leyt de Haven van Focuyen, de welke een groot Ree heeft en is altemael van een grof dick lant met wildernisse / en binnen by 't lant vant z.w. so heeft het een groot ront Eplandeken / met een swart schijnende wildernisse. Door by dit Eplandeken na binnen toe / so leyt de mont vande Rivier / aende twelcke is ghelegen een seer groote stadt om-

ringht met geweldige mueren ende thoorns / ende heeft een brugghen vant Landt af stekende / aende welke (die Schepen die haer daer onthouden) ghebonden ligghen / dese yntcomste is schoon ende vry.

Van dese Haven van Focuyen af / 5. mijlen voortaan / is ghelegghen den Inwijck (vande Portugesen genaemt / Enseada dos Garatoins, dat is den Inwijck vande Garriet) en vande Chynen Kayao gheheten. Op desen wegh zijn gelegen sommige cleyn ende hooge eplanden / sonder eenige geboomte ofte wildernisse / te weten / ontrent 3. groote mijlen vant landt af 't Zeewaert aen: men heeft tusschen dien en daer rontsom over al Rissen ende Steen-clippen / en schijnt op eenige plaetsen Canalen ofte doorgangen te hebben: want ick ben daer selber door ghehoopen met een Pilot vant Landt. Men sal hem van dese Eplanden wachten. Vant eynde vande dese Eplanden af / 2. mijlen voortaan / so heeft het landt een punt van een dick en grof landt / gantsch sonder eenige wildernisse ofte geboomte / aent eynde van elke mijl soo heeft men w. 3. w. aen 2. Eplanden liggen / ende aende z. w. sijde van dit punt is een goet beschutsel / door de winden vande Monson van Chynen / hebbende schoone sant gront: maer hebt de winden scherp om bukten d' Eplanden om te loopen / door welke oorsake wy daer tusschen door liepen: maer en is niet goet door onse Schepen. Men d' ander sijde van het n.o. van dese voorsz. punt / te weten / seer dicht by 't landt is ghelegghen een cleyn hoogh Eplandt / streckende n.w. en z. o. Het Canael van tusschen dit Eplandt ende het vaste lant / wesende van een Was scheut breeet / met 3. vadem diepten / het meestendel steenighe gront / in voegen / dat soo haest als men de anckers laet vallen / soo zijn de rouwen en Cabels terstont aen stucken gheheden / vande scherpte vande steen. Dit Canael en cammen van verre niet sien / het Eplant heeft aende sijde van het lant eenen cleynen Inwijck ofte Wap. Die geen die hier met een onghewal quam / ghelijck het my ghebeurde / sal daer in loopen / te weten / dicht by het Eplandt heen / so seer een loebende / dat by met die voorsz. kiel opt dzoogh vande strant vande voorsz. cleyn Inwijck loopt / om op het diep vande harde gront d' anckers te setten: want so ghy 't quamt te setten inde Zee soo sullen u de Cabels terstont aen stucken gheheden wesen / als het my gebeurde.

Dit Eplandt blijft onder een punt bedeckt. Van daer af nooydtoost / ende nooydtoost ten oosten aen / soo heeft landt een ander punt / wesende ontrent ander half mijl vanden anderen verscheppen / makende tusschen beyden eenen Inham.

Van dit voorsz. Eplant ende punt af / tot ontrent een half mijl n.o. aen / leyt een Risse daermen het water siet opbreken / streckende n. w. ende z. o. ontrent een half mijl langh. Van dese Risse af / tot de nooydtooster punt vanden boven geseyden Inwijck / is ontrent een mijl weegs: alle de reste vanden Inwijck is schoon ende sunder.

Dit is den Inwijck diemen noemt Enseada dos Camarins, ofte den Inwijck vande Garriet: Die Ree van dien is onder 't beschutsel vande n.o. punt ofte hoer bobē verhaelt: want is goet door den tijdt vande winden vande Monson van Chyna, te weten / door de Schepen die van Liampo ende Japon af comen / om daer in te comen / soo salmen 't landt genaken (alermen by de selfde punt comt) daer by langhs

Vande streckingen / mercken / den diep / ten / Canalen / dzoogten / verborghen / clippen / ende / de Peerden / door by den hoeck van Kenchon tot het Eplant Cantoff ende den mont van Puyfu.

Vande streckingen / mercken / ende ghebeenten / door by de mont van Puyfu / ende een punt lants / ende een ront Eplant daer de Stadt Pinhay op staet.

Strekinge ende mercken / door by het punt van Pinhay tot de Haven Focuyen.

Strekingen / mercken / den / Canalen / steen / gronde / Eplanden / diepten / Inwijck / ken / reden / vande / punten / ende / des / Havens / van / Focuyen / tot den Inwijck Cape to.

Stren / gronden / die te Cabels in / stucken / sijden.

Periclen / udoop / en / hoer / men / best / udoop / pen / sal.

Die daer / men den / Inwijck / van / Capto / best / udoop / pen / sal / ende / vande / boecken / Eplanden / Rissen / diepten / ende / de quade / strecken / die / men / onder / weghen / tot / de / Eplant / den / Camarins / ontrent.

langhs comende / tot datmen de punt om en daer binnen in is daermen anckert: men heeft een seer goede modder grondt / te weten / by dese noozdooster punt heen / so dat u de Riffe sal comen te blijven int zupdwesten: hierom soo suldet lant vande punt wel genaen / om op dese Riffe niet te verballen: Van desen Inwijck af voortaen tot den hoek ofte punt van Sumbor toe / ghelegen op de hooghte van 28. een vierendeel graden / looptmen de Cusse n.o. ende n.o. ten n.aen / te weten / byten t' noozs. Eplandt / cñ de punten vanden noozsejden Inwijck heen: Du heerende weder op den Inwijck / soo heeft lant van daer af 12 ofte 13 mijlen voortaen eenen hoek / ende van daer streckt het landt n.n.w. innewaerts aen comende daer naer weer n.o. ende n.o. ten n.w. t: Twee mijlen daer van af zijn gelegen drie Eplanden by den anderen / te weten / twee groote ende hooghe / ende een cleyn / wesende daer rontsom over al schoon / maer en hebben gantsch gheen beschutsel noch Riede / om de Schepen daer vooz eenigh weer beschermt te wesen: Dese Eplanden zijn ghenaeamt Kanton Sion, alle dese Cusse vande Enfeada dos Kamorins af / tot dese Eplanden ende voossepden hoek toe / is altemael van een leegh lant met heuvelen / ende dalen van een effen wildernisse ende men heeft daer langhs heen een seer schoone Zee ende grondt.

Op de contreye van ter halver wegen van de Enfeada dos Kamorins af / tot d' Eplanden van Kanton Sion toe / te weten / daer drie mijlen t' Zee waert af / zijn ghelegen twee Eplanden by den anderen / ende het Eplandt ghelegen aldernaest het landt / heeft int midden eenen hooghen Bergh / welcke gaet al dalende naer d' eynde vant Eplandt af / ende hebben gantsch geen boomen noch wildernisse / wesen: de daer rontsom over al schoon.

Vande Eplanden van Kanton Sion voort: aen / so strecket lant ende Cusse innewaerts aen / ende van daer af 10. mijlen voortaen / te weten 2. mijlen vant lant af / zijn ghelegghen twee hooghe ende groote Eplanden by den anderen / sonder eenigh gheboomte ofte wildernisse / streckende gelijc als de Cusse / waer van het eerste (gelegghen aende zupdwest sijde) seer langwerpigh is / ende t' ander vande noozdoost sijde maecht een forme van Triangular ofte driecantigh / ende t' Camael dat haer van den anderen schept (is van een wepnigh niet als een steen-wozz byet / maer is diep ende schoon / want hebben selver dooz gheloopen: Wel dicht by de noozdooster punt vant eerste langwerpigh Eplandt / (welcke by t' ander ypt comt) heeftmen een sant Bap / hebbende daer dicht by een seer goede Riede: want dese sant Bap / heeft beschutsel vooz alle winden / ende om dat het van gelijcken een Haven is / soo woxt het vande Chijnen genaemt Pudeon. dat is: soo veel geseyt als een sack: Van dese sant Bap af / ontrent een Gotingh scheut n. w. aen / lept een punt van seer groote diepten / daerom sult op u hoe de wesen den Inwijck te ghenaken / alwaermen seer goede gront heeft van 5.6. vadem diepten: In desen inwijck ofte sant Bap vintmen seer goet versch water / als oock daer recht teghens over aen t' ander eplant / heeftme een groote plaets van versch water / t' Canael van tusschen dese Eplanden ende t' vaste lant / is altemael schoon en diep / als oock van gelijcken t' Zee waert daer van af: Kent Landt vant noozdwesten / van dese voossepde Haven / heeftmen een ander Haven

ghenaeamt Fuycho, te weten een Rivier maer is van een cleyn inconste / zijnde vande bzeede van ontrent een scheut van een Gotingh / met een schoone ende diepe gront: Vande mont af innewaerts aen / so heeft een groot water / loopende een groot stuck weeghs binnen int Landt / ende is over al schoon: die daer begeert in te loopen om te ankeren / moet hem naert loot ende diepten reguleren: Dese Bap heeft veel steden en bewoonde blecken langhs de Rivier heen ligghen: Dant voossepde eerste Eplandt af / 5. ofte 6. mijlen t' Zee waert in / zupden aen / liggen twee cleyn Eplanden / een half mijl van den anderen verscheppen / zijn bepdegact sonder geboomten ofte eenige wildernisse: Het Eplant vande sijde vant Landt is vlack / ende dat van ter Zee waert is seer hoogh / ende heeft eenen Inwijck: maer is cleyn / ende is alleenlijc met eenen n. w. wint onbeschut: D' inconste van dien is seer cleyn / wesende van binnen in ront / met goede en schoone gront: Dit Eplandt heeft het fatsoen van een hoef-ijser: want vande binnen sijde vanden Inwijcken af / naer de bupen sijde van te Zee waert / mach wesen van een borch scheut verre / te weten / in de bzeede vant Eplandt: bepde dese Eplanden zijn cleyn.

Van dese Haven van Pudeon af de Cusse 5. mijlen voortaen / ontrent een mijl vant Landt af / zijn ghelegghen twee Eplanden / waer vant eerste langwerpigh is / streckende gelijc als de Cusse / ende t' ander streckt vant landt af / naer de Zee toe: want tusschen dat ende lant en machmen gheensins passeren: de punt van d' Eplant streckt tot by de noozdooster punt vant voossepde lange Eplant dat t' Zee waert lept / heeft van tusschen bepden een cleyn Canael: maer is diep en schoon / als oock langhs ende rontom dit Eplandt so wel van binnen als van bupen: Van dit Eplandt naer t' landt toe / heeftme een schoone modder gront / met 4. vade diepten / en is vooz de Monlon van Chyna een goede Haven: maer is onbeschut van een 3. w. windt / met welke wint ick alhier twee luncas (dat zijn Chijnsche Schepen) verloopen hebbe: Dese Haven woxt ghenaeamt Guotimany, alseermen op twee mijlen naer dese Haven genaect / soo heeftmen aende cusse twee Inwijcken / gelegen dicht by den anderen / welke streckt tot ontrent een mijl te landwaerts in / zijnde wat meer als een scheut van een Gotingh byet: maer en dienen vooz onse Schepen niet / de grondt is seer schoon / hebben de binnen in bewoonde blecken.

Van dese Haven van Guotimany af / 7. ofte 8. mijlen oost aen / leyd een seer groot ende hoogh Eplandt / hebbende vande zupdwest sijde 3. ofte 4. Eplandekens / dicht by hem ligghen / is ghelegghen ontrent 7. ofte 8. mijlen vant lant af / ende seer verscheppen van d' ander Eplanden: heeft aende noozdwest sijde twee Inwijcken / ghelegghen seer dicht by den anderen / waer van die vant noozdoosten het beste beschutsel heeft / met goede ende schoone gront / strecken tot op een half mijl innewaerts / ende hebben binnen in goet versch water / met een sant Bap / alwaermen de Schepen op halen mach om te versien / noodig wesende / is daer rontsom over al schoon / men sal hem alleenlijc wachten te loopen tusschen d' Eplandekens ende t' Eplant / dit Eplandt woxt genaemt Lanquijn

Van dit Eplandt Lanquijn af vijf mijlen n. ende n. ten o. aen / so heeftmen veel Eplanden by een liggen / onder groot en cleyn / hebbende sommige

Beschijninghe des Havens van Fuycho voortmen hem daer in moet reguleren / ende vande gheslegten legghen d' daer mont moet.

Streckingen mercken / Eplanden punten / Canaelen / Havens / Inwijcken / diepten / ende gronden vooz by de Haven van Pudeon tot de Haven Guotimany.

Streckingen ende ontdeckingen van Eplanden / Inwijcken / Rieden / ende gronden vooz by de Haven Guotimany tot het Eplandt Lanquijn.

Gelegenthe der Landen ende d' ysen tusschen Canton ende de Eplanden Canton Sion.

Streckingen mercken / Eplanden / Rieden / ende gronden vooz by de Haven Guotimany tot de Haven Guotimany.

Waar / schoutinge vooz / verrijckte / ofgront / punten / met den wijck van goede Riede.

Bersche wateren.

sommige gheboomten : maer staen onbicht ende leegh/strecken langhs de Custe heen / tot op 10. mijlen weeghs voortaan / d' eerste zijn gelegen dicht by den anderen / op een r't Zeewaert van d' ander af : De Canalen van tusschen dese Eplanden zijn van drie badem diepten / en sommige wat ninder / modder groot / diet noodig waer aldaer beschutsel te soecken met de winden vande Monson van Chyna. salt moghen setten inde monde van dese Canalen / daermen seker ghenoech leyd / want op dese Monson ofte Coniunctie van de tijden / en heestmen gheen onweer op de streck van de generale winden : En sult van den eersten reghel Eplanden af 't Zeewaert ghelegghen / naert landt toe niet passeren / want is ober al bankachtige gront van sant plaetsen : want 't alder diepste van dese banken zijn twee bademen. Merde sijde vant noordtoosten / te weten / van dese Eplanden binnewaerts / heeft men twee Eplanden lang's 't lant heen liggen / welke strecken n. o. ende 3. w. waer van dat van 't zuidwesten veel grooter ende hooger is als 't ander van te landwaerts / 't Canael van tusschen beyden door / is diepe ende schoone modder gront : den uytgang vant noordtoosten van dit Canael / heeft alle de gront van coraël ende kiesel stenen / hebbende veel clepne Eplandekens ende steen clippen / de stroomen loopen alhier met de Monsons van de winden alder sterckste.

Van dese twee Eplanden een mijl ofte wat meer oostwaert aen / soo heestmen een goede schoone Zee ende gront : 't is tusschen dese Eplanden seer periculens met groote Schepen door te seplen / wantmen daer niet met passeren mach : Men 't lant van tegens over dese Eplanden / heestmen een Haven genaemt Hunchon, ende d' Eplanden zijn geheten Lyon.

Vande eerste Eplanden van Lyon af tot de punt ofte hoer van Sumbor toe / zijn outrent 15. mijlen / ende men loopt het als boven gheseyt is / noordtoost ende zuidwest : Dese Eplanden strecken tot drie mijlen naer den hoeck van Sumbor toe / maer zijn van ter halber weeghen voortaan minder ende verscheperder van den anderen : al eermen comt op ses mijlen naer de punt van Sumbor / soo heestmen een Epland van rootachtighe aerde / hebbende twee Bergen / int satsoen van twee mammen / makende int midden een dal / ende streckt noordtoost ende zuidtoost / heeft aende zuidtoost sijde een goede Haven / vooz de winden vande Monson van Chyna : Dit Epland is een goede kentepcken vooz de geen die van Japon af comt : De punt van Sumbor strekt een groot stuck 't Zeewaert in / is van een dick lant / met een hooghe ende verheven rugghe boven op / heeft aent eynde vande zuidwesten punt / te weten / seer dicht by een langh ende hoogh Epland / ende vande noordtooster hoeck van dit Epland af leyt een Eplandeken ofte Clippe / makende tusschen dit Eplandeken en de voozsepe punt een seer eng Canael / daer de barken van 't Landt wel door passeren : van de punt binnewaerts van dese zuidwest sijde / ende vant Epland af / so maectet lant eenen grooten Inwijck / die int omgaens by de 4. mijlen groot is : Twee mijlen vande punt af naert zuidwesten toe / liggen twee ofte drie clepne Eplanden / tot dese Eplanden toe / (te weten van bukten aencomende) soo heestmen een diepe ende schoone gront : maer van daer af nae de punt ofte hoeck toe / ende over alle den Inwijck ist attemael ondiep / so

dat het met leegh water droogh / ende de modder gront ondeckt) blijft boven opt pley vande voozsepe punt vande zuidwest sijde / leyt een groot bewoont bleck ofte stede / hebbende alhier veel groote Barken / die overdeckt ende met overloopen en nagelen gebout zijn : Daer zijnder die 200. Wharen groot zijn. Vande noordtoost sijde vande voozsepe punt ofte hoeck / heeft van gheleghen eenen Inwijck / te lantwaert in loopende / aen desen hoeck van Sumbor so maectet lant een eynde ofte hoeck / is ghelegen op 28. een vierendeel graden : Van dese punt 4. mijlen 't Zeewaert oost noordtoost af / zijn gheleghen twee groote Eplanden / sonder eenighe gheboomten ofte wildernisse / waer van het eerste streckt oost ende west / ende van die ooster hoeck van dit Epland af / soo begint het ander / 't welcke streckt noorden ende zuiden / 't Canael van tusschen beyden mach wesen van een Gotingh / secht breedt / diep ende schoon. Dit Epland / 't welcke streckende is oost ende west / heeft aent oost eynde een uytstekende punt naert noorden toe / in welke punt men eenen clepnen Inwijck heeft van vijf / ses badem diepten / schoone gront / alwaermen beschutsel heeft vooz alle winden / behalven van eenen noordwesten wint : Het noorder Epland heeft vande wester hoeck af / twee Eplandekens op een r'p liggen / waer van 't een groot ende 't ander clepne ende langh / tusschen welke ende 't Epland men met clepne Schepen passeren mach / oock mede soo is het rontsom alle dese Eplanden over al schoon : ende men heeft in dese Eplanden seer goet versh water : Dese eplanden zijn genaemt Timbalam, van dese Eplanden af anderhalf ofte twee mijlen noorden aen / zijn ghelegen twee andere clepne Eplanden / welke strecken oost zuidtoost ende west n. west. Waer van het een groter ende langer is als ander / liggen seer dicht by den anderen / ende het Canael van tusschen byden is diep ende schoon / met beschutsel van noordtoost ende zuidweste winden / want ick heb daer selver gheanchert ghelegghen met een groot onweer.

Van dese punt van Sumbor af naer Lyampo toe / so looptmen bukten d' Eplandekens heen / n. n. o. ende 3. 3. w. ende de Custe is van een hooghe Landbouw : Nu van de hoeck van Sumbor vijf ofte ses mijlen de Custe voortaan / soo heestmen binnen int Landt een hooghe Steenrootse / welke int schijnsel hem verthoont als de Moninck's Cobel vant Epland Seylon, ghenaemt Ocapello de Frade. Vooz by dese Moninck's Cobel ofte Steenrootse ander ses mijlen voortaan / leyt de Haven van Chaposy, welke een Rivier van soet ofte versh water is / ende heeft van binnen in een groot ende bewoont bleck ofte stede / alwaerhen van gelijken een Armada van 's Landts Schepen onthouden / tot een bewaringe van de Custe : De kernisse ende rechte repcken van dese Haven zijn dese / te weten / so waerneermen dicht by Chaposy comt / soo heeft de Zee sommighe rootachtighe gheberfde blacken opt water drijven / ende sommighe stucken van Riet scrupcken / ghelijck als Calsia fistola ofte Spaensc Riet / 't welcke de selfde Rivier uyt smijt : Van dese Haven af twee mijlen oost zuidtoost 't Zeewaert in / zijn gheleghen twee clepne ende hooge Eplanden / dicht by den anderen / gantsch sonder gheboomten ofte eenighe wildernisse : men heeft daer rontsom 20. badem diepten modder gront / en vande mont vande

Verhael van een bevoont blecke ende groote chijnsche barken. Een Inwijck oostwaerts vant punt / ende r'p. de vant punt leyt op 28. ende vierendeel graden.

strekingen ende omtrentingen van Eplanden / Canalen / diepten / r'p. vanden Inwijcken / reeden / gronde ende beschutsel water / vooz by punt van Sumbor tot de Eplanden Timbalam ende 2. mijlen vooz.

strekingen ende omtrentingen van Eplanden / steenrootse ende Landbouw want punt van Sumbor tot de Haven van Chaposy / hebbende een rivier van versh water toet Stadt.

Mercktekenen daer by men de Haven van dese E. lant kennen mach.

Vande diepten ende gronden daer ontreent.

strekingen ende omtrentingen van Eplanden / diepten / Canalen / gronden / stroomen / clippen / den ende Haven vant Epland lant. quijn tot d' Eplanden Crao ende punt van Sumbor.

Schoone coraël gront.

Periculens plaets om met groote schepen door te seplen.

Waer te nemen op een Epland van rootachtighe aerde / eermen aent punt van Sumbor comt.

Ghebaente des punts van Sumbor.

Mercktekenen van een clippe. Ende Canael ende ander omtrentingen.

Inwijck van 4. mijlen groot.

Van schoone diepte ende blacke ondiepte.

bande Ribier af een half mijl vant lant zupden aen/lept een lang Eplant / streckende gelijk als de Cuffe/tuffchen dat ende 't landt ist fchoone modder grondt van drie badem diepten / waer van d' inkomst vant zupen 't diepten is / ende langhs 't landt heen ist ondiep.

Van Chagofy 18. mijlen de cuffe boortarn/ligghen d' Eplanden van Liampo, alwaer de Portugesen haren handel plaghen de brijven: Dese Eplanden worden genaemt Syongicam, ende 't baste landt Liampo, 'twelcke langhs de Zeekant heen van een hoogh landt is: De Portugese schepen en baren daer niet langhs by heen/maer tuffchen d' Eplanden door: men heeft int eerste begintsel wepnigh ende clepne Eplanden: maer die ghepasseert wesende/soo heeftmen (op de rp van d' Eplanden talder upterste 't Zeewaert is ghelegen/) een seer groot Eplant met veel hooge bergen / ende inwoijckens langhs de Zeekant heen / ende is daer ronts om ober al schoon / ende vande sijde vant westen so heeftet eenen inwoijck int midden van den welken heeft een groot ende hoogh Eplandeken / tuffchen welke ende 't landt men de Ree heeft/door de Monson van de zupden ende zupdweste winden: dese inkomst is van vijf badem diepten / maer is te smal om 't schip te mogen om wonden / daerom moetmen hem wel vast binden/ofte d' anchora door ende achter upt te brenghen: Van dit Eplant twee mijlen west noordwest af / is ghelegghen een ander groot Eplant met seer hoogh gheberghen / ende vande sijde van zupd zupdwest vant selfde Eplant / soo heeftet een schoone Haven door de Monson vande noozde ende noozdooste winden / van welke sijde het een seer goede lucht ende versck water heeft: ende tander boven gementioneerde Eplant door de Monson vande zupde winden / is onghesont: Het Camael van tuffchen beyden heeft 35. badem diepten/maer op de Ree heeftmen de diepten diemen selver begeert: Van dit noozder Eplant af / tot het landt toe zijn ontrent drie mijlen / hebbende sommighe clepne Eplanden onder weeg ligghen / men heeft aent baste landt naert west noozdwesten toe / een clep inwoijcken liggen ghenaemt Kamocon: Van hier af soo looptmen naer de Haven gelegen ande cuffe (vijf mijlen door byt Eplant) 'twelcke een Ribier is gheheeten Tioay; heeft 4. badem waters inde inkomst van dien / sonder eenige dzoogten ofte ondiepten: Dese twee boorz. Eplanden van Syongicam, (daermen plach te handelen (zijn ghelegen op 29. en 2. derden deel graden: Sult weten dat dese Eplanden van Liampo comen te strecken tot op 31. graden ruyt / noozden aen / ende en zijn niet als d' Eplanden van Canton, wiens Camalen supder ende schoon zijn / sonder pners door te dooven bzeesen / van van datmen alleenlijck booz oogen siet: Maer tuffchen dese Eplanden heeftmen op plaetsen Steen-clippen ende Riffen ondert water liggen / te weten/vande Eplanden van Syongicam boortarn / ooc mede so loopen daer de getijden ende stroomen seer gheweldigh / te weten / een derden deel waters int vallen / ende een derden deel int waffen / waerom goede opsicht hebben sult op de dwerz stroomen / die vande deel Camalen ende booztochten procederen / die seer stercken geweldigh loopen / soo datse een dickwils doen brijven op de punt ende hoecken van d' Eplanden / daermen booz by begeert te loopen/daerom die door dese Eplanden heen wil

seplen / moet pemant by hem hebben die daer cintschap af heeft: 't Zeewaert van dese Eplanden af ist ober al schoon.

Loopende upt het Eplant vande verwinteringhe / door de zupde winden (te weten / vande Reebe vant Eplandeken ofte Clippe af / 't Zeewaert in soo moet ghy daer altoos dicht by heen loopen / ende als hem 't Eplant begint te strecken naert oosten / so maecht het een upstiekende punt: al eermen by dese punt coms / soo heeftmen een clep inwoijck ende langwerpigh Eplant / 'twelcke int midden eenen cleppen inwoijck heeft / wesende binnen in van een ghecloben afgebickte Steen-roofse / hebbende aende voer van dien 20. badem diepten / lept verschepden vant groot Eplant ontrent een versch van een Botelingh / dit clepne Eplant sal u blijven aende noozdsijde / ende sult u altoos naert groote Eplant toe houden / so veel als ghy moecht: want dese boorz inde inwoijck trekt het water nae hem toe / dat so ghy daer dicht by waert / souden u daer in halen / alst my selven gebeurt is / waer door ick daer groot perijckel ende moepten om hadde / eer ick daer weder upt comte comen.

Van dit Eplant af een half mijl noozden aen / begint een ander groot ende hoogh Eplant / 'twelcke van daer af oostwaert af streck / makende een Camael van tuffchen beyden / 't Zeewaert in loopende / welke Camael van upter Zee af / tot dit clepne Eplant toe / altemael schoon ende supber is: maer daer van af naer de punt vant ander noozder Eplant / en van beyde dese Eplanden naert westen toe / (twelcke een groote spatie vander Zee is) zijn altemael Riffen ende steenen onder 't water / streckende also tot het Camael toe / ('twelcke vant Eplant vande verwinteringe door de noozde winden af loopt) langhs d' Eplanden die aende sijde vant Landt heen ligghen / daerom almen vant Eplant vant zupden af comt naet de Zee toe / soo moetmen daer dicht by heen loopen / tot die boven ghesepde punt ghelegghen aent selfde Eplant.

Van dit Eplant vande verwinteringe (door de noozde winden) af / loopt een Camael nooz noozdoost aen / tuffchen d' Eplanden door / soo dat het d' Eplanden schept / latende sommighe aende sijde vant lant / ende erlijcke 't Zeewaert / welck Camael hem altemets eens opent/hem selven vertoonde.

Van dit boorz. Eplant (vande verwinteringe door de noozde winden) 5. mijlen boortarn / te weten op de selfde streckinghe / soo begint een ander groot ende hoogh Eplant / van vijf mijlen langh / legghende op de selfde streckinghe van n.o. ende z.z.w. Dit Eplant is seer bewoont van een quaet aerdigh Volck / vande zupder punt van dit groot Eplant af / een scheut van een Cartouwe oostwaert aen / heeftmen een verborghen Clippe oft Steenplate onder water ligghen / alwaer eens een Portuges schip op verlozen is / wesende met peper ende Specerpe geladen / ('twelcke van Indien af door dese contrere een goede coopmanschappe is.) De boven verhaelde Riffen ende steenen strecken tot dese Steen plate toe / daerom die door dit boorzepde Camael ofte diep wil seplen / sal altoos dicht by d' Eplanden (vande west sijde) heen loopen.

Vande punt van dit groot Eplant af / drie mijlen n.o. aen / heeftme noch een ander groot ende hoogh Eplant / (is een van d' Eplanden die 't Zeewaert op derp ligghen (alwaer een Chijnsche Tempel ofte Kercke op staet / van groote

Hoemen
upt het
lant der
verwin-
teringe
loopt/
ende van
het punt
batmen
upt de
Reebe
van d' Eplant
aen comt.

En clepne
inwoijck daer
nien op per-
riculeuse
stroomen
moet lets
ten.

Wat stre-
kingen ende
ontmoetin-
gen van
Eplanden /
Camalen
riffen / steen-
rooffen /
boorz
door com-
en totter
Camael
vant d' Eplant
den verwin-
teringe.
Merboijs
hoe daermen
letten moet
op dese
contrs / omt
doven
verpade
punt te krij-
ghen.

Hoemen
met noozde
wint vant
Eplant der
verwin-
teringe loopen
sal/ende
waer hem
die weeg
vertoont.

Quaet aer-
dig Volck.

Verborghen
Clippe.

Hoemen
door Cart-
meslepen
sal/ende
van de
strecken
daer ont-
rent ghes-
ghen.

18. mijlen
ligghen de
Eplanden
van Liampo
genamnt
Syongicam/daer
de Portugese
schepen
te han-
delen/ende
doermen
daerom
reent
seplen
moet.

Wat
schoutinge
om een
smalle
inwoijck
de
schepen
wel
te rugen.

Streck-
ingen ende
ontmoetin-
gen van
Eplanden
beefse/
waer/
Camalen /
Strooge-
ken / wa-
kens Ree-
den ende
nature des
luchts/
boorz
Liampo tot
de Haven
Cinap.

Schoone
diepte des
dwerz
Cinap.

De Eplan-
den Spon-
gicam / lig-
gen op 29.
stue der
den deel
graden / en
de d' Ep-
landen van
Liampo op
31. graden
hebbende
schoone
Camalen.

Sommighe
verborghen
clippen en-
de Riffen/
tuffchen de
boornom-
de Eplan-
den / met
waershou-
dinge booz
de dwerz
stroomen
der Cam-
alen.

groote ende chierlijke Edifitie ofte boufel/ waerom vande Portugesen ghenacmt wort / A lha da varella, (dat is het Epland van de mercken ofte kenepcken) al eermen hier by comt / soo laetmen aende zijde vant landt / twee ofte drie clepne Eplanden / ende het groote Eplandt vande vijf mijlen / streckt hem van achter dese Eplanden (van te lande waerts) heen / ende t' Zeewaert van dese Eplanden af / is ghelegghen een ander groot Eplandt / streckende vande Steen-plaete af / tot aent Eplandt vande Varella toe / tusschen dese twee Eplanden loopt een clepne Cannael ofte dooztocht : t'ganische Cannael / te weten / van dese drie mijlen af / tot d' inkomst ofte doozgangh vande Varella toe / heeft drie badem diepten met volle Zee / ende dat vande Varella als oock de mondt vant Cannael / (welcke oostwaert aen daer dooz heen loopt naer de Zee toe) is over al diep : Ende inkomst van dit Cannael van dit Eplandt : (te weten / aende boert vande Varella) heeft het eenen Inwijck met een sandt Bay / t'welcke een goede ree is : Vande zijder punt van dit Eplandt vande Varella, ofte Chynschen Tempel af / t' Zeewaert aen / zijn ghelegen drie Eplandekens / op een w' dicht by den anderen / streckende oost ende west / welcke Eplandekens van gheleijcken ghenaemt worden van de Varella, by de welcke het Cannael bekeert wort. Dit Eplandt vande Varella ofte Chynschen Tempel loopt op de hooghte van 30. graden ruyt / ende is ghelegghen acht mijlen vande Eplanden Syongicam, hoven verhaelt.

Vande Eplanden Synongicam af 11. ofte 12. mijlen vortraen / soo zijn altemael groote ende hooghe Eplanden / liggende seer dicht by den anderen : maer van daer af tot op 13. graden ruyt / soo beginnende ander / verschepdaer / ende oock clepnder te worden : Men het ende van dese Eplanden / li ghen twee Eplanden by den anderen / waer van het Cannael van tusschen hepen een seer goet beschutsel ende Reer heeft / wort ghenacmt Lepion, zijn gelegen dicht by een groote Rivier / die van veel Volcks ende Coopluden bewoont ende ghefrequentert wort.

In dese baden van Lepion hebben de Laponen dickwijls gheschandelt / en hare vaert ghehadt / als oock noch : Van het eynde van dese Eplanden af / soo is de Cusse vortraen van een tregh landt langs de Zee cant heen / ende van een wachachtighe grondt : wantmen heeft een mijl van het landt maer anderhalf badem diepten / wesen de groot van harde kiesel steen : Die van het landt varen daer over heen met ghenaghele barchen / van bepekte overloop ofte bechfels / twee Roers / seplen van Riedt ofte matten / ende een ijsele dregghie met scherpe sanden : Dese Cusse streckt noorden aen / tot op vierendertigh graden / alwaer ghelegghen is een groote Rivier die van Nanquijn af comt / welcke heeft inde mondt ofte inkomst van dien / een bewoont Eplandt ligghe / van veel Volck / soo te voert als te peerde : Dit Eplandt maecht dat de Rivier twee monden ofte inkomsten heeft : van hier af so vortraen streckt het landt noot nootdooft / nootdooft ende oost aen : Convent tot daer het supdrooft aen streckt / alwaer dit landt een eynde ofte hoek heeft / makende op deser voeghen eenen grooten Inham : Van desen hoek af vortraen / soo streckt de Cusse weder nae het noorden toe / wijckende daer nae inwaerts noordwestwaert aen /

aen welcke Cusse comen die van Japen, trafijcheren met het Volck van die contrep / diemen noemdt Kooray, ende men heeft daer Havens ende beschutsels / hebben een ruych van smalle ende ondiepte stucken gheweest werck / t'welcke die Laponen, aldaer comen verhandelen / waer van ich goede / briede / ende waerachtighe informatie hebbe / als oock vande Nabigatie naer dit Landt toe / vande Pilooten diet aldaer ondersocht ende bevaren hebben als volghit.

Van desen hoek van den Inham van Nanquijn af / twintigh mijlen supdooftwaert aen / zijn ghelegghen elijcke Eplanden aen het eynde / vande welcke / te weten / aende oost zijde leydt een seer groot ende hoogh Eplandt van veel Volcks bewoont / soo te voert als oock te peerde.

Dese Eplanden worden vande Portugesen gheheten As lha de Kore, ofte d' Eplanden van Kore : maer het voorschreven groot Eplandt is ghenacmt Kaulien, heeft vande zijde van het nootdwesten eenen clepnen Inwijck / hebbende een Eplandeken in de monn ligghe / welcke de baden is : maer heeft weynigh diepten / alhier hout de Reer van het landt sijn residentie : Van dit Eplandt af vyfentwintigh mijlen supdooft aen / is ghelegghen het Eplandt van Koro, een van d' Eplanden van Japen t'welcke leydt vanden hoek vanden Inham van Nanquijn af / oost ten noorden t' Zeewaert aen / seftigh mijlen weeghs ofte weynigh meer.

Dese voorschepde informatie hebbe ich ghecreghen van een Portugeser Edel-man / ghenacmt Pero de Cunha, diet altemael selve gesien ende gepeylt heeft / hebbende by hem alle instrumenten daer toe dienende / als de gheen die daer wel in geoffent ende ervaren was : want arribeerden ende verstacken inde voorschepde contrep met een onweer / legghen haren danch / willende naer Japen varen / ende seplden van daer weder af naer het bevenghesepde Eplandt van Goro, toe : Die Eplanden ghelegghen van dit Eplandt af naer het landt toe / hebben tusschen den anderen / en daer dicht by hem / over al veel Rivien ende steenen : d' Informatie van den Inwijck ofte Inham van Nanquijn, hebbe ich ghehadt van een ervaren Stuerman / natuurel van het lant van Algave in Spaengien / den welcken zijn Schip verloor op de dzoogten die vande Rivier van Nanquijn af steken / hebbende alle desen Inwijck met een wacke om ghelopen / ende seplden oock dat binnen in wesen de / de Son in het oppaen van overt landt heen quam / ende darter van de Rivier van Nanquijn af / sommighe sandt Platen ende dzoogten / af quamen / die supden aen strecken tot op 32. graden / ende ter halver weeghe vande Golffe van Japen tot.

Hier mede volcmt de beschijptie ende kennis vande upterste Nabigatie ende vaert der Portugesen langhs het Landt / de Cusse ende Eplanden van het Coningrijk van Chijneo, t' ghene van die contrep tot hupdens daeghs bekendt ende ontdeckt is.

Cusse 2000 ap daer d' van Japen comen hantelen.

Goede baden ende Reere.

Streckinge der Eplanden etc. vanden t' oock des Inham van Nanquijn tot een der Japenrich Eplanden / Boro ghenacmt.

Samen sommiger Eplanden.

Inwijck ende baden van weynigh diepten.

Wentoffe waert Eplandt Boro leydt.

Enden hoe de kenne diele passagen in weynich op gecomen zijn.

Wet Rivien ende Steenen daerme periculen verhoeden moet.

Wentende dzoogten oncomt de Rivier van Nanquijn op 32 graden.

Streckingen d' Eplanden etc. vanden t' oock des Inham van Nanquijn tot een der Japenrich Eplanden / Boro ghenacmt.

t' Eplandt vande Varella ofte Chynschen Tempel loopt op derich graden.

De Eplanden vanden Lepion hebben goede Cannael ende Reere daer door geooten handel gedreven wort.

Wachachtighe landt grondt.

Selsame schepen ende scheppe ghereet schap.

Convent op 34. graden comende van Nanquijn.

Streckinge der voogder coursen.

Dat 31. Capittel.

Beschrijvinge van een Voyagie ofte Schipvaert, ghedaen door een Portugefche Stuer-man, van Liampo af tot Japon toe, in een Soma Chinchea, (dat is: een Schip van Chinchon) met de verclaringhe vande Cuffen van Bungo, Miaco, Cacay, ende van 't Eylandt Toca. altesamen landen van Japon, met alle de Courfen, streckingen, ende ghelegentheydt van dien.

Inlepinge der volghen der voyagie beschijvinghe.

Den 30. Junij des woensdaegs/ wesen den derden dagh vande nieuwe Maen/ inden dagheraet/ gingen 't sepl van wt het Canael vant noord-oosten vant Eplandt Syongicam, met eenen 3.0. wint/ ende comende byten die Eplanden cregghen de wint van upten zupd zupdoosten/ doende onse cours o. en altemet's wat naert oost ten noorden aen tegghen den nacht hadden eenen 3.3. wint/ loopende o. o. ten 3. ende o. 3.0. aen/ hebbende seer groote Zee baren van upten zupden/ soo dat wy qualijck onsen wegh consten behouden/ hadden de Zeplen maer half op metten dageraet liepen ter halver streck van oost ten zupden/ ende o. 3.0. om dat de wint wat rupinde naert zupdoosten toe/ comende met vlagghen van regen ende gheweldige opheffende Zee baren/ wt welke oorsake de wateren ende stroomen (in dese contrée) naert noorden toe loopen wy maerten onse gissinge ende rekeninghe van ghesepit te hebben op de Courfen van oost ende oost ten noorden aen/ ses- en twintich mijlen int etmael/ 't welke was tot des donderdaeghs smiddaeghs/ wesende den eersten Julij/ hadden altoos grooten aensfoot ende over al vande Zee baren/ om dattet de Coniuncie van een spring bloet was/ hebbende den gheheelen nacht over veel werlichten/ van upten oosten comende/ van op alle de strecken vant Compas van Noorden tot het Zupden toe.

Door wat stromende stroomen ende wateren noorden waert gedronghen werden.

Wentoot der zee baren door conijunctie des springbloets.

Den eersten Julij des donderdaegs/ te wesen van des middaegs af tot des nachts toe/ hadden eenen zupdoosten wint/ loopende o. ende o. ten 3. aen/ ende wat naert o. 3.0. toe/ met groote blaghen van regen/ sonder enigte verheffinghe van windt/ ende wesende twee uren inder nacht/ soo besloot hem weder van alle sijden met een seer grooten plas reghen/ waer mede de wint begonst te stillen/ loopende naert noorden/ 't welck siende d' Officierien vande Soma, (dat Chijnsche lypden waren) begonsten seer verturbeert te worden: want de Chijnen houden door gewis in dese Maen vande Maent Julius/ tot datse 12. dagen oit is/ (te weten/ aende Cufte van geheel Chyna) daer een groot ontweer naer te volghen/ ende is naer mijn gissinge tot den dagh van Sint Jacob toe datmen daer altoos is verwachende stromen en ontweer: want ick daer op de voorsz. daghen twee groote stromen gepasert hebbe. Keerende weder op onse Materie vande noorde wint/ welke allencckens begonst te vermeerderen/ hebbent terstont ghesent op den boegh vant westen weder naert d' Eplanden toe/ ende mochten geloopt hebben vanden middagh of/ tot dese tijdt ontrent 10. mijlen weeghs/ in boegghen dat wy (naer onse rekeninghe) vant Landt van Chyna af/ waren ontrent 36. mijlen/ deden albus onse cours van west en west ten noorden aen/ crijghende daer naer een betrocken ofte besloten

Stromen diemen in de maent Julij aen alle Chijnsche cufte verwachten de is.

Beschijvinge der streckingen/ bejegeningen en ongebellen die door ende na ont moet zijn op de reyse na Japon.

Lucht/ met weynigh wints/ soo dat wy sonderlingh niet voorsz gingen. Des vyfdaegs begonst de noorde wint wat meer te wapen loopende noch alsoo op de selfde streck tot des middaeghs toe/ hebbende op dese cours van west aenghesepit/ ontrent ses mijlen weeghs.

Des vyfdaeghs van des middaeghs af voort aen/ liepen met de selfde noorde wint alse dese avont ende nacht tot des Saterdaegs smorghens/ doen cregghen wy eenen noord-oosten/ ende daer naer oosten wint/ ende liepen noch alsoo west aen/ tot des middaegs toe/ so dat wy gisten ghesepit te hebben 18. mijlen weeghs/ gevende 't Schip synen wegh op w. ende w. ten n. aen hadden in allen desen tijde noyt Son noch Sterre/ om de hooghte te moghen nemen.

Des Saterdaeghs twee ofte drie uren nae den middagh/ so lip de wint weer naert zupden/ beginnende 't weder wat op te claren/ liepen noch alsoo een sant-looper lang/ ende siende dattet weer een beschijnsel gaf van bestandicheyt/ wonden ons weder (inden naem Godts) op den boegh naer Japon toe wesende alsdoen naer mijn gissinghe van de Cufte van Chyna af/ ontrent 12 mijlen deden albus onse cours dien avont ende naer volgende nacht/ te weten/ oost ende oost ten zupden aen/ met eenen slappen wint ende stille Zee.

Wanneer sy der Sonnen hooghte ontrent 30. graden seplen er.

Des anderen daeghs des Sondaegs smiddaeghs/ naem de hooghte van de Son/ op 30. graden min een sesteendeel en waren ghesepden vande hooghte van 29 graden ende 2. derdendeel rekenende voorsz d' etmalen 13. mijlen/ so dat ick my giste te wesen vant landt van Chyna af 25. mijlen. Des Sondaegs naer den middagh deden onse cours op den selfde streck/ van o. ende 3. aen/ alle dien avont ende aenvolgende nacht/ tot des anderen daegs smiddaeghs met eenen slappen wint ende slecht water/ en hadden gheen Son om de hooghte te nemen/ maekten mijn rekeninghe van 18 mijlen op 't etmael/ te weten/ ter halver streck van oost/ ende oost ten noorden aen/ wesende de wint scherp zupden.

Des Maendaeghs van des smiddaeghs voort aen/ hadden noch al eenen zupden slappen wint/ ghebuerende alsoo dien avont ende nacht door/ ende tegghen den dagheraet des dingsdaeghs/ soo rupinden de wint wat tot des middaegs toe/ dat ick de hooghte vande Son nam/ ende vout my op 29. en drie vierendeel graden/ doende onse cours o. ende o. ten 3. aen 21. mijlen weeghs.

Wanneer sy 29. drie vierendeel graden vanden.

Des dingsdaeghs vanden middagh voort aen/ wesende op de voorszepde hooghte/ hebbe bevolen o. aen te gaen/ (hebbende den selfden wint/ doch wat stiller) alleen dien nacht tot des woensdaeghs middaeghs toe/ doen begonsten wy te sien byjven inde Zee/ van dat Zee-schuyt ofte Sas-been/ hebbende 15. mijlen ghesepit/ maekten mijn gissinghe noch te wesen van 't Eplandt Tanaxuma 30. mijlen/ en hadden noch Son noch Sterren om de hooghte te nemen.

Gissinge naert Eplandt Tanaxuma.

Van des woensdaegs middaeghs voort aen/ so begonst de wint wat op te coelen van upten 3.3. w. ende om dat ick onderrecht was/ dat de stroomen en wateren (in dese contrée) naer 't Eplandt van Lequeo toe loopen/ ende siende oock op ettelijke plaetsen geelachtigh schuyt op 't water byjven/ welcks in schijnsel hem vertoont als rijpe Lemmenen/ so hebbe terstont bevolen dragende te houden/ en o. noord-oost

Went op den daer by gheschiet was dat de stroom naert Eplandt Tanaxuma loo.

noordtoest aen te gaen / tegens den avont sa-
ghen veel repchenen van landt / te weten/
Kierstrupchen / Kijfen ende ander soodanigh
dijft tuppgh / den nacht aencomende / hebbe be-
holen oost ende oost ten noorden/aen te loopen/
B'eerste wacht ghebaen wesende / soo heeft de
Chijnsche Pilot in sijn quartier veel weegs
huyten de cours aenghegaen : want liet het
oost aen loopen tot den dagheraet toe : Doen
beval ich weder oost ten noorden aen te seple/
(geduerende noch den selfden coelen wint) tot
des Vonderdaeghs ten thien uren toe / doen
begonsten wy te sien / al hoewel dat het eenen
donckeren ende besloten Lucht was / een lant
dat seer benevelt / ende met dijs ofte dampe
bedeckt was / ligghende zupdtoest van ons/
ende waeren daer ontrent drie mijlen van af/
t'selbe lant hadde langs by hem heen liggen 2
Eplandekens / deden onsen cours op de selfde
streck aen / tot dat wy quamen te sien by't
selfde eerste lant / te weten : oostwaerder aen/
een ander groot / hoogh / ende langh streckent
landt / ende sagen noch aent eynde vant booz-
sepde hoogh landt oostelijcker aen / twee an-
der Eplanden ligghen / waer vant een seer
groot was / streckende noordtoest ende zupd-
west / e' t ander daer dicht by strecken noor-
den ende zupden / t welcke t cleynste was /
wesende van veel hoeken : Wende noozd sijde
van dit cleyn Epland / te weten / ontrent een
mijl weegs daer van af / heestmen dijs cleyn
Eplandekens ofte Steen-clippen op een ey-
ligghen : Van t eerste landt ofte Epland dat
wy saghen / t welcke is het laetste Epland
van diemen noemt As Sete Yrmans, dat is die
seven gheslusters / ghelegghen aende sijde van
noordtoosten / tot het boozs. cleyn Epland
vande veel hoeken toe / mach wesen ontrent
6. mijle oostwaert aen / als wy met het booz-
sepde eerste Epland vande Steen-clippen o-
ver een quamen / soo mochtet wesen inden tijt
ontrent vijf uren nae den midnagh / hebbende
ghehoopen naer onse gissinghe tot dat wy t
landt int ghesicht cregghen ontrent 24. mijlen :
Des Vonderdaeghs boozs. hebbe des mo-
ghens de hooghe vande boozs. sterre ghe-
men op 30. een seftende graden.

Comende op 2. mijlen naer by't Epland/
(dat wy eerst sagen / vande Eplandekens ofte
Steen-clippen / liepen noordtoest en noordtoest
ten oosten aen / als wy met dit Eplandt over
een waren / soo dat het zupden van ons bleef/
daer ontrent drie mijlen af wesende / saghen
aende noozd sijde van dit Eplandt af / een
ander groot / hoogh ende langhwerpigh Ep-
landt van veel gheboonten / welcke ghe-
naemt is) als wy daer naer quamen / te weten)
Ycoo, streckt oost ende west / waren daer on-
trent drie mijlen van af naer en constant booz
die groote donckerheyt vant meer ende mist
niet gesien : daer wat dichter by comende / sa-
ghen noch een ander Eplandt / gelegen dicht
by de wester hoek vant boozsepde Eplandt
af / wesende veel cleynder alst ander / ende om
dat wy ons vonden by de boozsepden wester
hoek / (te weten / van tusschen beyden) waren
gantich ghesoldeert te loopen doozt Can-
nael / dat hem verthoonden van tusschen dese
twee Eplanden heen : maer om dies wille dat
ter niemandt in Schip was / die daer eenige
kunstschap van hadde bresende booz eenighe
Kijfen ofte ondiepten / en doostent niet bestae/
werdent meer op den boegh vant oosten / om
t hooghe Eplandt om te loopen by de windt
heen / aenlopende al wat wy mochten met

eenen zupden windt / hebbende groote Zee
baren die ons naet landt toe / setten / dede al-
bus onse distantie 0.3.0. aen / hadden ontrent
noch twee mijlen om byt Eplandt om te loo-
pen : maer den nacht over viel ons met een
grootc duysternisse / so dat wy gantsch gheen
landt en mochten onderscheyden / hoe wel dat
wy daer dicht by waren / ende om ons daer
van te wachten / liepen op de selfde strecken/
tot ontrent over een ure naer den midder-
nacht / aldoen soo claerdent weder (met de
Maen) opmaer en conste noch evenwel t Ep-
landt niet sien / liepen terstont daer nae n.aen/
met wepnigh seplen op / naert Eplandt van
Tanaxuma toe / dat naer mijn gissinge recht
booz ons wpt moeste liggen / hier mede brach-
ten wy de reeste vande nacht over / tot dat den
dagheraet aen quam / waer mede wy quamen
te sien t Eplandt van Tanaxuma, dat recht booz
ons wpt lagh / daer ontrent twee mijlen van
af wesende / was seer benevelt / liepen daer al-
so noozd op aen / om dat aende west zijde booz
by te passeren : maer en constant niet by byen-
gen) om dat de windt 3. w. was / ende wy aen-
de 3. hoek vant selfde Eplandt waren / daer
aen de oost sijde langhs heen loopende / te we-
ten / een half mijl daer van af : Dit Eplandt
streckt noorden en zupen wesende langh wer-
pigh / ende van een leegh landt hebbende wit-
te lant stranden / met een seer groene Landou-
we van Dalepen / heeft veel spinboomen : maer
sien verschepten / ende seer ondiept van den
anderen / mach wesen van ontrent 7. ofte 8.
mijlen langh / hebbende te midderwegen / te we-
ten / vande oost sijde dicht byt Landt / een Ep-
landekens ofte Steen-clippe ligghen / welcke
hem van verre verthoont / gelijk als een sep-
lende Fuste : Dit Eplandt is ghelegghen op
vertigh en een half graden / te weten / recht int
midde / tix daer langhs heen over al schoon.

Van dit Epland Tanaxuma af noorden aen/
saghen wy een seer groot ende hoogh landt/
streckende oost ende west ontrent 10. mijlen
weegs / makende int schijnsel aende selfde Cu-
ste (te weten / noordtoest en noordtoest ten noor-
den van Tanaxuma af) een open / welcke is de
mont van den Antioch van Xabuxij genaemt :
Desen Antioch heeft tot een hertepcken / als
dat het landt vande oost sijde van dien loopt
al dalende af / tot den hoek ofte punt vanden
Antioch toe / wesende van een blacke Lan-
doutwe / ende vande west sijde / soo is het landt
so hoogh / alst eerste dat wy sagen noorden en-
de zupen met Tanaxuma liggen : Dese boozsep-
de Custe mach liggen verschepten vant Ep-
landt Tanaxuma, inde diuers wegh ontrent se-
ven ofte acht mijlen.

Vande noozder hoek van dit Eplandt af/
deden wy onse distantie naer de boozsepde in-
wijck toe / ende comende ter halver weghen/
liep ons de wint naert w. 3. w. waer dooz wy
moesten by ligghen / ende was een stil weer/
so dat ons het water / t welcke met het ghetp
vande bloet naert o. toe liep / seer af dreef / dat
wy qualijck de Waben kosten crijghen : maer
d'ebbe die daer nae seer sterck inliep / dede dat
wy de Waben cregghen met de schemelinghe
vanden avont ende lichte Maen / wy quamen
in eenen seer grooten Inham / inde welcke is
ghelegghen de boozsepde Antioch / te weten/
aende n. sijde / ende heeft binnen in aende oost
sijde een Eplandekens vol gheboonten / liggende
ontrent een scheut van een Was vant Landt
af : Van dit Eplandekens af oostwaert aen / soo
heestet landt eenen hoogen heuvel / ende aende
zupdt

Hoe den
Cours van
de streckin-
gen vol-
gens ge-
houden
worden.

Daer sy
gesicht van
lant ende
van twee
Eplande-
kens creg-
ghen.

Gesichte
van meer
ander Ep-
landen.

Dijf Ep-
landen oft
Clippen op
een ey.

t eerste
Epland
dat sy sa-
ghen was
het laetste
Epland der
seven slus-
ten.

Wanneer
sy de hoog-
te der 30.
ster op
30. een seft-
ende gra-
den hadden.

t ghe-
sichte vant
Epland
Ycoo.

Daer sy
nach een
ander Ep-
landt sa-
ghen.

Daer sy
omt ber-
moeden van
Kijfen / etc.
doozt Can-
nael niet
loopen do-
zen.

Wanneer
sy naert
Epland
van Tan-
axuma lie-
pen, ende t
selfde int
gesichte
creghen.

Vande ghe-
baent /
streckinge
ende groote
des Ep-
lands Ca-
naxuma.

Steen-clip
gelijck een
seplende
Fuste.

Streckin-
ge van Ca-
naxuma
tot een an-
der Epland

Antioch
Saburij / en
de hoe dat
bekent
wozt.

Streckin-
ge naer den
Antioch.

Stercke
bloeit ende
ebbe.

Schoone
Inham by
den An-
tioch.

Mercken
oostwaerts
van een
Epland.

De Haven
Minatco/
ende een
ander open
daer by.

Ghelegent-
heyt van Xi-
buxij ende
zijn Rivier.

Streckinge
van Xibuxij
voortaan.

Sant
ſtranden
ende hooge
gebergten.

Ondiepe
Rivier / en-
de de ſtrek-
kingen van
daer
voort.
Van quade
anker-
gront / ende
daer het
hooge
lar der Cui-
monſiquy
ghenaemt
is.

Streckinge
van den In-
wijck Xibu-
xij tot den
Inwijck
Tanora.

Alleen In-
wijck vol
ſteen clip-
pen ende
Rudjen.

Hoek van
hooghe lant/
ſant ſtrand/
ende Ep-
landekens.

ſteen clip-
pe.

Schoone
Inwijck
ende goede
reeſe / met
aentwoijs
waer ha-
ven is.

zuid ſijde van den voorgeſeyden heubel / is ge-
legen een groot open / twelcke heeft aen d'an-
der ſijde een punt van leegh landt ende witte
ſant ſtranden met geboomten. Alhier heeft-
men die haven genaemt Minatco, twelcke een
Rivier is / wat beter als die van Barocola ge-
legghen acnde Cuſte van Malabar. Ende noot-
ſijde van deſen heubel af ontrent een clepne
mijl / ſoo heeftmen een ander open / comende
in een ſant dat wat leegher is als den heubel/
met ſommige geboomten. Dit open heeft recht
in 't midden een Eplandeken ligghen binnen
twelcke is een plaetſe van Xibuxij: Dit Xibuxij
is een groot bewoont bleck van veel volcks/
ende is een Rivier van ſoet ofte verſch water/
maer is ondiep : want men moet daer met
een ſpringh-vloet in loopen.

Van Xibuxij voortaan ſoo ſtreckt den In-
wijck weſt aen / altemael van een leegh landt
van ſant ſtranden / ontrent 2. mijlen weeghs.
Van daer keert het weder naet zuden toe / tot
datſe comt te ſtuypen aen een hooghe geberg-
te / twelcke is het geene datmen ſiet / comende
viant Eplandt Tanaxuma aſaende voert van
dit gheberchte lept een clepne Rivier van on-
diepen grondt. Van deſe Rivier af ſo loopt het
landt weder ooft aen / tot de mondt van daer
men in comt / welcke mach hebben een half
mijl inde breedte. De gront van alle deſen in-
wijck ende incomſte / is ſant ende van quade
anker grondt / alle dit voorsz. hooghe landt
wozt genaemt Quimonſiquy.

Van deſen Inwijck van Xibuxij af 7. mij-
len ooft nootdooſt voortaan is ghelegghen den
Inwijck van Tanor, twelck een vande beſte
Havens van Japon is / men loopt de Cuſte ooft
en ooft ten noorden aen. Ter halver wegghen
van Xibuxij af nae Tanor toe / ſoo heeftmen een-
nen clepnen Inwijck ofte Bap / welcke int
eerſte gheſicht een goetd beſchutſel ſchijnt te
hebben / maer alſmen daer met over een
comt / ſoo ſietmen terſtont hoer daer geſteidt
is / te weten / heeft veel ſteen clippen ende
Rudjen / ende loopt wepnigh te landewaerts
in : Stelle alhier deſe verclaringhe van deſen
Inwijck / op datter hem niemant met en
bedrieghe / die nae Tanora begeert te weſen/
ghelijck als top ghedaen ſouden hebben.

Door by deſen cleppen Inwijck weſende/
ſuldt terſtont comen te ſien dat het landt een
epnde ofte hoek van hooghe lant maecht / van
welcken hoek voortaan / ſoo wijckt de Cuſte
dinnewaerts aen / alwaer ghy eenen ſant
ſtrand ſult ſien / hebbende daer langs by heen/
twee Eplandekens vol gheboomten ligghen.
Kent epnde van deſe Eplandekens / ſult ghy
noch ander clepnder Eplandekens ſien / (die
viant landt af 't Zee waert in ſteken) met noch
andere groote ſteenen ende Rudjen. Binnen
deſe Eplandekens ende ſteenen / is ghelegghen
de Haven van Tanora, om in deſe Haven te
comen ſoo moetmen loopen nae de punt ende
het epnde van deſe Eplandekens ende ſteenen
(die 't Zee waert uyt ſteken) toe / daer by we-
ſende / ſoo ſal u 't Zee waert daer van af nae
het nootdooſten een ſteen-clippe blijven / met
een Eplandt / ſonder eenighe gheboorte ofte
wilderniſſe / van een ſteyl afghebiht landt/
ſtreckende noorden ende zuiden. Tuſſchen
dit Eplandt ende het Landt / ſoo maectet
eenen grooten Inwijck / alwaer men het ſet-
ten mach : want heeftter recht teghens over
25. vadem diepten / maer de rechte Haven
en is alhier niet / dan als ghy de punt ende
het epnde vande voorgeſeyde Eplandekens

ende ſteenen (die 't Zee waert uytſteken) om
zyt / ſoo ſult ghy aldan terſtont daer langhs
by heen naert landt van binnen toe loopen/
twelck men by ſonder ſchroomen mach doen :
want iſſer ſchoon ende ſupber / doende uwen
cours weſt aen / ſoo ſal u een punt landts co-
men te blijven aen de rechter handt. Door by
deſe punt weſende / ſult daer dicht by heen
loopen / ſchoutwende het landt vande weſt ſij-
de : Alhier weſende / ſoo iſmen binnen in de
Haven / twelcke eenen langen Inwijck ofte
Bap is / ſtreckende noorden aen nae binnen
toe / ſult het ankeren te midwegen van dien/
op 4. vadem diepten / ſoo biſt ghy beſloten
niet eenen ronden boorch / het is daer altemael
van modder grondt.

Schepende van Tanora af nae Fyunga toe /
ſo looptmen de cuſte noorden aen / tot een punt
landts toe / ghelegghen van Tanora af ontrent
5. mijlen. Tuſſchen deſe punt landts ende Ta-
nora, zijn ghelegghen twee Havens / de eene
gheheeten Gico, niet verre van Tanora, ende
vander wat voorder aen / (door by ſomni-
ghe Eplandekens ende Steen-clippen) ghe-
naemt Umbra Deſe twee Havens zijn onbe-
ſchut voorsz d'oofte winden / die veel aen deſe
Cuſte wapen. Vande voorgeſeyde punt landts
af tot Fynga toe / mach weſen noch ander vijf
mijlen weeghs : waer van de Cuſte ende
't landt innewaerts aen wijckt / gelijck eenen
Inham / comende wat voorder aen weder
noorden uyt. Deſen Inham is van een leegh
landt / (te weten / langhs de Zeeant hern)
met ſant ſtranden / ende een mijl voorsz by de
voorgeſeyde punt landts / ſoo heeft de Cuſte een
open ligghen aende zuidt zijde van dit open/
ſo ſtaet daer eenen grooten ronden boom dicht
aen de Zee cant : Alhier heeftmen een goede
haven welcke genaemt wozt Vndo, ende wat
voorder aen / ſoo lept een ander haven / ghe-
heeten Toconofuchy, welck landt hoogher is/
als van d'ander Haven / heeft aende zuidt
zijde ſommighe hooghe ende groote boomen/
ende aende nootd zijde een leeg lant / het welc
van verre / ende van buypen af hem vertoont
ghelick als Eplandekens met gheboomten :
Deſe Haven en is niet goet om in te loopen.

Een mijl weeghs voorsz by deſe Haven voort-
aen / heeftmen een ander Haven / ghenaemt
Kyme, twelcke een goede Haven is om met
clepne Schepen in te loopen / ende heeft twee
incomſten dienien terſtont van buypen aen
ſiet / ende onderſcheyden can / hebbende int
midden een black Eplandt vol gheboomten:
Deſe gheboomten maken twee openen / ende
men ſiet boven over 't Eplandt / heen te lande-
waerts in (twelcke hoogher ende blacker is)
eenen grooten boom ſtaen / 't landt vande zuidt
zijde heeft een hooghe met een dal.

Van deſe Haven af verbehalf mijl voort-
aen / lept een ander clepne Rivier ghenaemt
Tomxijma : Door by deſe Rivier anderhalf
mijl weeghs / volepndt het leeghe lant / ende
dan begint het weder hooghe te zijn : Van
hier af twee mijlen voortaan / ſoo maect
het Landt een punt ofte hoek van hooghe
Landt / ende ſchijnt van verre te weſen den
hoek ghenaemt Kabo de Ramos, ghelegghen
aen de Cuſte van Indien by Goa. Deſen
hoek om loopende / heeftmen daer dicht by
een Rivier / (te weten / noorden aen) ghe-
naemt Kamycy, welcke heeft twee vadem
diepten inde Haven : Dit is het upterſte
landt van het Coninghryck van Fyunga.
Vande boven ghementioneerde punt landts

Punt landt

waer men inde
Haven is/
ende de
gelegenhe-
den daer
van.

Streckinge
ende oost
van Cui-
monſiquy
Fyunga.

Door by een
punt de
twee Ha-
vens Gico
ende Umbra.

Ghelegent-
heyt van
Inham.

Ghelegent-
heyt der
Havens
Vndo ende
Toconofuchy.

Ghelegent-
heyt der
Havens
Kyme
ende
Tomxijma.

Rivier
Tomxijma

Van toffe
nootdooſt
landt.

Ghelegent-
heyt der
Havens
Kamycy
ende
Camycy.

Op de hante
nu. hoeck
van camp
en ende
d. e. oia
trent.

Stroom
altijt sup-
den.

Schoone
diepte ende
ancher
grondt.

Streethin-
ge van C.
Camico
vor de Gu-
ben van
Cagay.

Stracte
tot de wa-
ben van
Cagay
ende landt
van Saqu-
ap.

De Haven
Saquap
lept langhs
de stie
van Japon.

Banachtig-
ge grondt /
ende van
een volc die
niet te be-
trouwen
zijn.

Cours
van Cora-
mae Miaco
ende vande
habe daer
ontrent.

De Haven
Focoz
vol rove-
reyn.

En Stra-
te nae de
stad Sa-
cap.

Gheleg-
heyt des
havens
Ava.

Armada
van oorlo-
sche vloot-
schepen.

Strethinge
vrielandt
Japon tot
de hoeck
Cumano.

Wens
van rijck
volck.

Ghelegent-
heyt des
havens
Sagap.

(reteren vijf mijlen van Tanora af) tot desen hoeck van Kamico toe / soo heeft het landt de manier van eenen Inhaem / makende t'water alhier eenen dwerschen stroom : want langhs t'landt heen / soo loopt het water altoos naert zupden toe : Men loopt desen hoeck met de voorszepde punt landts noozden ende zupden / ende noozden ten oosten / ende zupden ten westen ende zijn ontreit acht mijlen van d'een tot d'ander / over alle desen Inham mach- ment setten langhs t'landt heen op t'waelfen- de vijftien vadem diepten / schoone sandt grondt.

Van desen hoeck / ghenaemt C. de Kamico af voortaen / soo looptmen de Custe n. n. w. aen / als men met desen hoeck ober een is / soo salmen terstont comen te sien / int noozdoost / ende noozdoost ten oosten / het landt van To- ca, welck een Eplandt is / mach hebben on- trent 40. mijlen inde lenghte / ende streckt oost ende west / cynde oost ten noozden / ende west ten zupden / heeft aende noozd syde met het Landt van Japon een Straet ofte doozgaende enigte / welcke strekt tot de Haven van Saquay, ende t'landt van Miaco toe / ende vande syde vant Eplaut te weten / daer langhs by heen / heeft veel cleyne Eplanden : De Navigatie diemien doet dooz dese Straet nae die Haven van Saquay ofte Sacay toe / is altemael langs de Custe ende het landt van Japon heen / welcke veel ende goede Havens heeft / aent eynde van dese straet hebben beyde dese landen elck een upstreckende punt landts / zyde van d'een tot d'ander ontrent een mijl weeghs : Op de punt van het landt Toca is het bankachtighe grondt / ende alle het volck van dit landt (te weten / vande noozd syde) en is gants niet te betrouwen. Van gheleijcken soo machmen loopen van de zupdt syde van dit Eplandt To- ca, nae het landt van Miaco toe / alwaer langs een goede Navigatie is / ende heeft seer goe- de Havens : De eerste Haven van dien / is ge- legghen aende eerste punt landts / van de west syde vant Eplandt / de welcke dicht by hem elijcke Eplanden ende Clippen heeft liggen : Dese Haven is ghenaemt Focoz, heeft een goet beschutsel vooz alle winden : maer niet vooz de vloovers : want hebben daer veel fu- sten daer sp met loopen rooven ende stelen / t' oost eynde van dit Eplandt Toca, met het landt van Japon ghelegen daer tegghens ober maecht een ander straet ofte doozgang (ghe- lijck als die vande west syde) daermen nae de Haven ende Stadt van Sacay toe loopt. Te middelwegghen vande voorszepde oost syde van Toca, leyd een Haven ghenaemt Ava, welcke bewoont is van een seer soets ende stouthertigh volck van oorlooge / alhier soo onthout haer een groote Armee van toe geruste oor- looghs schepen ende fusten / daer sp met loo- pen rooven ende stelen de geheele Custe langs.

De schepen ende fusten die hier deur beghe- ren te varen / berepshen alhier by te passen / waer mede byelijcken sonder eenighe hinder mogen passeren. Vande voorszepde oost syde / soo streckt het Landt van Japon seer zupde- waerts aen / maerkende eenen hoeck ofte eynde / ghenaemt Cumano, ende de Custe die tot daer toe streckt / is gheheten Baudol, heeft etlijcke havens die van seer rijc ende machtig volck bewoont worden / maer en sijn niet se- ker noch byp. De Haven van Sacay is gelegen van den hoeck ofte het eynde van het Eplant Toca af noozdoost aen / ontrent negghen ofte tighen mijlen weeghs. Dese Haven van Sacay

is met de weste winden onbeskut / (die daer veeltijds waepen / ende heeft een ondiepe sandt grondt / dooz welcke oorlake men die Schepen (die aldaer niet goet gheladen co- men) / terstont met allet haestigheyt lost / ende het volck spruicht opt land / larende de Schep- pen vast ghebonden / ofte halense by wijen opt landt.

Vande voorszepden hoeck OCabo de Camico af vijf mijlen voortaen tot een punt landts toe / soo looptmen de ruste noozd noozdwest aen / ende men heeft onderwegghen vier ofte vijf Eplanden ende Clippen langhs de Custe heen ligghen / ende recht tegghens het vooz- sepde punt ober / zijn ghelegghen twee andere Eplanden / dicht byt landt heen / hebbende van tusschen beyden een smal Cannael / ende heeft daer dicht by / soo aen het noozden als aen het zupden veel Eplandekens ende Clip- pen (onder groote ende cleyne) ligghen. Dese twee Eplanden met de Eplandekens ende Clippen ligghen oost ende west / met den heer ende het eynde van Toca, op de hooghte van 33. en een sesten deel graden. Alle dese ruste is van een hoogh landt / met die Eplanden daer langhs by heen ligghende / ende heeft daer tseftig ende tseventigh vadem diepten / dicht byt landt. Van hier af voortaen / soo begint de Straet ofte doozgaende enigte / van tusschen het Eplandt van Toca, ende het landt van Bungo, ende soo het u nobigh waer op dese contreppe te ankeren / soo ghenackht het landt van Toca, alwaer ghy een modder grondt sult vinden : Als ghy den vooz / sepden hoeck vande twee Eplanden om sijt / soo be- gint het landt westwaert aen in te wijcken / altemael van een hoogh landt / hebbende binnen in dicht aende zupdt syde een cleyne Eplandeken. Sult u van desen Inwijck wachten / op datter u de vromen niet in en trecken. Dese Inwijck vooz by zijnde sult recht vooz u upt (te weten / te middelwegghen vant Cannael vande Straet) comen te sien een cleyne ronde Eplandeken / het welcke u sal blijven aende syde van het oosten / ende langhs de Custe heen vijf mijlen voortaen / sult ghy een ander Eplandt sien / dicht byt landt ligghen / t welck t' Zeewaert van hem af streckt veel stenen Clippen ende Ridsen. Vooz by dit Eplant noozdoost aen anderhalf mijl weeghs / zijn ghelegghen twee ander Eplanden by den anderen.

Vooz by dese twee Eplanden noch ander- half mijl voortaen / leyd een ander langh Eplandt van een black pleyn ofte velt bo- ven op / streckende noozdwest ende zupdt- oost / wesende het zupdooster eynde van dien het alderhooghte. Binnen dese Eplanden nae het westen toe leyd den Inwijck van Ofquy, alwaer den Coringh van Bungo zijn residen- tie hout / die daer in begheert te weien / sal nae het eerste Eplandt toe loopen / u altoos wach- tende vande voorszepde Eplanden / ende die Eplandekens ende Stern-clippen daer by ghelegghen doende uwen cours tusschen dit ende die ander twee Eplanden / (die vooz- der aen ligghen) binnen vooz. Dit Eplandt met de Eplandekens ende Stern-clippen vooz by wesende / nae binnen toe / soo sult ghy co- men te sien int westen / te weten / binnen in den Inwijck / een groot ront ende hoogh Eplandeken vol gheboomten / op het welcke ghy sult aen loopen / altoos meer ghenakende die twee Eplanden / dan het Eplandt vande Stern-clippen : want byt Eplant vande stenen Clippen

Strethi-
gen ende
ontmoet-
gen van ca-
bo Camico
tot den In-
wijck.

Want landt
Clippen
Eplandeken
ende Can-
nael.

Cora leyt
op 33. en
6. deel gra-
den.

60. ofte 70.
vadem
diepten
langhs t'
landt.

Straet
tusschen
Toca ende
Bungo.

Waar-
schouwinge
vooz en
Inwijck.

Verstehen
den Eplan-
den.

Inwijck
van Ofquy
daer den
Coring
van Bungo
hem bet-
dout.

Waar-
schouwinge
vooz Epl-
anden ende
clippen.

Wormen se-
kerst op
een hoogh
ront Epl-
lant aen
loopen sal.

Clippen heen / heeftmen 70. badem diepten / ende binnen de twee Eplanden westwaert aen / sult ghy 25 badem binden / modder gront / doende alsoo ulven Cours opt voorszede eplanden (dat in den Inwojck leyd) aen houden de de nooydt sijde : want is daer over al schoon. Mer dit Eplanden over een zijde / sult 20. badem diepten binden / alwaer ghy sult setten / op datmen u van daer af de Haven mach wijzen / welcken twee zijn / te weten d'eenen gelegghen / een cleynen mijl van dit Eplanden af nae 't zuytwesten toe) by een punt landts / daer ses oft seven boomen (verschepden bande anderen) op staen / met een wepnich wildernissen: Sult op dese punt lants aen loopen / den welcken binnen in eenen cleynen Inwojck ofte Bay heeft / hebbende aent epnde van dien / een Riffe van steene t'Zee: waert daer van af uytstekende / binnen den welcken is ghelegghen den voorsz. cleynen Inwojck / welck heeft een seer goet beschutsel en dize badem diepten / gode ende schoone gront / alwaer ghy sult ankeren : maer en is niet vooz groote Schepen d'anderen Haven is na't n.w. toe / te weten / aen d' ander sijde vanden Inwojck binnen sommige Eplandekens ende steenen in / is een grooten Bay / die te lande waerts in loopt / maekende eenen bocht met seer goet beschutsel. Dese Haven is vooz groote Schepen.

Van dese Inwojck van Usquy af / wat voozder nooyden aen / is ghelegghen een ander grooter Inwojck welck loopt west nooydtwest innewaerts aen / t'lant ende den hoeck van tusschen dese 2 Inwojcken / mach wesen van d'eenen Zee tot d'anderen / ontrent een scheut. van een Godelingh breet int onthoopten / ende een half mijl vane epnde bande punt af nae 't westen toe / te weten / aende zuydsijde / leyt een cleyn Epland dicht by 't lant / tusschen 'welcke ende het landt loopt een Canaal van 12. badem diepten / met schoone gront van grofsant / alwaer ick aent anker ghelegghen hebbe. Recht tegens over dit Epland (te weten / aent landt van nooydwesten) ontrent een scheut van een Godelingh: daer van af leyt eenen cleynen Inwojck / met een betwoont vleck / ghenaeamt Sanganaxequ alwaer Don Francisco Mascharenhas met zijn Schip gelegghen heeft met de Monson Dese Haven is niet eenen nooydwesten wint onbeschut. Van desen Inwojck af ontrent een half mijl voozt aen / soo begintmen een leegh landt te krijgen hebbende langhs de Zee cant heen over al sant stranden ende gheboemten. By alle desen Cuffen ende het lange landt langhs / ist over al bankachtighe gront waerom u daer van sult wachten / een goede halven mijl / daer van af loopende / te middewegghen van dit leeghe landt / heeftmen twee Monden ofte Incomste bande Sibieren ligghen / die seer ondiep zijn / waerom men daer in geenderley wijs en mach inloopen. Went epnde van dit leeghe lant heeftmen een Rivier dat versch water van 12. spamen waters inde Haven / te weten met een sprengh bloedt / ende binnen inde Rivier blijven de Schepen met leegh water op droogh zijde sandt grondt : Dicht by de Rie oft Incomsten van dese Rivier leyt een betwoont vleck / ghenaeamt Aquina Fame ende de Rivier een half mijl innewaerts aen / is ghelegghen de grootste ende gheweldigste Stadt van het ghehele Coningh-rijck van Bungo, alwaerde voozleden Coninghen ple-

ghen haer Hof te houden / daer nu alle de Coopluden van dese omlegghende contreye (die seer rijk ende seer treffelijck zijn) haer residentie hebben.

Van dese Rivier af / te weten / aen d' ander sijde van desen Inwojck / is ghelegghen een seer goede Haven / met beschutsel vooz alle winden / is een cleyn Bay / want de punten ofte hoecken van dien / stecken vooz den anderen / waerom de selfde een goet beschutsel maken vooz de zuyde winden. D' incomste van dese Haven is schoon / en hebt anders niet re doen / dan te loopen te middewegghen heen nae binnen toe / alwaermen heeft van vijf te half tot vijf badem diepten : Maer heeft een groot voozdeel : want comt daer vooz wint in / te weten / met de Monson ofte conjunctie bande zuyde wint / ende loayter weder vooz windt uyt / mette Monson bande nooyde winden. Om dit te begheven te verstaen / soo is te weten datmen alle dese contreye (als oock van gheheel Chyna, hoe de Malacca, India, ende alle de omlegghende Orientaelsche plaetien (bebaert / met de conjunctie bande winden / die daer ettelijcke Maerden over eenen boegh wapen / als nu upten nooyden / als van uyt den zuyden / en dat op seckere tijden ende daghen van jaer / sonder datmen daer eenighe salicant aen heeft / welke conjunctie ghenoeemt worden (als op een ander ghetoert is) Monson / te weten / Monson bande zuyde winden / dat is als de winden van uyt den zuyden reghnen / ende de Monson bande nooyde winden / van gheschicken / waer mede men in gantsch Indich ende Orienten zijn rekeninge maect / om van d' een plaets op d' ander te varen / ende vooz dien datter veelmaels in dese beschription mentie gemaect wort van sommige Havens / Inwojcken / Sibieren / Bayen / ende Eplanden / daermen goet beschutsel ende verwinteringhe heeft vooz de Monson van de nooyde ofte zuyde winden / te weten / den tijt dat de selfde courfen / is daerom geseyt / (soo sp' pemant contrarie ende tegens waren / nae dat hem sijn wegh soude mogen strecken) om gheadvertteert te wesen / welke Havens dat goet zijn / om sodanighen tijt te verbeypden en te verwinteren / want men noemt in Orienten winter / almen contrapie windt heeft / datmen sijn repse niet en can volbringhen / en nooydwendigh moet wachten nae de windt ende het weder / dat is / de Monson / die een met ende fabozabel is / ende waer datmen een goet beschutsel heeft / om te verbeypden de Monson die hem soude mogen dienen / als van sijn repse weder te volbringhen / waerom ny goet ghedocht heeft alhier dese verclaringhe te doen / om datmen te beter soude verstaen de meeninge bande Portugesen ende Indiaensche Pilooten / die dese Courfen ende Pabligatien eerst aenghetepkent / ghenotteert ende selfs bewaren hebben / ghebruyckende daer om alhier de selfde manieren ende rekeninge van die contreyen / sonder eenighe veranderinge met het selfde wooydt van Monson / niet teghenstaende dat top op ander plaetsen hier voozen by wijlen oock mentie af gemaect hebben.

Keerende weder op dese voorszede materie / soo is te weten / dat dese voorsz. Haven ofte Bay ghenoeemt wort singuy, maer en is niet seker noch by bande Roovers / en dieven van

Streking en ontmoetingen van dese Rivier / tot de Haven / ende het punt van Monsee.

Verclaring hoe de Monsons of winden op beuften van Chyna ende Malacca / langdurigh over een boeg waele.

Hoemen achtunge op de Monsons nemen moet, ende beste te bebaert vooz soecken.

Meden waerom die verhael geschiet is.

De Haven singuy, maer en is niet seker noch by bande Roovers / en dieven van

De voorsz. Rivier tot de eise Haven / heeft men ontrent 3. mijlen inde d'wers wegh. Men heeft op de Riee vande Rivier 20. badem diepten te weten dich by't Landt heen : Maer is een quade gront / en tē is niet goet aldaer de winden te verwachten : want men en souden daer niet een dingh comen bergen. Van desen Inwijck af / soo mach men het lant int oosten sien : ende t'eynde van daer desen grooten inwijck volepnt / is een leegh landt / t'welcke genaemt wordt Morvee, ende is daer langhs heen over al schoon : De voorszepde Rivier en Stadt zijn gheleghen op de hooghte van 33. een derden deel graden.

mijlen weeghs. Dit Landt daer ghy nae toe loopt / is een seer groot ende hooghlandt / ende men loopt alle de voorszepde Custe langhs tot eenen hoeck ofte punt landts toe / oost ende weest ende / oost ten noorden / ende west ten zuiden / ende men heeft van de Haven van Caminaxique af / tot de voorszepde punt / ontrent veertigh Portugesche mijlen / te weten / van seventhien en half in een graet / ghelijck het oock altemael zijn / van die in al dese beschijptien ghementioneert worden / aen welck Custe zijn gheligen dese navolghende Havens / het welcke altemael Sapan zijn / te weten / van Caminaxique tot Tozaque zijn ontrent derdehalf mijl. Van Tozaque tot het Eplandt Meagyma. heeft men ses mijlen ende een halve.

Distantie ende gheschichte der Landen tot eenen upr hoeck ofte punt.

Particulere verhael der bilantrende namen der plaetsen op dese passagie.

De Riee van dit Eplandt / is tusschen dat ende het baste Landt. Van Meagyma tot Camangary, zijn anderhalf mijl. Van daer tot het Eplandt van Anooxyma vijf mijlen.

Van Anooxyma tot Toumoo, zijn oock vijf mijlen.

Van daer tot Xynaco ander vijf mijlen.

Van Xynaco tot de Haven Uxymando, vijf mijlen.

Van Uxymando, tot die Haven van Muroo, vijf mijlen. Dese Haven mach ligghen ander vijf mijlen vande punt boven verhaelt. Doorz by dese voorszepde punt / te weten / drie ofte vier mijlen oostwaert aen / leydt de Haven van Fyongo, ende van daer af ses ofte seiven mijlen voortaen / heeft men de Haven ende Bape van Sacay, alle dese voorszepde Custe is schoon ende supber / hebbende over al anchorgrondt. Dit zijn altemael als gheseyt is / Portugesche mijlen. Men sal weten / dat twee Japoensche mijlen / maerken juist een Portugaelsche mijl / twelcke gheverificeert ende alsoo bevonden is / dooz de Portugesche Piloten / die aldaer de hooghte van de Son ghepeylt / ende nae de Japoensche reekeninghe haer calculatie gemaeckt hebben / &c.

Streckinge vande voorszepde punt tot de Havens van Fyongo ende Sacay.

Gelegentheid der Custen en graden.

De twee Japoensche mijlen juist een Portugaelsche mijl.

De 3. Capittel.

De Navigatie ende Coursen van Lampacon af (t'welcke is gheleghen by Macou, aende Custe van Chyna) nae het Eplandt Japon, tot het Eylant Firando toe, met alle die streckingen ende gheleghentheydt van dien, van een ander Pilot aengheteykent.

De Eplende van Lampacon af / naer het Eplandt van Japon toe / sult loopen dooz d'eerste uptgangh ofte Canael / (van het zuiden Eplandt /) het welcke streckt / Zuidt-oost aen / hebbende een van Clippe ofte Eplanden te midbeweghen / van dien / tusschen het welcke ende de punt vande Eplandt sult dooz loopen / om oorsaecke vande scherpe windt / genakende soo veel als ghy immers mooght / het eynde van het Eplandt / altoos met het loot inde handt. Comende tot halver wegh van het Canael vande Eplanden die t'Zeewaert strecken / sult een Bancke van sandt binden / die te midbeweghen onder de drie badem diepten niet en heeft. Sult daer u beste doen om te loopen boven een groot ende hoogh Eplandt dat u in het oost zuidtoosten leydt. Dit Eplandt (met d'ander die t'Zeewaert op de selfde rye liggen) om wesen / sult langhs d' Eplanden van t'Zeewaert

Streckinge en ontmoetinghe van Lampacon tot de Custe van Chyna.

Op't loot passan.

Goedbediye maer quade Neebe.

Hoeck van Moossee.

Streckinge reede ontmoeting vande punt Moossee tot het Eplandt Fimexima.

Maer Cam bora ende Tambico gelegen ende het boeck niet te verstouwen is

Sommige Eplanden.

Gedaente des Eplandt Fimexima, ende de ont diepten aldaer.

Van quade gronden / ende hoe den ganschen Cours van Lampacon tot Firando recht.

Streckinge van Fimexima tot Firando.

Een van de Japoensche Silbermijnen.

Goedbediye byt Eplandt Meagyma vande voorszepde stapel plaet te wesen.

Maer de strate van Firando begint.

Hoemen loopt vande landt Moossee nae de Haven Caminaxique.

1 Zeewaert heen loopen. Van dit Eplandt af 2. mijlen voortraen / sult vinden een regel Eplanden / Eplandekens ende Clippen welke zijn in als negen / stekende bukten al d'ander (daer ghy langhs heen loopt) 1 Zeewaert in / welck streckende n. n. o. ende 3. w. en mochte niet om loopen / noch en is u oock niet noodig: sult tusschen dese ende een groot hoog Epland vol geboomten (dat u aende sijde van het land blijft) dooz loopen / welck Eplanden hem ver- toont als men daer nae toe comt / ghelijck of het rondt waer / om datmen daer recht op de punt aen comt / niet teghenstaende is langh- werpig / streckende ghelijck als de Custe: een stuckt wergs daer van af geloopt hebben / heeft een Camael / van tusschen dat ende een ander Epland (daer dicht by ghelegen) achter dit laetste Epland naet o. n. o. toe leyt een Haven / daer sommige schepen Chinische goederen en waren comen laden ende verhan- delen / leyt niet verre vanden mont ofte 't gat van Lanton af. Dit boven genoemde Epland wort vande Chijnen genoemt Tonquion. Van hier af soo loopt o. n. o. aen / om te comen verkeren de Custe van tusschen Chinchon en- de Chabaquon. die schoon ende supber is / daer 2. mijlen van af loopende / om te schouwen een Riffe die dicht by Chinchon leyd / welke heeft een rondt ende hoogh Eplandeken / seer dicht byt landt ligghen. Men loopt dese custe van Chabaquon af tot Chinchon toe / n. o. en 3. w. ende n. o. ten o. en 3. w. ten w. Als men met Chinchon over een is / soo heeft men 2. mijlen Zeewaert in een hoog ende ront Eplandeken liggen / ende binnen int landt eenen hooghen bergh met een Steen-rootse boven op / gelijck als Pulo Varela, ghelegghen aen de Custe van Champa, ende d'income is dooz sommige ep- landen heen. Dit dooz 3. rondt Eplandeken wort van de Chijnen gheheeten Toanthea.

Als ghy met Chinchon over een zijt / als vooren / soo loopt oost noordooft aen / tot dat ghy zijt 8. ofte 10. mijlen van de Custe af / om bukten alle 2. Eplanden te blijven : In dese contrere wesende / soo loopt noordooft aen / op welke cours / sult comen te sien het Epland van Lequeo Pequeno, dat is cleyn Lequeo, ghe- legghen op de hooghte van 25. g. aden / is een seer hoogh ende langhwerpig Epland / lig- ghende verscheppen vande Custe van China ontrent achthien mijlen weeghs / als ghy Lequeo Pequeno dooz by zijt comende op de vijftwintigh en een half graden / soo ghy begheert te wesen naet landt van Bungo toe / soo loopt noordooft ende noordooft ten oosten aen / op welke cours sult comen op d' Epland / ghelegghen aen de zupdt sijde vant Epland Tanaxuma af / aen welke Epland beginnen op sesentwintigh ende een half strecken tot op de dertig en een half graden / zijnde in als seven hooghe ende cleyne Eplanden / welke strec- ken met den anderen / te weten / d' eerste dize met een Eplandeken ofte clippe / noordooft ende zupdtwest ende noordooft ten noorden / ende zupdtwest ten zupden / ende die ander dize / oost noordooft ende west zupdtwest / ende een aent eynde van dien noorden ende zupen. Dese seven Eplanden dooz by wesende / sult comen te sien ses mijlen noordt noordooft aen twee ander Eplanden / ligghende oost ende west metten anderen waer van dat van het oosten het cleynste is. Het oost eynde van dit Epland heeft eenen hooghen heubel / welke gaet al dalende naert oosten af makende een leegghen punt / ghy moeght wel tusschen

dese twee doozpasseren / begerende : want heeft een goede Cannael van tusschen beyden heen : Het grootste van dese twee Eplanden (het welke een hoogh ende langhwerpig Epland is) ghenaeamt Ycoo. Van den Ooster-hoek van dit Epland dize ofte vier mijlen noorden aen / is ghelegen het Epland van Tanaxuma, 't welck is een leeghachtigh Eplandt streckende noorden ende zupen van seven oft acht mijlen langh. Te midde we- ghen vandt selfde Eplandt / te weten / aende oost sijde heeft men de Haven / het welck is eenen cleyne Inwijck / ghelegen binnen sommige Steen-clippen in : maer en is de beste niet om in te loopen.

West noordwest van dese Haven af / ander half mijl weeghs / is gelegen een cleyn black Eplandt / welck heeft een heubelken int midden. Van Tanaxuma af seven oft acht mijlen noorden aen / sult comen te sien een groot ende seer hoogh landt / welckestreckt 10 mijlen oost ende west. Dit is het landt van Japon, aen den hoek ofte het eynde van dese Custen / te weten aen de west sijde / is ge- legen den Inwijck van Cangoxuma ende de Haven van Amago, hebbende boven dien eenen hoogen spitsigen top / ende recht tegens over het Eplandt van Tanaxuma, te weten / noorden / ende noorden ten oosten aen / leyd den Inwijck van Xebuxij, die seer groot is hebben van binnen in de Havens van Mi- nato, Eoxima, ende Xaboxij alle drie Rivieren dooz cleyne Schepen / altemael ghelegghen aende oost sijde (te weten aen de rechterhand) van als men westwaert aen binnen inden In- wijck comt : doozdt noordt oost langhs de Custe heen 6. ofte 7. mijlen voortraen / leyt de Haven van Tanora, welke de beste Haven van gheheel Japon is.

Soo ghy begheert te loopen naer de dooz- sepde Haven van Tanora toe / soo sult ghy u nae de Custe toe houden / en daer wel dicht by ghenaken : want is over al schoon : maer en heeft gheen anker grondt ofte Rieden / om dat het diep is : Soo wanneer ghy daer langh by heen zijt / wesende dooz by den Inwijck van Xebuxij, by de Custe heen loopende / soo sult ghy by eenen cleynen Inwijck comen / welke int eerste ghesicht ende vertooninghe goet beschutsel schijnt te hebben : maer daer met over een comende / ondeckt het terstont al wat het heeft / te weten / veel steenen ende Rudsers / streckende wepnigh te landwaerts in. Doe alhier dese bemaekinghe / op dat daer hem niemant met en bedrieghe. Dooz by des- sen cleynen Inwijck wesende / crijghmen ter- stont eenen groven / dicken ende hoogen hoek ofte punt landts. Van dese hoek af voort aen / so wijcht het landt himelwaerts aen / al- maer ghy sult comen te sien een sandt strandt / ende twee Eplandekens met gheboomten daer langhs by heen ligghen. Men het eynde van dese Eplanden comen noch andere cleyn- der Eplandekens / ende groote steenen van 't landt af steken 1 Zeewaert aen.

Binnen dese Eplandekens ende steenen in / is ghelegghen de Haven van Tanora, om daer in te loopen / sult uwen Cours nemen naer het eynde van dese Eplandekens ende steenen / (die 1 Zeewaert in van het Landt af steken) als ghy met het eynde van dien over een zijt / so sal u 1 Zeewaert nae het noordt- oosten blijven / een ander Eplandeken ofte Steen-clippe / sult binnen dit Eplandeken

Het Epland
Tanaxuma.

Inwijck
met steen-
clippe.

Besichte op
gebaue
des landts
Japon.

Inwijck
van can-
Cangox-
uma ende
de Haven
van
Amago.

De Haven
Tanora / en
de is de
beste van
gheheel Ja-
pon ende
hoemen
daer toe
loopen sal.

Buort an-
ker grondt.

cleyn In-
wijck.

Wel steen
Rudsers.

Grooten
hoogen
hoek landts

Scheren-
van Ep-
landen en
bestanden.

Gelegghen
te den
Haven
van
Tanora / en
de hoemen
daer in
loopt.

Merrens heen loopen / tusschen het welcke ende het landt men eenen grooten Inwijck heeft / daer men op vijftwintigh badem mach ankeren noodigh wesende : maer de rechte Haven en is alhier niet / dan als ghy de Eplandekens ende steenen die (t' Zeewaert upt stecken /) om zyt / soo sult ghy daer terstondt langhs by heen loopen / te weten / tusschen een punt landts (gelegen aende rechter handt ofte aende nootz syde) ende d' eplandekens hern / tot naer binnen int Canael dat ghy open siet / sonder schroomen. Dese voorszeyde punt landts om wesende / sult terstont eenen Inwijck sien / streckende noorden innewaerts aen / sult als dan ghenaken het landt van dese punt / die u sal blijven aende rechterhandt / ghy moechter by binnen in loopen : want heester vier badem diepten / altemael modder gront / ende set het by het lant vant oosten / u wachtende vande west syde.

Van dese Inwijck van Tanora af voort aen looptmen de Custe noorden aen / ende is het landt van Fyunga ende Bungo, altemael een schoone Custe / ende en hebt daer nieuwcrs van te vreesen / dan van dat ghy voorszeyden siet / ende achthien mijlen voort aen / sult een seer groot Eplandt vinden / dat u sal blijven aende oost syde / welck is het landt van Toca, welck streckt oost ende west / en oost ten noorden / ende west ten supden over de beertigh mijlen inde lenghte / comen tot de by Sacay ende Miaco upt : De supdt syde van dit Eplandt is altemael van een supbere Custe / by de welcke langhs men nae Sacay toe loopt : Tusschen dit Eplandt ende de Custe van Bungo, ghelegen aende west syde daer van af / heeft een straet ofte doorgaende enghte van vier / vijf ende meer / mijlen byet / ende die gheen die na Bungo toe wil moet hem altoos houden langhs de Custe van Tanora ende Fyunga heen / hem wachtende van de Custe van Toca.

Hiemen na Bungo langhs de Custe van Tanora ende Fyunga loopt voort men de Custe van Toca, also u wt.

Streckinge ende ontmoetingen vant Eplandt Lequeo Pequeno, als vooren geseyt is: Begherende te seplen naet Eplandt Fyando, soo salmen loopen van daer of op de voorszeyde cours van noordtoost ende noordtoost ten oosten / tot op de hooghte van achtwintigh en een viere deel graden / alhier wesende noordtoost aen / op welcke cours sult comen te sin twee clepne langhwerpende / kale ende ghebzoken Eplanden / liggende noorden ende supden met den anderen / ende hebben aende supdt syde twee Eplandekens ofte Clippen ligghe / een half mijl banden anderen verscheppen. Dese voorszeyde twee Eplanden zijn ghelegghen op eenendertigh en een viere deel graden. Van dese Eplanden af dize ofte vier mijlen noordtoost aen / leyd een Eplandeken ofte Steen-clippe overmits ghecloven / hebbende boven op vier ofte vijf spitsen / ofte uytstekende toppen : Als ghy met die voorszeyde Eplanden over een zyt soo zyt ghy noch thien mijlen vande Custe van Japon af : te weten / naet westen toe / ende loopende op de voorszeyde cours van noordtoost aen / sult recht op een seer groot ende hoogh Eplandt comen / ghenaemt Cojaquijn, (welcke is ghelegghen oost ende west met die Haven van Angone) liggende dize ofte vier mijlen verscheppen vande Custe af / wesende van dize ofte vier mijlen langh / heeft aende oost syde / te weten / nae het

landt toe / veel Eplandekens ende Steenclippen : Soo het gheviel dat ghy quaemt te vervallen binnen het Eplandt / u vinden de by de Custe van Japon, soo dat ghyt Eplandt niet en moecht van bupten om loopen / soo neemt uwen cours van binnen tusschen t' landt ende het Eplandt dooz / te weten / bupten d' Eplanden ende steenen heen / tot op een schoot van een Gorslingh daer van af : maer en ghenaeckt de Custe niet / want men heeft vant noordt landt aen de ander syde een punt af stecken: Die lenghte van het Eplandt ghepasseert wesende (langhs d' Eplandekens ende Steenclippen heen / als gheseydt is) sult terstondt aen loeben langhs het Eplandt heen / t' Zeewaert nae bupten toe / waer mede sult comen te sien int noorden de punt landts boven gheroert / welcke somighe Clippen ende Rissen heeft / binnen de welcke ghelegghen is noorden aen de Haven van Amacusa. Dese punt landts leydt recht tegghen een ander punt landts ober / die van het Eplandt upt steckt / liggende noorden ende supden met den anderen : Soo wanneer ghy dese punt landts om ende dooz by zyt / soo sult ghyt draghende houden / om alsoo langhs de Custe heen te loopen tot op een mijl weeghs / t' Zeewaert daer van af. Dese Custe looptmen / te weten van den eenen hoeck ofte punt lants tot den anderen / noordtoost / ende supdt supdtoost : Ende soo ghy bupten t' Eplandt Cojaquijn om liept / sult den selfden wegh nemen (dat voorszeyde om wesende) nae de Custe toe te comen en daer langhs heen loopende als vooren. Vande voorszeyde punt van Amacusa (die de Clippen ende Rissen heeft) af / dize ofte vier mijlen voort aen / soo heeft de Custe een ander punt van een grof ende hoogh landt : Dooz by dese punt wesende / sult een groot open ofte Incomste van een Canael sien / het welcke ghenaemt word O Esrecho d' Aryma, dat is / de Straet van Arima, binnen in dese Straet zijn ghelegen twee goede Haven / waer van d' eerste ghenaemt wordt Xiqui, welke een vande beste Haven van Japon is : Dese Haven leydt ontrent een half mijl weeghs vande Incomste af binnen in / aende supdt syde van de rechter handt / te weten / westwaert aen / aent rymt van eenen grooten Inwijck / welcke heeft beschutsel dooz alle winden / met vier ende vijf badem diepten modder grondt : maer in dese Haven worden ons dize Portugesen doodt ghesmeten / dencke dat het toeghecomen is / dooz hare stinckende hooftaerde ende troshet / want op alle plaetsen die de Heeren ende Meesters willen wesen / tot verachtighe ende verclepninghe vande Ingesetenen / welckmen ober al niet lijden en wil / naemelijcken in Japon, daert een hartnechigh ende opstinaet volck is. Meerende weder op de daert / soo heestmen aen de nooydt syde van desen Inwijck / te weten / aent landt van d' ander syde / een hoogh ende rondt Eplandeken ligghe / tot hier toe soo ist over al schoone ende supbere grondt ende Zee.

Om in Aryma te loopen / soo sult ghy het landt vant noorden ghenaken : want men heeft aende supdt syde (soo heeft alsmen den Inwijck van Xibuxi ghepasseert is) twee Steenen ligghe / ende zijn daer rondt som ober al vol Rissen / ende ander buylighepdt. Dese voorszeyde straet streckt / te weten / alsmen die eerste in comt oost aen / ende

Hoemen van draggen sal alsmen by de Custe van Japon verduel / ch bupten om het Eplandt Cojaquijn niet loopen oost. Daer schone winge dooz een punt.

Daermen mercklijck punt te sien crighe / ende van des fel den gele gemyt.

Streckinge langhs de Custe van Japan tot den ander punt. Hoemen om het eplandt Cojaquijn loopen sal. Hooru den het punt landts dat rissen ende clippen heeft tot een punt van hooft landt.

Straetbott Aryma / en de Haven Xiqui.

In Inwijck hebben de goede dinge te ende stede.

Japont syn haet ende toet Bolck.

Om epland aende ooyde syde best Inwijck.

Hoemen in Aryma loopen sal.

Meerere ende streckingen boog by een Inwijck van Xiqui.

op geweldige periculose stroomen goede achttingh te nemen.

Om de punt land heeft men de haven hoefte nootdij ende de haven van Fyrando.

Intwijck die quade derde heeft.

De haven van Simonbara sijnde droogh met leeg water.

Beel Eplanden ende clippen. Grooten Intwijck. Dant Eplandt camberxyma ende sommige Eplanden sijn daer by.

Goedestee: de/Be: doont vler ende een Intwijck. Hier beginnen de Eplanden na Fyrando.

Doogh camberxyma een punt lants daermen neffens beel Eplanden ende clippen op toe loont. Over andts ge: hoontliche mist ende donckerheyt cammen hier quallich e lants hemm on: derfde: den/ende hoemen dan deff doen sal.

Arreken van twee Eplanden.

ende keert daer nae naert noorden toe/ ende langhs de punt landts heen/ daer de Straet zynen keert noorden aen neemt/ (gaen ghe: welbighe stroomen / ja soo seer / dat soo ghy niet wel op u hoede waert / soudent t'Schip om ende werom doen draepen / soo verre ghy niet eenen stijben dooz-gaende windt en haddet / om de stroomen haer cracht te keeren : dese voorszepde punt om wesen / soo heeftmen aent selfde landt een seer goede Haven ligghen/ gheenaemt Cochinoch, ofte Cochinoquin, ende dan noch de Haven van Aryma, waer van dese Straet den naem heeft/ is ghelegghen een half mijl van Cochinoch af doortaan / wesen eenen Intwijck/ die onbeschut dooz d'ooft winden is/sonder eenigh beschutsel te hebben vooz eenigh ontweert/ wat voozder aen heeftmen de Haven van Simonbara, welke heeft dize Eplandekens / die vooz de noozde windt een beschutsel maken/ maer de schepen blijven daer met leegh water op dzoogh : menen heeft in dese Straet anders gheen Haven die seker en vooz alle winden beschut sijn / dan alleelijcken Xiquy ende Cochinoch, als gheseyt is.

Van dese Straet af naert Eplandt Fyrando toe / heeftmen langhs de Custe heen beel Eplanden ende Clippen ligghen / ende eenen grooten Intwijck / vande uptrontste vande Straet van Aryma, ses mijlen vooz: aen / is ghelegghen een Eplandt dicht by de Custe gheenaemt Cambexyma, twelcke is van een groot ende hoogh landt / hebben de aende sijde van ter Zeewaert daer dicht by / vier ofte vijf Eplandekens ofte Clippen ligghen / tusschen dit Eplandt ende t'vaste landt heeftmen een goede Reede / ende int selfde Eplandt leyt een goet bewoont bleck van veel volck / met een goet cleyn Intwijckken ofte Haven/ daermen veel Disschers Barchen / ende Fusten heeft ligghen : Van hier af soo begiuen d'Eplanden naer Fyrando toe.

Van dit Eplandt Cambexyma af / vijf ofte ses mijlen vooztaen / soo heeft de Custe een upstekerde punt landts / met veel Eplanden ende Clippen / die vant landt af t'Zeewaert in strecken / sult naer de selfde punt toe loopen/ te weten/ noozdt noozdtwest aen; Dese wegh van Cambexyma af / tot de voorszepde punt landts toe / is altemael van eenen Intwijck / om dat het landt binnen aen wijcht ende ohermits datmen aen dese custe van Iapona (ghemeenlijcken in desen tijdt datmen daer aen comt) donckerachtigh ende mistigh weder heeft / soo can men qualijck de ghegheentheit vant Landt onderscheyden / van soot claeer weer waer / sult terstont de upstekerde punt (die de Eplanden ende Clippen van hem af steekt) comen te sien / ende soot mistigh ende doncker weer waer / soo en wilt aldan de Custe niet volghen / vandoet wten cours ter halver streck van noozdt noozdtwest aen / als boven / ende als ghy daer dicht by comt / sult terstont alle d'Eplanden ende Clippen ondeckt sien / d'alder upterste t'Zeewaert van dese Eplanden ende Clippen / sijn twee cleyn Eplanden / verscheyden vanden anderen / sijn tusschen hoogh ende leegh / meer langhwerpigh dan rondt / gantsch sonder eenige gheboonten / ende dat van het alder upterste t'Zeewaert streckt twee Rissen van hem af / streckende d'een naer het oosten ende d'ander naer het west

noozdtwest / tot ontrent een half mijl beer by het ooster Eplandt (van dese voorszepde twee Eplanden) is het daer dicht by schoon / soo my gheseydt is / als oock nae het scheen te wesen / ende aende noozdt sijde daer van heeft het beschutsel vooz de Monson vande zwbe winden / soo het u noodigh waer / moeghet dan wel setten : Van dese voorszepde twee Eplanden af naer het Landt toe / sijn ghelegghen twee Eplandekens ofte Steen-clippen int satsoen als Whilaren / tusschen dese Clippen ende noch andere Canalen (die u de Eplanden altemets begiuen te openen /) loopen wel luncos ofte Chijnsche Schepen dooz / gheladen met hoopmanschappen / naer Fyrando ende de Haven van Vmbra toe / met reghenstaende sult alle dese Eplanden ende Clippen laten aende oost sijde ofte rechterhandt / daer ontrent een half mijl t'Zeewaert af loopende : met dese Eplanden over een wesen / soo heeftmen dize oft vier mijlen op de selfde cours van noozdt noozdtwest aen / een ander punt van een Eplandt / streckende recht van het landt af westwaert aen / wesen de van een hoogh ende black landt boven op / vertoont hem int op doen ghelijck als dize Eplanden / alhoewel dat het altemael maer een is / heeft twee scheursels ofte broken / waerom het t'schijn sel van dizen maecht.

Vande punt van dit Eplandt af / naer het westen dize mijlen t'Zeewaert aen / sult comen te sien een rondt Eplandeken / hebben de dicht by hem een cleyn ende langhwerpigh Eplandt / ende soo het claeer weer waer / sult naer het west zuptdwesten / ende westen comen te sien het Eplandt van Goto, twelcke seer groot ende hoogh is / van veel scheursels ende cloven / zijnde boven op altemael van een black effen landt.

Soo wanneer ghy het voorszeyden Eplandt (welcke dize schijnt te wesen) int ghesicht hebt / soo loopt recht op d' upstekerde punt van dien aen / ende soo het waer dat het ghyt u tegghens waer met wepnigh windt / soo maecht het water (by desen upstekerden hoek ofte punt landts van het voorszepde Eplandt /) groote ravelinghe / ende ghecappelt water ende schupm / dat het ondiepten schijnen te wesen daert water op breecht / niet teghenstaende isser ober al schoon ende diep / daerom moegt daer by stout ende sonder schroomen op aen loopen / u alleelijcken een wepnigh vande punt af houdende / op deser boegghen de punt landts om loopende / soo wilt het daer langhs by heen aen loeben / alwaermen eenen grooten ende goeden Intwijck heeft / alwaer sult in loopen tot dat ghy bindt 10. 11. badem diepten/ is van een harde gront/ daer ghy het naer wten wille moeght ankeren / heeft een goet beschutsel vooz de winden vande Monson / alhier wesen de sult terstont ghenoech Barchen ende Fusten aenboort crighen / die u nae Fyrando sullen byreghen : Ende selfde Intwijck / te weten / binnen in oostwaert aen / heeftmen een Reede om te ankeren / met goet beschutsel vooz alle winden : van gheijcken een scheut van een Reelstuck naer het nooztoosten / leyt een ander haven die een goet beschutsel heeft vooz alle winden/ alwaer meer schepen moghen liggen dan op de Reede van het oosten voorszepd.

Plaets daert. schoen ende goede Reede vooz de Monson.

Reedaenten van 2. steen clippen.

Plaets daer veel chijnsche schepen nae Fyrando ende de Haven d. n. d. m. b. z. loopen.

Vertoont ge des punts vande Epland Fyrando 3. Eplanden schijnt te wesen.

Mont Epland ende ander incken ontrent. Gedanten des Eplands Goto.

Hoemen op het punt lants aen loopen sal A. sonder de schijnende onghelallen te schopen.

Intwijck daermen op 10. ende 11. badem in loopen ende te willen ankeren mach.

Goede reede inden Intwijck.

noch een haven ende goede reede.

Soo

Plaatsen
van goede
reede maer
perijckel
voor: Noo-
ders.

Het Ep-
landt Fy-
rando leyt
5 mijlen
bant
Eplandt
Fapujin.

Hout Ep-
landt.

Lang hoog
ende black
Eplandt.

Hooge ron-
de clippe.

Intwijck
ende Ca-
nael daer
door men
na de Ha-
ben van
Dombay
loopt.

Een landt
tweelck de
Canael
bant Ep-
landt Fy-
rando
maecht
daer men
doost sijde
wachten
moet.

Daerment
Eplandt
Fyando te
sien crijgh
ende by op
aenloopen
mach.

Clepe Ca-
nael in die-
men schou-
wen moet.

Ghebaente
des Ep-
landt Fy-
rando.

Soo het ghebeurde dat ghy alhier in dese
contrepe quaent / tentijde dat ghy vzeese of-
te vermoeven hebt voor eenigh onweer / soo
moecht ghy u vijghelijken in een van dese
voorzepde Havenen comen berghen / daer ghy
byz ende wanzek leght / behalven van de
Hoovers ende Dieven / die daer moghen co-
men. Dit Eplandt twelcke vze schijnen te
wesen / is ghenaemt Fapujin, ende van hier
af tot het Eplandt Fyranbo heeft men vijf mij-
len.

Van dit Eplandt Fapujin af / (soo't clae-
reer maet / sult seer wel moghen sien het Ep-
landt van Fyando, te weten / n. daer van af
liggende : maer om die wille datmen daer den
meesten tijt betrocken ende donckeren Hemel
ofte lucht heeft / soo en is hier geen sekerheyt
van : maer van de Haven daer ghy licht / sult
terstont comen te sien een hoogh ende ront
Eplandeken / hebbende sommighe stenen
rontsom hem / liggende ontrent een half mijl
vande Ree / van de voorszepde Cufte daer ghy
aen zijt / af / welcke streckt noozd noozdoost /
noozden ende noozden ten westen aen : On-
trent berdehalf mijl van u af / sult een ander
lang / hoogh ende black Eplandt sien / wesende
over midden gheclooft / waerom het schijnsel
van twee Eplanden maecht / streckende oost
ende west / ontrent een half mijl van dit Ep-
landt af / is ghelegen een groote eude hooghe
ronde Clippe : tusschen dese Clippe ende ront-
de Eplandeken / (dat een half mijl vande Ha-
ben bant voorszepde Eplandt af leyt) heeft men
enen grooten Intwijck / ende maecht een
Canael / waer door men loopt naer de Haven
van Umbra toe: So wanneer ghy comt te sien
het Eplandt / twelck in twee schijnt gedeelt
te wesen / soo loopt recht op aen / naer den
hoek ofte tepde vant o. toe / daer by ghena-
kende tot op een scheut van een Doet-boogh
naer / als oock by de groote Clippe die u int
oosten blijft / naer binnenlopende / als dan so
sult ghy een seer langh landt comen te sien /
twelcke de Cufte is die de Stadt ofte t'Ca-
nael maecht van tusschen t'landt ende t'Eplandt
van Fyranbo, sult u wachten van alle t'landt
dat u blijft aen de Oost sijde : want is daer
over al vuple grondt / als ghyt boven ghe-
noemde Eplandt om loopt / het welcke ghe-
naemt wozyt Caroxijma, dat latende aen de
west sijde / soo sult ontrent een scheut van een
Doet-boogh vant eynde van dien af / twee
clepne Eplanden hebben / waer van dat vant
westen langhwerpig is / wesende tander dat
u voor upt blijft / clepne ende ront / ende heeft
een steen-clippe / daer ghy u van moet wach-
ten / ende sult terstont noch twee andere Clip-
pen sien / twelck u altemael sal blijven aen de
west sijde / op dese contrepe wesende / soo sult
het Eplandt van Fyando comen te sien voor u
upt ligghe / daer ontrent twee clepne mijlen
ban af wesende / sult by sonder vzeesen nae
toe loopen: want is daer langhs heen over al
schoon / ende de cufte vant vaste landt vande
oost sijde loopt over boven heen. Als ghy nu by
de Eplandekens ende Clippen sijt / soo heeft
etliche clepne Canalen waer van u sult wach-
ten / u altoos wel dicht houdende byt Eplandt
van Fyando, twelck u aen de west sijde blijft
ende is een seer groot ende langhwerpig Ep-
landt / ende vertoont hem (te weten / van dese
sijde daer ghy der naer toe loopt /) met enen
grooten hoogen heubel / staende te midde we-
ghe op enen uptstekenden punt vant selfde
Eplandt : Als ghy wel dicht byt Eplandt

sijt / soo sulter langhs by heen loopen / alwaer
ghy een open sult vinden / streckende in me-
waerts aen ghelijck een rivier / sulter tot
ontrent een mijl weeghs voor by passeren / al-
waer ghy enen clepnen Intwijck ofte Bay
sult hebben / ghenaemt Cochijn, daer ghy tot
op twaelf vadem diepten sult in loopen / ende
setten daer neer / al ist schoon datmen daer
met de zupde winden onbeschut leyt / evenwel
so gater geen hol water : alhier wesende / sult
ontbieden / t'z p te water ofte lande / nae de
stede van de Haven toe / om eenige Fusten of
Barken te crighen die u inde Haven brengen /
welcke Haven wat voorder aen ghelegen is :
want heeft d'incomste van dien / seer pericu-
leus / om de groote stroomen die daer loopen.

So ghy in dese Haven begeerden al seplen-
de in te loopen / te weten / alst water by naer
hoogh is : want hebt inde mont vande Haven
de windt seer sekerp om in te comen / ende alst
water begint te vallen / so helpt het u in bren-
gen / soo sult op sulcken voegen langhs t'Ep-
landt heen loopen / als vooren verhaelt is / ende
als ghy den Intwijck van Cochijn gepasseert
zijt / te weten / tot de eerste punt lants toe die
u gemoeten sal / die vant selve Eplandt upt-
streckt / (van welcke punt twee clepne Steen-
clippen af steken / n. aen) soo sult de Steen-
clippen genaken / om de Haven des te beter te
mogen crighen / sult terstont recht voor u upt
comen te sien / aende sijde van Fyando, een
groot ende hoog Eplandeken vol geboomten /
als ghy dit int gesicht hebt / soo neemt uwen
cours recht op de wester hoek vant selfde
Eplandeken aen / tot dat u t'voorz. Eplan-
dekens gants ende al ontdekt blijft van te l-
waert / waermede terstont binnewaerts aen
sult comen te sien den hoek ofte t'eynde van-
de stede ofte bewoont bleck / ende als ghy de
Bupsen daer van begint t'onderken / soo wilt
het wat bet aenloeben / recht teghens over
t'voorz. Eplandeken / te weten / aende 3. sijde
vande slinckerhandt / soo heeft t'Eplandt enen
clepnen ende leegen punt lants / comende van
enen hoogen heubel af t'Zee waert in steken /
van welcke punt lants een droogte ofte banc-
ke is af stekende / daerom sult de sijde vande
Bupsen vanden voorszepden hoek ofte eynt al-
der naest ghenaken / om u bupen de stroomen
te houden / als ghy daer upt zijt / wesende int
stille water (soo u de wint niet en diende) soo
moegtet setten / ende u van daer af met Fusten
ende Barken / ofte met het Boot laten in-
roepen : D'incomste van dese Haven is west
ende west zupdwest aen / etc.

Alle dese verclaringhe ende descriptie van
dese Nabigatie beslypt hem in dese corte ver-
maninghe / te weten / dat als ghy comt by de
Cufte van Japon, so sult ghy alle d'Eplanden
die u op de ry vande Cufte liggen / laten bij-
ven aende oost sijde / te weten / aende rechter-
handt / ende loopen daer van bupen af heen /
ende d'Eplanden ghelegghent t'Zee waert daer
van af / waer van de eerste beginnen vant
eynde vant Eplandt vande Ree af / (Sagijn
gheheten) ende t'langhe Eplandt van Ca-
roxijma dat voorder aen leyt / de welcke stre-
ken noozden ende noozden ten westen aen / te
weten vant eynde vande Ree / ende de twee
clepne Eplanden / met noch twee clepne Ep-
landekens ofte Clippen voorder aen gelegen /
zijde in alles seken / die al te samen latende
aende slinckerhandt / ofte aende west sijde /
met welcke cours recht op het Eplandt van
Fyando, sult uptcomen als vooren / etc.

In stre-
kende op
als een
rivier
tweelck men
voorzijp
loopt.
Den Intwijck
Cochijn
loopen men
in op 12.
vadem.

Daerment
betrachten
moet ende
eenige bar-
ken te beco-
men die een
brengen in
de Haven.

Hoemen
best inde
Haven in
ende op
loopen sal

Merck op
een punt
met 2. clip-
pen om de
Haven te
beter in te
loopen.

Cours op
een upt hoe-
van t'Ep-
landt by Fy-
rando.

Daerment
den hoek
den be-
woonde
bleck te sien
crijgh ende
vande ge-
daenten des
mercken,
daer ons
rent.

Hoemen
langse seke-
re banchen
stroomen de
bupen sal.

Cort be-
grip ende
beslypt vant
dese boez
verjarige
streckingen.

Dat 33. Capittel.

Een voyage ofte reyse, ghedaen door een Portugees Pilot, met een Soma, dat is, een Chins Schip, van Macau af uyt Chyna, naer het Eylandt van Japon ende 't Landt van Bungo toe, met alle de Coursen ende ghelegentheydt van de selfde vaert.

Hoe 't Eplant plyn has outcas gelegen is.

Gelegentheyt ende verijckel des Eplants der Dieben.

Canael tusschen twee Eplanden.

Langhwerpig Eplandt Een steen te midden weegen eens Canaels daer de zee over spoelt. Waer ende hoe hem 't Eplant Tongquian vertoont. Deel clepne Eplanden ende clippen. Goet Canael byt Eplandt Tongquian. Gedacenten van sommige ander Eplanden.

Goede reede ontrent het punt van Eplant van Tongquian. Steeckingen ontrent het Eplant Lamou om de Dieben te schijten.

Wildernisse ende Boschagien.

DEnnegenthienden Junius des Saterdaegs/schepden wy vant Eplant/ genaemt A Ilhea das Outcas, (ghelegende aende west sijde van de ingang ofte 't Canael van Macau) loopende nae buyten toe t Zeewaert in / te weten / door het gat daer de Schepen van Malacca nae binnes toe comen: maer om dat wy boven't Eplandt A-Ilha grande dos Ladroins (dat is 't groote Eplandt van de Dieben / ghelegghen vier mijlen oost zuydtoost t Zeewaert aen / vant Eplandt ende de Haven van Macau af / niet en konden comen / soo zijn wy dat te lwaert door by ghehouden / tot op een scheut van een Was daer van af / zijn twee Eplanden die haer van den anderen schepden met een seer smal Canael datter tusschen door loopt: door het welck men met clepne Bankoins, ofte Chynsche Warchen door loopt: van hier af ontrent een half mijl noorden aen (is ghelegghen een ander langhwerpig Eplandt / van seer veel wildernisse ende gheboonten / ende soo wanneer men daer van dese sijde / vant west zuydtoost inloopt / soo heeftet te midde weghen vant Canael / een steen ligghen daer de Zee over heen spoelt.

Van dese Eplanden af 6. mijlen oost zuydtoost aen / is ghelegghen het Eplandt van Tongquian, twelck een hooghe ende langhwerpig Eplandt is / vol van gheboonten ende wildernisse ende heeft aende sijde van ter Zeewaert daer dicht by / neghen ofte thien clepne Eplanden ende Clippen liggen / ende om dat wy de hooghte niet en konden crighen / om tusschen 't Eplandt ende de Clippen door te loopen / (twelck een goet ende schoon Canael is) soo passeerden wy 't te lwaert / tusschen dit ende een ander Eplandt / ghelegghen ontrent een clepne mijl weeghs noorden daer van af / twelcke een groot Eplandt is / ende daer ligghen twee Eplandekens ofte Clippen by / te weten / 't grootste leyt daer dicht by / ende tander wat verder af / wy lieten dese te samen aende sincker handt / loopende langhs 't Eplandt van Tongquian heen / daert ober al schoon is / welcke Eplandt heeft aende punt vant oost nooydtoost te weten / aende sijde vant 't Landt een Sandt-bay / 't welck een seer goede Reede is / vooz de Monson van de zupe Winden.

Als wy buyten dese Eplanden waren / soo namen wy onsen Cours oost zuydtoost aen / tot dat wy soo verre t Zee waert waren / als 't uperste Eplandeken 't Zee waert aen ghelegghen / ende wesende int ghesichte van dien / namen onsen cours oost ende oost ten noorden aen 60. mijlen weeghs tot in de hooghte vant Eplant Lamou wy deden onsen cours aldus / om te schoutwen de Zee-roovers ende Dieben / (die op desen tijdt ende in dese contrephe aldaer onthielden / voerende oorlooghe met de Portughesen van Macon, (sagghen niet teghensstaende / altoos met dese cours 't vaste landt / te weten / het bovenste oft die toppen van de wildernisse ende Boschagien / wesende op plaetsen leegh landt, Comende op dese

contrephe vant Eplandt Lamou, (hoe wel wy 't niet en sagghen / liepen terstont n.o.aen / op welcke cours hadden wy gesicht vant Hooghe landt van Chabaquon, aende Custe van Chyna, wesende in dese contrephe van de Custe / vande veel quade wateren ende stroomen / ende quamen te sien de Varella, ofte root-steen / die boven de Haven van Chincgon staet / sonder yet anders meer te sien dan hooghe ghebergten / van hier af vooztaen soo en sagghen wy 't landt van Chynen niet meer loopende op de vooz. cours van n.o. / (die wy van Lamou af altoos deden / quamen te sien het Eplant van Lequeno Pequeno, ofte clepne Lequeo, te weten / op de vierde etmael naer dat wy vant Eplant Macau afgeschepden waren: want saghet des woensdaegs smozghens in den dageraet / wy anchorden 8. mijlen daer van af / naer de Custe van Chyna toe: want quamen daer by den hoeck vant 3. w.aen. Dit Eplant Lequeo Pequeno, streckt n.o. en 3. w. en n.o. ten n. en 3. w. ten 3. is een seer hoogh Eplandt van ontrent 17. ofte 16. mijlen langh / den upersten hoeck ofte epnde vant n.o. van tselve Eplant is ghelegghen op 25. en half graden rupm: want heb daer de hooghte vande Son selve gepeylt met stil weder / wesende 5 ofte 6. mijl dwers daer van af: van dese n.o. hoeck af / so streckt de ruste vant selfde Eplant naer 3. o. toe / hebbende aent epnde van dien / een ander groot en hoog eplant / makende een clepne Canael vant tusschen bepden door / en schijnt van dese sijde vant n. o. een goede Reede te hebben / vooz de Monson vande 3. ende 3. w. winden: wy hadden alhier langs dit Eplandt Lequeo drie dagen stilten / die gepasseert wesende / cregghen eenen coelen wint vande Monson / geloobe dat wy desestillet cregge om dat wy so dicht onder 't land warde.

Van den hoeck van Lequeo (te weten vande 25. en half graden) af / deden onsen cours n.o. ende n.o. ten o. aen / loopende op dese cours tot op 29. graden rupm / ende vande 10 mijlen vooz by Lequeo af vooztaen / vonden ober al veel Sas-beenen opt water drijven / en veel andere diergheijche schelpkens / die seer wit waren / so dat het hen van verre vertoont of het Castoen waer: maer duerden wepnig dat se dicht ende veel by een dzeven: want vonden se daer naer allenckens minder / hier ende daer verschepten van den anderen / duerende aldus tot op 26. ende meer graden.

Comende op 29. graden rupm / deden onse cours op de halve streck van o.n.o.aen / loopende aldus 8. oft 9. mijlen tot het ondergaen vande Son / doen sagghen wy recht vooz ons upt liggen / een ront en hoogh Eplant / en waren daer ontrent noch 6. mijlen van af / dit is 't eerste en 't uperste Eplant / ghelegen int w. vande 7. Eplanden / diemen althans noemt As Sere Yrmaas, dat is: 7. gesusters / welcke ligghen op 29. en half graden.

Dit vooz. eerste Eplandt heeft eenen spitfighen top int midden hebbende aende voet van dien / aende w. sijde / eenen Steen ghelijck een Pilaer / int fatsoen als de Varella vande Straet van Singapura by Malacca, ende aent oost n.o. heeft het een half mijl daer van af / een ronde zwarte clippe ligghen.

Dit vooz. seude Eplant int gesicht hebbende / liepen terstont n. ten o. aen / als te voozen / alle den nacht over / ende met den dagheraet (wesende met het vooz. Eplandt over een) / sagen alle d'ander Eplanden / die in als 7. zijn als gesept is / alhier wesende liepen noch n.o. aen / tot int laetste vande vooz. seude Eplanden / van

Maer / ende hoe hem 't landt Chabaquon, op de Custe van Chyna vertoont. Ontmoeten ge ban quade stroomen ende de Custe van Chyna. Vertoonting van de streckinge des Eplants Lequeo Pequeno op een half graden.

Canael ende goede tusschen het Eplant Lequeo ende ander Eplant.

Ontmoeten tusschen de 25. en half graden tot de 26. ende verder graden.

Maer / ende hoe hem 't uperste Eplandt ten w. vande de seben sustren vertoont.

Maer hen de Eplanden der 7. sustren openbare.

De con-
trepe ende
streckinghe
van twee
Eplanden
door by de
7. Su-
strenen.

Langen
punt.

Streckin-
ge vant
lange punt
tot het Ep-
lant Ycoo
ende ont-
rent de 7.
sustrenen.

Gelegent-
heyt eens
goeden
Canals
tusschen
een Ep-
landt en de
lange
punt.

Hoog wint
Epland
welke vpe-
rige swabel
blyndt uyt
woeyt.

Gelegent-
heyt eens
Eplands
Canaru-
ma ende
des Ep-
lands pcoo.
Goede re-
de.

Streckin-
ge ende
gedaente
des Ep-
lands Ca-
naruma.

Haven
hebbende
sommige
clippen.

Gedaente
eens Ep-
lands ont-
rent de 7.
sustrenen
ende
van de
gonden
daer ont-
rent.
Japon
sejdt 7. ofte
8. mijl van
Epland
Canaru-
ma / ende
hoe selve
streckt.

van welke contreppe af / te weten / ses mijlen
noordooft aen / zijn ghelegen twee Eplanden/
streckende oost ende west / waer van dat vant
oost seer langh ende hoogh is / vol van swart
schijnende gheboomten zijnde / dat vant west
veel clepnder ende leegher / 't eynde ofte den
hoerck vant oosten van dit clepnste Eplandt/
heeft eenen hoogen heubel / die naert west toe
al dalende af gaet / maeckende eenen leegen en
langhen punt / dese Eplanden ligghen ontrent
een mijl weeghs verscheppen van den ande-
ren: van desen langhen punt af / derdehalf mijl
westwaert aen / heeft men een ander Eplandt/
soo groot ende hoogh als dit voorsz. Eplandt
dat door ghementioneerde groot ende hoogh
langhwerpigh Eplandt is genaemt Ycoo, ende
die voorsz. seven Eplanden sullen u alte-
mael blijven aende sijde vant zuydooft / ende
moghen hebben inde streckinghe van d'eerste
tot die laetste seven oft acht mijlen / als wy
met het eynde vande seven Eplanden over
een waren / namen onse cours noordooft aen/
naert Canael 't welke loopt tusschen 't groo-
te hooghe Eplandt / ende 't Eplandt vant lee-
ghe ende langhe punt heen / daer wy door lie-
pen / comende aen d'ander sijde vant noorden
meer upt : Dit Canael van tusschen dese
Eplanden door / is diep ende schoon / sonder
eenighe Clippen ofte steenen te hebben / vier
mijlen noordwest aen van dit Canael ofte
doorangh af / leydt een seer hoogh ende ront
Eplandt / 't welke schijnt aende west sijde
Clippen te hebben: Dit Eplandt heeft den
meesten tijdt een Vulcano, dat is een swabel
ofte vperigghen Bergh / te weten / opt opperste
vant Eplandt: Van dit vperighe Eplandt af
erumijl weeghs noorden aen / is gelegen een
ander clep ende leegh Eplandt: Van dit
doorsejnde vperighe Eplandt af / recht oost
aen acht mijlen weeghs / leyt het Eplandt van
Tanaxuma; dat voorsz. groot ende hoogh Ep-
landt Ycoo, gheleghen aende oost sijde vant
Canael / als vooren / heeft aende nooyt sijde
enleegh Landt / ende daer langhs by heen
goede reede / zijnde over al schoone gront/
streckende vier ofte vijf mijlen oost ende west
Want oost eynde van dit Eplandt Ycoo af / drie
mijlen noorden aen / leyt het boven genoemde
Eplandt van Tanaxuma, als oock gheseyt is
inde beschrijvinghe vande Coursen ende Na-
vigatie naer het Eplandt Fyando toe: Dit
Eplandt van Tanaxuma streckt n. ende 3. zijnde
altemaal van een leegh landt van heubelen
ende dalen / hebbende Pinboomen op / die seer
ondicht ende verscheppen van den anderen
staen / ende heeft 7. ofte 8. mijlen inde lenghte
ende int midden van dien / te weten aende 10.
sijde / leydt een Haven ghelegen binnen sommi-
ghe Steenrooten ofte Clippen in / ende van
dese Haven af / anderhalf mijl west noordwest
aen / is gheleghen een seer clep ende black
Eplandt / met een heubeltgen tot midden: Dit
clep Eplandt heeft aent eynde vant n. som-
mige upstekende Steenen en kubsen / strec-
kende soo verre als een scheut van een Gote-
lingh bereycken mach / alle de reste is schoon/
van ghelijcken tusschen dit Eplandt ende Ta-
naxuma ist over al schoon ende supber: Vant
Eplandt Tanaxuma af seven ofte acht mijlen
n. aen / leyt het groote ende hooghe landt van
Japon, welke Custe streckt (te weten / aende
zuyd sijde) oost ende west 10. mijlen weeghs:
Want Canael boven verhaelt dat tusschen die
twee Eplanden door loopt / en cannen Tanax-
uma niet sien / van soo't claer ende helder meer

waer wy liepen oost noordooft aen / en comen-
de tot ontrent drie mijlen verscheppen vant
voorsejde Canael af / soo ondecken wy eerst
Tanaxuma, als oock van ghelijcken het groote
landt van Japon, 't welke als gheseyt is seer
hoogh is / streckende oost ende west 10. mijlen
weegh / ende om dieswille dat Tanaxuma strec-
kende is n. ende 3. wesende leegh / ende 't landt
van Japon hoogh / soo vertoontet hem in die
contreppe daer wy waren / altemaal een landt
te wesen / om dat het door den anderen streck
welke was d'oorlake dat de Chijnsche Pi-
loot die wy by ons hadden / meenden dat het
altemaal een landt was: maer als wy't begon-
den te genaken / soo begonst hem 't Canael van
tusscher bepper allenckens teopenen / wesen-
de van d'een tot het ander / van d'wers over 7.
ofte 8. mijlen / wy liepen op deser voeghen op
de halve streck van o. n. o. aen / naer 't landt
van Japon toe / wesende int wassen vant wa-
ter / waerom het oostwaert aen liep / te weten
naert clepne Eplandt (dat by Tanaxuma leydt)
toe / daert ons naer toe dreef / soo dat wy
moeytens genoegh hadden om daer boven te
comen / passierende tot op een Gotingh scheut
naer daer langhs by heen / waerom noodigh
is n. o. aen te loopen / tot datmen 't voorsz.
clepne Eplanden door by is.

Als wy Tanaxuma om waren / soo liepen wy
nooyt noordooft aen naer de Custe toe / daer
noch 3. mijlen van af wesende / en cregen recht
reghens den Inwoyck van Xebuxij over / een
silt: dit was den laersten Junius / ghesche-
den wesende vant Eplandt genaemt A Ylha das
outeas, ('t welke leydt aende west sijde vande
mout ofte 't Canael van Macau af /) den 10.
vande selve Maent / hebbende onder weeghen
gheweest tot dit land van Japon toe 11. da-
gen / waer van die dagen siltten hadden / dat
de seplen door de mast hinghen / onder 't Ep-
landt van Lequeo, als gesept is / et.

Dat 34. Capittel.

Een ander beschrijvinghe vande Navigatie ende
Coursen vande Haven van Macau af, langhs
't Landt van Chyna heen, naert 't Eylandt Ey-
rando, ende de omliggende Eylande toe, tot
die Haven van Umbra, gheleghen aende Custe
van Japon, met verclaringe van andere Havens
daer ontrent ghelegen daermen handel en traf-
ficque drijft, mede de gheleghentheyte van dien.

Die geen die begeert te splan van upt
Macau ofte die van dien af naer Ja-
pon / ende Monson van Junius ende
Julius / ende so ghy int uptfelen niet
en mooght loopen te loefwaert van een Clip-
pe diem van Macau af genoeg sien can / wel-
ke schijnsel van een Sepi maecht / en derst
daer niet eens om becomiert wesen / want
latende 't Eplandt Lanton aende 10 / mooght
terstont loopen / waer ghy wesen wilt / want
is over al schoon / ende en hebt daer nieuwers
af te breezen / als ghy bypten d' Eplanden upt
zijt / sult uwen Cours nemen naert Eplandt
Ylha Branco toe / (dat is : twitte Eplandt /
ofte epghentlick de witte Steenclippe ghe-
sejdt) loopende o. n. o. aen tot naert Eplandt
Lamon toe / ende al ist dat ghy seer goede wint
hebt / schepdende des abonts vande voorsz.
Eplanden af / soo sult ghy eerst des mooghens
d'oorz. Ylha Branco comen te sien / als ghy
daer met over een zijt / soo sult ghy aent vaste
landt een groot hoogh landt sien / wesende
aende

Maer men
Canaru-
ma ende
Japon
niet sien can
en waer sp
een landt
schijnt te
wesen.

Strecking
des can-
naels tuss-
schen de 2
Eplanden.

Onder-
rechinghe
waer / ende
hoe verre
datmen n.
o. aen dient
te loopen.

Stille ont-
rent den
inwoyck
Xebuxij.

Epland
d'at Gote-
as leyt
westwaert
vant ca-
nael van
Macau.

Doemen
oude-
schijnt
door by een
Clippe van
Macau
loopen sel

Daer men
den
cours naer
twitte Ep-
landt seuen
sal, ende
wanne
men int
ghesicht
crijght.

Shedaente
des felfde
Eplandes
ende de
gronden
daer on-
treit.

Strecking
ende ont-
moetingen
vante wate
Eplandt naer
Lamon.
Diepte en-
de gebante
des lants
ontrent 7.
ende 8. mij-
len van La-
mon, met
den wijfs
hoemen
loopen
moet.

Diepten
van Lamon
tot Ma-
rau, ende
bante ghe-
bante des
gronds
daer on-
treit.

Ende-
rechtighe
waanere.
men den
rechtten
cours is / en-
de hoemen
strecken
moet om
den rechtten
cours te
bewaren.

Erekenen
almen in
midden
vante Ca-
nael is.
Beschij-
dinge wat
landt dat
men naer
een dag
sepen sien
sal / soomen
de wint
van de
Jhanton
heeft.

Hoogte
vante Ep-
landt dos
Caballoz.

Plants van
Eplandt.
van Babo-
tijn deel
Eplanden
vante Ep-
landt dos
Caballoz
tot de C. de
Jumbor.

Cours om
te Eplandt
vante Ma-
rau, ende
bante beken-
ten.

atende oost sijde stepl afgebicht / hebbende int
midden eenen ronden heubel int fatsoen van
een hoot / de diepten diemen daer laer heen
heeft / te weten / twee mijlen daer van af / (ut-
tel min ofte meer) 33. ende 35. bademen
modder gront : Van dit Eplandt ofte Ylhea
Branco af naer Lamon toe / soo heeft de Custe
vante vaste landt clepne Eplanden daer langs
hy heen ligghe : Men heeft op dese contreppe
(te weten / 12. mijlen of daer ontrent aen dees
sijde Lamon, ende 7. ofte 8. mijlen vante vaste
landt af /) clepne swart sandt met sommighe
schulphens ghemenght / op de grondt met 27.
ende 28. badem diepten / en sult alhier wesen-
de / niet laten te loopen op de begouwen cours
van o.n.o. aen / al en siet ghy schoon geen lant
want hebbende die boozt. diepten en gront /
soo gaet ghy byp ende behouden vande Risse
vante Eplant Lamon, ende soot sake waer dat-
men geen landt en saeg / soo raunen evenwel /
dooz de diepten ende gront weten waer dat-
men is : want vante Eplant Lamon af naer Ma-
rau toe / soo heeft men de boozt. diepten ende
gront van 25. tot 28. badem / ende boozt by
Lamon ende daer ontrent / is de grondt van
wit / clepne duin met sommighe waert sant ghe-
menght / ende soomen by gevalle alhier passeer-
den met bysich ende doinker weder so salmen
sijnen cours doen als verhaelt is van o. n. o.
aen / want dit is den besten weg : almen hem
gibt byt Eplant Lamon te wesen / ende binden-
de de diepten van 15. 16. badem / soo ist een
tepenen dat ghy verre t Zeewaert zyt / (want
in dese contreppe so loopen de stroomen seer
crachtig naert o. n. o. toe /) daerom sult alsdan
n. o. aen loopen / om weder den rechten cours
te gheraken.

Loopende op de diepten van 25. ofte 28.
badem landt grondt / is eenen goeden wegh /
doende de cours van o. n. o. aen / want sijt op
dese manier op den rechten weg / vante mid-
de weghen vante Canael / almen t Eplandt
Lamon boozt by is / te weten / van naer Chin-
chon toe / soo heeft men de stroomen ende wa-
teren met hem in sijn fabeur / ende soomen de
wint vande Monson heeft / salmen terstont
des anderen daeghs lant sien / van beyde sij-
den / te weten / t lant datmen heeft van stuer-
boozt / is het eynde ende den hoeck van het
Eplandt Lequeo Pequeno, ofte clepne Lequeo,
ende t beginsel vante Eplandt ghenaemt Ilha
Fermosa, dat is / t schoone Eplant / ende aende
sijde van het back-boozt / leyt het lant in fat-
soen gelijk een hoeck / al hoe wel dat het geen
en is / dan is het Eplant A Ilhados Kavallos
ofte t Eplandt vande Peerden / twelcke seer
hoogh is / legghende op de hooghte van 25.
en een derdendeel graden / ende heeft aen d' een
sijde / te weten / vier ofte vijf mijlen t Ze-
waert daer van af het Eplandt van Baosijn,
dit landt int ghesicht hebbende salmen sijnen
cours noozdooft aen doen / twelcke eenen goe-
den wegh is / om byten alle d' Eplanden om
te loopen : want van dit boozsepde Eplandt
vande Peerden af booztaen / tot de Kabo de
Sumbor toe / heeft men veel Eplanden t Ze-
waert upsteken / waerom dit den beste cours
is om naer de Kabo de Sumbor te loopen / al-
men naer sijn gissinghe met den hoeck ofte
Kabode Sumbor over een is / al en siet men se
niet / en is niet aen bedzeven : want men is
ser ontrent acht ofte thien mijlen van af.

Op dese contreppe wesende / salmen sijnen
cours noozdooft aen doen / om te comen ver-
kennen het Eplandt van Puloma, ofte Maex-

uma ofte het Eplant Guota, want dit is eenen
goeden cours boozt de winden vande Mon-
son / ofte soomen eenighe stormen ofte contra-
rie winden creegh soo datmen sijnen rechten
wegh niet houden en mocht / soo salmen hem
insulcher boeghen reguleeren / datmen daer
naer weder op sijnen wegh comt / om eenighe
van dese Eplanden te comen berkennen : Dit
boozsepde Eplandt van Puloma is gheleghen
noozdooft ende zupdt zupdtwest met het Ep-
landt Guota, ontrent thien ofte twaelf mijlen
vanden anderen berfchepden / ende schept hem
in vier ofte vijf ghebeelten / hebbende veel ga-
ten ende stucken daer rontsom heen : men en
heeft daerom niet te vzeesen / want heeft daer
dicht by noch veel meer ander stucken / twel-
ke ick weet om dat ickse selver altemael wel
perfectelijken ghesien hebbe.

Van dit boozsepde Eplandt af / naer de Ha-
ven van Vmbra, ofte t Eplandt van Fyando
toe / salmen sijnen ouden cours van noozd-
oost aen loopen / waermede sult comen te sien
het lande beneden Vmbra, twelcke seer hoogh
is / hebbende byde Custe langhs heen veel
clepne Eplanden ligghe / onder welcke zijn
twee Clippe / die seer scherp ende puntigh
upsteken ghelijck als Diamanten : van hier
af tot Vmbra toe zijn ses ofte seven mijlen / in
dese contreppe comende / te weten / tot ontrent
een mijl naert landt / soo salmen sijnen cours
noozden aen doen / loopende op dese streck
de Custe langs / byde Custe comende / salmen
hem daer wel dicht by heen houden / om
t landt ende de mercken van dien wel te ver-
kennen / welcke zijn dese / te weten / almen
dicht byt landt vande rechterhandt is / soo
heeft men een punt landts / waer van twee
Eplanden t Zeewaert af ligghe / welcke is by
d' incomste van Vmbra : want van dese punt
af naer binnen toe / soo loopt men n. o. aen daer
naer toe / op dese hoec ofte punt staen 3. Jijn-
boomen / ende mer desen hoec over een wesen-
de / salmen t Zeewaert daer van af / (te weten
aende slincker handt /) een clepne Eplandt met
een ronde Clippe sien ligghe / sult binnen de-
se boozsepde Clippe heen loopen / waer mede
sult recht boozt u wt comen te sien het landt
van Vmbra.

Almen comt te sien een groot Eplandeken
ofte Clippe / twelcke seer stepl ende afgebicht
is / t Zeewaert in ghelegen soo salmen aende
sijde vante landt veel crupt int water sien by-
ben / dit Eplandeken salmen laten aende sijde
vante back-boozt ofte slinckerhandt / loopende
tusschen dat ende t landt heen : want isser by
een half mijl bzeet / van dit Eplandeken af tot
de mont ofte incomste vante Canael zijn twee
mijlen op de cours van noozdooft aen / waer
mede men terstont d' incomste sien sal / die seer
bzeet is.

Van dit Eplandeken ofte Clippe af / loopt
een Risse van steen / streckende tot de mont van
de incomste toe / liggende een deels boven wa-
ter / en op sommighe plaetsen bedeckt / doch
moecht het genoech sien / daerom en heeft men
daer melwers van te vzeesen van van datmen
boozt oogen siet tusschen dese Risse ende t lant
vande rechterhandt heen / heeft men te midde-
weghen 15. ofte 18. badem diepten modder
gront / almen d' incomste vante Canael comt
te sien / soo salmen daer recht naer toe loopen /
sonder schroomen / want is een seer goede in-
comste / in dese Straet ofte Canael wesende
so datmen de Rivier van binnen comt t onder-
ken / soo doet men sijnen cours al byde rechter
handt

Goedon-
nante ho-
en en hem
reguleren
sal in con-
trarie win-
den.

Ghelegh-
hept vande
Eplanden
Puloma
ende Gu-
ota.

Veel stuck-
ken ende
gaten hier
ontrent.

Cours nae-
de Haven
van Vmb-
bra.

Shedaente
van een
Eplandt be-
neben Vmb-
bra. C. we-
sepen clip-
pen / stre-
kende van
hier tot
Vmbra.

Twee Ep-
landen by
de incomst
van Vmb-
bra.

Gelegent-
hept van
een ront
Eplandeken.

Erekenen
almen ont-
rent een
grote clip-
pe ofte Ep-
lant is.
Gelegent-
hept vante
sijde.

Shedaente
van d' incom-
ste vante
Canael.

Een of tot
de incomst
vante
Canael.

Diepte tus-
schen Risse
ende t lant
aende rech-
ter handt.

Cours toe
de incomst
van de Sta-
der.

Een Epland
dehen niet
een crups
boden op.

hant heen / alwaermen terstont een ront Eplandeken sal sien / twelcke een crups boden op heeft / ende al ist datmen d'incomste niet en siet / soo salmen eventuel op dit Eplandeken aen loopen : want als men daer met over een is / so salmen terstont de Ree comen te sien / daer de schepen ligghen / als oock een Doztugische Kercke op landt sien staen / alhier binnen wesende soo looptmen zupden acu / tot ontrent een scheut van een gotelingh verder / alwaermen het mach setten op 10. badem diepten / van seer goede modder gront : men sal hem alhier vast binden vande sijde van n. n. o. ende 3. 3. w. ende nae dat de wint waept / salme hem met het voozste vant schip heeren / dat met de anchor's onder de steenen vast makende : want is daer enghc / niet tegenstaende en dozt als dan niet vzeesen / al ist schoon dat het harde waept.

Der mane
ghe datmen
b. m. d. e.
Dumboy
na Japon
den int
vervolgen
sal / al waer
dat men
geen eplan
ben en sach.

De Haven
van Aryma
lept 12. mij
len van
Vmbra.

Gelegent
heyt van
Sabexuma.

Cours om
na Coch
noe in te
loopen.
Gelegent
heyt van
Cochino
chy.

Een seer
goede Ha
ven tot
Cochino
chy.

Der mane
ge datmen
geen vzees
hebben sal
boort een in
wijck van
Aryma.

Gelegent
heyt ande
grootte ha
ven Oxij.

Alwaer
der mane
ghe boort
Aryma.

Over al de
Custen van
China ist
schoon ende
suyver.

Der mane u wederom / dat so waermeer ghy comt vande Kabo de Sumbor , vande Cufte van Chynen af / naet landt van Japon toe / al ist sake. dat ghy de vooz ghementioneerde Eplanden niet en siet / soo en laet daerom uwen cours van noozdoost aen / niet te verholghen / tot dat ghy aende Cufte vad Japon comt : want al ist dat ghy verbaelt by de Haven van Aryma, (twelcke is twaelf mijlen van Umbra) en is daerom niet aen gelegen : want men heeft in dese contreppe seer goede Haven / by de voozscheyden Haven van Aryma, is ghelegghen een Eplandt (te weten / een woeyningh mer naert noozden als naert supen) genaemt Cabexuma, twelcke aende binnen sijde een seer goede Haven heeft / daermen seker ende vry mach ligghen ende handelen / ende soo ghy van hier af begheert naer binnen toe dooz te loopen / soo doet uwen cours noozdt noozdt oost ende noozdoost ten noozden aen / waer mede sult comen by een Haven genaemt Kochinochy, gelegen int Coninckryck van Aryma, van Kabexuma af schepdende / sult langhs 't landt vande noozdt sijde heen loopen tot 7. ofte 8. mijlen toe waer mede met Kohinochy over een sult comen / (twelcke een beter haven is als die van Umbra, om dieftwil dat de schepen aldaer 't haren wille mogen ligghen / ende oock dat meer is / soo is te weten / dat aler ghy dese Haven ghenaeckt / soo comen u veel Barchen ende Schuyten aen boort / die u vvelijcken sullen binnen byenghen / en hebt gheen vzeese vooz den Inwijck van Aryma : want d' oude Piloten hadden daer vzeese boort / om dat syse soo wel niet en consten als ick / overmits dat ick daer selfs met een Fuste over al binnen in / en rontsom hebbe gebaren met ghenoech moeptens / recht tegens Cochinochy over lept een ander seer goede Haven genaemt Oxij, toe behoovende de Coning van Bungo, alwaermen oock vry ende seker mach handelen ende traffijckeren.

Advertiere u wederom gheen vzeese te hebben vooz d'incomste van Aryma : want behalven de boden ghenaeemde Havens / daermen vry ende seker in liggen mach / soo sullen u menichten van Fusten ende Barchen terstont aen boort comen / die u sullen voeren daer ghy wesen wilt / ende u in alles naer u begeerte te rechte helpen.

Van ghelijcken sult gewaerschoot wesen / datmen hem langhs alle de Cufte van Chynen heen niuwers af heeft te schoonen / want isser over al schoon ende suver / alleenlijcken buyten alle d' Eplanden heen houdende : want so ghy daer tusschen in raecte / sult

daer qualijck weder naer uwen wille comen upt comen / daerom ist best hem daer van buyten af te houden / doende sijnen cours daer langhs by heen / so en heestmen daer niuwers af te vzeesen / ende is over al een schoone weg / soo wel naert Eplandt Fyrado , als naert de Haven van Vmbra toe / alleenlijcken dat Fyrado seven ofte acht mijlen vande hoect ofte punt vande boomen noozderwaerts aen lept / in die contreppe wesende / sult Fyrado terstont comen te sien / int aencomen van dien heestmen een Varella, dat is een mercktopcken van een kootse ofte spitfighen bergh / epndelijcken sult u reguleren als voozen ghesepdt : want is terstont kemelijck / zijnde een seer hoogh landt / welcke streckt oost noozdoost ende west zupdwest hebbende te middewegen van dien veel clepne Eplanden ligghen met Carnalen van daer tusschen heen dooz / om van d' eē naer d' ander zijde te moghen loopen : maer soomen vant Eplandt Kabexuma af naer Vmbra toe wilt loopen / moetmen hem altoos wel dicht byt Landt heen houtwen want int Eplandt vanden Diamant ofte spitfighe Eplant ghenaeamt / heestmen een ander seer goede Haven / daermen terstont (almen daer int ghesicht is) met menichten van Barchen ende Fusten ontfanghen wordet / ont schip binnen te byngen.

Die havens diemen in dese contreppe heeft / zijn dese naervolgende / te weten / soo aent landt van Japon, als aende Eplanden daer naest by ghelegghen / waer van in dese beschrijvinghe mentie gemaect is. In den eersten soo heestmen een seer goede Haven int Eplandt van Kabexuma : Item Kochinochy ghelegghen int Coninckryck ende de Straet van Aryma, is noch beter Haven : De Haven van Oxij, welcke lept recht regghens over Cochinochy, is oock een goede ende beter Haven : Aent Eplandeken genaemt O Ilhea do Diamon, (dat is 't Eplandeken vanden Diamant) dooz zijn spitfige ende scherpe kootsen / heestmen oock een seer goede Haven / welcke is vant Landt van Vmbra : Item de Haven van Vmbra is oock een goede Reebe / etc.

Dat 25. Capittel.

Een corte waerschouwinghe ende onderrechtsef van de vaert van Macau uyt Chyna af, naer Iapo, ende 't Eylandt Cabeyma, tot de Haven van Langhesaque ofte Langhesache, welcke is de gheen die huysens daegs alder meest vande Portugesen ghesfrequiteert wordet met alle de Courten ende streckingen opt cort verhaelt, door een exbert Pilot ende bedreven Stuerman met verclaringhe van de winden Tuffon ghenaeamt.

So haest als ghy 't Eplant Ilha do Le me boort by zijt / (twelcke is comende van upt Macau af) / so doet uwen cours o.n.a. aen / waer mede sult het Eplant van Lamom comen om te loopen / ende soot by nacht waer / sult het loot upt werpen / ende bindende 22. 23. badem diepten / met schulphens ende swart sant op de gront / soo zijt ghy recht regghens de Risse over / ende als ghy die boort by zijt / sult wit ende cleyn zandt vanden / doende als dan uwen cours n. o. ende n. o. ten o. aen / u altoos wachtende vande Cufte van Chinchon af / soo veel als ghy pinners moegt : want den besten wegh is te loopen te midde weghen vant Camael heen / te weten

Waerscho
winghe dat
men buyten
de eplanden
loopen sal.
Een schoone
re bartrijp
de naer Vm
bra ende Fy
randa.
Del gront
hept van
Fyrado.

Eychmen
van
Fyrado
begrijpde
streckinge
van seide.

Een goede
haven ende
suytig Epl
landt.

Beschrijv
inghe van der
contreppe
diemen op
verclaringhe
placsen.

Een goe
de. i. e. e.
lant O Il
hea do Dia
mon.

Cours van
t Epland
de Lame
naert
Epland
Lamom.

Eychmen
almen te
gen over
t is.
Waerscho
winghe vooz
de cufte van
Chinchon.

diepte by
de Ilha dos
Pescadores

Waarom
dat men
stoot op
wateren
moet effen
hoor by La-
mao is.

Wat men
re-
me sal in die
darm e van
de sto in
konden
over hallen
hoor.

Hoemen
hemerulert
sal in storm
winden.

Wat leggin-
ge van het
moort Cuf-
son.

Hoe dees
darm win-
den wapen.

De Tuffons
wapen
tuffen
Chyna en
Japon.

Cours van
de Ilha
Fermosa
naer de
Straet van
Japma.

Wat diepte
datmen
heeft affen
recht op
Maarum-
ma aen
hoort.

Ghebaente
ende plaats
van Ep-
lant van
A. Clara.

so verre van't Eplandt vande Diftchers als
vande Cufte van Chincheo, af ende fa ghy't
Eplandt vande Diftchers (A Ilha dos Pesca-
dores gheenaemt naerder waert / fult minder
diepten vinden / daerom fult op u horede we-
fen soo wanneer ghy t'Eplandt Lema, boof
by gyt / ftoodt opt te warpen / om oofake
vande Diftchers Eplanden / as Yhas dos Pesca-
dores. Soo het ghebeende dat u in dese cor-
trepe de froomen vande winden Tuffon ghe-
naemt overbieken/ende foo sp quamen van wt
den n.o. af fo neemt uwen cours op den boech
van ter Zee waert aen / en dat fo veel als ghy
inners moecht / om de Cufte te fchulwen
want de wind fal sonder twiffel na het 3.0.
loopen/het welck diwers op de Cufte is so
datse u blijft vooz een leghet kwal / ende op
dat het u niet op de Cufte en jaecht / foo is
het goet alle de feplen te ftricken ende inte
nemen / ende also stil te byjven / tot dat be-
wint naet jupden loopt / om als dan uwen
wech weder te verhoogen : gheven u dese raet
ofte abwijf / om dies willen dat ich my twee
jaren achter een gebonden hebbe in dese cor-
trepe altoos iniet de tojmenten Tuffen, foo dat
wy dese reyse by naest tenemael verdooren
waren/om op de Cufte te gherapchen. Wy nu
te verftan: wat dit woort Tuffon te segghen
is so is te weten dat het een Chyns woort
is / welck de Portugesen sonder veranderen
noch alsoe aengheleent hebben ende is een
tojment oft anker / diemen gemelycken
cricht op dese vaerden van Chyna nae Japon
toe / oft is ten minften seer seiden datmen se
mift : Comt ende begint vanden eenen hoek
ofte dander / loopende alsoe met een gedueri-
ge ftoom by naest alle de streken vande Com-
pas om / altoos even ghefchadich loopende / so
dat het de Zee-lipden genoech te doen geft
er dat in falken boeghen / datter op alle de
vaerden van gants Orenten ofte Indische
quattieten geen froomen ofte ankeren fo fter
ontfien ende bevoest woort als dese Tuffon
van tuffen Chynen en Japon, waer om wel
medich is daer op verbaecht en booghen te
wezen / op datmen daer niet onversiens van
overfchijpt en woort / als somtijt wel gebeurt
is / van die daer niet in gebot perichel ende
lijden getonnen / als best felfde Piloot ge-
trijde hem gekiet te wezen / ghelyck alle
ook een peber van die de woort, daer ge-
ven hebben genoech wetten te verstellen / ende
flicks altoos ofte den meeste tijdt bevoeten
hebben.

Als ghy met het Eplandt a Ilha scitofa. tot
te f'fchoone Eplandt) over een ghy/foe loopt
n.o. aen met welcke cours fult recht op de
fraet van Aryna aen comen / welck eenen
goeden gangh is. In soo haest als ghy conft
gront te nemen/te weten / aende fide van te
loofwaert/ende dat ghy cricht op vadem die-
ten / foo fult ghy recht opt midden vande Ep-
lant Meaxuma aen comen/ende hebbende mid-
der diepten/so is eenen quade wegh, waerom
u noodich sal wezen uwen cours te verho-
ren/om weder te recht te comen/ende welck
de van te loofwaert is ghet/te weten u win-
der ghy het Eplandt Santa Clara comt te fien/
het welck een klein Eplandt is / hebbende
aende fide van naegde oofen. Ende ofte die
Clippen liggen / ende wat boozder aen het
Eplandt Cojaquin, het welck seer goet is/
fide in dien ghebeent. Ick hebvet aende fide
de van het lant op heen gepasseert/het welck
eenen seer goeden wegh is / en hebt u nu

wers van te wachten / dan van sommighe
fteenen/die langhs het Eplandt heen liggen/
welck men beschepdelijcken genoch sien can:
want de Zee daer op breekt / fult daer uwen
weegh langhs heenen doen larende dese Bre-
nen aende fide vande barch-boort/ontrent ten
fcheut van een Was daer af loopende : Als
ghy dese ghepasseert gyt / foo loopt foo veel
als ghy innet meucht t'Zee waert aen / om te
fchouwen die Eplandkens ofte Clippen die
aend' ander fide recht tegens het diek ende
grof landt ober liggen : want is tuffen
beiden altemael hol kiffen / daerom is het
beste te loopen t'Zee waert vande Eplandt Coja-
quin af/te middeweghen van het boofte
grof ende diek landt (dat boofte de Eplande-
ken ofte Clippen vande kiffen leydt is ghele-
ghen de Haven van Amacusa, die seer goet
is/al waer begint den Konink van aryma.
Dan hier af fult ghy terftont / te weten/
int n. w. comen te sien het Eplandt van
Cabexuma.

Als ghy met Cabexuma over een gyt / foo
fult ghy boozder aen comen te sien t'Zee eplan-
dkens ofte Clippen / daer ghy aende fide
van ter Zee waert fult by comen / foo fult ghy
terftont comen te sien nae het oosten / ende
oost ten noorden aen het eplandt / gheenaemt
Ylha dos Cavallos, ofte vande Peerden / het
welck heeft aende fide vande Zee renengre-
ven heubel / ende aende ander fide nae het
Eplandt Fryando toe / twee Clippen langhs
de Cufte heen liggen / die nu schijn hem ver-
toonen als twee feplende fchepen : Ook
mede foo heestmen wat boozder aen nae Fy-
rando toe / twee blacke Eplanden langhs de
Cufte heen liggen / welcke gheenaemt wor-
den as Ylha dos Refugas, dat is / d' Eplanden
vande kiffen ghefeyt.

Soo t u noodich waer (als ghy van uwer
Zee aankomt) te ankeren / aler ghy in de
Haven loopt / (welck by de Eplandkens
ofte Clippen) foo fet het met nieuwe Cabels
die wel verfekerende / op dat ghy daer gheen
anchers en verliest/want is seer diep ende
fcherp.

Het de boofte fide ofte feven Eplande-
kens ofte Clippen over een vande / foo loopt
reys opt Eplandt / A Ylhados Cavallos aen/
als ghy daer by comt (te weten / vande vande
binnewaerts) foo fult ghy langhs het felfde
Eplandt heen een booghte boven water fien
liggen / alle d' ander Eplandkens ende
Clippen die ghy fiet / fullen u byjven aen de
vde vande barch-boort / welck is aende vde
vande Eplandt Facuda, fult alsoe loopen tot
in de Haven van Langalaque, ende en hebt
daer niet wens van te fchouwen / dat van dat
ghy vooz soeghen fiet : want men heeft al-
hier de Zee ende gront ghelyck aende Cufte
van Spaengien.

Wat 36. Capittel.

Den voyagie ofte fchifvaren, ghedaen van Ma-
can uyt Chyna af, naer de Haven van Lang-
laque ofte Nangalache int Eylant Japon, in et
het fchep Santa Cruz, waer van Capiteyn
was eenen Portughefcher, met namen Fran-
cisco Pays ende Conftapel van dien, eenen
Dirck Gerrits zoon, Burget deser Stad Enck-
huylen, in het jaer 1784. mer alle de Courfen
ende gefchiedenissen alles gepointeert en-
de aengeteceent door den Piloot ofte Sner-
man

Sommige
fien lang
befen aent

waerft ou-
winge booz
3 Eplanden
ende veel
riffen.

plaats nae
de Haven
van
Amacusa.

Des eplan-
dkens die-
me fiet met
Cabexuma
over een is.

Gelegent-
heyt vande
Eplanden
as Ilha
dos Refu-
gas.

waerfhou-
dinghe of
noodich
waer te fien
keren.

Plaets van
de Ilha dos
Cavallos/
miffgaders
een boogte
op felfde
Epland.

grote fton-
ne grontin-
de Haven
van Lang-
laque.

man van't selfde Schip ende vaert.

Acht waer-
neer dat
Schip S.
Crus upt
Macauge,
loopen is.

DEn vijftden Julius / Anno 1585. we-
sende des vyfdaeghs smozgens / gin-
gen wy't seyl (te weten / vande punt
die tegens't Clooster van S. Francisco
over seylt af) met resolutie om te loopen te
loefwaert van een ront Eplandeken ofte
Clippe / ghelegen oost zuydooft daer beer van
af: maer om dat de wint scherp was / en con-
stent niet volbrayngen / in boegen dat wy't
draghende hielden / om dooz het Camael ofte
t gat van Lanton te loopen ghelijck als wy
deden. De diepten die wy alhier vonden
waren van 5. tot 6. bademen toe / en dit was
dicht by't ront Eplandeken dat t Zeewaert
vandt Eplandt Lanton af seylt / ende van daer
voort / soo begint het dieper te worden tot
18 ende 20. bademen toe: Wy hadde dese diep-
ten / tot dat wy buypen t Eplandt A lha dole-
me, (dat is t Eplandt vane Roer) waren.

Diepten int
camael van
Lanton.

Plaetse van
het camael
van
Lanton.

Diepten int
buijen t
Alha do
leme.

Gedaente
alsmen byt
camael van
Lanton
comt.

Wit Camael van Lanton heeft int aencomen
van dien een bocht / alwaer de wint seer
scherp was / soo dat wy ons qualijck consten
wachten van een Eplandt / ghelegghen aende
slinker handt vane Canael / ten waer dat de
wateren ende stroomen soo groote cracht niet
ghehadt hadden / die't Schip doers over te
loefwaert daer van af dreen / sonder dat
souden wy grooten arbeyt ende moeyten ge-
passeert hebben om't Canael dooz te comen/
epnlijcken dat wy tegghens den nacht moch-
ten wesen omtrent vier mylen vane Eplandt
Alha do leme af voort. De cours die wy
desen nacht deden / was oost / ende oost ten
zuyden aen / om dies willen dat wy een scherpe
wint hadden / hebbende de diepten van 20.
tot 26. badem modder gront: Maer de daghe-
raet quamen wy by naest recht voort wy te
sien het Eplandeken Alha Branco, ofte de witte
Clippen ende dooz die voorspde diepten/
maechten onse gissinghe daer een groote half
myl van af te passeren.

Het eplande-
ken Alha
branco ofte
witte Clip.

Hier de
Zonn e
recht boven
hoofst.

Den 6. Julius des Saterdaeghs / en con-
sten de hooghte van de Zonn niet nemen / om
datse ons recht ober't hooft was / hadden
eenen zuydooften en zuydt zuydooften wint/
met seer goet weder des daeghs: maer des
nachts waer dat hoelder: Dedden onsen cours
oost nooydooft / oost ende oost ten nooyden
aen/nae dat de wint waerde: Wy vonden des
middeaeghs van 25. tot 27. badem diepten/ met
swaert cleyn sant op de gront. Dit was al-
toos int ghesicht vane landt / ende met den
dagheraet sagghen wy't landt van lamon, het
welcke een langh ende black Landt is / in ge-
lijckenisse van een tafel ofte black belt / heb-
bende aende syde vane oost nooydooften een
dunne punt Landts: t Zeewaert uytstecken/
ende aende syde vane west zuydwesten / loopt
oock een ander dunne punt t Zeewaert in / en-
de daer dicht by / te weten / aent dickste van
dien / sietmen't fatsoen van een witte plaet/
welcke is het Eplandt van Lamon, ende t Zee-
waert daer van af / heestmen drie Clippen/
ghelegen aen het eynde vane de Riffe van la-
mon, alhier woopen wy't loot upt ende von-
den 27. badem diepten / hebbende wit cleyn
ende sommigh swart sant / met cleyn schulp-
kens onder een gemengt wesen vane't landt
af omtrent 7. ofte 8. mylen.

Crijghent
lant van
Lamon int
gheficht / is
lang ende
black.

Omtrent 7.
of 8. mylen
vane landt
Lamon 27.
badem diep-
ten ende wit
oock swart
sant.

Den sevendden des Sondaeghs / hadden
wy stilte ende altemet een weynigh / maer
niet te veel windts van upen zuydooften/
ende zuydt zuydooft / doende onse cours oost.

nooydooft / nooydooft ende nooydooft t'n
oosten aen/op de diepten van 24 tot 26. badem.
Soo haest als wy het Eplandt van Lamon
ghepasseert waren / reggen terstont wit / cleyn
ende dursandt op de gront / met sommighe
schulphens gemenght: Wy waren des smoz-
ghens omtrent 7. mylen vane landt af / te we-
ten / vane het landt van Chinceo, ende sagghen
van ghelijcken het Eplandeken / tytelcke een
ghelijckenisse heeft vane't Eplandt / genaemt
Alha dos Lymoins, dat is t Eplandt vande Ap-
moenen / ghelegghen by Malacca, ende wat
voort aen / sagghen een dun Landt / met
eenen spitsighen top boven op / welck men
seylt te wesen A Varella do Chinchon, (dat is
die kentecken / ofte Kootse van Chinchon:)
Dit was den achtsten vande Maend des
Maendaeghs: Des nachts daer aen cregghen
wy stilte / waer mede de wint nae het nooy-
den liep / comende wat coelder aen / altemet
met blaghen regghen: maer met de zuydooft
wint / en hadden noyt regghen / cregghen des
nachts twee donderslagen vane selfde syde
vane zuydooften / met weerlichten van upen
zuydooften ende nooyden.

Spisen
hier het
lant van
Chinceo/
welck wel
geijet Alha
dos Lymoins.

Den 9. des Dinghdaeghs / hadden wy de
hooghte vande Zonn op 23. een half graden/
hebbende de wint des nachts ghehad o. en
o. 3. a. met een goet coelte / lagen alle de nacht
en dreen sonder seplen / woopen altemet het
loot upt / op de diepte van 20. tot 24. badem
toe / ende cregen eens 18. badem / waer van de
gront wit cleyn sandt was / met sommighe
schulphens onder een ghemenght. Des smoz-
ghens met den dagheraet / cregghen wy eenen
nooyden windt / waer mede wy ons wonden
op den boegh vane o. (hebbende allen tfor-
seyl ende de besaen o.) tot tegghens den abont:
Op de voorspde diepten namen daer nae de
seplen in / om stil te drijven: des anderen daegs
sagghen wy landt / te weten / dat vande voors-
leden dagh / ende lach ons int nooyden / ende
ter halber streck van nooyden ten westen.

Hebbende
de hooghte
op 23. en
half graden
18. o. 24.
badem was
terst.

Hebben
hier stilte.

Den 11. des Donderdaeghs / en namen de
hooghte vande Zonn niet / om oorsaecke / dat
wy lagen en dreen sonder seplen / met eenen
aende o. 3. a. wint / ende hadden de Zeebaren
van upen 3. o. lagghen met het Schip g'went
nae't n. o. Dit was des nachts: maer des
daegs hadden wy eenen n. o. ende n. n. o. wint
in boegghen dat wy als nu op den eenen / als
dan op den anderen boegh liepen / nae dat de
wint ende koeer ons plaets gaf / op de diep-
ten van 20. tot 24. badem toe / vane wit cleyn
sant / hebbende sommighe woopen op 18. ba-
demen: Wy hadden die voorsleden nacht veel
weerlichten van upen westen ende zuyden / we-
sende den 13. vande nieuwe Maen / hadden
des daeghs te voopen de hooghte vande Zonn
op 23. een half graden ruytm / het landt dat wy
sagghen costmen qualijck onderscheyden eben-
wel docht ons te wesen / het landt dat wy die
voorighe dagghen ghesien hadden.

Hebben
hier veel
weerlichten
vane't landt
ende 3.

Den 12. des Vrydaeghs / en hebben de
hooghte vande Zonn niet ghenomen / om
dieswille dat wy noch lagghen en dreen son-
der seplen / met eenen oost zuydooft windt/
te weten / des nachts / wesen des daeghs
nooydooft / op de diepten van 20. tot 24. badem/
met sommighe woopen op 18. badem / waer
vane de gront cleyn / dun / wit sant was / zijnde
de gront vande vierentwintigh badem wat
grober sant / met sommighe schulphens ghe-
menght. Als het begonst te dagen / so waer wy
nae ons gissinge 5. ofte 6. mylen vane lant af
wy had:

Dele weer-
lichten en-
de die bla-
gen re-
ghens.

Wij hadden die vpozleden nacht veel weer-
lichten van alle canten / hebbende des mo-
ghens sommighe blaghen regghens / sonder
windt/met een overtoghen Hemel ofte lucht/
soo dat het scheen veranderinghe van weer-
te wesen: Cegghen den avondt cregghen wy ee-
nen zupdoosten wint/ loopende terstont nae
het zupdzupdoosten waermede wy onse sep-
len lieten vallen/nemende onscencours nooz-
doost ende noozdoost ten oosten aen/ende oock
oost noozdoost maer den meesten tijdt nooz-
doost in voegghen dat ons de diepte begonst te
vermeerderen / dat op twee-en-dertigh va-
dem/ met wit cleyn sandt / weseude in den
tijdt vande volle Maen: Wy hadden de Zee-
baren altoos van wyten zupdoosten eyndelij-
ke dat wy alhier met dese voozsepde winden
vijf dagghen ombrachten.

Hier vers-
meerdert
de diepte
tot op 32.
badem.

De Son
hinden op
24 graden
20 mijlen
gebaren
hebbende 8
mijlen vant
sant van
Chyna
zijnde.

Den derthienden des Saterdaegs/ namen
wy de hooghte vande Son op vierentwintig
graden rupm loopende desen nacht oost nooz-
doost aen / tot des moogghens toe behoudende
t Schip de cours van oost en oost ten noorden
wy bevonden twintigh mijlen ghebaren te
hebben / zijnde vande Cufte van Chyna af 8.
mijlen/ sagghen terstont des moogghens t Landt
van d'ander sijde. De gront van dese sijde
was wit/ dun / met sommighe swart sandt ge-
menght ende ontrent int ondergaen vande
Son / wierpen t loot upt / vonden 35. badem
diepten / met seer sijn swart sant op de gront.

Den 14. des Sondaghs/ namen de hooghte
vande Son op 15. graden schaers / hebbende
eenen 3. w. wint/ met seer goet weder / doende
onsen cours n.o. ende n.o. ten n.aen/ den ghehel-
len nacht over op de diepten van 37. badem/
met seer dun sant / ende sommighe swarte mod-
der op de gront / en de laetste waecke banden
dageraet / quamen wy op modder-gront / op
de vooz3. diepten van 37. badem / zijnde met
swart sandt gemengt / ende beginnende te ba-
ghen / sagghen tlandt vande Cufte van Chyna
daer ontrent 4. ofte 5. tot 6. mijlen toe van
af weseude/quamen te verkenne die Lagato
met die twee Gesusters (dar is/ de Corodil/
ge. geseft / Eplandekens also genaemt/woz-
pen t loot upt/ende vonden de diepten van 24.
badem modder-gront/ die noch santachtigh
was / sagghen van ghelijcken op den selfden
daggh/ het Eplandt Ilha Fermosa/ ghelegghen by
Lequeo Pequeno, ofte cleyn Lequeo, de windt
scheen hem te willen voegghen om beter te
waepen.

Verkenne
die Lagato
met die
twee ghe-
susters/ dat
is de Coro-
dil de Epl-
landen al-
soo ghebet-
ten.

Sien Ilha
Fermosa.
de Lequeo
Pequeno.

Den 15. des Maendaghs/ namen wy de
hooghte vande Son op 25. een derden deel
graet ende cregghen de windt des nachts van
uyten n. met seer goet weder/ loopende alsoo
om naert noozdrwesten / liepen oost noozdoost
noozdoost ende noozdoost ten oosten aen / ende
als het begonst te dagen / sagen tlandt/ te we-
ten / t eynde van t Eplandt Ilha Fermosa ofte
tschoone Eplandt/ twelcke een langhtwerp
ende leegh landt is / weseude int midden ghe-
broocken ofte ghescheurt / twelcke een open
schijnt te wesen: maer en is anders niet / dan
als verhaelt is: Wy sagen terstont int oosten
een ander hoogher landt / twelcke zijn d' Epl-
landen/ As Ilhas dos Reys Magos, dat is/ de Epl-
landen vande drie Coninghen / wy passeerden
daer vooz by heen / ontrent 7. ofte 8. mijlen
van af: hadden desen nacht de diepten van
34. badem / ende begheerende te weten / wat
diepten datmen heeft int gesicht vane boven
ghementioneerde landt / soo vonden wy daer
40. ende meer bademen/ liggende vooz3. lant

Sien t Epl-
lant ten
eynde Ilha
Fermosa/ of
tschoone
Eplandt.

Sien de
Eplanden
der 3 Co-
ninghen.

(van Ilha Fermosa) oost zupdoost van ons af/
ende was modder-gront. Wy hadden op de-
sen daggh eenen coelen wint vande Monson:
maer en hildense niet langher dan tot den
nacht toe/ doen woedent weder stil/ gedueren-
de also tot des moogghens/ doen cregen wy hem
van uyten n. w. loopende alsoo vande w. sijde
om/ tot dat hy 3. w. wozde / ende waepden tot
der nacht/ woedende doen weder gantsch stil/
dit was des dienstaegs den 16. weseude int
gesicht vande boven genoemde Eplanden: op
dese daggh hadde wy de hooghte vande Son op
26 graden min een sescendeel en t eynde vant
groot Eplant bleef ons int o. ende o. ten 3. en
t ander clepne int o. 3. o. Dit cleyn Eplant is
hooghet aende sijde vant 3. 3. w. als vande 3.
w. sijde: De punt ofte hoek vant 3. w. heeft
een breucke ofte scheursel / twelcke hoemnt
daer dichtert by comt (wozder aen loopende)
hoe dat het grooter wert.

Hebben
hier de
hooghte op
10. graden
min een
sescendeel.

Dit Eplandt is seer hoogh int midden/ ende
loopt al valende af nae d'eynden toe / de punt
ofte het eynde vant n. o. is leger als die vant
3. o. in vorgen dat het een upstekende tonghe
maecht die seer leegh is: Van daer af naert o.
n. o. toe / heestmen andere Eplanden liggghen
ghelijck als Clippen/ de diepten alhier zijn
25. badem/ modder-gront.

Comen an-
ten Epl-
lant dat af
loopt/ ende
als een tong-
ge smal
der woert/
naert o. toe/
liggen noch
Eplande-
kens als
Clippen.

Des Woensdaegs den 17. cregghen wy we-
der eenen n. n. o. wint/ loopende terstont naert
n. o. en begonst soo sterck te waepen / dat wy
gedwongen waren alle onse seplen te strijckē/
en het Schip den gheheelen daggh te laten by-
vanden 3. o. aen/ende des nachts hebbe bevolen op
den voegh vant n. w. te stueren den gheheelen
nacht over / tegghens den daggheraet begonst
de wint so dapper op te steken / met so geweld-
bighe Zeebaren / dat wy gedwongen waren
te loopen naert het halve Fock-seyl op / met
alle de touwen wel vast aengerogen/ gebonde
ende versien int vorgen dat dese tempest/ ofte
Tuffon so sterck ende dapper was/ dat wy t al-
moesten vanden dat int Schip was/ ofte was
terstont gecomponeert ende aen sturken ghe-
strent. Dese tempest begonst eerst op te co-
men van uyt den n. n. o. ende liep alsoo om vol-
eyndende int n. n. w. gebede opt laetste eynde
t afscheyden den grootste ende ghesweldeste
stoot comende met waterhoozen/ dat zijn woz-
ken dier water schijnt te dymcken en op te
stoppē/ Dit was des Donderdaghs/ weseude
den 22. daggh vande nieuwe Maen: Des
nachts daer aen volgende liep de wint naert
w. maer om dat de Zee noch seer hoerli ver-
volgen gingh / en lieten onse seplen noch niet
vallen/ dan des moogghens cregen de wint van
uyten 3. w. lieten onse seplen vallen / makende
gereteschap om onse reyt te vervolghen niet
een generale dinstschap doch her gesele schijp
want meiden voozrecker dat wy de windt
vande Monson gheselighen hadden: maer
teghens den nacht woedent weder stil/ creg-
ghende de wint weder uyt den noorden/ doen
de alsoo onse cours oostwaert aenmaert woz-
den een wijf daer nae weder gantsch stil/ bad-
dent met tegghenslaende de Zeebaren altoos
van uyt den zuiden in voegen dat wy mitre-
ten twee vanden windt uyt den 3. o. cregghen
waermede onse seplen op hysden / loopende n.
o. en n. o. ten n. aen/ als begonst te dagen/ qua-
men te sien t Eplandt datmen septe te wesen A
Ilha dos Reys Magos (dat is vande 3. Coninghen)
twelcke ik niette (liggende 3. 10. ofte 11. mijlen
van ons af/ ende vort daer de hooghte van 28.
en tweederden deel graden / weseude den 21.
vande

Orijen
hier soo
grooten
tempest dat
al moest ge-
bonden
wozden oft
wozden in
stucken ge-
maekten.

De storm-
wint
eyndet met
aencomen
van wol-
ken die wa-
ter op slop-
pen.

Den vande-
goet wapen
de verblide
hem al wa-
nt Schip
waer.

Comen hier
by tlandt
Ilha dos
Reys Ma-
gos/ her
vande dier
de drie Co-
ninghen.

vande Maendt.

Wp sagen altoos de boozige dagen t' Eplant
Iha Formosa, twelcke een seer hoogh Lant is/
so datment boven de wolcken sien upsteken/
en hadden daer de diepten van 45. en 50. va-
dem modder-gront. Des Dypdaegs met den
dageraet woypent loot upt/ en vonden 21. va-
dem met swart sandt op de gront/ t' eerste tep-
ken ende voo: boode die wp hadden vande
boozs. rempceft en omweder/ was eenen clep-
nen klegen-boogh/ dicht by den Horizont van
de Zee heen/ van een schoon paerfch contour/
met noch 2. andere groote kleggen-booghen/
waer van de punten ofte epnden by naect hen
verthoonden/ als Olhos de boys/ (dat is / hat-
ten oogen gheseyt/ (twelck zijn clepne wolck-
kens/ die hen int schijnsel int eerste ghesicht/
op doen van een buyst groot/ te weten aende
Kabo de bona Esperanca, die van de Zee-lipden
vande Oost-Indische vaert/ seer ontsien wer-
den: want zijn tepkenen van subijtelijcke
oerballende tempeesten en onghelycke toz-
menten / als wp inde vopagie van Indien na
Portugael een/deels aengeroot hebbē/ waer-
om goet is daer van geadvverteert te wesen/
om hen d'ert booz te wachten/ en op te booz-
sen/ tot welcken epnde het selve alhier int by-
sonder hebbe wullen vermanen. Heerende we-
der op on'e materie / soo advverteert ich u dat
als ghy comt in dese contrep/ soo langhe als
de wint van wten n. (comende) naert 3. westē
loopt en naecker gheen rekeninghe op/ want
sal terstont weder naert noozden/n.o. ende o.
loopen: maer als het gantsch stil woxt/ soo sal
u de wint van wten n. comen/ loopende van
daer af naet 3. en 3. w. toe/ twelcke de Moos-
son ende winden van dien tijdt zijn: maer soo
hy dan weder quamen te stillen mocht wel ge-
beuren / dat hy naert o. 3. o. liep/ doch sal ter-
stont weder naet 3. o. keeren met goet weder/
twelck wp alsoo bevonden hebben/ dese Moos-
son van Julius/ Anno 1585.

Des Maendags den 22. hadden de hoogte
vande Son op 27. een half graden ruyt / heb-
bende enen 3. o. ende 3. 3. o. windt met goet
weder/ deden onsen cours n. o. aen/ ende had-
den nae mijn gissinge geloopt / (int het goet
weder ende wint) 22. mijlen/ wesende van het
Landt van chyna af / te weten / vande Cabo
genaemt de Sumbor, ontrent 12. mijlen / zijnde
ontrent noch 100. mijlen vant Eplandt Me-
axuma, woypen op desen dagh t' loot upt/ ende
vonden daer 55. ende 57. vadem diepten / ende
saghen veel swarte ende witte Zee-vogelen/
die haer als aldaer hadden / waer van de
swarte Vogels vande Portugesen ghenaemt
worden Alcatrales.

Den 23. des Dingsdags hadden seer goet
weder / in voegen dat wp in dese crmael sepl-
den ontrent 15. mijlen / wesende vant laeste
Landt van Chijnen af ontrent 12. mijlen: des
mogghens wierpen wp loot upt/ ende vonden
51. vadem/ met wit ende swart sandt onder een
gemengt. Des Woensdags den 24. hadden
de hoogte vande Son op 29. graden schaers/
met enen o. 3. o. ende 3. o. wint / en goet we-
der / doende onsen cours n. o. ende n. o. ten n.
aen / en somtijds (maer niet veel) n. n. ten o.
aen. Ich maecte mijn rekeninghe van noozd-
oost ten noozden behouden ende 16. mijlen ge-
seft te hebben / wesende noch vant Eplandt
Meaxuma 19. mijlen / ligghende van ons af
noozdoost aen / wierpen alhier het loot upt/
ende vonden 49. vadem van sandt ende mod-
der-gront.

Des Donderdags den 25. Julius / en na-
men de hooghte vande Son niet / om dat wp
laghen en dzyen sonder seplen met een en o.
wint / ligghende 3. aen gelocht / gheduerende
albus tot den 26. toe / ende dzyen wt swaert
aen / en cregen vadem minder inde diepten.

Den 16. wonden wp ons op den boeg vant
noozden/sonder seplen/doch een wepnigh tijts
daer na lieten onse schoverseplen vallen (maer
was gantsch regens mijn wille/ dooz inpo-
tuante vande Chijnsche Pilot / segghende
dat wp op desen boegh de wint ruymer sou-
den crighen / twelcke alsoo niet en gebeurden/
want was gantsch in contrarie / om dat wp
(met alle het ghene dat wp aldus aenliepen/
daer nae te meer moepten booz hadden / waer
om het beter is booz de gene die hem op dese
contrep van 29. graden wint / te verwachten
de zupdooste winden / dan noozdt noozdoost/
ende noozdt o. ten noozden aen te loopen / om
oosaecke dat de wateren ende stromen seer
sterck nae Liampo toe loopen / ende als ghy
zijt op de 30. tot 31. graden toe hebbende re-
nen zupdt zupdoosten wint / so sult ghy groo-
te moepte hebben om het Eplant Meaxuma te
mogghen gectrijgen: want is ons also gebeurt/
dooz dien dat de wint soo crachtigh was / dat
wp niet meer als de schoverseplen ende halve
mars seplen mochten voeren / oec daeron dat
de Zee seer hol ende verboighen gingh / ende
t' Schip seer ontfelden / als mede om oosake
dat de stromen zupdoostwaert aenlicpen
Dit mocht wesen ontrent 25. oft 30. mijlen
vant Eplandt Meaxuma af.

Soo haest als ons de wint ruynde / so dat
wp o. ende s. ten n. ende o. n. o. aen liepen / co-
mende met dese courten vande 40. tot op 34.
vadern diepten/ desende de gront gheleych als
schijf sandt/ loefden so veel aen als wp immers
mochten naert o. toe / en altemet naert o. ten
3. waermede ons de diepten begonst te ver-
meerderen / doch soo verlanghsam / dat het
ons verdoeten soude hebben/ so t' Schip eenen
harden booztgangh ghedabt hadde: maer om
dat het water seer hol gingh / waer dooz het
Schip niet wel befiert was (daer wp ons al-
leen op troosten) soo quamen wp eyn delijcken
op 50. ende 60. vadem diepten / modder-gront
en daer nae tot byde 70. ende 75. vadem / met
clep duntant op de gront / een poos daer na
creeghen 80. vadem / maer geloove dat ter was
dooz dien dat het loot een wepnigh achter wt
bleef. Desen woyp hadde de gront wat gro-
ver sant / en om dat wp na onse gissinge dicht
by t' Eplant Meaxuma waren/ liet ic de Mars-
seplen ende blind in nemen / tegghens d'opinie
van sommighe Piloten / woypen ghestadigh
(gheduerende alle de quaerten ofte waeckers
vanden nacht) het loot upt/ ende terstont met
den dagheraet de Marsseplen weder op ghe-
hijst / seplede alsoo een wepnigh tijts / sagen
het landt / twelck was vant Eplant Meaxuma
hoe wel dat d'ander Piloten / die met int
Schip quamen / seplede te wesen het Eplandt
van Guoto: maer waren hier soo seker in/ als
in alle heure andere dinghen. Dit landt van
Meaxuma hadde in d'eerst ontdeckinghe / een
hoogh stepl afghelichte lant / wesende na het
3. w. toe/ alderlaest / so waermeerten daer niet
over een comt / so heeft een Clippe aent epn-
de van dien/ welcke hem int schijnsel hertoont
ghelijck een Portresse: ons woode gheseyt
datter een wepnigh van dese Clippe af / een
verboighen Clippe onder water leyd / daer
het water op breecht.

Op alle
marromme
d'at hier
de hoogte
van de Son
namen.

Wat tolt
den proff-
telijcken te
verwach-
ten zijn af-
men op 29.
graden is.

Waar-
schottinge
booz de
winden en
de bloeden/
afmen op
3. ende 31.
graden is.

Wetich-
bange van
verfchep-
den courten
diepte ende
sanden.

Chedants
vande erro-
re onder-
linge van
Meaxuma
ma.

En Clip
in gedant
als een
Portresse.

Cercken
van d'we-
der met
een clep-
peeren ge-
genbooghe/
met noch
2. groote
klegen bo-
ghen vol
haeten oon-
gen dat zijn
clepne
wolckkens
schijnen een
buijt
groot te
zijn.

Waar-
sigtwin-
ge u te
wachten
booz de
tempeesten.

31. mijlen
zijnde van
Chyna van
Cabo
Sumbor
1. mijlen
zijnde 100.
mijlen vant
Eplant
Meaxuma
vande
diepte hier
55. vadem.

Swarte
ende witte
Zee-voghe-
len/ diemen
alcatrales
noemt.

12. mijlen
lant van
Chyna/
hoeramen
51. vadem
diepten.

beschijnde
ge vande
gront/ die-
zen ende
sanden/ 70.
mijlen van
Meaxuma
zijnde.

Werschepp
den gebaen
te van
Meaxu
uma.

Dit boorsz. Epland van Meaxuma, maecht het schijnfel van drie ofte vier Eplande/waer van het eerste (te weten/aende zijde vant zupt westen hem vertoont/ als gheseyt is/ hebben de boven om hoogh ofte t'opperste van dien/ twee ronde heubelen als bozzen/ ofte ghelijck een sael: Dic ander twee Eplanden ofte schijnfelen van te middewegen sijn als groote Clippen/met veelrooten ende upstekende scherpten/ghelijck als Ogelen/ende het ander Eplandt ofte t'schijnfel van het Noozdt-oosten/ heeft de gelijkemisse van een seer lange maer niet te hoogh Clippe. Wy liepen by dit Eplandt heen/boende de cours van n.o. aen: daer ontrent twee mijlen van af. Als wy Meaxuma lieten blijven om dat de wint 3.o.was / so liepen wy n.o.n.o.ten o. ende o. n. o. aen / ende metten dageraet/sepden by dat wy de lenghte van t'lant van Amacusa hadden/ende sieide te l'pwaert/ worden ghewaer een grof dick lant / gheleghen dicht by t'Epland Cabexuma: Dit Eplandt Cabexuma is black ende lanchwerpent / van een effen landt/ hebbende aent noozdt eynde een Clippe ligghen. Dit was den laetsten Julius / ende quamen den selfden dach binnen in de Haven van Langasaque; twelcke is de Haven ende plaets daer huydens daeghs de Portughesen haer meeste waert ende handel hebben.

Edelen
van Meaxuma
nae standt van
Amacusa.

Ghelegent
heyt ende
ghedaente
van Meaxuma
desgelijck
de plaets
van een
clippe.

Dat 37. Capittiel.

De rechte kennisse vant Eylant Meaxuma, so by de diepten, als by t'fasoen ende opdoeninghe vant lant met een onderrechtinge van de inkomste ende rechte Coursen om te loopen in de Haven, ende op de Ree van Langasaque ofte Langasaque gheleghen int lant van Iapon.

Met wat
diepten dat
men rechte
op t'Epland
om loopt.

Den eersten / wanneer datmen is op de diepten van 75. badem / soo salmen recht op het midden vant Epland aen komen / ende komende op dese diepten lant te sien / soo salt wesen een hoogh stepl afghelicht landt: maer niet te groot / hebbende byt'opperste van dien twee mammen / ende als men daer by ghenaeckt/soo salmen terfont een ander lanchwerpenber lant sien/ wesende black ende effen boven op / hebbende van tusschen beyden twee groote met veel cleyne clippen by een ligghen/int fasoen als Ogelen: maer om dese Clippen te sien/ moet men daer dicht by heen loopen / te weten / tot op twee mijlen nae het aldermaeste / luttel min ofte meer. Dit Eplandt heeft aen t'eynde vant zuptwesten een Clippe ligghen/ende een stuck weeghs daer van t'Zee waert aen/is gelegen een ander Steen-clippe onder water/daer de Zee op breekt/ende aent eynde vant noozdt-oosten/ heeft het een ander Eplandeken ofte Clippe. Sult weten / dat comende nae Iapon toe / ende vindende meer diepten als gheseyt is/ende quaeint het lant te sien / so en salt Eplandt van meaxuma niet wesen: maer sal eer wesen t'Eplandt ghenaemt Santa Clara: ende soo men comt op minder diepten als de 70. badem/lant t'e sien/soo salt van gelijcken meaxuma wesen: maer sal wesen aende zijde van het stuerboort. Het Eplandt meaxuma leyt op de hoogte van 31. en twee derden deel graden Die geen die na de haven van langasaque gheheert te seplen / passerende van dit Eplandt twee mijlen nae het oosten daer van af / sal sijn en cours noozdoost ende noozdoost ten oosten aen loopen / rupme wint hebben: maer

Ghedaeinte
van een
lanchwerpen
ende Eplandt.
Ghelegent
heyt van
twee Clippen
ende
een Eplandt
beken.

Met Eplandt dat
men bint
als men over
de 80. badem
diepten
wint.
Desgelijck
als men
meer als
70. badem
bint hoogh
de van
Meaxuma.
Cours van
Meaxuma
nae Langasaque.

somen by de wint heeft salt noodich wesen oost noozdoost aen te loopen. Op dese cours salmen opt Epland van Cabexuma aen comen/ ende men sal van ghelijcken comen te sien de gheberghen van Amacusa, als oock etlijke cleyne Clippen / gheleghen recht teghens over cabexuma diemen terfont int ghesicht sal hebben / ende soo men in langasaque wil wesen / soo salmen hem langhs d'Eplandekens ofte boorszepde Clippen heen houden / te weten / t'Zee waert daer van af. Noozt by dese Clippe wesende / salmen terfont comen te sien den hoeck ofte t'eynde vant Eplandt A Ilha dos Cavallos, ofte van de Peerden / twelcke heeft op het eyndt vant noozdtwesten sommighe Wyn-boomen staen: men sal op dese punt ofte eyndt aen loopen / ende so wanneer men met de selfde over een comt / so en salmen terfont niet aen loeven / om oozsaecke vande bupen / die van over t'Eplandt cassury comen / die men hier gheneenlijcken crijght ende ghewisselijcken over comen: als men de noozsepde bupen crijght / soo salmen aen loeven alle het ghene noodich is / om int midden van de Haven te comen: als ghy te middeweghe zijt / soo moecht ghy daer byghelijcken op aen loopen: want en hebt daer newers af te breezen / als ghy daer nae binnen toe begint in te loopen / soo sult ghy terfont het water sien breeken op de steen-plate / welcke leyt soo derde als te middeweghe het Eplandt Ilha dos Cavallos, eyntlijcken datmen in dese incomste van langasaque anders niet en heeft te doen dan te middewegen noozt te loopen / tot op de Ree daerment set / ankerende op vier een half ofte vijf badem / twelck is / tot soo wanneer u blijft eenen boom die recht teghens de groote ende principaelste kerck deur over staet met het dach (te weten het opperste van die noozsepde kercke) effene en gelijck over een / als dan heeftmen de rechte plaets / ende is seer goet om te ankeren/ Sult op u hoebe wesen / dat als ghy zijt dicht by de punt lants / die recht vande kerck af comt / u als dan wat nae de slincker handt toe te houden / om te schouwven een Riffe ofte drooghte / die van de selfde punt af comt/ankerende als boozen gheseyt is.

hoemen aen
loope sal
om in Langasaque
in te loopen.

Ghedaeinte
van het
Epland
dos Cavallos.

Wozsaack
waerom
datmen het
terfont
merantioes
ben sal.

Herterp
ken als men
binnen de
haven
loopt Ghelegent
heyt van een
Clip.

Op wat
diepten
datmen in
de haven
anckeren
sal.

tephen als
men de
rechte ant-
ker plaets
heeft Waer
schouwven
ge booz een
Rif.

Plaets van
selfde Rif.

Dermaen-
ghe als men
by nacht
oocent de
clippen is
hoemen
hem regule-
en sal.

Ghelegent
heyt van
een Canael
van 10. badem
diepten.

goet anker
comt by
het Eplandt
af.
surp.

En goede
Canael tuss-
schen cassu-
ry ende de
habos ca-
ballos van
10. badem
diepten.

Abberteere u / dat soo het gheviel dat ghy quaemt by de boorszepde Clippen (daer hier boozen af gheroert is) inder nacht / ende begheerdt daer langhs heen te setten / (gelijck als d'oude beschrijvinghe raden) op veertich badem diepten / ligghende op perijckel ende met soeghe van een oosten wint: Soo waer mijn aboghs (booz beter) te loopen tusschen de boorszepden clippen/ende het eynde van t'Epland cabexuma en sommighe Eplandekens (die op de ry vande Eplanden yhas dos cavallos ligghen) boozheen / twelcke een seer breeet ende goet Canael is van twintich badem diepten/ ende men mach daer in laberen ende wonden vanden eenen boech op den anderen / na sijn eyghen wil / in boeghen datmen mach comen te setten op twaelf oft vijftien badem nae u gheliefte / op een blacke ende effen grondt / te weten by het Eplandt cassury. soo datmen op dese maniere beschut blijft vant noozdoost af tot het zupdoost ende zupen toe / blijvende versekerder ende dichter by om des mooghens te loopen / tusschen de Eplanden van yhas dos cavallos ende van cassury dooz nae binnen toe / twelcke een seer goet Canael is / van 10. badem diepten / hebt anders niet te doen dan recht doort midden heen te loopen/ ende om te

byper ende sekerder te wesen/ soo moecht ghy een boot ofte schuypten voer heen sepnde/ om te gaen ligghen daert op zyn sinafste is/ om u te dienen tot een Vake ofte merchteecken/etc.

Dat 38 Kapittel.

De Navigatie ende rechte coursen om te seylen vant Eylandt Meaxuma af nae de Haven van cochinochy ende na Facunda, met alle de strekkinghen ende gheleghentheyt van dien.

Hoe nae daren aen het Eplandt meaxuma loopen mach.

Cours van Meaxuma nae Cochinohy.

Doemen hem inacht te gaderen sal als men wesen by land is. Op wat diepten dat men setten mach.

Ghelegent heyt van cabexuma en klippen als een sepl.

Ghelegent heyt van sommighe klippen.

Op wat diepten dat men t'ant ende den inwijck van Aryma set.

Hoe nae dat men aen het punt van Caberuma loopen moet om hem voer een clippe te wachen.

Plaetsen daermen Cochinochy voer oogen heeft.

Cours nae Facunda.

So wanneer ghy comt te sien het Eplandt Meaxuma, soo ghenaeckter op anderhalf ofte twee mylen na by/ ofte wat dichtert/ soo ghy begeert: want en hebt daer nieters van te vzeesen/ dan van dat ghy voer ooghen sient. Begheerende van hier af te seplen na cochynochy toe/ soo sult ghy wten cours doen v. ende oost ten noorden aen/ u altoos houdende naert oosten toe/ waermede ghy sult comen op den inwijck van Aryma aen/ ende soo het inder nacht waer/ ende begheerden te weten wanneer ghy by't lant zijt/ soo woypet het loot ghestadich upt/ ende comende op 40. vadern/ soo zijt ghy ontrent derdehalf ofte tot drie mylen tot vant lant af/ ende wiesende inde mont vanden inwijck/ so sult ghy hart ende grof sandt op de gront vinden: So wanneer ghy comt op de 40. vadern/ soo moecht het setten/ soo't goet weer waer/ ende u dwicht dat het ballent water is/ om den dach te verbeypen/ want de stroomen loopen alhier seer gheweldich na de Zee toe/ upt waerts aen/ t'loot sal u altoos wel onderrechten wat u te doen staet.

Soo het by daegh waer/ sult terstont het lant van cabexuma comen te sien/ 'twelck een Eplandt is/ ghelegghen dicht by't lant langhs desen hoeck ofte eynde van cabexuma heen/ (te weten/ aende zijde van ter Zee waert) is ghelegghen een Clippe/ welke hem vertoont/ in 't schynfel ghelijck als een sepl.

Desse Clippe en machmen niet sien/ dan als men dicht by de punt is: Te lwaert van dese punt af/ te weten/ na het noorden toe/ ligghen sommighe Steen-Clippen: maer ten is niet goet daren die siet als men nae cochynochy wil seplen/ om datse te lwaert ligghen/ als gheseyt is. Soo wanneer ghy comt lant te sien (welcke sal wesen op de 40. vadern) so sult ghy terstont den inwijck van Aryma comen te ontdekken/ als oock de punt van cabexuma van deen zijde/ ende het lant van Amacusa ende xiquy aen vander zijde/ 'twelcke seer hoogh is. Dit lant leyt aende zuyt zijde/ ende cabexuma aende nooyt zijde. Als ghy dese punt van cabexuma comt te sien/ soo loopt ghy daer tot een myl na by/ (om oosfaecke van een Steen-Clippe/ ghelegghen in den mont van desen inwijck/ wten wegh nemende dicht by cabexuma heen/ te weten/ tot op anderhalf myl daer van af/ ofte by't lant van Amacusa heen. Soo u de wint al hier in desen inwijck scherp waer/ soo wacht tot dat de bloet begint in te loopen/ welke u brenghen sal daer ghy begheert te wesen/ al hier wiesende hebt ghy cochynochy voer u ooghen/ daer u de Barken ende schuypten terstont by menichten ghenoech na wten wille sullen in brenghen. Die na Facunda begheert te wesen/ sal synen cours nemen oost nooyt oost/ ende nooyt oost ten oosten aen/ en als men dicht by het lant

is/ salmen vinden de diepten boven verhaelt/ ende wiesende te lwaert van cabexuma af/ sult daer enen harden grout vinden/ ende soo het waer recht tegghens ober de mont vanden inwijck/ sult sant gront hebben/ als boven gheseyt is. Soo wanneer ghy comt te sien de punt van cabexuma soo sult ghy na het lant toe loopen/ ende sult terstont by het lant heen/ te weten/ een myl daer van af/ elijcke Steen-Clippen comen te sien/ by de welke Steen-clippen sult wten cours daer langhs henendocn/ te weten/ t'Zee waert daer van af: voer by dese eerste Steen-Clippe is ghelegghen een ront Eplandeken/ met eenen boom boven op. Wat voer by dit ront Eplandeken met den boom/ heestmen een ander Eplandt/ welke streckt nooyt west ende zuyt oost/ (genaemt A Jha dos cavallos.) dat is/ 't Eplandt van de Perden. Sult dit Eplandt ghenackte te wesen/ by een punt landts/ die aende nooyt-zijde van het selfde Eplandt upt steekt. Dit Eplandt heest aende zijde vant nooyt westen tot een kentepcken sommighe Rhyn-boomen staen. Als ghy dicht by de voerseide nooyt oost punt zijt/ soo sult ghy van daer af oost nooyt oost aen/ na binnen toe loopen/ alwaert enen inwijck maecht. Recht tegghens dit Eplandt ober naet nooyt nooyt oost toe/ is ghelegghen eenen spitsighen ende scherpen heubel/ stecken de t'Zee waert in/ van welken heubel u sult wachten: want een half myl van daer af voert aen/ syn ghelegghen twee Steenen/ diemen terstont sien mach. Als men desen inwijck in loopt/ comende binnen een Eplandeken ofte Clippe/ 'twelcke u sal blijven int oost nooyt oost/ sult daer by genaken tot op een scheut van een Boteling nae/ en daer alsoo langhs heen nae binnen toe loopen. Sult terstont binnen in (te weten/ opt lant van de rechter handt) sommighe Dypnen sien/ ende aende sincker handt een wildernisse/ hebbende by de strandt langhs de Zee cant heen/ veel grote steenen/ ghelijck als kessel steenen. Recht tegghens dit Eplandeken ober/ aende sincker handt/ ligghen de twee Steenen boven ghesoert/ diemen niet en mach sien/ dan met leegh water van een spynck bloet: Aldus na binnen loopen/ sult een crups sien staen/ te weten/ op een punt landts/ recht tegghens dit crups ober is de Zee/ ende van dit crups af oostwaert aen/ heestmen een seer goede haven daermen hem wel vast moet binden/ ende versorghen vande zuyt-zijde/ dit is de Haven/ van facunda, &c.

Dat 39. Capittel.

Een instructie ende sekere onderwijfinge, Van de Navigatie ende coursen van uyt de Haven van Langasque ofte Langasacht af, tot de Rado de Sumbor, aen de Kuste van chyna, ende so voorts nae Macau in chyna, al waer de Portughesen haer residentie houden.

Splende van uyt de Haven van Langasque af na Chynen toe/ hebbende eenen nooyden wint/ soo't u noodich waer te ankeren/ beneden by de drie Eplandeken ofte Clippen/ ghelegghen rechte tegghens ober het Eplandt Jha dos cavallos, aen de zijde van Facunda. soo set het daer langhs heen: want is ober al diep ghe-noegh/ ghelijck als ick het seker met het loot ondersocht hebbe/ sult het alhier eerste nacht onthouden/ om datmen des mooghens/ met dat

Wat groote daren te lwaert/ van Caberuma leest.

Ghelegent heyt van sommighe steen-clippen by de schuypten van de schuypten ende steen-clippen.

Kentepcken van Eplandeken lant dos Cavallos.

Ghelegent heyt van een scherpen heubel, daer schoutinge voer den seiden heubel.

Hoe na dat men by het Eplandeken dat int o.n.o. blijft loopen sal.

Plaetsen van t'waert Steenen.

Desse ghelijckes siet secken vande Zee.

Plaetsen daermen ankeren sal al men uyt Langasque seple.

Goede diepe gront aen de zijde vande Facunda.

met dat den dagh aencomt / de wint van het landt al crijghet / waer mede ſult tſepl gaen altoos ſoo veel aendoevende als ghy unnerſ moogt / tot dat ghy t'Epſandt Ilha dos Cavallos oin zijt / want om dat wy ſulcks niet en deden (int ſchip van Triſtan vaas da Veiga.) waren in perijckel vant Epſandt niet te moghen om loopen.

Dooz bp t'Epſandt Dos Cavallos weſende / ſult uwen cours weſt / weſt ten zupden / ende weſt zupdweſt aen doen / ende ſoo de windt rupm waer / ſo en wilt niet loopen naert Epſandt Guoto toe / want men heeft in deſe tijden ſomtijds zupde winden / twelck ich weet / om dieſe wille dat ich hier in anderen tijden gheweſt hebbe / (int ſchip van Manoel Travasos met groore moepten / dooz dien dat het eenen dwersſen wint recht op de Cuſte is / ende men en heeft gheen gront / oock mede ons des nachts niet te vervallen bp de panellas, (dat is : de potten geſept / Clippen alſo genaemt.) Soo is den beſten weg te loopen te loefwaert vant Epſandt Meaxuma, te weten / daer langs bp heen / aende ſijde vant zupdweſten : vant ſelſde Epſandt Meaxuma leyt een Clippe: Van hier af vooztaen ſult uwen cours nemen w. 3. w. aen / al iſt dat u de wint ſcherpte / ſult ewen wel deſe cours behouden : want comende ter halben weeghen vande Golbo naer de Cuſte toe / ſult ſonder twijfel rupme wint genoegh crijghen.

Sult op deſen weegh te weten / als ghy wel te loefwaert loopt / ontrent 35. ofte 40. mijlen van de cabo de Sumbor af / een Banche binden / van 35. 37. ende 38. vadem diepten / twelckmen ſoude meenen van die daer / niet van gheadverteert en zijn / dat het de grondt vande Cuſte van Chyna waer.

Deſe Banche gepaſſert zijnde / ſult weder meer diepten crijghen : maer als de diepten daer naer begint te minderen / ſoo ſiet vooz u : want alſdan zijt ghy voozſeker byt landt : Als ghy t'landt van Sumbor comt te ſien / ſoo ſult ghy des nachts zupdt zupdweſt ende des daeghs naet landt toe loopen om alſo alte-mets een ſtuck weegs t'Zeewaert vant landt af te gheraken / om te ſchouten de Clippen As duas Yrmas (gheheeten / of de twee ghesuſters) / (die ſeer t'Zeewaert in ſteken / alſo oock mede t'Epſandt ghenaemt Ilha do Baboſijn twelcke u dwers vooz wpt blijft liggende verſchepden van het vaſte landt / t'Zee-waert aen 4. ofte 5. mijlen weeghs / ſterk-hende noozdweſt ende zupdtooſt. Men loopt alle deſe Cuſte van Sumbor noozdtooſt ende zupdtweſt ende heeft wat van noozdtooſt ten noozden ende zupdtweſt ten zupen. Als ghy t'voozſepde Epſandt van Baboſijn voozbp zijt / ſoo loopt op de boben gheſepde cours 3. ofte 4. mijlen vooztaen / ende van daer af w. 3. w. aen / waer mede ſult comen opt Epſandeken chinchon aen / alwaer ſult ſandt op den gront binden / twelckmen op alle die achtergelaten weegh ende Cuſte niet en heeft / met 18. ende 20. vadem diepten.

Vant Epſandeken van chinchon af / nae t'Epſandt van Lamom toe / ſult uwen cours nemen 3. w. aen / ofte alſoot u goedt dunckt : ende als ghy met die Epſandekens ofte Clippen ghenaemt Os Ilha de Ruy Lobo, ober een zijt / ſoo ſult ghy op de gront binden / grof ſant ende ſchulphens / ende van daer tot Lamom toe (twelcke zijn 12. mijlen / heeftmen t'ſelſde: Vnt Epſandt Lamom heeftmen ſchulphens met ſwart ſant ende Oſterſchulphens

onder een gemenght : ſoo ghy u bondt in deſe contreppe weſende des nachts / ſoo en loopt nimmermeer onder de 22. vadem diepten : want hebt langhes de Riſſe heen / 21. ende 22. vadem / met ſchulphens ende ſwart ſant op de gront / loopt altoos 3. w. aen / ſonder daer van te wijcken / ende ſoot ghebeurde alcert daeghde / ofte weſende des daeghs met een betrocken ende donkeren lucht / zupdtweſt aen loopende / dat ghy creeghet cleyn / wit / dun / ſant / ſo weet dat ghy Lamom voozbp zijt / ſoo doet als dan uwen cours w. 3. w. aen / ſoo ſult ghy recht opt midden vant Epſandt Ilha Branco aen comen / van Ilha Branco af / ſoo loopt weſt aen naert Canmael oft t'gat toe / daermen naer Macau toe loopt.

Dat 40. Capittel.

Een ander voyagie vande Haven van Langaſaque af naer Macau toe, twelcke is van Japon naer Chyna, met ſommige verclaringhe ende gheſchiedeniſſe byt Eylandt Guoto, ende die gheleghentheyte vande Havens van dien ghedzen int Jaer 1584. door een Portugheſche Pilot ofte Stuer-man.

De ſchepden upt de Haven van Langaſaque den 25. Februarij / Anno 84. ende loopende vooz bp d'Epſanden / van Facunda cregghen enen w. n. w. wint / ſo dat wijt anchorden : den 26. ſoo begonſt het ſoo dapper te wapen / dat wy ons ginghen berghen binnen Tomache : den 17. lichten onſe anchors weer op / met eenen o. n. o. ende o. wint en claer weder / ende comende byt Epſandt Ilha dos cavallos cregghen weder eenen zupden wint / waermede wy weder nae Facundatoe liepen / daer wy ſetten.

Den 28. des bypdaeghs / ginghen wy weder van Facunda af tſepl weſende drie daghen vooz de nieuwe Maen / met eenen o. n. o. toelen wint : comende tot op drie mijlen van het Epſandt Ilha dos cavallas af / cregghen eenen 3. o. couden wint / loopende op den boeck vant het zupdtweſten / alle dien gheheelen dagh ober / en begonſten wat op te coelen : wy giſten ons als doen te weſen drie ofte vier mijlen voozbp het Epſandt Guoto : maer inde waeck vanden moeghen ſtant / quamen wy eerſt den hoeck van Guoto te ſien / te weten / eenen heubel gelegen int noozdweſten / alhier cregen wy eenen ſcherpen wint / ende begonſt hem te verheffen van upten 3. 3. o. ſo ſeer alſt ſchip met alle zyn ſeplen verbragen mocht / wy lieten de marſſeplen op ſtaen / om het te moghen loeven : een poos daer nae liep de wind naert 3. w. ende w. 3. w. met twee Donnerſlagghen ende veel Bliremen en Weerlichten / ſoo dat ons genoch verwonderden / dat het daer mede niet en ſtilden : Des ſaterdaeghs quamen wy te daghen / recht teghens den hoeck van Guoto ober / te weten / bp naeſt aent eynde vant t'Epſandt aende noozdtweſt ſijde / weſende ontrent twee mijlen vande wal / hebbende met de w. n. w. wint eenen dwersſe ſtroom / met de Zee-baren van upten 3. w. ſeer hol ende verheben / twelck het ſchip ſeer onſtel-den / al hoewel de wint niet te veel en was / dan ſcheen dooz de cracht en ghewelt vande ſtroomen ende Zee te comen / die ons achterwaerts depden / want vonden alhier groote ende gheweldige ſtroomen / om dieſe wille dat de windt ſlap was / ſoo ſorghden wy dat wy boben de punt vant Epſandt niet en ſouden moghen comen / noch van d'een noch van

Wat dun ſant is een reppen dat ghy Lamom voozbp zijt van Ilha Branco is de cours tot t'Canal van Macau toe.

Ankeren onder Facunda van om quade wedermoſten nae Comatpe loopen.

Van Facunda af tſepl weſende drie daghen vooz de nieuwe Maen / met eenen o. n. o. toelen wint : comende tot op drie mijlen van het Epſandt Ilha dos cavallos af / cregghen eenen 3. o. couden wint / loopende op den boeck vant het zupdtweſten / alle dien gheheelen dagh ober / en begonſten wat op te coelen : wy giſten ons als doen te weſen drie ofte vier mijlen voozbp het Epſandt Guoto : maer inde waeck vanden moeghen ſtant / quamen wy eerſt den hoeck van Guoto te ſien / te weten / eenen heubel gelegen int noozdweſten / alhier cregen wy eenen ſcherpen wint / ende begonſt hem te verheffen van upten 3. 3. o. ſo ſeer alſt ſchip met alle zyn ſeplen verbragen mocht / wy lieten de marſſeplen op ſtaen / om het te moghen loeven : een poos daer nae liep de wind naert 3. w. ende w. 3. w. met twee Donnerſlagghen ende veel Bliremen en Weerlichten / ſoo dat ons genoch verwonderden / dat het daer mede niet en ſtilden : Des ſaterdaeghs quamen wy te daghen / recht teghens den hoeck van Guoto ober / te weten / bp naeſt aent eynde vant t'Epſandt aende noozdtweſt ſijde / weſende ontrent twee mijlen vande wal / hebbende met de w. n. w. wint eenen dwersſe ſtroom / met de Zee-baren van upten 3. w. ſeer hol ende verheben / twelck het ſchip ſeer onſtel-den / al hoewel de wint niet te veel en was / dan ſcheen dooz de cracht en ghewelt vande ſtroomen ende Zee te comen / die ons achterwaerts depden / want vonden alhier groote ende gheweldige ſtroomen / om dieſe wille dat de windt ſlap was / ſoo ſorghden wy dat wy boben de punt vant Epſandt niet en ſouden moghen comen / noch van d'een noch van

Vanden hier gheweldige ſtroomen dat ſchip achterwaerts depden.

Epſarch waerom het ſchip van Triſtan vaas in perijckel quam / ende t'Epſandt niet om loopen mocht. Cours van Epſandeken naer Guoto.

Panellas dat is potten geſept / Clippen alſo genaemt. Soot ghebeurde alcert daeghde / ofte weſende des daeghs met een betrocken ende donkeren lucht / zupdtweſt aen loopende / dat ghy creeghet cleyn / wit / dun / ſant / ſo weet dat ghy Lamom voozbp zijt / ſoo doet als dan uwen cours w. 3. w. aen / ſoo ſult ghy recht opt midden vant Epſandt Ilha Branco aen comen / van Ilha Branco af / ſoo loopt weſt aen naert Canmael oft t'gat toe / daermen naer Macau toe loopt.

Ontrent 37. ofte 38. mijlen van de cabo de Sumbor af / een Banche binden / van 35. 37. ende 38. vadem diepten / twelckmen ſoude meenen van die daer / niet van gheadverteert en zijn / dat het de grondt vande Cuſte van Chyna waer.

Twee Clippen de ghesuſters gheheten vooz ghy hier ge waerſchout die te ſchouten vande deſe.

Vnt Epſandeken chinchon aen / alwaer ſult ſant op den gront binden / twelckmen op alle die achtergelaten weegh ende Cuſte niet en heeft / met 18. ende 20. vadem diepten.

Van chinchon tot Lamom toe / ſult uwen cours nemen 3. w. aen / ofte alſoot u goedt dunckt : ende als ghy met die Epſandekens ofte Clippen ghenaemt Os Ilha de Ruy Lobo, ober een zijt / ſoo ſult ghy op de gront binden / grof ſant ende ſchulphens / ende van daer tot Lamom toe (twelcke zijn 12. mijlen / heeftmen t'ſelſde: Vnt Epſandt Lamom heeftmen ſchulphens met ſwart ſant ende Oſterſchulphens

Epſandt Lamom.

Winden
hier een on-
bevoont
Eplandt / 2.
mijlen lang
met een goe-
de Haven.

van d'ander sijde : want hadden de wint
dwers opt Eplandt : wy sagen aentepnt van
dit Eplandt / noch een ander Eplandt van een
leegh ende bebout landt / hebbende ontrent 2.
mijlen inde lengte / zijnde gelegen ontrent an-
derhalf mijl verscheiden van Goro, sommige
van ons Schip affmeerden dat daer een seer
goede Haven was / loopende aen d'een sijde
in / ende comende aen d'ander sijde weer upt/
waerom wy besloten daer in te loopen / om
meerder verskerhept te hebben / ghelijck als
wy deden / wy liepent w.n.w. aen naer bin-
nen toe / heeft aende mont van d'incomste een
seer groote heubel met twee Clippen / gelegen
aende sijde vande punt vant zupdoosten : het
Eplandt dat bupten lept bleef aende slincker
hant / tot ontrent een mijl daer van af : tus-
schen twelcke ende tlandt is het over al
schoon / mocht het Eplandt Goro bypelijken
ghenaken soo naer als ghy wil / en hebrer u
nieuwders van te wachten / dan van dat ghy
voorz ooghen siet : d'incomste vande Haven
streckt noozdwest en zupdoost / hebbende bin-
nen in een groote Wap / die over al seer diep
is / van 20.30. badem / ende en hebrer u nieu-
wers van te wachten / dan van dat ghy siet /
heeft binnen in een bevoont dleck : Van dit
Eplandt af tot het landt toe / septmen ober
al de diepten van 20. tot 40. badem te heb-
ben / doch ick heb het ondersocht van ter hal-
ver weghen of tot Goro toe / ende vont vande
18. tot 30. bademen / met sandt ende schulp-
kens op de gront / hebbende op sommige
plaetsen goede grondt : Van binnen in heeft-
men op plaetsen sandt / ende op contrepem
modder gront / wy lieten ons alhier met
schuyten weder upt halen / een groot half mijl
weegs / soo dat ons daer naer den n. wint bleef
dienende om ons te salveren en te bezyden /
vande punt vande zupd sijde / twelcke sommi-
ghe Steen-clippen zijn / wy liepen langhs
tlandt vant noozdoosten heen / ende slacchen
ons wel : want cregghen twintich ofte der-
tigh schuytghens van d'Eplanden / die ons
voorz twintigh Laes Chijnsche munte seer wel
hielpen / ende ons Boot voort haelden / wy ga-
ben hen van ghelijcken vijftigh Laes / ende
ontrent twintigh Depesas / voort Schip ge-
anckert ende vertuut te hebben / al hoewel dat
sp daer wel 300. eyfchten / waer over wy een
van onse Portugezen aen landt sonden / die sp
in hoflagie vast hielden / doch wy cregen
hem voorz een goede middel ende pracktycke
weer upt haer handen / ende als wy ons daer
naer hier van beclaegghden / baden ons om
vergiftenis / ende sonden hem terstont weder
om hoewel wy ghenoech verstonen / datse
vrienden van int eerste waren : want sp sa-
ghen seer wel datse gheen macht hadden om
ons te beschadighen / en dat wy ons genoegh
sonder heur hulpe consten behelpen : wy ver-
merckten soo veel wel aen haer / dat soo sp
ons eenighe hindernissen hadden comen doen
en soudent niet na ghelaten hebben / oft men
soudense met ghewicht van Silber / hebben
moeten te byden stellen : wy quamen alhier
te weten dat dit Eplandt Goro ses ofte seven
Havene heeft / die seer goetd zijn passerende
van d'ene sijde tot d'ander : maer de voorz-
scheyden haben hadde geen upt-gangh / even-
wel was ons soo veel dat wy alhier de nieu-
we Maen verskerden / twelcke was den
eersten Martius / ende wy ginghen den
derden weder t'sep / wesende vastelavont
dagh / met eenen noozdt noozdoosten wint /

ende eenen claren / ende helberen mogghen
stont / bupten upt wesende / deden onse
cours zupdtwest aen / vervolghende onsen
wegh met welcke cours quamen wy te sien
het Eplandt Meaxuma ende die Panelas (ofte
de porten (ghelegghen zupdt zupdoost van
ons af / quamen daer recht te middweeghen
op aen : dese Panelas zijn twee clepne steenen:
Meaxuma is een Eplandt / ende als men daer/
noozdtwest ende zupdoost met over een is/
soo heeft een schijnfel van twee ofte drie
Eplanden / waer van dat vande noozdoost
sijde langh werpig ende t'grootste / ende schijn
aende selde sijde een Clippe te hebben : Dit
Eplandt ist langhste : maer niet seer hoogh/
en dat van te middweeghen is clep / hebben
drie spitsen ghelijck als Oghelen / met oock
een Clippe naert noozdoosten ghelegghen / tan-
der Eplandt vant zupdtwesten is ront ende
stepl afgeheickt / schijnende thoofste van
allen te wesen ende schijnt van alle canten
Clippen te hebben / aen vande sijde zijn ghe-
legghen de voorszeyden Panelas al hoewel bo-
ven gheroert is / dat het maer twee steenen
zijn niet teghensstaende zijn drie / te weten/
twee by den anderen / ende vander wat
verder daer van af verscheiden / ende liggen
met het Eplandt meaxuma noozdtwest ende
zupdoost : Van hier af voort aen deden wy
onse repse ende Courfen naer Chyna ende ma-
cau toe / als wy hier vooren op een ander ver-
haelt hebben / ende hier naer noch ernsdeels
verhalen sullen/etc.

Haren
ccu 3. w.
vervolghen
de comen
aen E-
landt Me-
axuma.

Meaxuma
is een E-
landt hebbende
de trumde
3. vuer-
inck als
Oghelen.

De Haven
van Goro
n. w. ende
3. o. ghy
hebt u ne-
gens voorz
te wachten
van dat
ghy siet.

De 3. sijde
van Goro
is Clapach-
tigh.

Die hange-
to schuyten
ons te be-
schadighen
soo sp des
macht heb-
ben gesat.

Dat 41. Capittel.

Een ander Voyagie ghedaen van nyde Haven
Langafaque van het Eylant Japon naer Macau
in Chynen int Schip Sancta crus, waer van
was Constapel Dirck Gerritsz van Enchuysen,
int Jaer 1586. met alle de courfen en geschie-
denissen van dien, door den Pilot van het selfde
Schip ende vaert aengheteyckent.

Den twintighsten Martius schepden
wy upt de Haven van Langafaque
wesende den eersten dag van denieu-
we Maen des donderdaegs / met eenen
noozdoosten / ende noozdt noozdoosten
wint / ende waren te negghen men soo berde
als de punt van het Eplandt dos Cavallos loo-
pende west zupdtwest aen : Comende twee
mijlen van het Eplandt dos Cavallos af / wo-
dent gansch ende al stil / ende van daer liep de
wint naet noozdwesten / in voegen dat
wy zupdtwest ende zupdt west ten westen aen
liepen / ende somtijds ter halver streck met
eenen slappen windt / des anderen daeghs
met den dagheraet / saghen wy d'Eplanden
van cojequin, ende Goro, ende ontrent te acht
uren des voorz-middaghs / saghen wy van
ghelijcken het Eplandt meaxuma, in voeghen
dat wy dese drie Eplanden teffens quamen te
sien / tegghens den nacht-stont waren wy met
het Eplandt Meaxuma oost zupdoost / ende
west noozdtwest over een / deden aldus onsen
cours zupdtwest aen / hebbende eenen harden
noozdoosten windt / ende regghen / met eenen
seer donckeren ende bedecte Lucht / al hoewel
de Wolcken oft swergh altoos van upten
zupdtwesten ober dreyden. Des sondaeghs
worpen het loot upt / ende vonden een wep-
nigh meer als veertigh badem diepten met
modder grondt / moecht wesen van Meaxu-
ma ontrent 40. mijlen: dese diepten is van een
Bancke

Loopen
vande E-
landt dos
Cavallos.

Sp sien de
Eplanden
van Coje-
quin ende
Goro ende
Meaxuma
te ghelijck.

De Bancke
kijpt van het
baste Landt
van Chyna
ende
Maeruma
half me-
schen.

Bancke ghelegen inde contrep van ter hal-
ver weghen / van tusschen't Eplandt Meaxu-
ma, ende de Kabo de Sumbor, vant baste Lant
van chyna.

Des Maendaghs den 24. bande Maent/
en hadden de hoogte bande Son niet / om dat
sp bedekt was / hebbende soo slapen windt
dat het Schip effen gheregeert mochte wer-
den / ende om dat wy weynigh boortgangh
hadden / wierpen het loot upt ende vonden 40.
vadern modder-grout : Dit was des Maen-
daegs ende tegens den avont / int ondergaen
bande Son wierpent loot wederom upt / ende
vonden 55. vadern / waer dooz wy verston-
den dat wy begonsten over een Bancke te comen
op dese tijdt soo hadden wy al eenen nooz-
doosten ende noozdt noozdoosten wint met een
goede koele / niet tegenslaende dat de woelke
altoos upten supdwesten ende 3. supdwesten
over vzeben / so sterck datse ons verschycken /
vzeefende dat ons de wint van daer af sou-
den na comen / maer wy hadden etlike persone
in ons Schip / die't selve alhier wel meer ge-
sien ende onderbonden hadden / sonder datter
pet nae volghden / waer mede ons te vzeben
seiden / in boeghen dat wy met dese boort-
wint onsen wegh verbolghden / des middaegs
wesende des Dingdaeghs / nam de hoogte
bande Son op 29. graden schaers / hebbende
van te boort mijn gissingh ende punt inde
Laert gestelt / onsen wegh te wesen 100. mij-
len vande Haven van Langalaque af : maer de
Son en gaffoo veel niet.

Stien hier
100. mijlen
tegen bande
vande n van
Langalaque.

Des Woensdaeghs den 26. en hadden de
hoogte vande Son niet / om dat het een be-
trocken lucht was : maer hadden eenen goe-
den noozdoosten windt ende boortgangh / soo
dat het sechen dat wy 30. mijlen int etmaal
aenliepen / eendwel so en rekende ich niet meer
als 25. mijlen / om dat ich docht dat het Schip
niet te hert en seiden / wy saghen op desen
dagh veel Sasbeer vzeben / vzeben onsen cours
supdwesten aen / tot des snopgens toe / ende om
dat de wint begonste versijven / so docht my
het goet het Landt wat naerder te genaken /
om 't selve te verkenmen / daerom liepen wy
(van dat den dagh aengquam /) terstont west
aen tot des avonts toe / sonder nocht ons lant
te verkenmen / dooz dien datter met mist ende
damp bedekt was : maer dooz de diepten en-
de gissinghe vermoeden vijf ofte ses mijlen
vant Landt te wesen / de diepten waren 37.
vadern / ende wesende teghens den nacht
met een doncker weder / liepen supdwest ende
supdwest ten supden aen / dien geheelen nacht
over / en alst begonst te daghen / twelcke was
des Donderdaeghs / gisten ons met die La-
garto ofte Crocodile (een Clippe also genaemt/
over een te wesen / te weten vijf ofte ses mij-
len 't Zeevaert daer van af / doch bevonden
dat het een weynigh meer was.

37. vadern
diepten / is
een teken
van 6. mij-
len vant
Lant te
37. m.

Ylhas dos
Camaroins
dat is de
Eplanden
bande
Camar.

Des Donderdaeghs twelcke was den 27.
bande Maent liepen ter stont (van dat het be-
gonst te daghen / w. aen naert lant toe / ende
ontrent te vier uren na den middagh / saghen
't Landt / te weten / de Eplanden As Ilhas dos
Camaroins, (dat is / de Eplanden bande Gar-
naet :) Dese Eplanden en zijn niet te hoogh /
so haest als wy die int gesicht cregen : deden
onsen cours 3.3. w. aen / ende eendweynig gesepit
hebbende / saghen een ander cont Eplanden
genaemt A Ilho do Baboxijn twelcke ons recht
dooz upt lagh / soo haest als wy dit int gesicht
cregen : deden onsen cours terstont supden aen /
om selve te sehouwen / om dat wy daer bo-

ven een quartier mijls niet van af en waren
wy vonden alhier soo stercke stroomen / ende
loop vant water / en dat is ons fabeyr / dat
wy 't boortsepe Eplanden in een weynigh
tijds / twee ofte drie mijlen arhter upt lieten /
in voegen dat wy alle dien nacht 3. ende 3. ten
w. ende oock 3. 3. w. aenliepen / ende int upt
comen vanden Maen deden onsen cours supd-
west aen.

Den 28. des Drijdaegs / begonsten wy met
den dagh w. 3. w. w. ende w. ten 3. aen teloo-
pen / des middaeghs oft daer ontrent wier-
pent loot upt / ende vonden 29. vadern mod-
der-gront / loopende aldus op de selfe cours
een weynigh thys / quamen landt te sien maer
was sop bedoimt datmen niet en conste ver-
kenmen / dan ontrent ten 2. oft 3. uren : begin-
nende wat op te claren / saghen ende kenden
het Eplanden van Chinchon, ligghende n.
van ons af / woopen alhier 't loot upt / ende
vonden 19. vadern sandt grondt / saghen een
weynigh daer nae van ghelijcken / de geheele
Custe ende vaste lant van Chynen / liepen al-
soo op dese diepten alle dien gheheelen nacht
over / op 19. 20. ende 22. vadern diepten / met
eenen so claren ende helderen hemel / dat wy
by naest den gheheelen nacht de Custe saghen
ende alst begonst te daghen / so waren wy een
weynig verder als d' Eplanden genaemt
Os Ylhas Ruy de lobo, ende quamen terstont
te sien het Eplandt van lamon, alhier begon-
sten wy sommige stroomen tegens te crigen :
Maen herft nae mijn gissinghe vande Ylhas de
Ruy lobo, tot het Eplandt lamon, 10. mijlen
weeghs : wy saghen alhier by 't Eplandt
lamon dat het water schupuden ende bern-
den / te weten / nae de Zee toe / in boeghen dat
wy dicht dooz by de Riffe heen liepen / die geen
die van lapon af comt / moet altoos eerst by
d' Eplanden comen als by de Riffe : dese Riffe
streckt n. o. ende 3. w. is periculens dooz die
gheen die van Macau af naer lapon vaert / wy
liepen daer op drie mijlen naer by heen / met
een stercken n. o. ende o. n. o. wint / soo dat wy
een boortgangh hadden / datter sechen 50. mij-
len int etmaal te sepen / maer de cracht vant
water en teghen stroomen waren soo gewel-
digh / dat wy maer 25. mijlen en seiden : dese
gheweldige stroomen ende loop vant water
comt (nae informatie die ons deden / upt de
Rifier van Toucoan : Dese stercke stroomen
dueren aldus / tot datmen dooz by 't Eplande-
ken van Ylha Branco is / daer dooz by wesen
de sloopen terstont de stroomen nae 't Eplandt
Ylha de Leme toe / welcke is gheleggen dicht
by Macau, wy liepen altoos van lamon af w.
supdwest aen / ende vonden inder waerheyt
desen wegh van lamon af tot Ylha Branco
toe / seer togt : want streken des nachts terstont
alle onse seplen en bleven alsoo liggen en vze-
ben / sonder seplen 3. w. aenghevent / altoos
op de diepten van 25. ende 26. vadern / ende int
guert ofte waseke vanden naemidbernacht
begonsten onse schouwerseplen met het groote
Maers-sepl op te hysen / loopende also w. aen
om op de 20. vadern diepten te comen / twel-
ke is het middelegen vant Canael daermen
dooz moet / sagen terstont metten dagh 't Epl-
lant Ylha de leme, (dat is : 't Eplandt vant
Roer /) een weynigh aende syde van het bac-
boortsepe : Dit Eplandt do leme schijnt
(alsmen daer o. ende w. op aen comt /) cleyn te
wesen : maer alsment daer naer begint te ghe-
naken / ende 't Canael dieper in comt / soo be-
gint het grooter te werden / heeft int comen
aende

De sterck
stroomen.
dij bi haer
in haer ver-
de banlant
van Ylha
dos
Baboxijn.

Stet hier
Eplanden
chinchon na
van haer.

loopen die
by canel
haer / datter
periculens
is dooz de
gene die van
Macau af
nae lapon
vaert.

Hoelang de
sterckstroom
men
dueren.

En seer
corte wegh
vant lamon
alsmen w. 3.
w. aenloopt
nae Ylha
Branco.

Op wat
diepten dat
men loopen
moet om in
midde
vant
Canal te
comen.

Gebrutte
van het Epl-
lant Ylha
do leme.

de rechte handt / twee Eplanden of
Clippen ligghen ende van daer af voortgaen/
soo beginnen d' Eplanden te strecken op een
ry tot Macau toe / als op een ander gheseydt
is / &c.

Dat 42. Capittel.

Een instructie ende breede verclaringe vande vaert
van het Eylandt Fyrando uyt Japan af na de Cu-
ste van Chyna toe, tot de Haven van Macau, met
alle de coursen, streckinge, en gelegentheyt van
dien, seer correct geapointeert ende aenghewe-
sen, door een Potugische Pilot ofte Stuerman.

De gheen die begeert te seplen van
het Epland Fyrando af naer Macau
ofte Kanton in chijna toe / sal (so haest
als hy uyt de Haven van Fyrando
seheyt / so hy tijts genoeg heeft om te comen
by't Epland Goto) terstont voortgaen varen
en soo niet / sal een mijl weeghs van Fyrando
af setten / op de diepten van 28. baden / al-
waermen hem ghereet ende veerdich maken
mach / en sijn boot vast binden / om des an-
deren daeghs met den dageraet te seyl te gaen.

So haest als ghy van hier ofte van Fyrando
af seylt sijn ghegaen / om uwen weegh te
vervolghen / sult langhs 't Landt van Fyrando
heen loopen / tot het eynde van dien ende als
ghy supdwest aen / loopt / (tot dat ghy by
't Landt comt) / soo sult ghy wat meer dragen
de houden naer 't supdwesten toe / soo sullen u
blijven aende west syde 3. ofte 4. Eplanden / en
comende by 't uiterste van dien int zwen sult
terstont comen te sien het Canael / dat tusschen
dit Epland ende 't Epland van Goto dooz
loopt / dooz 't welke sult passeren : Dooz by
dit Canael is ghelegen een ander Epland / tus-
schen 't welke ende 't Epland Goto sult van
ghelijcken heen loopen / als ghy dooz ende bu-
ten dit Canael zijt / ende dat u d' Eplanden
blijven aende west syde / soo sult ghy langhs
Goto heen loopen / (tot dat ghy daer dooz by
zijt) / tzeewaert in / om uwen cours te stellen
en wegh te verborghen / so 't gheviel dat u
de want quam te stillen int dooz-loopen van
Canael / moegt het daer wel anchoren / te we-
ten / dicht by tlandt van Goto, men heeft in
dit Goto seer goede Havens / die dooz en weer
dooz passeren / waerom het geen een Epland
alleen en is / maar is ghebeelt in veel affchept-
fels : Als ghy twee mijlen van Goto af zijt /
sult uwen cours west supdwest aen doen / tot
dat ghy de twee Eplanden binnen noemt
Xuma ende ander van Meaxuma, dooz by zijt /
welcke sijn gheleggen van dit Epland van
Goto af / acht mijlen weeghs : Dese Eplande-
kens dooz by zijnde sult supdwest aen loo-
pen / ende naert zwen vande dooz. Eplan-
dekens af / sal u een ander Epland blijven
genaemt Meaxuma, daer ghy oock langhs heen
mooght loopen / by dese dooz. Eplanden
ist ovet al seer schoon / sonder eenigh vuylig-
heyt te hebben / noch by 't Epland van ghe-
lijcken : Dit Epland is ghelegen op 31. een
verderdeel graben / sult tusschen 't Epland
en d' Eplanden heen loopen / als ghy dooz
by dese ende 't Epland Goto zijt / soo sult ghy 3.
w. ende 3. w. ten 3. aen loopen.

Als ghy dit Epland ende d' ander Eplan-
dekens dooz by zijt / 3. w. aen loopende als ge-
sept is / soo sult ghy recht op den haech Cabo
de Sumbor ancomen / welke is gheleggen

aende Custe van Chijnen op de hoogte van 28.
een verderdeel graben / ende soo 't clær weer
waer / en begeerden dant alhier te comen ber-
kemen / moogt het wel doen / so niet / so en wilt
de Custe niet te naer genaken / om oorsake van
de veel Eplanden / die daer langhs by heen leg-
ghen : want sulter van buyten of by heen loo-
pen / u daer altoos soo verre van af houdende /
alst u dunckt noodigh te wesen / om daer by
van te wesen / en des nachts niet tusschen in
te vervallen : want sijn aende Custe (te we-
ten / vande C. de Sumbor af tot Chinchon toe) /
altmael Eplanden / sult van ghelijcken op u
hoede wesen / niet te verre tzeewaert in te
loopen / om te ghenieten de winden die van o-
bert landt waepen / ende men heeft tzeewaert
d' Eplanden van cleyn lequeo, (ghenaemt le-
queo Pequeno) / en dat vande Dirschers welke
ligghen vande vaste landt ver schepden ontrent
20. mijlen weeghs. Dooen eenen claren ende
helderen nacht hadde / soo machmen wel dooz
by d' Eplanden heen loopen / doch altoos niet
goede acht ende opzicht / valder periculose
Epland dat aen dese Custe seylt / is het E-
pland doe Camarins gheenaemt / ofte vande
Barnaet / 't welke buyten alle d' ander tze-
waert in steekt : Ik heb tweemaal tusschen
dat ende tlandt gepasseert / is een Epland in
twee en ghebeelt / dooz een seheursel ofte open
die 't heeft : Vier mijlen dooz by dit Epland
voortgaen / is ghelegen een cleyn Eplandeken /
welcke black ende effen met de Zee is / heb-
bende sommighe stenen nooz doozwaert van
hem afsteken / doch niet te veel / soo 't gebeurt
den dat ghy alhier inder nacht by heen liept /
sulter u van wachten niet goeder opzicht :
want is cleyn ende black sonder eenighe ghe-
boonten / sult van ghelijcken op u hoede we-
sen / voort Epland Baboxin : welck ingheleert
tzeewaert in steekt / in boegen dat so wan-
neer ghy daer op verdocht zijt / met goeder
waacht ende nooz-raet / mooght alhier byge-
lijcken heen loopen / want en hebt u nieuwers
van te vreesen dan van dat ghy dooz ooghen
siet / als gheseyt is.

So waermeer dat ghy zijt 15. mijlen vande
Cabo de Sumbor af / (te weten / vande punt
van het vaste landt te rekenen en niet vande
Eplanden daer by gheleggen /) / soo sult ghy
al dan uwen cours supdwest aenden / loo-
pende alsoo buyten alle d' Eplanden heen /
waermede verheert sult wesen van het E-
pland Lequeo Pequeno oock mede (so sal u den
tijdt ende tweeder wel wijzen wat dat u te
doen staet. Als ghy lequeo Pequeno dooz by
zijt oft wat cer / (soot te pas comt /) sult het
landt comen te verkenen / want is u noodigh
dat te sien om oorsake van het Epland la-
mon als oock mede om niet te seer tzeewaert
in te wijcken / men loopt dese Custe van Sum-
bor af tot Chinchon toe / nooz dooz ende supd-
west ende heeft wat van nooz dooz ten nooz-
den ende supdwest ten zwen doch niet veel.

So waermeer ghy met Chinchon ovet een
zijt / ende dat ghy 't de mercken van 't Landt
oft dooz de hoogte vande Sumbor verkenen hebt
wesende 4. mijlen van Landt af / so sult ghy
uwen cours 5. w. aen doen / om buyten 't E-
pland Lamon heen te loopen / ende soo ghy be-
geerden binnen dese Eplanden dooz te
passeren / moogt het doch wel doen / want is seer
schoon gheuegh / ende en hebt nieuwers van
te vreesen / maar (so ghy segh hadet Lamon
te missen / so ist beter te loopen als boven ge-
sept is : want sult al dan ver schepden genoeg
vande

Waarom
dat men
niet dicht
aende custe
comen
mach.

Van Cabo
de Sumbor
tot Chinchon
zijnt al E-
planden
Waar schou
winge niet
te vreesen
Zee te loo-
pen.
Gelegent-
heyt vande
Lequeo Pe-
queno ende
vande Dirsch-
ers.

Waar schou
winge dooz
alder per-
iculoseste E-
pland doe
Camarins.

Gedaent
van een E-
plandeken 4.
mijlen van
Goto vande
Camarins.

Waar schou
winge dooz
dit Eplan-
dekken.
Dese ghe-
leghe dooz
epland
Baboxin.

Cours af
men 5. mij-
len vande
Cabo de Sumbor
is en ber-
keert te
wesen van
t Epland
Lequeo
Pequeno.

Coursen
van Sumbor
tot
Chinchon.

Cours om
buyten La-
mon om te
loopen.

by wat diep
in dat men
loopen
moet van
Fyrando nae
Macau
ofte
Kanton.

Vermaant-
ge dat men
langhs tlandt
van Fyrando
dooz loopen
sult tot het
Canael tus-
schen Fy-
rando ende
Goto.

Gelegent-
heyt van
een Epland
by Goto.

Plaetse in
stille win-
dette
ancheren.

Oorsake
waerom Goto
geen E-
pland is.

Streckinge
vande Meaxuma
ende
Meaxuma
tot Goto.

Meaxuma
seylt op 31.
een verder-
deel graben.

Hoogte van
de Cabo
Sumbor
aende
Chinchon
zijde.

Gelegen
heft van
ten quade
zijde.
Bermant-
ge datmen
de cours
afsmen
voorzijp
Lamon is/
noel an ton
nemen sal.
Namen
van de Ep-
landen eer-
men by
Namen
comt. Ghe-
baente van
de Eplan-
den van
Laplobo.
Diepte en-
de gront by
des Ep-
landen.
Gelegent-
heft van
een daf by
Lamon.

bande Riffe van Lamon afloopen / die seer:
quaet is / sult alhier seer goede op sicht hebben
want als ghy Lamon voer by zijt / soo sult ghy
uwen Cours nemen naer de Eplanden van
Lanton toe: d' Eplandekens die men heeft al-
eermen by Lamon comt / zijn ghenaeamt Os Yl-
hasde Ruy lobo, dat is: d' Eplandekens van
Ruy lobo, bande welke dat vant noozdoosten
het cleynste is / wesende t' ander een wepnigh
grooter / op het grootste sietmen sommighe
wildernisse staen: Van hier af tot Lamon toe
zijn seiven ofte acht mylen / heester bande sijde
van ter Zeewaert 20. badem diepten / met
schulpkens op de grondt / sult van hier afloop-
pen 3. w. aen / ende houdende een wepnigh naert
3. w. ten 3. toe / ende soo t' by daegh waer / sult
terstont d' Eplandekens (die aent epnede bande
Riffe van Lamon liggen) / comen te sien / waer
van de voorsz. Riffe afcomt / streckende van
anderhalf tot twee mylen toe veer / op dese
voorzepde cours sult seer wel loopen / ende soo t'
by nacht waer mooghter u van wachten / en
op u hoebe wesen.

Streckin-
ge bande
cuse van
Lamon 11.
mylen ber-
tot Ilha
Branco.
Hoogte
van Ilha
Branco. Ge-
legentheft
van d' E-
planden
de bona ven-
tura.
Daer dat
de Eplan-
den van
Lanton be-
ginnen.

Laopende op de voorszepde cours van zupb
west aen / soo sult ghy t' Zeewaert bande ste-
nen van Lamon af loopen / wilt altoos u beste
doen om alhier des daeghs voer by tepasse-
ren / ende als ghy t' Eplandt Lamon ghepas-
seert zijt / soo hout u terstont nae t' landt toe /
om daer langs by heen te loopen: Van Lamon
af tot ontrent vijftien mylen weeghs voer-
aen / so streckt de Cuse vant vaste landt noozd
oost ende zupdwest / ende van daer voortaen
oost noozdoost ende zupdwest tot het Eplan-
deken Ilha Branco toe / welck is ghelegen ver-
schepden bande Cuse af / ontrent vijf mylen
op de hooghte van 22. een half graden / te we-
ten / recht tegens over den Inwijck / A Easada
de bona ventura genaemt / dat is: den Inwijck
ofte Wan van het goet abontuer: Men mach
dicht by dit Eplandeken Ilha Branco heen pa-
seren / so wel bande sijde vant landt als t' Zee-
waert / naer t' u te pas comt: voer by dit Ep-
landeken wesende / so beginne terstont d' Ep-
landen van Canton op een rp ghelegghen: Van
dit Eplandt Ilha Branco af / tot het Eplandt
Ilha de Sanchoan toe zijn 50. mylen.

Streckin-
ge van ber-
schepden
plaatsen.

Als ghy Ilha Branco voer by zijt / soo sult
ghy west zupdwest aen loopen: men heeft van
Ilha Branco af tot Macau toe 24. mylen / te we-
ten twaelf mylen / tot datmen int Canael ofte
t gat van tusschen d' Eplanden in comt / ende
van daer af ander twaelf mylen tot Macau
toe / sult u beste doen om te loopen doozt eer-
ste Canael dat ghy vint / by t' welcke zijn ge-
legghen sommighe hooghe ende ronde Eplan-
dekens: dese Eplandekens sullen u blijven
aende sijde van het noozdoosten ende heeft
aende zupdwest sijde twee Eplanden / waer
van t' een seer hoogh ende stepl afgebicht is /
hebbende aende sijde van ter Zeewaert een
steen-clippe ligghen / met dese hooghe ende
cale Eplandekens ober een zijde / sult aende
noozdt sijde daer van af / een gat ofte mondt
van een Canael ofte doorgangh sien / daer ick
noyt dooz ghelooopen hebbe / van latende de
voorzepde Eplandekens aen stuerboort / loo-
pende also zupdwest aen / sult terstont de mont
vant Canael (daer ghy deur moet / comen te
sien / al ist schoon dat het u final schijnt te we-
sen / is niet tegghen staende seer goet: want ick
heb daer wel by nacht in ghelooopen / sult als
geseyt is / die voorsz. groote Eplanden t' Zee-
waert laten / en loopen met de bloet naer bin-
nen toe west / west ten noozden en west noozd-

west aen / soo sult ghy recht op Macau aen co-
men / oock mede soo sal de wint ende t' weder
u wel wijzen wat u te doen staet.

Soo wanneer ghy comt van Japon af / recht
tegens de Cabo de Sumbor over / daer 15. mijle
t' Zeewaert af wesende / so werpt het loot uyt /
sult daer van 40. tot 45. badem diepte vinden
modder grondt / met veel stroomen van buyl
water / als ghy t' landt int gesicht hebt / so sult
ghy daer langhs by heen loopen / tot die laet-
ste Eplanden van Chinchon toe / die 8. mijlen
t' Zeewaert in steken / by de welke sult vinden
boepen van netten ende supcken / met vleugels
en blaggen: die de Disschers van die contreppe
daer tot merckteekenen op stellen: Van hier
af tot Chinchon toe zijn 12. mylen.

Diepten
15. mijlen
van Sumbor
toe westen
de.

Gelegent-
heft bande
Eplanden
van Chinchon.
Erekenen
vant selve
Eplandt.

Rechts tegghen dese voorszepde boepen met
de blagghen ende vleughels ober / is gelegen
een Stadt ghenaeamt Cuara, van dese Stadt
af sult u terstont naert landt toe houden / ende
om te kernen de Somen / (dat zijn de Chijn-
sche Carbeelen ende Warchen) biese in dese
contreppe ghebrupcken / soo is te weten / datse
maer een sepl en voeren / nu om naer uwen
wille by het landt te comen / soo sult ghy west
aen loopen / oock mede sult weten dat de Va-
rella van chinchon (dat is: de baercke ofte ken-
tecken van Chinchon,) een hoogh landt is /
gelegen langs d' inkomst van Chinchon heen /
hebbende bande sijde vant zupdooft een hoog
landt / loopende nae t' zupdwest al dalende af /
streckende tot tegghen een Eplandeken ober /
ghelegen drie ofte vier mylen t' Zeewaert in:
langhs de punt bande Varella heen is gelegen
een Eplandt / te weten / een myl weeghs van
de punt verschepden / vant welcke streckt een
Riffe van sant af / hebbende met leegh water
twee badem diepten / streckende tot ontrent
een schoot van een Godeling verre / naert an-
der boven ghementioneerde Eplandeken toe
gelegen recht ober d' inkomst / welcke streckt
inde lenghte oost ende west / hebbende int
midden enen scherpen bergh / ende naert 3.
weesten / soo loopt het voorsz. landt (van laylo
ghenaemt) seer leegh af / alhier wesende / soo
sullen daer dicht by / ende en hebt anders niet
te doen dan de punt om te loopen / ende settent
op vier badem modder grondt / aende sijde
vant noozdoosten ligghen sommighe Eplan-
dekens / te weten / dicht by de punt van laylo,
ende twee mylen t' Zeewaert daer van af /
heffmen de diepten van 20. badem / t' water
van dese contreppe is seer blau: Van hier af
naer Lamon toe / te weten / 3. ofte 4. mylen
vant landt af / soo en passeertmen boven de
diepten van 18. tot 20. badem tooniet / en we-
sende van Chinchon naer Lamon toe / soo sult
ghy op de grondt binden / dun cleyn sant / met
sommighe schulpkens onder een gemenght / en
zijnde tegghen Chinchon ober / ofte naert noozd
oosten toe / soo sult ghy daer modder grondt
binden / met de selfde diepten van 18. ende 20.
badem / ende recht tegghen Lamon ober / heeft-
men sommighe swart sant op de grondt / &.

Gelegent-
heft bande
Stadt Cuara.
Kontrep-
ken bande
Chijnische
carbeelen
ende Warchen.

Ghebaente
bande Va-
rella van
Chinchon.
Plaets van
de Riffe.

Beschrijft-
ge van ber-
schepden
Eplanden
ende een
Riffe. Diepte
te vant sel-
ve Riffe.

Hoe het
landt van
Laplo af
loopt / mit-
gaders de
plaats van
sommighe
Eplanden.

Diepte en-
de coulleur
van water /
2. mylen
vant landt
van Laplo.

Diepten ten
gemiddet
Chinchon
wesende.

Dat 43. Capittel.

Een verclaringhe om te loopen nyt ende in, door
die Canalen ende gaten van tusschen d' Eylan-
den ende Clippen van Macau, met alle de
merckteekenen en rechte kennisse van dien,
om daer door te seylent tot in ende nyt de Ha-
ven van Macau, &c.

Sooghy

Plaets
daer de
Scheven
in Macau
op de Bre-
luggen.

bestij-
ninge van
drie brue-
ren.

Een sandt
punt by
Varella
dos Mand-
dorjns.

Diept by
den 2. heu-
del.

Plaets
vont Ep-
landt do
Bungo.

Gelegent-
heid vande
kintje van
Gonsalo
Vaal.

Mercken
om te diep-
ten de kin-
den.

Op een
stem geles-
sen aent
Eplandt
Alha do
Bugio is
van berde
aen te sien
als een be-
wassen
heudel.

Oo ghy begheert te seplen uyt Macau, soo weet dat soo haest als ghy u on-
kers licht vande Ree daer de Schepen
ligghen af t'welcke is recht teghens
over het Bollwerck van Casper Borgies, (soo
sult ghy terstont (nooydoost (comen te sien een
witte vleck / staende boven aen den Bergh
ende hebt terstont naer het oosten twee heu-
delen / makende met den Bergh vande witte
vlecke drie te samen.

Men heeft den tweerden heudel (t'welcke
den middelsten is) bloot en gantsch ontdeckt
staen / schijnende door de Rooten ende Clip-
pen (van het opperste vande best dos Patanas
ghenaemt / heen t'welcke te midde weghen
van het Canael is / zijdetot by de laefte
hupfen vande Steede: Soo wanneer ghy met
de voorspde hupfen over een comt / soo sult
ghy terstont den berden heudel ontdecken / in
voeghen dat soo wanneer ghy met die sandt
punt (gheliegghen dicht by de Varella dos Man-
dorjns ghenaemt / over een zijt / soo is den
voorspden heudel by naest gheheel ontdeckt /
alwaer sult hebben vyftetalf badem diepten /
te weten / met hoogh water van een spring-
bloedt: Soosneest als ghy de sant punt ghe-
passeert zijt / soo sult ghy beginnen meer diep-
ten te crighen / te weten / vijf ende sesichalf
bademen / loopende op deser manieren / sult
recht op een geboochen Landt (gelegen aen
d'ander zijde / teghens over t'Eplandt ghe-
naemt Ilha do Bugio dat is: t'Eplandt vande
Heerrenten / aentromen.

Wan ghy comt op de voorspde diepten / soo
sult ghy in het zupden comen te sien een ops n
t'welcke ghenaemt wordt A Enlosba de Gonsa-
lo Vaaz, dat is / den Inwijck ofte Bop van
Gonsalo Vaaz, heeft binnen in een Bergken
(t'welcke hem verthoont ghelijck een Eplan-
den ofte Clippe / staende aende oost zijde /
ende aende west zijde heeft twee opstee-
kende punten / als ghy dese twee punten aen-
den anderen brengh / soo zijt ghy int midden
van het Canael / sult daer acht op hebben dat
d'een altoos met d'ander over een comt / want
sult met de mercken op het diepte en het beste
heen loopen / twelcke is op 27. span waters /
te weten / met een springbloedt / ghelijck als
ich daer ghebonden hebbe inden jdt vande
Monon / ofte comette / datmen naer Japon
baertt hebbende eenen oosten windt / want met
de nooyden winden heestmen daer minder
waters ofte diepten.

En nu te weten wanneer dat ghy soo ver-
re zijt als de Panche / soo is te weten / dat
nooyden aen naer het Eplandt Alha do Bu-
gio toe / gheliegghen is een Steen-clippe / die
hem int schijnsel verthoont ghelijck een be-
wassen heudel / welckelijdt t'alder nooyde-
richste van alle d'ander / ende langs de stram
heen heeft het een geeloven Maeste / vande
punte: Als ghy de voorspde Steen-
clippe / (welcke een bewassen heudel schijnt
te wesen /) met die voorspde gheloven Maeste
(recht int midden) over een brengh / aldan
soo zijt ghy op de voorspde Panche / ende soo
wanneer het voorspde merck-tepchen van
d'een ofte d'ander zijde ontfen staet / soo sult
ghy terstont meer diepten vinden / (welcke
sal wesen aldus / te weten / loopende uwen
cours van het zupdoost recht op het diepte /
ende groffte landt van d'ander zijde aen / tot
dat ghy comt op de 4. ende 5. badem diepten /

(welcke is de punt diemen noemt van de Va-
rella, ende begerende te loopen door het ooster
Canael / soo sult ghy zupdoost / ende oest zup-
doost aen loopen / tot dat ghy t'Eplandt ghe-
naemt Ilha do Lastro ontdeckt hebt / te weten /
tot ghy heel by het eynde vande Eplandt do
bugio, als dan soo en ist niet goet meer zup-
den aen te loopen / om te schouwen die steen
die teghens het Landt vande Varella over-
lijdt: Soo wanneer ghy t'Eplandt do Lastro
ontdeckt hebt / als gelept is / soo mooght ghy
by die voorspde Steen heen loopen / tot op
die lenghte van twee Cabels nae / sult alhier
hebben die diepten van achtemwintigh tot
neghenwintigh span toe / te weten / met
een springbloedt / ende om te weten wanneer
men de Steen alder naest is / soo weet dat het
sal wesen / soo wanneer dat ghy d'eerste Clip-
pe (vande twee die aende nooyde zijde van het
Eplandt do Lastroligghen /) gantsch ende af
ontdeckt siet / aldan zijt ghy ontrent een steen
woyp vande voorspde Steen af: op de diep-
ten als ghelept is / ende soo wanneer ghy de
tweede Clippe gheheel ontdeckt / soo zijt ghy
boven de Steen: Van gheleken soo machmen
het weten by een ander merck-tepchen / wel-
ke is een witte vleck / staende aenden Bergh
diemen boven over de Stadt heen siet / ende
heeft een Steen / welcke hem verthoont ge-
lijck als een Wang hoest.

So wanneer ghy de voorspde witte vlec-
ke brengh te midde weghen vande dach / vande
Hups van Don Ioan d'Almeyda, als dan soo
zijt ghy met de voorspde Steen over een / alstien
daer door by is / (soo ist goet t'Landt van het
zupden te gheken / in sulcker voegghen dat
ghy de twee berden deelen laet aende zijde
vande Stadt / ende een berden deelen aende zup-
zijde / loopende op dese manier / sult meer diep-
ten hebben dan te midde weghen / tot dat ghy
op de Panche comt / welcke niet meer van
seftemwintigh span waters heeft / te weten /
met hoogh water van een springbloedt / ende
begheerende te weten / wanneer dat ghy
daer begint over te comen / soo weet dat het
sal wesen dat wanneer u de dwers ofte sp-
deen vande groote Kercke / mer het dach van
een Hups (dat aende strandt staet /) over een
comt / twelcke respondeert op de wegh die
vande selde deur / recht naer de strandt toe
comt / in voegghen dat u de deur gheheel ont-
deckt sijt / alhier heestmen seftemwintigh
ende achtemwintigh span waters ofte on-
diepten / twelcke sal wesen / soo wanneer ghy
comt te sien en te ontdecken het Clock-hups
ofte t'opperste vande Kerck van Sant Paulo,
met een Bergh / die alhier de selde Kerck
staet / ende so haest als u dat seftde Clock-hups
bedeckt sijt / soo sult ghy terstont meer diep-
ten vinden / te weten 32. span / dat zijn vier
bademen / bit sal westen tegens over de plaets
daermen het veltich water staet / ende loopen-
deen weynigh voorder aen / sult vier ende half
ende vijf badem diepten vinden / te weten /
met een springbloedt: Dit vande Ree daer
het Schip Sancta Crus (een Schip van se-
ven ofte acht hondert vaten /) gheanchet
lagh / ende soo wanneer het selde om d'ij-
den met d'ebbe / soo heeft verhalve Eplandt
van Lastro ontdeckt / alstien het een stuck
wegghen van het Landt af was: Men heeft
een seer goet tepchen ofte merck / om te weten
wanneer men het Landt vande zupdt zijde al-
der naest is / (so salmen naer het Eplandt
do Lastro

Boort
o. Canael
loopende /
sult al 3.
o. aent
de la. den
q. ita do
la. lre / ge-
berl ligger
de by ends
vande Ep-
landt te
Bungo.

Mercken
om te we-
ten oft ghy
by de steen
zijt.

Wan ende
Hups van
Don Ioan
d'Almeyda
samen
mercken by
teken.

De se dem
vande
groote
Kerck / en
een hups
op strandt /
wijzen de
diepte door
daer over
een comen.

Mercken
der merck-
ken van de
Kerck
van Sant
Paulo.

2. Clippen sien. Als hem dese 2. Clippen dooz den anderen steken / alsdan soo ismen op het diepste vant Canael / tot datmen ober de Banche is / &c.

Dat 44. Capittel.

Van't loopen vande stroomen ende wateren op de Vaert ende wegh van Malacca naer chyna toe op den tijdt vande monson ofte conjunctie, datmen van Malacca nae Chyna vaert.

bande custe van Champa of teram boja so loopen destroomen seer sterck naer zuden.

S Dit weten dat vant Eplandt Pulocato, af (gelegen aende Custe van champa van't Landt camboja tot die Varella toe) (welck is een plaats / gheleghen op den wegh van Pulo Goto af nae malacca toe / aende selfde Custe van champa ofte camboja) soo loopen de stroomen seer sterck naert zuden toe. Vant Eplandt Pulo cato af 5. mijlen voorsz. / soo loopen de stroomen seer geweldigh nae't Eplandt Champello ende den Antwoick A Enseada de Cauchinchina toe.

3. maanden loopen hier destroomen naer n. w. toe / daer na vaert 3. w.

Item / inde Monson van Chyna, dat is / als men van Malacca afschepdt in de Maenden van October / November ende December / soo loopende daer, de stroomen naer 't noozdwesten toe.

Vande Maendt Januarij voortaen / soo loopende nae 't 3. w. (dat is na de drooghten) toe / daerom moetmen daer op verbacht wesen / met goet advijs vooz de gheene die alhier begeert te varen / dat als ghy begint te ghenaken de contrep vande drooghten (die tegens de Custe van Champa ober ligghen) tusschen dien ende de Custe incommende / soo loopen de stroomen so crachtig naer 't zuden toe / als een steen-worp hander handt.

Hier loopen destroomen crachtigh naer het zuden.

Advortere u dat ghy niet en wilt comen in ghesicht vant Eplandt Aynao, soo 't niet en waer met eenen noozden windt / want hebbende eenen oosten windt / soude in groot perijckel wesen.

Dat 45. Capittel.

Vande ghetijden ende het wassen vanden wateren van Malacca.

Hier loopen de wateren eestroomen alst naer zuden.

Den eersten vande Haven van Patane af (gelege aende o. sijde van lant ende Custe van Malacca) tot het Eplandt Bintao, toe (welcke leyt by de Straet van Singapura, onder de Lynen Equinoctiael) loopen de stroomen ende wateren altoos nae het zuden. Alle de voorsz. Custe langs / tot het voorsz. Eplandt toe / te weten inde Maenden van November ende December.

Vant Eplandt Pulo condor tot het Eplandt Borneo is voorsz. stroom

Vant Eplandt Pulo Cundor af (gelegen tegens over de Haven ende 't Landt van Camboja) tot het Eplandt Pulo Timao, (geheleghen aende oost sijde vande Custe van Malacca, te weten / ten tijden datmen van Chyna af comt / op de cours van ter halver streec vant zuden) soo loopen de stroomen naer het Eplandt Borneo toe / ende comende op de halve streec nae 't zudwesten toe / soo loopen de stroomen nae de Custe van Pan toe / welck leyt aende Custe van landt vande oost sijde van Malacca.

Voorsz. Pulo in Borneo wegh nae chyna / loopen de stroomen nae de custe van champa toe.

Van Pulo condor af naer 't Eplandt pulo Zefir (geheleghen teghens over de Custe van camboja) so loopen de stroomen nae 't oosten / ende vooz by pulo Zefir, de wegh na chyna toe) loopen de stroomen nae de Custe van champa

toe. Vande valsche Varella, (t welck leyt 15. mijlen vande rechte Varella, gheleghen aende Custe van camboja) soo loopen de stroomen oost aen / te weten / by ofte les mijlen vande Custe af : Dit is te verstaen in't eynde van Julius / ende de Maent van Augustus.

Als men van Malacca na Chyna vaert loope destroomen na de droogte toe.

Inde Monson vande zupe winden / als men van Malacca nae chyna vaert / soo loopen de stroomen / te weten / inde Golfe van Pulo cato, tot het Eplandt Cynao, toe / nae den Antwoick A Enseada de cauchinchina, dit is te verstaen tot het laetste van December toe / ende van Januarij voortaen / soo beginnen de stroomen in dese Golfe ende voorsz. contrep / te loopen nae de drooghten toe / die teghen ober de Custe van champa ende camboja, (te weten / van d'ander sijde) heen strecken / ende hoe het later (van Januarij af) int Jaer woort / hoe datse stercker ende gheweldigher nae de drooghten toe loopen.

Inde Monson van chyna, te weten / als men van chyna af nae malacca vaert / soo loopen de stroomen seer sterck / vant Eplandt Pulo cato, af / tot nae 't Eplandt Pulo camboja toe / zijn bepagaer gheleghen by de Custe van camboja ofte champa.

Inde Monson van Chyna nae Malacca / varende / loopen de stroom seer sterck nae't Eplandt Pulo cato nae't Eplandt Pulo camboja toe.

Gheschiedt sourijds datmen vanden 28. Julius / tot den 4. Augustus / vande Varella af / tot pulo cato, toe / stiltten crijght / ende alsdan soo crijghen de Terreinhos, dat zijn winden / die van obeit landt waepen / van upten westen ende noozdwesten / ende de Vyracoyns (dat zijn de winden van upter Zee) van 't oost zudboosten / ende oost noozdboost ende comende int noozden / loopende terstont na het zuden / waer nae terstont de stite volght / tot dat de Terreinhos ofte landwinden weder op comen.

Dit is te verstaen tot op twee mijlen vande Custe af / en niet verder : want zijn winden die alleenich aende Custe reguleren / als wy op anderen plaatsen genoeg verclaert hebben / daer wy vande winden Terreinhos ende Vyracoyns ghehad hebben.

Sekere winden die alleen aende custe vant landt.

Als men vaert vooz by 't Eplandt Lequeo Pequeno, (ofte cleyn Lequeo, nae 't Landt van Bungo toe / gheleghen int Eplandt Iapon, soo loopen in die contrep de stroomente weten / tot het Eplandt Tanaxuma toe oostwaert aen.

Destroom loopen oost. waer aen vooz by het Eplandt Lequeo Peque n. w. naert lant Bungo.

Vande 30. graden noozden aen / tot een wepnigh meer als te midbeweghen vande wegh nae Japan toe / soo loopen de stroomen (te weten van die contrep af / tot die Custe van chyna toe) noozden aen / nae den Antwoick A Enseada de Nanquijn toe. Dit is te verstaen inde Monson vande zupe ende zudweste winden.

Loopen van stroomen nae den Antwoick A Enseada de nanquijn toe.

In dese Monson vande zupe ende zudweste winden / soo loopen de stroomen van het Eplandt Pulo Tayo af (geheleghen vooz by het Eplandt van Aynao, aen de Custe van chyna) tot nae het Eplandt van Sanchao ende d' Eplanden van cato, na 't 3. westen toe.

Dat 46. Capittel.

Vande ghetijden vande Wateren, van 't vloeyen ende obben, by de daghen ende uren vande Maen, inde Riaven van Macau in Chyna, met de hooghte vande selfde Haven by experientie onderlocht, door een expert Pilot oft Stuerman.

Wanneer
het hoogh
water inde
Haven van
Macau is.

Den 19. September/ hebbe experientie gedaen vande getijden van Chyna/ te weten/ binnen inde Haven van Macau, wesende op den dag vande volle Maen/ en bevont dat het vol wasschen water was/ des voozmidbags ten half negen/ ende een weynigh meer nae negen toe: De dese experientie vande volle Maen/ om te sien oft sp oock met de nieuwe ober quam.

Hoe veel
graden dat
Macau van
de Linie
lept.

Den 3. Februarij / Anno 1585. hebbe de hooghte vande Son genomen / die doer ter tijdt was op de 13. graden vande Linie af/ ende bevont dat dese Haven van Macau gelegen is op de hoogte van 22. een derdendeel graden rump/ hebbe alsoen oock ghelijckelijken d'experientie ghedaen vande getijden vant water inde selfe Haven/ ende bevont dat het vol wasschen ofte hoogh water was een weynigh ober de middagh / wesende den 3. dagh vande nieuwe Maen / in voegen dat na de calculatie vant selfe / soo comt het te wesen den eersten vande ieuwe Maen volle Zee ofte hoogh water / te 10. twee derdendeel uren des vooz middaegs / welke experientie ick also met de nieuwe Maen bevonden hebbe.

Met een
volle maen
te Macau
hoogwater
midde op
den dagh te
22. uren.

Den 16. Februarij / Anno 85. hebbe experientie ghedaen vande getijden / binnen inde Haven van Macau, wesende inde oppositie vande volle Maen / ende bevont dat het den eersten dagh vande Maen vol ofte hoogh water was/ te half twee elven sniddaeghs.

Indehaven
van
Macau is
ooc op alle
de custen
van Chyna
ende ebben
ende bloet
met altoos.

Den 2. Junius Anno 85. hebbe experientie ghedaen vande getijden binnen inde Haven van Macau ende bevont hoog water te wesen recht op den middagh / ende den 4. dagh vande nieuwe Maen / in voegen dat het selfe de ghecalculaert blijft / makende den eersten dagh vande nieu Maen hoogh water ten 9. uren des vooz middaegs: maer is te versien/ dat dese water-getijden van Chyna niet esen upt en comen nae de rechte reekeninghe/ dan vier daghen vooz / ende vijf dagen nae de conjunctie vande Maen: want al dan heeft men soo veel waters als den derden dagh/ twelcke ick vooz ghewis affirmere / om dat ick het wel ende dickwils gheexperimenteert hebbe: O oorsake daer van is / om dat het vooztaen altemael Cplanden ende Canalen zijn dat soo wanneer de wateren beginnen te vallen / en loopense geen drie uren upt / en wesende met winden van upten oosten / so vallen ende loopense noch rasset af.

Dat 47. Capittel.

Vande teycken ende Prognosticatie, vande tijde weder ende wint, aende geheele cufte van chyna ende op de vaert naer Japen toe.

Desende inden tijdt vande Monson vande 3. ende 3. w. winden/ soo heeft men voozseker aende gheheele Cufte van Chynen ende haert na Japen toe dat soo wanneer de winden vande Monson waepen ende datse van daer nae het oosten loopen / datse vant oosten niet weder naet 3. sullen keeren / maer sullen daer van noozden loopen / ende van daer af wat ghewaept hebbende / sullen weder naert o. keeren / ende van vant oosten nae het zupen/ ende so 't eenen n. o. wint waepen / soo ghebeurt het wel van daer af naert 3. w. te loopen / sonder naet o. te keeren/ doch seer seldommaer het sekerste is als boven geseyt is/ comt oock dickwils vant voozden af nae het zupen toe/ sonder naer het

Gedoopt
keeren dat
hier waer
waerwinden
hier sullen
waepen en
wanneer.

oosten te keeren / welke het ghemereste is/ soo wanneer men int ondergaen vande Son daer over heen heeft sommighe roode wolcken van een coleur / als gesoden Branaet/ dat is/ seer sijn root/ ende dat de Son veel stralen van hem gheeft / soo dat sy schijnt turienus ende breeghende te staen / soo ist een teycken ofte voozegginge van een groot onweer / ende naevolghende tempeest: Van ghelijcken als de Maen int op ofte ondergaen / haer op de selfde manier verthoont/ beduyt het selve vant tempeest ende onweder.

Ende Son
ne traken
oft onweder
sal sijn/ dese
getijcken aen
de Maene.

Als de Son int opgaen so schoon ende claer upt comt/ datmen daer bescheydelijcken in sien mach / ende zyn circul ofte rondigheyt perfectelijken mooght onderscheyden / soo ist een teycken van goet weder. Van ghelijcken hebbende die selfe effecten int ondergaen. Soo wanneer de Son int op ofte ondergaen root ende van een doode colcur is / ende datmen se roontsom mach sien / sonder enighe stralen van hem te geven/ beduyt stil weder: Desgelijck vande Maen.

Ende Son
ne sien ofte
goet weder
sal sijn ende
oft oock stil
sal sijn oock
het selfe
aen de
Maene te
sien.

Inden tijden vande Monson / te weten als de noozdooft winden gemeelijken-waepen/ so van de wolcken int ondergaen vande Son van een roode coleur blijven / soo beteyckent het n. winden: Alsinen opt water hier en daer siet drijben sommighe schuim soo wit als Ca-toen / vande langhte van een vinger lang aen een / soo beduyt het tempeest ende onweder Dese schuyppen comen vande clepne Zee- slacken/ biemen daer veel heeft.

Ende wolk
heende het
schuyppen der
zee te sien
wat weer
ende wind
sijn sal.

Soo daer inde Maendt van Julius ander winden waepen / als die vande Monson/ loopende vande een op d'ander/ tot datse ten lesten comen int noozdooften / soo heeft men voozge- wis storm ende onweer.

Soomen vant Cplant Lamon af / tot de c. de Sumbor toe / inde Monson vande 3. ende 3. w. winden / eenen o. windt crygt met hitte/ en sommighe groote droppelen waters / beduydt onweder.

Tecken
van onwe-
der.

Dat 48. Capittel.

In wat Maenden ende daghen datmen tempeesten ende onweer is verwachtende aende cufte van chyna.

Dande 7. tot den 15. Junius/ heeft men gemeenlyc en dickwils aen de Cufte van Chynen groote tempeesten.

Van 7. tot
11. Junij
ghemeenlyc
onweder al
de Cufte
van Chyna.

Int beginsel van Julius/ tot den 20. vande selfe Maent / soo ist men aende Cufte van Chynen / noch dagh noch ure versekeret van toyment / ende onweder: wantmen alle de sen tijdt vooz veel stormen ende tempeesten heeft / sonder dat de windt peters plaets hout/lopende van d' een op d' ander. Vanden 12. Augusti vooztaen/ met die gantsche maent van September tot het eynde van October toe / soo en heeft men op al desen tijdt gantsch geen versekertheit van tempeest en onweer.

In septem-
ber en octo-
ber ist ghe-
meenlyc
goet weder
in Chyna.

Dat 49. Capittel.

De tijden vant goet weder aende cufte van chyna.

De geheele Maent van Junij/ upt gesondert vande 7. tot den 11. heeft men seer seldom onweer/ want behalve die genoemde dagen/ so heeft men de wint- de vande Monso n/ met een claer ende helder weer

Vanden 22.
Julius tot
den 12.
Augusti
gantsch
geen onwe-
der van Ja-

gint onlue-
der van
Japan tot
Lampo
waeren dan
alrijt weste
winden.

meer sonder toornent. Om te seplen vant Ep-
landt Pulo Cantao nae d' Eplanden van Can-
tao, ende Macau toe sonder ontweer / salmen
t' sepl gaen vanden 26. Julius af voortaen/
tot den 12. Augustus toe / so ismen byp ende
versekeret vande tempeeste. Temiddelegen
vant Eplandt van Iapon af / tot nae de Custe
ende het landt van Lyampo toe binmen altoos
de weste winden / welcke in Iapon waepen/
de maanden van November ende December.

Das 50. Capitil.

Een instructie ofte corte onderwijfinge vande na-
vigatie ende coursen van Macau uyt Chlna af,
nae het landt van nieu Spaengien, met alle de
streckinghe ende geleghentheydt vande selfde
vaert.

de ma-
rau na nieu
Spaen-
gien te
seplen/moet
gyp int cer-
ste u courc
houden n.o.
ofte n.o. ten
n. tot dat
gyp 300.
mijlen ge-
baeren hebbe.

Opemde upt het Canael vande Haven
van Macau, te weten vant ooster Ca-
nael af / so salmen sinen courc t' Zee-
water in doen / alle het ghenedatmen
mach / ende weseende de wint contrarie / so
loopt so langht als u de wint plaets gheeft/
dese courc te behouden: maer in gevalle u de
wint scherpte / so dat gyp de courc vant n.o.
ofte n.o. ten n. niet en moecht behouden / so
went het op den anderen boegh / ter wijlen u
de wint plaets geeft / om 3. o. aen te loopen / te
weten / den tyt van 3. ofte 4. daghen : want
sult weten dat het beter is nae het 3. o. te
houden / dan noorden aen te loopen. Dese
coursen sult gyp aldus doen / nae dat u de
wint voegende is / tot dat gyp nae u gissinge
300. mijlen van dit landt af zyt: In dese con-
trepe weseende / sult noch 200. (ofte wat meer)
mijlen boven Iapon heen loopen / al ist schoon
dat gyp inen courc noorden aen doet / en ist
daerom niet aenghelegen / altoos goede reke-
ninghe houdende met het waechen vande
courc nae wesen toe : want sonder u wel
moghen verhiinderen: Soo verhoort als gyp
3. o. ofte te loefwaert moecht aen loopen / so
en wilt de courc vant n.o. ofte so als gyp
best moeght niet laten te verhoogen / tot dat
gyp op de hoogte comt. Gyp sult inde Golve
sommighe groote zwarte Voghelen vinden/
welck een tepeken is dat gyp verder t' Zee-
waert zyt / ende so gyp die quaemt te sien te-
gens den abont / ende datse de beeren recht en/
by de steert uptstekende / so wese op u hoede:
want beduyp storm ende ontweer : Mermen
op ontrent 200. mijlen nae (ofte wat meer) byt
ander landt comt / so salmen de selfde Vogels
weeder upt het gesicht verliese / sonder die meer
te sien: Soo u weeder ende de wint quaemt te
drijven op veel hoogten / ende dat gyp quaemt
te sien heel hoopen cruyts / opt water drij-
ven / welck men 100. ende 120. mijlen t' Zee-
waert in placht te sijn / so moecht gyp byp-
ten Iapon om loopen / op den boeg van het 3. o.
tot op de 31. ofte 32. graden toe / ende comen
als dan t' landt verhemmen / dat daer dicht by
sal liggen / ende als gyp comt te sien / so loep-
ter van byten af heen / u waeghende om niet
te loopen oft Eplandt genaemt Ila de Sedros,
dat is / t' Eplandt vande Sedet-boomen / en
maecht gants geen rekeninghe op de coursen
vande Zee ofte Pasarten : want het Ep-
landt vande Sedjen is gelegen by de Cabo de
San Lucas, liggende seer balsegh inden courc/
om dat het landt (soo t' daer by lach) meerder
ende ghelijcker by upt comt / dan nae het
gypen doet. De Cabo de San Lucas, is van
een hooght landt / ende schijnt (als men daer

Wachte de
gelen inde
Golve bin-
den / is
een tecken
dat gyp
verder te
Zee waert
zyt ende
als se haer
denien af
rechtwaert
sien so
beduyp het
ontweer.
Het landt
naderende
beduyp gyp
de vogels.

Maer
f. hoort
ge om niet
te loopen
upt Epland
Ila de
Sedros.

dicht by is / uptstekende Steen-clippen te
sien / weseende het eynde van dien seer
swaert schijnende ende doncker in het aensien/
van waer af het landt weeder terstont inhe-
waerts noorden aen wijckt. Soomen versich
water van doen hadde / so is te weten / dat
men binnen de Clippen vande voorgesepde Ca-
bo de San Lucas, een groot sandt strant heeft/
daermen een seer goede Reede heeft om te
anckeren / alwaermen dicht by de Zee-rant
heel versich water vindt. Sult van hier af
dwers over loopen nae d' ander syde toe / op
den boegh van het zuydtoosten / te weten/
byten die Marias om / het welcke eenen be-
teren courc is als binnen door : Alle dese
Custe is schoon / so datmen daer wel by heel
mach loopen / tot datmen comt by elycke
Clippen / ghelegghen by de Haven El Puerto de
la Natividad, ghenaemt / alwaermen (binmen
in den Jnwoek) terstont de Haven van San
Iago de Colyma heeft. De tepekenen ende her-
nisse van dien / syn dese / te weten / heeft aende
oost syde eenen ronden steepen af ghebickten
heubel. Soo het u noodigh waer daer in te
loopen / so weet dat het reuen grooten mont
ofte inconste heeft / van meer als twee ofte
drie mijlen groot / alwaer u ruerders van en
hebt te wesen / dan van dat gyp hoort oogen
siet: Men loopt daer in tot gheheel binmen in-
den hoek / alwaermen een rivier van versich
water herft / die inde Zee upt comt / daermen
Spaeniche Disschers sal vinden. Soo gyp
begheerden woeder aen te passeren / so weet
datmen van hier af (nae de Haven van Aca-
pulco toe) loopt / te weten / tachtentig mijlen
langhts de Custe heen: want eer sypert ende
schoon is / tot so verbe als het hooghe landt
een eynde neemt / dat is / tot die Haven El
Peunte del Marques ghenaemt / het welcke hem
van verbe vertoont ghelijck als een Epland:
maer als men daer so nae by ghenaemt/
datment ghenoech onderscheppen ende be-
kenenen van bast landt te wesen / so salmen op
het opperste van dien sommighe witte Steenen
sien / welcke hen vertoont ghelijck als wit-
te stunderen / die inde wey gaen / sult daer
by op aen loopen tot dat u de mont begint te
openen / en loopender als dan van binmen in.
Dit is in het copte t' ghene wy bantcht die
recht ende beste courc te wesen / die men
op dese voyagie soude moghen ghebruycken/
het welcke ick alsoo achter-blijghen soude/
soo ick de vaert onder-handen hadde / etc.

Binnen de
Cabo de
San Lucas
is gort lig-
gen / ende
is oock
versich wat-
ter daer
te crighen.

Van C. S.
Lucas tot
by El Puerto
de la
Natividad
is de courc
3. o.

Om te knu-
ren de Has-
den van S.
Iago de
Colyma.

Mer bin-
de
Spaeniche
Disschers.

De Haven
El Puerto
de la Navi-
dad
sijnde op
toppert
van de
hooght
wille ste-
nen oft
schopen
waren die
gaen wey-
den.

Das 51. Capitil.

Een waerachtigh verhael ende verclaringe vande
Navigatie vande Eylanden Los leones (ge-
naemt,) af, nae de Haven van Acapulco, in
nieuwe Spaengien, ende hoemen de selfde
vaert soude mogen doen van Macau uyt Chyna
af, met een vermaninge van de profiten ende
verdiensten aen de goederen ende waren van
Chyna, met die Streckinghe ende coursen, tijt
ende mijlen van, alles int particulier aengewe-
sen om te onderfoecken.

Op sal t' sepl gaen upt de Haven van
Mamilla, ghelegghen aen het Eplandt
van Lucones; op veertich en half
of 50 graden / aende nooydt (ijde vanden
Equinoctiel, hebbende den mont nae het
3. o.) inde maanden van Iunius ofte Julius te
weten / als de windt ende het weder plaet
geeft om upt te comen / loopende langhts de
Custe

re wane
van t' landt
niet lepe by
n. den
Equinoctiel
en op 1. 4. en
dalf gra-
den.

Custe vant selfde Eplandt / ende tusschen het Eplandt van Mindoro heen / ofte op den boeg vant oosten / tot datmen upt het Canael is (daermen dooz in comt als men van bukten af comt / gheleghen 100. mijlen van Manilla af op de hoogte van 13. een derden deel graden) te weten / tusschen die laetste ende uiterste punt vant selfde Eplandt Lucones, ende die punt van een ander Eplandt genant Tandaya, tusschen de welcke 't voozsepde Canael dooz loopt. Soo wanneer datmen upt het Canael is soo salmen oost aen loopen / soo langhe als de windt sulcks toe gheeft / op welke cours men hem altoos houden sal / soo de wint sulcr niet en verhindert / om datmen vande derthien een derden deel graden is af schepende / loopende nae de Haven van Acapulco, gelegen op seventhiën graden : maer de wijle dat de winden in dese contreye / inden soner (welcke den tijdt is datmen 't sepl gaet / als boven seer slap wapen / al hoe mel datse vande Monson zijn / in sulcher voeghen / dat soo wanneer datse niet scherpen / en machmen die selfde cours vant oosten niet behouden / ende tot soo langhe datse niet en loopen naert zupdoosten toe / soo doetmen altoos de cours van noozdoost aen / so langhe alst duert : maer als sp loopen nae het oost zupdoosten / ende oost / soo went ment op den boegh vant zupden / tot dat de windt weder rupmt / om noozdoost aen te loopen. Op dese manier seplmen 1700. mijlen heen / nae de Custe vant lant van nieu Spaengien toe / doch altoos 't Zeewaert vant Eplandt Iapon af seplende / soo veel als men immers mach / om diesswille dat etliche Schepen die laet 't sepl ghegaen waren (comende dicht by Iapon) aldaer stopmen ende ontwoeder cregghen / ende quamen te sien het Eplandt al Ilha do Fogo ghenaemt / (dat is / 't vierighe Eplandt gheseyt loopende een vande voozsepde Schepen inde Haven van Xaxuma, int Eplandt Iapon, om hem daer te bereghen / gheleijck als sp debe / daerom die geen die daer 100. mijlen 't Zeewaert van af loopt / heeft eenen goeden cours : want loopende seer te loefwaert van dese Eplanden af / soo comt men aen de Custe van nieu Spaengien op wepug hooghten / ende soo wanneer men daer op aen comt / op de hoogte van 35. graden / soo heestmen een seer goede Navigatie : maer soo men by 't selfde landt comt / op de hoogte van 38. ende 40. graden / (het welcke is 't uiterste landt dat ondeckt ende beken is / genaemt El Cabo de Mendovino.) soo salmen moepte hebben / om datmen aldaer begint hol water te crighen / dooz oorsake datmen de winter aldaer op handen heeft / als oock om dat die Schepen (van d' Eplanden Lucones af comende) qualijc van alle nootdrift dooz sien gaen.

Als men 't gesicht vant landt / ende de Custe van nieu Spaengien crijght / soo begintmen n. w. winden te crighen : welcke van daer af dooz de wint is / om datmen by nae alle dese Custe op de vooz. cours lange loopt / doch op sommighe plaetsen daer wat van af / om oorsake vande Inwijcken die daer zijn : Men loopt langhs alle dese custe heen / (die over al seer schoon is) tot de Haven van acapulco toe het welck zijn ses ofte seven hondert mijlen weeghs.

Soo men dese reyse begeerden te doen van Macau upt Chyna af / soo moestmen ghereet liggen om 't sepl te gaen / so haest als de zupdooste winden beginnen te wapen / om upt te

loopen met de Maen ende conjunctie van Iunius ofte Julius, nemende sijnen cours nae den hoock ofte uiterste eynde vant Eplandt Dos Lucones toe / gheleghen op de hoogte vant twintigh graden / ghenaemt Cabo de Bojador, twelck zijn 90. mijlen vande Haven van Macau af.

Van d' Eplanden ghenamt Ylhas dos Boranes af gheleghen by de Custe vant selfde landt ende Cabo de Bojador, naet Eplandt de cajagon, dat is / vande Sleutel gesept toe looptmen oost ende west. Als men dese Eplanden gepasseert en daer tusschen dooz heen is / soo salmen sijnen cours nemen / gelijck als men doet / comende vant Canael vande Haven van Manilla af als vooren verhaelt is / altoos aenloevende alle het ghene dat u den tijt ende het weder toe geeft / twelck is den wegh die men sept dat die Spaengiaerden nu int sin hebben te bebaren / loopende tot aen d' Eplanden van Maluco, ende van daer dwaers over nae nieu Spaengien toe / twelcke de selfde vaert ende cours is / die Francisco Gualle Capiteyn ende Pilotoot vant Schip dat van Spaensich Indien alhier inde Haven van Macau ghecomen is gedaen heeft / van waer hy wederom gheschepen is den vijftentwintighsten Julius / met eenen zupdoosten wint / inden tijdt ende conjunctie vande volle Maen / met welcken van gheleijcken 't sepl is ghegaen 't Schip van Ayres Goncalves de miranda, welcke Gualla men sept niet meer dan vierde half maent onderweghen gheweest is / te weten / tot aen de Custe toe / ende van daer af anderhalf maent tot in de Haven van Acapulco, ende een ander Schip dat int selfdesaer van manilla af 't sepl gingh / was tusschen de acht ende neghen maenden onderweghen / comende noch te langhen laetsten inde Haven van acapulco, met by naest alle volc doot ende versmacht / en gants gheramponert / ende noch een ander schip was waer vijf maenden onderweghen / om dat het een beter schip was : maer de oordnaris is ses maenden / luttel min ofte meer op dese reyse te wesen. De reden dat dese Navigatie van macau af beter is dan van manilla, is om diesswille datmen geen verhindeeringe noch vertoevinghe en heeft / om terstont sijnen cours aen te seten / gelijck als men doet in die hondert mijlen / diemen heeft van manilla af / van doort Canael heen naer bukten toe / waer mede sommighe schepen soo veel tijds versleten hebben / dat het daer nae een oorsake was van wederom te moeten keeren / sonder de vaert te volbrachten : maer wesende inde mont ofte upgang vant voozsepde Canael / soo ist een beter Navigatie van macau af / om dat het 150. wijlen meer te loefwaert aen leyt / soo het niet en hadde het ander belet van daer af upt te comen / als gesept is.

Als de Schepen van daer seplen (te weten van nieu Spaengien af) op de heen comste nae Manilla ofte macau toe / so gaense 't sepl inde Dasten / seplende altoos vooz wint / met de winden ghenaemt Brysas, twelcke zijn oost ende noozdooste winden / die aldaer mette Monson ofte ghetijden wapen / ende is diesswils ghebeurt datse vijftigh ende tseftigh daghen achter een gheseyt hebben / sonder eens een vande seplen te strijcken / altoos met eenen doozgaende wint / ende sonder eenigh landt te sien ofte ghemoeten / noch dat tot hupden toe eenigh schip perijckel ofte onghewal ghehadt heeft.

Het Schip

Cabo de
Baraboz
1. p. 6. mijl.
ten van
Macau.

Seplen
hier gelijck
de Spangiaerden nu
de sin hebben
te bebaren.

Francisco
Gualle de
selfde reys
ghedaen /
seplende den
25. Julij
van Macau
aan / ende
zijn reys
gedaen in
vierde half
maent.

De reyse te
doen is den
oortduren
loop 6.
maenden.

Het van co
men dat de
schepen
moeten
weder ke
ren.

Met nieu
Spaengien
gaen de
schepen nu
de basten
sepl heb
den van
dooz waer
dichtwijls
10 ofte 60.
dagen.

Maet Aca
pulco te
loopen/
welcke
lept op
den 17
graet wa
reu de win
den seer
slap.

Manilla
van seplen
om 1703
mijlen ach
ter een te
seplen.

De Haven
Xaxuma int
Eplandt
Iapon.

Nieu
Spaengien
aen comen
de op 35.
graden is
seer goet.

Hier begin
nen te
wapen de n.
w. winden
is dooz
wege/
langhs de
Custe van
nieu
Spaen
gan.

Teertighe
hoe ritoaet
mede een
Schip
moet ver-
sen zijn.

Het Schip daermen dese reyse ofte vaert
met beginnen soude / moest seer goet zijn / om
aende wint te seplen / ende ooch seer wel boez-
sien van alle toebehooren ende 't Schip ghe-
reetschap / namelijk van een Portogeesche
Stuurman / ende een doosjn Boortgessellen
wozt daerom gheseyt om dies willen datmen
op alle de contrepen van Oziern ende Oost-
Indien ghebruyckende is Boortgessellen van
Indien als daer zijn Krabbers / ende anderen
diergelijcken / die op andere vaerden wepnig
bedreuen zijn / als ooch ghelegghen soude we-
sen / die uyt hare ghewoonlijke vaer-water
te brenghen / onder welke waer goet een-
ghe Spaengiaerden te hebben (te weten / van
die / die dese wegh ghebaren hebben) om het
Landt te herkennen / welke men altoes wel
binnen macau vinden souden / als sp in Indien
niet te hercomen waren : wat de reste belan-
ghende is / als van alle nootdrift ende an-
der ghereetschap / heeftmen van alles ghe-
noegh binnen Chyna.

In veel wa-
ren groote
verdiensten
van allen
ongesponst
zijde die is
ruet caefsa
daer te bren-
gen.

De winsten ende verdiensten aende goederen
ende waren van Chyna zijn seer groot van
alle Coopmanschappen / uytgesondert onge-
spomen Zijde / waer van men aen wepnig
ghenoegh heeft : want willen daer liever ge-
maecht hebben / alwaert schoon datmen daer
veel souden sijten / so en waer nochtans geen
reden / die daer veel te brenghen / om niet te
vermindere die voyagien ende traffique
van die van Japan en Oost-Indien want men
doch wel andere goederen ghenoegh heeft om
daer te brenghen / daer veel meer verdiensten
op zijn als aende Zijde.

Vande gemeene goederen ende Coopman-
schappen die de Spaengiaerden inde Eylan-
den vande Lucones ofte Phelippinas op coopen
(en dat veel dierder alsmen in Chynen coo-
pen souden (maerken sp in nieu Spaengien
van een meer als ses / ende in Peru van een
thien / waer aen gantsch gheen twijfel is :
want de Portogesen die van hier verwaerts
ghewest hebben int Schip dat hier gecomen
is / hebben soo veel ghecomen aende goederen
die sp met hadden / dat hen den tijdt ende
stant (die sp verhebben om weder op de vaert
te wesen) schijnt duysent Jaer te wesen / ende
nae dat sp seggen / soo heeft daer de Viceroy
van nieu Spaengien / ende alle d'ander groo-
te Cabetten een goet genoeghen in / ende zijn
sulcks grootelijcks begeerende.

Hier zijnder veel van opinie / om dese vaert
nae Peru te doen / welke veel langer souden
vallen : want men moest (nae datmen met A-
capulco over een is) noch een ander wegh en-
de cours doen van 700. mijlen weghs / die-
men van Acapulco tot de Haven van Callan de
Lyma heeft / ('t welke is Metropolis ofte de
Hoofst-stadt van Peru, ghelegghen op 10 gra-
den aende supdr sijde van den Equinoctiel.)
alwaermen int selfde Jaer niet en souden mo-
ghen / comen ende behalven dat / so is een
Landt van veel onkosten / ende dierten / waer
mede men weder (alle die meer winsten die-
men daer (van nieu Spaengien af) souden
moghen hebben) verliesen ende verteren sou-
den / om dat het Landt van nieu Spaengien
veel overvloediger van alle lijfdrachten is als
Peru, waerom men daer beter coopeeren / en-
de alle dinghen nae abbenant heeft / aldus
ghescheven binnen de Stadt van Macau in
China, Anno 1585. &c.

Wassche
waerom dat
men op nieu
Spaengien
ende niet op
Peru en
vaert.

Die is ghe-
schreven in
Macau.

Een verhael ende waerachtige beschrijvinge ghe-
daen door eenen Francisco de Gualle, Spaensch
Capiteyn ende Piloot, aen sijn Excell. den Vi-
ceroy van nieu Spaengien ende Mexico, van
een Voyagie ofte Schipvaert, door den selfden
ghedaen, (te weten van uyt de Haven van Aca-
pulco van nieu Spaengien, nae d'Eylanden
vande Lucones oft Phelippinas tot inde Haven
van Manilla ende van daer tot in de Haven van
macau int Landt van China, ende wederom van
uyt macau nae de voorz. Haven van Acapulco
toe, met alle de coursen ende geschiedenisse op
de selfde, Voyage, seer correct en int periculier
verklaert welke reyse voleynt int Jaer 1584.

En thien den dag vandemaent Mar-
tius / Anno 1582. ginghen wy 't sepl
uyt de Haven van acapulco, ghelegen
int Landt van nieu Spaengien (on-
sen cours aensettende / (nae d'Eylanden Las
Philippinas, alias Lucones toe) van west supdr-
west aen/lopende aldus om uyt te stellen van
onder het Landt te gheraken / ontrent 25.
mijlen weeghs / tot op seshien graden. Van
daer af voort den deden onsen cours west aen/
ontrent dertigh mijlen. Op dese contreve
wesende / liepen west ende west ten supen aen
1800. mijlen tot byt Eplandt / ghenaemt Isla
d'Engano, 't welke is het uiterste nae 't Meri-
dionael ofte supen ghelegghen / (van d'Eylan-
den de los ladronas, dat is / vande Roovers /
alias Isla de las Vellas ghenaemt) op de hoogste
banderthien ende een half graden de latitudo
Septentrionael / ende op 164. graden de lon-
gitudo Orientael / op de fire Meridiaen / die
met het Eplandt Tercera, een vande Vlaem-
sche Eyclanden ober een comt. Van hier af
deden wy onsen cours west aen 286. mijlen
tot dat wy quamem te herkennen den hoek/
ghenaemt El capo d'Espirito Santo, dat is / den
hoek vanden Hoelighen Geest / ghelegghen
aent Eplandt van Tandaya, 't eerste Eplandt
van diemen naemt de Phelippinas, Lucones ofte
Manillas, 't welck is een Landt van wepnig
gheberghen / hebbende sommighe clepne Vul-
canos ofte Bier-berghen int midden van dien.
Vande voorsz. hoek af / seiden wy west
aen 18. mijlen weeghs / tot den hoek ende in-
comste vant Canael 't welck loopt tusschen
dit Eplandt ende het Eplandt Lucon in. Des-
sen hoek ofte incomste leyt op twaelf graden
schaers : De Custs / welke streckt vande in-
comste van het Canael af / tot den hoek El
cabo d'Espirito Santo, en is niet te schoon.
Nicht mijlen vande voorsz. Cabo voort aen/
lept een Haven van middel bare groote / ghe-
naemt Bahia de losos, dat is / de Bay vande
Wolven gheseyt welke heeft een clepne Eyl-
landeken inde mont van dien / ende in 't Ca-
nael te weten op een half mijl nae het eyndt
vant selfde Eplandt is ghelegen een Eylan-
den ofte Clippe / ende almen comt tot voer-
by den hoek vante midpeweghen vant Ca-
nael / soo heeftmen daer de diepten van 5.
badem / met huyp sandt op de grondt. Wy
vonden alhier soo groote stroomen w. Maert
aen loopen / dat hier daer een schipment wa-
ter maecht / ghelijck of het een dydachte ghe-
weest hadde / so dat het ons een vrees an-
jaegghen : maer het loot uyt werpde vanden
de voorsz. diepten van vijftienwigh
badem.

Den 10.
Meert gaf
sepl uyt
capulco nae
de Eyclanden
las Philip-
pinas.

Waren wel
1800 mijlen
w. in w. ten
3. est tot byt
Eplandt
Isla d'Enga-
no.

te Eplandt
Tandaya
eerst Eplandt
Phelippi-
nas eendant
van
wepnig
geberghen.

Incomste
vant
Canael af
tot Cabo
de Espiritu
santo waer
buielachtig.

Stroom /
waer hier
seer vaert.

Van de voorsz. incomste van't Canael af noorden/ende noorden ten oosten aen/ ontrent 10. mijlen / is ghelegent t' Eplandt van caranduanes, liggende ontrent een mijl weeghs van't landt lucon af / te weten / aen't uytterste eynde van Ozierten ofte nae oosten / ende bande selfde incomste van't Canael af nae't westen ende 3. w. leyt het Eplandt capuli, te weten / ontrent 8. mijlen daer van verscheyden / streckende west 3. w. ende o. n. oost / sijnde van vijf mijlen inde lenghte / ende vier inde bzeede / bleef ons int voorsz. loopen aende noozd zyde / liggende op de hoogte van elf en drie vierendeel graden / is van een wepnich verheven landt. Want voorsz. Eplandt capuli af 4. mijlen noozdwest aen sijn ghelegen de drie Eplandekens / van de Haven van Bollou, aen het Eplandt van Lucons, streckende noorden ende zupen / int begrijp van 4. mijlen weeghs liggende verscheyden vant bastelant ontrent een half mijl / waer van het uytterste vant zupen / ghelegghen is op de hoogte van 13. graden jupst. In dit Canael heeft men 20. badem diepten / met wit sandt op de gront / met groote water stroomen / loopende nae het zupd oosten toe. Wy passerende dooz het midden vant Canael heen. Van dit Canael af namen wy onsen cours 3. w. ende 3. w. ten westen aen 20. mijlen weeghs / tot dat wy quamen by't west eynde vant Eplandt Tycao, twelck is streckende oost ende west 13. mijlen. Dese punt ofte hoeck daer wy aen quamen / leyt op twaelf en drie vierendeel graden : Te middelwegen van tusschen dit Eplandt / ende t' Eplandt capuli liggen drie Eplandekens / genaemt de Faranjas, men loopt op de voorsz. cours : aende noozdzyde noozd by alle dese Eplanden heen / op de diepten van 22. badem / met wit sandt op de gront. Van de voorsz. weste r punt vant Eplandt Tycao af / tot de punt van buryas toe / heeft men oost ende west ontrent een mijl weeghs of anderhalf. Wy liepen dit Canael in / doende onsen cours 3. ende 3. ten westen aen ontrent drie mijlen / tot dat wy selfde Canael upt quamen / op de diepten van 16. badem / met de gront van half wit ende rootachtich sandt / te weten / int Canael ende d' uytcomste van dien / waer van het midden gelegghen is op twaelf en twee tweedendeel graden / ende de stroomen loopende alhier noorden aen / voorsz. Eplandt van buryas, streckt n. w. ende 3. o. is van een leechachtich landt / waer van de punt ofte t' eynde vant n. w. op drie mijlen nae aende Cufte van lucon upt comt : maer men en mach daer tusschen bepden met gheen schepen passeren / dan wel met clepne Fusten / ende Warcke vant landt. Die ondiepe Canael leyt op 12. graden loopende dooz thoozsepe Canael van tusschen d' Eplanden Tycao ende buryas heen / als gheseyt is / zupden aen quamen / tot ontrent twee mijlen vant Eplandt Masbate, twelck streckt oost ende west 8. mijlen weeghs inde lenghte hebben inde bzeede 4. mijlen / ende is ghelegen op de hoogte van 12. ende een vierendeel graden / te weten het midden van dien / wesevde van een wepnich verheven landt.

Want voorsz. Canael van tusschen Tycao en buryas af deden onsen cours w. n. w. aen 13. mijlen weeghs / latende t' Eplandt Masbate aende 3. spde / ende t' Eplandt buryas aende n. spde : op t' eynde vande 13. mijlen quamen wy by een Eplandeken genaemt banton, twelck heeft het fatsoen gelijk als een forme van een boert / lig-

gende op de hoogte van 20. en twee tweedendeel graden : Als wy de voorsz. 13. mijlen gesplit hadden / ende noch 8. mijlen daer toe / so lieten wy aende zupd zijde / t' Eplandt genaemt Rebujaan het welcke streckt n. w. ende n. w. ten n. ende 3. o. ende 3. o. ten zupden / hebbende op de selfde streckinge 8. mijlen weeghs / wesevde van een hoogh ende cromachtich landt / waer van het noozteynde ghelegghen is op de hoogte van 12. en een tweedendeel graden / ende men heeft daer op desen cours de diepten van 23. badem / met wit sandt op de gront.

Want voorsz. Eplandt banton af naer zupen toe 9. mijlen beginnen achter een volgende 3. Eplanden / te weten / bantonilla, (twelcke is een cleyn Eplandeken / makende t' fatsoen van een broot supcher / ende crymara, dat wat grootachtich is hebbende inde streckinge van 0. ende w. ontrent 2. mijlen weeghs ende ytae, ofte anders vande Septen gheenaemt / twelcke etlijke heubelen heeft : Wy alle dese voorsz. Eplanden machmen met alle schepen passeren waer van het uytterste int zupen gelegen is / op de hoogte van 12. en een vierendeel graden : Want voorsz. Eplandeken bantonilla ofte cleyn banton af. Deden onsen cours n. w. aen 4. mijlen weeghs tot het Canael van tusschen d' Eplandekens / genaemt de Virejes ende t' Eplandt marinducque. liggende de Virejes aen de zupdt zijde / op 12. en drie vierendeel graden / (twelcke sijn twee clepne Eplandekens / int fatsoen van twee Fregatten,) ende het Eplandt marinducque aen de noozd zijde / op 12. en vier vierendeel graden / twelck een groot Eplandt is / streckende w. n. w. ende 0.3. o. hebbende inde longitudo ofte lenchte 12. ende in de bzeede 7. mijlen. Heeft aende noozd zijde met het Eplandt lucon, een langh ende smal Canael / een wepnich crom onloopende / het welcke altemael vol ondiepten ende d'oochtyten is / in doegen dat daer gants geen schepen dooz mogen passeren : Die uytterste punt ofte t' eynde vant westen van het selfde Eplandt leyt op 13. en een vierendeel graden is van een hoogh landt / hebbende aende oost zijde de gelijckemisse van eenen Vulcano ofte Dierigen bergh / ende aende west zijde loopt het land al balende af / volepnde aen't uytterste eynde / gelijk als een conthoot : Men heeft int voorsz. Canael tusschen dat / ende de Virejes achter h' badem diepten / met cleyn swartachtich sandt.

Want voorsz. Canael vande Virejes ende marinducque af / namen onsen cours west noozd west aen 12. mijlen weeghs / tot het land van Mindoro toe / tot aen die punt ofte hoeck / gheenaemt Dumarija, ghelegghen op 13. graden rupin / vant voorsz. Canael af vijf mijlen voortaen / lieten wy aende zupdt zijde het Eplandt / gheenaemt Isha de maestro del Campo, (dat is / t' Eplandt vande Cozonel ofte opperste Delt-Heer) ghelegen op 12. en drie vierendeel graden / twelck is een cleyn en black Eplandt. Men heeft op desen cours de diepten van vijf en veertich bademen / met wit sandt op de gront.

Wy dese punt ofte t' eynde vant Eplandt marinducque, begint het Eplandt van mindoro, twelcke heeft inde longitudo ofte lengde van oost ende west 25. mijlen / en inde latitudo ofte bzeede 12. mijlen / waer van uytterste eynde van de zupdt zyde ghelegen is op de hoogte van 13. graden / ende het uytterste eynde vant noorden op 13. en 2. derdeendeel graden / en den uytterste hoec int w. op 13. graden. Dit eplandt maecht een Canael met het Eplandt lucon, van

byt eplandt liggende van Banton naer zupen / gheleert ytae / Crymara / Bantonilla welck heeft het fatsoen van een broot supcher.

Het Eplandt marinducque leyt op 12. vier vierendeel graden / is land 12. mijlen / byt 7. mijlen.

Tusschen marinducque ende het Eplandt lucon is de baert crom on loopende vol ondiepten / ende d'oochtyten.

Dumarija is gelegen op 13. graden rupin / vant voorsz. Canael 5 mijlen.

Het Eplandt Mindoro heeft inde lenghte 25. mijlen / inde bzeede 12. mijlen / byt 3. spde is de hoogte 13. graden.

Het Eplandt Cananduanes leyt een mijl vant landt Lucon.

Want eplandt capuli 4. mijlen n. w. aen sijn 3. eylande / kens aen t' Eplandt Lucons.

Eplandt Capuli mid. wegen liggende 3. eplanden. genaemt / fatsoen.

Eplandt van buryas streckt n. w. ende 3. oost ende is leeg hantcomt de punt op 3. mijlen aen de kust van Lucon.

Het Eplandeken Banton is in forme als eenen boert leyt op de hoogte vande 12. drie vierendeel graden.

Van Ma-
rinduque
5 mijlen
boort waert
lept de
Rebier
bende stede
van Anagac
u is seer
ondiep.

vijf mijlen inde breedte / ende 10, 12. badem
diepten met modder / van bale koleur / ende
wit Zant op de grondt : Van Marinduque
af vijf mijlen boortraen / is ghelegghen de Re-
vier van dese stede van anagacu , welck soo
ondiep is datter gheen Schepen moghen in
komen : van daer af twee mijlen boortraen/
liggen d' Eplandekens van bacco ghenoemt/
welcke sijn drie Eplandekens / ghelegghen in
Triangulo ofte driekantigh / ligghende twee
van dien van het Landt af verschepden ont-
trent 300 Cubiten / ende tusschen dien ende
het landt machmen met clepne Schepen wel
dooz passeren / ende van het landt af tot het
ander Eplandeken toe / sijn ontrent 200. Cu-
biten / alwaer het altemael ondiepten ende
dzooghten sijn / soo dat daer de Schepen van
buften/ontrent 150. Cubiten / (af heen moe-
ten passeren : Men laetse bepde gaer aen de
zupdtijpde / loopende tusschen het derde Ep-
landeken ende Rebier ghenaemt Ryo bel daco
heen / altoos wat meerder van te midde-

De Rebier
van Bacco
is so ondiep
datter geen
schepen
mogen in-
comen.

De Stadt
Mindoro
heeft een
goede Ha-
bengeme-
te Schepen
van 150.
vaten.

De dzooghten
van Culap
gelegen aen
het Eplandt
lucon.

Limbonen
sijn Eplan-
den in fat-
soen als
egelen/
hebben goe-
de Haven.

wegghen van het Canaal af naert Epland-
ken toe / welcke is ghelegen een mijl weeghs
verschepden vanden anderen heeft in het Ca-
nael de diepten van thien badem / met mod-
der ende schulpkens op de grondt : de Rebier
van bacco is soo ondiep / datter gheen Schep-
pen moghen incomen : Van dit Eplandeken
af op de selfde cours twee mijlen boortraen/
soo kommen byden hoek ghenaemt El ca-
bo de Rescaleo , alwerment gheloot ende ge-
diept heeft / soo datmen daer wel dicht by het
Lant heen mach passeren / men sal daer groo-
te ende sterke stroomen vinden / een halfmijl
weeghs op de selfde streckinge boortraen / is
ghelegghen de Stede van Mindoro, welcke een
goede Haven heeft : booz Schepen tot de
groote van 150. vaten / recht tegghens ober de
selfde Haven / telweten / drie mijlen noorden
aen / leyd het Eplandt ghenaemt casa, stre-
kende oost ende west / wesende van een berg-
achtigh landt.

Vande boozschepen Stede van Mindoro
af / namen onsen cours west nooyt west aen
achtmijlen weeghs / tot dat wy quamen by
de punt ofte hoek vande dzooghten van Tu-
ley ghenaemt / ghelegghen aen het Eplandt
van Lucon, welcke dzooghte ofte Bancke
een half mijl vande Custe af tzeewaert in
steekt : men sal daer op hondert Cubiten
naer af blijven / alwaermen heeft acht va-
dem diepten / van modder ende schulpkens op
de gront men loopt by dese boozsepe dzooch-
ten noorden ende noorden ten westen heen/
twee mijlen weeghs / tot by de Rebier ghe-
naemt Ryo de Analebo alle de reste vande Cu-
ste (diemen heet de los limbones) tot de mont
ofte Incomste vande Bap van manilla toe/
(welcke sijn vier mijlen /) looptmen op de
selfde Cours langhs : De limbones , (dat sijn
Eplandekens alsoo ghenaemt /) sijn hoogh/
makende het fatsoen als Egghelen / hebben
goede Havens booz clepne Schepen / loo-
pende langhs de limbones heen / twee mijlen
ghepasseert wesende / soo laetmen aende
zupdtijpde het Eplandeken van Fortan , en-
de noch vier ander Eplanden : maer de drie
Eplanden van lubao , welcke seer leegh sijn/
ligghen op de hooghte van derthien ende
derthien ende een derbendeel graden : Ende
die limbones sijn ghelegen by de mont ofte In-
comste vande Bap van manilla , op veertien
ende een vierendeel graden.

Van daer af liepen wy nooydtwest aen ses

mijlen weeghs / tot die Haven van cabyte
toe / ons houdende langhs het Landt vande
west sijde heen / alwaer ondiep is / ende wordt
ghenaemt los baixos del Ryo de connas , dat is:
de ondiepten vande Rebier van het Riet:
men heeft dese gheheele Bap ober op de
boozsepe Cours de diepten van 10. tot 4.
badem.

Tos barto
del Rio de
Canas.

Wesende by de punt ofte hoek van cabyte
te , soo houtmen hen daer maer 100. schre-
den van af / loopende zupdtwest / zupdt zuyt
west / ende zupden aen / tot dat de punt ofte
hoek die gheheele mont ofte het gat vande
Incomste vande Bap comt te bedercken/
als van salmen het setten op vier badem / ont-
trent 200. Cubiten ofte elle-boghen verde
van het landt af / soo blijft als van de Stadt
van Manilla twee mijlen weeghs nooyden
van u af / etc.

Dat 53. Capittel.

Die Navigatie ofte vaert vanden selsden Fran-
cisco Gualle , van uyt de Haven ende Ree van
Manilla af , tot die Haven van Macau in chyna
toe , met allede coursen ende ghelegghenheide
van dien.

Eplende uyt die Haven van cabyte
ghelegghen inde Bap van manilla,
namen onsen cours west aen 18. mij-
len weeghs / tot den hoek ghenaemt
El cabo de Samballas , ende als wy acht mij-
len gheseyt hadden / lieten wy aende zupd-
sijde de twee Eplandekens / de maribillas ge-
heeten / liepen daer ontrent een mijl weeghs
van af : De boozschepen hoek van Samballes
lept op 14. en twee derbendeel graden / wesen-
de van een leegh Landt / hebbende een Eplan-
deken ofte Clippe ligghen aen het eynde van
de selfde Custe van Lucon , te weten / aende
west sijde daer van af.

El Cabo de
Sambal-
les is 18
mijlen van
manilla.

Vande boozschepen hoek of Cabo af/
liepen wy nooyden ende nooyden ten westen
aen 35. mijlen / te weten / tot op een mijl
weeghs vande Custe van lucon af / tot den
hoek ghenaemt cabo de bulliano toe / alle
dese Custe ende Kabo is van een hoogh en-
de berghachtich landt / welcke Kabo is ghe-
legghen op de hooghte van seshien en twee
derbendeel graden : Van dese cabo de bulliao
af : deden onsen cours nooyden ende nooyden
ten oosten aen 45. mijlen tot den hoek El ca-
bo de bojador toe / welcke is het uytterste lant
van het Septentrional / ofte naer het nooyden
van het Eplandt lucon , ghelegghen op
19. graden.

Van Cabo
de sambal-
les tot ca-
bo de Bull-
liano is 35
mijlen
afhoogh
berghachtig
Landt.

De cabo de bulliao ghepasseert wesende/
soo maecht de Custe eenen grooten Inwijck
ofte boech / ende van desen Inwijck af soo
streekt de Custe nooyden aen tot den hoek
van bojador toe / ende is een lant van Clippien
ende Kooten die ter Zeewaert in stecken/
ende het lant vanden hoek ofte Cabo / is
hoogh ende berghachtich : Vanden hoek van
bojador af deden wy onsen cours west nooydt-
west aen / 120. mijlen tot dat wy quamen aen
het Eplandt O lha branco , (ofte het witte Ep-
landeken) / welcke een clepne Eplandeken is/
ghelegghen in het begghinse van de Custe ende
Bap van de Rebier van canton , op de hoogh-
te van twee en twintich graden ruyt / heb-
bende de diepten van vierentwintich badem
bynnen modder grondt.

Eplandt
O lha bran-
co is gele-
gen inde
Bap van de
Rebier van
canton op
de hooghte
van 22.
graden is
nooyt 16.
mijlen van
Manilla.

Want

Want selfde Eplanden Iha Branco af / den de boorz. cours van west noordwest aen / 16. mijlen tot het Epland van Macau, gelegen inde mont van de Sibiere van Canton, ende maecte dat de Sibiere twee monden of te incommen heeft / is een cleyn Epland van ontrent drie mijlen groot / &c.

Dit 54. Capittel.

De Navigatie ofte vaert vanden voorsyden Guale, van byt de Haven van Macau af, naer nieuw Spaengien toe, met alle de cussen ende geleghentheyde van dien, met andere notable ende ghedenckweerdighe dinghen, belanghende de selfde voyagie entot verder verfoeckinghe, &c.

Is my onse dinghen in macau af gheverbricht ende oorslofenomen habden / den 24. Julius / doende onsen cours zuptooftende op de oosten aen / was int afgaen vande Maen want met het wassen van dien ist gualich sijnen rechten cours (tusfchen dese Eplanden heen) te behouden / om dat de wateren ende stroomen alsdan seer sterck naer t'noordwest toe loopen / wy seple den dooz deel enge Canalen / hebbende des nachts de diepten van acht ende thien vadem / met wecke modder op de grond / tot dat wy het Eplandeken Iha Branco om waren / hoe wel wy t'selbe niet en saghen / dan by de hooghte verston den wel daer dooz by te werf.

Dooz by Iha Branco wesende / liepen oost zuptooft aen 150. mijlen weeghs / om boven de doozghen (Os baixos dos Pescadores, ende t'beginfel van d'Eplanden Lequeos,) te comen / te weten / aende oostsyde / welke Eplanden men noemt As Yhas Eermofrs, dat is / de schoone Eplanden / dit wist ik dooz informatie van een Chyn, ghenaemt Scay van Chinchon, ende seple datse ligghen op de hooghte van 21. en drietierendeel graden: men heeft daer de diepten van 30. vadem / ende alhoewel dat wyse niet en saghen niet tegghenstaende dooz die hooghte ende diepten verston den wel dat wyse dooz by waren.

Die schoone Eplanden dooz by wesende / deden onsen cours oost ende oost ten noorden aen / 260. mijlen weeghs / te weten / tot dat wy alle die longitudo ofte lenghte (die dese Eplanden van Lequeos hebben / ghepasseert waren) wy mochten daer ontrent 50. mijlen van afheen loopen / de selfde Chyn seple my / dat dese Eplanden (de Lequeos ghenaemt / seer veel sijn / ende datse veel en seer goede havens hebben / ende dat het volck ende inwoners van dien / haer aensichten ende lichamen be-maecte ende beschijbert hebben / ghelijck als die Bifays van d'Eplanden Lucones ofte Philippinas, sijnde oock ghecleet als die selfde Bifays, Item datmen daer oock Mijnen van Goudt heeft / seple noch datse dichtsels comen met clepne Scheepkens ende Barken / geladen met Wyden ende Wollen van Deyesoren / als oock Goudt en grepen ende seer clepne sturckens / aende Custe van China handelen / welck den boorzepden Chyn affirmeerden altemael wel ende boorzeker te weten: want seple op die selfde Eplanden selve / negghen replen ghedaen te hebben / daer van daen venghende / vande boorz. waeren nae china toe / ick gheloofden sulchs alsoo te wesen / oermidts dat ick daer nae vernomen hebbe binnen Macau ende aende Custe van

Chynen / ende vont het alles waerachtigh te wesen / dat my desen Chyn ghesep hadde: D'upsterste van dese Eplanden so vant Septentrionael als Qintael / (dat is: vant noorden ende oosten / sijn ghegghen op de hooghte van 29. graden.

Dese Eplanden boorz by wesende / so krijgten men d'Eplanden van Iapan, waer van het eerste ende t'upsterste int Occidente ende Maridonael / (dat is: int w. ende 3. ghelegen) is het Epland van Firando, alwaer de Portugezen haer traffique ende handel bzyden / hebben altesamen inde lenghte ofte longitudo 130. mijlen / ende t'upsterste int Orients ofte oosten / leyt op de hooghte van 32. graden / wy liepen altoos o. ende o. ten n. aen / (tot dat wyse om en dooz by waren) die boorz. 130. mijlen aen.

Alle dese informatie hebbe ick gehad vanden boorznoemden Chyn / oock mede hoe dat ick daer sommighe Vulcanos (dat sijn buppighe ofte brandende berghen) souden gemoeten / te weten by de tseventigh mijlen daer dooz by wesende / ende noch ander dertigh mijlen boozder aen / 4. Eplanden by den anderen ligghen / welcke ick altemael soo ghevonden hebbe / geijc als by my gesept hadde / ende seple my dat hy t' seer wel wiste / om dat hy in Iapan sommighe Maens personen gesie hadde / van seer clepne statuer / met groote wronghen ofte ghewonden doerken om t'hoof / de welcke aldaer Goudt brachten / te weten / in seer clepne sturckens / ende sommighe witte cangas van Algodon, (dat sijn flucken Carotte Alwaet / alsoo ghenaemt in china,) als oock gesouten Wisc ghelijc als die Arun van Spaengien / ofte Abberdaen / die selfde seple te comen upt ander Eplanden gelegen oostwaerder van Iapan af / ende dooz die tseplekenen ende mercken die hy my seple / beeldent my in waer dat de selfde Eplanden souden moghen wesen / ende vante wepigh ver-scheyden van daer hyse my ghelept hadde te ligghen / seple my oock dat alle dese Eplanden van Iapan goede havens ende Canalen hebben / wesende een hol op lant van sijn / Coon / Wisc / ende Wleplech ende dat het een redelijcken ende bequaem Volck is om met te handelen / ende dat daer veel Silbers is.

Loope de aldus onsen cours van oost ende oost ten noorden aen / tot op 300. mijlen van Iapan af / vonden wy een seer hol water / met die stroomen van up ten n. ende n. w. als oock een rupne ende spaciuse Zee / sonder eenighe moepten ofte swaricheit van enige verhu-deringe inden wegh te hebben / ende met wat wint dat daer waepden / so bleef de Zee noch-tans al in enen doen met het selfde hol water ende stroomen / tot dat wy ober de 700. mijlen ghesep hadden / te weten / tot op 100. mijlen naer aen de Custe / ende t'Landt van nieuw Spaengie / in welke contreye begonsten die boorzgaende stroomen ende halle Zee gantsch en t'eenemael te verliesen / waer dootick sonder twiffel vermoede en vastelijcke geloove / dat daer een Canael / dooz gaende enchte / oft Straet is / tusfchen t'wasse Landt van nieuw Spaengien / ende lant van Ahen van Tercation: Van ghelijcken soo vonden wy op alle desen wegh / vande boorzseple 700. mijlen / groote menighden van Walvischen / en die Wiscen vande Spaengiaerde Arun genaemt / (die veel aende Custe van Gibraltar in Spaengien ghe-hangen worden) als oock Albacoras ende Bonitos, t'welcke altesamen Wiscen sijn / die hen gemeentijcken inde Canalen / doozgaende enghen /

Firando
en Iapan
hebben de
portugezen
alhier een
fortesse.

De Eplanden
van Iapan
hebbende
alle goede
havens.

Den Chyn
syden in
Japan ge-
sien te heb-
ben clepne
sturen met
reel groote
wonghe om
t'hoof / t'w-
aride van
seer Ep-
landenghe-
ren oost-
waert van
Japan /
dangmoor
derle Gout
in grepen
krys ende
klepne
sturckens /
oock t'g-
waert van
Canton ge-
terren
Cangas.
Japan is
seer bruch-
baer van
rijc Wisc /
ende
Wleplech.

Waren
cours
duerende
700. mij-
len vanden
groote
menighe-
den van Wal-
vischen
oor t'w-
sien die
Arun ghe-
noemt sijn.

Den 24.
Julius
van Ma-
can te seple
gaende / op
den cours
van 30. en
de 30. ten
o. aen int
afgaen van
de Maen.

Loope 50
mijlen van
de Eplan-
den ghe-
heen t'le-
queos / die
vele int ge-
sien sijn /
hebbende
goede ha-
vens. En
int schip
sijnde af-
smeerde
dat in dese
Eplanden
bellen hup-
den / gout
en grepen
ende clepne
sturckens
daer by wa-
re handelen
aen de
Custe van
China /
sijre heeft
men nae ge-
bracht en-
de is waer-
achtigh.

enghten / ende loopende wateren onthouden / om alder haer krupdt ende saet te schieten / ten tijden datse in haer teelen zijn / welck in altemael noch vastelicker ende vooz ghelwijfer doet gheloooven datter een Cannael / doozgaende enghte / ofte Stract / sonder eenighe twijfel moet wesen.

Ghecomen wesende (op de selfde cours / bp de Custe van nieu Spaengien / op de hoogte van 37. en half graden / quamen bp een hoogte ende seer fraepe Landbouwe / met veel gheboomten verciert / gantsch ende al sonder sneed / ende men heeft daer 4. mijlen vant landt af veel ghedixts van wortelen / bladen van boomen / Riet / ende anderen bladen ghelijck als van Wijngh-boomen / welcker ghelijcken men in grooter menighden in Japon vint / dese aldaer eten / ende van die wy alhier vonden / liet icker etijckhe nemen ende met het vleysch coken / hadden gesoden wesende een smaech ghelijck als kool men heeft alhier oock groote menighden van Zee-wolven / die wy Zeehonden heeten / waer dooz ghenoech te presumeren en te gheloooven is dat daer veel Rivieren / Bapen / ende Havens moeten wesen langs alle dese Custe heen / tot die Haven van Acapulco toe.

Van daer af liepen wy 3. o. / 3. o. ten 3. aen bp wijlen 3. o. ten o. aen / naer dat wy de munt cregghen / tot den hoeck El Cabo de San Lucas toe / twelcke tbeginfel vant landt van California is / te weten / aende sijde vant moordwesten ghelegghen op 22. graden / zijnden 500. mijlen vande cabo de Mendolino.

Op dese wegh vande voorsz. 500. mijlen heeft men langhs de Custe heen veel Eplanden liggen / al hoewel datse cleyn zijn ewenwel so is het sonder twijfel / oft men moet daer sommighe goede Havens in hebben / als oock aent baste landt / alwaermen dese naerbolgende Havens heeft / die als noch eerst bekend zijn / te weten / die vant Eplandt Isla de Sant Augustin, gelegen op 30. en 3. vierendeel graden / ende t Eplandt Isla de sedros , op de hoogte van 28. en 1. vierendeel graden / schaers ende t Eplandt gelegen beneden san marijs, op 23. en 1. vierendeel graden / alle dese Custe ende Landbouwe is mijn bedunckens bewoont / ende vertoont hem int schijnsel een seer goet landt te wesen : want saghen daer altemet des nachts bperen / ende des daegs roocken / twelcke een gewisse tepcken is van bewoont te wesen.

Vande hoeck ofte cabo de san Lucas af / tot naer d'ander sijde van 3. o. van california toe / deden onsen cours 0. 3. o. aen 80. mijlen wegs / tot den hoeck genaemt El cabo de las corientes dat is den hoeck van de stromen toe / ghelegen op de hoogte van 19. en 2. derdendeel graden loopende op dese cours ende wegh / sagen int noozden outrent een wyl van ons af / 3. Eplanden liggen / diemen noemt Las tres Marias , dat is : de drie Marien ghesep : Op de voorsz cours heen loopende / soo heeft men 4. mijlen van d'ander Eplanden verschepten / noch ander Eplanden vant twee ende drie mijlen weeghs : Men heeft van de voorsz : mont / ofte Antwijk van california af / alle dese wegh van de 80. mijlen heen / groote stromen die westwaert aen loopen.

Van den hoeck ofte cabo de las corientes af / deden onsen cours supdooft en bp wijlen 3. o. ten o. aen / 130. mijlen weegs tot in de Haven van acapulco , op desen wegh vande 130. mijlen / hadden wy (20. mijlen gesept hebbende /

de Haven genaemt de Natividade , dat is : van onser Vrouwen geboorten gesept / ende ander 8. mijlen voozder aen de Haven van Sant Iago ofte Sint Jacob / ende noch 6. mijlen voozder aen de Zee-strant genaemt La Playa de culyma dat is de strant van culyma gesept : Alle dese Custe te weten / van califfornia af / tot de Haven van Acapulco toe is bewoont / van volck die met de Spaengiaerden vrede ende alliantie hebben / syn van conditien ende qualitept als 't volck van dander Custen van nieu Spaengien/erc.

Conclusie.

Alle het ghene dat in dese beschrijptie ende verclaringe verhaelt is / hebbe ick alles selber ghesien ende wel genoteert / in dese vaert ofte Navigatie die ick gedaen ende volept hebbe dit jaer van 1584. te weten / van groot Chyna af upt die Haven ende Rivier van canton, ghelijck als ick het alles breezer ende copieuser u Excel. te kennen sal geven / met die Paralellen ende Meridianen van dien / soo my Godt de Heere sulcx toe laet / die u dooz-luchtighe Excel. wil sparen in langh-duerighe gesonthept Alle twelcke voorszeyden ick aldus getranslateert hebbe / upten Spaenschen in onse Neder-duytsche tale / van woort tot woort / upt de Coppe vant Originael / die aldus ghesonden is gheweest aenden Viceroy van Portugaels Indien.

Dat 55. Capittel.

Een relaes ofte verhael vaneen voyagie ofte schipvaert, ghedaen door den Pilot Nuno da Silva, voor sijn Excell. den Viceroy, van nieu Spaengien, den twintigsten May Anno 1579. binnen de Straet van mexico, van waert gesonden is geweest aenden Viceroy van Portugaels Indien, waerinne verhaelt wort die coulsen ende gheschiednisse van die vaert van Francoys Draeck die hem (belyder) genomen hadde by de Eylanden van cabo verde, ende alsoo mede voerden, door die straet van magallanes, tot die Haven van Guatulco in nieu spaengien, daer hy hem weder liet varen.

Uno da Silva, gebooren van Porto upt Portugael / Burgher ende Ingheseten van Guaja, seyt : dat hy belyder upt sijn hups ghescheyden is / in tbeginfel van November / Anno 1577. nemende sijn reyse ende cours naer d' Eplanden van cabo verde, ofte den groenen hoeck / alwaer comende heeft het geset met sijn schip dicht bp de Haven vant Eplandt Sant Iago, ern van d' Eplanden van cabo Verde voozsept / wesende den festijnden Januarij / Anno achtenseventigh / alhier ligghende so zijnder gheromen vijf Schepen / welcke schepen Engghelschen te wesen / van welcke hem den Admirael aen boort clampden ende over welldighde / hem met sijn Scheeps-volck daer upt nemende / haer byengende met een Schuyt int Schip vanden voorsz pde Admirael / latende int Schip van hem depofandt ofte belyder / tonbequaemste ende snootste volck / als sommighe Dootghefellen ende jonghers / ende al hoewel dat die vande fortresse / vant Eplandt vier of 5. maels naer hem toe schoten / en deden d' Engghelschen gantsch geen schade noch eenigh letsel : bit ghedaen wesende / ginghen van hier af weder t' sepl naer het Eplandt Brava

De Haven van Sant Iago.

Van Califfornia af tot de Haven van Acapulco / is al bewoont van volck die met de Spaengiaerden van dien.

Gecomen wesende tot op de Custe van nieu Spaengien op 4. mijs en vonden vele ghedixts van wortelen van wortelen van riet ende ander bladen ghelijck Wijngh-boomen oock groote menige van zee-wolven waerom dat d'ermooten sijn vele ghedixende Rivieren.

El Cabo de S. Lucas / welck beginfel is van het land van California.

Isla de S. Augustin / Eplandt vant de Seder boomen.

Dat alle de ruyt van California bewoont is / comen wy sien des nachts aen bperen des daeghs aen roocken.

Eplanden de drie Marien.

De Haven van Sant Iago.

Liggende onder t Eplandt Sant Iago / en vande Eplanden van Cabo Verde wert overcompelt ende genomen van Francoys Draeck.

Brava toe (dat is: 's woeste Eplandt gesept) nemende niet haer 't woest. Schip van hem Nuno da Silva: alhier comende vanden sommighe vaten met versch water / nemende van daer af heuren cours: Zeewaert in/hebbende te vooren 't volck vanden woest. Nuno da Silva: met een Schip aen landt gheschept/behoudende alsemenich den seffden Nuno da Silva met hem int Schip / van gheselchen sijn Schip met de Wijnen die daer in waren/ ende den woest. Nuno da Silva seyt / dat d' oorsake datse sijn persoon met namen waer daerom/ om datse wisten dat hy een Pilot vande Brasilijsche vaert was/ om hem liever aldaer te geslepen om versch water te crighen.

Van 't Eplandt Brava af gheschepten wesende / namen haer cours naer het landt van Brasilijs toe / twelcke sy quamen te sien den eersten Aprilis / te weten / op de hooghe van 30. graden ende sonder een schant noch versch water te nemen / vervolghden haer cours voortaan / toe by de rivier van Rio de la Placa, dat is: de rivier vande Silber gheseyt/ ghelegen op 35. graden luttel min ofte meer/ alwaer sy aen landt sprongen ende verslagen hem van versch water: Van daer af deden haer cours voortaan / tot op de hooghe van 36. graden / alwaer zijt setten by sommighe Clappen alhier wesende / verlieten twee schepen / vande se die sy hadden ende vervolghden haer weg met die vier resterende schepen / te weten / met dat van Nuno da Silva ghereckent / tot by de Bay diemen noemt Bahia de las Itas, dat is: de Bay van d' Eplanden gheseyt / ghelegen op de hooghe van 49. graden / al waer men seyt dat magallanes verwinterde / als hy alder eerst de Straet ondeckten / die naer hem de naam behouden heeft. Sy liepen in dese Bay wesende den 20. Junius/ ende ankerden soo dicht by het land datmen daer niet een Roer opschieten moecht: en sagh dat het land behoeft was van Indianen / die met vellen bedekte waren / hebbende die siederan tot de knien ende halve armen toe / ende d' ander rest vande lichaem ende 't hooft gantsch bloot en ondeckt / hadden baghen ende ylen voer haer gheloeve in de handen/ was een cloek / groot / ende h-bigh volck / wel ghesatueret van personen: Daerom alhier niet en seffen aen lande / om versch water te soeken / ende al eer dat sy opt landt sprongen / soo gemachten daer upt Boot vier Indianen / de welcke d' Engelsen Boot ende Wijngaden / ende als de voorspde Indianen wel gegeren en gebouwen hadden: soo schepden sy daer weder van daen / loopende een hooghe opwaerts aen/ roepende een vande sefde Indianen magallanes Esta heminha Karra, dat is: mahallanes dit is mijn lande / ende om datse d' Engelsen vervolghden / soo sijn de voorspde Indianen soet sijn / voorgesloopen en ghevinscht naer beverien toe / ende een weynigh om hooghe ghelopen hebbende / sijn d' Indianen weder om gekeert / ende stietten daer 2. van d' ander Boot / waer van d' eenen Engelsman / ende t' ander een Roer-lander was / ende de rest ontquamen ende vergheden hem int Boot/ daer sy verstoort niet affstaken / bleven alhier leggen tot den 17. Augustus / op welken dagh ghinghen weder te sepel voer aen / loopende langhs de Custe heen / tot omtrent anderhalf mijl weeghs van het landt af / want is ober al schoon ende supber / van 20. tot 25. baden diepten/ ende waren omtrent vier ofte vijf da-

gen onderwegen / tot de mont ofte inkomst vande Straet toe: maer cin dat de wind contrarie was / verterden tot de 24. Augustus / al eer dat sy daer insiepen.

D' inkomst ofte mont vande Straet het st ontrent een mijl weeghs inde breedte / hebbende van beyde syden een hael ende blach lant: Ende nocht sijde sagen Indianen die groote byeren maekten: maer ende zijde sijde saghen gantsch gheen volck: Den vierentwintighsten voorspde begonsten sy de Straet inwaerts aen te loopen / met eenen oost nooztboosten wind / ende dat hem ducht dat dese Straet mach hebbende omtrent 110 mijlen inde lenghte / ende inde breedte te weten d' inkomst een wijl weeghs / ende dat alleenlijken de helft van de Straet recht upt (sonder bochten) loopt / ende van daer voort aen tot op 8. ofte 10. mijlen naer eynde heeft sy sommighe bochten ende cromten / onder twelcke een soo grooten bocht is: dat het schijnt 'reene landt doort ander te steken/ ende heeft alhier minder dan een mijl weeghs / vanden lant tot het ander / ende van daer voort aen soo loopte weder recht optwaerts aen/ ende al hoe wel dat daer noch sommighe bochten comen / sijn cleen ende hebben niet veel te beduyden / heeft d' inkomst vande Straet naer westen toe / ende op 8. ofte 10. mijlen naer eenen aent eynde comt / soo was de Straet wat breder als te vooren / is altemael van een hooghe landt tot het eynde toe/ te weten / van daen daer 8. mijlen binnen in is af: want d' eerste 8. mijlen van d' inkomst is van een blach ende effen lant / als vooren gesept is / ende inde inkomst vande Straet/ soo dinsten dat de stroomen vande Zupder-zee naer de Noord-zee toe loopen / ende naer datse begosten te seplen met die oost nooztbooste wind (binnen in wesende /) liepen daer naer haer lant doot / sonder enig bebtuanch ofte overlast van loer ofte wind / ende daer het hooghe landt van beyde sijde met fust bebedt lag/ ende dat alle dese Straet supber ende schoon is / liepen tot op een Roer-schoot van het landt vanden sijde af / doende haer curs daer langhs by heen / hebbende de diepten van neggen ende thien vadem/ met schoone gronden / als gheseyt is / ende daermen ober al noobigh wesende sonden sommighe ankeren / ende dat die gheberchten vanden beyde syden vol ghesoomten stien / comende op sommighe plaetsen die berghen onder geboude tot aende ocker vande water-cant upt / hebbende op ethijcke contrepelen plemen en plat landt boven op / en sagen daer gantsch gheen groote rivieren / van sommighe cleene rivieren / die in de byoeken ende scheuren van het lant upt quamen / ende inde contrepelen daer den groeten bocht ofte cromte is / saghen aende zuppsijde sommighe Indianische Wifschers / in haer Canoes ofte schuytgeus / ende waren van ghesalteren als de voorspde/ diese te vooren aen d' nooztbooste ghesien hadden / ende datse op gemander plaetsen vande zuppsijde meer volck ghesien hebben.

Comende byten de Straet aen vander zijde upt / (twelcke was den 6. September vande voorspde jaer / deden haer cours drie daghen langh nooztboest aen / ende cregen op den derde dagh eenen n.o. wind / dieghen met gheloeft w. 3. w. waer aen byez / loopende al 100 ro. ofte 12. dagen met weynigh seplen op/ ende om dat de wind seer vervolghen begost op te stercken/ soo namen se alle haer seplen / in

Deschijning vande Straet Magallanes.

Wijlen inde Straet sijnde is doot al voorspde lant met fust bebedt.

Waren met een Boot methaers. 2. lande. In de Bay de las Itas gheben de Indianen. Desse wijlen ende doot die niet belien gelickt warden/ende met dogen ende ylen geloopt/ gegeren hebbende doot woest/ haer bevolghende heeren. Daer om en smeten een Engelsman ende een Roer-lander doot.

Volck van Nuno da Silva: alhier comende vanden sommighe vaten met versch water / nemende van daer af heuren cours: Zeewaert in/hebbende te vooren 't volck vanden woest. Nuno da Silva: met een Schip aen landt gheschept/behoudende alsemenich den seffden Nuno da Silva met hem int Schip / van gheselchen sijn Schip met de Wijnen die daer in waren/ ende den woest. Nuno da Silva seyt / dat d' oorsake datse sijn persoon met namen waer daerom/ om datse wisten dat hy een Pilot vande Brasilijsche vaert was/ om hem liever aldaer te geslepen om versch water te crighen.

Verlaten hier 2. schepen vande 6. die sy hadden.

Waren met een Boot methaers. 2. lande. In de Bay de las Itas gheben de Indianen. Desse wijlen ende doot die niet belien gelickt warden/ende met dogen ende ylen geloopt/ gegeren hebbende doot woest/ haer bevolghende heeren. Daer om en smeten een Engelsman ende een Roer-lander doot.

Verlieten
haer Jacht
upt 180.
sielt.

Verlieten
upt 180.
sielt noch
een Schip
bani 180.
baten.

Wangen
hier veel
vogelen en
de zee wol-
ven.

Comen hier
aan een
Eplandt
andermael
te lande
om water/
woorden
overballen/
gheloot
ende 2. ge-
wangen.

ende laghen over staegh en dreeven tot den le-
sten September toe/ hebbende den 24 vande
sefde Maent haer Jacht upt het gesicht ver-
loozen / twelcke mocht wesen van 50. baten
groot/ aldoen hijsten sp weder haer seplen
op/ om dat de windt wat rupmer was/ doende
de haren cours den tijdt van 7. dagen noozd-
oost aensint eynde vande voozsepde 7. dagen
creghen ghesicht van sommighe Eplanden/
alwaer sp naert toe liepen om te anchoren:
maer tweer en gaf hen gheen plaets / alhier
wesende liep de windt naer't noozdtwefsen/
waer mede sp west jupdwest aenliepen: Des
anderen daeghs daer aen verloozen een an-
der Schip van haer Compangie upt het ghe-
sicht/twelcke mocht wesen vande groote van
180 baten / want het onweder begonst dap-
per op te stercken / in somma dat het Schip
vanden Admirael alleen bleef: want het
Schip van hen Nuno da Silva, was blijven sit-
ten inde Vap/ daer sp verwinterd hadden eer
sp dooz de Straet quamen/ liepen aldus met
het onweer tot op de hoogte van 57. graden/
alwaer sp in een Haven van een Eplandt lie-
pen / ende settent een Godelingh schoot van
het Landt af / op twintigh badem diepten/
onthielden hen alhier drie ofte vier daghen/
ende loopende de windt naer't jupden lichten
haer anckers weer op / doende haren cours
noozden aen/ twee daghen langh: in het eynde
van dien creghen ghesicht van een cleyn
ende leegh Eplandt/alhier wesende streecken
haer seplen/ ende settent Boot upt ende vin-
ghen daer veel Voghelen ende Zee-wolven:
Des anderen daeghs ginghen weder't sepl/
doende haren cours noozdt noozdoost ende
noozden aen/ tot by een ander Eplandt ghe-
legen vijf ofte ses mijlen van het vaste landt
af/te weten / aende noozdt sijde vande straet:
daer by comende anchordent ontrent een vie-
rendeel mijls daer van af op de diepte van
12. badem: Dit Eplandt is cleyn ende van
een leegh Landt ende is seer bewoont van
Indianen / zijnder t Landt van dien altemael
behout/sp setten't Boot terstont upt / alwaer
de Capiteyn ofte Admirael met noch elf En-
ghelschen in sponghen / vaternde naer't Lant
om versch water ende victualie te soecken:
aent Eplandt comende/ so brachten hen d' In-
dianen in wisselingh van ander dingen twee
Spaensche Schapen/ende een wepnig Waps
ofte Wortelen daerse henlupder Wroodt af
maken / ende om dat het laet was keerden
weer naer't Schip toe sonder dien dagh pet
meer upt te rechten: Des anderen daeghs so
hoer den voozsepden Capiteyn / met die vooz-
schreven elf personen (twelck Archebusiers
ende Woeghschuten waren /) weder na landt
toe/ende setten daer twee van dien opt lant /
met de boten om versch water te halen / ende
by de plaets daer sp het water soudent halen/
laghen een deel Indianen verborghen / welke
de voozsepde twee Engghelschen overvielen/ en
vingen se: dit die vant Boot siende zijn heur
te hulpe ghecomen: maer woorden met steenen
en pijlen vande booghen soo wel gegroet / dat
sp meesstendeel ofte altemael ghequetst en ghe-
woont wordē / zijnde den selfoen Capiteyn met
een Pijl int aensicht / ende een ander Pijl in:
hoofth gheraecht/ so dat sp daer dooz gedwon-
gen waren wederom te rugge te keeren / son-
der de Engghelschen eenigh van d' Indianen
ghequetst ofte gheraecht hadden/ niet teghen-
staende datse hen so dicht aen het Boot qua-
men / dat sp daer vier siemen upt namen

Dit aldus ghepasseert wesende / gingennaer
datum van dien van hier af wederom tsepl/
doende haren Cours langhs dese Custe heen/
met eenen jupden windt/seplende aldus 6. mijle
weeghs / tot vooz by de Haven diemen noemt
van Sant Iago, ofte Sint Jacob/alwaer sp een
Haven namen / alhier comende vinghen een
Indiaen / die in een Canoa ofte Schuprgien
lagh en visten / ende brachten hem aen boozt:
maer lieten hem teghens den avondt weder
los en by met sijn canoa, naer dat sp hem een
wepnigh lptwaer en sommighe Wepersche-hou-
wers Wessen / en ander smijsterpe gheghe-
ven hadden: een wepnig daer naer is een an-
der Indiaen aenboozdt ghecomen / ghenacmt
Felippe, die Spaensche spzack / den selfden gaf
notitie aen den Capiteyn vand' Engghelschen/
waer dat een Schip lagh/ (te weten/ inde Ha-
ven van Sant Iago, welke sp 9. mijlen te rug-
ghe ghelaten hadden/) met dese tijdinge ende
den Indiaen die den Guye ofte Lepdrf-man
was / zijn des anderen daeghs weder't sepl
ghegaen / ende liepen naer de voozs. Haven
van Sant Iago toe: naer incomende hebbent
voozsepde Schip ghenomen / int welke von-
den 1770. Wortpgas ofte Spaensche potten
met Wijn / ende ander dinghen: Dit ghebaen
hebbende sponghen opt Landt / alwaer sp
sommighe sacken met meel namen / met alle
het gene dat sp meer vonden: namen van ker-
keliken die Ornamenten ende ander hier
goet / met alle twelcke sp daer weer van daen
schepden / nemende het voozsepde ghenomen
Schip en twee personen (die sp daer in von-
den) met hen/ liepen van dese Haven af/ (wel-
ke leppt op de hoogte van 32. en half graden/)
langhs de Custe heen tot op die hoogte van
31. ende 30. graden / welke was de contrere
daer sp malcanderen bestemt oft verdaeght
hadden / om te vergaderen en den anderen te
verwachten / soo sp dooz ernigh onweer ofte
stom malcanderen quamen te verliessen / ende
van een schepden.

Comende op dertigh graden / bonden daer
een seer goede Haven alwaer sp in liepen/ende
ancherden op de diepten van ses badem / te
weten/ een Rocr schoot vant Lant af (twel-
ke was recht tegens over een Rivier / alwaer
sp ses pijpen waters namen/ende om die geen
(die t water soudent halen /) te beschermen
sette/twaelf personen opt lant / aldus besigh
wesende met het water te bullen / saghen een
hoop Volcks op haer aecommen waer van
de helft Spaengiaerden waren / mochten we-
sen ontrent 250. personen te Peert / ende dan
noch soo veel te voet: maer so haest als spse ge-
waer woorden/ liepen ter stont naer't Boot toe/
ende verloozen alleenlijken eenen Engghel-
man Die selfden nacht ginghen sp met bejde de
Schepen weder't sepl / loopende langhs de cu-
ste heen / tot op 10. mijlen weegs voozder aen
alwaer sp sommigh water namen / maer om
datse sommigh Beerde-volc int oogh cregen/
soo schepden sp daer upt sonder meer water:
te nemen: Van daer af verbolghende heuren
wegh vooztaen / de Custe langhs tot 30. mij-
len weeghs / alwaer sp een onbewoonde Ha-
ven namen / doch en quamen daer niet aen
Landt: want sagen alle daegs Volck / alhier
armerden ofte rusten sp een cleyn Jacht op/
waer van sp't hout al gewocht en gemaecht
met haer upt Engghelandt brachten: t vooz-
sepde Jacht ghemaecht en opgherust wesen
de/ hebbent int water ghestek/ alwaer de Ca-
pitem met vijftien personen ingegaen is/
met den

En Ind
aen die
Spaensche
spzack/ist
haer aen
boozt ge-
comen ende
plaets ge-
nomt daer
een Schip
lagh/ inde
Haven van
S. Iago/
zijn daer
nae toe ge-
loopen ende
t Schip ge-
nomt/
bonden
daer in
1770. Wort-
pgas met
Wijn ende
ander dinge-
ren/ende te
Lande co-
mende von-
den sommig-
ge sacken
meel/ook
kercken
Ornamenten/
ende kerck
goet/
nemende
t Schip met
2. personen
die sp daer
in bonden

Comen in
een Haven
daer sp be-
liessen een
Engghel-
man int
bullen van
haer pijpen
met water

Stuften hier
een Jacht
toe/daer
zijt hont
upt Eng-
lant me ge-
woont had-
den.

Merren te
rugge ende
soecken de
2. Schepen
van hare
compagnie.

met den hoogh-bootsman Jan de Griek/
(welcke was een Schipper vant Schip dat
sp ghenomen hadden inde Haven van Sant
Iago, als vooren/ met het welcke sp weder te
rugge ghekeert zijn / om te soeken de twee
Schepen die van haer Compagnie / met de
stoom ende 't ontweer versterken waren / als
vooren gheroert is/ ende willende van gelij-
ken op tlandt springhen om vershwatert
halen/en dorstent niet bestaen : want saghen
daer volck/so dat sp ten lesten wederom kee-
den/sonder eenige notitie van d'ander Schep-
pen te hebben / alhier wesende trocken alle
tgheschut upt het Schip / ende conserbeerden
en versaghen haer Schip/dit gebaen hebben-
de / lepen sp een cleynstuck gheschuts op de
Jacht/waarmede weder tsepl ginghen / ver-
volgende haren wegh voortaen.

Verthien daghen gheseylt hebbende/qua-
men by een Eplandt verlegen ontrent een Was-
schoot vant landt verscheppen / alwaer sijt
setten : alhier vonden sp vier Indiaensche
Wisschers/in twee canoas ofte Schuytgiens/
de welcke haer seiden/datter aent vaste lant
vershwatert was/maer verstaende dat het
niet te veel / en oock een halfmijl vande custe
af/te landwaerts in was / en wilden daer
gheen moeyten om doen / en zijn weder tsepl
ghedaen/latende de voorszede Wisschers met
hare canoas blijven/vervolgende haren wegh
ende Cours de Custe langhs.

Doen een
landtongh
nemen een
deel Wsch
ende som-
mige Indi-
anen vant
Landt.

Des anderen daeghs wat voorder aen
wesende / cregghen ghesicht van sommighe
Indiaensche Wisschers / die opt landt in haer
hupkens waren/dit siende d'Engghelsche Ca-
piteyn is terstont inde Jacht ghespronghen/
en nae tlandt toe gebaen / alwaer sp drie
vande voorszede Wisschers aentaste/nemende
daer by de helft vande Wsch/die opt landt al
bereypt en gepackt lagh om te verhoeren / met
welcke Indianen ende byt sp weder naer het
Schip toe quamen. Des anderen daeghs
daer aen volghende/ soo saghen sp een Bar-
cke die met Wsch geladen was / die de Spaen-
giaerden toe quam / met vier Indianen die sp
daer by gheset hadden : Dese Barcke met de
Indianen ende Wsch namense ende bondense
aent voorsz-schip (vant ghenomen Spaensche
Schip) vast / ende sleptense alsoo naer/
latende alsoo de voorszede vier Indianen
daer in blijven / de welcke des nachts de
Barck weder los bonden / ende ginghen hey-
melijcken dooz met Barcke en met Wsch en
al/sonder datse die opt meer saghen. Des an-
deren daeghs soo sprongh den Capiteyn int
Jacht / om dat hy in een open ofte brencken
vant Landt sommighe hupkens sagh staen/
alwaer hy naer toe voer / opt landt comende
vondt daer twee Mans in/ waer van hy den
eenen ghevanghen nam / latende den anderen
blijven/nemende daer en boven noch drie dups-
sent Pesos in Silber zijde elck Peso de waer-
de van een Raet-ban-achten) ende seven
Indiaensche Schapen / Voenderen / ende alle
tghene datse meer vonden / waarmede sp we-
der daer van daen scheyden / volghende ha-
ren wegh voortaen / twee daghen daer nae
quamen by de Haven ghenaemt Azijska, al-
waerse twee Schepen vonden / wesende teene
gheladen met goederen ende coopmanschap-
pen van Spaengien/ upt het welcke sp alleen-
lijck 200. Botigas ofte Spaensche potten)
met Wijn namen / ende vant ander 37. Baris
(dat zijn stucken van 10. 12. pont elcke Bar.)
Silvers / ende willende opt landt springhen/

Nemen een
Barcke
met Indi-
anen en
Wsch ende
slepten die
achter aen
van inder
nacht
maecten sp
haer stille-
kens los
ende sal-
verden
haer.

Verdoen
inde Haven
Wsch 2.
Schepen/
namen daer
upt 200.
Spaensche
potten met
Wijn/ ende
27. stucken
Silvers/
elck van 10
of 12. pont.

(met twee Barcken die sp inde voorszede
Haven vonden) met ontrent 37. Roers ende
boegscheuten / sagen opt landt een deel Per-
de-volck aencomen / waarmede sp haer vooz-
nemen achter lieten / ende namen alleenlijcken
een Swart dief inde Barcken vonden / daer
sp weder met aenboort keerden.

Des anderen daeghs inden moezentont/
soo hebben sp tSchip met de coopmanschap-
pen en goederen van Spaengien inden byant
gheseten/ende namen tander met haer / ende
zyder met dooz ghegaen / vervolghende / ha-
ren wegh voortaen / de Capiteyn voer met
het Jacht langhs de Custe heen / loopende
d'ander Schepen anderhalf mijl daer van af
tZeewaert in / om te soeken een Schip daer
sp notitie af hadden / aldus gheseyt hebbende
ontrent vijfenveertigh mijlen weeghs / heb-
bent selfde Schip ghebonden / welcke in een
Haven geanchert lagh / die daer al twee uren
van te vooren gheadverteert waren van den
Engghelschen Piraert ofte Zee-roover / ende
hadden al achthondert Baras ofte stucken Sil-
vers (die zijn Wajestept toe quamen /) daer
upt ghelicht en ghebergh / van welck Silber
d'Engghelschen te vooren ghewaershout wa-
ren : maer en dorsten daer niet aen landt co-
men / om dieswille datter veel Indiaensche
Boeghschieters en Spaengiaerden op ston-
den en wachten / vonden alleenlijcken int sel-
de Schip drie Wyen waters/sp namen tvoorz-
sepe Schip met haer / ende comende tot on-
trent een mijle Zeewaert in / settent alle zyn
seplen op / en lietent alsoo heen drijven/doende
alsoo van ghelijcken met het Schip dat sp
in Azijska genomen hadden / als oock dat an-
der van Sant Iago. die sp mede lieten drijven/
vervolghende haren wegh met haer Schip/
ende het Jacht alleenlijck.

Om dat de
schepen van
upt Spaen-
gien was-
ren/ steken
daerom aen
brandt met
goet mer al
het een
Schip, tander
namen
sp met
haer.

Latent hier
3. Schepen
die sp ghe-
tooft hadde
drijven.

Comende op seven oft acht mijlen nae by
de Haven van Callan de Lyma, cregghen ghe-
sicht van drie Schepen/ende varende een van
dien aen boort/ namen daer drie Mans upt/
ende vervolghden/also haren wegh naer Cal-
lon de Lyma toe / alwaer sp in liepen/wesende
ontrent twee uren inder nacht/seplen tussche
alle de Schepen (die daer lagen/in) die seven-
thien int getael waren/ onder de Schepen co-
mende / vzaegghden terstont naer Schip dat
het Silber gheladen hadde / maer als sp vooz-
antwoort cregghen dat het Silber opt Landt
was / soo hebben sp heur Cabels aen stuc-
ken gehouden/ende de twee grootste Schepen
demasten af/ waarmede spe lieten blijven / op
deser stont so arriveerden daer een Schip van
Panama, gheladen met warenende goederen
van Spaengien / welcke quam te setten dicht
by den Engghelsman / dit was ter wijlen dat
d'Engels Capiteyn in d'ander Schepen Sil-
ver socht : So haest alst voorszede Schip van
Panama, geanchert was/quam daer een Boot
vant Landt om dat te visiteren / maer om dat
het inder nacht was / lietent achter blijven/en
steldent upt tot des morgens toe/ende comen-
de by tEngghels Schip / vzaegghden sp wat
Schip dat het was waer op een vande ghe-
noemen Spaengiaerden (dooz bebel van d'En-
ghelsche Capiteyn) antwoorden / dat het schip
eenen Michil Angelo toe behoorden / dat van
chyle quam / (welcke eenen bekeniden naem
ende Schip was) dit hoopende die aent Boort
sonden een Man naer boven toe / den welcken
int opclimmen tegghens een stuck gheschuts
aentiep/ waer dooz hy verschrikt worde/en is
hastigh

Waren in
de Haven
van Callan
de Lyma nae
men 3.
Mans upt
een Schip/
sochten
een Schip
met Sil-
ber/ dan
waer al te
lande.

haestich mede int Boot ghekeert / (om dieſe wille dat die Schepen die albaer lagen / ende in die contrepo varen / gants gheen gheschut en plaghten te voeren :) Hier mede zijn ſp niet verbaesthept daer weder van afgestecken : dit hoorzende die vant Schip van Panama, (dat eerst inghecomen was /) vermoedende dat het eenige Zee-roover moeste wesen / hebben haer Cabels aen ſtucken gehouten / en zijn Zee-waert in ghelopen : d'Engheſchen dit ſien- de / ſmetē terſtont een deel volcks in het jacht / en hebben naer ghejaeght : daer by comen- de / hebben t'Schip opgherijft / haer bevelende te ſtrijcken / het welcke die vant Schip niet doen willen / ende ſhoten met een ſtaer een van d'Engelſchen boot / waermede d'Engel- ſchen weder te rugge keerden naer haer ſchip toe / ende ſijn terſtont 3epl ghegaen / int ver- volgh vant voorszepde Schip / dat 3p niet lang daer naer onderhaelden / die vant Schip dit ſien- de woopen het Boot upt / ende ſpronghen daer in ende voeren naer het lant toe / verla- tendē t'Schip met alle dat daer in was / het welck d' Engeliſchen terſtont genomen heb- ben en met haer ghevoert / vervolghende ha- ren wegh voortaan.

Des anderen daeghs des morgghens / ſagen een Boot comen geſept / waer dooz 3p ter- ſtont vermoepden / dat het een verſpicder was : een weynich tijds daer naer / ſaghen twee groote ſeplende Schepen op haer aen comen / doen vermoeden d'Engheſchen dat 3p haer quamen naer jagghen / dit ſien- de heb- bent ſchip van Panama laten drijven / daer in latende Jan de Griek / met die twee Maas- dieſe genomen hadden / op den dagh dat e in Calan de lyma quamen / als gheſeyt is : hiſten terſtont alle de ſeplen dieſe hadden op / en ginghen dooz / ſonder dat 3p de voorszepde Schepen opt meer ſaghen : want die terſtont d'aghen- de hielden naer het Schip van Pana- ma, toe / datſe hadden laten drijven : Van daer af liepenſe weder langhs de Cuſte heen / ver- volgende haren wegh voortaan : ſomnighe dagen geſept hebbende / gemoeten een fregatie die naer lyma toe wilden / was gheladen met goederen ende waren vant landt / waer upt d'Engelſchen een Silberen Lampet ende Pontepn namen / ende braechden den Stuer- man (welck een Spaengiaert was /) oft 3p een ſchip ghemoet hadden dat vooz upt was / daer 3p notitie van hadden dat het Silber geladen hadde / waer op den Stuer- man neen ſepden / ende een ander ſepden jae / en dat het ontrent by daghen verleden was : Deſe fre- gatie en quam niet aent ſchip / dan by het jacht daer d'Engheſ Capiteyn ſelf in was : want het Jacht liep altoos dicht langhs de Cuſte heen / ende het ſchip by d'ander half mijl daer van af / waer mede 3p de fregatie we- der lieten varen / vervolghende haren wegh voortaan.

Twē daghen daer naer quamen by een Haven / genaemt Payta, alwaerſe vonden een gheladen Schip met goederen van Spaen- gien / welcke t'Jacht aenboort clampte / en- de kregghent ſonder eenighe reſiſtentien in / want ſoo haest als twolck vant Schip / ghe- ſicht ende kenniſſe van d'Engheſchen had- den / ſijn daer terſtont metter Boot uptghe- blucht naer landt toe / ende twee van dien ſpronghen inde Zee / blijvende alleenlijcken int Schip de Schipper / Stuer- man met ſomnighe Swarten : van welck Schip na- men d'Engeliſchen de Pilot / als oock t'Boot /

doenderen / ende een Bercken / ende ginghen daer met tſepl : Comende ontrent 2. Rier- ſchoten verbe / lietent weder varen / ſonder daer pet anders upt te nemen / ende d'arch- den naert boven ghementioneerde Schip dat ſp ſochten / waer op ſp hen informatie gaben / dat het 2. dagen verleden upt die ſelfde plaets geſchepden was / waer mede heuren wech vervoleghden / ende aleert nacht worden ghe- moeten een Schip van Panama, welcke ſp terſtont overvielen / al- hoe- wel datſe anders niet upt en beggerden dan een Swart : waer mede ſp weder lieten bijven / doende heuren cours voortaan.

Des anderen daeghs welcke was den eer- ſten Februarj / ghemoeten noch een ander Schip dat naer Panama, toe liep / hebbende diſch en ander victualie gheladen / met noch 40. Warren Silbers / ende ſomnigh Goudt / maer en weet niet hoe veel dat het mochte wesen / het welcke ſp altesamen namen / ende de Paſſagiers met twee Dominicaner Mo- nicken / dieder mede in quamen ſonden ſp met een Barcke aen landt : des anderen daeghs gingen daer een (van die int Schip quamen) op / om oorſake dat hy niet en hadde willen bekennen dat hy 2. platcn Gouts hadde / dieſe daer na by hem vonden : dit gedaen hebben- de lieren t'Schip weder drijven / vervolgende heuren wegh voortaan.

Den eerſten Martius tegens den middach cregen int gheſicht t'Schip dat het Silber in hadde / wesen- de ontrent 4. mijlen t'Zee-waert in / ende om dat het Engels Schip wat vooz laſtich guick waer dooz het niet genoegh naer haren ſien en ſepden / ſo namen ſp een deel Bo- tigas ofte vande Spaenſche Oelepe porren / ende hingenſe volwaters met coozden achter aent Schip / om te beter te ſeplen : ende t'voorz- Schip (dat naer Panama wilden /) hielt het d'age naer den Engels man toe / om te weten wat het vooz een Schip was : want meen- den dat het een vande Schepen was / die langhs die Cuſte ende contrepo varen / ende over en meer traſſickeren : daer dicht by co- mende / heeft hem den Engels- man bevolen te ſtrijcken / ende alſoot den anderen niet doen en wilden / heeft hem met een ſepl- ſtuck de Beſaens maſt ten eerſten aen ſtucken geſcho- ten / en den Schipper met een Pijl van een boorch gewont hebbende / hebbent Schip ter- ſtont opgegeven / welck ſp in namen / ende ſin- der met t'Zee-waert in geſept / te weten / allen dien nachten des anderen daeghs ende nachts daer aenvolgende / ſeplende al waſte mochten- Den derden dach we / ende upt het geſicht vant lant begonſten t'Schip te plunderen en te roo- ven / ende t'goet daer upt in haer ſchip over te nemen / welcke was 13. hondert Warren ofte ſtucken Silbers. Item 14. kiſten ofte kaſſen met Realen van achten ende Gout / hoewel dat hy niet en weet de quantitept ende ſomme van dien / dan alleenlijcken dat hem de Paſſagiers / ſepden dattet ſeer veel was : ſepden oock dat vande voorz. ſomme 3. hondert Warren Sil- bers ſijn Maſtept toe quame / ſinde de reſte van andere perticuliere Coopliden : Dit ge- daen wesen- de lietent Schip met het volck die daer in ghecomen waren weder varen / ende ſetten daer van gelijcken de drie Pilooten in / die met heur quamen / boegghen dat ſp alhier alleenlijcken bieben / met het volck die ſp op de reys met hen ghepracht hadden / dit was den 6. Martius : Van hier af namen haren cours nae t' landt van Nicaragua toe.

beſchrij-
ghe waer
upt een
Schip in
Payta ghe-
nomen heb-
ben.

Watſe upt
een ſchip
van Pana-
ma begreert
hebben.

Beſchrij-
ge van een
ſchip datſe
den eerſten
Februario
ontmoeten.

Beſchrij-
ke waer daer
in vonden
ende hoe 3p
met volck
verſden.

Op wat tijt
datſe ſchip
met 3. lber
uit oogh cre-
gen.

verhaelt waer
3p met het
ſchip dat
na Panama
wilden te
weegh ghe-
waert heb-
de ende hoe
3p ſelbe in
weegghen.

Wanneer
daer vooz
gaendſch
begonnen
te rooven.

beſchrij-
wat 3p upt
het ſchip-
namen heb-
ben.

En Schip
van Pana-
ma hout ha-
re Cabels
af van
vreeſe ge-
nomen te
woorden / too-
pen t'zee
waert in /
worden ber-
volgt ende
van de Eng-
eliſchen ge-
nomen.

Beſchrij-
ken waer
datſe ſchip
van
Panama
laten
drijven.

Beſchrij-
vinge hoe
datſe vooz
der gedaen
hebben.

Waer dat
3p een Fre-
gatie gemoet
en ende
wat ſp daer
upt namen.

Wanneer
dat 3p inde
Haven van
Payta qua-
men ende
verhaelt waer
3p bebreven
hebben.

Op wat dagh dat's t Landt van Aicaraga ontdecken Bedaente want selbe ende waer datse haer setten. Beschrijvinge van de zeggaten die zy namende 20. Maerpe.

Den derthiensten Martius een dach min ofte meer / zijnde inden moeghen stont ontdecken het landt / het welcke niet te hoogh en was / hadde een cleyn Eplandt / twee mijlen van het Landt verschepden / sp settent in een Wap die sp in het landt bonden / op de diepten van vijf vadern / te weten / dicht by het landt : bleven alhier stil liggen tot den 20. toe / op welken dagh een fregatte dicht voorszpt Eplandt heen liep alwaert sacht nae toe liep diese naem ende brachtense aen t Engelsch Schip : welcke fregatte gheladen was met Salcaperilla ofte Pock-crupt / ende Bottigas ofte potten met boter en Heumich / ende ander dinghen : d'Engelsch Capiteyn gingh daer in / ende dede de salcaperilla opt Landt woopen / latende de reste inde fregatte blijven deden alle t'gheschut upt zijn Schip nemen ende settent inde fregatte , om het Schip over te halen en te versien / waer mede sp besichwaren tot den 23 ofte 24 Martius. t'Schip versien wesende / ende hem geprovideert hebbende van brant-hout ende versch water / sijn haren wegh verbolcht langhes de Custe heen doende haren cours west aen / ende namen met haer die voorszpde fregatte met volck met al : Twee dagen gesept hebbende / namen twolck upt de fregatte , ende passeerdense int sacht / ende onder ander waren daer twee Bootsgezellen ofte Zee-luyden die naer Panama meyniden te Seplen / om van daer naer chyna te varen / van dewelck zy een namen / met de Brieven ende Caerten diese met hadden / onder welke waren de Missiven ofte Sent-brieven van sijn Maestept / vooz den Gouverneur van chyna , als oock die Zee ende Pascaerten daer zy de vaert met souden beginnen / ende haer naer reguleren.

Wagelijcks waer mede t'Schip gesiden was.

Verhael van voorszgezellen upt de fregatte, etc.

Beschrijvinge van een schip datse deno. Apillist ontmoeten ende watse met het selbe uptgericht hebben.

Wanneer dat zy genomonen schip wederlieten waren.

Op wat dagh datse inde haven van Guarulco quamen ende hoe lang datse daer bleven.

Wanneer dat sy nuno da Silva wederlieten hebben

zijn de voorszpde Engelschen / de reste bande reyse ghepasseert / naer de Eplanden van Molucos heen / ende van daer af voorszpt de cabo de bona Esperanca. ende alsoo naer Enghelant toe / ghelijck als sulcks ghenoech notoir / ende oircont is / en dit is alleenlijck het inhout vande vopagie van den tijdt / datter den voorszpden Pilot Nuno da Silva by gheweest heeft.

Hier naer volcht een Coppe van eenen brief gheschreven dooz den Capiteyn Francoys Draeck Enghels-man / wesende inde zupder Zee van nieu Spaengien / in sijn Schip ghe-naemt / het vergulden Hert / met het Schip van Sint Ian de anton , het welcke hy berooft hadde / aen zijn Medeghenoten die van d'ander Schepen van sijn gheselschap / daer hy niet onweert van versien is geweest / als voozen gheseyt is.

Seigneur Wouter , soo het Godt gheseghede dat ghy quaemt te ghemoeten / met dit Schip van Sint Ian de anton , soo bidde ick u dat wel te tracteren / achter volgende het woort dat ick haer ghegheven hebbe / ende so u pet ghebreect ende noobich waer / van het ghene dat dit schip / Sint Ian de anton heeft soo wilt D. L. het selve bubbel betalen / als het ghene dat wy brenghen / ende suldt bevelen dat niemant van u soldaten haer eenich quaet ofte molestie aen doet / ende het ghene dat onder ons ghesloten is gheweest / om weder naer ons landt te keeren / sullen wy met Gods hulpe volbrenghen / al hoe wel dat ick daer seer aen twyffel dat u desen sal behandighen / niet teghenstaende blijve ghelijck als noch den / Heere altoos biddende / die ons / u / ende / my / alle de werelt verlost heeft / ons te willen bewaren / wien ick alleen gheve de prijs ende eere / &c. Het ghene ick alhier schrybe en is niet alleenlijcken vooz seigneur Wouter : maer oock vooz seigneur Tomas , seigneur Charles , seigneur Caubes ende seigneur Antonio , ende alle d'ander goede Vrienden : Alle de welcke ick bevele den ghenen die ons met sijn bloet ghecocht heeft / ende hope op Godt dat hy ons niet meer moeyten sal gheben / ende dat hy ons sal helpen in onse tribulatie / ende bidde u lieden doort lijden van Jesus Christus dat soo het Godt belieft u eenighe tribulatie over te senden / dat ghy niet en wilt wanhopen van de groote barmhertighepdt : want die sal u gantscheijcken verschijnen / den welcken de selfde ophoudt ende weder met het leven gunt / waer mede hy ons groote vrientschappe sal doen / ende ons sijn barmhertighepdt bewijzen / den welcken alleen sp prijs / eere / crachte ende heerlijckhept inder eeuwighepdt / Amen. Wy my inden bedructen Oversten / die het hert seer mistroostigh is / Francoys Draecke / &c.

Wat wogh d' engelsch wa engelant genormen hebben.

Beschrijvinge van een brief van seigneur Draeck aen sijn berioort gheselschap.

Wanneer datse de hant gheschreven is.

Wanneer datse de hant gheschreven is.

Wanneer datse de hant gheschreven is.

Verclaringhen tot den Leser.

Al ist schoon dat ic in het eerste alleenlijcke gheproponeert ende voorgenomen hadde , mentie te maecten van de voyagien ofte vaerden , coursen , ende streckinghe van de Orientaelsche custen , Eylanden , ende alle die contrayen , met etlijcke andere Navigalien van de byliggende quartieren , ende ghelegheheyden van dien , als wy hier vooren van alles aenghewesen hebben op het alder correctste , als ic sulcks hebbe

conen become n, niet teghenstaende overmits dat ick onder andere mijne memorialen ende pam-pieren gevonden hebbe de Navigatie van alle de Havens, Rivieren, ende hoecken vande Custe van Brasiliën, ende vaert vande Portugesen aldaer: Als oock mede alle de Courfen, streckinge, ende gelegentheydt vande Atillas, ofte voor Eylanden van nieu Spaengien, misgaders van alle de Canalen daer tusschen door heen, ende de Havens, soo vande voorschreven Eylanden als vant vaste lant vant voorseyde nieu Spangien: Van gelijcken vand' ander zijde vande Custe van Angola ofte Ethiopen, &c, en hebbe niet kunnen aae laren die hier achter by te voegen, hoewel dat het seer verscheyden ende different is, vande Orientaelsche contreyen, niet te min, om dattet oock voor onse Natie een Vreemdicheyt is, ende wort van de selfde Portu-gesen ende Spaengiaerden bevaren, van wiens vo-yagiens ende Navigatien wy in dese beschription alleenlijcken zijn verhalende, soo en salt daer in de materie niet te buyten gaen: maer eer seer voechlijcken daer by behooren, ende hoope niet min aengenaem, als gerijfelijk sal wesen, dewijle men als nu dese voorseyde Navigatien oock onder onse Natie begint te Courseren, verhoopende t' selfde een beginsel te wesen van meerder ende tot verder verfoeckinghe, tot prijs, eere, ende glorie des Heyligen Euangeliums, ende der Goddlijcke Majesteyds, met welvaert ende segeninge deser onse Nederlanden, &c.

Dat 56. Capittel.

Inden eersten, die Deroute ofte Navigatie vanden hoeck van Cabo Verde af, naer Brasiliën toe, met alle de rechte Courfen ende kennisse van de custe ende Havens van Brasiliën, tot die Ri-vier ghenaeamt Sio de la Plata toe, met alle de ghelegentheydt van dien.

dat ghy aen de nooydzijde zyt sult als dan nae't zuyden tot loopen dit is te verstaen van October vooztaen: want als dan soo regne-ren die nooydroofte ende oost nooydroofte win-den / ende soo ghy u bont op de hooghte als boven / sult de voozsepe Dupnen sien / ende soo wanneer ghy comt te sien het eyn-de van die / (te weten / aen de zuydt-zijde sonder van daer vooztaen eenige meer te sien / soo weet dat ghy zyt by Capiguacimir: Van daer af tot Pernanbuque toe / heefmen vijf ofte ses mijlen.

Oock soo is te weten / dat somen waer op acht en half graden / soo salmen altemael een black landt sien / tot op thien ende twaelf va-dem diepten ende t' landt aenden oever vande Zee sal effen en slecht wesen / t'welcke ghe-naemt wort Capitagua, als ghy met dit landt oost ende west over een zijdt / wesende inde contrepe daer ick ghesepdt hebbe / op de 12, badem diepten / (zynde inden tijdt van Oc-tober af naer February toe) soo en dooft niemers af vreesen / ende hebt achttinghe van zuydtwaerts aen te sien: want ghy sult den hoeck Cabo de Sant Augustijn gewaer worden ende naer't nooyden toe / sult ghy een ander punt landts sien / welcke men heet apunta d'O. lijnda, alwaer die stede ofte t'beck van Olija-da ghelegghen is / ende de Custe van de selfde hoeck nooywaerts aen/loopende zuyden ende nooyden langhs.

Soo ghy waert oost ende west met de ca-bo van Sant Augustijn, soo sult ghy comen te sien te lande waerts in een gheberchte (welcke maect het fatsoen / ende vertooninghe /) ghe-lijck als een Cameels rugghe / hebbende aen-de zuydzijde drie heubelen langhs de Zee-cant heen / ende de Custe sal hem nooydoost ende zuydtwest heen strecken.

Van desen hoeck van Sant Augustijn af / tot de stede van Olijda toe / sijn twaelf mijlen nooyden aen: Desen hoeck is ghelegghen op acht en twee derden deel graden: ende Oli-da leyt op 8, en een derden deel graden: en Per-na-buco op acht graden: de boven gheroerde Na-vigatie is te verstaen als men in October ende November van Lisbonen schept.

Sepende upt Lisbonen in February oft Martius / soo sult ghy het lant gaen soecken op neghen graden: want vande Meert voozt aen / soo regneren de zuytdroofte / ende zuydt zuytdroofte winden / ende soo ghy u by ghebal-le bont byt landt / op de voozsepe hooghten / soo dooft niet vreesen / ende sult uwen coura-doe op seventhiën ende achthien badem diep-ten: want, ister ober al schoon ende supver-en hebt daer anders niet dan de Riffen / (ge-legghendicht byt landt /) daer men t' water op siet bzeken / ende loopende nooyden aen / soo weet dat wanneer ghy sommighe Dupnen langhs de Zee-kant heen siet soo en twyfelt niet nooyden aen te loopen / waer mede den hoeck vant Sant Augustijn sult comen te sien. Desen hoeck is aende Zee-cant van een stepl afgeheicht landt / makende inde vertoonin-ghe t' fatsoen van een Walvisch muyl / heb-bende boven op een ronden bergh met ghe-boomten omringht / ende comende op de vooz-sehoben diepten dicht byt landt / sult daer een cleyn Plant sien ligghen / t'welcke genaemt wort Ilha de Sant alexus, Van dit Eplandt af tot de cabo de Santo zugustijn, heest men vijf of-te ses mijlen weeghs / ende is ghelegen op de hooghte van 8, en drie derden deel graden.

Courf van Cabo Verde tot op vijf ofte ses graden.

Beschij-bunge ende beemanninge van de ge merale winden.

Waer schouwin-ge om on-der de custe van Cap-ria niet te verballen.

Courf als men te loef waert vant Ep-lant Fernande Naronha, Comende tot op acht ofte acht en half gra-den / salmen west aen naert landt toe loopen / ende soo ghy lant quaemt te sien op acht gra-den / sullen witte Dupnen wesen / soo maect

Daermer datmen is by C. gua-hamirim.

Ghebaente vant landt als men op acht en half graden is misgaders diepten en de naem vant selwa

Waer schouwin-ge vooz de C. de S. Augustijn.

desgelycke vooz de C. de S. Augustijn.

Ghebaente vant landt als men o. ende w. mer Cabo de S. Augustijn.

hooghtevant Cabo de S. Augustijn, glinda ende ernaduco.

Op wat hooghte dat men landt soecken sal als men in february van Lisbon seyl.

Met wat Courf mis de C. de S. Augustijn aen, loopen sal.

Ghebaente vant landt hoech vant S. Augustijn.

Hoogte vant C. de S. Augustijn.

Dat 57. Capittel.

De Navigatie ende coursen nae de Haven ofte Bay gheenaemt A bayha de Todos Os Santos, ofte van alderheylighen, gheleghen aende voorfz. Custe van Brasilien.

Soo ghy begheert te seplen na de Bayha de Todos Os Santos, (dat is: de Bay van Alder-heplighen /) so wilt u houden aende Navigatie hier vozen verclaert nemende op die maniere de ghetijden vant jaer waer/te weten/ vande Maent Martius voortaan / als oock van October af / ghelijck als gheseyt is.

Dese Bay van Alder-heplighen / is ghelegen op de hoochte van 13. graden / ende wesen de van October voortaan / soo sult ghyt lant / comen aen soecken vande 12. tot 12. en half graden / ende comende int ghesicht vant lant / (welcke sal wesen van witte lant stranden / die hen int schijnsel vertoonen ghelijck als bleckerpen van Linnwaet (soo sult ghy uwen cours langes de Custe heen doen / zuptwaerts aen / tot soo lange dat ghy de voorfz. stranden ten eynde zijdt / alwaer ghy een Eplandeken sult sien gelegen aende noortzijde inde mont vande Bay ofte Haven / ghenaemt Tapoa: Van hier af soo loopt men de Custe west ende west ten zupen aen.

Comende nae dese Bay toe / inden tijdt van Martius voortaan / soo en wilt boven de 13. en half graden naert 3. niet passeren / ende so wanneer ghy comt int ghesicht vant lant / soot niet en waren de voorfz. streken witte lant stranden / soo sult ghy u best doen om n. aen te loopen / ende als ghy de sandt stranden vande 12. en half graden int gesicht hebt / so sult ghy comen te sien enen berch / staende langhs den oever vande Zee / ende soot gebeurde dat ghy u soo dicht byt lant vont / dat ghy gheen middel hebt daer van af te raken / so sult ghyt lant te deghen verkennen: want sult comen te sien aen de Zee-cant een ronden heubel: (diemen heet O morto de San Paulo,) van welken heubel af tot de Bay toe sijn 12. mijlen: langes dese heubel heen te weten aende n.w. zijde / heeft meneen seer groote Rivier / genaemt Tinhare, welcke seer goet is om in te loopen / noobich wesen de / heeft 6.7. baden diepte. Advortere u / dat soo wanneer ghy zijt op de voorfz. hoochte van 13. en half graden / so en wilt u niet naert lant toe begheven: want heeft enen Inwoijck die seer quaet is.

So ghy begheert te seplen vande Bay van Alder-heplighen af / naer Pernambuco, ofte nae Portugael toe / soo sult ghy uwen cours o. aen doen / en so u de wint plaats geeft o. en o. tē n. tot 30. ofte 40. mijlen 't Zee waert in / en sult het lant van Pernambuco niet aen soecken / vande 10. tot de 9. graden toe: want soo ghy verbielt op de 11. graden / so soudt ghy comen inden inwoijck genaemt A Enseada de vazade baris, (dat is: den Inwoijck van baten upt te storten:) Van gelijcken so wanneer ghy van Portugael af comt / crijghende gesicht van lant op de 11. graden / so en loopt daer niet nae toe om uwe wegh te verborderen: maer doet eer u wen cours supden aen daer van af.

Men heeft van dese Bay van Alder-heplighen tot Pernambuco 100. mijlen / ende men loopt de Custe noorttoest ende zuptwest: Van daer af tot de Rivier / genaemt / Rio dos Ilhas, ofte de Rivier vande Eplandekens looptmen de Custe zuptwest ende noortdoost / ende zuptwest ten westen / ende noortdoost ten oosten.

Dat 58. Capittel.

De Navigatie om te seylen naer de Riviere, Rio dos Ilhas, (dat is: de Rivier van de Eylande-kens,) gelegen aende selfde custe van Brasilien.

Soo ghy begheert te seplen naer de Rivier van d' Eplandekens / soo weet dat d' Eplandekens gheleghen sijn op de hoochte van 14. en drie vierendeel graden / doende uwen cours om die te soecken / te weten / van Martius voortaan / soo sult ghy loopen op de hoochte van 15. en half graden / ende al ist schoon dat ghy comt op de 15. en twee derden deel graden / en is niet aen gheleghen: Comende op dese hoochte int ghesicht vant lant / so sult ghy comen te sien sommige hooghe gheberchten / welcke sijn de gheberchten diemen heet as ferras dos aymores, als ghy dese gheberchten int ghesicht hebt / so sult ghy langhs de Custe heen comen n. waerts aen / sonder eenighe breez te hebben: want men en heeft daer nae't n. toe gants gheen ondiepten: So haest als ghy d' Eplandekens int gesicht crijght (want daer anders gheen en sijn /) so sult ghy op dese Custe comen te sien een ronden berch / staende langhs de Zee strant heen / aende n. zijde van desen berch / so looptmen de Rivier innewaerts aen: So ghy u al hier vont by ghechalle / inden tijdt dat ghy daer niet en moecht in comen / so neemt uwen cours 't Zee waert van d' Eplanden af / u daer van wachtende / ende moecht het aldaer by d' Eplanden wel setten: Soo ghy in dese contreye quaemt inde tijdt van de n.o. winden / so sult ghyt lant aen soecken op de 14. graden / ende soo ghy quaemt te sien een black Landt / soo weet dat het is lant genaemt camamue, langes tweeke ghy sult heen loopen naert 3. toe ende comende daer u het blacke lant volepndicht / so sult ghy een hoogh landt vinden / te weten / langhs de Zee-cant heen / ghelijck als ander boven verhaelt: dit is altemael te verstaen langhs den oever vande Zee-cant heen.

Sult weten dat inde contreye daer dit voorfz. sepde lant hoogh begint te zyn / is gelegen een clepne Rivier Rio das contas genaemt / (dat is / de Rivier vant Dystich oft Pater-noster ghesepdt:) maer en is niet goet om in te loopen / heeft een witte Rotse tot een kennisse / van hier af tot d' Eplandekens toe / heeftmen 9. mijlen 3. waerts aen comende tot daer u dit voorfz. hooghe lant volepndicht / so sult ghy daer een groote Inwoijck vinden / ende siende naert w. 3. w. sult ghy noch een ander hoogh landt comen te sien: Ende doet van dit hooge lant / het welcke is by naest te middeweghen van desen inwoijck / sult ghy sommige witte hupsen sien / tweeke sijn de Ingenien oft Supcher keeren / daermen de Supcher toe maect en berept: al hier wesen de sult d' Eplandekens terstont comen te sien / etc.

Dat 59. Capittel.

Om te seylen naer de Haven Porto seguro, dat is: de sekere Haven, ghelegen aende selfde Custe van Brasilien.

Soo ghy begeert te seplen nae de Haven van Porto Seguro, inde tijdt van de 3. o. winden / (welcke is van Martius voortaan /) so en sult ghy niet hoogher loopen als op de 16. en half graden: want heeft daer Rotfighe droochte / (ghenaemt Os baixos dos Abrosos,) die seer periculous sijn / welcke seer verbe 't Zee waert in steken. Sult gheadvortert wesen / dat als ghy comt op de cours

Op wat hoochte Rio dos Ilhas seyt.

Op wat hoochte dat de Ferras dos aymores seyligen.

De hem de Eplandekens berchjoonen als men seest in t gesicht crijght.

Op wat hoochte daer men Landt soecken sal ende tijt van de n.o. wint ghevaente vant Landt Camamue.

Gelegent heyt van Rio dos contas.

Streckings van Rio das Contas tot Rio dos Ilhas.

Plaats en de ghegheven van sommige Supcher keeren.

Hooghte van Bayha de todos os santos.

Op wat hoochte men lant soecken sal. Ghevaente vant selbe landt.

Plaats vant Eplandekens.

Wat Landt daerment int ghesicht crijght als men naech loopt.

Ghelegent heyt van o. mozt de S. Paulo.

Derselicks vande groote Rivier Ch. hara waer schouwinge boort een Inwoijck op 13. en twee den deel graden hoog.

Cours van de Bay van Alderheplighen nae Pernambuco.

Op wat hoochte dat men inde inwoijck A Enseada vazade Baris pa sseren mach.

Cours en de streckings van den inwoijck A Enseada vazade Baris tot Rio dos Ilhas.

Plaets van
Santo
geest.

coorſ van o. en w. niet onachtſam te weſe die-
wils het loot int te werpen/ende comende byt
lant/ende dat ghy quaemt te ſien eenen ho-
og langwerpende berg / geelyck als eenen ſpit-
ſigen top / (welcke ghenaeamt wordt Monte
Palqual, ſoo ſult ghy daer van af noorden aen
loopen/ende ſoo wanneer u den ſelfden bergh
int 3. w. blijft / ſoo moght ghyt naert landt toe
houden / doch altoos met goet opſicht.

Opſicht
heft van
Porto Se-
guro.

Advertete u dat wanneer ghyt landt ſiet/
ende comt te ſien eenen rooden heubel / ſo ſult
ghy int zupden van die ſelfde heubel af / een
bergh met een groote ſtrant ſien/ aende noot
ſijde van dien is ghelegen de Haven van Por-
to Seguro ende loopende langs de Cuſte heen/
ſoo heeſten boven om hoog de ſtede van
Porto Seguro ligghen / die hooghte is van een
witte ſteen-roſe / aende noot ſijde van deſe
ſteen-roſe / heeft het een groote Dalepe: Co-
mende ooft ende weſt met deſe ſteen-rooſe
over een / ſoo ſult ghy int noorden twater
ſien baecken / welcke is op een dwooghte die
twee mylen t'Zeewaert in ſteecht/aende zuyt
ſijde van dien / ſoo is men recht teghens over
de ſtede van porto Seguro.

Plaets van
een dwoogte
bueren
Porto Se-
guro.

Sooghy deſe reyse quaemt te doen in den
tydt vande nootdoſt winden / ende quaemt
op de 15. en 2. derbendeel graden / ſonder een-
ighe gheberichten te ſien / ſoo en wilt niet la-
ten langhs de Cuſte heen te comen / ende ſoo
wanneer dat ghy comt op de 15 graden / ſoo
ſalt eerſte hooge lant / (dat ghy comt te ſien) /
weſen met landt ſtranden langs de Zee-cant
heen/ende ſoo ghy (op deſe hooghte) een Ri-
vier quaemt te ſien / ſoo en wilt het landt niet
ghenaken want heeft daer ſommighe quade
ondiepten / welcke zijn ghenaeamt Os Baixos de
Sant Anronio , van hier af naert zupden toe/
Heeſten Porto Seguro : Comende langhs de
cuſte heen ende ſiende twater op vander
dwooghten baecken / te weten / op die boven ge-
mentioneerde / die twee mylen in Zee ſtecken/
ſoo ſult daer boog by heen loopen / ut Zee-
waert daer van afhoubende / als ghy aent
gaende van dien zyt / ſoo ſal u de ſtede int w.
blijven / ghy moeght daer wel nae toe loo-
pen / altoos met behooyliche opſicht / ende
ſettert op de hooghte dwooght.

Waar
ſchoutwen
ge booght
Baxos de
ſant An-
tonio.

Schepdende van d'Eplandekens af naer
Porto Seguro toe / ſoo moet ghy 10. ofte 12.
mylen van d'Eplandekens af t'Zeewaert in
loopen / om te ſchoutwen de dwooghten / (ge-
ghen met de Rivier Rio Grande, dat is : de
groote Rivier / over een / ende als ghy deſe
Rio Grande boog by zyt / ſo mocht ghy t' landt
weeder ghenaken / en dat comen verkenmen/
als gheſeyt is / etc.

Coorſ naer
Porto Segu-
ro, om de
dwooghten
tegen over
de te mach-
ten.

Dat 60 Capittel.

Om te ſeylen naer de Haven ghenaeamt Bahya do
Eſpirito Santo (dat is: de Bay van den Hey-
lighen-geest, (gheleghe aende ſelfde Culle
van Brailien.

Strecke na
de vande
Haven van
Spirito San-
to boog by
d'Os Baixos
dos Abrahos
dos tot op
12. en half
graden.

Schepende naer de Haven van Spirito
Santo, (zijnde boog by de dwooghten
Os Baixos dos Abrahos tot op de negen-
thien een half graden / (ſoo moeght
ghy landt comen verkenmen op de 20. gra-
den: want menen heeft aen deſe Cuſte ende
contrepe gheen Monccien, dat is Conſumtie
vande tijden / ende het coorſeren van eender-
lep winden.

Soet ghebeel dat ghy quaemt landt te ſien

op de 19. en half graden / ende dat het aende
nootdoſt ſijde van u af black lant waer / ſo
weet dat ghy zyt aende nootdoſt ſijde vande
Haven van Spirito Santo, welcke is het landt
gelegen boven Criqueare, ende boven de Rivier
ghenaeamt Rio doce, (dat is de Rivier van ſoet
ofte verſch water gheſeyt) ſult uwen coorſ
langhs dit lant heen doen / tot dat hem t'lant
begint te verheffen / hebbende ſommighe ghe-
berichten : maer en betrouwt u niet op den eer-
ſten / die ghy int gheſicht cright / ſult alleen-
lijcken comen te ſien eenen hooghen ronden
bergh / welcke ſtaet langhs den oever van de
Zee-cant heen / diemen noemt la Sierra de
Meſtre Alvato, &c.

Opſichten
aſſien aen
de n. ſijde
van de Ha-
ven Spirito
Santo is.

Plaets van
la Sierra de
Meſtre Alva-
to.

Advertete u / ſo dat wanneer ghy naer deſe
dwooghten berghten toe comt (vande ſijde vande
noorden) ſo ſult ghy comen te ſien een Rivier/
Rio dos reys Magos genaemt / dat is de Rivier
vande drie Coningen gheſeyt / ende comende
vande zuyt ſijde / ſoo ſal u terſtont de mont
vande Bay openen / aent eynde vanden boog-
ſepden berg / te weten / aende zuyt ſijde / heeft
men een hoeck van ſteen-clippen / diemen
heet A punta do Tubaron, dat is den punt van
de Hare gheſeyt / ende aende zuyt ſijde van
de Bay / heeft het twee of te drie hooghe ghe-
berichten / aldaer weſende ſoo ſult ghy u recht
tegens de Bay over ſtellen / ende loopen daer
alſoo weſt waert aen in.

Wanneer
darmen de
Rivier Rio
dos reys
Magos te
ſien comt

Plaets van
A punta do
Tubaron.

Sooghy by ghevalle quaemt op de booght
coorſ op de hooghte van 20. graden / ſoo ſult
ghy comen te ſien veel gebergten / onder wel-
ke ſtaet eenen hooge ende ſpitſigen top / die-
men noemt Serra de Guarapari, dat is t'gebergte
van Guarapari, heeft van ghe licken noch een
ander aende nootdoſt ſijde geheeten A Serra de
Pero Can, dat is / den bergh van Pieter hout:
Deſe gheberichten ſtaen aen de zuyt ſijde van
Spirito Santo. Van deſe geberghten af naert
zupden toe / ſult ghy een eenighe Berg alleen
ſien ſtaen / diemen noemt Guape : Sult geade-
vertete weſen dat wanneer ghy deſe bergen
int gheſicht hebt / ſoo ſult ghy van ghe licken
comen te ſien drie clepte Eplanden by den an-
deren ghelegen / hebbende naert zupden daer
van af / noch een ander clept ront ende black
Eplandt : t'landt ghelegen recht tegen over
dit booght, ront ende black Eplandt heeft een
groote Bay / aldaermen ſoot noodig waer
in mach loopen om te ankeren : ſoo ghy in de-
ſe Bay begeert te weſen / ſoo ſult ghy u ſtellen
o. ende w. met het gebergte / ende loopen daer
alſoo nae binnen toe / ende het black ront Ep-
lant ſal u blijven aende n. ſijde : Dit Eplandt
woyt genaemt A Hza de repouſo, dat is : t'Ep-
lant van geruſte / is gelegen ſeer dicht lange
t'landt heen / ende moeght het tuſſchen dit en
de t'landt ſetten.

Op wat
hooghte
dat men
Serra de
Guarapari
ſiet.

Opſicht
heft van de
Serra de
Pero Can.

Beſchry-
vinge van
4. Epland.

Plaets van
A Hza de
Repouſo.

Sult weten dat van deſe booght, drie Ep-
landen af / tot de Bay van Spirito Santo, ofte
den Heylighen Geest zijn 12. mylen / ende
doende uwen coorſ noorden aen naer Spirito
Santo toe / ſult ghy comen te ſien noch een an-
der Epland / allen ghelegen / daer ghyt Zee-
waert ſult booght loopen / daer booght we-
ſende / ſult terſtont de mont of incommſte vande
Bay van Spirito Santo comen te ontdekken.
Deſen Haven ofte bay is gelegen op de hoog-
te van 20. graden / etc.

Strecke
ge vande 34
Eplande
nae de Ha-
ven van
Spirito
Santo

Dat 61. Capittel.

Om te ſeylen vande Bay Spirito Santo af, tot de
Bay, Bahya de ſant Vincente ghenaeamt.

h h 3

Septembe

Wat court
darmen re-
men mach
na C. Frio.

Streck-
ge bant.
rio tot 2.
Bahyo do
Salvador.
Gelegent-
heit van
een Eplant
by C. Frio.

Hoogte
van Cabo
Frio.
Beschry-
vinge van
de Rivier
Janero.

Plaets en-
de gebante
van een
hevel by
Janero.

Rechte
rechten
afnemen by
de Rivier
Janero is.

Gebante
ende hoogte
van E-
lant aen de
3. fide van
des Riv-
ier.

Gelegent-
heit van
Alha de S.
Sebasti-
an.

Weg-
lycks van
Eplant
dos Alca-
trales.
Cours om
inde mont
bande Bap
van f. in-
cente B.
loopen.

Hoogte
van de Bap
van f. Vin-
cente.
Kente-
ken afnemen
over de
Bap is.

Splende van spirito santo af nae san Vincente toe/ soo moecht ghy wel lan- ghes de Cufte heen loopen (tot 7. ofte 8. mijlen daer van af (naer den hoeck toe/ ghenamt Cabo Frio, / dat is den couden hoeck ghesep/ (tot soo lange dat ghy daer by come / men heeft daer tusschen weggen een groote Bap/genaemt a Bahyo de Salvador, dat is de Bap vanden Salichmaker / welcke is gelegen van Cabo Frio verscheppen 12. mijlen.

Meermens comt by Cabo Frio, soo heefmen twee eplanden/bande welcke sult tzeewuert af daer voer by loopen/ doch noogh wesende ofte begeerende/mocht oock wel tusschen dien ende tiant heen loopen. Sult weten dat de c. Frio een Eplandt recht tegens hem over heeft ligghen/ twelck den hoeck afschept/ alwaer- ment wel mach setten van doen wesende/ te weten/aende w. fide daert ober al schoon is.

Dese c. Frio is gelegen op 23. graden: Van hier af tot de Rivier genaemt Rio de Janero, dat is de Rivier van Januarius/zijn 18. mijlen/dese Rivier van Janero heeft 3. ofte 4. Eplanden inde mont ligghen. Soo ghy in dese Rivier wilt wesen / moecht daer wel in loopen/nemende utwen wegh van tusschen twee Eplanden van die inde mont liggen voer/ aen de 3. fide van dese Rivier staet een berg/ die hem int schynfel vertoont / ghelyck een man met een hovel ofte kappyn op.

Sult geadvverteert wesen/ dat soo warmer ghy comt op de hooghte van dese Rivier / soo sult ghy te lande waerts in comen te sien / som- minge hooghe geberghen/die hem int schyn- fel vertoonen ghelyck als Oghelen / twelcke een goede ende rechte kentecken is / datmen by dese Rivier is/ ende als ghyt landt begint te ghenaken / soo sult ghy een rondt / hoogh ende kael Eplandt sien / gelegen aende 3. fide: De mont van dese Rivier is ghelegghen op 23. en een derdendeel graden: Van dese Rivier af naer de Ree ofte open Haven toe/ die de Portugezen Augra hieten/zijn 15. mijlen/ ende men heeft 2. Rivieren onder wegen / en steekt u in dese contreye niet naert landt toe/ van soot u grootelijken noodigh waer.

Vande mont van dese Rivier af / w. 3. w. ende 3. w. ten w. aen / sult ghy sien een groot Eplant / datmen noemt alha de san sebasti- aen, welcke heeft aende 3. w. fide van hem af een ander cleyn hoogh Eplant/genaemt alha dos alcatrales, dat is Eplant van de Meer- wen/ al eer ghy hier by comt / so moecht ghy utwen cours w. aen doen / om te schouten sommige dzooghten die daer blyggen / waer- mede op de mont bande Bap van san Vincente sult aen comen / alwaer sult comen te sien een Eplandeken ghenaemt Ilha da Muda, dat is t' Eplandeken vande stomme vroude: Du om te loopen in de Bap van san Vincente, soo sult ghy dit Eplandeken laten aende o. fide: De Bap van S. Vincente is gelegen op de hooghte van 24. graden / ende soo ghy te lwaert van dese Bap af waert / soo sult ghy veel Eplan- den comen te sien / waer van een van dien tzeewuert upt steekt / twelcke zijn de beste kentecken die men van dese Bap heeft / al- daer wesende soo zyt ghy n. w. ende 3. o. met de mont van de Bap over een.

Wat 62. Capittel.

Om te seylen van C. Frio ofte den couwen hoeck af, naer de Rivier van Rio de Plata, ofte de Ri- vier van Zilver, met alle de gelegentheyt van dien.

Sit weten dat bande cabo frio tot de Rivier van Janero ofte Tamaribus zijn 18. mijlen / ende men loopt de Cufte o. ende w. ende is ghelegghen op 23. graden heeft dese kennisse ende teekenen / te weten/ heeft te landewaerts in sommige hooche ghe- berghen diemen heet d' Oghelen: maer de meestendeel van dien zijn nu ter tijt verwal- len / ende hetst aen de fide van w. 3. w. nae de Zee-cant toe / het sarfoen van een Mars van een Schip / ende in de mont bande Rivier zijn gelegen 4. Eplanden / waer van het een hoog ende ront is / twelcke een goet kenteer- ken is / als oock het hooft van Suplier / een heuvel also ghenaemt / ghelegghen binnen inde Haven / doch men en can dit van bukten af niet sien / men mach wel aen dese Cufte vzeelijken heen loopen sonder vzeesen / ende en hebt niet te schouten / van dat ghy voer oogghen siet: Van hier af naer san Vincente, looptmen de Cufte o. n. o. ende w. 3. w. en is in de cours 42. mijlen/ en heeft op alle dese wegh gants geen ondiepten noch dzooghten: maer hebt daer goede Haven voer alle win- den / te weten / 12. mijlen bande Rivier af / is ghelegghen een Eplant ghenaemt Ilha Grande ofte t' groote Eplant / twelcke seer goede Ha- vens heeft / soo wel vande fide van t' w. fide vanden als vande oost fide / ende heeft seer goet versch water/ en een groote Disscherpe / is een hoogh landt met veel geboomten / ende is te landewaerts in seer hoogh ende scherp pun- tigh / soo ghy daer begheert in te loopen / soo en hebt nieuwers voer te vzeesen / van dat ghy voer oogghen siet.

Van dit groot Eplandt af / tot het Eplandt van san Sebastiaen zijn 18. mijlen / ende tot het Eplant a Ilha dos Porcos, dat is t' Eplant bande Derckens zijn 14. mijle / t' Eplant van- de Derckens heeft een seer goede havē / maer is te seer binnen int landt: Van hier af tot het Eplant san sebastiaen zijn 4. mijlen/twel- ke een groot ende hoogh Eplandt is / met veel gheboomten / heeft goede incomsten / soo wel van d' een als van dander fide/ is gelegen n. o. ende 3. w. Van daer af naert landt toe / so heefmen de Reebe ontreit een half mijl daer van af: naert 3. w. toe / is ghelegen een ander langhwerpig Eplandt / ghenaemt a Ilha dos alcatrales, oft t' Eplandt vande Meer- wen: Dit Eplant heeft dicht by hem 3. Clip- pen ligghen / hebbende vande 3. fide een Eplandeken / twelcke een seer goede kente- ken is / want het landt is somtijds met mist ofte nebel overtogen en bedeckt / datment niet onderschepden noch kennen en can / ende sien- de dit Eplandeken / weetmen terstont waer datmen is.

Van dit Eplandt af tot san Vincente toe zijn twaelf mijlen/ twelcke eenen lichtveerdighen wegh is/ ende men heeft op dese contreye drie cleyn Eplanden ligghen / diemen noemt as Ilhas de boa sincanga: Van dese Eplanden af tot die Haven ghenaemt a Barta de Bertioga zijn 6. mijlen / het welcke een seer goede ende diepe haven is: Tusschen de hooghe E- planden ende dese Haven / is ghelegen een an- der rondt Eplandt / ghenaemt Monte de Tri- go, dat is: den bergh ofte den hoop van Car- me / twelcke een seer goet kentecken is voer de geen die inde Haven van Bertioga begeert te loopen.

Van dese Haven af tot die Haven genaemt Abarta d' Esteao da Costa, (dat is: de Haven van Steven da Costa,) heefmen 5. mijlen. Dit is

Streckin-
ge/cours/
heerrecht
neu/ende
hoogte van
de Rivier
Janero.

Gelegent-
heit van 4.
Eplanden
ende Rivier
van Janero.

Cours van
Janero
naert f.
Vincente.

Gelegent-
heit van
Ilha gran-
de.

Gebante
en beschry-
vinge van
selde.

Streckin-
ge van Il-
ha grande
tot Ilha
f. Sebastia-
an.

Gebante
van Ilha
de f. Seba-
stiaen.

Kente-
ken van Ilha
dos
Alcatrales.

Streckin-
ge van Il-
ha dos Al-
catrales
tot S. Vin-
cente.

Gelegent-
heit vande
Eplanden
de boa Si-
canga.

Kente-
ken om in
de Haven
van Berti-
oga te loo-
pen.

Beschry-
vinge van
de Haven
Barta d'
Esteao
da Costa.

Et is een seer goede haven voor groote schepen / heeft een seer goede Bap om te liggen / ende so ghy daer niet en begeert in te loopen / soo hebt ghy van buyten / te weten / dicht by't landt / een Eplandt ghenaeamt a Ilha de Moela, dat is : 't Eplandt vande Moela / alwaer ghy't moecht setten.

Dan dese Haven of naert supdtwesten toe / is ghelegghen een Eplandt ghenaeamt / a Ilha Queimada, dat is het verbrande Eplandt / twelck een black Eplandt is / zijnde altemael van steen / waer is daer langs by heen schoon : Van gelijcken soo heestmen int 3. 3. o. vande Haven af een Clippe liggen / die van belen niet bekent is sterck boven het water upt / is ghelegghen ter halver wegen van tusschen het Eplandt dos alcatrazes, ende Ilha Queimada : Van hier af tot het Eplandt ghenaeamt / canaveas, dat is vant Riet bosch gheseyt zijn drie mijlen / ende men loopt die Custe n. n. o. ende 3. 3. w. canavea is een Eplandt twelcke een goede Haven ende veel versck water heeft / is ghelegen op de hoogte van 25. en half graden / heeft vande supdt sijde 2. Audsighe Eplandekens / waer vant een wat langwerpigh rontachtigh is / recht teghens overt vooz : Eplandt is ghelegen de Rivier ghenaeamt Rio de canavea, alwaermen met clepne Schepen mach in loopen.

Dan canavea, tot het Eplandt a Ilha de Santa Catarina, zijn 48. mijlen / ende men loopt de Custe noorden ende supden / dit is een langhwerpigh Eplandt / mach hebben 8. mijlen in de lenghte / heeft seer veel geboomten / is ghelegen by de Custe / welcke streck noorden ende supden / heeft inde incomste ofte mont vande noozdt sijde / twee clepne Eplandekens / liggen / ende aende supdt sijde leyt een ander / gheheeten a Galle, dat is : de Galpe gheseydt / men en mach daer aende noozt sijde niet in comen dan met clepne Barken en Schuyten / raer vande supdt sijde heeft het een seer goede incomste voor groote schepen / heeft veel versck waters / als oock veel Fisch ende jacht : Dit Eplant leyt op 28. en half graden.

Dan hier af naer de Haven ghenaeamt O Porto de don Rodrigo zijn 5 mijlen / noch ander vijf mijlen voozder aen / is gelegen de Haven Dos Patos ghenaeamt / dat is vande Bansen gesept / ander La Lagunageheeten / dat is : 't Lach ofte Meer gheseydt : Dese Haven is allenlijcken voor Barken ende clepen jachteg die daer handelen.

Dan hier af tot de Rivier van Ryode Plata, en heestmen niet een haven daermen mach in loopen / ende de Custe streckt noozdt noozdoost / ende supdt supdtwest : Seplende van het voozsejde Eplandt Santa Catarina af / naer Rio de Plata toe / soo moecht ghy uwen cours zupen aen boen / tot op die hoogte van 34. en 2. derden deel graden / al dan sult ghy naert lant toe loopen / ende soo ghy comt te sien een landt / twelcke hem int schynsel vertoont gheijck als een Eplandt (ghenaeamt Los Castillos dat is de Castelen gesept) soo sult ghy langs de Custe hern loopen die u sal blijven int 3. w. ende supdtwest ten westen / ende oock int west supdtwesten / ende en wilt geen rekeninghe maken de Cabo van Santo Maria te sien / want het landt van dien is soo black / datmen daer geen repcken van een hoek af onderscheyden can / sult daer sommige Rissen sien / eventwel en doost daerom niet vreesen : want en hebt daer anders niet te schouwen / dan dat ghy voor ooghen siet / ende soo 't waer dat

ghy gheen landt en saeght daer nae toe loopen / ende looyt het loot upt / ende hant daer 10. 14. ofte 18. baden diepten / soo en vrees niet : want is altemael een grondt / en 3yt wel te loeggh. 1

Wesende in dese contreppe als boven gesept is / soo loopt soo lange tot dat ghy lant te degen int gesicht cright / ende sult comen te sien een Eplandt / genaemt a Ilha dos Loubos, dat is : het Eplandt vande Wolven : want men vint daer veel Wolven op / is een black Eplant / zijnde altemael van steen / heeft aen de supdt sijde een Eplandeken / ende aende sijde vant oosten een Risse : maer en hebt daer niervers af te vreesen / van van dat ghy voor ooghen siet : Dit Eplant is gelegen verchepden vant landt af 2. en half mijlen naer noozdtwesten : Van dit Eplandt vande Wolven af is ghelegen een clep black Eplandt / met een leeghe wilderness / liggende dicht by't landt twelcke een goede Haven heeft om te ankeren / so u erugge buyten van upen supdtwesten over quamen / soot gebiel dat ghy langs dit Eplant heen liept / aende sijde vant oost supdoosten / soo genaecht den hoek ofte punt vant vaste landt / welcke eenen blacken steenighen hoek is / tusschen desen hoek ende 't Eplandt leyt een djooghtre diemen terstont can hemmen aent water datter op vzecht / ende soo ghy daer vande noozdtwest sijde in quaemt / en hebt niet met allen te schouwen / van dat ghy siet / ende om te ankeren soo ghenaecht wel dicht by't Eplandt / men heeft daer versck water / ende veel grondt Fisch.

In dese contreppe wesende / sult op u goede wesen / want alhier soo begint het eerste hooget landt / ende van dit eerste hooget landt 8. ofte 10. mijlen af / is gelegen een djooghtre die seer quaet en periculous is / leyt ontrent 4. mijlen vant vaste landt af / ende heeft 2. mijlen inde lengde / men loopt tusschen die ende 't vaste lant heen / weest geabbertert / dat seplende van dit voozse. hooget lant af / sult uwen cours nemen van ander half tot op 2. mijlen naer de Custe / om oorsake vande voozse. djooghtren / ende van daer boven mettet loot inde hant / met goeder wacht ende opsielt / ende soo 't geen goet weer en waer om by nacht te seplen / soo ist beter 't ankeren om den dacht te verwachten / om u vaert te versekeren. 1

So waneer ghy nae u gissinge dese bancke oft djoogte voozse. 3yt / soo sult ghy comen te sien eenen berg diemen noemt O Monte de Santo Sereidio, twelcke is eenen ronden en hooget berg / soo datter in alle dese contreppe geen soo hooget en is / tusschen desen berg van Santo Sereidio, en de voozse. Bancke ofte djoogte is ghelegen een eplant genaemt a Ilha das Flores, dat is : 't Eplant vande blomen / alwaer ghy genoech sonder vrees mocht buyten om loopen.

So waneer dat ghy comt int soet of versck water / twelcke bloeyt tot 25. mijlen beneden de Rivier ghenamt Rio de Buenos aires, dat is : de Rivier vande goede lucht gesept / te weten / daer water wel en te beggen versck is / soo doet uwen cours west aen / soo sult ghy comen beneden Buenos aires / acht ofte 11. mijlen weeghs / twelcke de beste Navigatie is die men doen mach / abbertere u dat ghyt loodt altoos in de hant hebt / ende soo waneer dat ghy comt op de diepten van 3. ofte 4. baden / soont op van voozder aen te seplen soot by nacht waer / maer wesende by daegh / sult wel sien daer dat ghy heenen loopt / twelcke is moet weest int gesicht vant lant / so verre dat ghy de boomten

Deselichs
bant eplant
da Ilha de

Ghelegghen
by't van
Ilha de
maba ende
van een
Clippe.

Hoogte van
t Eplant Ca
naveas.

Plaets van
2. Eplante
kens ende
Rio de Ca
navea.

Gedante /
groote / gele
ghent heyt
van Ilha de
Santa Catari
na.

Hoogte
vant Epland
ken S.
Catarina.

Streckinge
van vooz
to de don
Rodrigo en
vande haven
dos Patos

Cours van
S. Catarina
naer Rio de
Plata.

Gedante
vant landt
van S. Maria.

Welshynginge
vande
Risse ende
diepten by
S. Catarina

Gedante
van Ilha
dos
Loubos

Gedante
heyt van
Ilha dos
Loubos

Plaets
vant black
Eplant
eigenlijck
van een
djooghtre

Werschoot
vande
een djoogte
Plaets en
de groot.
vande Saba
djooghtre

Gedante
van vooz
de S. Se
reidio.

Gedante
heyt van
Ilha dos
Flores.

Welshynginge
vande
beste cours
nae Rio de
Buenos
aires.

Werschoot
vande
beste cours
nae Rio de
Buenos
aires.

Gedaente
van Mar-
nos Aires.

de boomen daer beschepdelijcken op sien
moeght / so dat ghy uten hooghten 2. mijlen
vant landt afhout : want dooz by Buenos ai-
res niet loopen en meught / sonder de hupfen
van dien te sien. 't Meestendzel vant Landt
van Bnenos aires is een dick landt / makende
de gelijckenisse van een Dupn/welcke heeft 3.
mijlen inde lenghte / streckt aende water-cant
heen. Doo haest als ghy dit landt int gesicht
erijght / soo sult ghy recht op de hupfen aen
loopen / doch wat meer naer de supdt syde toe
houdende / alwaer de putte is daer de Sche-
pen ankeren ofte setten : maer soot gebeur-
den dat ghy begerden te loopen aende nooyt-
syde / soo sult ghy ouden cours nemen vant
Eplandt Las Flores ofte Santa Morodio af / on-
trent anderhalf mijl vant landt / loopende op
de diepten van 3. en half ende 4. vadem / tot
d' Eplanden van San Gabriel toe / welck zijn
3. clepne Eplanden / maet en hebben gheen
goede kreede / ende soot gewiel dat ghyt daer
setten / soo en daert aem landt niet / dan niet
voorsichtigheyt / overmits dat d' Inwoon-
ders van dien met de Spaengiaerden ende
Portugelsen ooxlogh hebben / alle de Rivier/
langhs : maer het beste van dese Navigatie
is vande supdt syde / van het versij water
tinewaerts aen/ etc.

Cours als
men aende
u. syde loo-
pen wil van
Buenos
Aires.

Beschry-
vinge van
d' Eplanden
van San
Gabriel.

Dat 63. Capittel.

De Navigatie ende Courfen om te seylen vant Ey-
landt La Gomera (een van d' Eylanden van Ca-
narien) nae de Antillas ofte voor Eylanden van
Spaensch Indien ende van daer af naer de Custe
vant vaste landt , te weten , naer Cartaghena,
Nombre de Dios, ende de Navigatie daer van af
nae de Havana ende 't canael van dien , ende soo
voorts daer de Vlaemsche Eylanden ende spaen-
gien toe, &c. Met alle de ghelegentheyt van
dien , naer apointement ende beschrijvinghe
vande spanische suer-luyden ende Piloten van
de selfde vaert.

Cours naer
t' Epland La
Deseada.

Eplende vant Eplandt La Gomera af/
naert Eplandt La Deseada ghenaemt/
(dat is 't begerde ofte verhoopte
Eplandt gheseyt / een van de vooz
Eplanden van Spaensch Indien) soo sult
ghy ouden cours doen (een etnael lang) zupden
aen / om upt de stilten te geraken : Van daer
af sult west zupdtwest aen loopen / tot op de
hooghte van 20. ofte 22. graden / alhier we-
sende / sult ouden wegh nemen west ende west
ten zupden aen / tot op de hooghte van 15. en
half graden / welcke is de hooghte van het
Eplandt La Deseada. Doo ghy (alhier we-
sende) weste winden crijght / soo loopt op den
boegh vant zupdtwesten / alle 'tgeene dat u
goet dunct / om weder op de 15. en half gra-
den te comen / loopende op de weerhael west
nooydtwest aen / om 'tselfde by een te voeghen
waermede de verbeteringhe binden sult van
nooyden en zupder / oost ende west / om dat
ghy dicht by het landt zijt / doende ouden cours
west ende west ten nooyden aen / om dieswille
dat het Compas een streck nooydtwesteert
ofte waecht / met welcke cours sult het Ep-
landt La Deseada gaen verkeimen : Dit Ep-
landt is ghelegghen oost ende west / ende ver-
toont hem van buypen t'aensien int schijfvel
als een Galepe met zyn Gouden ofte verhe-
melte van achteren op : Vande oost syde is
een leegh landt / makende satsoen van een
Boegh-lyet van een Galepe : Vande west

Hoogte van
t' Epland La
Deseada.

Wat wat
cours dat
men Epland
nae Deseada
verkeimen
sal.

Gedaente
van Epland
Deseada.

syde is een hoogh Landt / inde vertooninghe
als de achter tente ofte verhemelt van een
Galepe / aende supdt syde vertoont hemt/ge-
lijck een half Eplandt / makende tachterste
van dien satsoen van een hoef-ijfer.

Het Eplandt Marigalante genaemt / is een
leggh ende black Eplandt/ende streckt oost ende
west ende is vol geboomte / zijnde van de o.
syde alderhooghte / hebbende vande zupst sy-
de sommighe witte buypen / ende aende west
syde is ghelegen / te weten / een half mijl van
het Eplandt af / een swert schijnende Clipper
Dit Eplandt leyt op de hooghte van 15 gra-
den rupin.

Het Eplandt La Dominica is een groot Ep-
landt/ende streckt nooydtwest ende zupdoost
alsuient van buypen aencomen eerst siet/
soo vertoont het hem ghelijck als twee Ep-
landen / dooz oorsake van een groot open dat
het int midden heeft : maer alsinen daer dicht-
by is / soo sietmen eerst dat het altemaal een
is / is een Eplandt vol gheberghten/wesen-
de aende syde vant zupdoosten een leegh land/
hebbende eenen smallen ofte dunnen punt
lants met een heubel boven op / Vende syde
vant nooydtwesten is grof ende hoogh landt/
hebbende eenen Bergh die verschepden en op
zijn selven schijnt te staen / al hoewel dat sy
int effect niet alleen en staet / boven op dese
bergh staet een Kootse / welcke hem vertoont
ghelijck als een Klockhups buypen 't vooz-
syde grof ende dick landt / is ghelegen een
stuctse ofte Clippe / welcke van de dicke punt
af steect : Dit Eplandt leyt op de hooghte van
15. en half graden.

De Eplanden ghenaemt los Santos , ofte
Heplanden zijn 4. Eplanden die niet te hoogh
en zyn / liggen mette anderen in Triangula ofte
drie-hoekigh / tusschen dese Eplanden ende
t' Eplandt la Dominica loopt een goet Canael
dooz/om te passeren.

Deplende vant Eplandt la Dominica af/
naer den hoek van coquibocoa , (ghelegghen
aene vaste landt) sult ouden cours nemen w.
ende west ten zupden aen / tot dat ghy by de
punt zijt / ende soo ghy niet en saeght / soo
looptet zupdtwest aen naer toe / ofte zupden
aen / tot soo langhe dat ghy die int gesicht
erijght : Dese hoek ofte punt van coquibocoa
is van een leeg landt / stekende t' Zeewaert
in / ende binnen int Landt heeft een reggel
geberghten / diemen noemt de Olve bergen
de welcke tot by Venanzuela toe strecken/daer-
se op upt comen / welcke is aende Custe vant
vaste landt : Van dese punt af soo looptmen
de Custe tot de Cabo de la Vela ghenaemt / ende
men heeft tusschen dese twee voozsyde hoek-
ken 2. havens onderwoegh / waer van den ee-
nen ghenaemt is / Bahya Honda , dat is / de
diepe Wap / dese is ghelegen aende oost syde/
heeft van beyde syden Duynen daer de Zee
op aencomt / d' ander Haven ghelegghen
aende syde van het westen / heeft binnen in
een hoogh landt ofte gheberghte lighen/
welcke streckt nooyden ende zupen : In bey-
de dese Havens machmen met Schepen van
hondert baton groot in loopen/alle dese Custe
tot Cabo de la Vela is supder / schoon / ende
secker : Den hoek cabo de la Vela is vant
een hoogh landt / hebbende de ghelijckenisse
van een groot Dupckers / heeft ontrent een
half mijl daer van af een Clippe lighen/wel-
ke hem vertoont int schijfvel als een sepiet
schip / waerom desen hoek ghenaemt woort/
de La vela , dat is : vant sepi gheseydt : Dese
Clippe

Streckinge
hoogte ende
ghedaente
van Epland
Marigalan-
te.

Beschry-
vinge vant
Eplandt
La
Dominica.

Gedaente
vant (dese
Epland)

Gedaente
van den berg
int selfde Ep-
landt.

Gelegent-
heyt van
d' Eplanden
los
Santos.

Cours na
aene vaste
landt) Coqui-
bocoa.

Streckinge
van coqui-
bocoa.

Gelegent-
heyt van
Bahya
Honda.

Beschryf-
tinge van
een af-
der Haven

Gedaente
van Cabo de
la Vela.

Gelegent-
heyt van
een clippe.

Cours nae Cabo de la Aguja.

Gebaente van las sierritas de la Aguja.

Gelegent- heit vande Ribier de Palomina. Gebaente van C. de la Aguja.

Gelegent- heit van 3. swarte clip- pen.

Strekinge vande ruste van C. de S. Marta etc.

Beschrijvinge van de bank ge- de bairnen siet int ont- decken van cartagena.

hoe enbeop wat diepten bairnen de haven loo- pen mach.

courten nae Nombre de Dios.

Hooghte vanden hoec van carina.

Plaats van punta de la Aguja.

Gelegent- heit vande Ribier vanasco.

Clippe leyt nooztoost ende zuydwest met de selfde hoek ober een / men seyt dat men tus- schen dien ende tlant wel passeren mach / ende soo ghy schepdt bande boozsepden hoek af / om te seplen naerde Clippen ende hoek ghe- naemt / cabo de La aguja, dat is den hoek vande Paele gheseyt / soo sult ghy west zuyt west aenloopen / op welke cours ghy die sult comente sien / zyn vier Clippen / die heyt sa- men vertoonen int schynsel als een hoef-hser / ende 't landt datter teghens ober leyt is een hoogh landt / wesende binnen te landwaerts in noch hoogher / 't welke woert ghenaemt Las sierras Navadas, dat is : de besneerde ghe- berchten gheseyt / als u dese gheberchten int zuyden van u af blyven / soo zyt ghy met de 4. Clippe recht over een.

Comende by 't beginsel van dese sierras nava- das, ofte besneerde gheberchten (ghepasseert wesende de Ribier de Palomina ghenaemt ge- legghen byde laetste Clippe /) so sult ghy de ca- bo de La aguja comente sien: Dese Cabo is van een stepl afgebocht lant aende Zee-cant: maer en is niet te hoogh / heeft boven op een dal / 't welke hem vertoont gelijk een Sabel van een Peert / heeft noch daer van buyten af / (dicht by) drie swart schynende Clippen lig- ghen / daer 't water by naest over heen spoelt / syn ghelegghen met de boozsepde Caep nooz- den ende zuyden / de selfde Cabo is kael ende swart schynende inde vertoornighe.

Alle dese ruste streckt by naer oost ende west vande cabo de santo Marta afbooztaen / en heeft men anders niet te doen dan langhs de ruste heen te loopen / doch altoos op u hoede wesende / booz de buyen ende stozmen die u al- temet (comende van ober 't lant /) schielij- ken overballeen : Int onderken vant lant van Cartagena, sult comente sien twee Clippen / welke ligghen by de Haven van Cartagena, sult byde eerste Clippe heen loopen / te weten tusschen dien ende 't lant booz altoos met het loodt inde handt / ende sult onder de 10. badem naer 't lant toe niet loopen / sult daer altoos witte sant gront vinden/ende comende op 15. ofte 16. badem / wesende modder-gront / soo loeft het terfont aen naert zuytoost ende zuyt toe/loopende alsoo na binnen toe:want sulhet gat booz u open sien.

Seplende van cartagena naer Nombre de Dios, dat is : den naem Gods gheseyt / met de winden Brylas dat syn / Winden die vande ooster ende noozder cant wapen / die men int generael Brylas noemt / soo sult ghy uwen cours doen west aen u een wepnich houdende naert west ten supden / tot dat ghy comt op de hooghte van de 9. en half graden / op welke hooghte is ghelegghen den hoek van Kancina ghenaemt / 't welke zyn seben Eplanden/waer van de vyf oost en west strecken/ende dander twee noozboost ende zuytwest.

Wat boozby dese Eplanden wesende / sult ghy comen te sien een leeghe punt lants / Zee- waert in steken/ghenaemt Apona de Lanbras, is ghelegghen aent vaste landt/ende w. waert daer van af / heeft eenen berg die wat hoog- her als de punt is / ende cont het ghenegh onderschepden / dit is te weten / so wanneer ghy daer vanter Zee waert naer toe comt / en dat de punt zuytwest van u af leyt/hebbende den boozsepden berch int zuytoost van hem af / leegh lant liggen / ende wat meer w. waerder aen begint het landt weder hoogh op te stre- ken / 't welke alsoo comt te volcpen aende Ribier van Francisco : Ende mondt van dese

Ribier / te weten / 't Zee waert daer van af / is ghelegghen een Steen-Clippe : Van dese Ri- bier af tot Nombre de Dios, heeft men ober al een black ende root-schynent lant / en dat tot den heubel de Niquea (ghenaemt toe/welcke is ghelegghen ontrent een myl weeghs van Nom- bre de Dios af : Sult van gelijken comen te sien de Edificien oft Cimmeragien van ca- pyra, Soo men u bzaechden dat soo wanneer u dese Edificien noozbooste van u af ligghen / waert dat ghy dan zyt / soo antwoort / aende Custe vant noozboost ende zuytwest beneden Nombre de Dios.

Seplende van Nombre de Dios naer cartagena toe / soo sult ghy uwen cours doen o. n. o. aen / tot den hoek toe: Van daer af sult o. aen loopen / waermede sult conen verkenmen de Eplanden van san brenard: geraemt / wel- ke syn leegh doch berchattighe Eplanden / met seer schoone gront daer by : So 't waer dat ghy daer met een fregatte by waert / soo noecht ghy wel tusschen dien ende 't lant booz loopen : Wyf ofte ses mylen boozder aen/sult comen te sien / d' Eplanden brava ghenaemt / 't welke zyn vier clepne Eplanden / waer van het uytstic 't grootste van allen is / zyn altesa- men van een leegh ende kael landt / hebbende daer by schoone en supper gront / ende moer- ter met een fregatte binnen booz loopen : inder met een Schip so en loopt onder de 6. badem niet / Van daer af sult int oost zuytboost comen te sien / de Galepe van cartagena met de merckteeken/boven verhaelt / ende op den boech vant oost ende oost noozboost sult comen te sien 't landt van cariscos, het welke een hoogh ende berghachtigh landt is / sult van daer af langhs de Custe heen loopen / tot dat u de Haven begint te openen / soo moegt ghy daer als dan in loopen / u altoos wachtende vande boozchten van carijs, loopende by de ooster punt heen : Soo u de nacht alhier we- sende) quacm 't overballeen / soo moeght ghy 't tusschen carijs ende baru, setten / op de secker- ste plaats die ghy naer u goet-dancken vindt / om u te beschuuten vande winden brylas, met het hooghe lant van Carijs, ende soo ghy uyt de Haven van Nombre de Dios loopt / sult al laberende uyt seplen / tot dat ghy de Edificien ofte Cimmeragien boozby zyt / ende op se- plende sult uwen wech nemen na dat u de win- den voegghen.

Seplende van Cartagena af naer het Epland van Havana toe / sult uwen cour doen n. w. aen / tot op de hooghte van 13. en half graden: Als ghy op de hooghte vande 13. graden comt / soo sult ghy u laten byden 3. 3. o. ende 3. aen / ghelegh alst een ghezyck is / tot dat ghy de hooghte ghepasseert zyt / te weten / tot dat ghy daer uyt comt / oft op de diepten van dien/ende als ghy comt op de grondt vande serrana, so sult ghy aen loepen soo veel als ghy moeght / ende soot mogelich waer noozden aen/want sult daer te eerder booz comen. Vanden hoek Cabo de Camaron af / tot de Cabo de Roncadar, met de Zee-strandt die van heen tot dander streckt / als oock vande serrana, ende serranilla, (dat zyn Eplanden ende Clippen alsoo ghe- naemt) soo heeft men (te weten / aende west zijde van alle dese boozchten /) wit grof sant met Disch-aes op de grondt / ende de minste diepten diemen alhier sal vinden / sal wesen van 15. badem / zijnde ober al van een schoone ende seker grondt : Sult aldus op dese diep- ten heen loopen / tot dat ghy daer oyt zijds / daer over comende sult terfont beginnen te multipliceren

Gebaente van een heil bel die men sicut. noemt.

Daer dat men is af- me n. o. van de huyt van capra is.

Cours van Nombre de Dios na Cartagena. Gebaente van de Eplanden tot S. Bernabes.

Plaats van de eplande de Zabala.

Gebaente vande epland de Zabala.

Op wat diepten daer men tusschen de Eplanden loopen mach.

Gebaente vant landt van cariscos.

Plaats waer men by nacht setten sal hoe datter uyt de habel van s. m. b. de Dios seplen sal.

cours vande Cartagena naer epland van Havana.

Beschrijvinge vanden gront van den hoec. de camaron toe de C. de Roncadar.

Op wat
hoogte de
Serrana
de Serranilla
liggen.

Cours van
Roncador
na Cabo de
S. Anton.

Gedaente
van Cabo de
corrientes.

hoogte ende
gedaente
van Cabo de
Anton.

Hoogte
van plant
rapina
grande.

namen van
wouden die
aan de west-
er/3upder-
ooster/ende
noorder-
kant
waeren.

Plaets van
ten Sandt
plaet.

Gedaente
van los
ganos.

Plaets van
de Rio de
Porcas.
Wegelycks
waer de ca-
banas begin-
nen.

Gedaente
van Sant
van de ca-
banas tot
het belt van
Matia.

Plaets van
Matia.

Cours om
binnen de
wouden te
loopen.

multiplieren / tot op de diepten van 50 ba-
dem ende meer : Die Serrana is ghelegen op
24. en half graden : ende de Serranilla op 16.
graden. Soo't gheviel dat ghy de Serranilla
quaemt te sien aende west syde / soo weet dat
van die syde den leegh sandig Eplant is strec-
kende n. w. ende 3. o. Sepende van Serranilla
ofte van Cabo de Roncador af/ naer de Cabo
de Sant Anton (gheleggen aen het Epland
Cuba, toe / sult uwen cours doen n. w. ende
n. w. ten n. aen / met welcke cours sult comen
verkermen de voorgesepde Cabo ofte Cabo de
corrientes, (dat is: van de stroomen) / welcke
een gheclooven hoeck is naer de Zee-cant toe/
zijnde van een leegh landt / hebbende boven
op sommighe Bosschen van Palm-boomen:
Dan daer af naer de Cabo de Sant anaoon toe/
soo begint het landt leeghet te wesen / ende de
Custe streckt daer noozdt west ende supdtoost
De Cabo de Sant Anton is eenen leegghen sandi-
ghen hoeck / hebbende boven op twee ofte drie
heubellen / ende is ghelegen op de hoogte
van twee en twintich graden / sootghebeur-
den dat ghy by geballen (op dese cours) quam
te sien t' Eplant ghenaemt/ cayma grande, (dat
is het : groot cayma gheseyt / (soo weet dat
het leyt op neghen thien graden / ende is van
een leegh landt volgeboomen / streckende
oost ende west / heeft aen de zuyt-zijde som-
mige stranden van wit sant. Sepende van
de Caep van Sant Anton af / met de winde
vendaval (dat zijn de winden die van de we-
ster ende supder cant af waeren / diemen int
generael Vendavales noemt / ghelijck als die
van de ooster en noorder cant Brylas ghenaemt
worden) / naer de Havana toe / soo sult ghy
nooztoost aen loopende / om te schoutwen de
doochhten die van desen hoeck af stercken/
welck strecken tot by het beginsel van ghe-
berchten / diemen heet los Organos (dat is:
d' Oghelen gheseyt) als ghy dese doochhten
gheschout hebt / sult uwen cours langhs de
Custe naer loopen : want en hebt daer nieu-
wers af te vresen / dan van dat ghy vooz o-
ghen siet.

d' Oghelen van sommige hooge geberch-
ten / die veel openen ende scheursels maeken/
waer van die van de zuyt-zijde van Eplant
ghenaemt worden / de hoogte van Guanico /
Dese Oghelen ofte gheberchten strecken tot
de Ribier ghenaemt Reo de Porcas, (dat is de
Ribier van de Zeughen ofte Derckens ghe-
seyt : Dan daer so beginnen de gheberchten/
de cabanas ghenaemt / welcke hoogh ende dub-
bel sijn / hebbende op het opperste een pleyn
ofte plat landt al hier heeft men een Haven die
men noemt / El puerto de cabanas, dat is : de
Haven van cabanas, Dan dese hooghten af
oostwaert aen soo heeft men (tot het Belt van
Mariam toe /) een leegh black landt van ghe-
boomen / alwaermen een ander Haven heeft:
Dan daer af tot de Havana toe / so ist altemael
een leegh Landbouw sonder eenighe hooch-
ten / uytghesondert een heubel/ ghelegen recht
teghens de Havana ober / welck een gheclooven
bergh is / hebbende boven op een spitsigen top
diemend' Araliya heet / dat is: een Guarda ghe-
seyt / ende wesenende noozden en zuyden met de
Haven / sult binnen int lant coome te sien twee
geberchten / die hen vertoonen int schijnsel als
twee Leten van Mannen / ende om daer
binnen in te loopen / soo moet men sijnen cours
by den heubel heen doen.

Soo ghy quaemt te schepden van de vooz-
sepede hoeck ofte Cabo / met de winden Brylas

soo sult ghy uwen cours nemen naer de Clip-
pen ghenaemt Tartuga, (dat is : de Schilt-
padden gheseyt) / waer dat u de winden voe-
ghen : ende sult besien wat diepten dat ghy
daer vint / want soo ghy daer vint de diepten
van 40. badem / soo zijt ghy daer aende zuyt-
zijde van af : ende bindende 40. badem / soo is-
men daer oost ende west met ober een / wesen-
de op eenige van dese diepten / sult uwen cours
doen zuyt zuytwest aen / tot dat ghy t' landt
comt te sien / t' welcke ghy sult gaen verken-
nen aent Belt ofte Haven van dien / te weten/
so ghy quaemt te sien een lant dat wat hoch-
achtich is / hebbende sommighe hooghten en
leeghten / dat hen vertoont gelijck als de vin-
gheren van de handen / so is het t' lant de xaru-
go ghenaemt / Sult van daer af nae de Havana
toe loopen / doende uwen cours langhs de cus-
te heen.

Sepende upt de Havana nae de Martyres
toe sult uwen cours doen noozdtoost aen / op
welcke cours sult den hoeck comen te sien/
welcke sijn drie leeghe Eplande / waer van
middelste t' grootste is / ende t' buptenste is de
Custe van oosten / ende t' binnenste de Custe
van nooztoosten ende zuytwesten : Dan daer
af n. oostwaert aen de Cabo de Can verales
toe / (dat is : den hoeck van Riet-bosch /) soo
streckt de Custe noozden ende zuyden / ende
naer t' nooztoosten en sult gants gheen landt
sien / ende wesenende op de 25. graden / soo zijt
ghy inde mondt van Canmael : Nu om daer
dooz te loopen / so sult ghy uwen cours nemen
n. o. aen / ende soo ghy de Cabo de Canavergles,
ofte van Riet-bosch niet en saecht / wesenende
op de 28. en half graden / soo zijt ghy bupten
t' Canmael uptwaerts aen.

Sepende upt de Havana (met de winden
brylas) naer t' Canael / so sult ghy uptwaerts
aen loopen tot den middach toe : ende des na
middaechs sult het op den boech naert landt
toe houden / om tegghens den avont byt landt
te wesen / en te genuten de winden Terreinhas,
(dat sijn winden die des nachts van ober t'
lant af waeren /) loopende op deser boeghen
langhs de Custe heen / tot dat ghy comt nooz-
den en zuyden met den heubel El Pan de Matan-
cas ghenaemt / dat is : t' Broot van Matancas
geseyt / wesenende noozden ende supden met het
seld' Broot / soo sult noozdtoost aen loopen/
soo u de wint plaets gheeft / so niet / sult loo-
pen op den boech van naer de Custe van Flo-
rida toe / daer u de wint hebben wil / u besse
doende / om op desen boech / sootweernich als
ghy machicht / achterwaerts te depfen / want de
stroomen loopen seer gheweldich na dit landt
toe / ende soo wanneer dat het tijdt dunckt / soo
sult het op den anderen boech wenden / daer u
de wint plaets geeft / tot dat ghyt landt int ge-
sicht cricht / als ghy daer comt te sie so sult het
wenden / daer op dese manier dooz loopende/
ende comende op de 28. en half graden soo zijt
ghy bupten t' Canael : Obvertere u dat ghy
de streken die ghy int laberen naert landt van
Floridaboet coyt maecht / ende die nae de Cu-
ste van Mynarie langhs : want de stroomen drij-
ven u nae t' landt van Florida toe. De ghe-
berchten van chupiona, comen by t' Broot
van Matancas upt / sijn sommighen (doch niet
te hooghe) ende effen berghen / plat boven op/
hebbende etlijcke wijschijnende heubelen. Het
Broot van Matancas ghenaemt / is een hoo-
ghen heubel / plat boven op / streckende noozd-
oost ende zuytwest / heeft van beyde zijden soo
vant n. o. als van zuytwesten / twee leeghe
hoecken/

Houtephe-
nen aende
diepten als
men is. ende
o. van de
tugas is.

Gedaente
van lant de
porcas.

Cours van
Havana
na de
martyres.

Streckinghe
van ber-
schepde
sint.

Op wat
hoogte van
men in de
mondt van
Canmael.

Hoogte van
Rietbosch.

Beschijning
de van ber-
schepden
coursen.

Op wat
hoogte dat
men is / als
men bupten
Canmael is.

Gedaente
van ghy
ber-ij van
chupiona.

Gedaente
van Broot
van Matancas
cay.

desgelijcke
van ronden
berghen.

Plaets en
de gelegen-
heyt van
de lant
van ma-
tancas.

Cours om
in de haven
van Ma-
tancas te
loopen.

Met wat
cours dat
men aende
3. sijde van
de ruypen
Bermuda
loopen
mach.

Ghebaente
van Ep-
lant Pa-
jael.
Cours van
Fajel naer
Tercera.
gebaente
van ep-
lant de
3. Ho-
ghe.

gebaente
van Ep-
lant van
S. Ma-
riel.

hooghe
van ep-
lant van
S. Michael.

hoerken / (te weten / leger als selfde Woot /)
welcke hem verthoonen int schijnsel / ghelijck
als hoofden van Schilt-padden : Bande sij-
de vant n. o. soo streckt het Lant leegh heen/
ende naert n. daer vanaef / so maecht het lant
eenen smallen punt : achter dese punt is ghe-
legghen de Haven van Matancas , om alhier in
te loopen so moet ghy u stellen n.o. ende 3. w.
met het selfde Woot over een / soos sal de Ha-
ven 3. van u afligghen / sult daer also 3. aen
naer toe loopen / is eenen grooten Bay / ende
men heeft daer geen Reede / dan wel dicht byt
Lant : Int uploopen (latenbe t'Woot aent
3.) sult uwen cours n. o. aen doen / naer buy-
ten toe.

Buypen t'Canael wesenbe (sijnde inden tijt
vanden winter /) sult oost aenloopen / waer-
mede o. ten n. behouden sult / door het wa-
ken ofte declineren van het Compas / met
welcke cours sult comen te passeren aende
zuypde / van v' Eplanden ende Clippen de
Bermuda ghebaent / sult dese cours aldus be-
houden / tot dat ghy zijt op de hooghte vant
Epland Fayael. (een bande blaemsche Epland-
den /) het welcke een groot Eplandt is / strec-
kende n. w. ende 3. o. hebbende aen de 3. o.
zijde een groflant / sijde aende 3. yde vant n.
o. leegher. Om van daer af te loopen naert
Epland Tercera, sult uwen cours nemen buy-
ten t'Ep'ant van san Iorgie om / o. ende o. ten
n. aen het Eplandt san Iorgie is een hoogh
lant / streckende o. ende w. als oock Tercera
van ghelijcken / 'welcke heeft aende 3. yde
enen ghecloven bergh / genaemt O brasijl, ende
een weynich naert o. daer van af heeft het drie
Clippen ligghen. Het Eplandt san Michael is
een groot ende hoogh Epland / streckende o.
ende w. wesenbe bande w. zijde het leeghte/
ende bande o. sijde het hooghte / heeft van ge-
lijcken eenen gekloven bergh / gelegen aen het
eynt / te weten / aende o. zijde : Dit Eplandt
lept op de hooghte van 38. graden.

Dat 64. Capittel.

De coursen ende rechte Kenteycken van het Ey-
lant la Deseada af, tot het lant ende cufte van
Cartagena, Nombre de Dios, nieu spaengien,
ende vant canael van Havana, &c.

Do ghy begert te seplen doort Ca-
nael / (welcke loopt tusschen het Ep-
landt la Antigua ende la Deseada,) om
naer de cufte toe te loopen / so sult ghy
uwen Cours w. aen doen / tot het Eplandt van
Moncerrate toe / loopende langhs t'Eplandt
van Guadalupe heen / t'welcke een ghecloven
Eplandt is over midden dooz / ende is bande
w. zijde hoogher als bande o. zijde. Het Ep-
landt La Auigna, (dat is 'roude Eplandt ghe-
sepd /) sult ghy binden aende n. zijde van
Guadalupe af / streckende inde lenghte o. ende
w. heeft gheberghen die hen van buypen af
wesenbe / vertoonen ghelijck of het Eplande-
kens waren : is ghelegen op de hooghte van
sestien en een vierendeel graden.

Die kenteycken van het Eplandt Mon-
cerrate, zijn dese / is ront ende hoogh ghelijck
alst Eplandt la Gomera, van de Canarjen
heeft sommighe berghen met etlijke paden/
ghelijck als water Beeken : Seplende van
dit Eplandt Moncerrate af / sult w. n. w. aen
loopen waermede sult coomen te kennen het
Eplandt Santa Cruz; maer en sult daer niet te
dicht by comen : want is daer onsupber en

de vupl / streckt o. ende w. is bergachtich :
maer niet te hoogh / sijnde bande west sijde
hoogher als bande o. sijde / heeft int mid-
den een scheursel oft scheptel / ende aende
o. sijde is een Reede daermen ankeren mach :
want heeft daer schoone zandt grondt. Om
van Santa Cruz af te seplen naer het Eplandt
van Puerto Riquo, dat is t'Eplandt bande
Rijcke Haven / te weten aende 3. sijde / sult
w. n. w. aen loopen / waermede dat sult co-
men verkenmen aen het ghebergh / ghe-
naemt Serra de Loquillo, ende sult van daer af
naer de cabo Roxo toe / west ende w. ten n.
aen loopen / doende uwen cours langhs
t'Lant heen / tot dat ghy by de boozs. Cabo
zijt / welcke is het upterste vant selfde Ep-
landt.

Dese hoek ghebaent cabo Roxo, dat
is / den roffen oft rootachtighen hoek ghe-
sepd / is van een smael ende leegh lant / heb-
bende aende Zee-kant sommighe root-schij-
nende Duynen / ende aende sijde vant n. w.
sietmen de gheberghen / diemen noemt Las
sierras de san German, welcke seer hoogh zijn :
doch so hoogh niet als die van Loduillo : Van
dese hoek cabo Roxo af / sult uwen cours
doen w. ende w. ten n. aen / waermede sult
comen te verkenmen t'Eplandt ghebaent / de
La Mona, dat is : vanden Kep ghesepd / sult
daer bande 3. sijde boozs. loopen : t'Eplandt
la Mona is van een leegh lant / streckt oost
ende west / wesenbe aende Zee-kant van een
stepl afghebecht lant / heeft aende n. sijde een
Clippe ofte Eplandeken / ghebaent Monica,
ofte t'Hecken tusschen t'welcke ende het
Eplandt men wel passeren mach : Aende west
zijde van Mona, heestmen de Reede van een
schoon ende goede gront / hebbende van ghe-
lijcken noch en ander Reede / by de punt van
het zuypwesten.

Vant Eplandt de La Mona af / tot het Ep-
landt de La schona toe / sult uwen cours doen
wesenbe by daegh / 3. w. aen / ende zijnde in
der nacht w. ende w. ten 3. aen. Sult alhier
gheadvverteert wesen / dat den hoek cabo del
Engano ghebaent / dat is : van bedroghe / al
even eens is als den hoek vant sahona, heb-
bende eenen gecloven heubel op het opperste
vant Eplandt / staende tusschen t'leechste lant
dat aende Zee-kant wpt comt. Tusschen cabo
del egano ende die sahona, is ghelegen een cleyn
Eplandeken / ghebaent de cleyne santo caraly-
na, de reden waerom / dat men alhier w. ten
3. aen loopt / is daerom dat de stroomen naer
den Inwijcken toe trecken.

De tepchenen van t'Eplandt sahona, zijn
dese / te weten / is een leegh Eplandt vol van
gheboomten / soo datmen van buypen af co-
mende de boomen eer in t' ghesicht heeft
alst Eplandt / ende streckt oost n. o. ende w.
3. w. heeft aende zuypzijde etlijke Rissen / die
tot een half mijl t'Zeewaert in stecken. Soo
ghy by ghevalle in dese contreye quaemt
van buypen Zee af / ende dat ghy int ghe-
sicht creeght van boden overt Eplandt heen/
etlijke gheberghen / soo weet dat het sijn
de gheberghen van Niquea, welcke ghy oock
sult comen te sien / tusschen groot lant ca-
talya, ende La sahona dooz : Dit Eplandt
sahona heeft aende west sijde een Reede / van
acht ende thien badem diepten. Om te se-
len van sahona af naer santo Domingos toe/
wesenbe drie mijlen van sahona t'Zeewaert/
sult uwen cours nemen nooydt w. ende
nooydtwest ten westen aen : Van hier af tot
santq

Warr
schoutwits
ge booz.
Epland
van S.
Cruz.
Ghebaent
vant Ep-
lant S.
Cruz.
Cours van
S. Cruz/
naer Puerto
Riquo.

Ghebaente
van C. roys

desgelijcke
van Las
sierras de
S. Ger-
man.

Met wat
cours dat
men ep-
lant de la
mona be-
kenen sal.
Ghebaente
vant Ep-
lant Mona
ende Mo-
nica.

Cours van
de la
Mona
naert Ep-
landt Sa-
hona.
Ghebaente
van Cabo
del En-
gano.

Gelegent
heyt vant
Eplandt ge-
naemt de
cleyne Ca-
talya.
Eplandeken
ende ge-
baente vant
het Eplandt
sahona.

Plaets van
sommighe
Rissen.
Plaets
waermen
gherichte
van Jhi-
quiaslet.

desgelijcke
van een
Reede van
8 en 10. bad-
em diepten
ten Cours
van sahona
nae S. Do-
mingo.

Santo Domingas toe / isf altemael een leegh landt / zijnde aen de Zee-cant van een afge- bicht lant / ende is het gene dat aldaer uper- ste vande Custe van oost ende west af steekt.

De tepcken van Santo Domingo zijn de- se / te weten / so wanneer datmen is n. w. ende 3. o. met de oude wijnen ober een / so ismen n. en 3. met de Rivier van Santo Domingo sult co- mente sien boben ober de voospeyde Rivier twee hubelen / die hen vertoonen int schijnsel / gelijk als Ceten van vrouwen borsten / als u dese heubel blijven int n. ende n. ten w. / so sijt ghy te loefwaert vande Rivier / in boe- gen dat ghy aen dese heubel ofte Ceten sult moghen weten / of ghy daer boozbp of te loef- waert zijt: Wende ooster punt vande Incom- ste vande Rivier / staet een Cozentgen / wel- ke dient booz een garde ofte Waech / booz de Schepen die van bukten af comen: Van dese voospeyde punt steekt een verbozghen Clip- pe af / waer van u sult wachten / ende mocht also naer binnen toelopen: maer en genaecht niet te seer Al Maradero, (dat is: de plaets daer men de Beesten doot: want is daer on- diep: Wefende binnen de voos 3. verbozghen Clippe soo heestmen daer 4. vadem diepten / sult alsoo uwen cours doen naer de santstrant ghelegen aende oost zijde / toe) u wachtende vande Clippen vande fortresse: Comende van de fortresse binnewaerts aen / soo moecht ghy u anckers laten vallen / te weten / recht te- ghens ober de hupsinghe van den Wdmirael / te midde- weeghen vande Rivier / al waer de beste segg- plaets ende Reede is.

Van Santo Domingo af / wefende 4. mijlen t Zee waert / sult uwen cours nemen 3. w. ende 3. w. ten w. aen / tot dat ghy comt n. en- de 3. met het lant van Niquao ober een Om nu van hier af te loopen naer de Haven van O- quoa toe / so en wilt de Kuste niet verlaten: maer sult daerbicht by heen loopen varende met alle de seplen op die ghy voeren mencht / tot dat ghy de Rivier ghepasseert zijt: want soo ghy daer van af raecten sonder de Pal- ma een Bancke alsoo ghenaemt / daer het de Schepen setten / te nemen / soo en mencht ghy het niet ankeren: Ende Rivier wefende sult wel booz u sien / dat als ghy't set / u wel vast te binden en te vertuyen / met een anker te landwaerts / ende een van ter Zee waert / soo sijt ghy ghensech verskeret.

Seplende van dese Haven ende Bay van Ogoa af / sepl daer 3. aen naer bukten toe loo- pen / tot dat ghy de punt om ende 3. mijlen t Zee waert aen sijt / soo sult ghy als dan u- wen cours doen 3. w. ende 3. w. ten 3. aen / waermede sult comen verhemmen een Eplandt de la Beata ghenaemt / (dat is: vande Godtsa- lighe ghesep /) t welcke is een leegh E- plandt / streckende oost ende west: twee mijlen westwaerder aen van dese Beata af / leydten Eplandeken ofte Clippe / ghenaemt Altobel- lo, (het welcke hem inder nacht int schijnsel verthoont gheleijc een Schip: Als ghy de Beata ende Altobello boozbp zijt / soo sult ghy west ende west ten mooghen aenloopen / nae den hoeck Cabo de Tubaron toe / (dat is: van de Hare ghesep: In desen Inwijck blijven u 3. ofte 4. Eplandeken ofte Rodtsen / die men noemt los Frayles, dat is: de Monicken: Men eemmen by de Cabo de Tubaron comt / soo heestmen eenen Inwijck / inde welcke is gheleghen een Eplandeken / Yabaque ghe- heeten / welcke heeft noch meer andere Clip- pen ende Riffen om hem ligghen / sijnde van

een buyle grondt / boben ober dit Eplandeken heen / siemen etlijcke gheberchten / die ghe- naemt sijn / las Sierras de dona Maria, anders las Sierras de Sabana ghesepdt: Als ghy met de lenghte van Ibaque ober een zijt / soo sult ghy w. n. w. aenloopen: De cabo de Tubaron is van eenen swert-schijnende heubel / zijnde aen de Zee-cant afgecloven / hebbende boben op sommige witte plaetsen gheleijc als water-Weecken / binnen dese hoeck ofte Cabo / is gheleghen een Rivier van versch water / alwaermen Kefel-steenen booz Bal- last vint / gheleijc als inde Rivier van Ma- nijska: Van hier af naer den hoeck cabo de crus toe / sult uwen cours nemen n. w. aen / tot dat ghy booz bp 't Eplandt van Napassa sijt / daer aende n. zijde boozbp loopende / en- de soo u by ghevalle de stroomen quamen te drijben aende zupd zijde soo sult daer op ver- bacht wesen / (dat soo ghy in een groot Schip waert /) u te houden een goet stuck weeghs naer het n. w. daer van af / om te schou- wen de droochten / die vande punt (a pun- ta de Morante,) af stecken / ende strecken tusschen dese punt ende Nabassa, ende men heef daer op sommige plaetsen ober de vier vadem diepten / ende aende epden van dien machmen loopen van op de 15. tot 20. va- dem toe.

Nabassa is een rondt ende leegh Eplandt zijnde ober al blaek ende effen van de Zee- cant / van een afgeheicht landt / loopende aende n. zijde boozbp dit Eplandt heen / sult uwen cours doen n. w. ende n. w. ten w. aen. Soo ghy begheert te loopende langhs de cabo de crus heen / soo weet dat hereenen upste- kenden hoeck is / die hem vertoont als men daer upter Zee op aen comt / gheleijc of sp boben op vol gheboomten stont: maer is te lande waert in: Men de oost zijde van desen hoeck / is gheleghen de Haven van cabo de crus.

Om nu te loopen naert Eplandt de Pinos ghenaemt / soo sult ghy w. n. w. aen loopen / waermede tselfde Epland sult comen te ver- kennen: Dit Eplandt de Pinos is van een leegh lant vol gheboomten / soo datmen (van bukten upter Zee af comende /) de boomten eer- alst Eplant comt te sien / streck oost ende west / heeft te midde weeghen drie hubels staen / waer van de middelste de grootste is.

Van dit Epland de Pinos af / naer de cabo de corrientes toe: Sult w. n. w. aen loopen / met welcke cours ghy die sult comen te sien / desen hoeck is aende Zee-cant van een afge- bicht landt / hebbende boben op sommige ge- boomte van Palmboomen staen / ende aende west zijde heeft het een sant strant / alwaer een Reede is om te moghen ligghen: boben op dese cabo de corrientes, staet enen top / die boben alle andere hoecken upsteekt: Als ghy al hier naer binnen toe loopt / soo sult ghy int lant recht booz u upt comen te sien / een Lack van versch water / alwaer ghy u noodich we- sende / naer uwen wille boozsien moogt. Om van hier af te seplen naer de cabo de Sant An- ton toe / (wefende twee ofte drie mijlen te Zee waert) sult w. n. w. aen loopen: Want Eplandt de pinos af / naer Cabo de Sant An- ton toe / heestmen twee groote Inwijck / te weten / den eenen gheleghen vande Eplandt de Pinos af / naer de Cabo de corrientes toe: ende d'ander van de Cabo de corrientes af / tot de Cabo de Sant Anton toe: Mer datmen comt by den hoeck cabo de corrientes, soo heestmen een punt

Reupen-
ken ende
gebaeten
van S. Do-
mingo.

Cepcken
alsmen te
loefwaert
vande Rie-
vier van S.
domingo
is.

Gelegent-
heyt van
een Co-
zentgen.
Wefelijck
van een
verbozghen
clippe.
Daer
schoutwin-
ge booz Al
Marade-
ro.

Wefelijck
booz de
clippen
vande for-
tresse.

Beschrij-
vinge van
Coorsen
van S.
Domingo
na de Re-
biere ende
Bapvan
Oquoa.

Cours om
het Epland
de la Beata
te verhem-
men.

Ghebaente
vande Beata
ende Altobello.

Cours na
de Cabo
de Tubaron

Plaets en-
de ghe-
gehept
van los
Frayles.

Gelegent-
heyt van
een Inwijck
by E-
pland pa-
baque.

Ghebaente
vande Cabo
de Tubaron.

Plaets van
een Rivier
van versch
water.

Cours na
de
Cruz.

Cours om
te schou-
wen de
droochten
van N.
Morante
diepten by
Nabassa de
Morante.

Ghebaente
vande E-
pland de
Nabassa.

Ghebaente
vande E-
pland de
Cruz.

Wefelijck
vande ha-
ven vande
S. Cruz.

Ghebaente
vande E-
pland de
Pinos.

Cours van
Epland de
Pinos na
de Cabo
de Co-
rientes.

Ghebaente
vande Cabo
de Co-
rientes.

Plaets
van een
Ree by
C. de co-
rientes.

Cours van
Cabo de
corrientes
nae Cabo
de S. An-
ton.

Gelegent-
heyt van
een In-
wijck.

Dege-
lycke van
punta de
Guamiguanico.

Ghebaente
van cabo de
s. anton.
Maer
van een
doopte by
s. anton.
Cours van
e. de s.
Anton na
nien
Spaengien

Wat gront
datmen op
24 graden
in dnt.

Wat want
Cours
datmen n.
ende 3. met
e. plant la
Bermeja
loopen sal.

Op wat
hooghte
datmen
Maer
blanche te
sien comt.
Bermanun-
ge bante
Rivier van
Wier en
Paulus.

Cours na
de beiden
Almeria.

Wentepcken
ende
gront als
met o. en
w. met de
Rivier van
Almeria is
Ghebaente
hant ge-
bergt van
Papalo.

Maets van
las Bier. s.
de cala-
quores.

Diepte 3.
mijle van
ant van s.
pura villa
Rica.

Hoogte
van de Ri-
vier van
Wierende
Paulus.
Bergelichs
van los
campes ad
Balmecia.

een punt gheenaemt La punta de Guamiguanico, e si sult boven over 'tlaant heen te lande waerts in comen te sien sommighe gheberchten / diemen noemt Las Sierras Guamiguanico, de C. de Sant anton, is eenen laggen hoeck vol geboomten / hebbende boven op sommighe wilbernisse / heeft sandt stranden / ende steecht van hen af een Bancke ofte d'voogte / tot ontrent viermijlen weeghs noordwestwaert aen.

Seplende van dese C. de sant Anton af / na nieu Spaengie toe / te weten inden tijdt / van de winter / (dat is: van Augustus af tot Martius toe) / so sult ghy woen cours nemen byten d' Eplanden ende Clippe (las alcalanes genaemt) om / w. n. w. aen / met dese cours sult ghy comen / 60. ofte 70. mijlen gesept hebben / de / gront te nemen / welc sal wesen van Wisch aegs ofte grof sandt / dit sult ghy aldus vinden tot op de hooghte van 24 graden / So ghy by ghevalle quaemt gront te nemen / op minder van 40 badem / seplende op de vooz3. cours / so sult ghy u houden op de cours van n. w. en n. w. ten w. ende so wanneer dat ghy hier mede weder begint te multipliceren / en op meer diepten comt / so sult ghy weder op u eerste coursen vant n. w. keeren / ende soo wanneer dat ghy de gront begint te verliesen / so sult ghy ontrent 20. mijlen w. aen loopen / waer mede sult comen te blyven n. ende 3. met het Eplant Bermeja (dat is: 'troode Eplant ghe-sept) over een: Van daer af sult 3. w. aen seplen tot op de hooghte van 20. graden ende so ghy 'tlandt niet en saecht / sult w. aen loopen: want in dese tijdt en ist niet goet beneden de vooz3. hooghte te loopen: Op dese hooghte en cours sult comen te sien / la Torre Blanca, (dat is: den witten Toorn) / ende so ghy by ghebellen quaemt te verkeruen de Rivier van San Paulo, soo weet datmen boven over dese Rivier / sommighen groene gheberchten heeft: maer niet te hoogh.

So ghy vout de diepten van 35. badem met harde modder gront / hebbende op sommighe plaetsen schulphens / so sult ghy van daer af woen cours doen 3. ende 3. ten o. aen / tot dat ghy comt met de velden van almeria over een / so ghy quaemt van upter Zee af sult beneden gront soeken en bindende 30. ofte 40. badem by wijlen swarte modder / soo zyt ghy met de Rivier van ameria o. en w. over een tot ontrent 7. mijle van sant / en so ghy quaemt te sien naet 3. w. de geberchten gheenaemt las sierras del Papalo. en dat de selfe deen door dander staken / so zyt ghy daer n. o. en 3. w. van af. Van hier af sult woen cours 3. en 3. ten w. aen doe / waer mede u de gebergtien van Papalo sullen beginnen te openen / welcke u sullen maken 2. ronde gebergtien / Sult van gelijcken terstont comen te sien las sierras de calaquore, 'welcke sijn sommighe rotsachtighe berchshens / dese regel ghebergtien comt aende Zee cant wt.

So ghy begeert gront te nemen byden hoeck ofte punt van Villa Rica, (dat is: de rijcke stede ghesep) so weet dat ghy sult vinden 3. mijlen vant sant af / 80. ende 90. badem diepten met modder gront. De Rivier van san Pedra ende san Paulo, is ghelghen op de hooghte van 21. graden / ende los campos d'almeria, dat sijn de velden van almeria, op 20. graden / Villa Rica la vieja, (dat is: out villa Rica, ofte rijcke stede) leyt op 19. en twee derdendeel graden: Villa Rica la vieja, sijn sommighe gheberchten waer van het een epnde aende Zee-cant wt comt / dese geberchten en sijn niet seer hoogh maken veel openen ofte scheptsels / gelijck als de ge-

berchten van abano, diemen noemt de Oegelen / strecken n. ende 3. So ghy by geballe van upter Zee aen quaemt / ende saecht de geberchten van Villa Rica soo sult ghyse comen te kernen / daer aen datse n. ende 3. heen strecken / ende de gheberchten van san Martijn, streckt o. ende w. moechtse noch aen een ander binck kernen / te weten dat so ghy w. aen liept / daer dicht by comende / soo sult ghy u lager schijnen te wesen als die van san Martijn, die hoogher en groter sijn als men daer aen de Zee-cant by comt: Sult ooc by Villa Rica 3. (mijle) Zeewaert daer van af wejende /) gront hebben / 't welck ghy by san Martijn niet hebbe sult / alwaert dat ghy daer maer een half mijl af waert / eptijghen al ist schoon datmen gheen kennisse van lande en heeft / so sult ghy 't selfe comen verkeruen aende vooz3. trecken: Te l'pwaerts van Villa Rica is gheleghen een Clippe gheenaemt N. Bernades, welcke is int sat-sorn ghelijck als ten Wroode Supckers: Van Villa Rica la vieja, ofte out Villa Rica af / naer san Ioan de lus toe / sult woen cours nemen zupē ende zupē ten oosten aen / ende sult van onder de 30. badem naert lant toe / de gront vinden van Wisch aegs / ende op sommighe plaetsen steen gront: Byde Rivier van vera crus, sult ghy sant gront hebben / ende op plaetsen modder.

So ghy bupten waert / so weet datmen van san Christoffel af / tot san Ioan de lus toe / altemael daer langs heen sant stranden heeft / wesen de o. en w. met den hoeck genaemt Punta Gorda, (dat is: de vette ofte grobe punt gesept) so zyt ghy n. en 3. mettet Eplandt van san Ioan de lus over een / en wesen de n. o. ende 3. w. mettet Eplant van onder de 40. badē diepten naert lant toe / so sult ghy daer rotsighe gront hebben / en op plaetsen Wisch aegs / ende vande 40. badem bupten waters witts modder gront.

So ghy quaemt van upter Zee af / ende gheberden te weten of ghy o. ende west mettet Eplant over een zyt / so sult ghy mercken eenen hoochachtigen heubel / die vande gebergtien van Vera crus af steecht / als ghy met desen heubel o. ende w. over een zyt / so zyt ghy van ghelijcken o. ende w. mettet Eplant / mochtst ooc weten / dat soo wanneer u het gheberchte van sierra Nevada, (dat is: de Besneuden Bergh) w. ende w. ten 3. van u aflept / soo zyt ghy van ghelijcken o. ende w. mettet vooz3. Eplant over een / Sult terstont comen te sien / de punt van anton Niquardo gheenaemt / als ooc Mendano Montuolo, ofte de hooch achtighen heubel boven verhaelt / sult van ghelijcken comen te sien den Geber vande Zee van Medellin, en aende zytte vant noordwesten den hoeck / van Punta Gorda: Soo ghy by geballe begheerden te (wesen mette nooze velden) in dese Waden / soo loopt op 18. ende 20. badem diepten / waer mede sult comen door het Canaal van te loefwaert gehaken: de het Wolwerck / doch u daer van waachten de / sult setten aende loef zide / want heeft te l'pwaert wepmich diepten.

So ghy schept vanden hoeck cabo de sant anton af / inden tijt vande Zomer / naer nieu Spaengien toe / so sult ghy woen cours doen ontrent 20. ofte 30. mijlen west aen / waer mede sult gront vinden op de diepten van 20. badem / wesen de gront van Wisch aegs: Van hier af sult west ende west ten zupden aen loopen / tot op dertigh badem / ende van de dertigh badem af west aen tot op de 20. badem / op welcke cours ghy u in dese contrep houden sult / ende comende op meer diepten / sult w.

Wentepcken
nen van de
gebergten
van Villa
Rica Wsch
gelijck van
s. anton
tijt.

Ghebaente
ende plant
vande Clip
pe. Bernades.

Diept ont-
rent Villa
Rica vieja.
Ghebaente
van de
gront by
de Vera
crus.

Wat want
met s. Jo.
an de Aug
is / als men
o. ende w.
met s. pun-
ta Gorda is

Wentep-
ken alment
vorten wil
ofmen o.
ende w.
met het
Eplant is.

Wanneer
dat men w.
ende w. ten
3. met het
sant is
laet is
plaets
waermen
te sien comt
de punt
van anton
etc.

Op wat
diepten
datmen in
de Waden
loopen sal.

Cours van
e. de s.
Anton naer
nien Spaen-
gen.

Wat diep-
ten d. met
ten 30.
mijlen van
sant anton
dnt.

Cours om
door de
landen ylla
deconocida
ende ylla
de Arena.

Maer dat
men Los
Sierras de
S. Jua-
n om te
keimen.

Cours van
de Rivier
van Los
delijne te
berkenmen

Plaets van
ylla blan-
ca/ylla Rio
rillas ende
ylla de
San Joan
de Luz. Be-
daente van
Havort van
Rio Baras-
do tot Rio
de vera
crus.

Cours van
la Deseada
na Porto
Rico.

Ghedaepte
bande Ep-
landen d'
Estacio.

Diepten
by de Ep-
landen d'
Estacio.

Cours
naer de Ep-
landen Las
Virgines.

Wat Ep-
lant dat
men van de
Virgines
reest uit ge-
sicht crygt.

Ghedaepte
van ylla
de Virgi-
nes.
Plaets van
een groote
Clippe.

Kentep-
ken van de
se Clip.

sult w. ende w. ten 3. aenloopen/ waer mede
weder op de vorighe diepten sult comen / met
dese cours sult comen te passeren doorde Ep-
landen van ylla desconocida, ende ylla d'Arena;
dat is: het onbekende Epland/ende het sandi-
ghe Eplandt ghesepdt: Dant Eplandt La des-
conocida af/ naer het Eplandt d'Arena toe/ west
ende west ten zupen aen/ sult comen te berken-
nen tgeberghite Las Sierras de San Martijn, wel-
ke sijn twee hooghe berghen / makende int
midde een groot open ofte schootfel. Sepien-
de van dese gheberghiten af/ sult west aen loo-
pen / met welke cours sult comen te berken-
nen de Steen rootse/ twelcke eenen gecloven
bergh is: Van dese ghecloven bergh af / sult
noortwest ende noortwest ten westen aen loo-
pen / waer mede sult comen te sien de Rivier
van Medellijn twelcke een laegh lant is/ ende
wat meer te loefwaert/ is gelegen het Epland
genaemt ylla blanca ofte het witte Epland/ als
ook het Eplandt Rio Rillas, welcke Eplandt
hem van verre vertoont ghelijck als een sep-
lent Schip: Sult terstont het Eplandt van
ten Ioan de lux int ghesicht cryghen: Sult we-
ten datmen bande Rivier ghenaemt Rio va-
rado af/ tot de Rivier van vera Crus toe/ gants
geen hoogh landt en heeft/ dan alleentijck ee-
nen swaert schijnende bergh/ ghelegghen boven
de voorsepde Haven/etc.

Dat 65. Capittel.

Om te seylen van het Eylandt La Deseada af, naer
het Eylandt van Porto Rico toe, doort Cannael
ghenaemt de Passagie.

Splende vant Eplandt La Deseada, af/
naert Eplandt Porto Rico, (dat is: de
rijcke Haven gesept (willende loopen
doort Cannael de Passagie ghenaemt/
dat is doortocht ghesepdt.) soo sult ghy u
beste doen om te loopen tusschen d'Eplanden
van Monceratta, ende Redonda dooz/ ofte telof-
waert/ dat is tusschen t'Eplandt San Christoffel,
ende d'Eplanden d'Estacio dooz: Van daer af
sult uwen cours nemen noortwest aen/ ende
een weynich meer te loefwaert naer d'Eplan-
den d'Estacio toe/ twelcke sijn twee Eplande-
kens/ d'een wat grooter als d'ander/ hen by
na vertoonende ghelijck als twee broeden:
Doo ghy daer by comt/ sulter de diepten bin-
den van thien/ twaelf tot vijftien badem toe/
op de weynich diepten bande 10. 12. badem
naet lant toe/ heeftmen wit sant op de gront:
ende op de 25. badem ist swaert sant: Om te
seplen van dese Bancke af nae de plenden Las
Virgines toe/ (dat sijn de Maechden ghesepdt.)
sult uwen cours noortwest aen doen: (want
de stroomen trecke alhier naet zuptwest toe/)
om te schouwen Santa Crus welcke streckt by
naest n. w. ende 3. o. Sult weten dat soo wan-
neer ghy int ghesicht bande Virgines comt/
dat het eerste t'grootste is/ waerom genaemt
wort La Virge gorda, ofte de vette Maecht/
ende terstont comen d'ander vervolghens
daer aen / sijn lanchwerpent / ende heubel
achtighe Eplanden / strecken oost ende west
ende strecken dooz den anderen / hebbende som-
mige Clippen en stotsen daer by heenliggen-
ghe Loopende aende supt zijde/ sult te middewe-
ghen van dien/ een groote Clippe sien/ ghele-
gen twee mijlen ter Zee waert in: Dese clippe
heeft tot een kentepcken een grauachtige co-
leur/ en behalven dese so lig ghender noch veel
meer ander Clippen: Om nu te weten wan-
neer dat ghy inde Passagie zijt / loopende nae

Porto Rico, daer langhs heen/ als gesept is/ so
weet dat ghy sult comen te sien sommige wit-
te Clippen/ die hen van verre vertoonen ghe-
lijck als een seplent Schip/ de witticheyt van
dese clippen comt hen van de Vogelen dreck.

So wanneer ghy dese comt te verkenmen/
soo sult ghy daer recht op aen loopen/ ende
begheerende te loopen dooz de Passagie / sult
uwen cours doen tusschen dese Eplanden / en
d'Eplanden Las Virgines dooz/ als ghy daer by
comt/ soo sult ghy noortwest aen loopen/ naer t'
cleyn Eplandt toe/ twelcke twee mijlen hoghe
aen leyt/ ghenaemt ylla verde, dat is: t'groene
Eplandt.

Comende met dit Eplandt over een/ soo zijt
ghy upt de Passagie/ oft bukten t'Canael/ al-
daer wesende/ sult terstont comen te sien lant
vant Eplandt del Porto Rico, den eersten hoek
van dien/ ghenaemt La punta de Loquillo. leyd
mettet Eplandt ylla verde oost ende west: Soot
by geballe gebeurde/ als dat ghy by de vooz-
scheven Clippe zijt/ dat u de wint scherpte/
ende dat ghy daer niet te loefwaert voozby en
moecht/ so sult ghy daer aende 1p voozby loo-
pen: want is ook een goet Canael van 18.
tot 20. badem diepten / met sant ende Visch-
aeg op de gront/ dit is te verstaen tot een mijl
weegs te l'waert daer van af: Om te weten
wanneer datmen bukten t'Canael is (op dese
cours /) so moet u dese Clippe blijven int 3. o.
van u af/ wesende op de diepten van 30. badem/
met wit sant op de gront: Sult dan terstont
(als gesept is) uwen cours doen opt Epland
van ylla verde aen/ loopende by de punt van lo-
quillo, langhs lant van Porto Rico heen/ w. n.
waen / ende soo ghy begheerden te wesen in-
de Haven van Porto Rico, ende dat u dunct
dat ghy daer dien dagh niet en moecht aen co-
men / soo sultet oberstaegh / ofte op de 1p inde
Zee houden d'ijven / (soo dat de punt van Lo-
quillo 3. o. van u af blijft/ ende van de midder-
nacht voortaen / sult uwen cours vervolgen/
om dieswiken dat de stroomen naer het 3. o.
toe trecken: De mercktepekenen diemen al-
hier heeft / sijn dese te weten / ober de Haven
van porto Rico, staet een Clupenaers Capel-
leken / op een hoogh Berghsken / welck men
noemt Santa Barbara, ende vertoont hem int
schijnsel ghelijck als een witte placke op den
bergh / ende comende langhs de selfe heen/ sult
comen te sien het Clooster ofte Convent van
Santo Domingos, welcke mach liggen ontrant
een quartier mijls van dees Clupenaers cap-
pelleken af/ sult als dan terstont den berg sie/
die hem vertoont ghelijck als een gecloven ep-
lant/ dit sijn de rechte kentepkenen van dese
Haven en om daer in te loopen/ sult den berg
ghenaken / doch niet te nae / om te schouwen
een ondiepte die binnen den selfden berg leyt/
sult daer naer al wat ghy moecht aen loeven/
tot dat ghy comt daer ment anchert/ twelcke
is recht tegens ober de hupfen die aende oo-
ster zijde bande Haven staen/etc.

Dat 66. Capittel.

De gronden ende diepten by de custe ende
contreyen van nieu Spaengien.

Bd'Eplanden ghenaemt die alaclanes,
(gelegen tusschen t'Eplandt cuba, ende de
kuste van nieu Spaengien tegens
over den hoek / genaemt punta de Sant
anton.) heeftmen de gront van Visch aeg.
By het Eplandt ylla de Robos, modder ende
Zee-sterckshens op de gront.

Kentepke-
nen alsmen
inde passa-
gie is.

Cours om
do 2 de
passagie te
loopen.

Plaets van
ylla verde.

Wanneer
dat men
upt de pas-
sagie is.

hoe 2 pun-
ta de lo-
quillo met
ylla verde
leyd.

Kentepke-
nen om te
weten
wanneer
datmen
doozt Can-
nael is.

Cours
van de Ha-
ven de Por-
to Rico.

Kentepke-
nen bande
Haven van
Porto Rico.

Cours om
in de Haven
van Porto
Rico te
loopen.

Ghedaepte
bande
gront by de
Eplanden
Alaclanes/
etc.

Ghedaepte
bande
gront by
ylla de
Robos.

By de

Oock de Rivier van S. Pedro / etc. Ghebaente hande gront by de velden van Almeria.

By de Rivier van San Pedro ende San Paulo vande 40. vadem naer het landt toe / schulpkens op de grondt.

Diepte ende gedaen te van de gront by Villa Rica ende de Tortugas / ofte Schilt-padden.

By Villa Rica, (ofte rijke Stede /) op 16. vadem modder grondt.

Oost ende west mer de klippen en drooghten / de Tortugas, ofte Schilt-padden genaemt wit / sant : n.o. ende 3.w / mer de selfde Tortugas, kinck-hoozen giens ende roode schulpkens / n. ende 3. met de selfde Tortugas swart / sant : noch oost daer van af / rudstige gront.

Diepte van de gront by Rio Panuco.

By de Rivier van Panuco, van de 40. vadem buptenwaerts / wit ende root / sant / ende naert landt tot modder grondt.

Diepte ende gront by Rio Hermoso / ende 10 de Palmas.

By de Rivier ghenaemt Rio Hermoso, ofte de schoone Rivier / vande 30. vadem / naert landt toe / wit / sant / ende buptenwaerts naer de Zee toe / modder gront : by de Rivier ghenaemt Rio de Palmas, ende Montuas, (is : de Rivier vande Palm en / ende gheberghen gesep) heeft men vande 40. vadem naert landt toe / sandt : maer niet te wit / ende buptenwaerts wonder niet graen sandt vermengt.

Wat 67. Capittel.

De coursen ende rechte kennisse vande Navigatie ende vaert vande hoeck genaemt Cabo de Lopo Goncalves af, tot de Rivier van Kongo ende angola zuydt waerts aen, aende Kuste van Guinea de Ethiopien met alle de streckinghe ende gheleghenheydt vanden.

Hoogte van de Lopo Goncalves.

Splende vanden hoeck genaemt Cabo de Lopo Goncalves af / welke is gheleghen op de hoogte van een graedt rupm / aende 3. sijde vande Linea Equinoctial, aende Kuste van Guinea ofte Ethiopia, soo weet dat dese Kuste van daer af voort aen streckende is n.w. ende 3. o. zijde van een black langhwerpent landt / mer heeft vande diepten van 9. ofte 10. vadem af / naert landt tot / altemael een gront gelijk het sant vande sant-loopers / te weten / over al dese contrep / uyt gesondert by den hoeck genaemt Cabo de Katerina, heeft men grof sandt ende steentgiens op de grondt.

Ghebaente hande Kuste van Guinea.

Ghebaente hande gront by S. Catarina.

Soo ghy aen dese kuste / in dese Navigatie eenig boorddeel wilt doen / soo moet ghyt alle nachten anchoren / tot dat u de Terreimos (dat zijnde winden die van overtant af wapen) by comen / doende also wten cours tot dat de Viracoin, (dat zijn de winden die van upter Zee wapen /) aen comen / om also weder naert landt toe te loopen / tot dattet siel woert / ofte dat ghy comt op de 10. vadem diepten / soo moecht ghyt setten tot een ander conjunctie vant op comen vande lant winden / diemen aldus dagelijc heeft op sijnen tijt als gesep is : Soo de stroomen alhier met te wint courseren / so machment alrijt vanden eenen boegh op den anderen wenden / hente by waert houdende / als boven : de conjunctie dar de stroomen met de winden loopen / is met een niende Maen / te weten / 2. daegen booz / ofte nae / ende 3. daegen eer si vol is. Soot u geberden te loopen vanden eenen boegh op den anderen / soo sult u in sulcker boegen reguleren / dat ghy altoos des morgens by de Caste zijt / om te genieten de winden die aldan over het landt af comen. De kentepekenen van dattet langhwerpent / sant is / sijn dese / heeft etlike grobe heub-

Regel om in te spelen want derg Kust boorddeel te doelt.

Alst moet conjunctie is / dat de winden ende de stroomen gelijk loopen.

len / diemen noemt As Serras do Santo Espirito, (dat is : 't gheberghte vanden hepligen Gheest gesep) en wat boozder aen heeft men noch 2. ander heubelen / welke seer wel te kennen zijn / op dese contrep heeft men modder gront : wat boozder aen / sult ghy sien eenen hoogen berg / te weten / binnen inden in wijc / diemen heet Palmella : want heeft epgentlijck de gelijkenisse van Palmella gelegen tusschen Lisbonen ende Seruval, van ghelijcken sult ghy comen te sien / wat boozder aen inden selfden inwijc een lant / welckestreckt n. ende 3. gelijc alsinender laner loopt / heeft dicht by de strant eenen groben blacken heubel / welck men heet cascays, om dattet eenige gelijkenisse heeft men cascays, by Lisbonen.

Kentepekenen vanden langhwerpent / pig Ep. lant.

Plaets van den hoogen Berg Palmella.

Deselike vande Cas. cays.

Sult geadveteert wesen / dat meer ghyt anker (in dese contrep) op wint / de seplen te laten vallen / om te sien ofte het schip can uyt trecken / ende soot niet uyt en treckt / soo blijft liggen tot dat de Viracon van upter Zee comt : want in dese contrep soo loopen de stroomen crachtigh / van uyt de Rivier van congo, nae bupten toe / dooz welke oorsaecke het Schip qualijc can uyt raeken.

Waar schoutinge boort ou vanden vanden danchers.

Als ghy soo verre comt / als de plaets ghenaemt a Palmelirinha, (dat is : 't Bosken van Palm-boomen gesep) so weest gewaershout u beste anker te laeten vallen : want de gronden van desen dwers wegh zijn van moztwe modder / dooz welke oorsaecke d'anchers qualijc in vatten willen striberen beeltijds uyt.

Diepte in de Rivier van Congo.

Soo wanneer dat ghy zijt inde Rivier van Congo, wesen de op de diepten van 3. ende 4. vadem / soo sult ghy de gront comen te verliesen / sult als dan de sant-looper / doen omkeren / ende als die verlopen is / so werpt loot uyt / so sult ghy u terstont op 10. ende 12. vadem diepten vinden / te weten / aen d'ander zijde vande Rivier congo, sulter op een steenwozz naer ofte minder by heen loopen / ende de beste cours is dicht by 't lant heen : want en sou anders inde Rivier niet mogen comen / dooz groot gewelt vande stroomen / daermen heel mochtens door heeft want sijn de grootste ende crachtighe stroomen / diemen op geringe plaetsen ghelijcken wint / comen tot over de 12. mijlen Zee waert in.

Beschijvinge van de beste cours om inde Rivier te loopen.

Seplende van Congo af naer angola toe / op de selfde manier als bozen gesep is / ende comende op 35. mijlen luttel nu oft meer boort aen / sult comen te sien eenen hoogen berg / by welken berg is gelegen een plant / genaemt alba de Loanda maer soo ghy niet seer dicht by 't lant en zijt / en sult het Epland niet sien : want is seer laegh ende black.

Gelegent heyt van alba de Loanda.

Soot geberden dat ghy byt lant quaemt op de hoogte van 6. 7. graden / so sult ghy comen aende mont vande Rivier van Congo, ende sulter 10. mijlen Zee waert af / veel tepekenen van sien / te weten de groote stroomen / dicke rieden erupderen / mer veel vande Salben / ende soo ghy by 't landt quaemt / op de hoogten van 7. ende 7. en half graden / so sult ghy over al een black landt niet geboomen sien : Sult op dese contrep op de diepten van 18. ende 20. vadem oer al goede gront vinden / te weten vande 2. tot 2. en half mijl vant landt af / wien heeft alhier aen den zeyer vande Zee / wien heeft Dymen / die heint schijwel vertoonen ghelijc als sant vanden / ende de gront daer dicht by is van lande met steentgiens gemengt / dit is te verstaen van de 7. tot op de 8. graden.

Op wat hoogte dat men aen de Rivier van Congo comt. Ghebaente vande lande alsinen op 7. ende 7. en half graden is.

Plaets van sommige vande Dymen.

Sult weten dattet lant vande vijf graden /

Ghebacht
b. ande
gront op 8.
graden.

Gorchoo-
ne Cuyten
van 7. tot
8. graden.

Op wat
hooghte
is sette
Serras
lept.

Hooghte
van de C.
de San
Vincent e.

Hentepke-
ren vande
selve C. als
men op 9.
graden is.

Gelegent-
heit vande
Monte
Pasqual.

Ghebacht
van landt
3 upden af
liggende.

zuid waert aen / altemael hoogachtigh is /
zijnde de gront daer by over al van modder/
ende men heeft een mijl van af / de diepten
van 30. ende 35. vadem goede grondt / zijnde
over al een schoone Custe / sonder dat men der
het heeft te vreesen / dan dat men voor ooghen
siet / welcke is te verslaen vande 7. tot de 9.
graden / ende belanghende het landt vande 8.
graden zuidwaerts aen / is seer hoogh. So
ghy quaemt van upter Zee naert landt toe /
op de hooghte van 7. en half graden / soo sult
ghy comen te sien een hoek landts / liggende oost-
waert van u af: Dese hoek heeft de gelijke-
nis inde vertooninge vande Cabo de San Vin-
cente geleghen aende Custe van Spaengien:

Comende by't landt op de hooghte van 9. gra-
den schaers / soo siet mer n. o. so sult ghy de
hooght. hoek sien: heeft onder aen sommighe
witte Dupnen ligghen / die wat meer t'Zee-
waert upsteken / en doft daerom niet vree-
sen: want is daer over al schoon / daerom
moecht het landt byp genoegh genaken om dat
te verkenen.

Wesende op de voorsepde hooghte vande 9.
graden schaers / so sult ghy oostwaert aen / te
lantwaert in / comen te sien een ronden bergh
diemen heet Monte Pasqual: Als u de boven
gesepden hoek blyvende is int n. o. so sal hem
rander landt stecken naet 3. w. welcke is het
upterste landt / gelegen bytten t'Plant van
loanda, het landt dat gelegen is zuiden van
u af / is een grof dick landt / hebbende beneden
aende voer sommighe roode ende witte Dup-
nen / met etliche cleyn boomen boven op /
welcke hem int schijnfel vertoonen gelijk als
Dijge-boomen van algarven in Spaengien.

Om nu te loopen binnen dit Eplandt van
loanda soo sult ghy uwen cours doen recht
opt landt (dat 3. van u af leyd) aen / comter
by dicht by / tot op een half mijl naert al hier
wesende / soo sult ghy zuidwestwaert aen het
Eplandt comen te onderken / het welcke seer
black ende van wit sant is / waerom men dat
seer qualijck sien can / dan als men daer dicht
by is / dit is de Haven van angola.

Dit Eplandt van loanda, heeft de gelijke-
nis van een Eplandt / genaemt a Ilha das ca-
rijns, ghelegen aen de cabo de santa Maria, int
landt van algarven aende Custe van Spaen-
gien / is vande selfde blackte / doch is langer /
want heeft 7. mijlen inde lenghde: Om nu
binnen dit Eplandt te loopen / soo sult uwen
cours doen op de punt van het nooydtoosten
aen / daer wel dieht by comende / tot op een
steen-werp naer / en hebt daer gants niet te
vreesen: want hebt alhier de diepten van 15.
vadern / en is daer binnen over al seer schoon
dit is de kee vande sijde vant Eplandt / te we-
ten / wel dicht daer by / men heeft van dit E-
plandt af / tot het vaste landt toe / niet meer als
een vierendeel mijls / ende men en can d'in-
comste niet onderken / hoor aeer dat men daer
by is / ende soo daer eenighe Schepen inde
Haven ligghen / sultse comen te sien / al eer
dat ghy't Eplandt comt onderscheyden oft
kennen / ende schijnt inde vertooninghe ghe-
lijck oft het boomen waren die op het landt
staen.

De upterste punt ofte eynde vande nooydt-
oost sijde van dit Eplande / is ghelegghen op de
hooghte van 9. graden juist / daerom en laet
u van de Pas-caerten niet verabuseren: want
sommighe hebbense van op 9. graden / en ander
op 9. en half graden / daerom en betrouwt u
niet dan op de gheen dieft op 9. graden heb-
ben / te weten / het eynde van het nooydtoosten
van het voorsepde Eplandt / etc.

Cours om
in loanda
te loopen.

Bozsaek
waerom
dat men
loanda
qualijcken
sien can.

Gedaente-
bant E-
plandt
loanda.

Diepten op
rentheit t'p-
lant
loanda.

Watgeble-
te de Schep-
pen van
haer giden
inde zee dit
inde Haven
ligghen.

Hooghte van
eynde aen
de n. o. sijde

Hier naer volghen de graden ende hooghten van alle de princi-
pale Havens / Rivieren / hoecken / Eplanden ende plaetsen vande Havi-
gatie der Portugesen ende Spaengiaerden / ende / de landen by den self-
den ondeckt / ende eendeels bewoont / alles met hare rechte namen ende
toenamen / ghelijck als sy vande selfde gheuoemt ende in hare pas ende
Zee-caerten afghetepkent sijn / etc.

Inden Eersten, van den tytersten hoek van Portugael af, genaemt Cabo de Finister-
ra, vervolgghens de custe van Portugael, Spaengien, ende Barbarien tot
de Linea oft Tropico van Cancer, ende van daer af de
cuse van Guinea langhs tot die Linea
Equinoctael toe.

de Graden aen de nooydt sijde vande Linea.

N. Cabo de Finistera, dat is den hoek van het upterste landt / is gelegen op de hooghte van	43
N. De Eplanden van bajona, sijn ghelegghen op	42
N. porto de portugael, dat is Poete poort leyt op	41
N. As barlangas dat is / de Barles / ligghen op	40
N. Lisboa ofte Lisbon / ende het Eplandt van Tercera op	39
N. perseveira ende het Eplandt Sinte Michiel op	38
N. Cabo de San Vincente ende het Eplandt Sinte Michiel op	37
N. a Tras Algar gelegen aende Custe / leyt op de hooghte van	36
N. Iarache is ghelegen op de hooghte van	35
N. Saneja leyt op de hooghte van	34
N. Cabo de Canty ende porto santo, dat is de heylige Haven gesept / gelegen by het Eplandt Madera, leyt op	33
N. Rio dos Saues dat is de Rivier vande t'Elsten gesept / leyt op	32
N. het Eplandt van Madera ofte het Eplandt van het hout / leyd op de selfde hooghte van	32
N. Taffarama, is ghelegghen op de hooghte van	31
N. Mecca ende A Ilha dos salvas dat is het Eplandt vande Wilden / op Cabo	30

¶ Cabo de Non, ende de Eplanden van Palma ende Lancarotte, bande cana-	graben.
riſche Eplanden/ſijn ghelegghen op de hooghte van	29.
¶ A ylha oft het Eplant de Forte Ventura, lept op	28.
¶ Cabo de Bojador, ende het Eplant van groot Canarien / ende oock A yl-	
ha de Hierro, oft t Eplant vant Wſer/ſijn ghelegghen op	27.
¶ Angra dos cavallos, dat is : de open Haven / ofte ſtede bande Meerden	
ghenaemt/is ghelegghen op	25.
¶ Rio d' Auro ofte de Rivier vant Gout/lept op	24.
De Linea ofte Tropico van cancer,	
¶ Angra ofte open Haven van Goncalo de ſintra op	23.
¶ Cabo das barbas ofte den hoeck bande Baerden op	22.
¶ Cabo branco ofte den witten hoeck/op	21.
¶ Rio de ſao' Ioaõ ofte de Rivier van Sint Jan/op	20.
¶ Furna de ſanta Maria, ofte ſpeſoncke van Sinte Maria/lept op	19.
¶ ſete Monte ofte ſeven berghen / ende de Eplanden van Sant Anna, San Vin-	
cente, Santa lucia, en San Nicolas legghen op	18.
¶ Anterotte ende ylha de ſal ofte het ſoudt Eplandt/op	17.
¶ Rio ofte Rivier de canaga ende het Eplandt ylha de maia op	16.
¶ Kabo Verde ofte den groenen hoeck / ende de Eplanden de Sant jago, oft	
Sint Jacob/ende ylha do fogo, ofte het Eplandt van het buyp/op	15.
¶ Rio ofte de Rivier van Gambia, lept op	14.
¶ Rio das Oſtras oft de Rivier bande Oeſteren/op	13.
¶ Kabo Roxo, ofte de paerſen hoeck/op	12.
¶ Buguba lept op de hooghte van	11.
¶ Rio do pichel, ofte de Rivier bande can/lept op	10.
¶ Rio ofte de Rivier van cachecache lept op	9.
¶ Rio da ſerra lioa, ofte de Rivier vander Leeuwinnen bergh/lept op	8.
¶ Rio das palmas ofte de Rivier van de Palmen/lept op	7.
¶ Kabo do monte ofte den hoeck van den Bergh/lept op	6.
¶ Kabo dos baixos ofte den hoeck bande drooghten / ende de Mapna van San	
jorgie ligghen op	5.
¶ A ylha ofte het Eplandt van fernando poo, ende Kabo das palmas ofte den	
hoeck bande Palmen/ligghen op	4.
¶ Rio do campo, ofte de Rivier van het Velt lept op	3.
¶ Rio do princepe ofte de Rivier van de Prins lept op	2.
¶ Het Eplandt van ſan Thoma, ofte Sint Thomas/lept op	1.

Vande Linea Equinoctiael af, naer de Zuydt - zijde, volghens de cuſte van Kongo, Angola, ende Ethiopie, tot de cabo de bona Eſperanca toe.

De graden aen de zuyd-zijde vanden Equinoctiael.

¶ C Abo Lobo ofte den hoeck van Lobo Gonſalus, lept op de hooghte van	graben.
¶ Cabo ofte den hoeck van caterina lept op	1.
¶ Augrajudia ofte de open Haven bande Rubinne/lept op	2.
¶ Praya de ſan Domingos ofte de ſtrand van ſanto Dominicus, lept op	5.
¶ Rio de Rivier van congo lept op	6.
¶ A ylha d' Acencao ofte t Eplandt vanden Hemelbaert/lept op	7.
¶ Rio ofte de Rivier van Angola ende t Eplandt van Loanda liggen op	8.
¶ cabo ledõ ofte den blipen hoeck/lept op	9.
¶ Rio ofte de Rivier van San lazaro lept op	10.
¶ cabo dos loubos ofte de Rivier bande Wolven lept op	11.
¶ Monte Negro ofte ſwarten bergh/lept op	12.
¶ ſerra Perda ofte het graeuwe gheberchte/lept op	14.
¶ Angra das Aldeas ofte de open Haven bande Doopen / ende het Eplandt	15.
van ſant Helena ligghen op	16.
¶ Manga das Areas ofte de ſandighe Moutwe/lept op	17.
¶ cabo Negro ofte den ſwarten hoeck/lept op	18.
¶ Os Mendoins ghenaemt/ligghen op	19.
¶ Aferra de ſan lazaro ofte het ghebergte van ſan lazaro, lept op	20.
¶ Paraya ofte de ſtraet van ruy Pires, lept op	21.
¶ cabo do Padrao ofte den hoeck bande coloffe ofte colemne, lept op	22.
¶ Praya Fria ofte de houtwe ſtrand/lept op	23.
De linea ofte Tropico van capricorno.	
¶ Ponta de concepcao' ofte de punt bande ontfangheniſſe/lept op	24.
¶ Praya das Alagoas ofte de ſtant bande Lacken/lept op	25.
¶ Feicao' de boca' ofte het ſatſoen bande mont/lept op	26.
¶ Angra ofte de open Haven van ſant antonio lept op	27.
¶ Angra ofte de open Haven van ſant Thoma ofte Sint Thomas/lept op	28.
¶ Angra ofte de open Haven van ſant chriſtoffel, lept op.	29.
¶ Rio do Infante ofte de Rivier van des Coninghs Soon/lept op	32.
¶ Angra ofte de open Haven van ſanta Helena, lept op	33.
¶ As ylhas ofte de Eplanden van Triſtan de chunha, lept op	34.
¶ cabo de bona Eſperanca ofte den hoop vanden goeden hoeck/ lept op	34. en half.

Vande Cabo de bona Esperance af, noordwaert aen vervolghens de Cust, na Soffala, Mossambique, ende Melinde, tot de Linea æquinoctiael toe, alles aende zuyd-zijde vande selfde Linea.

C abo das agulhas, ofte den hoeck vande Compassen/lept rupm op	
C abo de Infante, ofte den hoeck van s' Conincs Soon/lept op	
C abo Talhado, ofte den ghecloven hoeck/lept rupm op	
C abo das vacas, ofte den hoeck vande hoepen/ ende Bahya Fermosa, ofte de schoonen Bay/ zijn ghelegghen op	
C abo do areciffe, ofte den hoeck vant Clif/lept op	
R io do Infante, ofte de Rivier van s' Conincs Soon/lept op	
P unta Primeira, ofte d'eerste punt/lept schaers op	
T erra do Naal, ofte het lant van Herimis/lept op	
P onto ofte de punt van Sante Luzia, lept op	
T erra dos Fumos, ofte het lande vande roock/lept op	
R io d'Alagoa, ofte de Rivier vant lach/ende t' Eplant van Ioan delisboa, ende den upersten supder hoeck vant Eplant van Laurengo, op	
A goa de boa Paz, ofte het water van goede vyde/lept op	
C abo das Correntes, ofte den hoeck vande stroomen/lept op	
R io ofte de Rivier van Mataca, ofte Monemone, ende het Eplant A Ilha do Masscharembas ligghen op	
O s baixos da Iudia, ofte de drooghte vande Indinne/ligghen op	
K abo ofte den hoeck van san sebastian, lept op	
R io ofte de Rivier van Quiloan ofte Quioane lept op	
S offala ende het Eplant van Diogo Roa ieghes, ligghen op	
P orto ofte de Haven van bango, lept op	
R io ofte de Rivier van cuama, lept op	
O s baixos des Garajaus, of de drooghte vande Meerwen/op	
P io dos bons finais, ofte de Rivier vande goede tepchenen/op	
A ylha ofte het Eplant van brandao, lept op	
H et Eplant A ylha Primeira, ofte het eerste Eplant/ lept op	
A ylha ofte het Eplant van Ioan de Nova, lept op	
R io ofte Rivier van Angoxa lept op	
M ossambique is ghelegghen op de hoochte van	
R io ofte Rivier van Santo Antonio, lept op	
R io dereico ofte de rechte Rivier/lept op	
H et Eplant ylha do Comoro is ghelegghen op	
C abo del gado, ofte den binnen hoeck/ is ghelegghen op	
D ie stadt van Quiloa, lept op	
H et Eplant a ylha de Monfia, lept op	
H et Eplant a ylha de Zanzibar, lept op	
H et Eplant a ylha de pamba, lept op	
A s ylhas dos tres Yrmaos, ofte d' Eplanten vande 3. Broers/ op	
A ylha do almirance ofte het Eplant vande Admiraal/op	
M ombassa ende de Rivier van Tacharigo, ligghen op	
D e stadt ende Haven van Melinde is ghelegghen op	
D e stadt ende Haven van pare is ghelegghen op	

graden.

35.
34. twee 3. deel
34.
34.
33.
32.
32.
31.
28.
27. een 3. deel
26.
25.
24. een 3. deel
21. en half
22.
21.
20. en half
20.
19. en half
18. drie 4. deel
18.
17. drie 4. deel
17.
17. en half
16. en half
16.
15.
14.
12.
11.
10.
9.
7.
6.
5.
4.
3. en half
3.
2.
1.

De Linea Equinoctiael.

De hoochten ende graden vande havens hoecken ende Rivieren vande Linea æquinoctiael af, tot die straet ofte doorgaende engte, O Estrecho de Mecca, anders het roode Meer, aende noord-zijde vanden æquinoctiael.

De graden aende noord-zijde.

B arra boa, ofte de goede Haven/ gelegghen op de hoochte van	
D e stadt ende Haven van brava, lept op	
D e stadt ende Haven van Magadoxe, lept op	
Z arzella, is ghelegghen op de hoochte van	
C abo ofte hoeck van Guardafus ende het Eplant a ylha de sacorora liggen op	
V an den hoeck de Guardafu binnemaerts naer de Zee toe / te weten / de zuyt Custe van dien.	
M ire ende barbora zijn ghelegghen op de hoochte van	
Z eila, lept op de hoochte van	
H et Eplant a ylha d'alaca, is ghelegghen op	
H et Eplant a ylha foaquen, lept op	

graden.

1.
2.
2. en half
6.
12.
11.
12.
14.
18.

Vande noord-zijde van het Roode Meer, ofte die straet van Mecca ghenaoemt.

T oor is ghelegghen op de hoochte van	
G yda, een Haven van de stadt Mecca, daer Machomet begraven lept/waer van dese Zee ofte Straet den naem/ lept op	
H et Eplant a ylha de Zeiban, is ghelegghen op	

27.
20.
15.

Het Ep.

1. Het Eylandt A yha Cambaram , leyt op de hooghte van _____ 15.
 2. Adem, een fortreffe die de Portugesen eertijds ghehad hebben : maer _____ 13.
 3. zynse nu al weer quijt/leyt op _____

De Custe van arabien,volghens tot de straet ofte enghete
 van Persien,ende het Eylandt Orimus.

4. **F**artaque leyt op de hooghte van _____
 5. Dinter leyt op de hooghte van _____
 6. De Eylanden van curia, Muria,leyt op _____
 7. Het Eylandt a yha Maeria, leyt op _____
 8. Cabo ofte den hoeck van Rosalgate leyt op _____
 9. Curiate ende Masquate,ligghen op _____
 10. Hoor, is gheleghen op de hooghte van _____
 11. Cabo ofte hoeck van Mocandao, leyt op _____
 12. Het Eylandt ende de Stadt van Ormus,leyt op de selfde _____

Van Ormus ofte Persien af volghens de Custe
 tot de Cabo de Comorijn toe.

13. **C**abo de Lasque, is gheleghen op de hooghte van _____
 14. Rio de Sinda, anders de Rivier Indo ghenaeint/op _____
 15. De Stadt ende 't Eylandt van Diu, leyt op _____
 16. Goga, een stadt gheleghen binnen inden Inwijck van Cambajen, op _____
 17. de stadt ende Haven van Cahul, leyt op _____
 18. De siadt ende Haven van Dabul, leyt op _____
 19. Het Eylandt ende de Stadt Goa ende d' Eylanden Os Ilhas Queima-
 dos ofte die verbzande Eylanden/gheleghen aende selfde custe/op _____
 20. De fortreffe van Honor, ende d' Eylanden As Ilhas d' Angediva, op _____
 21. Baricala,ende de hooghten Os Baixos, de Pandua, ligghen op _____
 22. De fortreffe van Mangalor ende Monte de ley, syn gheleghen op _____
 23. Kannanor ende calecut syn gheleghen op _____
 24. Kranganor ende Kochijn ligghen op _____
 25. de fortreffe van cay coulao, leyt op _____
 26. Cabo de Komorijn het welcke is den uitersten hoeck vande Custe / die-
 men eyghentijck noemt van Indien leyt op de hooghte van _____

Van het Eylandt Seylon,te weten aende oost ende zuydt-
 zijde, om loopende naer het westen:

27. **T**rincomalle leyt op de hooghte van _____
 28. O Capello de farde ofte de Monicks cobel/leyt op _____
 29. Rio de Marakolou leyt op _____
 30. Ponta de Gualla,ofte de punt vande Galepe/leyt op _____
 31. Columbo een fortreffe der Portugesen/leyt op _____

Vande Cabo de comorijn af,volghens de Custe Choramandel,Orixa,bengala.
 Pegu ende Malacca,tot den hoeck Cabo de Sincapura toe.

32. **C**abo ofte den hoeck van Negapatan leyt op de hooghte van _____
 33. Povoacao de Sant Thome, ofte die Stede van sint Thomas/leyt op _____
 34. Die Stede ende Haven van Musleparao, leyt op _____
 35. Apunta ofte de punt van Guadovarijn leyt op _____
 36. O Pago de Iorgana ofte den Afgod van Iorgana op _____
 37. Rio ofte de Rivier van Paacota leyt op _____
 38. Rio ofte de Rivier van Palura ofte Paluor op _____
 39. A derradeira Terra alta ofte het laetste hooghe landt leyt op _____
 40. Rio ofte Rivier van cayegara leyt op _____
 41. Rio ofte de Rivier van Ganges anders porto piqueno oft de clepne Haven
 ghenaeint/leyt op _____
 42. De haven ende Stede van Aracan leyt op _____
 43. De Haven ende Stede van Martavan leyt op _____
 44. Het uiterste eynde aende noordzijde van d' Eylanden andemao op _____
 45. Het uiterste eynde aende zuydtzijde van selfde Eylanden aendemao op _____
 46. De Haven ende Stede van Tanasserijn leyt van ghelijcken op _____
 47. De Haven ende Stede van Gungalan leyt op _____
 48. Het Eylandt pulo cuto leyt op _____
 49. De Haven ende Stede van Queda leyt op _____
 50. Het Eylandt van gompola ende het Eylandt pulo Barum ligghen op _____
 51. Het Eylandt pulo pera leyt op _____
 52. Het Eylandt pulo pinon leyt op _____
 53. De Haven ende Stede van pera leyt op _____
 54. pulo sambillao leyt op _____
 55. pulo parçelar ende d' Eylanden as Ilhas d'aru ligghen op _____

graden.

15.
16.
17.
20.
22.
23.
24.
27.
27.

graden.

25.en half
24.
21.
23.
19.
18.
16.
14.
13.
12.
11.
10.
9.
7.

graden.

9.
8.
7.en half
6.
7.

graden.

11.
13.en half
16.en half
27.
20.een 4.deel
19.
19.en half
19. twee 3. deel
21.
22.
20.
16.bye 4. deel
14.
11.
11.
8.en half
6.twee 3. deel
6.en half.
6.
5.twee 3. deel
5.een 4.deel
4.en half
4.
3.

Cabo

- n. Cabo Rachado ofte de ghecloven hoeck/lept op _____
 n. De Stadt ende forteresse van Malacca, lept op _____
 n. Cabo de Singapura, is ghelegghen op _____

Van het Eylandt Samatra, te weten, aende noort-
zijde van den Aequinoctiael.

- n. **D**e Haven van d' Achein, is ghelegghen op _____
 n. De Haven van pedir, lept op _____
 n. Cabo ofte den hoeck van Tanjamburo, lept op _____

De plaetsen ghelegghen aende zuydt-zijde vanden Aequinoctiael
soo aen het selfde Eylandt als anders.

- n. **T**erra d'arruen, ofte het landt van arruen, lept op _____
 n. yha d'Auro de Manacabo, ofte t'Goude eplandt van Manacabo, lept op _____
 n. De Haven van Camper, lept op _____
 n. De Straet ofte doorgaende enghte van tusschen het Eplandt Samatra.
ende java Major, ofte groot java, lept op _____
 n. Aylha Java Major ofte groot Java, te weten / te midde wegen/lept op _____
 n. Aylha do fogo, ofte het vuypighe Eplandt/lept op _____
 n. Aylho Solitaria ofte het eenighe Eplandt lept oock op _____
 n. Aylha banda, ofte het Eplandt banda, lept op _____
 n. De eplanden vande nagelen van Maluco, liggē onder de linea æquinoctiael

Vande Cabo de Singapura af, vervolghende custe van Sion camboja, Campa,
ende China tot de Rivier van liampo' ende Nanquijn, met sommighe Ey-
landen, alles aende noort-zijde van de linea
Aequinoctiael.

- n. **H**et Eplandt Pulo Tymao, is ghelegghen op de hooghte van _____
 n. De Haven ende Stede van pan' lept op _____
 n. De Haven ende Stede van parana, lept op _____
 n. De Haven ende Stede van Sion, lept op _____
 n. Punta ofte de punt van Cuy, lept op _____
 n. Euseada de Lion, ofte den inwijck van lion, lept op _____
 n. De Haven van Varella, lept op _____
 n. Het Eplandt pulo conder, lept op _____
 n. De Stede ende Haven van Camboja, lept op _____
 n. Het Eplandt pulo Secir, van het lant/lept op _____
 n. Het Eplandt Pulo Caron, lept op _____
 n. Het Eplandt Pulo Champello', lept op _____
 n. Het uiterste zupder eynt van het Eplandt aynon, lept op _____
 n. Het eynde van het nooydtoosten van het selfde Eplandt aynon, lept op _____
 n. De Eplanden van lant goan ligghen op _____
 n. De Stede ende het Eplandt Macau, lept op _____
 n. De Stadt van Canton, lept op _____
 n. Ylha branco ofte het witte Eplandeken _____
 n. Ylha fermosa ofte het schoone Eplandt _____
 n. Ylha de lamon ofte het Eplandt van lamon ghenaeamt/op _____
 n. De Haven van Chabaqueo', lept op _____
 n. De Haven van chincheo' lept op _____
 n. Enleade dos Kamaroins ofte den Inwijck van de Gernaet/anders Kayto
ghenaemt/lept op de hooghte van _____
 n. Het Eplandt lequeo pequeno ofte clepn lequeo lept op _____
 n. Aylha dos Cavallos ofte het Eplandt van de Beerden lept op _____
 n. ponto ofte Cabo de lumbor, lept op hooghten van _____
 n. De Eplanden As sere ymaas, ofte de seven Gesusters welcke sijn ghele-
ghen op den wegh naer japan toe ligghen op _____
 n. De Eplanden van songican ghelegghen aende Custe/ lept op _____
 n. Eplanden diemen noemt van liampo, gelegen aende custe streckende tot op _____
 n. Het midden van het Eplandt Mexuma lept op _____
 n. Het Eplandt van Tanaxuma is ghelegghen op _____
 n. De Rivier van Nanquijn lept op _____
 n. De Eplanden van japan hebben altesamen inde longitudo ofte lenght
130. mijlen ende het uiterste in het ooste/is ghelegghen op _____

Van de Eylanden de Philipinas, anders de luzons, ofte Manijlas ghenaeamt
aende noort-zijde vande linea Aequinoctiael.

- n. **D**e mont ofte incomste van het Canael ofte engte van tusschen 't Ep-
lant luzon ende het Eplandt Tandaya lept op de hooghte van _____
 n. Het Eplandt Capuly, ende het Eplandt Ticao' lept op _____
 n. Het Eplandt van Malbate, lept op _____

Het Ep-

2. en half
2. en half
1.

graden.

4. en half
4.
5.

2.
3.
4.
5. en half
6.
7.
7.
5.

graden.

2. en half
3. en half
7. en half
14. en half
12. twee 3. deel
12. en half
13.
8. twee 3. deel
10.
10. een 3. deel
15. twee 3. deel
16. twee 3. deel
18. en half
19. en half
21. en 3. deel
22. een 3. deel
24. en half
22. en half
21. drie 4. deel
23. een 4. deel
23. een half
24. en half

25. en half
25.
25. een 3. deel
21. een 4. deel

29. en half
29. twee 3. deel
31.
30. en half
31. twee 3. deel
34.
32.

graden.

12.
12. drie 4. deel
12. een 4. deel

11. Het Eylant van Banton, leyt op	12 twee 3 deel
11. Het Eylant Rebujan, te weten/het noozder eyndt / leyt op	12 twee 3 deel
11. De Eylanden de Virejes genaemt / liggghen op	12, drie 4 deel
11. Het Eylant Marinduque leyt op	12, een 4, deel
11. Cabo de Dumarijn van het Eylant Minporo ende de Eylanden van Luban zijn ghelegen op de hooghte van	13
11. De mont ofte incomste vande Bay van Manilla de Hooft-stadt van het Eylant Lucon leyt op	14 een 4 deel
11. De Stadt van Manilla leyt op	14 en half
11. Cabo ofte den hoeck van Samballes aen het Eylant Lucon is gelegen op de hooghte van	14 twee 3 deel
11. Cabo de bullinao aen het selfde Eylant van Lucon op	16 twee 3 deel
11. Cabo de bojador welcken is den uptersten hoeck / ghelegen aende noozdt sijde van het Eylant Lucon leyt op	19
11. Het upterste Eylant ghelegen int noozden ende oosten van de Eylanden de lequos genaemt / is gelegen op	29
11. De Eylanden a Illas de las Vellas, anders de los Ladrones ofte vande Dieven genaemt / liggghen op.	13

Van het landt van nieu spaengien ghelegghen tegens over het Eylant van Iapan.

11. Het Eylant Isla de sant Augustijn aende Custe / gelegen op	30 drie 4 deel
11. Het Eylant Isla de sedros ofte vande Sedze-boomen / op	28 een 4, deel
11. Cabo de san Lucas, beginsel van het Iant van california, op	22
11. Cabo de las corrientes, ofte den hoeck vande stroomen op	19 twee 3 deel
11. De Haven van acapulco, leyt op	17

Vande straet van Magallanes af vervolghens de custe van Brasiliën, tot de linea Equinoctiael toe, aende zuyd sijde van dien.

Graden aende zuyt sijde vanden Equinoctiael.

11. De Straet ofte doorgaende enghete van Magallanes op	5 en half
11. Bahia de las Illas ofte de Bay vande Eylanden / leyt op	49
11. Rio de la Plara, ofte de Rivier van het Silber / leyt op	34 twee 3 deel
11. Arreciffe, ofte het Clif / leyt op	34
11. Bahia Aparcellada ofte de bankachtighe Bay / leyt op	33
11. Cabo da Ponta ofte den hoeck vande punt / leyt op	32
11. Rio dos Negros ofte de Rivier van de Swarten / leyt op	31
11. Angra onde Servio o Batel dat is / de open Haven daermen het Boot gesien heeft / is ghelegen op	30
11. Ilha da Babia ofte het Eylant vande Bay / leyt op	29
11. Ilha de Santa Caterina ofte het Eylant van Sinte Caterine / op	28 en half
11. Bahia do Repairo ofte de Bay van het beschutsel / leyt op	28
11. Rio do Estremo ofte de Rivier van uptermaten / leyt op	27
11. Rio dos Dragos ofte de Rivier vande Dracken / leyt op	26
11. Ilha de Canancea, ofte het Eylant van het Riet bosch leyt op	25 en half
11. Het Eylant A Ilha Doropica is ghelegghen op	25.
11. Bahia ofte Bay van San Vincente leyt op	24.
11. Rio ofte Rivier van Canane leyt op	24.
11. Rio de Ianero ofte de Rivier van Januarinus / leyt op	23. een 3 deel
11. Cabo frio ofte de couden hoeck leyt op	23.
11. Bahia do Salvador ofte de Bay vanden Salichmaker leyt op	22.
11. De drooghten ghenaeemt Os Baixos dos Pargos liggghen op	21.
11. A Bahia do Espirito Santo ofte de Bay vanden Hepligen Gheest / op	20.
11. Het Eylant van Santa barbara op de selfde hooghte van	20.
11. Rio ofte de Rivier van sante Lazia leyt op	19.
11. Rio de san Iorgie ofte Rivier van Sint Joris / op	18
11. Porto seguro oft een seker Haven / leyt op	17.
11. Rio das Santos Cormos dat is : de Rivier van Sint Hofme ende Damiën / op	16
11. Het Eylant A Isla de Santa Helena leyt / van ghelijckheit op	16
11. Rio da Praya ofte de Rivier vande Strant leyt op	15
11. Rio dos Ilhas, ofte de Rivier vande Eylanden / leyt op	14 en half
11. Porto Real / ofte Koninglijcke Haven / leyt op	14
11. Bahia de Todos os Santos, ofte de Bay van Allderhepligen / leyt op	13
11. Rio Real, ofte Koninglijcke Rivier / leyt op	12
11. Rio ofte Rivier van San francisco, / leyt op	11
11. Rio ofte de Rivier van San Michiel, op	10
11. Santo Alexo, is ghelegghen op	9
11. Cabo ofte de hoeck van sant Augustijn, leyt op	8, drie 4 deel
11. De Stede van Olinda, is ghelegghen op	8.
11. PERNANBUCO ende het Eylant van Ascencao, ofte Hemelbaert / liggghen op	8
11. Santo Domingos leyt op	8

Artapica

- R. Artapica is gheleghen op _____ 6
 R. Santo roque, ende Santa Maria, d' aribada, of onse L. Vrouw van de ge-
 arriveerde/zijn gheleghen op _____ 5
 R. Bahia ofte de Bap van S. Lucas/lept op _____ 4
 R. Bahia das Tartarugas, of de Bap van de Schilt-padden op _____ 3
 R. Rio do arrecife, ofte de Rivier van het Clif/lept op _____ 2

Vande antillas, ofte voor Eylanden van Spaensch Indien, ende sommi-
 ghe plaetsen aen het vaste landt gelegen, alles aende noord-
 sijde vande linea Equinoctiael.

- R. Sla la Deseada ofte het begeerde Eplandt / is gelegen op _____ 15. en half.
 R. Het Eplandt Marigalante, lept op _____ 15
 R. Het Eplandt La Dominica, lept op _____ 15 en half
 R. Het Eplandt la antigua dat is het oude Eplandt geseyt/lept op _____ 16 en 4. deel
 R. cabo de Cantina aen het vaste landt lept op _____ 9. en half
 R. Het Eplandt La Serana genaemt/lept op _____ 14. en half.
 R. la Serranilla: ofte cleyn Serana, lept op _____ 16
 R. Cayman grande, ofte de groote crocodijl lept op _____ 19
 R. cabo de sant anton aen het Eplandt cuba, lept op _____ 22
 R. Rio ofte de Rivier van sant Pedro ende san Paulo, lept op _____ 21.
 R. los Campos d' Almeria ofte de Velden Almeria ligghen op _____ 20.
 R. Villa rica lavieja, ofte out Villa rica ofte rijke Stede lept op _____ 19. twee 3. deel

**De havens ende plaetsen gheleghen aende Custe / diemen en-
 gentlijcken noemt van Indien / met die distantie ende verscheppenheyt
 ghelijckse van den anderen liggen/beginnende van het noorden af/ver-
 volghens de Custe / supdewaert aen / ghelijck als het selfde Landt
 streckende is.**

Inden eersten so is te weten, dat de custe diemen noemt van Indien zijn beginsel
 neemt van den inwijk diemen noemt A Enseada de jaqueta af
 beginnende van een plaets genaemt Espero, &c.

- R. Van Espero tot mangalor, zijn mijlen _____ 8.
 R. Van Mangalor tot Parane, zijn mijlen _____ 8.
 R. Patane tot den hoeck genaemt punta de Diu, zijn mijlen _____ 12
 R. van Diu tot het Eplandt genaemt A Ilha do bette, zijn mijlen _____ 9.
 R. Van Ilha do bette tot Goa, een Stadt gelegen binnen inde Franijck van
 cambaien, zijn mijlen. _____ 20.
 R. Van het voorsijde Ilha do bette tot die Stede van Daman, zijn _____ 26
 R. Van Daman tot furrate, een Stede ghelegen inden Inwijk van Camba-
 jen, zijn mijlen. _____ 8.
 R. Van Daman tot Danu de kustte uptwaerts voort aen/ zijn mijlen _____ 7.
 R. Van as Ilhas das Vazas ofte de Eplanden vande Hoepen/ zijn _____ 7.
 R. Van Danu tot as Ilhas das Vaza tot de Stede van Bazain, zijn mijlen _____ 3.
 R. Van Bazain tot de Stede van Chaul zijn mijlen _____ 12.
 R. Van Chaul tot Danda zijn mijlen _____ 5.
 R. Van Danda tot den Inwijk genaemt : a Enseada de pero soares, zijn _____ 3.
 R. Vande Enseada de Pero soares tot siffardao, zijn mijlen _____ 3.
 R. Van siffardo tot Dabul zijn mijlen _____ 10.
 R. Van Dabul tot sangviserra zijn mijlen _____ 6
 R. Van sangviserra tot de Rivier vande Bettel zijn mijlen _____ 12.
 R. Vande Rivier van de Bettel tot seyta por zijn mijlen _____ 3.
 R. Van seyta por tot carapam zijn mijlen _____ 11.
 R. Van carapam tot de Hoofst-stadt van Goa zijn mijlen _____ 14.
 R. Van Goa tot Angediva zijn mijlen _____ 12.

Van hier af soo begint de custe genaemt Malabar, doch evenwel
 begrepen onder de custe van Indien.

- R. Van Angediva tot Batecala zijn mijlen _____ 12.
 R. Van Batecala tot de forteresse van Barcelo, zijn mijlen _____ 5.
 R. Van barcelor tot het Eplanden genaemt poimeio Ilha zijn _____ 6.
 R. Van primeiro Ilha tot de forteresse van Mangalor, zijn mijlen _____ 5.
 R. Van Mangalor tot Monta fermoso ofte schoonen Bergh/ zijn mijlen _____ 4.
 R. Van Monte Fermoso tot Monte de lijn zijn mijlen _____ 10.
 R. Van Monte de lijn tot de forteresse van cananor zijn mijlen _____ 6.
 R. Van cananor tot calecut zijn mijlen _____ 8.
 R. Van coulet tot covlette, zijn mijlen _____ 2.
 R. Van covellet tot chale ende perangale, zijn mijlen _____ 7.
 R. Van peralgale tot Tanor zijn mijlen _____ 3.
 R. Van Tanor tot panane zijn mijlen _____ 6.
 R. Van panane tot cochijn, zijn mijlen _____ 15.

Dan

A. Dan cochijn tot een plaats ghenaemt arbore de Porca, ofte den Boom	Mijlen,
vande soch ofte het Wercken / zijn mijlen	9.
A. Dan arbore de Porca tot coule caulao, zijn mijlen	9.
A. Dan caule coulaio tot de soztresse caulao, zijn mijlen	6.
A. Dan coulaio tot de Barciras ofte de Doelen ofte Aert dypnen / zijn mijlen	4.
A. Dan de bareiras tot brinjao, zijn mijlen	8.
A. Dan brinjao tot het Eplanden genaemt Ilha de Tarabancor, zijn mijlen	6.
A. Dan Tarabancor tot den hoock ghenaemt cabo de comorijn, zijn mijlen	6.

Waar hier voelpt die Custe diemen epgentlijcken noemt int ghesheel Orien-
ten/ de custe van Indien / waer onder begrepen is de custe van Malabar,
als boven : Alle d'ander custen van Ozierten/ hebben hare particuliere na-
men bupten Indien/ als wy vooren genoegh aengheschreeven hebben.

Alle de verhaelde mijlen / als noch alle die inde beschrijptien van de Pa-
bigatien ende Itinerario verhaelt zijn / zijn altesamen Spaensche mijlen/
van 17. en half in een grad/ het welck syn 15. duytische mijlen inde reke-
ninghe/ etc.

Hier naer volgt een instructie ende memorie van het wraken ofte declineren vande Nae-
den vande Compassen, op de Navigatie ende Coursen van Portugael nae Oost-Indien,
soo int gints varen, als int wederom keeren, ende op wat plaetden, ende hoe veel
datse noordwest ofte noordoosten, dat is, het ghene dat die Naelde
van het compas wijckt ofte wraecht, naer het oosten ofte westen,
alles seer correctelijken aengheteyckent van de Por-
tugaloische Stuerluyden vande selfde
Navigatie ofte vaert, &c.

Seylende van Lissbonen af / tot by naer
den hoock van Cabo Verde, soo nooyd-
oosten de Naelden ofte Aelien van
de Compassen / (dat is : naert oosten
wijckende) twee derden deelen van een streeck
ende meer.

Loopende van daer af tot op vier ofte vijf
graden/ aende nooydzijde vanden Equinoctiael
wesende 70. ofte 80. mijlen van de Custe / soo
wraecht de Naelden van het Compas naer het
oosten / dat is nooydoosten/ een halve streeck/
ende soo ghy waert 100. ende 120. mijlen van
het lant af / so salt nooydoosten een derden deel
van een streeck.

Loopende by de Custe van Brasiliën / tot
op 7. 8. 10. graden / aen de suyt- zijde vanden
Equinoctiael, soo salt Compas nooydoosten
ofte wraeken naer het oosten een derden deel
van een streeck/ dit is te verstaen als men dicht
by Brasiliën heen loopt.

Van dese hooghte af / tot op de 17. 18. gra-
den / (op welke hooghte syn ghelegghen de
hoochsten / diemen noemt Os baixos dos abrol-
hos) so salt Compas nooydoosten 3. vierden
deel ofte 2. derden deel van een streeck / dit is
te verstaen als men boven de 100. ende 120. mij-
len van de Custe van Brasiliën niet en loopt.

Loopende vooy by de Eplanden van Mar-
tijn Vaas, soo sal het Compas een streeck ofte
meer nooydoosten.

Van hier af voortaan tot op de 33. graden/
so sal het Compas nooydoosten aende halve
streeck/ tot op 70. ende 80. mijlen vooy by d'e-
planden van Tristaen da cunha.

Van daer af naer de Cabo de bona Esperanca
toe / soo beginnen de Compassen weder min-
der te wraeken / ende soo ghy het Compas wel
merckt/ en dattet hadde een halve streeck van
het nooydoosten / soo weet dat ghy dicht by
de Cabo de bona Esperanca zijt/ tot op de 30. ofte
40. mijlen ten hooghten daer van af / want
als ghy daer nooyden ende zupden met over
een zijt / soo salt Compas een derden deel van
een streeck nooydoosten.

Seylende van hier af voortaan / soo ghy het
Compas comt te merken / ende dat ghy 't fir-
ende effen vint / soo weet dat ghy zijt 80. mij-

len oostwaert van de cabo das a gulhas af.

Seylende naer Mossambique ende merken
de het Compas / soo het twee derden deel van
een streeck nooydwestert / (dat is wraeken of-
te wijcken naer het westen /) so weet dat ghy
zijt nooyden ende zupden met den hoock ghe-
naemt cabo das correntes, ende wesende op 25.
26. tot op de 20. graden/ ende dat het Compas
drie vierden deel van een streeck ofte meer nooy-
westerten soo west op u hoede van het E-
lant saer Lourenco : want sult het terstont co-
men te sien.

Soo wanneer ghy met Mossambique over een
comt / soo heeft het Compas een streeck vant
nooydwesterten / ofte een weynich minder/ ende
heeft de selfde differentie tot de Linea equi-
noctiael toe/ te weten/ de wegh nae Indien toe.

Wesende 200. mijlen oost ende west met de
Haven van Goa, ofte met de Custe van In-
dien / tot den hoock cabo de comorijn toe / soo
sal het Compas nooydwesterten ander halve
streeck / ende aende Custe van Indien een
streeck/ ende een derden deel van een ander.

Seylende van Cochijn naer Portugael / tot
dat ghy de Eplanden van Maldiva ghepas-
seert zijt / zupden en zupdwesten aen / soo
sal het Compas wraeken ofte nooydwesterten
ander halve streeck / tot op acht ende thien
graden / aen de zupdzijde vande Linea equi-
noctiael, ende soo't gebeurde dat ghy yet min-
der als d'ander halve streeck vant / so weet
dat ghy zijt by westen / dicht by de hooch-
ten ghenaemt A Saya de Malha, dat is de Pan-
cier ofte het Wambays van ghere Kinghen
gheseyt / om de gheleichenis dieter van heeft.

So wanneer dat ghy zijt op seiven en twin-
tigh ofte dertigh graden / doende wien cour-
west aen / soo sult ghy bevinden dattet Com-
pas een streeck ende een vierden deel van een
ander nooydwestert / als ghy dit aldus
bevint / soo weet dat ghy dan zijdt nooyden
ende zupden met den hoek Cabo de San Román
ghelegen aen het uiterste eynde van het zupdt
oosten/ van het Epland San Lourenco.

Wesende nooyden ende zupden met hooch-
ten Os baixos da Lidiaen over een / loopende nae
het lant

het land (Terra do Natal) toe/ op de dertich ende eenen dertigh graden / so salt Campas nootwesteren dze vierendeel van een streeck/ ofte wat minder / ende sult wesen nootden ende supden met den hoeck Cabo das Correntes.

Comende van op de twee en dertigh ende dze en dertigh graden voortaan/ ende bewindende dat het Compas effen en gelijk is/ sonder pet naet oosten ofte westen te waken ofte declineren / soo weet dat ghy recht over de Meridiaen zijdt.

Sult gheadvortert wesen / t' Compas wel ende te degen te metcken/ datter niet een haps en faelgeert / te weten hondende (int peplen) een oog toe/ om beter en scherper te sien: want soo ghy hier in comt te faelgeren / soo keunt ghy qualighen goede gissinge maecten / noch pet uyt rechten dat deucht.

De Cabo de bona Esperanca ghepasseert wese/sloopende naert Eplant santa Helena toe/ soo nootdooft oostert ofte waecht het Compas naert oosten en verdenbeel van een streeck/ en int Eplant santa Helena een halve streeck: Want Eplant santa Helena af/ tot het Eplant Acencon, ofte asumption, dat is: hemelwaert gheseyt / soo nootdooft oostert het Compas twee verdenbeel van een streeck.

Do u gedencken dat so waermeeren comt van Portugael af/ naer Brasiliën toe / tot op de hoochte vanden hoeck ofte Cabo de sant augustin, ende dit Eplant van asumption, soo weet / dat het Compas meer nootdooft oostert ofte waecht naert oosten / hoe dat ghy oostwaerder ende verder vande voorspden hoeck af zijt / daerom datter goede achtinge op hebben: want soo ghy 't wel weet te peplen / sult bevinden datter hier niet over een comt / als gheseydt is.

Want Eplant acencon af tot de Clippe Penedo de san Pedro gheenaemt / te weten / twintigh ofte dertigh mijlen by oosten daer van af / soo heeft het Compas een halve streeck schaers/ vande nootdooft oosten.

Van daer af 17. ofte 18. graden voortaan/ sult de Compassen fix ende ghelijck vinden / te weten / wese/supden ende nootden met het Eplant santa Maria.

Van daer af voortaan / soo ghy ruyne wint vint / in sulcker voegen dat ghy 't Eplant Flores set in nootwesten / als dan salt Compas de helft van een streeck waken.

So waer ghy zijt op de 70. ofte 80. mijlen naer by 't Eplant Flores, so hebt ghy 't Compas fix ende effen.

Int Eplant Fayael, ende van daer naert Eplant Tercera, vande Vlaemsche eplanden salt Compas nootdooft oosten dze vierendeel van een streeck/ ende van Tercera naer Lisbonen van 2. verdenbeel tot dze vierendeel van een streeck.

Om nu te verstaen het waken of declineren vande Compas / soo is te weten / dat almen is onder de meridiaen / dat is onder de linea ofte streeck/ diemen versiert inden omloop van het Firmament / vanden eenen Pool tot den anderen / te weten recht te midbewegen / crupswijs over de linea equinoctiael, als dan so heeft men alle Compassen die goet en op recht syn fix ende gelijk/ sonder de waken naert oosten ofte westen / ende wese/supden aen deen ofte dander zijde daer onder van daen / soo waecht de Lieve ofte Paelde vande Compas aen deen ofte dander zijde / te weten almen is aende zijde vande oosten / so waecht de Lieve ofte Paelde vande Compas naertwesten / dat heeten

by nootwesteren/ ende almen is aende westzijde vande Meridiaen voorsp / so waecht ofte declineert de Paelde vande Compas naert het oosten dat heeten by nootdooft oosten/ waer mede dit nu ghenoch verstaen can worden om hen daer naer te reguleren / als verpaelc is/ etc.

Sommighe Vraghen ende, antwoorden seer nut ende oorbaer te weten, voor alle Zeevarende luyden.

SComen u magghden: hoe veel graden datter syn inde rondigheyt ofte omloop vande werelt?

Getal van de graden vande werelt.

Antwoort 360. graden / wese/supden elcke graet van 35. duysende / ende 17. en half spaensche mijlen.

Vraghe Wat dinghen zijn de Poolen vande werelt?

Werde polen syn.

Antwoort Twee punten diemen imagineert ofte versiert/ daert Firmament ofte de werelt op djaept.

Vraghe Wat dinghen is de linea Equinoctiael

vande linea equinoctiael

Antwoort Eenen versierden streeck ofte djaet / vanden oosten tot den westen / om de rondigheyt vande werelt ofte Firmament/ welke is het scheepel van midden van tusschen beyde de Poolen / ende so waermeer de Son daer op is / welke is den 21. Maert/ ende den 23. September / soo heeft men de daghen ende nachten even lanck / waerom Equinoctis gheenaemt wort.

Vraghe Wat dingh is Meridiaen

Werde meridiaen.

Antwoort Is eenen streeck ofte djaet die men versiert inden omloop vande werelt / vanden eenen Pool tot den anderen / ende so waermeer dat u dese schaduwke comt int midden vande dese streeck / soo is het uwe Meridiaen.

Vraghe Wat dingh is Paralel

Wat Paralel is.

Antwoort Alle dinghen ende plaetsen die niet u oost ende west over een comt/ is Paralel.

Vraghe Wat dingh is Tropico.

Wat Tropico is.

Antwoort Een streeck ofte punt die men imagineert ofte versiert / inden omloop vande Firmament/ welke is het besteck/ tot so verre hen de Son vande linea af verlengt / ende dan weder te rugg hekeert / te weten / den 21 Junij comt by aende nootdooft zijde vanden Equinoctiael tot op 23. en half graden/ welke besteck gheenaemt wort Tropico vande cancer, ende den 21. December comt by aen de suyt-zijde vanden Equinoctiael op ghelijcke hoogte van graden / welke besteck genaemt wort Tropico vande capricorno.

Vraghe Hoe veel distantie isser vande linea Equinoctiael, tot eenige vande beyde Polen

Werde distantie vande Equinoctiael tot den pool is.

Antwoort Neghentigh graden/ dat is: het vierendeel vanden omloop vande Firmament ofte werelt.

Vraghe Wat dingh is Horizont

Wat horizont is.

Antwoort Is soo veel als u ghesicht streekt tot daer u dunct dat hem de Lucht met het landt ofte Zee bereyngt / het welke syn 90. graden van u af/ dat is den Horizont.

Vraghe Wat dingh is Zenith

Werde Zenith.

Antwoort Alle tgene dat inde Lucht u recht over 'thoofst staet/ dat is u Zenith.

Vraghe Wat dingh is de longitudo ende latitudo

Werde longitudo en latitudo.

Antwoort Longitudo is de lenghte van den wegh diemen doet/ ende latitudo de breedte.

Vraghe Soo ghy waert onderde Poolhan

Artico

Oft Com- articulo ofte noooyt-ſterre / of u van het Com-
pas ſal comen wiſſen / ende te recht ooydeelen
vande kourſen die ghy vaert ?
antwoort. Neen : want weſende op die con-
trepe / ſal u de ſaelde vant Kompas daer't
geſtreken iſ / opwaert ghetrokken worden te-
gen't glas aen / ſo dattet daer door zijn ope-
ratie niet en ſal mogen betoonen : maer daer
wat onder van daen weſende / in ſulcker voe-
ghen dat de Pool gheen plaats meer en heeft
dat naer hem opwaerts te trecken / ſo ſalmen
terſtondt weder 't Kompas in zyn effect heb-
ben / om u daer naer te mogen reguleren / &c.

In wat
hoogte dat
men de
Son den
22. Julij
op de Cuſte
van Flori-
da zijnde
bint.

Vraghe. Soo ghy waert den 22. Julij / by
de haven van Havana, by de cuſte van Florida
ende nieu Spaengien / hoe veel ſult ghy dan
op d'astrolabio binden int peplen van de Son ?

antwoort. Datmen op ſulcken dagh ſal heb-
ben de Son voort ſenich / dat iſ recht over't
hoof : ende men en ſal aen gheenighe ſijden
ſchaduwte binden / ſoo ſult ghy beſien de decli-
natie van dien dag / ende alle 't gene dat ghy
behint van declinatie / dat ſelfde zijt ghy ver-
ſcheyden vande linea Equinoctiael af nae de
Son toe / ende dat iſ u hooghte.

Op wat
hooghte
dat men de
ſon binden
ſal den 23.
December
op de ſelfde
plaats.

Vraghe. Soo ghy u vont op de ſelfde plaats
den 23. December / wat ſult ghy als dan op
u astrolabio hebben int peplen van de Son ?

antwoort. Op al ſulcken dagh iſ de Son
verſcheyden van de linea Equinoctiael af / 23.
en half graden / ende daer by voeghende noch
ander 23. en half / maken te ſamen 47. gra-
den / ſoo ghebrekender tot volcomenheyt van
de 90. graden noch 43. deſe 43. graden ſult
ghy op de astrolabio nemen int peplen van de
Son.

Wat een
graedt iſ.

Vraghe. Wat dingh iſ een graet ?
antwoort. Van 360. graden ofte ghebeel-
ten / daer de werelt met afgebeelt ende ge-
meeten iſ / ſoo iſ de graedt een ghebeelt / ſoo
dat een graet 360. paert vande werelt iſ.

Vraghe. Soo daer waren twee Perſoonen
nooyden ende zupden vanden anderen af / in
ghelijcker diſtantie / oft van den eenen ſo veel
hooghten ende declinatie vande Son ſal heb-
ben als d'ander.

antwoort. Ja : maer moeten weſen / den
eenen acnde nooydt ſijde en d'ander aende
zupdt ſijde vande linea Equinoctiael, ende iſ
te verſtaen den 22. Meert / ende 23. Septem-
ber / als de Son op de ſelfde linea iſ.

Minen 5.
graden van
de declina-
tie vande
Son heeft
hoe veel
datmen dan
op d'astro-
labio ne-
men ſal.

Vraghe. Soomen waer op de hooghte van
10. graden / hebbende 5. graden van declina-
tie / de Son ende ſchaduwte verſcheyden / hoe
veel ſalmen dan op d'astrolabio nemen ?

antwoort. 75. graden / ende 5. van declina-
tie zijn 80. ſoo ghebrekender noch 10. tot vol-
doeningge vande 90. dit ſelfde iſ de Linea
Equinoctiael, tuffen u ende de Son.

En ander
vragh van
de Son.

Vraghe. Soomen de Son ende ſchaduwte
aen een ſijde hadde / weſende op de hooghte
van 20. graden / hebbende 10. vande decli-
natie / hoe veel ſalmen dan op d'astrolabio ne-
men.

antwoort. 80. Soo ghebrekender tot de 90.
noch 10. ende 10. vande declinatie zijn 20.
welcke iſ de hooghte daermen op iſ.

Minen 4.
of 5. dagen
de Son op
90. graden
naemt hoe
veel weegs
daermen dan
alle daeghs
ſepit.

Vraghe. Soo't gebeurden dat ghy de hoog-
te vande Son naemt 4. 5. ofte meer daghen
op 90. graden / hoe veel weegs ſuldy alle deſe
daghen gheſepit hebben ?

antwoort. Alle het gene dat de Son voort
gegaen heeft / ſoo dat alle de graden ende mi-
nuten / die ghy van declinatie op de ſelfde da-
gen bint / dat zijn de mijlen ende weeg die ghy

gebaren hebt / te weten ſoo de Son 6. graden
min ofte meer gereſen ofte gedaelt waer / ſoo
hebt ghy van ghelijcken ſoo veel uwen weeg
verbooydert.

Vraghe. Soo ghy waert petwers by't landt
op de hoogte van een graet / aende kuſte van
oost ende weſt / doende uwen kourſ van daer
af 89. mijlen weſt ende weſt ten nooyden aen /
op wat hooghte ende hoe verbe ſult ghy als
dan van landt weſen ?

antwoort. Op de hooghte van 2. graden /
ende 15. Duptſche / ende 17. en half Spaen-
ſche mijlen vant Landt af.

Vraghe. Soo de Son waer op de eene Tro-
pico, ende ghy op d'ander / wat rekeninghe ſult
ghy alſdan maken int peplen vande Son.

antwoort. De Son iſ alſdan verſcheyden
vande linea Equinoctiael af / 23. en half gra-
den / mer noch 23. en half graden / dat ghy
daer af zijt / zijn te ſamen 47. ſoo ghebrekender
noch tot voldoeninge vande 90. 43. deſe ſal-
men op d'astrolabio nemen / met deſe ſult ghy
declinatie voegen / welcke zijn 23. en half ſoo
maecttet te ſamen 66. en half ſoo ghebreken-
der dan tot de 90. 23. en half graden / dit ſelf-
de iſ de hooghte daer ghy op zijt.

Vraghe. Soo ghy op eenighe plaetſe waert
ende wiſt de hooghte wel daert op lept : maer
en weet de declinatie van dien dagh niet / hoe
ſult ghy die ſonder boeck weten ?

antwoort. Neemt de hooghte vande Son
met die astrolabio, ende 't ghene dat ghy vint
ſult voegen by de hooghte daer de plaetſe op
lept / ende alle 't gene datter boven de 90. over
ſchiet / oft onder de 90. ghebrececht / dat iſ de
declinatie van dien dagh.

Vraghe. Welcke zijn de plaetſen vande We-
relt / daer ſes maenden dagh / ende ſes maen-
den nacht iſ ?

antwoort. Onder bepde Poolen van de
Werelt.

Vraghe. Wat dingh iſ de hooghte ?

antwoort. Het ghene dat de Son rijſt van
dat hy upt ofte op comt tot op den middagh :
Van ghelijcken iſ hooghte de graeden / diemen
heeft vande Pool tot den Horizon / oock me-
de ſoo iſ hooghte alle het ghene datmen ver-
ſcheyden van de linea Equinoctiael af iſ.

Vraghe. Hoe ſalmen weten de declinatie
vande Son ?

antwoort. Men ſal de Son peplen op den
12. Junius / ende wachten dan tot den 23.
December / op welken dagh ſult weder de
hooghte vande Son nemen / dit gedaen heb-
bende / ſult te minſte ſomme vande meſte af-
trecken / ende 't ghene datter over blijft ſal-
men overmidts deplen / op deſe maniere ſal-
men die declinatie comen te weten.

Vraghe. Welcke iſ de grootſte declinatie die
de Son op eenen dagh mach doen,

antwoort. 24. Minuten.

Vraghe. Hoe veel graden rekenmen voo-
elcke ſtreck vant Kompas ?

antwoort. 11. een vierendeel want 32.
maels 11. een vierendeel maken 360. graden /
twelcke iſ den omloop van de Werelt.

Vraghe. Hoe vele iſ de Zupdt-ſterre ver-
ſcheyden van de onſienlijke Pool ?

antwoort. 30. graden / ſonder daer dichter
ofte verder af te comen.

Vraghe. Wat beduyt het Kompas ?

antwoort. Den Horizon met den omloop
vande Werelt / ghebeelt in 32. ghebeelten.

Vraghe. Wat dinc iſ de Wal-caert ?

antwoort. Het landt ende die Zee,

Op wat
hooghte dat
men iſ als
men de
hooghte van
een groete
aent landt
heeft. ende
89. mijlen
to. ende wa-
ten 11. den
loopt.

Minen op
deene Tro-
pico iſ ende
de Son op
d'ander /
wat reke-
ninge daer-
men maekt
ſal mit 47.
peplen van de
Son.

Om de des-
clinatie
van de
Son te
weten ſon-
der boeck.

Op wat
plaetſen
dat iſ 6
maen. de u
dag / ende 6.
maenden
nacht iſ.

Wat de
hooghte iſ.

Daermen de
declinatie
van de Son
weten ſal.

Hoe veel de
Son op
een dagh
mach decli-
neren.

Hoe veel
graden een
ſtreck vant
Kompas
iſ.

Hoe verre
de zupdt
ſter vande
Pool ver-
ſcheyden iſ.

Wat
Kompas
beduyt.

Am

Vraghe

Vraghe. Wat dinc beduyt het astrolabio?
antwoort. Het vierendeel van de Werelt
twelcke zijn 90. graden.

Vraghe. Waerom zijn de streken van het
Compass/ ofte inde Navigatie altemael even
gelijck/ ende passeren altemael dooz den Cen-
ter/ op een maet sonder eenigh verschil inde
grootte van de rondigheyt / Waerom reken-
men dan op d'een graet ende streec meer mij-
len als op d'ander / ghesien dat sy behoorden
naer advenant de mijlen gelijck te hebben.

antwoort. De groote Circulen ofte omloo-
pende streken/ die de Equinoctiael natuerlijck
heeft/ te weten : de 32. graden zijn altesamen
essen en gelijck/ van 15. Duytsche/ ende 17.
en half Spaensche mijlen : maer de clepne
Circulen ofte omlopende streken / hebben
d'een min en d'ander meer / naer de Elevatie
van de Polen/ in sulcker voeghen / dat hoe
ghy naerder aende linea Equinoctiael comt/ hoe
u den wegh langher sal wesen/ ende hoe ghy
naerder de Polen comt / hoe datse coxter sal
wesen : want de Pool rijst ofte daelt een
graedt/ ende loopende langhs de Linea/ soo
en false noch rijzen noch dalen.

Vraghe. Hoe salmen des middaegs mogen
weten wat die Son nooydooft ofte nooyd-
westeert / te weten : op wat plaetsen vande
Werelt datmen soude mogen wesen ?

antwoort. Men sal maken een Circule ofte
Ringhe int ront op de aerde / ende settender
een Paelde ofte wat anders midden in/ ende
verwachten alsoo den dagheract dat de Son
op comt/ soo salmen als dan int eerste uptco-
men mercken / waer dat de schadutwe heen
streckt/ die afgheteekent hebbende/ sult den
avont verwachten/ tot dat de Son weder on-
der gaet/ doende als dan van gelijcken / mer-
kende de schadutwe met een ander schpeefken
ofte tepcken af/ mettet welcke ghy u rekenin-
ghe sult maken/ te weten : sult meten watter
van d'een schze ofte tepcken tot d'ander is/
ende deplent alsoo crupswijs/ in gelijcker di-
stantie metten anderen / twelcke sal wesen u
nooyden ende zupden/ nu soo warmer dat de
schdutwe van de Son op dese streck comt/
soo salt middag wesen / om nu te weten wat
ende hoe veel dat de Paelde vant Compass
nooydooft ofte nooydwesteert/ soo setter het
Compass by / soo sult ghy terstondt comen te
sien waer dat de Paelde ofte Lelie naer toe
waecht / ofte wijckt naert oosten ofte naert
westen/ ende hoe veel/ waer naer u meucht re-
guleren/ en u calculatie maken.

Vraghe. Waer sullen u de Paelden ofte Le-
lien van Kompassen fixt ende gelijck comen ?
antwoort. Onder de Meridiaen/ etc;

FINIS.

Waerom-
me der stre-
ken van
het Com-
pass altes-
mael dooz
den Center
loopen.

Eenzeker Extratt ende Sommer

van alle de Renten / Domeynen / Tollen / Chiynsen / Imposten / Tribuyten / Chienden / derde penninghen / ende incomsten des Konings van Spaengien / over alle sijne Coninghrijcken / Landen / Probin-tien ende Heerlijckheden / soodanigh als die alles upt de Originale Registers der respectie Reken-Camers ghetrocken zijn : Met eenconce ende claere beschrijvinghe / van de rekeninghe / macht / ende af comste der Koninghen van Portugael : Door den selven Jan Huyghen van Linschoten, upt den Spaenschen in onse Nederduytsche Tale getranslateert ende overgheset.

Tot den Leser.

Enghestien dat dese mijne Titu-
larario ofte Schreybaert / al-
leenlijcken is tracterende van
de Landen ende Custen van
Oost Indien / ende die Oien-
taelsche contreyen / alle het
welcke huydens daeghs is onder de regie-
ranghe ende het ghebiet van den Coningh
van Spaengien / so en heeft my niet breem
noch buyten propoosten gebocht / alhier by te
boeghen een Extratt ende Sommer van alle
de renten / Domeynen / ende incomsten van
den selfden Coningh / van alle sijne Ko-
ningrijcken / Landen / Probin-tien ende Heer-
lijckheden / gheleijck als ick het alles ghetroc-
ken hebbe upt de Originale Registers der
respectie Reken-camers / ende upt de Spaen-
sche in onse Nederduytsche Tale ghetransla-
teert / waermit niet alleen verthoont werdt
d'incomsten van elke Probin-tie ende Juris-
dictie op zyn selven : Maer oock mede van
alle die Steden ende gewesten van gantsche
Coninghrijck van Spaengien int particulier
met hare rechte namen ende toenames / so
dat men daer niet alleenlijcken upt mach
scheppen de vermakelijckheit ende meninge
van soodanighe renten / int gheheel ende int
by sonder / maer oock van gheleijcken ont-
wete het getal vande Steden ende gewesten
van gheheel Spaengien : Wopende het selfde
aenghenam / Orbaerlijck / ende oock ver-
maerlijck / sal wesen voer alle lief hebbers
van curieuseyden.

Onderrechtinghe ende maniere, hoe ende met
wat Geldt datmen in Spaengien
rekenet.

Woe Erstelijck soo is te weten / om dese
navolgende verclaringe wel te ver-
staen / datmen in Spaengien is ghe-
bruyckende de rekeninghe van Ma-
rabedijs / so wel int meesten als int minst en-
de passerende oer de hondert duysent int ge-
tal / te weten / hiemaels hondert duysent / so is
het een Cuento / dat is : epgelijcken een mil-
joen van Marabedijs gheseyde / met welke
twee namen en verbeelinge / vallen de selfde in-
comsten aengewesen worden / achtervolgende
d'Ordinantien ende tgebruyck van des Co-
nings Reken-camers in Spaengien. Nu
so is te weten / dat 34. Marabedijs doen een
Spaensche Reael in spetie ofte Silber / ende
elf Spaensche Realen doen een Ducat / ende
elcke Cuento ofte miljoen van Marabedijs /
doet 500 veel als 2673. Ducaten / 8. Realen /
en 26. Marabedijs : De Marabedijsen wor-
den geteyckent naer wanne van Spaengien /
te weten / als de somme passerende is over de
hondert / so setmender die / ofte diergelijcke
merc voer / beginnende al dan vande duysen-
den opwaerts / om te luyken met het eerste ge-
sichte de somme te verbaten / alle het welcke
wop om de lichticheit wille / ende beste. accor-
datie / also achtervolghen : waer als men met
dese verclaringe gensech verstaen mach wor-
den / vande gheen die daer onverstaen in is.

Vande Renten, Domeynen ende incomsten des Conings van sijn Coninghrijcken van Spaengien,
Napels, Cecilien, Arragon, &c, Ende van alle sijn Heerlijckheyden, behalven het
Coninghrijck ende Jurisdicte van de croone van Portugael,
die wy daer naer op haer selven sullen relatoren, met
alle het gheue meer dies bereyende is.

De Sout
Eplanden
chienden
van de zee /
die van
buyten in
Biscapen
comen / Col-
bayen ende
steden van
Victoria
Hordana /
ende Val-
malceda /
chienden
van de zee
door het
Koningrijck
van Leon
chienden van
de zee / door
de stad
Oviedo.
renten van
Biscapen-
schap van
Bilbau.

- D**E Salinas, (dat sijnde Sout landen /) vande Croone van Spaengien / sijn jaer-
lijcks ghetarcent voer des Conings in comste / die in twaentich Cuentos van
Marabedijs.
- V**an de chienden vande Zee / vande koopmanschappen die van buyten in Biscapen
comen / ende vande Probin-tien van Guipiscos, ende vande vier Bergh Steden / ghele-
ghen aende Zee Custe betalen van alle koopmanschappen / te weten / die nae Castilien
te landwaerts ghevoert worden / van sijn een / het welcke ontfangen wert inde Col-
bayen vande Steden van Victoria Hordana, ende Valmalceda, te samen ghesammeert /
comt voer den Coningh jaerlijcks.
- D**e chienden vande Zee / welke comen door het Coninghrijck van Leon, ende passeren
door de Haven van Sanabria, ende Villa franca, gheuen den Jaers 93. Cuentos.
- D**e chienden vande Zee / van het Prin-dom van Asturias, welke passeren door de Stadt
van Oviedo, geliden Jaerlijcks 375. v. 000. Marabedijs.
- D**e rente van het Biscapen-schap vande Stede Bilbau, het welcke sijn van dinghen die van
buyten comen / geliden Jaerlijcks voer den Coningh 490. v. 500. Marabedijs

M m 2

Da

Dat tweede Capittel.

Verclaringhe van de alcavalen ende tercias oft derde penninghen,
diemen in Spaengien betaelt.

Onder-
verclaringhe
waer alle
vanden sijn.

Alle Am-
bachten en
andere hert-
ingen moe-
ten den
penningen
vande dierse
vercoopen.

Alle de Alcavalen tercias ende andere
renten die de Coning in Spaengien
heeft / in alle de Provintien / steden
Dorpen / ende gewesten / van alle sijn
Coninghrijcken ende Heerlijckheden / ghelijck
als elcke Stadt / haer gebiedt ende gedeelte in
het by sonder verclaert gaet / wat dat elck op
brengt / ende op datmen tot meerder claecheit
mach sien ende verstaen / wat dat dese renten
van alcavalen te segghen is / soo is te weten /
datmen van alle goederen / Coopmanschap-
pen / Wippen / Erven / t sp wat dat het soudem
moghen wesen / gheen upt ghesondert betalen
moet van thien een / vooz den Coningh / ende
dat so dick ende menichmael als sulcke goe-
deren / Coopmanschappen / Wippen / Erven /
het sp wat het is vande een aen d' ander ver-
cocht worden : dese thiende penninghen wor-
den ghenaemt alcavalen : Van ghelijcken die
Ambacht-lieden / Handt-werckers / ende
andere crammers / die in haer lieder Ambach-
ten / ende Handt-wercken vercoopen als
oock inde Dicesch-Wippen / Dicesch-merkten /
Berbergen / het sp van wat Ambacht / Hand-
werck / ofte neeringhe dat soudem moghen
wesen / moeten altesamen / als ghesepdt is /
van thien een gheben / van alle het gene ende
soo dickwils als sp yet vercoopen / waer
toe ghemerlijcken het merste deel van de
Steden / ende hare ghebedten in alle plaet-
sen van haer Jurisdicte / met den Coningh
verdraghen sijn / ende ontfanghen alsoo de
selfde Alcavalen / doende aen den Coningh
betalinghe / naer haer contract ofte pachtin-
ge buyten alle onkosten des Conings : Daer
en boven soo zijnder noch in de Hoofst-steden

ende Provintien / Ontfanghers vanden Co-
ningh / die rekeninghe houden / ende last heb-
ben / om te doen inhalen ende ontfanghen / te
leveren alle de Alcavalen die inde verpach-
tinghe oft contract ende ghebedte van el-
cken Stadt ende haer Jurisdicte veracop-
dert is / als oock van ghelijcken om te beta-
len van de selfde Alcavalen de Jures , dat sijn
eenighe leenen die de Coningh ghecoordineert
heeft / aen sommighe personen / om van de
selfden haer betalinghe te hebben / ende eeni-
ghe ander libzancen ofte assignatien : die op
de selfde hare ordinantien hebben / van wel-
cke / betalinghen de voozschreben ontfanghers
hare rekeninghe gheben / (van dat sp als be-
taelt ende ontfanghen hebben /) aende opper-
ste Reken-Camer des Coninghs. Om nu te
verstaen dat vande tercias , dat is soo veel als
derden penningh ghesepdt / soo is te weten
dat van veel jaren herwaerts soo hebben de
Fausen gheconcedeert / of ghegunt aen de
Coninghen van Spaengien / den derden pen-
ningh van alle de renten der Kercken ende
geestelijcke goederen / ende dat tot hulpe van
de oorloghen ende bescherminghe van het
Catholijcke ende Roomsche geloof / het wel-
ke insghelijcks van de voozschreben Ontfan-
ghers ingehaelt ende ontfanghen wort / ghe-
lijckelijck met de alcavalen , worden genoemt
(als ghesepdt is) tercias , wordende van ghe-
lijcken verpacht te samen met de Alcavalen,
aen elcke Stadt ende Jurisdicte / sommighe
Alcavalen heeft den Coningh vercocht / ofte
pement tot een gabe ofte gifte vereert / waer
van elcke op sijn plaetse mentie ghemaecte sal
worden.

Tercias / sijn
leenen vande
de Co-
ningh.

Onder-
verclaringhe
vande ter-
cias / van
wie dierse
gecoordineert
sijn.

Oorloecht
waer toe
dierse gege-
ben wor-
den.

- D**e Stadt van Burgos met hare Jurisdicte / betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende
tercien 17. quentos 329 v 880. Maravedijs.
- H**et Baljouschap van Burgos, het welcke wort ghenaemt / de Bureba, is gheleghen
dicht by Burgos, gheeft Jaerlijck van Alcavalen ende tercien, ofte eerden penningh
2. quentos 646 v Maravedijs.
- H**et gheberghste van Oca, betaelt Jaerlijcks van alcavalen ende tercien 34. v Maravedijs.
- H**et Baljouschap datmen noemt vande Provintie van Rioja, betaelt Jaerlijcks van alca-
valen ende tercien 3. quentos 777 v Maravedijs.
- H**et Baljouschap datmen noemt van Hebro, betaelt Jaerlijcks van Alcavalen ende tercien
2. quentos 346 v Maravedijs.
- H**et Baljouschap ghenaemt den hoeck van Hebro, betaelt Jaerlijcks van Alcavalen ende
tercien 1. quento 402 v Maravedijs.
- D**e Stadt van Victoria, betaelt Jaerlijcks aenden Coningh 269. Maravedijs.
- D**e Provintie van Guipiscoa, betaelt Jaerlijcks van Alcavalen ende tercien
1. quento 181 v Maravedijs.
- H**et Hser van de selfde Provintie van Guipiscoa, betaelt Jaerlijcks van Tol aen den Co-
ningh 150 v Maravedijs.
- D**e seven Baljouschappen diemen noemt van out Castilien / het welcke is inde ghebergh-
ten / betaelt jaerlijcks van alcavalen ende tercien 942 v Maravedijs.
- D**e Dalepe van Mena, welcke is int selfde gheberghste van Castilien / betaelt jaerlijcks van
alcavalen ende tercien 225 v Maravedijs.
- D**e Provintie diemen noemt vande Stadt van Logrono betaelt Jaerlijck van Alcavalen
ende tercien 7. quentos 746 v Maravedijs.
- D**e Stede van langas, ende hare Jurisdicte / betaelt jaerlijck van alcavalen ende tercien.
152 v Maravedijs.
- D**e Stadt van Santo Domingo, betaelt jaerlijcks van alcavalen ende tercien,
4. quentos 812 v Marabe.
- H**et Baljouschap van de Stede Diego, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende tercien.
1. quento 545 v Marabe.
- H**et Baljouschap van Cande Munon betalen jaerlijck van alcavalen ende tercien.
4. quentos 612 v Maravedijs.

het Balj.

- N. Het Balionschap van Castro Xeres, betaelt Jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien.**
8 Quentos 485 V Maravedijs
- N. Het Balionschap van Serrato ghenaeamt / betaelt Jaerlijchs van alcavalen ende Tercien.**
1 Quento 965 V Maravedijs
- N. Het Balionschap van Manson ghenaeamt / betaelt Jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien.**
2 Quentos 276 V Maravedijs
- N. Nu soo is te verstaen dat alle het ghene darmen in out Castilien / Balionschap noemt / is een Spaensche Provintie.**
- N. De Stadt van Palencia, ende die Provintie van Kampós, betaelt Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien**
16 Quentos 940 V Maravedijs
- N. De Steede van Karion, betaelt Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien** 4 Quen 945 V Ma.
- N. Het Balionschap van Karion, betaelt Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien** 2 Qu. 910 V Ma.
- N. De vleecken van Pedro Alvares de vega betaelen Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien.**
655 V Maravedijs
- N. De Steede van Sahagun betaelt Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien** 2 Quen. 125 V Mar.
- N. De Steede van Saldaña betaelt Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien** 1 Quen. 13 V Mar.
- N. Het Balionschap van Perina betaelt Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien** 170 V Mar.
- N. Het Balionschap van Kampo het welcke sijn de geberghen / betaelen Jaerlijch van Alcavalen ende derden pennigh**
1 Quento 730 V Maravedijs
- N. de Dalepe van Miranda ghenaeamt / ghelegghen inde gheberghen betaelt Jaerlijch van Alcavalen ende derden**
557 V Maravedijs
- N. De vier Steede diemen noemt van de Custe van de Zee / te weten / Laredo, samt Ander Kastro de Vidiales, san Vincente, betalen Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien.**
3 Quentos 616 V Maravedijs
- N. Prinsdom van Asturias, ende de Stadt van Oviedo, betaelen Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien**
12 Quentos 345 V Maravedijs
- N. De Stadt van Lugo; ghelegghen int Coninkrijk van Gallisien, betaelt Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien, te weten / met de plaats van sijn Bisdom, Quentos 732 V Ma.**
- N. De Stadt van Modonnedo, gelegghen int selve Coninkrijk van Gallisien, betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien**
1 Quento 737 V Maravedijs
- N. de Stadt van Orenso, ende haer Jurisdicctie in Gallisien, betalen Jaerlijch van alcavalen ende Tercien**
6 Quentos 505 V Maravedijs
- N. De Stadt van Sint Jacob in Gallisien, int Larjñ Complato genaemt en die Jurisdicctie sijn van Hertbisdom / betaelt Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien** 18 Qu. 212 V Ma.
- N. De Stadt van Tuy, ende die Jurisdicctie van sijn Bisdom in Gallisien, betaelt Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien**
5 Quentos 827 V Maravedijs
- N. de Steede van ponte Ferrara in Gallisien, betaelt Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien.**
1 Quento 975 V Maravedijs
- N. De Stadt van Leon, ende de plaatsen van sijn Jurisdicctie ende Bisdom / betalen Jaerlijch van Alcavalen ende Tercien**
6 Quentos 350 V Maravedijs
- N. De plaatsen vande Stadt / ende het Bisdom van Astorga int Coninkrijk van Leon betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien**
2 Quentos 455 V Maravedijs
- N. De Dopen ofte vleecken vande Abdopen van Leon ende Astorga betalen Jaerlijchs van alcavalen ende derden pennigh**
797 V Maravedijs
- N. De Parochien diemen noemt van Salas, int Prinsdom van Asturias, betalen Jaerlijchs van alcavalen ende Tercien**
231 V Maravedijs
- N. De Stat van Samora, ende haer Jurisdicctie / betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien**
15 Quentos 325 V Maravedijs
- N. De Stadt van Toro ende haer Jurisdicctie / betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien**
11 Quentos 112 V Maravedijs
- N. De Steede van Viena toedehoozende den Hertogh van Osuna, betaelt Jaerlijch van alcavalen ende derden pennigh / ofte Tercien**
62 V Maravedijs
- N. De Dalepe van Guyrena, betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien**
2 Quentos 335 V Maravedijs
- N. De Steede van Barisal de la coma, betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien**
190 V Maravedijs
- N. De Steede van Salamanca ende haer Jurisdicctie / betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien**
24 Quentos 300 V Maravedijs
- N. De Steede Rodrigo ende haer Jurisdicctie / betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien.**
14 Quentos 345 V Maravedijs
- N. Die Jurisdicctie van Trygeros ghenaeamt / betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien.**
417 V Maravedijs
- N. De Steede van Ohmillo, betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien** 47 V Maravedijs
- N. De Steede van Torde filas ende haer Jurisdicctie betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien**
2 Quentos 600 V Maravedijs
- N. De Steede van Valle dolid ende haer Jurisdicctie betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien**
29 Quentos 730 V Maravedijs
- N. De Steede van Torde Humos betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien** 827 V Mara.
- N. De Steede van Medina del Campo ende haer Jurisdicctie / betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien**
31 Quentos 375 V Maravedijs
- N. De Steede van Olmeda ende haer Jurisdicctie / betaelt Jaerlijch van alcavalen ende Tercien**
2 Quentos 149 V Maraved.
- N. De Steede van Nava en de sephen kercken / betaelen Jaerlijch van alcavalen ende Tercien.**
333 V Maravedijs

- R. De Stede van Madrigal, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 682 V Marabedijss
R. De Stede van Arenalo ende haer Jurisdiccie/ betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 5 Quentos. 310 V Marabedijss
R. De Stede van Avila, ende haer Jurisdiccie/ betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 11 Quentos. 365 V Marabedijss
R. De Stede van Sogovia ende haer Jurisdiccie/ betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien. 12 Quentos. 480 V Marabedijss
R. De Stede van Aranda de Duero, ende haer Jurisdiccie/ betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 3 Quentos 350 V Marabedijss
R. De Stede van Roa, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 1 Quen. 515 V Marabedijss
R. De Stede van Gumiel de Yzan, toebehooren den Hertogh van Castilia, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien ofte derden pennigh. 154 V Marabedijss
R. De Stede van Sepulveda ende haer Jurisdiccie/ betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 3 Quentos 540 V Marabedijss
R. De Stede van Soria ende haer Jurisdiccie/ betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien. 10 Quentos 282 V Marabedijss
R. De Jurisdiccie vande Stadt ende 't Bisdom van Osma, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 4 Quentos.
R. De Steden van Agreda ende Tarazona ende haer Jurisdiccie/ betalen jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 2 Quentos. 83 V Marabedijss
R. De Stede van Molina ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 5 Quentos. 792 V Marabedijss
R. De Stede van Sigüenza ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 3 Quentos. 662 V Marabedijss
R. De Stede van Cuenca ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 24 Quentos .645 V Marabedijss
R. De Stede van Huete ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 17 Quentos. 916 V Marabedijss
R. De Stadt van Villa de Rexo de fuentes betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 2 Quentos 517 V Marabedijss
R. De Provincie diemen noemt het March graffschap van Villena, welcke zijn de Steden van Timihilla, Albalade, La Roda San clemente, ende die Stadt van Villena ende haer Jurisdiccie / betaelen jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 31 Quen. 503 V Marabedijss
R. De Stadt van Belmonte, betaelt jaerlijck van derden pennigh alleenlijcken: Want de alcavalen behooren de March-graf toe. 479 V Marabedijss
R. De Stadt van Murcia ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 14 Quentos 820 V Marabedijss
R. De Stede van Lorca ende haer Jurisdiccie/ betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 5 Quentos.
R. De Stadt van Carragena ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien 2 Quentos
R. De Stadt van Alcaras ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien. 16 Quentos. 984 V Marabedijss
R. De Stadt van Segura de la Sierra, en haer Provincie en Jurisdiccie / welck is vant Meesterschap van S. Jacob/ betaelen jaerlijck van alcavalen ende Tercien 11 qu. 91 V Marabedijss
R. De Stede van Villa nueva de los Infantes ende haer Provincie / welck men noemt El Campo de Moriel, is vant Meesterschap van S. Jacob / betaelen jaerlijck van alcavalen ende Tercien 8 Quentos. 664 V Marabedijss
R. De Stadt van Ocano ende die Provincie / diemen noemt de Castilla welcke is vant Meesterschap van S. Jacob / betaelen jaerlijck van alcavalen ende Tercien 23 Quentos.
R. De Stadt Guadalajara ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien 11 Quentos. 64 V Marabedijss
R. De Steden van Plos ende Polo, betaelen jaerlijck van alcavalen ende Tercien 160 V Marabedijss
R. De Stede van Almonacid ende Provincie van Soria, welcke is vant Meesterschap van S. Jacob / betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 1 Quentos. 188 V Marabedijss
R. De Steden van Vzeda, Talamanca, Tordeslaguna, ende haer Jurisdiccie / welcke zijn van het Aertf-bisdom van Tolledo, betaelen jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 18 Quentos. 250 V Marabedijss
R. De Stede van Yefas, betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 423 V Marabedijss
R. De Stede van Alcalá de Henares ende haer Jurisdiccie met die Stede van Burivega; zijn van het Aertf-bisdom van Tolledo, betalen jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 16 Quentos. 253 V Marabedijss
R. De Stede van Madrid ende haer Jurisdiccie/ betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 23 Quentos. 250 V Marabedijss
R. Het Graffschap van Puno ende Rostro, dat is: een buys int aensicht geseyt / betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 1 Quentos 262 V Marabedijss
R. De Steden van Cuba ende Grinos, welcke toebehooren Don alvaro de Mendoza, welcke ontfanght de alcavalen betaelt alleen van Tercien. 117 V Marabedijss
R. De Stede van Galapager, behoort den Hertogh van Infantado toe / betalen jaerlijck van alcavalen ende Tercien, 160 V Marabedijss
R. De Stede van Illescas ende haer Jurisdiccie/ betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 2 Quentos. 297 V Marabedijss
R. De Stadt van Tolledo ende haer gheheelte/ betaelt jaerlijck van alcavalen ende Tercien. 73 Quentos
De reuen

- De Renten vanden dienst vant gheberghte / te weten / t ghene dat betaelt wort vande
eygenaers vant Dee / dat naect Lant vande Eitremadura passeert om te weyden / is
jaerlijchs weert vooz den Coningh 19. quentos 503 V. Marabedijs.
- De blecken vant Prioozschap van S. Jan / betalen Jaerlijchs van alcavalen ende terciën
7. Quentos 55 V. Marabedijs
- De Steden van Almagro ende hare Probintie welke ghenaeemt wort de Campo de Ca-
larrava, is van het Meesterschap van Calarrava, betaelt Jaerlijchs van Alcavalen en-
de terciën 7 Quentos 120 V. Marabedijs
- Van gelijcken d' Alcavalen vande crupden ende groenighepdt / diemen in dese selfde Mees-
terschap vercoopt / gelt Jaerlijchs vooz den Coningh 3 Quentos 438 V. Marabe.
- De Stadt van Cuydadreal, betalen Jaerlijch van Alcavalen ende Terciën 4 quen. 150. Ma.
- De blecken gelegen inde contrep / genaemt het Archidiaenschap van Telavera de la rey-
na, betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende terciën 14 Quentos 326 V. Marabedijs.
- De Stadt van Placencia ende haer Jurisdiccie / en die blecken diemen noemt vant Archi-
diaenschap / betalen jaerlijchs van Alcavalen ende Terciën 18 Quen. 475 V. Ma.
- De Stadt van Truxillo ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijch van Alcavalen ende terciën
12 Quentos 224 V. Mara.
- De stede van Caceres ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende terciën
7 Quentos 850 V. Marabe.
- De stede van Badajos ende haer Probintien en Jurisdiccie betalen jaerlijchs van Alcava-
len ende terciën 9 Quentos 972 V. Mara.
- De stede van alcantara. Jurisdiccie ende Probintie / is vant Meesterschap van alcantara
betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende terciën 9 quentos 403 V. Marabedijs
- Van gelijcken so gelt jaerlijchs d' Alcavalen vande crupden ende groenighepden (die ver-
cocht werden om de selve contrep te weyden) vooz den Coning 3 Quen. 481 V. Ma.
- De Probintie van Serna, welke is vant Meesterschap van Alcantara, betaelt Jaerlijchs
van Alcavalen ende derden 7 Quentos 570 V. Marabedijs.
- De stede van Merida ende haer Jurisdiccie / welke is inde Probintie van Leon, wesende
van het Meesterschap van Sint Jacob / betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende der-
den 21 Quentos 234 V. Marabedijs.
- De stede van Fuente el Maestro ende haer Jurisdiccie / is inde Probintie van Leon, van
het Meesterschap van Sint Jacob / betaelt jaerlijchs van alcavalen ende derden
6 Quentos 973 V. Marabe.
- De stede van Guadalcana ende Jurisdiccie / is vant Meesterschap van Sint Jacob betaelt
jaerlijchs vant alcavalen ende terciën 3 Quentos. 305 V. Marabe.
- De stede van Xeres de Badalos (is vant Meesterschap van Sint Jacob /) met haer Ju-
risdiccie / betaelt jaerlijch van alcavalen ende terciën 7 quentos 100 V. Mara.
- De stede van Sevilla haer gheheelte ende Jurisdiccie / betaelt jaerlijchs van alcavalen
ende terciën 182 Quentos 317 V. Marabe.
- De Renten diemen heet van heerlijchhepdt van de selfde Stadt / gheeft jaerlijchs aenden
Coningh 2 quentos
- De stede van Palma ende Guelues, toe behoorende de Graven van Palma ende Guelues, be-
talen jaerlijchs van alcavalen ende terciën 235 V. Marabedijs
- De steden van Teuar ende nardales, toe behoorende de March-graf van ardales, betalen
jaerlijchs van alcavalen ende terciën 235 V. Marabe.
- De stede van Ilerena ende Jurisdiccie / is inde Probintie van Leon, van het Meesterschap
van Sint Jacob / betaelt jaerlijch van alcavalen ende terciën 3 quentos 127 V. Ma.
- De Stadt van Cadiz, betaelt jaerlijchs van alcavalen ende terciën 8 quentos 452 V. Ma.
- De Rente van Cadiz, diemen heet vande almadravas, dat is: De visscherije vanden Fisch /
diemen heet arun, gheliden teen jaer vooz ander jaerlijchs 3 quentos 35 V. Mara.
- De stede van Gibraltar, betaelt alleenlijcken den derden penning / ofte terciën: Want zijn
hij vande alcavalen vooz gunst vanden Coningh / ghelt jaerlijch 1 quen. 500 V. Mara.
- De Stadt van Xeres de La Frontera ende Jurisdiccie / betaelt Jaerlijchs van alcavalen
ende terciën 21 quentos 50 V. Ma.
- De stede van Carmona ende Jurisdiccie / betaelt Jaerlijchs van alcavalen ende terciën
9 quentos 450 V. Mara.
- De steden van Lora ende Setefilla, betalen Jaerlijchs van alcavalen ende terciën
680 V. Mara.
- De stede van Ecila met zijn vooz steden betalen Jaerlijchs van alcavalen ende terciën
15 quentos 500 V. Marabedijs
- De stede van Cordova ende Jurisdiccie / betaelt Jaerlijchs van alcavalen ende terciën
48 quentos 995 V. Marabedijs
- De contrep vande plaetsen genaemt Realengos van Cordova, betalen Jaerlijch van al-
cavalen ende terciën, ofte derden penningh 17 quentos / 316 V. Mara.
- De stede van anduxar ende Jurisdiccie / betaelt Jaerlijchs van alcavalen ende terciën
4 quentos 800 V. Marabe.
- De stede van Wieda ende Jurisdiccie / betaelt Jaerlijchs van alcavalen ende terciën
11 quentos 640 V. Mara.
- De stede van Baeca ende Jurisdiccie / betaelt Jaerlijchs van alcavalen ende terciën
17 quentos 316 V. Marabe.
- De stede van Quexada, betaelt jaerlijch van alcavalen ende terciën 1 quen. 415. Mar.
- Het Adelantaerschap van Carcola, betaelt Jaerlijchs van alcavalen ende terciën
6 quentos 885 V. Marabe.
- Het Graeffschap van Sinte Esteuen, betaelt Jaerlijchs van alcavalen ende terciën
1 quentos 340 V. Marabe.

- ii. De Stede van Martos ende Jurisdiccie / is vant Meesterfchap van Calatrava hant ghe-
deltte van Andalusien, betaelt van alcavalen ende tercien 11 quen. 436 V. Marabedijs
- iii. De Stadt van Jaen ende Jurisdiccie/betaelt jaerlijchs van alcavalen ende tercien
15 quentos 909 V. Marabedijs
- iii. De stede van Granada ende Jurisdiccie/betalen Jaerlijchs van alcavalen ende tercien
42 quentos 910 V. Marabe.
- iii. De zijde vant Coninckrijck Granaden/plaghen te ghelden (te weten/ eerder die Moris-
cos ofte Granadynen upt verdryven waren / 42 quentos / ghelden nu ter tijdt maer
22 quentos
- iii. De Renten diemen heet Aguela ende Aviles van Granada. ghelt Jaerlijchs voer den Co-
ningh 2 quentos 750 V. Marabedijs
- iii. De steden ofte Stadts van Loxa ende Alhama, int Coninckrijck van Granada, betalen
Jaerlijchs van alcavalen ende tercien 3 quentos 650 V. Marabedijs
- iii. De stede van Baca in Granaden ende Jurisdiccie/ betaelt Jaerlijchs van alcavalen ende
tercien 10 quentos 626 V. Marabedijs
- iii. De Stadt van Guadix in Granaden ende Jurisdiccie / betaelt van alcavalen ende tercien
6 quentos 395 V. Marabedijs
- iii. De Stadt van Almena in Granaden ende Jurisdiccie / betaelt Jaerlijchs van alcavalen
ende tercien 3 quentos 80 V. Marabedijs
- iii. De steden van almunecer, Mutril, ende Salabrena, in Granaden / betalen jaerlijck van al-
cavalen ende tercien 2 quentos 643 V. Marabedijs
- iii. De Stadt van Malaga in Granaden betaelt Jaerlijchs van alcavalen ende tercien
18 quentos 269 V. Marabe.
- iii. De stede van Veles Malaga in Granaden betaelt jaerlijchs van alcavalen ende tercien
3 quentos 519 V. Marabedijs
- iii. De stede van Pulchena, betaelt jaerlijck van alcavalen ende derden 410 V. Marabe.
- iii. De steden van Rouda ende Jurisdiccie/betaelt Jaerlijchs van alcavalen ende tercien
5 quentos 334 V. Marabedijs
- iii. Het Eplandt van Canarien geeft den Koningh jaerlijchs 4 quentos 850 V. Marabe.
- iii. Het Eplandt van Tenerife geeft den Koningh Jaerlijchs 3 quentos.
- iii. Het Eplandt La Palma, geeft den Koningh Jaerlijchs 2 quentos 400 V. Marabe.
- Den daghelijckchen dienst/obligatie ofte contributie/die de Koningrijcken ofte lan-
den van Spaengien/ jaerlijchs aenden Koning betalen/ zijn waerdig 104 quentos 305 V.
Marabedijs. Nu soo is te weten / dat dese daghelijckche dienst / obligatie ofte contributie
ghedeelt wert door alle de Provincien / Landen ende Steden van Spaengien / onder
welcke de geen Leen-heeren/Edelers ofte Edelmannen en zijn/van onder dien/welcke men
noemt t gemeent Populus/ingefetenen ende onderbancn / dese doctinen een peder schate-
ten ende betalen/ naer de qualiteyt ende vermoghen van elck een/ moeten s Jaers een
seker somme geven/ en dat nae die waerdye van haer liber goederen/ welke jaerlijck-
sche schattinghe ofte contributie/ is t een jaer door t ander/ de voorsz somme van
104 quentos 305 V. Marabedijs.
- iii. De Tollen vande thiende penningen vande drooghe Havens/ (dat zijn die passagien
van te lande) vande Coningrijcken van Valencia, Aragon ende Navarre, diemen betaelt
van alle goederen ende waren/ die upt Spaengien nae de voorsz. Landen gevoert wer-
den/so wel vant incomen/als vant upvoeren: Want alle de goederen die vant een K-
ningrijck int ander vervoert worden/ betalen al te samen den thienden penning/ welke
Tollen ofte thienden vande voorsz. Koningrijcken/te weten vande drooghe Havens ofte
passagien/ gelden t een jaer door t ander/ des jaers 49 quentos 35 V. Marabedijs
- iii. De drooghe Havens ofte bin elantsche passagien / incomsten ofte upganghen/die
vaut Koningrijck van Portugael strecken / nae de landen die onder den Koningh van
Spaengien gelegen zijn eppenlijcken Castilien genadint / geven den Coning jaerlijck
van thienden vande goederen ende waren / die daer heen en weer door passeren / een
jaer door t ander 34 quentos 115 V. Marabe.
- iii. De Wof'en die jaerlijck upt Spaengien ghetrocken / ende vervoert werden nae alle
wegen / gheven van elcke sack / (weghende ontrent 10. aroben, wesende peder robe 25.
pomp) diemen upt Spaengien nae buytens landts voert / 2. Ducaten / toebehoorende
d'ingebozen ende inwoonders: Maer den vreemden man moet betalen 4. Ducaten voer
peder sack: Dese Tol beloopt t een Jaer door t ander des jaers 53 quen. 586 V. Marabedijs
- iii. Het opperste Minorarischap van Sevilla/het welke de selfde Stadt vande Koningh
ghepacht heeft/voor 154 quentos 309 Marabedijs's Jaers/dese renten zijn de thi-
den van alle koopmanschappen/ende waren van Nederlant/Brackrijck/Engelant/
Portugael/Italien/ect. Van alle wegen comende van buyten/om aldaer te lossen/geven
altesamen van thien een/voor den Coning/welcke ghenaemt wort Almarifa/so/ comt
t een jaer door t ander/ de voorsz. somme van 154 quentos 309. Marabedijs
- iii. Het Minorarischap van Spaenschs Indien / het welke de selfs Stadt van Sevilla
gepacht heeft vanden Koningh/ des jaers voor 67 quentos / ende is van alle koopman-
schappen/ die in Sevilla geladen ende gescheept worden naer Spaenschs Indien/beta-
len in Seville den 20. penningh / ende comende in Indien/ betalen de selfs waren noch
eens den 20. penning / so dattet op de rekeninghe den 10. penning comt te wesen/twelc-
ke t een Jaer door t ander de voorsz. somme is bedraghende 67 quentos
- iii. De renten die den Koning heeft vande Muntten van Spaengien/ te weten van peder
marck Silver/dat inde selfde Muntten gheslagen en bedrapt wort/ zijn de elck marck 6.
Ducaten aen Silver/betaelt een Reael in specie voor den Coning: Dese renten wort ghe-
noten El Senoreaxo de la Moneda: En de munte van Sibillen brengh alleen so veel op als
alle p'ander/ ghelijck dese renten is/ des Jaers waert voor den Koning 22 quentos

- ii. Den Coning heeft verpacht aende Fucker van Aufburg/de Meesterfchappen van Sint Jacob / Calatrava ende alcantara, vooz 98. quentos 'jaers / en zijn allcen de tollent van Cooren / Wijn/Olp / ende andere dingen / die den thierenden penningh betaelen / die de Meesters in voozigen tijden plegen te hebben: in dese Tollen en zijn niet begrepen de Tercien noch alcavala die van buyten blijven / als op een ander gesept is: Dese Meesterfchappen zijn vande opperste Kruys-heeren / van dese 3. oorden / te weten / van S. Jacob/Calatrava en alcantara de welke plagen overste ofte hooften te hebben / te weten / diemen Meesters noemden/gelijc als die oversten van Rodes ende Malen, ofte gelijc als de Kloosters ende Religiösen / met beloften van onderdanigh ende sekerre minnen t'observertien / alst oock noch hiyden daegs is / welke oversten bloet verwanten des Konings ofte oock wel zijn kinderen / hebbende haer eygen landen / best onder volcomen commandement ende gebiet : maer de Koningen van Spangien hebben metter tijdt alsekerkens onder haer getrocken/bedienende ofte ten minsten presenterende / als nu selfs als meesters ende oversten van alle Kruyten / Comendoxien / ende oordenen / waer van de verpachtinghe van de selfde Meesterfchappen aen hem comen / als boven / comt als ghesepd is. 98 quentos.
- iii. Doch heeft den selfden Coning verpacht de Kruyden / ende het groenighydt vande weyden vande voorszeyden meesterschappen / om het Dee daer op te weyden / des jaers vooz de somme van 37 quentos.
- iiii. De Koning heeft verpacht het Guld-silver van almalen genaemt / int gheberghre van Sierra Morena, int Belt van Calatrava, des Jaers vooz 73 quentos.
- v. De Bullen ofte aflacts brieven vanden Paus van Roomen / diemen noemt de Santa Crusada gheben den Coninck Jaerlijchs / alle onkosten afgetrocken 200 quentos. Het welke gereduceert in onse Nederlantse Munte / comt te bedragen ontrent feshien Comen schats.
- vi. De rente ghesittemt subsidio, welke is dat alle Priesters ofte geestelike personen / die eenighe beneficien ofte renten hebben / te weten / Kercken / Kloostren / Kappellen / Kluysen ofte bles aenlevende / moet een pegghelijc betalen een sekerre somme / ende dat conforme zijn Stipendio Sallarijs beneficij / ende qualiteyt / ende naer dat het in een peder Bisdom verbeest comt / en dit tot hulpe vande onkosten ende oorlogen / tegens die onghelooighen ende Ketters / waer van de meeste Kercken en Kloosters met den Koningh verdragen zijn in maniere van pachtinge / vooz een sekerre somme 's jaers / diese hem boven alle onkosten moeten opbrengen ende leveren / dese Subsidio is 't een jaer vooz het ander waerdigh 65 quentos.
- vii. Doch soo geberi alle Bisschoppen ende Kercken van Spangien jaerlijch aenden Coningh / tot hulpe van de onkosten / tegens d' onghelooighen ende Ketters / 110 quentos.
- viii. Dese rente ofte obligatie wert ghenaemt El Excusado het welke de Paus gheconcedeert ofte ghegunt heeft / vooz zijn brevis ofte Patente apostolica Romana, aen den Coningh van Spangien / soo dat de Coningh mach hiesen upt elcke capelle van een peder Kercke / een ontfangher / van die de thijnde vande Gheestelijcheit ende Kercken ontfangen / als daer is vant Cooren / Gers / Wijn Olp / etc. Ende alle andere dinghen diemen plucht / ende wassen / ende de selfde Gheestelijcheit ende kercken / levert den Coningh / boven alle onkosten vpen vranck / teen jaer vooz ander / de voorszeyde somme van 110 quentos.
- ix. De Mijne van Guadalcana ghelegghen in't landt ghenaemt Efremadura, in het gheberghre van Sierra Morena placht te gilden / te weten / het Silver batmen daer des jaers upt trock / 187 quentos / maer hoe veel datter nu ter tijt op brenghet en is geen sekerheyt af / want is seer ghebilleert ofte verslapt.
- x. Alle Landen van Spangien gheben den Coningh jaerlijchs van obligatie / diemen noemt de Exerciti, vooz de Slaven ende Galep-boeden / ende tot onderhout vande Galepen 7 quentos 750 V. Maravedijs.
- xi. De rente ghenaemt de la Moneda Foreta, dat is / een Munte ofte penningh die een peder persoon jaerlijchs moet betalen van obligatie / te weten / elcke heert-stede 2. maravedijs 's jaers / 't sy van wat conditie / staet / ofte qualiteyt die souden mogen wesen / welke renten beloopt 't een jaer vooz 't ander / des jaers 6 quentos 656 V. maravedijs.
- xii. Het gene dat den Coningh jaerlijchs van Spaensche Indien comt / is de somme van 300 quentos.
- xiii. Het Coninghryck van Navarre geeft jaerlijchs aenden Coningh / de somme van 35 quentos 500 V. maravedijs.
- xiiii. De Coninghryck van Valencia, aragon, ende Catalaynen, geben des Jaers (behalven andere diensten ende obligatie /) aen den Coningh 75 quentos.
- xv. De Eylanden van Sardinien, Majorca, en Minorca, ende heeft de Coningh gheen profijt af / om dat de renten ende incomsten van dien ghedependeert ende verbaen woyn / ben / in de bewaringhe ende bescherminghen van de selfde / ende somtijds meer van doen wesen.
- xvi. Het Coninghryck van Sicilien geeft den Coning jaerlijchs 375 quentos.
- xvii. Het Coninghryck van Napoles 't landt van Pullia ende Calabria, geben jaerlijchs van alle renten vooz den Coningh 450 quentos.
- xviii. Het Hertoghdome van Milanen geeft den Coningh jaerlijchs 300 quentos.
- xix. De Provintien van Nederlandt ende Bourgongien / plaghen te geben aenden Coningh jaerlijchs 700 quentos.
- xx. Maer tegenwoordigh in dese troubelen ende gedurige oorloge en tammien der gheent claecheit noch sekerheyt af weten.
- xxi. De verpachtinge ofte rente van de Croesspelen van gheheel Spangien / geben jaerlijchs aen den Coningh / 20. quentos : Want van elcken Croesspel datter vercocht woyn moet.

moeten gheben een halben Reael vooz den Coningh/ende is verpacht des jaers vooz de
 selfde somme 20 quentos
 6. De Kassen ofte Takens van Florence, te weten / die van bupren in Spaengien gebacht
 werden/geiden jaerlijchs van Col/ 10 Quentos : Want elck stuck Kasse of Taken moet
 6. Ducaten van Col vooz den Coningh gheben 10. quentos

Die dese rekeninghe vande Tollen/ Alcavalen, thienden ende verbehen penningen/
 Chijnsen/Aniposten/contr'butien/rentē/ Domeynen/ende Incomsten vanden
 Coning van Spaengien/ zijn getrockt upt de Registeren der respectie rekē-
 camers des selfden Conings/ ende sonder eenighe veranderinghe overgeset en
 getranslateert / ghelijck als sy verpacht (opgebracht) ende betaelt zijn geweest het jaer
 van 1578. al eer dat den selfden Coning het Coningrijk van Portugal aen hem hadde/
 maeromme hier niet in begrepen en is / dan sullen hier naer int bysonder / ende op zijn
 selfden verhalen / als oock van haer regierders / als int corte verbaert / met de waer-
 achtighepdt van dien/vooz informatie vande coppe der Officieren/ ende bedieners van
 des Konings ampten ofte Officieren inde selfde Koningrijcken ende haer heerlijckheden.
 Nu soo bedraghen in alles de voorszreven Domeynen renten ende incomsten des Ko-
 nings/ghelijck alles int particulier verclaert gaen / 't een dooz't ander te samen ge'om-
 meert/13. miljoenē gouts / ende 48. V^{ooo}. Ducaten / het welcke comt ghereduceert in
 onse Nederlantsche Munte ende rekeninghe / te weten drie gulden vooz een Ducat / ofte
 elf Spaensche Realen / de somme van 452 Connen schats/ ende 44 V^{ooo}. Carolus gul-
 dens van 40. grooten blaens 't stuck. 452. Connen schats. 44 V. gulden.

Het welcke is eyntlijcken de geheele somme / ende incomste des selfden Konings van
 Spaengien Jaerlijchs/ behalven Portugal ende haer gedeelte/als gescreit is : Het wel-
 ke nu ter tijdt oock mede den selfden Koningh is besittende / als hier naer verclaert sal
 werden.

De Coningrijcken die verbaert zijn onder den naem van Spaengien/ eyghentlijcken
 Castilien : Maer in het ghemeeen Spaengien ghenaemt zijn dese Leon, Aragon, Castilien,
 Navarre, Granaden Tolledo, Vallencien, Sevilien, Cordova, Morcien, Ien, Gallicien, Gibraltar,
 Caralonien, zijn verthien die eertijds elck een Koningrijk op haer selfen hebbe n ghe-
 weest/ende noch de naem behouden. De Coningrijcken/ Provincien/ ende Steden/
 die int Hof van Spaengien in eenigen dach vaert ofte vergaderinghe vant ghemee-
 lands taken haer vopsen ofte stemmen gheben/ en gheropen werden/ zijn dese naervol-
 gende/te weten: De Koningrijcken van Leon, Sevilien, Tolledo, Granaden, Cordova, Murcia
 ende Ien : Die Steden / te weten / de Hoofsteden / welke zijn als Bisdommen / zijn
 Burgos Salamanca, Segovia, Soria, Avila, Cuenca, Toro, Samora: Guadaxara: En die Steden
 dat gheen hoofst steden noch Bisdommen en zijn / hebbende sechtelijcken den naem van
 Steden/al hebbense. Muren of geen/dienen eygentijcke Villas noemt/van dese hebben-
 der maer twee hare vopsen ofte stemmen int Hof/welcke zijn Palladid ende Madrid: die
 andere Koningrijcken als Arragon, Navarte Valencie ende Caralonien &c hebben haer lie-
 der Vicere is ende Gouverneurs apart / houdende haer dach waerden op haer selfen/re-
 gierende met des Conings advijs/ghelijck als die van Napels, Cecilien, Milaen &c.

Dat 3. Capittel.

Een cort verhael vande notabelste dinghen gelegenheyt, regeringe ende incom-
 ste vant Coninckrijk van Portugal, eert ijs Lusitanea ghenaemt.

Gröote
 van portu-
 gael.

Et Coningrijk van Portugal
 heeft int omgaens 285 mijlen/te we-
 ten/ byde kustte vander Zee 135. mij-
 len ende te landwaerts omgaende
 150. mijlen: heeft seventien Steden in Portu-
 gael ende Spaengien / Cuidades ghenaemt
 welke ijtelt ghenighe Steden n' ghen voe-
 ren/ dan die hoofst steden vaneen: gh Bisdom/
 ofte vooz particulier gunst ende privilegien
 des Conings / alle d'ander worden ghe-
 naemt Villas, al ist schoon datse met Muren en
 Poorten omringht en besloten zijn / ofte dat
 sy geen Muren en hebben ghelijck alser veel
 zijn / doch hebben eventwel den naem van
 Villas : Van dese Villas, Steden ende Caste-
 len / zijnder in Portugal 470. behalven Doz-
 pen ende vlekken / heeft drie principale Ri-
 vers ofte Rivieren / om schepen te ankeren/
 te weten / Lisbonen / Porto, ende Setuval
 ende noch ander drie int land van Alga-
 ve (welcke oock van de Croon van Portugal
 is) te weten : Tavilla, Lagos, ende Villa No-
 va : De sleutel ende bescherminghe van de Ri-
 vier van Lisbonen / is het kasteel sint Juli-
 aen (vanden Duyschen sint Gillis ghehe-
 ten) welke is ghelcgghen aenden eerste pas-
 sage ende incomste vande Rivier die genaemt

wozt Tegio, in Latijn Tagus, een van de ver-
 maerste van gheheel Europa.

Dat 6. Capittel.

Vande Justicie ende regeringe van Lisbo-
 nen ende Portugal.

En eersten het Tribunael, genaemt
 'trelaes van Civil, waer van opper-
 ste rechter is den Regidoer, dat is
 den Regierder van Conings wegen
 mer noch twee andere rechters : Het Tribu-
 nael van het Crimen, ende twee rechters: Een
 Auditeur oft Rechter van des Conings
 Tolhups ghenaemt Alandega : Een Rechter
 van de propierepten ofte eyghendomme ende
 beneficien: Acht rechters van de weesen: Een
 Rechter van de Gast-huysen : Een opperste
 Rechter (ghenaemt Correcteur / van de din-
 ghen ende saken van Indien / Guinea, Cabo
 Verde, San Thoeme ende Brasilien : Van alle
 dese voorsz. rechten machmen appelleren aen
 het relaes van het Civil : Het Tribunael ghe-
 naemt van de supplicanten / wiens rechters
 ghenaemt worden Desembargadores, dat is
 100 veel als onlasters ghesepdt/ dese zijn van
 groote

Verhael
 van her-
 schepen
 rechters
 of
 Auditors.

Van de
 rechters
 Desem-
 bargadores

grooter auctoriteyt ende aensien / als hy ons opperste Raet-heeren ende Presidenten: Ken dit recht comen die appellaten vant Tribunal vant Civil: Haren oversten is eenen ghe-naemt Correcteur, bande supplicaten: Twee Rechters die ghe-naemt worden Desembargadores da Fazenda, dat is soa veel als Curatoren ende Rechters van des Conincks goederen/dese oordeelen de rechten / ende plekten tusschen den Coninck ende particulieren: Van dese enis gheen appellatie. Den Raet van de oordenen Tribunal Supremo, ofte den hooghen Raet diemen noemt Desembargadores vant Palles: Tribunal bande Con-scientie ghe-naemt: Tribunal bande Veedores da fazenda, dat is: Besienders / Voorschden/ ofte Besooghers van des Conincks incom-sten ende goederen: Tribunal van des Conincks reken-camer / welke staet onder de Veedores da fazenda: Den Raet van Staten: Twee Tijtlen van Hertoghen: Een van March-graef: Chien van Braven / met de qualiteyt van elck een: Die fortresen der Portughesen in Africa ofte Barbarien, sijn dese/ te weten: Tangher, Zepta, Arzilla, het Eplandt van Madera, die Blaemsche Eplanden / As Ilhas dos Acores genaemt/als dat is Telce-ra, Sint Michiel, Santa Maria, Sint Iorgie, Pico fayael, Gratiofa d'Eplanden Flores ende Corvo: d'Eplanden van Capo verde sijn / Sint Iacob O fogo Mayo, Boa Vista, Sant Antonio ende San Nicolaes: Arguyn een fortresse int landt van Guinea: De Rijnne van Sint Iorgie een Ca-steel aende selfde Custe van Ethiopie: Doch aen de voorsejde Custe het Eplandt del Pain-cipe, Sant Thome, Arubon: Het Coninckrijck van Congo ende angola aen de selfde Custe van Ethiopien leydt onder tribut van Por-tugael: Het Eplandt Santa Helena: aen d'ander sijde van de Cabo de bona Esperanca, de fortres-se van Soffala, het Eplanden van Mocam-bique het Eplandt van Ormos, gheleghen tus-schen Persien en Arabien de Stadt ende for-tresse van Diu: die Steden ende fortresen van Damam, Bacayn, Chaul, Goa, alwaer de Viceroy's resideren/ altemael gheleghen aende custe van Indien: De steden ende fortres-sen van Honor, Barcelor, Mangalo, Cononor Cranganor, Cochijn, Coulan altesamen ghele-ghen aende selfde Custe van Indien / diemen heet Malabar: Een fortresse int Eplandt van Sevlon ghe-naemt Columbo: De Steden van Negapatan ende Sant Thome aen de Custe van Choramandel: De Stadt ende fortresse van Malacca d'Eplanden van Maluco te weten/ Tarnate, Tydor, Bando ende ambona: Het landt ende de Custe van Brasiliën / van 500. mij-len in de streckinghe / ghe-deelt in acht Capi-teinshippen ofte regheringhen / van waer jaerlijck naer Portugael gebracht wert ober de 150 V dupsent Arroben Supckers te we-ten / peder Arrobe van 32 pont: De Haven ghe-naemt De todos os santos, ofte van Alder-heplighen / alwaer den Gouverneur van Brasiliën hem onthout.

De ordinatiese Renten bande Croone van Portugael/bedraghen jaerlijcks over een Millioen Gout / ende 100. dupsent Ducaten: De Renten ende incomsten bande Meester-schappen van de Crupf-heeren / wiens Mees-ter ende Oversten althans is de Coninck / de welke toebehooren d'Eplanden van acores, (ofte Blaemsche Eplanden/) Madera, die van Cabo de Verde, san Thome, del Principe sijn des jaer 200 V dupsent Ducaten: Die Rente

van de Rijnne / toebehoorende het Meester-schap bande Crupf-heeren van Christo ghe-naemt / sijn jaerlijcks 100 V dupsent Duca-ten: Van Brasiliën jaerlijcks 150 V dupsent Ducaten: De Renten ofte Collen bande Specerijen ende incomsten vande goederen van Oost-Indien / sijn jaerlijcks 600 V dup-sent Ducaten / dat sijn 18. Connen schats/ dit is alleenlijcken bande Collen/ bande goe-deren/ ende waren/die daer van daen comen: want alle d'ander Renten ende incomsten / te weten vant landt van Indien / ende hare Ste-den / wort ghe-despenceert ende verdaen in bewaernisse / ende bescherminghe der selver plaetsen / in somma dat die Renten ende in-comsten / bande Croone van Portugael/ ende haer ghebeidt / des jaers bedraghende sijn 2200 V dupsent Ducaten / dat sijn 66. Con-nen schats naer onse rekeninghe.

Das 5. Capittel.

Vande jaerlijcksche onkosten van het Coninck-rijck van Portugael.

De sondepe ofte het salaris bande Memstren / ofte Rechters van de justitie op 't vaste landt / sijn jaerlijcks 100 V dupsen Ducaten.

Van de Tencas dat sijn gisten ofte privile-gien/als leenen / die de Coninck tot een ver-ceringhe vergunt / aen sekere personen als lijf Renten / diemen ontfanght soo langhe als men leeft / ende sterben dan weder op de Co-ninck / dese sijn jaerlijcks 300 V dupsent Du-caten.

De Iuras die vercocht sijn / dat sijn eenwige Renten/welcke men coopt op des Coninck Domeynen / Collen ende Rechten / jaerlijcks t'ontfanghen / sonder te moghen lossen ofte af legghen / ende sterben op d'erfghenamen van Awer tot Awer / sijn des jaers 150 V dupsent Ducaten.

Tot onderhoudt bande fortresen ende sterchten van Africa ofte Barberien / jaerlijcks 300 V dupsent Ducaten.

Tot onderhoudt van vijf Galepen / Jaerlijcks 50 V dupsent Ducaten.

Tot die jaerlijcksche Armade / die de vlo-ten ende Schepen van Indien comvoperen/en-de weder in halen 300 V dupsent Ducaten.

De Moradien dat is ghelijck salaris ofte tractement/die de Coninck gheeft/(tot onder-hout van sijn Dienaers / ghe-naemt Mocos da camara cavelheiros fidalgos: Ende andere dup-sent tijtlen /) tot een vereringe / aen perso-nen die hy eenighe vrientschappe wil bewij-sen/ofte vergeldinghe van eenighe dienst / ofte dooz gunste van haer Ouders ofte Heren/ met welke tijtlen ende privilegien worden ghe-naemt / Dienaers van s'Conincks huys/ welke een groote eere is / welke personen een sekere/ doch cleyne somme van dese Mora-die des Jaers ghe-assigneert is / tot hulpe van de Oerft ofte Haver van hem lieber Peer-den / al ist datse altemet qualick haer schoenen connen vergelden/en haer leven geen Peerden en berijden: maer is alleenlijcken een teppen van des Conincks gunste ende vrientschappe/ daer de Portughesen meer moet ende roem op hebben / als op alle de weidaden bande Werelt/ doch is van wepnigh importacien/en luert seer seldom betaelt beloopt: des jaers de sonne van 80 V dupsent Ducaten.

De onkosten ende behoefinghe dooz des Conincks van Portugaels camer ende huys dienste

Renten van be-scheppen plaetsen.

Hoe veel de Collen vande In-dianische Specerijen des Jaers waerdigh sijn.

Hoe veel de ghelede in-comst van Por-tugael jaerlijck waerdigh sijn.

Berschey-den onko-sten die Portugael moet betaelen.

Hoe veel de Erf-ten s'Jaers be-loopen die den Coning betalen moet.

Berschey-den onko-sten dooz ende van verschey-den dinghen

Onkosten van Moros da Camara ende Cabalheiros fidalgos.

Desembargadores da Fazenda.

Desembargadores vant Palles.

Tribunael van de Besoogers da Fazenda.

Twee tijtlen van hertogen in Portugael.

Verhael van den Portugaelsche strecken in Africa.

Des jaerlijcks van plaetsen die onder recht van de Portugesen sijn.

Hoe veel de Renten van de Coning van Portu-gael jaerlijck bedragen.

bienste / is ordinaris des Jaers 200 V. dup-
sent Ducaten / welcke placht verpacht te
wesen / ghelijck alst noch hupdens daeghs is /
met de costen ende tafel des Cardinaels Don
Alberto van Oostenryck / Gouverneur van
Portugael.

Onkosten
van de
stercken in
Portugael.

Tot onderhout vande fortresen en sterck-
ten / van 't Coninckrijck van Portugael 200.
dupsent Ducaten.

Dat 6. Capittel.

Vande Stadt Lisbonen.

Hoe veel
kercken en-
de hupfen
in Lisbona
zijn.
Totaal van
de mensche
in Lisbona
na / son-
der de gees-
telijcke en-
de repende
Persoonen/
etc.

Lisbona heeft 32. Parochie Kercken/
en over de 1. dupsent hupfen/waer in
sijn over de 20. dupsent woonplaten/
dit is te verstaen behalven 't Hof ende
haren aen cleef / heeft over de 120 V. dupsent
menschen / waer onder meer als 10. dupsent
Swarten ende Slaven sijn / dit alles na aen-
tekeninghe/ende die memoriazalen der Pasto-
ren van de Parochie Kercken / welck sy eens
jaers sijn verobligeert te doen / een peder in
sijn quartier / ende Pastorie / alle het selve is
noch uptghesondert / der gheender die 't Hof
volghen / ende die van de Cloosters ende Con-
venten / Gasthupfen/ende andere Godts hup-
fen / als oock den crpfenden ende vzeenden
Man / die gaet ende komt: want de Stadt is
vol van Cloosters / Conventen ende Godts-
hupfen / so datse in 't begrip te samen/soo veel
bestaen souben / als de hupfen van de Stadt :
Nu van ander by Kercken / Clupfen / en Ca-
pellen van lieve Vrouwen ende Santen / dat
gheen Parochien en sijn / synder soo veel datse
ontelbaer sijn : de Stadt heeft over de 350.
straten / behalven dwers straten ende ste-
ghen / en straetgiens die gheen dooz ofte upt-
ganghen en hebben / die seer ende ontalliche
veel sijn.

Een ontel-
baer getal
van 1000-
sters in Lis-
bona.

350. straten
in Lisbona.

Dat 7. Capittel.

Een cort Relaes vande Coningen van Portugael,
tot op Philippus, Sone van Carolus Quintus,
Rooms Keyser, die 't nu tegenwoordich onder
sijn ghewelt en ghebiedt heeft.

Don Afonso
ro d' eerste
Coninc van
Portugal
van wie de-
se Coninc af-
gheromen
is.
Dooz wat
middel dat
hy oent Co-
ninckrijck
gecomen
is.

Den eersten Coninck van Portugael/
is geweest eenen Don Afonso Hen-
riques Sone vanden Grave Don Hen-
rick, welcke was (als die Cronij-
ken vermellen /) Sone vanden Hertoghe van
Lottrijck 7. andere meenen van den Coninck
van Hungarien / doch het sekerste is te we-
sen van Lottrijck / den selfde souben gheco-
men weseh int Hof vanden Coninck van
Spangien ofte Castilien / om hem upt een
pver vant gheloof t'employeren / teghens
d' onghelooighen ende witte Mozen ofte
Mauritanen die doent ter tijt noch het meesten-
deel van Spangien/ende t'ghehele landt van
Lusitania (nu Portugael) besaten / met een da-
ghelijcke oorloghe / teghens de Christenen
van Castilien / ende die hy liggende con-
trepen / in welcke oorloghe hy hem soo wel
oeffenden / met so veel sidderijcke seften / dat
hem den Coninck nieuwers met wist te beta-
len / als hem te vercreen met sijn Dochter int
houwelijck / ende tot een houwelijck goet / het
landt van Lusitania ofte Portugael / te weten /
t'ghene dat spder af gheconqueert hadden/
met alle t'ghene dat hy der dan noch meer
mochte toe crighen / ende worden ghenaemt

Graef van Portugael / ende de voorsz. sijn
Sone Don Afonso werde ghebozen int Jaer
1094. den welcken t'meestendel van Por-
tugael / vande Mozen ofte Mauritanen af-
ghewomen heeft / naer de doot van sijn Va-
der / worden ghenaemt Prince 27. Jaeren
lanck / welcke tijtel in Spangien niemant en
mach voeren / dan alleenlijcks des Conincks
eerste ghebozen Sone / ende erfghenaem
van 't Coninckrijck / ende wesen de van 45.
Jaeren / worden vooz Coninck ghecroont/
dooz privilegie ende gunste vanden Paus
van Roomen / van dien tijdt herwaers / soo
is Portugael een Coninckrijck gheworden:
Desen eersten Coninck heeft gherout / we-
sende van 52. Jaeren / ende gheneerde een
Sone ende drie Dochters / hadde noch be-
halven dese een Sone ende Dochter Bastiaer-
den/heeft gheregeert 45. Jaeren/ is overleden
inde Stadt van Coymbra, leyt begraven int
Clooster van Sante Crus, welck hy selve
ghesicht hadde / als oock die Cloosters van
Alcobaca ende Sant Vincente bupten Lisbonen/
ghenaemt Sant Vincente de Fora.

Op wat tijt
de Sone
van Afonso
gebozen
is.

Wanneer
dese Sone
tot Coninck
gecroont
werde.

Wanneer
hy gestor-
ven / ende
waer hy be-
graven is.

Wie Lisbo-
na eerst van
de Sarace-
nen gewon-
nen heeft.

Hoe/ende
waer die
van haer-
lem haer
wapen ge-
cregen heb-
ben.

Desen Coninck heeft de Stadt van Lisbo-
nen albereerst gewonnen / van de Saracenen
ofte Mauritanen / dooz hulpe ende bystandt
van de Duytsche Patie / welcke aldaer by
gheval met een Vloot Schepen (dooz het
weder ghedwongen wesen) in quamen ghe-
loopen / om daer henlieder repse te verwoer-
den naer 't Heylichlant / daer sy om 't Christen
gheloof te vermeerderen / upt een pver na toe
trocken / dencke ghewest is ten tijden van de
overwinninghe vande stercke ende gheweldi-
ghe Stadt van Damvare, daer hem die van
onse Vaderlijcke Stadt Haerlem / soo vroom
dadich toonden / als die teercken soos dant
sweert ende 't Wapen / noch ghebuerende
ghenoech betupghen / ende ober al oiront
is / alhier ghecomen wesen / ten tijden dat
de voorsz. Coninck besich was inde
beleggheringhe vande voorsz. Stadt Lisbonen/
ende onderstaen hebbende datse upt een
pver alleenlijcken ghecomen waren / om haer
teghens de onghelooighen ende ghemene
vpandt aller Christenen t'employeren / heeft
haer vrientlijcker verocht ende ghebeden/
ghesien dattet God ghelieft hadde aldaer te
arriveren / in soos bequamen tijdt / om soo 't
scheen hem te moghen assisteren / haer ver-
manende datse hem alhier soo wel (als int hey-
lich landt daer sy heen wilden) consten best-
den / om t'gheloof te vermeerderen / ende d'on-
ghelooighen te vernielen / ende wel gheluc-
kende / (ghelijck sy niet en twijfelden / met
haer lieden hulpe de victorie vooz ghewis
hielden /) mochten aldan noch even wel haer
voorzghenoomen repse verwoerden / tot Gods
ende hare eere / t'welcke sy eyntlijcken hem
verwillichden / en hebben hem soo dapperlijck
en mamelijck gequeten / datse niet aken Lis-
bonen en veroverden : maer noch veel ander
plaetsen / daer en boven stellenden den Coninc
in sijn volcomen besit ende eere / dooz welcke
byzwillichen dienste hem den Coninck verob-
ligeert bindende / aende selfde Duytsche Pa-
tie/heeft hem willen (in recompense) verstaen
vooz haer ende hare nacomelingen / der selver
Patie / met veel ende bysondere privilegien
ende bypdon / boven alle inghebozen ende na-
turelen vant lant / ordinerende vooz hem ende
sijn nacomelingen / vooz een erudich ende
onveranderliche Edicht / dat van dien tijt vooz-
tact / alle de ghene die van Duytsche Patie
in sijn

Lisbona
werd in ge-
nommen.

De Duit-
schen: nymen
tot loon
van haer
dienst veel
privilegien

in sijn lant begieren te woonen / ofte trassij-
gueren / gheueren souden veel prebilen / li-
berrepten ende voordeels / te weten / sient en
by van alle Inposten ende Chynsen / van
alle het gene datse vooz hen lieber personen /
hupsen / ende familie van doen hebben / te mo-
ghen draghen ende sodanighen elcerenende Ju-
weelen / ende van soodanighen stof alst hen
ghelieft / als oock hen lieber hupszoutwen
ende familie / al zynse schoon Portughesen /
welcke d'inghebozen verboden is / want
hebben een Lof ende wet van de habijten /
ende daer stof toe / een peghelijck naer sijn
qualitept. Item te moghen gacn by nacht en
ontjden alst hen pas comt / met vijf ofte
ses Dienaers / met licht ofte sonder licht / ende
met soodanighe wapenen en gewet alst hen
belieft / welcke d'inghebozen in gheenderlep
manier toe ghelaten wert : Gheen Justitie in
hare hupsen te moghen pemaent repheben-
zen / ofte over hare rechte ende vroms wij-
sen / 'tzy van wat saken dattet zy / uytgheno-
men Crymine lele Mayestatis , van alleenlijcken
heuren rechter / namentlijcken vanden Co-
ningh daer toe gheordineert / die ghenamt
wozt / Iuis dos Alemans , ofte der dupschen
rechter. Item dat hare hupsen niet en mo-
gen ghenomen worden / 't' sy eyghen ofte ghe-
huert tot dienste vanden Coninck / ofte sijn
hof / ghelijck alle d'ander onderwozpen sijn /
oock en moghen niet ghedwongen wesen tot
eenighen dienst ofte ampten vant lant ofte
sConinghs / ghelijck als de inghebozen / noch-
te gheselt op eenighe contrbuten / tot be-
scherminghe ende noot vant ghemeene wel-
baert : Doozt landt repende moeten vooz alle
Man ghedient en gerijst worden / vooz haer
gelt / ende noch ander dierghelijcke heel pun-
ten meer / die alle te lanch souden vallen om te
berhalen hebben allenlijcken mentie gemaect
van de principaelste / ende sommighe uyt ge-
nomen int cozt / om daer vooz te betoonen (als
hen liebet eygen Cronijcken verhalen /) dooz
wiehls en niet wiens hulpe de Portugesen be-
sitten / het gene sy hupdens daegs bewoonen /
dese prebilen weder noch (als oock al-
toos) sonder eenighe sepl scherpeijck onder-
houden / ende van alle Coninghen onwederroo-
pelijck geconfermeert sijn geweest ende noch
dagelijcks vermeerderd dooz dagelijcksche
welbaten dese sy vande selve statie ontfan-
ghen als sulchs ghenoech oitcomt is.

Don Sancho Soone vanden boven genoem-
den Coning / was den tweeden Coning van
Portugael worden ghebozen int Jaer 1154
ende vooz Coningh gehult / wesende van 31.
Jaer / heeft gehadt onder Soonen en dochte-
ren 15. kinderen ende regueerden 27. jaer / is
overleden inde Stadt van Coymbra, int jaer
1212. wesende van 58. jaer / lept begraven int
Cloofter van Santa Crus, by sijn Gubers.

Don Afonso den tweeden van vier namen
ende den derden Coningh van Portugael:
worden ghesult vooz Coningh / wesende van
25. jaren / heeft ghehadt twee Soonen / in sijnen
tijdt waren die Santen / te weten / dominicus,
Franciscus ende Antonius, is overleden int jaer
1223. ende lept begraven int Cloofter van
alcobassa.

Don Sancho Capello soone van den vooz-
scheyden don Afonso den vierden Coningh van
Portugael / worden gehult wesende van 16.
Jaren ende is overleden inde Stadt van tol-
ledo int Jaer 1247. ende lept begraven inde
grote Kercke.

Maert overlijden van desen Don Sancho,
worden vooz / Coningh gherooft sijnen
Broeder / de Graef van Bologien ende was
den vijfden Coningh van Portugael / heeft
gheregneert 31. Jaer is overleden in Lisbo-
nen / int Jaer 1279. lept begraven in het Cloo-
ster van alcobassa.

Don Denijs , Soone van desen overleden /
worden vooz Coningh ontfanghen in Lis-
bonen / wesende van achthien Jaren / ende
was den sesten / Coningh van Portugael /
heeft gheregneert ses en veertich Jaer / is
overleden in de stede van Sandt Arien , int
Jaer 1325. den twintigsten Januarius / we-
sende van vier en tseftigh Jaer / lept begrav-
en in 't Cloofter van Olivellas , 't welcke
lept ontrent twee mylen van Lisbonen / dat
hy in sijn leuengheficht hadde / was getrou-
t gheweest met dona Ylabella , Dochter van
don Pedro Coningh van arragon, de welke al-
thans ghekanoniseert is onder de santen /
haer begraven is inde Stadt van Coymbra ;
't welcke sy ghesicht heeft / alwaer 't lichaem
veel mirakelen doet.

Maer desen heeft geregneert sijn sone / don
Afonso Bravo , dat is den stouten ghesepht /
worden ghesult vooz Coningh / in de Stadt
van Sant areyn , wesende van 35. jaer / ende den
7. Coningh van Portugael regneerden 31.
Jaer / is overleden binnen Lisbonen / inde
Maep maent vant jaer 1356. lept begraven in
het groote chooz van de groote kercke : De-
sen heeft de Mauritianen ofte Mooren van sia-
do overwonnen in assistentie vanden Coningh
van Castilien.

Sijn sone Don Pedro is gheweest den achten
Coningh van Portugael / heeft het lant ghe-
regiert met goeder justitie ende vrede / is over-
leden int Jaer 1366. ende lept begraven int
cloofter van alcobassa, hadde eenen soon / met
namen don Fernando ; ende aler hy ghetrout
was / hadde twee sone van dona Ynes, ofte
Angnet de Castro, te weten don Ioan ende don
denijs.

Maer het overlijden van desen Coningh /
is ghesult den voorsz. don Fernando, ende was
den 9. Coningh van Portugael / troude met
dona Lianor Gonsalves Telles, de welke hy met
gewelt nam van haren Man Lorenca Vaz da
Chuna, die der mede ghetrout was / hem
uyt het Landt bannende / was (behalven
dat) groot vriendt van sijn Onderfaten / ende
te straffen alle quaetdoenders / ende Vaga-
bundos ofte Landloopers / heeft gheregeert
seventighen jaren / is overleden int jaer 1383.
wesende van drie en veertich Jaer / lept be-
graven in het chooz van San franciscus inde
stede van Sant areyn.

Maert de doot van desen don Fernando, is
gheromen uyt Castilien den Coningh Don
Ioan met sijn hupszoutwe Dona Beatrix , om
trecht naes de kroone van Portugael 't aembeerden
maer den Bastaert Sone van den Coningh
Don Pedro ende Broeder des overleden Con-
ingh don fernando heeft hem daer teghens
gheselt / ende heeft den Coning van Castilien
met alle zijne macht verwonnen / in een Velt-
slach / op het Velt genaemt sint Ioris, alwaer
hy tot een eeuwighe memorie deser victorie /
ghesicht heeft een Rijk en gheweldich cloo-
ster / het welcke hy noemde 't cloofter vande
Batalie ofte Velt-slach / om dat hy op de sel-
ve plaats d' overhant teghens de Castiliaen-
ders behouden hadde : Desen voorsz. Bastaert
Sone don Ioan worden gherooft / ende was
den 10.

Wetten in
Portugael
van elceten
dat elckdun-
ghenmdet

Deel Herr-
lyck vanden
legien tot
voordeel
handdupt
sien.

Deel des be-
den Conin-
legien vooz
den scherpe-
lijck onder-
houden.

Don San-
cho tweede
Coning van
Portugael.

Don Afonso
de derde co-
ningh.

Don San-
cho Capel-
lo de vierde
Coningh.

De derde
van sancty
capelo de
Coningh.

Don denijs
de seste
Coningh.

Don Afonso
bravo de
derde
Coningh.

Don Pedro
de achte
Coningh.

Don fernando
de negen
ste Coningh.

Don Coningh
van
Castilien

Don Coningh
van
Portugael
om de kroon
aan te be-
reken met ge-
weld
Legenstat
ende oorlog
van Don
Pedro
de
Coning.

Don Ioan
den vyfde
Coningh.

den 10. Coning van Portugael / wesende van 38. jaren heeft geleest 76. Jaer / is overleden den 14. Augusti / Anno 1433. leyt begraven int selfde Clooster van de Batalie / dat hy gesticht hadde : Desen Coning heeft de fortrefse ende Stadt van Septa ghewonnen / van de Mauritanen / in Barbarien ofte Africa / ende was Vader van die Infante Don Fernando, die als nu vooz Santo gheranoiseert is / inde catalago vande Heplighen.

Don Joan
wint de stat
van Septa.

Don Duarte
te de 11. ko-
ningh.

Daer hem heeft geregneert sijn Sone Don Duarte, ofte Eduart, ende was den 11. Coning van Portugael / heeft geleest 42. Jaer / waer van vijf Jaer regneerden / is overleden int Palleys vant convent van Thomar / in het Jaer 1438, leyt begraven int klooster van de Batalie.

Don Afonso
so de 12. ko-
ningh.

Don Afonso, Soone van den voorszeyden Coning / is ghebozen in sant arein, in het jaer 1432 / ende om dat hy maer 6. jaer out was / als sijn Vader storf / so regierden in sijn plaats sijnen Oom / de Infante Don Pedro, tot het jaer van 1448. doen werde den selfde Don afonso het regement over ghelevert / ende was den twaelfden Coningh van Portugael / is o verleden in sant Arein, inde selfde Camer daer hy. gebozen was / den 28. Augusti Anno 1481 leyt begraven by sijn vooz Ouders / int Clooster van Batalie.

Don Joan
begroete / de
13. coning.

Daer sijn overlijden heeft gheregeert sijn nen Soon / Don Joan de groote ghenamt / den tweeden van desen name / ende was den dertiensten Coning van Portugael / woerden gebozen te Lisbonen den vierden Maey anno 1455. desen heeft int openbaer / ende niet gewesen bonnis / doen onthallen Don Fernando Hertoch van Bergapca te weten : op de merct van de Stad Evora, den twee en twintighste Junij Anno 1483, ende heeft met sijn eyghen handt / met een Dongiaert ghedaet Don Domingos, Hertoch van Begia, Broeder van sijn Wuyfzouwe de Coninginne / Dona Lianor, doende terstont roepen Don Manoel, Broeder vanden voorszeyden Hertoch / hem assignerende t selfde Hertochdom / met alle sijn toebehoor : heeft gheleest veertich jaren / is overleden t Aluor int Wat / den 25. October Anno 1495. leyt begraven int clooster vande Batalie by sijn vooz Ouders.

Don Ma-
noel wert
deur Testa-
ment de 14.
Koningh
De coning
doet alle de
joden in sijn
rijck
woopen.

Jaer te alle
de Mooyen
van
Lisbona.

Deur Testament van dese Coningh / soo is vooz Koningh ghehult den Hertoch van Viseu, ghenamt Don Manoel, ende was den 14. Coningh van Portugael / woerden ghehult in Alcacer do Sal, den 27. October Anno 1495. Desen Coning heeft in alle sijn Coningrick alle de Joden doen Christen doopen / soo niet haren wille als oock tegens haren barick om haer goet niet te verliesen / int jaer 1499. ende deden alle de Mooyen ende Mauritanen die te Lisbonen buyten de Doozte van Moreria woonden / uyt jaghen / waer vande Doozte noch huydens daeghs den naem behouden heeft / inden selfden tijdt van desen Koningh / soo is ter te Lisbonen een rumoer opghestaen van de Gemeente / teghens de nieuwe Christenen / ofte de ghedoopte Joden / so dat sy daer etlijke honderden doot smeten / so Maer Vrouwen / als kinderen / haer verbyzandende / en andere duytsent schandafatien aendoende berooven de hare huyzen / winckels / en goederen / waer van de Koningh groot ontfchoek dede / van die der de principale oorsake van waren / ende deden hen dapper castigheren / maermede alle dinghen weder ghecesteert wterdt.

een rumoer
tegen de
nieuwe ghe-
doopte
Joden.

De oproer
makers
werden ge-
cast.

Desen Coningh heeft oock aldereerste on- deckt ende gheconquesteert dooz sijn Capiteyns / de landen ende vaert van Oost Indien / ende die Oientaelsche contreren van de Specerien / als oock de Habens ende wegh van Paep Jans laur : Van ghelijcken heeft gheconquesteert die Steden ende fortressen van Saffijn ende Azamor in africa, is overleden te Lisbonen / op den dagh van Sante Lusia Anno 1521. leyt begraven int Clooster van Betlehem / vande Duytsche Kostijs ghe- waent.

Desen heeft
erft de in-
dienschen
vaert on-
deckt.

Ende be-
scheyden
vaerten
in Indien
geronque-
steert.

Don Joan
3. de 15. ko-
ningh van
Portugael.

Daer het overlijden van desen / heeft gere- neert sijn Soon Don Joan terçero, oft de der- den van dien name / ende was den 15. Coningh van Portugael / woerden ghebozen in de maent Junij / Anno. 1502 inde Stadt van Lisbonen / alwaer hy ghehult wert vooz Coningh / in het jaer 1521. was sachtmoedigh / goetdieren / mild / seer groot vrient / ende toe- ghedaen de Beliege ende Gheestelichheyt / als oock de Studien / heeft geordeneert de Universteit van Coymbra ende ander Colle- gien / is overleden den 11. Junij Anno. 1557. leyt begraven inde klooster van Betlehem ofte Kostijs.

Deughden
van desen
Coningh.

Daer sijn doot woerden vooz Koning ge- hult Don Sebastiaen ende was den feshienden Koning van Portugael / dese was Sone van de Prins van Portugael / Sone vanden vooz Koning Don Joan, welke ghetrout was by leven van sijn Vader / met Dona Ioanna, Dochter van onsen Keyser Carolus Quintus ende Suster vanden Koning van Spaen- gien / Don Philippe dese Prince overleert / blij- vende sijn Wuyfzouwe bezucht / van desen Don Sebastiaen, dier naer het overlijden van sijn beste Vader wert ontfangen vooz Koningh van Portugael / woerden ghebozen op den dagh van Sint Sebastiaen in het Jaer 1553. is gepasseert met een groote Peppracht naer Africa, om dat te conquesteren / in het Jaer 1578. alwaer hy met het vuestendeel van sijn volck gheslagen wert / ende de over- ghebleven ghevanghen / van de Mooyen ofte Africanen.

Don seba-
stiaen de 16.
Coningh.

De Coning
trout de
dochter van
Carolus
Quintus.

Daer dit verlies / ende doot van den vooz- scheyden Don Sebastiaen, woerden in Portu- gael ghehult den Cardinael Don Henrick, welke was out Oom vanden voorszeyden Don Sebastiaen, ende was den 17. Coningh van Portugael / ende is overleden in het jaer 1580. latende in sijn Testament vooz erfge- naem / den Coningh van Spaengien / Don Philippe, als Successor ende recht naerco- meer van de Croone van Portugael / want sijn Vader Carolus Quintus / was getrouwt met die ouste Dochter van de Coningh Don Manoel, welke was de Moeder van Don Philippe, ende Suster van de groot Vader van Don Sebastiaen, ende vanden boven genoemden Don Henrick, al hoe wel dat daer noch een Broeder hadde geweest / vanden selfden Don Henrick, met namen Don Luys, die naer sijn overlijden achter liet eenen Sone / met na- men Don Anthonio, welke was Prior de Ocrato, van de Crupse Heeren van Sint Jans oorden / den welcken de Portugesen vooz coningh ophieden : maer de vooz groots mach- ende het gewelt vanden Koning van Spaen- gien / die het vuestendeel van den Portughe- schen Adel om ghekocht hadde soo / dat hy endeels met giften en gheschenken / ten an- deren met cracht en gewelt t Coninghrijck onder

De Car-
nael Don
Henrick de
17. coningh
van Portu-
gael.

De Koning
van Spaen-
gien wert
by Testa-
ment de 18.
Koningh.

De Portu-
gese heffen
Don Anthonio
vooz coningh
Dooz was
middel de
Coningh
van Spaen-
gien Portu-
gael onder
sijn geboort
kreegh.

onder zijn gewelt creegh/ hebbende den voorszeyden Don antonio verdrucken / is in persoon ghecomen in Portugael/ in het jaer van 1581. alwaer hy ontfanghen ende ghehult is geworden/ (te weten: binnen het Clooster van Thomar // van de drie Staten van het Koninkrijk (als daer is de Oerfstellijcheit/ den Adel/ ende de Procureurs van de Steden/ voer de Gemeente // voer Koning ende Wettelijke erfghenaem van de kroone van Portugael/ende is den 18. Coning van Portugael/ die hiyden daegs regeert/waer

mede de kroone van Portugael gecomen is aen die van Castilien ofte Spaengien / hebbende gheduerd 442. jaer / onder seventien Portugesche Koninghen / de welke haren oorspronck ghehad hebben (als vooren geseydt is// van de Hertoghen van Lottrick/ ende Koninghen van Kastilien/ ende is weder ghekeert / ende ghestorven op die Hertoghen van Lottrick/ ende Coninghen van Castilien/ ofte Spaengien/ etc.

F I N I S.

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND
ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE, MASS.